HESIODI ASCRÆI

QUÆCUMQUE EXSTANT

GRÆCE ET LATINE,

EX RECENSIONE

JOANNIS CLERICI,

Cum ejuſdem Animadverſionibus;

Acceſſere Notæ

JOSEPHI SCALIGERI, DANIELIS HEINSII, FRANCISCI GUIETI, & STEPHANI CLERICI

Nec non in altero volumine

JOAN. GEORGII GRÆVII

Lectiones Heſiodeæ, nunc auctiores, &

DANIELIS HEINSII

Introductio in doctrinam Operum & Dierum;

Cum Indice

GEORGII PASORIS.

Coll: Neap: Pro Bibliot:

Catalog: adscrip: An. 1703 mens: Dec:

AMSTELODAMI,

Apud G. GALLET, Præfectum Typographiæ HUGUETANORUM.

M. DCCI.

BIBLIOTECA NAZIONALE NAPOLI

NOBILI ATQUE ILLUSTRI

VIRO

CHRISTOPHORO

CODRINGTONO

INSULIS,

QUÆ LEWARDICÆ DICUNTUR,

in Americano Oceano,

PRÆFECTO:

S. P. D.

JOANNES CLERICUS.

CUM munificentiâ Tuâ, VIR ILLUSTRIS, nuper aucta eſſet exigua mea ſupellex libraria; cœpi diſpicere ac reputare mecum, quanam tandem ratione, gratum erga Te animum teſtatum facere poſſem. Haud ita multò pòſt Heſiodum, *curis meis nonnihil illuſtratum, typis deſcribendum dedi; nec putavi me commodiorem occaſionem nanciſci poſſe, quâ Tibi*

gratias agerem. Eum ergo nunc editum ad Te mitto, in Lewardicis inſulis agentem; ut id tempus, quo ab graviſſimis adminiſtrationis Tuæ curis conquieſcis, ſi Tibi videatur, aliqua ex parte jucundius Tibi faciat; dum Te hujus ſæculi oblitum ad antiquiſſimas Græciæ origines transfert, & leniſſimæ poëſeos ſuavitate demulcet. Niſi ſcirem Te multò faciliùs laude digna facere, quàm laudes licèt meritas audire; extollerem hîc cùm ceteras eximias animi Tui dotes, tum etiam amorem, quo & Libros & Librorum amantes proſequeris, & quem pulcherrimè, at contra plerorúmque morem, cum rei militaris peritia conjunxiſti. Pauciſſimi ſanè eorum, qui militarem gloriam ſequuntur, ullo in loco aut Litteras aut Litteratos habent, quaſi barbariem vitæ eorum inſtituti comitem eſſe oporteret. Quibus ſi objiciamus laudatiſſimos illos duces Græcos & Romanos, qui non minùs exculti Litteris, quàm bellicarum rerum periti fuerunt, exempla, quaſi vetuſtate temporis morúmque mutatione evanida & obſoleta, repudiant. At quid dicent, cùm Te, Tuique ſimiles, qui ſæculum noſtrum exornatis, opponemus eorum ſtolidæ ignorantiæ, quâ propemodum gloriantur? Nimirum, neceſſe erit homines tacere: quemadmodum & me nunc oportet ſilentio quæ dicenda haberem premere, ne modeſtiæ Tuæ gravis ſim. Itaque deſinam voto, quo Te, VIR NOBILIS, Inſulas Anglicanas, quibus præes, ſalvum atque incolumem feliciter tueri; dein, exacto adminiſtrationis tempore, integrâ valetudi-

ne in Europam ac patriam redire optabo; Deumque, quæ pretioſiſſima mortalibus largitur, ea ut in Te copioſiſſimè omnia effundat orabo. Vale.

Dabam Amſtelodami, Calendis Januariis, quibus decimum octavum à Chriſto Nato Sæculum inchoatur.

LECTORI

S. P. D.

JOANNES CLERICUS.

PAucis dicam, Lector, quid in hac *Heſiodi* editione præſtare conatus ſim, ne te gravioribus fortè occupatum negotiis diutiùs æquo diſtineam, néve ipſe tempus in aliis collocandum fruſtra teram. Cùm ante aliquot annos *Heſiodi Theogoniam*, in gratiam ſtudioſorum adoleſcentium, interpretatus eſſem, ut Græcæ Mythologiæ myſteria iis panderem, & notulas in chartam meas conjeciſſem; fuerunt qui eas edi potiùs oportere, quàm manu deſcriptas volitare exiſtimarunt. Quibus non gravatim adſenſi, cùm præſertim haberem prælectiones Patris mei *Stephani Clerici*, in *Operum & Dierum* aliquam partem; quibus additis, fermè totus Poëta Aſcræus illuſtrari poterat. Itaque excerpſi, ex paternis ſchedis, quæ excerpenda viſa ſunt; alia enim multa habebat in uſum tironum, quæ neceſſe non erat in publicam lucem protrahi, cùm præſertim alii pleraque jam præcepiſſent. Cùm verò integrum Poëma Pater meus non illuſtraſſet, reliqua addidi, ut & pauca quædam in *Clypeum Hercu-*

Herculis, aut ex meis ſcriniis petita, aut quæ à viris doctis obſervata memineram. Fragmenta etiam Latinè verti & tumultuariis notulis illuſtravi auctiora, in hac editione, curâ doctiſſimi viri *Joan. Georgii Grævii.* *Heſiodum* ipſum ex ejus editione deſumſi, emendatáque multis in locis verſione Latinâ, notas *Joſ. Scaligeri*, *Dan. Heinſii* & *Franciſci Guïeti*, unà cum noſtris, in ima pagina ſubjeci.

Alterum volumen totum alienum eſt, quippe quod conſtat *Lectionibus Heſiodeis* vtri eruditiſſimi, auctioribus & emendatioribus; *Dan. Heinſii Introductione in doctrinam Operum & Dierum*; & Indice *Georgii Paſoris* huic editioni aptato, & obiter multis in locis emendato. Is Index erit Eruditis non inutilis, ad quærenda *Heſiodi* loca; Indoctis verò utiliſſimus ad intelligenda Poëtæ verba, quamvis varia à doctioribus in eo meritò carpi poſſint. Hæc omnia ſi jungantur, non erit cur aliæ editiones *Heſiodi*, ab iis qui cupient Poëtam intelligere, requirantur. *Heinſii* quidem labores magni non facio, quem paſſim aberraſſe puto, & inanes argutias captaſſe; ſed propter viri famam, non fuerunt omittendi, & ſunt in iis nonnulla quæ legiſſe non pœnitebit.

Erunt fortè qui cupiant me rationem reddere inſtituti mei, in explicanda Mythologia ex Lingua Phœnicia, antiquiſſimíſque Græciæ hiſtoriis; omiſſis omnibus allegoriis, niſi ſi quæ fortè manifeſtiſſimæ ſunt. Verùm ſingulari opuſculo res indigeret, ſi foret copioſiùs exponenda, quod om-

nino fieri deberet, ſi omnis dubitatio animis eſſet evellenda; at hoc nunc quidem aggredi non vacat. Serias occupationes & graviora ſtudia ejuſmodi amœnitatibus interdum, ſi Deus vitam & valetudinem conceſſerit, interpungemus; eò libentiùs quòd, ut inſignis Criticus egregiè dixit, *regnant alibi familiæ & vocabula factionum, opiniones pro ſacramento ſunt, & fateri poſſe in melius profici nefas habetur*; hìc verò ſibi indulgere, diſſentire ab aliis & errare etiam ſemper licuit&, niſi fallor, poſthac etiam licebit. Vale.

Dabam Amſtelodami, ineunte Sæculo à Chriſto Nato decimo octavo.

VIRO CLARISSIMO

BONAVENTURÆ VULCANIO,

Græcarum Litterarum Profeſſori & Interpreti

S. D.

DANIEL HEINSIUS.

NOn ignoras, Vir Clariſſime, Heſiodum majori olim formâ editum à nobis fuiſſe: in qua veteres Poëtæ illius Interpretes conjunxeramus. Qua in re præclaram à te nobis operam navatam memini. Joannis enim Tzetzæ, Grammatici non planè contemnendi, gloſſas aliquanto auctiores, ſingulari quadam humanitate nobis ſuppeditaveras. Dederamus autem operam tum temporis, ut ſuaviſſimos & auro contra non caros, Operum & Dierum libellos illuſtraremus: quod in iis veſtigia veteris illius ſanctiſſimæ Philoſophiæ primi obſervaſſe nobis videremur, quam Pythagoras & Plato poſtea excoluerunt. Quæ res ita grata, ut pote in adoleſcente, viris maximis tum fuit, ut quam ex ſcribendi genere extemporaneo, neque elaborato, ne ſperaveramus quidem, eam nobis ita cumulatè laudem tribuerent, ut admittere eam vel putiditas vel mera eſſet inverecundia: quòd putarent nova eſſe omnia, ſed quæ antiquiſſimo ſcriptori lucis haud parum adferrent. Cùm autem iterum minore hac facie, ſine veterum interpretatione, Heſiodum ſub prælum revocarent operæ, feci quod petebant. Verſionem aliorum correxi: quædam etiam in meis emendavi. In quibus non ſine admiratione quædam repperi,

quæ

quæ per feſtinationem operarum tum commiſſa, neceſſario erant emendanda: cùm nec Græca eſſent, nec Latina. Ut anachroniſmum omittam, qui in Prolegomenis quæ hîc non comparent, mutatione numerorum, quod non rarò accidit typographis, in ætate Tzetzæ, erat commiſſus. Ceterùm in reliquis, quæ tum rudi, ut eſt vetus verbum, Minervâ conceperam, nihil admodum mutandum putavi: ne eam, quæ præcipuè tum placuit, ſimplicitatem incruſtarem. Libuit autem hic te affari, cui & tum partem aliquam illius operis inſcripſi, & nunc quantum debeam, non pudet profiteri. Quis autem excellentem tuam hujus linguæ peritiam ignorat, niſi qui eſt prorſus τῶν βεβήλων? *Agathiam & Callimachum qui legunt, Romanum in altero hiſtoricum, in altero habent Poëtam: ita tamen ut in neutro deſiderent Interpretem. Ne de aliis hic dicam. Mihi autem maxima voluptas fuit, cum puriſſimum ſcriptorem, & qui optima virtutis continet præcepta, de novo eſſem editurus, ſtatim in ipſo limine pietatem erga præceptorem profiteri. Ut & hoc quoque inter reliqua Heſiodi præcepta diſcat juventus. Vale, Vir Clariſſime, & me ama.*

HESIO-

HESIODI VITA.

Ex Lilii Gyraldi, de Poëtarum Hiſtoria, Dialogo II.

DE Homero jam ſatis. A quo non longè abfuit ſenex, ruſticanâ agreſtique facie. Jamdudum, inquit Piſo, Heſiodum nobis affers. Ipſum, inquam, profectò Heſiodum, quem & aliquo tempore cum Homero floruiſſe accurati quidam prodidere ſcriptores, aliicubi licèt Cicero noſter Homerum longe faciat antiquiorum. Vetus certe diſceptatio inter Grammaticos, Gellio & Seneca & Pauſania teſtibus, uter ætate præceſſerit: qua de re & dialogos duos Ponticus Heraclides ſcripſit, & Cyrillus libro primo contra Julianum Cæſarem, centeſimo, inquit, LX. & quinto anno poſt captam Trojam, Homerum & Heſiodum fuiſſe dicunt, & reliqua. Tum paullò pòſt ſubdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quòd Homerus non fuit coætaneus Heſiodi, ſed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebræos Azaria & Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autem Proca Sylvio, ante ſcilicet conſtitutionem Olympiadum. Quæ cùm dixiſſem, nos, inquit Piſo, ſummopere avemus de te audire, quæ tu aſſiduâ lectione ſuper hac re annotaveris. Quibus ego, libenter ſic agam, inquam, rémque ideò altius aliquantò repetam. Porphyrius enim & plerique alii, Heſiodum Homero juniorem annis centum faciunt, atque ante primam Olympiadem. Quam opinionem ſequi videtur Solinus, qui ita ſcribit: Inter Homerum & Heſiodum Poëtam, qui in auſpiciis Olympiadis primæ obiit, centum XXX. anni interfuerunt.

Alii

Alii eadem Homeri ætate floruiſſe ſcriptum reliquere. quam opinionem & Philoſtratus habuiſſe videtur. Et Vellejus non damnandus hiſtoricus, (tametſi quidam inſulsè nullum fuiſſe Vellejum ſuſpicantur) & M. Varro in primo de imaginibus, ut eſt apud Gellium, Non eſt, inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus & Heſiodus: idque ex epigrammate comprobat, quod in tripode inſcriptum fuerat, qui in Helicone Muſis poſitus erat. Epigramma quod apud Dionem legi, & inter Græca epigrammata, tale eſt:

Heſiodus poſuit Muſis Heliconibus iſtum,
Cùm cantu vicit divinum in Chalcide Homerum.

Græcum verò ſi mavultis, hoc eſt:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε.
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Verùm ubi in hunc ſermonem incidimus, hanc vobis, utcumque meis verbis potero, hiſtoriam ex Plutarcho recitabo, qui eam tum in quinto Sympoſiacῶn attigit, tum in eo, quod Septem Sapientum convivium inſcribitur, copiosè explicavit. Homerus, inquit, & Heſiodus in Oelyci Theſſali exſequiis & Amphidamantis Chalcidenſis, carminibus certarunt, qua in re dubia atque anceps judicum fuit ſententia. Converſi, inquit, ſunt ad hujuſmodi interrogationes, & propoſuerunt inanes, ut aiunt, quaſdam nugas. (ſi modò rectè interpretamur, ὥς φασι λέσχας, non ὥς φησι Λέσχης, ut paſſim legitur: non tamen decerno, conſcius & Leſches nomen eſſe proprium Poëtæ Lesbii) Homerus quidem ſic:

Muſa mihi referas, quæ non umquam ante fuere,
Neve futura retro.

Tum verò ex tempore reſpondit Heſiodus:

Verum cornipedes quando Jovis ante ſepulcrum
Feſtinantes propter palmam plauſtra terebant!

Ob hoc ferunt Heſiodum maximæ omnibus fuiſſe admirationi, atque tripodis præmium adſecutum. Sed Græca, inquit Piſo, ipſa carmina audire cupio: durè enim admo-

dum

dum & inconditè ea vertiſſe videris. Audite ergo ea Græcè, inquam, non enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

> Μοῦσά μοι ἔννεπ' ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
> Μήτ' ἔσαι μετόπισθεν.

Sic verò Heſiodus:

> Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
> Ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porrò ne & hoc vos lateat, judicem inter Homerum & Heſiodum Panidem Chalcidis regem fuiſſe, res uſque in proverbium deducta oſtendit, Πανίδου ψῆφος, Panidæ ſuffragium: quod in eos ferri ſolet, qui ineruditè minúſque ſapienter judicant. Pulcrè, inquit Piſo, & ſanè ſimul monſtraſti, eadem Homerum & Heſiodum ætate fuiſſe: ſed nihil vetat quominus eadem diligentiâ reliquam ejus Poëtæ vitam, ab Atticis uſque litteris (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquam, quando parum hoc à noſtris hactenus hominibus eſt, quod ſciam, factum. Heſiodi igitur nomen, ut ab hoc incipiam, à caſtè & pudicè loquendo deductum videtur, παρὰ τὸ ἥσιν ᾄδω. Patria vero illi Cuma: quæ urbs inter Æolicas numeratur, ante Lesbum ſita. Num tu, inquit Piſo, Heſiodum Aſcræum fuiſſe negas? eo enim nomine à Græcis & Latinis vocatur. Rectè tu quidem, inquam; ſed ſi me vos audire volueritis, qua id ratione factum intelligetis. Heſiodi quidem patri Cuma fuit Æolica, ut ab Herodoto, Strabone & Srephano traditum eſt. Valerius quoque Probus, non alium, quàm Heſiodum, intelligere Virgilium autumat, illo carmine:

Ultima Cumæi venit jam carminis ætas.

Quòd, ſcilicet Heſiodus, Cumæus primus ætates ex metallis commentus eſt; ut liquidò videtur in eo, quod Ἔργα inſcribitur, poëmate. Natus ergo Heſiodus Cumæ, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithagenæo Critonis filio natus erat, matre verò Pycimede: qui utique parentes ære alieno oppreſſi, cùm unde diſſolverent nomina non haberent, in Aſcram Bœotiæ vicum demigrarunt, ubi eſt

puer

puer Heſiodus educatus, atque inde Aſcræus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumæi ſententia refert, Attellen, Mæona, & Dion, Cumæos, fratres fuiſſe, quorum Dius, quem nauticam exercuiſſe comperi, ob eam quam attulimus cauſam, in Aſcram migravit; ubi (ait) Pycimeden uxorem duxit, ex qua natum ferunt Heſiodum: qui dum paterna armenta puer cuſtodiret, à Muſis amatus fuiſſe perhibetur: quæ illi guſtandam laurum dedere: eam enim lauri naturam eſſe ſcribit ipſius Poëtæ Interpres Proclus, & Iſaacius Tzetzes, ut qui eam mandunt, vates fiant: unde & Lycophron Poëta eâ cauſâ δαφνηφάγον vatem nominat. Idem & in Caſſandra Sophocles. Et noſter Tibullus agens de Sibylla:

Vera cano, ſic uſque ſacras innoxia laurus
Veſcar, & æternum ſit mihi virginitas,

Aphthonius quoque rhetor, laurum vaticinii ſymbolum eſſe prodidit: quare & laurum ipſam veteres μαντικὸν φυτὸν appellavere, hoc eſt, vaticinam plantam. Et Claudianus ait:

——— *Venturi præſcia laurus.*

Eadem ratione Apollini ſacra dicitur, qui vaticinii Deus à gentibus eſt creditus. Quin & hujus arboris foliorum crepitu, dum cremantur, antiqui futura (utinam non & hoc noſtro tempore!) prædicebant: quod & Philoſophus Porphyrius credidit. Si enim magno ſtrepitu in igne crepuiſſent, felicitatem ſignificabant: ſi ſiluiſſent, unde & tacita laurus eſt dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus ubi bona ſigna dedit, gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet exſtincto laurus aduſta foco.

Lauri inſuper folia, ſi noctu pulvino ſubjecta fuerint, ſomniorum veritatem conciliare produntur. Dictam autem Daphnen, prodit Euſtathius, à δα particula intenſiva, & φωνέω verbo: quod *voco* & *cano* ſignificat, quòd laurus in igne poſita crepet & ſonet: unde fortaſſe & ipſi nos Latini laurum deduximus, à λα, ut δα, particula intenſiva, & *uro*, ut ſi non voce, at ſignificatu conveniat. Si plura verò

de

de lauro diſcere cupitis, præter ea quæ à noſtris traduntur, legite Parthenii librum Ἐρωτικῶν, & Conſtantini librum XI. de re ruſtica, quo loco plura leguntur parum Latinis nota. Sed jam a lauro ad Heſiodum revertar, qui lauro guſtatâ, hauſtâque Hippocrenes undâ, repente Poëta prodiit. Id cùm alii, tum ipſe de ſe in Theogonia cecinit. Quam rem ita Maximus Tyrius interpretatur, ut Heſiodum putet voluiſſe, quæ ſui ingenii & artis eſſet fœtura, in Deas referre, ut ſe Muſis gratum teſtaretur: ut ſi quis ærariam calleat, Vulcano tamen ſua aſſignet opera. Sed hac de re plura apud ipſum Maximum legetis. Delectatum quidem peregrinationibus Heſiodum legimus, ſicuti & Homerum: quam rem tamen in ſomnium quidam retulere. Alii, quòd qui peregre proficiſcuntur, faciliùs prudentiam ceteráſque virtutes comparare exiſtimantur, quòd mores ſcilicet hominum multorum videant. Uxorem quoque duxiſſe proditum eſt Ctemenen Phyſigei filiam, & ex ea Steſichorum Poëtam natum. Alii non uxorem fuiſſe, & ob hanc ipſum Heſiodum occiſum. Nam cùm de ſe ſcitatum oraculum Delphos iviſſet, eique reſponſum foret, ut Nemeæi Jovis templum vitaret, quod ibi eſſet vitæ finem habiturus, cúmque eâ cauſâ Nemeam Peloponneſi fugeret, forte in Oeneonem Locridis pervenit, ubi Nemeæi Jovis templum fuerat, ut ſcribit Thucydides; quo in loco incautus ab Amphiphane, & Ganetore Phyſigei liberis interemptus eſt, quòd ab eo vitiatam ſororem Ctemenen crederent. Cadaver ab iis in pelagum projectum eſt: id quod cum occultè feciſſent, ab Heſiodi cane facinus eſt proditum, ut ſcribit Plutarchus. Alicubi tamen non Phyſigei filii, ſed Ganyctoris Naucletii dicti ſunt, ut in illo eſt, cui titulus, Quænam animalia prudentiora, terreſtriane, an aquatilia. Pauſanias quoque, in Bœoticis, Heſiodi interitum ita recitat: Filii, inquit, Ganyctoris, Ctimenus & Antiphus, in Molycrian ex Naupacto fugerunt ob Heſiodi necem, ubi in Neptunum impii exiſtimati ſunt, de illíſque eſt facta quæſtio.

& cetera quæ ille proſequitur. Mortis Heſiodi cauſam Plutarchus ſic in Dioclis convivio explicat. Cum Mileſio, inquit, comite & Troïlo puero Heſiodus apud quemdam hoſpitatus eſt, noctu Mileſius hoſpitis filiam vitavit: rei conſcium Heſiodum rati puellæ fratres, illum inter paſcua cum puero occiderunt, & cadaver in mare projecerunt: pueri vero corpus in littore reliquerunt, à quo & loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum voluntate à delphinis cadaver ad littus delatum, ubi tum fortè Neptunalia celebrabantur. Id ſcelus ubi incolæ intellexerunt, interfectorum domos diruerunt; vivos ipſos, qui facinus admiſerant, aquis ſuffocarunt. Alii poſt diem tertium à delphine in littus cadaver devectum tradunt. Re cognitâ, occiſores navigatione ſibi conſulere volentes, vi coortæ tempeſtatis ad unum omnes deprehenſi, naufragio periiſſe dicuntur. Poſt hæc Heſiodi corpus in Nemea Locridis ſepultum perhibetur, qua de re extat Alcæi Poëtæ carmen. Dein vero oraculo monente, ejus oſſa exportata ab Orchomeniis, & in medio foro, hoc addito elogio, tumulata:

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνω σοφίης.

Tum Picus puer: Cur non & hos Latinè, ut alios verſus, nobis exprimis? Ut, inquam, noſter Piſo hos ipſe convertat, & ego interea ad memoriam cetera revocem. Et Piſo: Faciam equidem, inquit, utcumque potero: & non diu cunctatus, ſic cœpit:

Fertilis Aſcra quidem patria eſt: verum morientis
Pugnaces Minyæ condita membra tenent
Heſiodi, cujus ſupra omnes plurima laus eſt,
Spectatóſque viros judicio ſophiæ.

Quos cùm Piſo recitaſſet, mirum eſt quanto ſit rubore ſuffuſus. quod animadvertens ego, cauſamque intelligens, ſtatim ſubdidi. Legimus & Græcum alterum Pindari, quod ita noſter Cælius Latinè vertit:

Salve

VITA.

Salve cui pubes, tumulúſque bis obtigit unus;
Tu ſapis Heſiode, quantum homini ſapere eſt.

Sed & Aldus ita prius:

Heſiode ante alios ſophiâ præſtantior omnes,
Salve, bis quondam qui puer atque ſenex.

Græcum Pindari, ſi vultis, ſic habet:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας
Ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Verùm jam tempus eſt, inquam, ut quæ ab Heſiodo ſcripta ſint, commemoremus, ſi tamen prius illud unum, quod in Græcis commentariis reperi, attulero ſuper ea in Ἔργοις verba, μήτ' ἐμὸς υἱός. Filius, aiunt, Heſiodi Mnaſeas eſt. Philochorus verò Steſichorum dixit ex Climene: ego tamen legendum puto, Ctemene, ut jam oſtendi. Alii tamen ex Archiepe: quo fit ut eos mirer, qui ſcribunt, Heſiodum præter Steſichorum & filiam habuiſſe Mnaſeam nomine, quam Archiepen vocant alii. Porrò ſexdecim Heſiodi legitima feruntur volumina: in primiſque Theogonia, à Philoſopho Zenone inter alios interpretata. Deinde Ἔργα καὶ ἡμέραι, id eſt, Opera & Dies. In quo opere de re ruſtica præcepta tradit ad Perſen fratrem, quem & ipſum Poëtam aliqui ſcribunt. Sunt & qui putent, Ἠοίας μεγάλας, ſic vocata carmina, Heſiodi eſſe, ut Eunapius Græcus hiſtoricus, & in Bœoticis Pauſanias. quo loco & alia Heſiodi opera commemorat, de quibus jam antè planè meminimus. Poſthæc Aſtronomica ſcripſit, tum Hypothecas, quas tamen Fabius Quintilianus, ex Ariſtophanis Garmmatici ſententia, Heſiodi eſſe negavit. At verò Ariſtoteles & Grammatici nonnulli, ut Heſiodi legitimum opus, in medium afferunt. Scripſit item Heroüm & Heroïdum Genealogias: ad hæc & de mulieribus: quo in opere Heroïdas multas induxit virorum fortium nuptias, ut ait Servius, optaſſe. Dion vero Chryſoſtomus ex Alexandri Macedonis ſententia, Heſiodum ea cauſa de mulieribus ſcripſiſſe dixit, quod Homero concederet, qui de heroïbus antè ſcripſiſſet. Et quidem Lucianus ait, Heſiodum mulie-

rum virtutes concinuiſſe. Tradit Pauſanias, Heſiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus edoctum, de ea carmina ſcripſiſſe. Scribit Nicocles, quod & in Pindarum Grammatici notant, Heſiodum primum ῥαψῳδῆσαι, hoc eſt, per rhapſodias carmina ceciniſſe. At verò Heſiodus ipſe, ſe cum Homero in Delo in Apollinem hujuſmodi verſus primum concinuiſſe prodidit, dum ſic cecinit, ut pridie diximus:

In Delo tum primum ego Mæonideſque Poëtæ
Luſimus, inque novis carmen cantavimus hymnis,
Auricomum Phœbum, quem Latona edidit alma.

Sed videte, rogo, quam ille dulcius ſuaviúſque ſuâ linguâ:

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον, ἐγὼ καὶ Ὅμηρος, ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδὴν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Scripſit item Heſiodus Pelei & Thetidis Epithalamium, ſicuti priore ſermone retulimus. Scripſit & de Dactylis Idæis. Item Epicedium in Batrachum amicum, & quod adhuc legitur poëma inſcriptum Herculis Scutum: quod tamen Ariſtophanes Grammaticus non Heſiodi eſſe ſuſpicatus eſt, ſed cujuſpiam alterius, qui Homericum ſit imitatus. Megacles autem Athenienſis, & Apollonius Rhodius, Steſichorúſque, ipſius Heſiodi legitimum carmen eſſe cenſuere. Scripſit idem de Medicina. qua de re Plutarchus in Sympoſio Dioclis. Heſiodus, inquit, in Medicina plurimum valuit. quod manifeſtè apparet, cum de victûs ratione, de vini temperamento, de aquarum vi, de balneis, de fœminis, de temporum connexione, deque infantium ſtatu diſſerit. Et hæc quidem Cleodemus medicus apud Plutarchum. Sunt & qui Heſiodum de herbis ſcripſiſſe tradant. quod ex Plinio colligitur. Nec deſunt qui Heſiodum ſcribant auctorem eorum apologorum, qui Æſopi dicuntur. Quæ ego cum dixiſſem, Vide, inquit Piſo, quam paucis carminibus M. Manilius in ſecundo Aſtronomicōn iſta fere omnia Heoſidi opera complectatur. Nam cùm Homerum laudaſſet, mox ita de Heſiodo ſubjunxit:

Sed

—— Sed proximus illi
Heſiodus memorat divos, divumque parentes,
Et chaos enixum terras, orbémque ſub illo
Infantem, & primum titubantia ſidera corpus,
Titanas juviſſe ſenis cunabula magni,
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patris naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia corpora mundo.
Quin etiam ruris leges cultúſque rogavit,
Militiamque ſoli, quod colles Bacchus amaret,
Quod fœcunda Ceres campos, quod Pallas *utrumque,*
Atque arbuſta vagis eſſent quod adultera pomis,
Sylvarumque Deos ſacrataque numina nymphas,
Pacis *opus, magnos naturæ condit in uſus.*

Cum recitaſſet hos verſus Piſo. Si velim, inquam ego, quæcumque omnia de Heſiodo legi, vobis in præſentia recenſere, in longum nimis noſter ſermo procederet: quædam tamen haud indigna relatu nequaquam prætẹribo: Scribit inprimis Dialogum Lucianus, qui Heſiodus inſcribitur, in quo Heſiodum ipſum de ſe multa narrantem inducit, eumque ipſe, ut ſolet, irridet. Sunt & inter Græca epigrammata in Heſiodum multa. Exſtat & apud Græcos proverbium, de iis qui ſuperſeneſcunt, Heſiodia ſenectus: de quo & Pindari diſtichon legitur, quod ante ab Aldo & Cælio noſtro interpretatum attulimus. Pythagoram ſcribit Philoſophus Hieronymus, cùm ad inferos deſcendiſſet, Heſiodi animam vidiſſe ad columnam æream ſuſpenſam adſtrictamque adeo, ut ſtridere videretur, & cum ea Homeri quoque animam ſerpentibus undique incinctam; eâ videlicet ſolummodo causâ, quòd de Diis falſa ſuis carminibus confinxiſſent. Quare factum puto, ut Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui eſt inſcriptus, Allegoriæ in iis quæ de Diis ab Homero dicuntur, & reſponſiones in ejus calumniatores. Videri enim, inquit, poſſet Homerus, Salmoneus, vel Tantalus, immoderatam

  tam

tam atque intemperatam linguam habens, ſi quæ de Diis cecinit, ſub alia ſignificatione, non intelligerentur. Et quidem de Homero Heraclides, quod & de aliis Poëtis bonis, ut heſternâ die diximus, intelligi poteſt. Sed tametſi excellentis ac prope divini ingenii fuerit Heſiodus, non tamen ideò obtrectatoribus illum caruiſſe accepimus, ſiquidem iniquas adversùm eum controverſias exercuiſſe Cercopem legimus, in tantum excellentiſſimus quiſque aliquo detractore eſt vexatus. Homerus quidem, ut Zoilum mittam, à Siagro Poëta laceſſitus, Pindarus ab Amphimane Coo, Simonides à Timocreonte. Nec Virgilio Horatioque noſtris, defuere Parones, Mævii, Bavii atque Suffeni, aliíque, de quibus in noſtris his ſermonibus ſparſim, ut feret locus, plura dicemus. Sed & hoc Homeromaſtigων genus noſtro hoc tempore non minùs, quàm pridem, viget. Plures quidem nunc Critici & Zoili, quam verſificatores & Poëtæ. At de Heſiodo jam ſatis.

HE-

HESIODI VITA

E Fluvii Urſinii Elogiis deſcripta.

HEſiodum Dio patre, & Pycimede matre natum Olympiade prima, LX. ante Romam conditam annis floruiſſe, ex ſcriptoribus cùm Græcis, tum Latinis, colligimus. Patria illi Cuma, Æolicarum urbium una, ut Herodotus & Strabo annotarunt. Inde autem ære alieno oppreſſum patrem Dium migraſſe ferunt, Aſcramque Bœotiæ vicum petiſſe; à quo Aſcræum deinde Heſiodum dictum. Ejus mortem, cùm ſenex admodum eſſet, recitat Plutarchus in Dioclis convivio. Proverbium inde factum, Heſiodea ſenectus. Heſiodo ſtatuam in publico Conſtantinopolino gymnaſio, quod Zeuxippi dicebatur, ex ære poſitam fuiſſe, intelligimus ex his Chriſtodori verſibus in lib. 5. Epigrammatum Græcorum,

Ἡσίοδος δ' Ἀσκραῖος ὀρειάσιν εἴδετο μούσαις
Φθεγγόμενος, χαλκὸν δ' ἐβιάζετο θυιάδι λύσσῃ
Ἔνθεον ἱμείρων ἀνάγειν μέλος.

Quos Laurentius Gambara Brixianus ita in Latinum tranſtulit:

Heſiodúſque choros Aſcræus ſtabat agreſtes
Inter, Hamadryadum media ſublimis in aula:
Ærea & effigies fundebat ad æthera carmen.

Pauſanias quoque in Bœoticis Heſiodo ſtatuàm æream à Theſpienſibus in urbis foro poſitam fuiſſe ſcribit. qui & aliam Heſiodo ſtatuam in templo Jovis Olympici collocatam narrat in rerum Eliacarum libro 1. De Heſiodo Velleius lib. 1. Hujus temporis æqualis Heſiodus fuit circa centum viginti annos diſtinctus

ab Homeri ætate, vir perelegantis ingenii, & molliſſimâ dulcedine carminum memorabilis: otii quietiſque cupidiſſimus, ut tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus, qui vitavit ne in id, quod Homerus, incideret; patriamque & parentes teſtatus eſt; ſed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſimè.

DE

DE
HESIODI ÆTATE.

Ex Johannis Gerhardi Voſſii libro de Poëtis Græcis cap. II.

SIc ſtatuimus nihil nunc antiquius habère Græcos poëmatis Homeri & Heſiodi, ſed quando hi vixerint, Veteres ipſi certant incerti. Heſiodum multo juniorem Homero (*quem vixiſſe Olympiadum initio, vel paullò pòſt, Romuli nempè temporibus, paucis ante oſtenderat*) Cicero putavit. Uti & Porphyrius ac Solinus, quorum ille annis c, hic cxxx poſt Homerum vixiſſe exiſtimat. Alii eo quod ſimplicior ſit antiquiorem fuiſſe conjectant. Plurium verò opinio eſt fuiſſe æqualem. Ut Varro in primo de Imaginibus, teſte Agellio, Plutarchus V. Sympoſiacon & VII. Sapientum convivio, item Philoſtratus. In eo diſſenſu ob plurium conſenſum, & quæ de certamine Homeri ac Heſiodi prodita ſunt, maluimus nos aggregare iis, qui aliquo tempore ſimul vixiſſe exiſtimant. Non multum abit quod apud Cyrillum legas floruiſſe Heſiodum paullò ante primam Olympiadem, regnante in Latio Proca Sylvio, vel quod alii floruiſſe dicunt Olymp. IV, ut eſt apud Euſebium in Chronicis. Apud quem etiam legas ad præcedentem Olympiadem floruiſſe tum Eumelum Poëtam, qui Bugoniam & Europam ſcripſit. Fuerint igitur & Heſiodus & Eumelus æquales. Nec multùm abit Tzetzes, qui Heſiodum refert ad Olymp. XI. Operæ verò eſt attendere ad id,

quod

quod Heſiodus ipſe ſcribat, ſuâ ætate Arcturum ἀκρόνυχον in Bœotia exortum fuiſſe VIII. die Martii. unde Poëtæ hujus ætas in tantum ſaltem poſſit colligi, ut error ſi quis ſit ſaltem intra 70. annos ſit conſtiturus, ſicuti obſervat Joſ. Scaliger in Euſebianis animadverſionibus, num. MCCLV.

Ἐκ τῶν Σουΐδα.

Ἡσίοδος Κυμαῖος, νέος δὲ κομισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δίου, καὶ μητρὸς Πυκιμήδης, ἐν Ἄσκρῃ τῆς Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται δὲ εἶναι τοῦ Δίου τοῦ Ἀμπελίδου τοῦ Μελανώπου. ὃν φασί τινες τοῦ Ὁμήρου προπάτορος εἶναι πάππον, ὡς ἀνεψιαδῆν εἶναι Ἡσιόδου τὸν Ὅμηρον. ἑκάτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος κατάγεσθαι. ποιήματα δὲ αὐτοῦ ταῦτα, Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Ἀσπὶς, Γυναικῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις έ. Ἐπικήδειος εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ. Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε δὲ ἐπιξενωθεὶς παρ' Ἀντίφῳ καὶ Κτιμένῳ· οἳ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἑαυτῶν, ἀνεῖλον τὸν Ἡσίοδον ἄκοντες. ἦν δὲ καὶ Ὁμήρου κατά τινας πρεσβύτερος. κατὰ

Ex Suida.

Heſiodus Cumæus. Cæterùm à patre Dio & Pycimede ejus matre, in Aſcra, tranſlatus eò, vixit. Genus ac familiam illius ab Ampelide Dio, Melanopi filio deducunt. Quem nonnulli Homeri abavum fuiſſe volunt. Ut Heſiodi conſobrini filius fuerit Homerus. Utrumque autem ab Atlante volunt oriundum eſſe. Ejus autem hæc ſunt poëmata: Opera & Dies, Scutum, Mulierum Catalogus, libris quinque. Epicedium Batrachi, quem in deliciis habuit. De Dactylis Idæis. Alia item multa. Obiit autem, cùm ad Antiphum & Ctimenum hoſpes divertiſſet. Qui cùm noctu ſororis ſuæ ſtupratorem tollere ſe exiſtimarent, Heſiodum ignari ſuſtulere. Fuit autem Homero, ut quibuſdam videtur, antiquior. Alii eadem tempe-

tempeſtate vixiſſe autumant. Porphyrius, & alii, centum omnino poſt annis floruiſſe tradunt.

ἢ ἄλλως, σύγχρονος. Πορφύριος καὶ ἄλλοι πλεῖστοι νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζουσι.

Ex Halicarnaſſenſi Dionyſio.

Ἐκ τῶν Διονυσίου τοῦ Ἁλικαρνασσέως.

HEſiodo autem magna voluptatis fuit cura, tum æquabilem dictionem accuratamque amat compoſitionem.

Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

Velleius Paterculus Hiſt. lib. I.

HUjus temporis æqualis Heſiodus fuit, circa cxx. annos diſtinctus ab Homeri ætate, vir perelegantis ingenii, & molliſſimâ dulcedine carminum memorabilis, otii quietíſque cupidiſſimus. ut tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. qui vitavit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque & parentes teſtatus eſt. Sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſimè.

Fabius lib. X.

RArò aſſurgit Heſiodus, magnaque pars ejus in nominibus eſt occupata. tamen utiles circa præcepta ſententiæ, lenitaſque verborum & expoſitionis probabilis: daturque ei palma in illo mediocri genere dicendi.

Ἀλκαίου εἰς τὸν αὐτόν.

Λοκρίδος ἐν νέμεϊ σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
Νύμφαι κρηνιάδων λοῦσαν ἀπὸ σφετέρων,
Καὶ τάφον ὑψώσαντο. γάλακτι δὲ ποιμένες αἰγῶν
Ἔρραναν, ξανθῷ μιξάμενοι μέλιτι.
Τοίην γὰρ καὶ γῆρυν ἀπέπνεεν, ἐννέα Μουσῶν
Ὁ πρέσβυς καθαρῶν γευσάμενος λιβάδων.

ΗΣΙΟ-

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ

HESIODI
ASCRÆI
THEOGONIA.

Digitized by Google

Digitized by Google

NOTÆ IN THEOGONIAM HESIODI.

Θεογονία] Sic inſcribitur deſcriptio generationis Deorum; nimirum, γεννητῶν, nam erant alii ἀγέννητοι, ut docet *Heſiodus*, ab initio Poëmatis. Dicitur *Abaris* Hyperboreus vates, ſcripſiſſe Θεογονίαν καταλογάδην, *proſâ oratione Generationem Deorum*; quod fortè additur, diſcriminis causâ, ne Heſiodea intelligeretur. Vide *Suidam*, in *Abaris*. Si *Herodoto* credimus, *Homerus* & *Heſiodus* inventores fuere Theogoniæ, antea Græcis ignotæ. Sic enim loquitur Lib. II. c. 53. Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες ΘΕΟΓΟΝΙΗΝ Ἕλλησι, καὶ τοῖσι Θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες: *Unde autem ſinguli Deorum exſtiterint, ánve cuncti ſemper fuiſſent, aut quâ ſpecie, hactenus ignoratum fuerat, niſi nuper atque heri, ut ſic dicam. Nam Heſiodus atque Homerus (quos quadringentis non ampliùs annis ante me opinor fuiſſe) finxerunt Græcis Theogoniam, Diis cognominibus datis, diviſiſque honoribus & artibus inter illos, & deſcriptis illorum formis.* At ubique *Homerus* & *Heſiodus* quaſi jam nota illa deſcribunt, nec videntur ornaſſe, niſi circumſtantiis nonnullis. Sanè numquam homines aliter de Diis ſentientes eos tuliſſent talia de iis blaterantes, qualia habent. Vide ad ỽ. 211. Interim liquet ex hiſce verbis *Theogoniam* verè eſſe *Heſiodi*, quamvis nonnulli dubitarint, ut docet *Pauſanias* in Bœoticis, ſive Lib. IX. p. 581. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ᾽ ἀείδειν,
Αἵθ᾽ Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε,
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ᾽ ἀπαλοῖσιν
Ὀρχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος,
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησοῖο,
Ἠ᾽ Ἵππουκρήνης, ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χοροὺς ἐνεποιήσαντο,
Καλοὺς, ἱμερόεντας· ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν·
Ἔνθεν ἀπορνύμεναι, κεκαλυμμέναι ἠέρι πολλῇ,

NOTÆ IN HESIODUM.

VERſ. 1. Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ᾽ ἀείδειν] Priores centum quindecim verſus ſunt ſuppoſiti. Theogonia incipit verſu 116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽ &c. *Guietus.*

1. Ἑλικωνιάδων] Rectè vetus Scholiaſtes patrias Muſas à Bœoto vate invocari obſervat. *Helicon* mons fuit Bœotiæ, ita dictus à Phœnicio *hhalik* חליק aut חליקון *hhalikon*, quæ vox *montem altum* ſonat. Vide *Sam. Bochartum* Lib. 1. Chanaanis, Cap. XVI. ubi oſtendit plenam fuiſſe Bœotiam & colonis & nominibus Phœniciis. *Clericus.*

2. Ζάθεόν τε] *Diviniſſimum* montem vocat, propter numerum Deorum, qui in eo verſabantur; quales Muſæ, Oreades, Dryades, Naïades &c. Infra ℣. 129. vocat

—— οὔρεα μακρὰ θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων.

Longos montes Dearum grata habitacula Nympharum. Clericus.

3. Ἰοειδέα] Malim μελάνυδρον interpretari, ἀπὸ τοῦ ἰοῦ *ferrugine*, quia eo epitheto ſignificatur copia aquæ; quæ non eſt ἰοειδὴς, niſi ſit profunda, ac proinde copioſa, & perennis, quæ laus eſt fontis. Ideò *Homerus*, & poſt eum *Heſiodus* vocant ἰοειδέα πόντον, id eſt, profundum. Ideò Poetæ Latini *cæruleos* fontes vocant, ut *cærula Liriope* dicitur *Ovidio* Metam. III. Confirmatur hæc interpretatio, ipsâ ſignificatione propriâ vocis, quæ ſignificat quod habet εἶδος, ſeu *ſpeciem*

ἰοῦ.

HESIODI ASCRÆI
DEORUM GENERATIO.

A Muſis Heliconiadibus incipiamus canere,
Quæ Heliconis habitant montem, magnúmque divinúmque:
Et circa fontem cæruleum pedibus teneris
Saltant, aramque præpotentis Saturnii,
Atque ablutæ tenero corpore aquâ Permeſſi,
Aut Hippocrenes, aut Olmii ſacri,
Summo in Helicone choreas ducere ſolent,
Pulchras, amabiles, vehementérque tripudiare pedibus:
Inde concitatæ, velatæ aëre multo,

---

3. Non poteſt autem dici fons *ſpeciem* habere *floris*, licèt ſit floribus cinctus; ſed rectè dicitur habere *ſpeciem ferruginoſam*, ad colorem quod attinet. *Clericus*

4. Καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος.] Non modò in altaribus ſacra faciebant, in honorem Deorum, ſed & circa illa choreas agitabant. Vide not. ad Exod. C. XXXII, 6. *Clericus.*

5. Λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο] Ἐλλείπει τὸ ἐξ ἢ ἀπὸ. *Guietus.*

5. Περμησσοῖο] Intellige ὕδατι, *aquâ*, quod in verſione exprimendum fuit. Permeſſus eſt Phœnicìè פאר-מצא *pheer-metſo*, hoc eſt, *puteus* aut *fons purus*, nam Radix מצץ hanc ſignificationem obtinet, apud Arabas. Commodior hæc viſa derivatio, quàm *Bocharti* באר-מיצא *beer-metſo*, fons proceſſus, nempe, *aquarum*. Fons eſt, aut fluviolus ex Helicone profluens, & qui cum Olmio confluit in Copaïdem lacum. Vide *Strabonem* Lib. IX. *Clericus.*

6. Ἵππουκρήνης] *Phœnicè* dixeris, ut rectè *Bochartus*, eodem loco, הפגרן *happhigran*, quod *fontem erumpentem* ſonat, & corruptum in *Hippocrenen*, ortum fecit fabulæ, quaſi eſſet *κρήνη ἵππου fons equi*, ſeu ab equo excitatus. *Clericus.*

Ὀλμειοῦ] Phœniciâ voce, חול מיא *hhol-majo*, dulcis aquis, eodem conjectore. *Divinus* dicitur, propter memoratam rationem, cùm de Helicone ſermo eſſet, ad ✠. 2. *Clericus.*

8 Ἐπεῤῥώσαντο δὲ ποσσὶν] hoc eſt, ὠρχήσαντο. inceſſerunt,. proceſſerunt & ſimiliter. *Guietus.*

Ἐννύχιαι στεῖχον, περικαλλέα ὄσσαν ἱεῖσαι,
Ὑμνεῦσαι Δία τ᾽ αἰγίοχον, καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργείην, χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν,
Κούρην τ᾽ Αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
Φοῖβόν τ᾽ Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον,
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ᾽ Ἀφροδίτην,
Ἥβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ἠῶ τ᾽, Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λητώ τ᾽, Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ᾽, Ὠκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν·
Ἄλλων τ᾽ Ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων.
Αἵ νύ ποθ᾽ Ἡσίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδὴν,
Ἄρνας ποιμαίνονθ᾽ Ἑλικῶνος ὕπο ζαθέοιο.
Τόνδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο.
Ποιμένες ἄγραυλοι, κάκ᾽ ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα·
Ἴδμεν δ᾽ εὖτ᾽ ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι.
Ὣς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι.
Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον,

10. Ἐννύχιαι] Ne videantur à mortalibus, vel potiùs ne pateſceret mendacium Poëtæ, cui objici poterat numquam conſpectas. Eadem de cauſa, collocat eas in ſummo Helicone, ubi nemo pernoctabat. *Clericus.*

11. Δία τ᾽ Αἰγίοχον] Suo loco dicemus quare ita vocetur Jupiter, ut & quæ de Muſis, aliiſque Numinibus dicenda videbuntur, ubi loquetur Poëta de eorum natalibus. *Clericus.*

16. Ἑλικοβλέφαρόν τ᾽ Ἀφροδίτην] *Arcuatis ſuperciliis.* Guietus.

16. Ἑλικοβλέφαρον] *Volubilibus palpebris*, id eſt, *pætam*, ut Venerem vocabant Latini. Laſciviæ eſt indicium nictare frequenter, & ſignum amantium. *Clericus.*

23. Καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδὴν] Vide verſum 660. ἔργων. *Guietus.*

26. Κάκ᾽ ἐλέγχεα] Gratulatur ſibi Poëta, quòd, cùm Muſæ ipſum primùm alloquerentur, conviciis uſæ ſint, quod eſt primævæ ſimplicitatis *Clericus.*

27. Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὅμοια] Deabus mendacia tribuere eſt etiam antiquiſſimi ævi, quo Deos vix meliores hominibus fingebant; quia omnes Dii, qui maximè colebantur, fuerant homines, ut poſtea videbimus. *Clericus.*

Noctu incedunt, perpulchram vocem emittentes,
Celebrantes Iovémque ægida tenentem, & venerandam Iunonem
Argivam, aureis calceamentis incedentem:
Filiámque Ægiochi Iovis, cæruleos oculos habentem Minervam:
Phœbúmque Apollinem, & Dianam ſagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terræ motorem,
Et Themin venerandam, & blandis oculis Venerem,
Hebénque aureâ coronâ decoram, formoſámque Dionen,
Auroramque, Solémque magnum, ſplendidámque Lunam,
Latonámque, Iapetúmque, ac Saturnum verſipellem,
Terrámque, Oceanúmque vaſtum, & Noctem atram:
Aliorúmque immortalium ſacrum genus ſemper exſiſtentium.
Quæ olim Heſiodum pulchrum docuerunt carmen,
Agnos paſcentem Helicone ſub divino.
Hoc autem me primùm Deæ ſermone compellarunt,
Muſæ Olympiades, filiæ Iovis Ægiochi:
Paſtores ſub dio manentes, mala probra, ventres ſolùm,
Scimus mendacia multa dicere veris ſimilia:
Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.
Sic dixerunt filiæ Iovis magni veridicæ,
Et mihi ſceptrum dederunt, lauri perviridis ramum,

---

29. Ἀρτιέπειαι] *Diſerta.* Guietus.

30. Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Ἔδον pro ἔδοσαν. Rhapſodi ramum lauri tenebant recitantes. Vide Lucianum in Dialogo cum Heſiodo p. 659. *Guietus.*

30. Καί μοι σκῆπτρον ἔδον δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Scholiaſtes poſtquàm dixit *Heliconem* πολύδαφνον eſſe, & laurum æquè potuiſſe eſſe donum Apollinis, ac Muſarum, quæ ad rem non multùm faciunt, veram ejus rationem reddit hiſce verbis: παρόσον ἡ δαφνὴ ἐνεργεῖ πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμούς. Σοφοκλῆς ἐν Κασσάνδρᾳ· δάφνην φαγὼν ὀδόντι πρίετο στόμα. καὶ Λυκόφρων· δάφνην φαγὼν φοιβάζειν ἐκ λαιμῶν ὄπα. καὶ τὰ ποιήματα δὲ μετὰ θεοῦ ἐμπνεύσεως εἴρηται: *quia laurus efficax eſt ad afflatus creandos. Sophocles in Caſſandra:* Cùm comediſſet laurum, dentes inſtar ſerræ in ore concutiebat. *Et Lycophron:* cùm laurum comediſſet, vaticinabatur emittens vocem è gutture. *Certè Poëmata Dei afflatu ſunt effuſa.* Sequentia verba rem dubiam eſſe non patiuntur. Cùm ergo Laurum ſibi traditam dicit *Heſiodus* à Muſis ſéque ab iis afflatum, perinde eſt ac ſi facultatem poëticam ſibi ab illis conceſſam diceret. Quam in rem, paucula ex *Claud. Salmaſio* hìc apponemus. Sic ille in *Solini*

 Poly-

Δρέψασαι θηητόν. ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν
Θείην, ὥστε κλύοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.
Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην;

Polyhiſtora p. 609. ubi poſtquàm multis oſtendit ῥαψῳδοὺς dictos fuiſſe ἀπὸ τοῦ ῥάπτειν τὰς ᾠδὰς, quòd veluti *conſuerent* varias partes Poëtarum, quas canebant, non ἀπὸ τῆς ῥάβδου, addit: „ Antequàm mos ille τοῦ ῥα„ψῳδεῖν aliena carmina natus ac notus eſſet, auctores ipſi ac Poëtæ „ hymnos & alia carmina in honorem Deorum à ſe compoſita ſic pro„ nunciare conſueverant, cum virga è lauru in manibus. Diceban„ tur ἐπὶ ῥάβδῳ ᾄδειν. *Pauſanias* pag. 586. Lib. IX. ſeu Bœoticis de *He„ ſiodo*, qui cum cithara pictus erat: οὐδέν τοι Ἡσιόδῳ οἰκεῖον φόρημα. „ δῆλα γὰρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπῶν ὅτι ἐπὶ ῥάβδῳ δάφνης ᾖδε: *nequaquam fuit proprium Heſiodo geſtamen; manifeſtum enim eſt, etiam ex ipſis ejus verſibus, eum ad lauri ramum ceciniſſe.* „ Intelligit hos verſus ex „ Theogonia, Καί μοι σκῆπτρον &c. Traditum ſibi à Muſis ex lauri„ ramo baculum dicit. Tamquam vati futurorum præſcio, non tam„ quam Poëtæ, datum poſſumus interpretari, propter illa, ὥστε κλύοι„ μι τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα. Sed Poëtica erat conjuncta cum afflatu, non minùs ac vaticinandi facultas; imò non erat ſine vaticinatione, cùm non poſſent ſcire Poëtæ geſta apud Deos, aut clam apud homines, aut ante omnem hominum memoriam; vel potiùs fingere ſe ea ſcire, niſi ſimul afflatum ſimularent. Pergit *Salmaſius*: „ Lau„ rum geſtabant & admordebant, qui vaticinandi ſcientiâ callere vo„ lebant, unde δαφνηφάγοι vates. *Aſclepiades*, in ſtatuam *Homeri*:

„ Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶσαι
„ Ὤρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.

Fallitur, ut ſæpè Critici, qui non ſignificant unde depromſerint quæ dicunt. Epigramma eſt in ſtatuam *Heſiodi*, quod legitur Lib. IV. Anthologiæ, p. 368. Ed. H. Stephani. Integrum ita habet:

Αὐταί ποιμαίνοντα μεσημβρινὰ μῆλά σε Μοῦσαι
Ἔδρακον ἐν κραναοῖς οὔρεσιν, Ἡσίοδε.
Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶσαι
Ὤρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.
Δῶκαν δὲ κρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τὸ πτανοῦ πῶλου πρόσθεν ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὗ σὺ κορεσσάμενος μακάρων γένος, ἔργα τε μολπαῖς,
Καὶ γένος ἀρχαίων ἔγραφες ἡϊθέων.

Ipſa paſcentem meridie oves Muſæ viderunt te in aſperis montibus, Heſiode; & tibi pulcra folia habentem decerpentes omnes porrexerunt lauri ſacrum ramum. Dederunt verò fontis Heliconis divinam aquam, quam volucris equi priùs erupit ungula. Quâ tu ſatiatus beatorum genus, & res geſtas cantibus, & genus priſcorum deſcripſiſti juvenum. Sed audiamus

Decerpere mirandum. inſpirarunt autem mihi vocem
Divinam, ita ut ſcirem tam futura quàm præterita.
Et me jubebant celebrare beatorum genus ſempiternorum,
Se verò primò & poſtremò ſemper decantare.
Sed quò mihi hæc circa quercum, aut circa petram?

---

mus *Salmaſium*: „ *Pauſanias* de virga laurea accepit, cum qua Ve- „teres Poëtæ carmina ſua recitabant. Quem morem etiam poſtea „ ῥαψῳδοὶ imitati ſunt, qui aliena pronunciarunt. Nam & hi virgam è „ lauro tenebant, cùm carmina recitarent ex aliquo Poëta. Cetera apud ipſum legentur. *Clericus.*

32. Θείω, ὥς τι κλύοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα] Nothum. *Guietus.*

32. Τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα] Poëtice, nempe, eſt *μαντείας* genus, unde Poetæ Latinis *Vates*. Utinam exſtaret integer Liber VII. *Strabonis!* Aliquid hac de re haberemus, in deſcriptione Pieriæ, cùm legamus in excerptis, quo loco de hac regione egerit, ὅτι τὸ παλαιὸν, οἱ μάντεις καὶ μουσικὴν εἰργάζοντο: *olim vates exercuiſſe & muſicam.* Clericus.

34. Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτον δὲ καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν] Imitatus *Horatius* Lib. I. Ep. I.

Primâ dicte mihi. ſummâ dicende Camœnâ,
Mæcenas &c. *Clericus.*

35. Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc eſt, περὶ τὰ ἀπὸ σκοποῦ, ſubintellige λέγεται. *Guietus.*

35. Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην;] Hoc eſt, quid hæc ad rem, quam aggreſſus ſum? ut rectè Scholiaſtes. *Homerus* paullò aliter hanc Parœmiam profert Iliad. X. ṽ. 126. ubi Hector de inanibus ſermonibus, quos Achillem laturum non fuiſſe, ſi ad eum adiſſet, ſuſpicatur:

Οὐ μέν πως νῦν ἔστιν ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,
Τῷ ὀαριζέμεναι, ἅτε παρθένος ἠΐθεός τε,
Παρθένος ἠΐθεός τ' ὀαρίζετον ἀλλήλοιιν.

Non quidem ullo modo nunc licet, à quercu, neque à petrâ cum hoc confabulari, ut virgo & adoleſcens, virgo, inquam, & adoleſcens, confabulantur. Volunt Scholiaſtæ ortam loquutionem ex veteri fabula, quâ homines ex lapidibus aut quercubus nati ferebantur, & quæ pueris ſermones præbebat, adeóque inanes ſermones ſignari. At non video quî locus *Heſiodi* hinc poſſit explicari, cujus ſenſus eſt is quem diximus. Crediderim potiùs petitum adagionem ex iis, qui aggreſſi montem, aut ſylvam deſcribere, ad alia divagarentur, quæ à ſcopo aberrarent. Eſt tamen alius locus *Homeri*, ex quo ſententiæ ſuæ confirmationem petere poſſe primo intuitu videntur. Odyſſeæ Υ, ṽ. 163 cùm rogaſſet Penelope Ulyſſem, quem non agnoſcebat, unde eſſet, addit:

Οὐ

Τύνη, Μουσάων ἀρχώμεθα, ταὶ Διῒ πατρὶ
Ὑμνεῦσαι τέρπουσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
Εἰρεῦσαι, τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηρεῦσαι· τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ
Ἐκ στομάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριγδούποιο, θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ. ἠχεῖ δὲ κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Δώματα ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἱεῖσαι,
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ
Ἐξ ἀρχῆς, οὓς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικτον,
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.

Non es enim a vetere quercu, aut à petra. Quibus in verbis, *Homerus* alludit ad memoratam fabulam ; ſed is ſenſus neque alteri loco *Homeri*, neque verſui *Heſiodi* aptari poteſt. *Clericus.*

36. Τύνη Μουσάων ἀρχώμεθα] Τὸ τύνη hîc age, agedum ſignificare videtur. Sed hic omnino ſcribendum videtur, τοίνυν Μουσάων ἀρχώμεθα. hoc eſt, διὰ τοῦτο Μουσάων ἀρχώμεθα. Heſych. τοίνυν διὰ τοῦτο. Hunc locum reſpexiſſe videtur. *Guietus.*

39. Ὁμηρεῦσαι] Συμφωνοῦσαι. ex ὁμὸς & ἄρω ὁμήρης compoſitum videtur. Unde ὁμηρέω, hoc eſt, concordo, συμφωνῶ. Heſych. ὁμηρὲς, ὁμοῦ, συμφώνως. Sed τὸ ὁμηρὴς ſimplex videtur. Ab ὁμέω, ὁμήρω, ὁμηρής. quare & τὸ ὁμηρὴς unde ὁμηρέω συμφωνῶ ſimplex fuerit fortè. Heſych. ὁμηρεῦσαι, ὁμοφωνοῦσαι, ὁμοῦ λέγουσαι. &c. *Guietus.*

39. Ὁμηρεῦσαι] *Heſychius:* ὁμηρεύειν, συμφωνεῖν. Ὁμηρεῦσαι, τὸ συμβολῆσαι· ὁμοφωνοῦσαι, ὁμοῦ λέγουσαι. Ὁμηρεῖν, ὁμοῦ εἱρμόζειν (l. ἁρμόζειν) συμφωνεῖν, hoc eſt, *concinere*, ex ὁμοῦ *ſimul* & εἴρω, *dico*. Hinc credibile eſt nomen factum Ὁμήρῳ, qui poſtquàm carminibus ſuis innotuiſſet, non ampliùs *Meleſigenes*, ſed *concentor*, quaſi *Muſarum*, dictus eſt. Nomen ei inditum fuerat *Meleſigeni*, à fluvio *Melete*, qui non procul à Cumis Æolicis fluit, & ad quem eum mater Critheïs pepererat, ut docet *Herodotus*, in ejus vita, Cap. III. Idem oculorum uſum amiſiſſe eum narrat, Cap. VII. & propterea Linguâ Cumæâ Cap. XIII. ὅμηρον dictum, id eſt, *cæcum*. At vehementer ſuſpicor opinionem de cæcitate *Homeri* fictam à Cumæis, quòd nomen ejus perperam ex Lingua ſua interpretarentur ; ſolent enim Græci, ex nominibus perperam intellectis, hiſtoriolas fingere, ut vel ex nomine *Hippocrenes*, de quo diximus, colligere eſt. Profectò multò veriſimilius eſt, tantum Poëtam cognomen ex arte adeptum eſſe, quàm ex infortunio. *Clericus.*

40. Γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς] Hoc eſt, ſummâ voluptate afficitur cœli regia. Poëtæ paſſim & dolorem, & gaudium tribuunt rebus

O tu, à Muſis ordiamur, quæ Iovi patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,
Memorantes, & præſentia, & futura, & præterita,
Voce concinentes. illarum verò indefeſſa fluit vox
Ab ore ſuavis. ridet autem domus patris
Iovis valde tonantis, Dearum voce ſuavi
Diſperſâ. reſonat verò vertex nivoſi Olympi,
Domus immortalium. hæ verò immortalem vocem emittentes,
Deorum genus venerandum in primis celebrant cantilenâ
Ab exordio, quos Tellus & Cœlum latum genuerunt,
Quique ex his prognati ſunt Dii, datores bonorum.

---

bus inanimis, ut ſignificent maximam eſſe rationem dolendi, aut lætandi, & quæ vel ipſa inanima, ut ſolet dici, movere poſſit. *Theognis* initio, cùm alia de Apollinis natalibus dixiſſet, hæc habet:

——— *ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,*
Γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἁλὸς πολιῆς.

Riſit magna terra. *Lucretius* ad Venerem Lib. I. ỳ. 8.

——— *tibi ſuaves dædala tellus*
Submittit flores, tibi RIDENT *æquora ponti.*

Ad quem verſum, vide quæ collegit *Dion. Lambinus.* Clericus.

44. *Θεῶν γένος, καὶ τὰ ἑξῆς*] Probè animadvertendum hîc ſignari tria genera rerum, I. Terram & Cœlum, quæ ante omnes Deos, qui Heſiodi ævo maximi habebantur, fuerunt: II. Deos ex hiſce genitos, *οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο Θεοὶ δωτῆρες ἐάων, qui Dii ex hiſce geniti ſunt datores bonorum*, quos enumerat à ỳ. 116. ad 155. Hi dicuntur ab *Heſiodo* Dii, quòd nomen denegatur Cœlo & Terræ, ſúntque veluti prior Deorum ætas: III. Altera eſt filiorum Saturni, quos ſignificat hoc verſu *Heſiodus*: *Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, Θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,* hoc eſt, *ſecundo loco Jovem, qui eſt Rex Deorum*, qui nunc potiſſimùm coluntur, *& hominum.* Qui vivebant *Heſiodi* ævo, & ſuperioribus aliquot ætatibus, duplicem hunc dumtaxat ordinem Deorum norant, hoc eſt, hominum in Deorum numerum poſt mortem relatorum; ſi altiùs originem eorum repeterent, nihil antiquius reperiebant, quàm Cœlum & Terram, híſque vetuſtius Chaos, nec ultrà progrediebantur. Notio Dei horum conditoris uſque adeò obſcurata erat, ut de eo prorſus tacerent; aut etiam, ſi quæ ejus evanida veſtigia in eorum animis hæſerant, ea miſcebantur, cum iis quæ vulgò de Jove & æqualibus illi Deis ferebantur. Quæ omnia, in ſequentibus, explicatione ipsâ involucrorum Poëticorum, evolventur & ob oculos ponentur. *Clericus.*

46. *Οἳ ἐκ τῶν ἐγένοντο*] Hoc eſt, *ἐκ τούτων.* hoc eſt, *οἱ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἔκγονοι δηλαδὴ.* *Guietus.*

47. Δεύ-

Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς,
Ὅσσον φέρτατός ἐστι θεῶν, κράτεΐ τε μέγιστος.
Αὖθις δ' ἀνθρώπων τε γένος, κρατερῶν τε γιγάντων
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.
Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη. γουνοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα,

---

47 Δεύτερον αὖτε Ζῆνα] Subintelige κλείουσι. *Guietus.*

49. Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς] Νόθον. ſcribend. λήγουσί τ' ἀοιδῆς. dicentes, ſubintellige quàm ſit præſtantiſſimus &c. *Guietus.*

52. Μοῦσαι]. Primùm videndum quæ ſint *Muſæ*, dein à quibus progenitæ. Ex deſcriptionibus cùm omnium reliquorum Poëtarum, tum etiam *Heſiodi*, colligere eſt Muſas inveniſſe Eloquentiam ac Muſicam, artéſque quæ elegantiores habentur. Ut ſolius *Heſiodi* teſtimoniis utamur, eæ argumentum non verum modò, ſed etiam fictum omnium orationum, comminiſci poterant. Sic enim eum alloquuntur ℣. 27. hujus Poematis.

Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Ἴδμεν δ', εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι.

Scimus multa falſa veris ſimilia, ſcimus & quando volumus vera dicere. Ait ℣. 60. tuliſſe novem puellas:

——— ᾗσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται. ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,

quibus cantio c rdi eſt & quæ habent animum ſine curis. ℣. 65.

——— ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἱεῖσαι
Μέλπονται πάντων τε νόμους καὶ ἤθεα κεδνὰ
Ἀθανάτων κλείουσιν.

amabilem vocem ore emittentes canunt, omniúmque leges, & mores venera dos Immortalium celebrant. Plura non exſcribam, nam ex hiſce ſatis liquet quod volo; nec mirum erit ſi dicam nunc, ab antiquiſſimis Græciæ colonis phœniciſſantibus, dictas eſſe *Muſas* ab inventione; nam, Phœniciâ Linguâ, מוצא *motſa* eſt *inventrix*. Credibile autem eſt, antiquiſſimis temporibus, per Bœotiam, Theſſaliámque ac vicinas Græciæ oras, celebrem factum fuiſſe cantilenis, ſeu propter inventionem, ſeu propter elegantiam ſtyli, pro ætatis captu, ſeu propter cantum, ſeu propter omnia illa ſimul, *chorum novem puellarum;* quem inſtituit Jupiter, ut poſtea videbimus, Theſſaliæ rex. Deinde poſteritas, quæ omnia adauxit, & præſertim Poëtæ finxerunt eas inventrices Poeticæ Deas eſſe; quo honore etiam mactati ſunt inventores aliarum artium. *Pater Muſarum* dicitur Jupiter, quòd primus puellarum concentum inſtituerit; quæ loquutio etiam Phœnicia eſt,

nam

Secundò rurſum Jovem, Deorum patrem atque hominum,
Incipientéſque canunt Deæ, & finientes carmen,
Quàm ſit præſtantiſſimus Deorum, & imperio maximus.
Porrò & hominum genus, fortiúmque gigantum
Celebrantes oblectant Jovis mentem in Olympo,
Muſæ Olympiades, filiæ Jovis ægida habentis:
Quas in Pieria Saturnio peperit patri miſta
Mnemoſyne, collibus Eleutheris imperans,

---

nam Gen. IV. 20. 21. Jabal dicitur *pater Scenitarum & Nomadum*. Jubal verò *cytharâ & organo canentium*; hoc eſt, eorum vivendi generum, earúmque artium inſtitutores. Μνημοσύνη verò ſeu *Memoria*, κατὰ προσωποποιΐαν, dicitur earum *mater*, quòd memoria ſuppeditet materiam poëmatum & orationum. Hoc ſatis oſtendit Jovem non habitum eſſe patrem propriè dictum Muſarum, cùm *Memoria* ſit dumtaxat *perſona poëtica*, quæ numquam in rerum natura fuiſſe credita eſt. Non exigua pars artificii hujus Theogoniæ, ut poſtea videbimus, ſita eſt in Proſopopœis. *Clericus.*

Ibidem. Ὀλυμπιάδες] Ita dictæ Muſæ, quòd circa montem Olympum diu verſatæ eſſent, in Jovis regia, ut ipſe Poëta teſtatur qui aliquoties hoc repetit, ut ỳ. 68.

Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον, ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ.

Quæ iverunt tunc ad Olympum ſuperbientes voce pulcrâ. Clericus.

53. Τὰς ἐν Πιερίῃ] Hæc eſt patria puellarum, quas Poëtæ immortalitati conſecravere. *Pieria* nomen eſt montis & regionis ei ſubjectæ, atque ad Thermaïcum uſque ſinum porrectæ; quâ Theſſalia ad ſeptemtriones clauditur, Macedonia ad auſtrum. In ea etiam Pimplæus mons Muſis ſacer. Hinc dictæ Muſæ *Pierides*, potiori jure quàm *Heliconiades*, *Olympiades* &c. unde enim potiùs cognomen duxiſſent, quàm à patria, ex qua profectæ, cantibus, finitimarum orarum incolas in admirationem ſui rapuerunt? Illinc eas ad ſe evocat *Heſiodus*, initio Operum & Dierum:

Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε, καὶ τὰ ἑξῆς.

Pomponius Mela Lib. III. c. 3. in deſcriptione Macedoniæ: *hic Muſarum* PARENS DOMUSQUE *Pieria*. Si Phœniciis litteris hanc vocem ſcribamus, פאריא, invenietur in ea ſignificatio *puteorum* (nam ב & פ miſcentur paſſim apud Orientales) vel *fertilitatis*; quam non reſpuit regionis ſitus, aliquot fluviis rigatæ. Vide Tabulas *Ptolemæi*, & *Livium* Lib. XLIV. c. 6, 7, 8. *Clericus.*

54. Γουνοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα] Γουνὸν interpretatur Scholiaſtes γονιμωτάτους τόπους *fertiliſſima loca*. Malim βουνὸς interpretari, ſeu *colles*, pro quibus Æoles dixerunt γουνὸς, ut urbs *Argos* illis erat ὄρρος. Ita vocem interpretatus eſt *Laur. Valla*, apud *Herodotum* Lib. IV. Cap. XCIX.

Λησμοσύνην τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηράων.
Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζεὺς,
Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων.
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι,
Μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πόλλ' ἐτελέσθη,
Ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, ᾗσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ὀλύμπου,
Ἔνθά σφιν λιπαροί τε χοροὶ καὶ δώματα καλά.
Πὰρ δ' αὐτῇς Χάριτες, καὶ Ἵμερος οἰκί' ἔχουσιν,
Ἐν θαλίῃς· ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἱεῖσαι,

XCIX. ubi τὸν γουνὸν τὸν Σουνιακὸν, vertit *jugum Suniacum*, ex re ipſa, nam fuit illic collis, cui erat impoſitum templum Minervæ. *Pauſanias* in Atticis, initio: Ναὸς Ἀθηνᾶς Σουνιάδος ἐπὶ κορυφῇ τῆς ἄκρας: *Templum Minervæ Suniadis eſt in vertice promuntorii.* Nam *Eleuther* mons eſt, ita vocatus, ut aiunt, ab Eleuthere Apollinis filio; unde & dictæ *Eleutheræ*, urbs ad eum montem ſita. Phœniciis litteris ſcribas עליתיר *halethir*, quæ vox *altam ſpeculam* ſonat, à עלה halah *adſcendit* & תור thour *ſpeculatus eſt*; quod optimè in montem quadrat, in quo ſpeculatores ſolebant collocari, qui de adventu hoſtium monerent.

Scholiaſtes hìc habet: ὁ δὲ Ἐλευθὴρ ὄνομα πόλεώς ἐστι τῆς Βοιωτίας, ἀπό τινος βασιλέως αὐτῆς τῆς πόλεως οὕτως ὀνομασμένου, υἱοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Αἰθούσης τῆς Ποσειδῶνος: *Eleuther eſt nomen urbis Bœtiæ, à quodam Rege ejus urbis ſic dicto, filio Apollinis & Æthuſæ filiæ Neptuni.* Ἐλευθέρας, alii vocant urbem, quæ fuit ambigui juris, inter Atticos & Bœotios. Vide *Stephanum* Byzantium, in hac voce, & quæ ad eum *Luc. Holſtenius* & *Abr. Berkelius.* Pergit Scholiaſtes: ἔστι δὲ καὶ ὄρος, ὥς φασιν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἥρωος: *eſt etiam mons, ut dicunt, cognominis Heroï.* Fortè ita dicta, ob cauſam allatam, pars aliqua Cithæronis montis, ad cujus radices ſitæ erant Eleutheræ. *Pauſanias* in Atticis p. 72. Ἐλευθερῶν δὲ ἦν μὲν ἔτι τοῦ τείχους, ἦν δὲ καὶ οἰκιῶν ἐρείπια· δήλη δὲ τούτοις ἐστὶ πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τοῦ πεδίου πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα: *Eleutherarum cùm muri, tum ædium erant veſtigia*, (cùm loca viſebam) *quæ manifeſtò oſtendunt urbem conditam fuiſſe paullò ſupra planitiem ad Cithæronem* Vide not. ad ℣. 329.

Quod ab Heroë nomen ejus deducit Scholiaſtes, poſt alios, id non majoris eſſe ponderis debet, quàm quod addit: οὕτω δὲ λέγεται ὅτι ἐκεῖ ὁ Διόνυσος τῆς μανίας ἐπαύσατο καὶ ἐλευθερώθη *ſic etiam dicitur, quòd illic Bacchus deſiit furere & morbo liberatus eſt.* Fingebant Græci Heroas & fabulas, ut ex ſua Lingua originem nominum deducerent.

Multò veriſimiliora ſunt, quæ ſequuntur de ratione, ob quam He-

ſiodus

Oblivionemque malorum, & ſolatium curarum.
Novem enim ei noctes miſtus eſt prudens Jupiter,
Seorſim ab immortalibus, ſacrum lectum conſcendens.
Sed cùm jam annus exactus, circumvolutæ verò eſſent tempeſtates,
Menſibus exactis, diéſque multi tranſacti eſſent,
Ipſa peperit novem filias concordes, quibus carmen
Curæ eſt, in pectoribus ſecurum animum habentibus,
Paululùm à ſummo vertice nivoſi Olympi,
Ubi ipſis ſplendidique chori, & ædes pulchræ.
Iuxta vero eas Gratiæ & Cupido domos habitant,
In conviviis: amabilem autem per os vocem emittentes,

ſiodus matrem Muſarum Eleutherarum reginam fuiſſe dixit. Καὶ τοῦτο δὲ δόξαν προστιθεὶς τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, λέγει ὅτι ἐγεννήθησαν μὲν ἐν τῇ Πιερίᾳ, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν ἐκ Βοιωτίας ἦν: *Idque gloriam addens patriæ ſuæ, dicit genitas quidem eſſe Muſas in Pieria, matrem verò illarum è Bœotia fuiſſe.* Clericus.

55. Ἄμπαυμά τε μερμηράων] Μέρμηρα, μερμηρίζω. *Guietus.*

58. Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc eſt, περιέτραπον ἑαυτὰς, hoc eſt, περιετράπησαν. *Guietus.*

58. Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην] Hoc eſt, fermè annus, decimo menſe Lunari exacto. *Clericus.*

Ibidem. Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc eſt, *circumactæ ſunt tempeſtates*, nam hoc propriè ſignificat ὥρα, nec niſi ſerò duodecimam partem diei ſignificavit. Vide *Joſ. Scaligerum* de Emend. Temp. Lib. I. non procul ab initio, & *Ger. Joan. Voſſium* in Etymol. ad vocem *Hora.* Adde & hoc exemplum ex *Horatii* Lib. I. Od. 12. ubi ſic deſcribitur Jupiter:

——— qui res hominum ac Deorum,
Qui mare & terras, variíſque mundum Temperat HORIS;

Hoc eſt, ut habet Vetus Scholiaſtes: *anni partibus, vere, æſtate, autumno, hyeme.* Crediderim ὥρα primùm dictum de diurno tempore, quod unà cum nocturno eſt temporis ſpatium, de quo primùm cogitarunt homines, indéque tranſlatum ad quodvis tempus; omnino enim ὥρα videtur ἀπὸ τοῦ אור *our, lucere,* dictum. *Clericus.*

59. Περὶ δ' ἤματα πόλλ' ἐτελέσθη.] Phœnices etiam *dies* vocabant annum. Vide quæ notavimus ad Gen. IV, 3. ubi multi Interpr. *dies multos* annum eſſe putant, & ad Gen. XL, 4. *Clericus.*

60. Κούρας ὁμόφρονας] Τὸ α hic ſecundùm Doricam dialectum corripitur, ut ſupra μετὰ τροπαῖς Ἠελίοιο. *Guietus.*

62. Τυτθὸν] Huc refer τὸ ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα &c. *Guietus.*

64. Πὰρ δ' αὐτῆς χάριτες καὶ ἵμερος] Τὸ τε hic deeſt. *Guietus.*

69. Ἀμ-

Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεα κεδνὰ
Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσσαν ἱεῖσαι.
Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ,
Ἀμβροσίῃ μολπῇ. περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Ὑμνεύσαις· ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὕπο δοῦπος ὀρώρει,
Νισσομένων πατέρ' εἰς ὅν, ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει,
Αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κάρτει νικήσας πατέρα Κρόνον. εὖ δὲ ἕκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.
Ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖαι,
Κλειώτ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Ἡ μὲν γὰρ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
Ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην,
Τοῦ δ' ἔπε' ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι, διακρίνοντα θέμιστας

69. Ἀμβροσίῃ μολπῇ· περὶ δ' ἴαχε] Scribendum videtur: περὶ δὲ σφίσιν ἴαχε γαῖα μέλαινα ὑμνεύσαις. *Guietus.*

71. Ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει] Hîc eſt abſurda miſtura, ut diximus, veteris doctrinæ de Deo; Deum enim in cœlo ſingulari ratione habitare credebant priſci mortales, nec ſine cauſa. Itaque cùm Græci Jovem Deorum ſummum eſſe crederent, eum collocabant ſubinde in cœlo. Quia verò Jupiter habitarat in Olympo Theſſaliæ monte, veluti prioris opinionis obliti non minùs frequenter domum Jovis in *Olympo nivoſo* ponunt, ut ex 62. verſu, & multis aliis liquet. Ut Jovis hominis notionem miſcent, cum notione veri Dei: ita Olympum cum cœlo confundunt; unde fit ut de Jove nunc quaſi de homine, nunc quaſi de Deo loquantur; déque ejus ſede nunc quaſi de monte Theſſaliæ, nunc quaſi de cœlo. Niſi hæc teneamus, neceſſe eſt ignoremus rationem innumerarum loquutionum, quæ in Poëtis occurrunt. *Clericus.*

74. Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.] Scrib. ἀθανάτοις διέταξε νόμους, καὶ ἐπέφραδε τιμάς. ἐπέφραδε, hoc eſt, ἐπενόησε, commentus eſt, invenit. Heſych. ἐπιφράσσασθαι, ὑπονοῆσαι ἢ ἐπινοῆσαι. *Guietus.*

82. Γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι] Quia quæ nobis cordi ſunt ea ſæpe reſpicimus, ideò *adſpicere aliquem* perinde eſt ac illi favere. Sic loqueban-

tur

Canunt omniúmque leges, & mores venerandos
Immortalium celebrant, amabilem autem per os vocem emittentes.
Illæ tum ibant ad Olympum exſultantes voce pulchrâ,
Immortali cantilenâ: undique verò reſonabat terra atra
Canentibus hymnos: jucundus verò à pedibus ſtrepitus excitabatur,
Euntium ad patrem ſuum. ille autem in cœlo regnat,
Ipſe habens tonitru, atque ardens fulmen,
Vi ſuperato patre Saturno. bene autem ſingula
Immortalibus diſpoſuit ſimul, & ordinavit honores.
Hæc ſanè Muſæ canebant, cœleſtes domos incolentes:
Novem filiæ magno è Jove prognatæ:
Cliòque, Euterpeque, Thaliáque, Melpomenéque,
Terpſichoréque, Eratóque, Polymniáque, Vraniáque,
Calliopéque: hæc autem præſtantiſſima eſt omnium.
Hæc enim & reges venerandos comitatur.
Quemcumque honoraturæ ſunt Jovis filiæ magni,
In lucem editúmque adſpexerint à Jove nutritorum regum,
Huic quidem ſuper linguam dulcem fundunt rorem,
Hujus verò verba ex ore fluunt ſuavia: ceterùm populi
Omnes ipſum reſpiciunt, reddentem jus

---

tur etiam Phœnices, ſic & Latini. Vide quæ notavimus ad Gen. IV, 4. & quæ Scholiaſtes hìc habet. *Clericus.*

84. *Γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην*] Hoc eſt, mel, ut rectè eruditi interpretantur. Symbolum eſt mellitæ eloquentiæ, unde fictum, ut opinor, à Græcis Platonis infantis, & dormientis in Hymetto, apes os impleviſſe melle. Vide *Olympiodorum*, initio ejus vitæ. *Clericus.*

85. *Διακρίνοντα θέμιστας*] *Diſceptatorem litium*, ea enim de cauſa primùm Reges electi, ut judices controverſiarum eſſent. Deinde ex judicibus facti ſunt Domini. Sic *Dejoces* Medorum regnum invaſit, ut narrat *Herodotus* Lib. I. Vide ſeſſ. 88, & 89. *Dionyſius* Halicarn. Ant. Rom. Lib. V. p. 336. *καθ' ἀρχὰς ἅπασα πόλις Ἑλλὰς ἐβασιλεύετο, πλὴν οὐχ ὥσπερ τὰ βάρβαρα ἔθνη δεσποτικῶς ἀλλὰ κατὰ νόμους τε καὶ ἐθισμοὺς πατρίους· καὶ κράτιστος ἦν βασιλεὺς ὁ δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος, καὶ μηδὲν ἐκδιαιτώμενος τῶν πατρίων. δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος δικασπόλους τε καλῶν τοὺς βασιλεῖς, καὶ θεμιστοπόλους. καὶ μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἐπὶ ῥητοῖς τισὶν αἱ βασιλεῖαι διοικούμεναι καθάπερ ἡ Λακεδαιμονίων. ἀρξαμένων δέ τινων ἐν ταῖς ἐξουσίαις πλημμελεῖν, καὶ νόμοις μὲν ὀλίγα χρωμένων, ταῖς δ' αὐτῶν γνώμαις τὰ πολλὰ διοικούντων, δυσχεράναντες ὅλον τὸ πρᾶγμα οἱ πολλοὶ κατέλυσαν τὰς*

Ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.
Τούνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς
Βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελοῦσι
Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.
Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὥς, ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν·
Οἵα τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί·
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. ὁ δ' ὄλβιος ὅντινα Μοῦσαι
Φιλῶνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.
Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ' ὅγε δυσφρονέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων,

βασιλείας καὶ τὸ πολίτευμα : Initio urbes omnes Græcæ Regibus parebant, niſi quòd illi non barbaricâ licentiâ dominabantur, ſed ſecundùm leges & mores patrios, regnum exercebant; optimúſque Rex habebatur, qui eſſet juſtiſſimus & legum ſervantiſſimus, nuſquam diſcedens ab inſtitutis patriis; id quod ex Homero etiam liquet, dum Reges vocat juris tractatores. *Diu regnatum eſt, certis conditionibus, ſicut apud Lacedæmonios, ſed poſtquàm aliquot eorum cœperunt abuti poteſtate & in rebus adminiſtrandis rariùs leges, quàm ſuam libidinem ſequi, plerique Græci rei tædio affecti regiam Reip. formam aboleverunt.* Clericus.

88. Ἐχέφρονες] Subintellige εἰσί. *Guietus.*

89. Μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσι] Nempe, eos qui alienum invaſerant, quos auctoritate ſuâ & perſuaſione, potiùs quàm pœnis, ad id reſtituendum adducebant. Populi conſentientis erat pœnas infligere, non Regum. *Clericus.*

93. Οἵα τοι Μουσάων] Scribe, Τοίη Μουσάων. vel τοίη Μουσάων. Etiam μουσέων legendum videtur. Sic ratio verſus poſtulat. inf. νυμφέων αἳ ναίουσι. *Guietus.*

95. Ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί] Malim, χθονί. *Guietus.*

97. Γλυκε-

Rectis judiciis. hic autem ſecurè in concione verba faciens,
Statim etiam magnam contentionem ſcitè dirimere ſolet.
Propterea enim reges prudentes ſunt, ut populis
Damno affectis in foro res iterum integras reſtituant
Facilè, mollibus alloquentes verbis.
Incedentem verò per urbem, tamquam Deum, venerantur.
Reverentiâ blandâ: eminet verò inter ipſos congregatos.
Tale Muſarum ingens munus hominibus.
A Muſis etenim, & eminus feriente Apolline,
Viri cantores ſuper terram & citharœdi:
Ex Jove verò reges. Ille verò beatus, quemcúmque Muſæ
Amant: ſuavis ei ab ore fluit vox.
Quòd ſi enim quis luctum habens recenti dolore ſaucio animo
Triſtetur, animo dolens, Poëta verò
Muſarum famulus res claras priſcorum hominum
Laudibus celebraverit, beatóſque Deos qui Olympum incolunt;
Statim hic ſollicitudinum oblivíſcitur, nec quicquam dolorum
Meminit: citò enim deduxerunt eum aliò dona Dearum.
Salvete natæ Jovis, date verò amabilem cantilenam. (tium,
Celebrate quoque immortalium divinum genus, ſemper exſiſten-

---

97. *Γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδὴ*] Hæc imitatio eſt *Homeri*, qui de Neſtore, Pyliorum Rege, ita prior loquutus eſt, Iliad. A. ✝. 249.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

E cujus lingua melle dulcior fluebat ſermo. Clericus.

99. *Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος*] Hoc eſt, *ξηραίνηται*. *Guietus.*

99. ——— *αὐτὰρ ἀοιδὸς,*

Μουσάων θεράπων κλέεα προτέρων ἀνθρώπων

Ὑμνήσῃ, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hæc quoque imitatus ex *Homero Heſiodus*. Ille ait legatos ab Agamemnone ad Achillem miſſos oppreſſiſſe eum cytharâ canentem, Il. I. ✝. 189.

Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν,

quâ animum delectabat, canebat autem gloriam virorum. Talia multa ſunt, quæ oſtendunt *Heſiodum* recentiorem *Homero* fuiſſe, ut plerorumque fert ſententia. Multis hac de re egit *Claud. Salmaſius*, in Exercitationibus Plinianis p. 607. & ſeqq. Ed. Ultrajectinæ. *Clericus.*

103. *Παρέτραπε δῶρα θεάων*] Sub. *αὐτὸν*. *Guietus.*

105. *Κλείετε ἀθανάτων*] Hoc eſt, per me, *δι' ἐμοῦ*. Poëtæ omnes invocant Muſas, orántque ut canant quod ipſi poſtea dicunt, quòd

Οἳ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός τε δνοφερῆς, οὕς θ' ἁλμυρὸς ἔτρεφε Πόντος.
Εἴπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείριτος οἴδματι θύων,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Ὥς τ' ἄφενος δάσσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὄλυμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἴπαθ' ὅ, τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν.
Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης·

ſe habeant quaſi ὑποφήτας Muſarum, hoc eſt, vates qui canant dictata à Muſis, non à ſe inventa. *Theocritus* vocat Poëtas Μουσάων ἱεροὺς ὑποφήτας, *Muſarum ſacros vates.* Idyll. XVI. 28. *Clericus.*

Ib. αἰὲν ἐόντων] Hoc eſt, *ſemper futurorum*, non æternorum, ſive initio & fine carentium, nam poſtea liquebit Diis Græcorum omnibus initium fuiſſe. Vel ſequentes duo verſiculi hoc oſtendunt. *Clericus.*

106. Οἳ γῆς ἐξεγένοντο καὶ τὰ ἑξῆς] Hîc tres ordines Deorum memorantur: 1. Qui ex cœlo & terra nati, hoc eſt, cœleſtes & terreſtres Dii: 2. Qui fuere proles Noctis, hoc eſt, inferni Dii, ſeu Erebi, Pluto, Proſerpina, Styx, Furiæ, &c. 3. Quos aluit Pontus, ſeu mare, hoc eſt, marini Dii. Sic eadem Numina ad varias claſſes referuntur, prout variè ſpectantur. *Clericus.*

115. Ἐξ ἀρχῆς.] Hoc eſt, ab initio mundi. Vide not. ad Geneſ. I. 1. *Clericus.*

116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα] Hic incipere videtur Heſiodus. Superiora ſuppoſita & addititia videntur. Sic Ἔργα incipiunt à v. 10. οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος. *Guietus.*

116. Χάος γένετ'] Hoc eſt, cœlum, aër, aëris vaſtitas, immenſitas quaqua verſum, ſpatium univerſum. *Guietus.*

116. Πρώτιστα Χάος γένετ'] Phœniciâ, ſeu Hebraïcâ Linguâ dixeris: בראשית יהי תוהו ובוהו, *breſchith jehi thohou vabohou*, nam Χάος eſt *thohou vabohou*, hoc eſt, immenſum inane; ἀπὸ τοῦ χαίνειν, *hiare:* quia vaſa vacua *hiare* dicuntur. Perinde ergo eſt, ac ſi *Heſiodus* diceret fuiſſe tempus quo nihil erat eorum quæ videmus, quod cum

Qui Tellure prognati ſunt, & Cœlo ſtellato,
Noctéque caliginoſa, quóſque ſalſus nutrivit Pontus.
Dicite inſuper, ut primum Dii & terra fuerint,
Et flumina, & Pontus immenſus, æſtu furens,
Aſtráque fulgentia & cœlum latum ſupernè:
Et qui ex his nati ſunt Dii, datores bonorum.
Utque opes diviſerint, & quomodo honores diſtinxerint,
Atque quomodo primùm multa juga habentem tenuerint Olympum.
Hæc mihi dicite Muſæ, cœleſtes domos inhabitantes,
Ab initio: & dicite quodnam primum fuerit illorum.
Primò omnium quidem Chaos fuit, ac deinde
Tellus lata, omnium ſedes tuta ſemper
Immortalium, qui tenent juga nivoſi Olympi,
Tartaráque tenebricoſa in receſſu terræ ſpacioſæ:

Moſaïca rerum geneſi conſentit. *Clementinarum Homiliarum* Scriptor interpretatur quidem ἐγένετο, quaſi dixiſſet *Heſiodus* ἐγενήθη, *genitum eſt Chaos*, ſed eſt inanis argûtia. Allato hoc *Heſiodi* loco, ita loquitur Homil. VI. §. 3. τὸ δὲ ἐγένετο δῆλον ὅτι γεγενῆσθαι ὡς γεννητὰ σημαίνει, οὐ τὸ ἀεὶ εἶναι ὡς ἀγέννητα: factum fuit *clarum eſt ſignificare elementa, ut genita, ortum habuiſſe, non ſemper fuiſſe ut ingenita.* Sed ſi hoc cogitaſſet Poëta, cauſam aliquam commentus eſſet, à qua genitum Chaos dixiſſet. Dicenti enim *factum eſt*; illico objicitur, *à quo?* Nihil enim fit, ſine factore. *Clericus.*

117. Γαῖ' εὐρύστερνος] Γαῖα. *Guietus.*

117. Γαῖ' εὐρύστερνος] Terra etiam prima fuit, ſecundùm Moſem. *Clericus.*

Ib. Πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Ἀθανάτων, καὶ τὰ ἑξῆς] Nempe, Dii quos memorat primùm fuere in terra, deinde benevolentiâ ac famâ hominum in cœlum ſublati. *Clericus.*

118. Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη] Hic verſus eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

118. Οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου] Ita dictus is mons, ut Phœniciè loquar, כי עולמים בו *quia in illo ſunt æterni*, olamim-bo, unde factum עילמפו *olympo*, ſive ὄλυμπος. Paſſim in eo deſcribit *Heſiodus* αἰὲν ἐόντας, ſive αἰωνίους θεούς. *Clericus.*

119. Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Τὸ ὑπὸ τὴν γῆν μέρος τοῦ χάους. *Guietus.*

119. Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Unà cum Terra fuit *Tartarus*, quia fingitur eſſe

——— μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,

Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.
Λυσιμελὴς, πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.
Ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε, μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο.
Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο.
Οὓς τέκε κυσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα.
Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ
Οὐρανὸν ἀστερόενθ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι,
Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.

---

in intimo receſſu lata terra. Vide & infrà ỳ. 717. & ſeqq. Si Phœniciis litteris ſcribas טרחטרח *tarabhtarabh*, derivabitur ea vox à radice Hebraïca & Arabica טרח *tarabh*, quæ ſignificat *moleſtiam creavit*, & *longè amovit*; ac repetitio quidem radicalium, in Hebraïca Lingua, eſt ſuperlativi loco; quæ optimè conveniunt *Tartaro*, qui ſimul moleſtiſſimus locus & à cœlo remotiſſimus fingitur; in quem propterea Jupiter Titanas conjecit. Ideò ipſe *Heſiodus* ỳ. 841. πέρατα γαίης habet ad ſignificandum *remotiſſimum terræ locum*, ad quem ſonitus tonitruum pervenit. *Clericus.*

120. Ἠδ' Ἔρος] Hoc eſt, rerum concordia, ἡ τοῦ κόσμου ἁρμονία, generationis cauſa. τὸ πῦρ interpretantur. *Guietus.*

120 Ἠδ' Ἔρος] Hac voce *Amor* ſignatur, qualem in animalibus, procreationis causâ, cernere eſt. Is *Amor* προσωποποιηθεὶς deſcribit vim omnium genitricem, cui *Heſiodus* tribuit ortum omnium rerum. Qua in re, tenue eſt & pænè evanidum veſtigium *naturæ melioris*, hoc eſt, Dei, qui omnia creavit. Hanc eamdem nomine *Veneris* deſcribit *Lucretius* Lib. I.

Quæ mare navigerum, quæ terras frugiferentes
Concelebrat, per quam quoniam genus omne animantum
Concipitur, visítque exortum lumina ſolis.

Hunc *Heſiodi* locum imitatus eſt *Ariſtophanes*, in Avibus, p. 573. ed. Genev. in fol. ubi licèt abſurdè aves loquentes inducat, attamen antiquiſſimæ famæ, de creatione mundi, reliquias ita colligit:

Χάος ἦν καὶ Νὺξ, Ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον, καὶ Τάρταρος εὐρύς.
Γῆ δ' οὐδ' ἀὴρ, οὐδ' οὐρανὸς ἦν. Ἐρέβους δ' ἐν ἀπείροσι κόλποις
Τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον Νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠὸν,
Ἐξ οὗ περιτελλομέναις ὥραις ἔβλαστεν Ἔρως ὁ ποθεινὸς, καὶ τὰ ἑξῆς.

Chaos erat & Nox, Erebúſque niger primùm & Tartarus latus. Terra verò neque aër, neque cœlum erat. Erebi verò in infinito ſinu parit primò Nox, nigris alis prædita, ventoſum ovum; ex quo, circumactis tempeſtatibus, pullulavit Amor deſiderabilis &c. Sed quemadmodum abſurdè *Heſiodus* δημιουργικὴν δύναμιν poſteriorem Chao facit: non meliùs *Ariſtophanes* fingit eam ex ovo natam; quia Amor volucris dicebatur.

Æternam

Atque Amor, qui pulcherrimus inter immortales Deos,
Solvens curas, & omnium Deorum, omniúmque hominum
Domat in pectoribus animum, & prudens conſilium.
Ex Chao verò Erebúſque, nigráque Nox editi ſunt.
Ex nocte porrò Æthérque & Dies prognati ſunt:
Quos peperit ubi concepiſſet, Erebo concubitu miſta.
Tellus verò primùm quidem genuit æqualem ſibi
Cœlum ſtellis ornatum, ut ipſam totam obtegat,
Utque eſſet beatis Diis ſedes tuta ſemper.

Æternam eſſe oportuit eam vim, aut numquam neque ipſa, neque quidquam aliud fuiſſet, nam *è nihilo nihil.* Clericus.

121. Λυσιμελὴς] Hoc eſt, τὰ μελήματα λύων, τὰς φροντίδας. à μέλω, μελὴ cura, ut à βέλω βελὴ, βόλω βολὴ, σόλω σολὴ &c. à μελὴ λυσιμελής. *Guietus.*

123. Ἐκ χάεος δ᾽ Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Ἔρεβος tenebræ. Nox præceſſit diem. *Guietus.*

123. Ἐκ χάεος δ᾽ Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Antequàm quidquam eſſet, erat ערב *hereb*, aut ערבא *erbo*, hoc eſt, *tenebræ*, ſive *nox*, quod docet etiam Moſes. Ac ſanè nox eſt tantùm abſentia lucis, lucéque nondum conditâ, tenebras eſſe oportuit. Hæ perſonæ maſculini & fœminini ſexûs finguntur, pro genere vocum Græcarum, quibus vocabantur; pluréſque ſunt aut pauciores, pro earum vocum numero & copia. Non repetemus quæ antea diximus de connubiis, & conſanguinitate Perſonarum harumce poëticarum, ſed hîc eſt in memoriam revocandum. *Clericus.*

124. Νυκτὸς δ᾽ αὖτ᾽ Αἰθὴρ] Lux & dies ſucceſſerunt Nocti, ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ ὁρῶμεν τὸν ἀέρα. *Guietus.*

124. Νυκτὸς δ᾽ αὖτ᾽ Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο.] Voce Αἰθὴρ crediderim hîc non ſummam partem aëris, ſed αἰθρίαν intelligi, hoc eſt, *ſerenitatem*; quæ unà cum Die ex tenebris nata dicitur, quòd fuerint poſt tenebras. Aptiùs jungitur *ſerenitas* cum *Die*, quàm *æther*, qui nocte obſcuratur; éſtque æquè cum ea conjunctus, ac cum die. *Clericus.*

126. Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόενθ᾽ ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Sic & Moſes poſt Terram Cœlum formatum docet. *Clericus.*

127. Ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Hoc eſt, circa omnia, circa omnes partes ſuas. *Guietus.*

128. Ὄφρ᾽ εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος] Subintellige ὁ οὐρανός. *Guietus.*

128. Ὄφρ᾽ εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ] Poſtquàm, nimirum, terram per vitam inhabitaſſent, in æthereas ſedes, poſt mortem demum, transferendi erant. *Clericus.*

Γείνατο δ' οὔρεα μακρὰ, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' οὔρεα βησσήεντα.
Ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τέκεν οἴδματι θῦον,
Πόντον, ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Κοῖόν τε, Κρεῖόν θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,
Θείαν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐρατεινήν.
Τοὺς δὲ μεθ' ὁπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,

---

129. Θεῶν χαρίεντας ἐναύλους] Hoc eſt, ἐνδιαιτήματα. Heſych. Ἀγρέλοις, οἰκητήρια, ἐνδιαιτήρια, ἐπαυλιστήρια. *Guietus.*

130. Νυμφέων] Τῶν Ὀρειάδων λεγομένων. *Guietus.*

131. Ἀτρύγετον πέλαγος] Hoc eſt, τὴν θάλασσαν: mare notum ſcilicet, hoc eſt, mare mediterraneum, parvum &c. maria præter Oceanum. *Gnietus.*

129. Γείνατο δ' οὔρεα μακρὰ

——— 131. ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον πέλαγος.] Terra primùm erat æquabili ſuperficie, & aquâ, quæ levior eſt, undique tecta; ut ergo terra exſiſteret nonnullis in locis, hîc à Deo excavatæ valles, illic ſubvecti montes, & circumpoſitum ſolum firmatum. Docet hoc Moſes, nec contradicit *Heſiodus*; nam tum demum fuit *mare* à terra diſcretum, cùm loca profundiora fuerunt, in quæ aqua deflueret, cúmque alia eminere cœperunt. Nec aliter intelligere poſſumus quî

*——— * ipſe tener mundi concreverit orbis,*
Tum durare ſolum & diſcludere Nerea ponto
Cœperit, & rerum paulatim ſumere formas.

Græci & rem & nomina ὀρέων καὶ πελάγους, à Phœnicibus acceperant; quibus הר *har*, aut *hor*, eſt *mons*, פלג *pheleg* verò *alveus* in quem aqua derivatur. Ἀτρύγετον, quod additur, malim interpretari ex ſignificatione radicis τρυγίω, quæ apud *Heſychium* occurrit, & ſignificare dicitur ξηραίνω *exſicco*, quàm *ſterilem*. Aptius certè epitheton eſt maris. Τρυγίω autem videtur eſſe propriè ξηραίνω πρὸς τὴν τρύγα *ſiccare ad facem uſque*, unde poſtea quidvis *exhaurtre* ſignificarit. Eadem de cauſa, crediderim *Homerum* vocaſſe αἰθέρα ἀτρύγετον Iliad. O, 425. quia numquam pluvias demittere prorſus deſinit. Attamen † *Euſtathius* ignem etiam ἀτρύγετον dictum contendit, quod vix puto, exemplum enim nullum affert. Igitur rectè dicetur mare ἀτρύγετον, hoc eſt, cujus τρύγα ſeu infimam aquam nemo vidit, nemo videbit, ſive *inexhauſtum*. Clericus.

132. Πόν-

* *Virgil. Eclog.* VI, 34. † Il. O. p. 1003, Ed. Rom.

Genuit præterea montes altos, Dearum grata domicilia
Nympharum, quæ habitant per montes ſaltuoſos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit æſtu furens,
Pontum, abſque amore ſuavi. ceterùm deinde
Cœlo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices habentem,
Cœúmque, Creúmque, Hyperionémque, Japetúmque,
Theámque, Rheámque, Themínque, Mnemoſynénque,
Phœbénque aurea corona inſignem, Tethymque amabilem.
Hos verò poſt natu minimus natus eſt Saturnus vafer,

---

132. Πόντον] Hoc eſt, *βαθὺν ὄντα, βάθος ἔχοντα, τὸ βάθος*, appoſitivè. *Guietus.*

132. Πόντον ἄτερ φιλότητος] Intelligit mare internum, cujus nomen Phœnicio more ſcribere poſſis פו-נתאה *pho-nitha*, quod ſolenni mutatione ב in פ, eſt *in eo terminatus*, nempe, ampliſſimus Aſiæ tractus, præſertim minoris, quæ ad occaſum Helleſponto, ad ſeptem triones Ponto Euxino finitur. *Clericus.*

133. Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Oceanum, h. e. mare ignotum. *Guietus.*

133. Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Non repetemus Terram & Cœlum quaſi perſonas à Poëta induci, figurâ conſuetâ omnibus Linguis; at notandum Terram propiorem Cœlo factam peperiſſe Oceanum, quando ex terris ſublatis defluxere aquæ in profundiſſimas valles quas nunc tegunt. De Oceano multis egit *Sam. Bochartus* in ſuo Chanaane Lib. I. c. 36. oſtendítque olim vulgò notum Oceano terras ambiri, & conjicit dictum fuiſſe à Phœnicibus חוג *hhog*, hoc eſt, *circulum*, quia inſtar circuli terram cingit. Malim dictum אוגנא *ogano*, quod & *circulum* ſonat apud Chaldæos, ut liquet ex Paraphraſi Chaldaica Cant. VII, 2. & præterea *craterem*, & *lacum*, quæ omnia optimè conveniunt Oceano. Antiquiſſimis Græcis dicebatur etiam Ὠγὴν, quod ſimilius Hebraïco אגן *aggan*, aut Chaldaïco אוגן *ogan*, quæ *craterem* & *lacum* ſonant. Vide laudatum *Bochartum*. Clericus.

134. Κοῖόν τε καὶ τὰ ἑξῆς] Hæc partim ſunt nomina virorum & mulierum, partim perſonarum poëticarum, quales ſunt Θέμις & Μνημοσύνη, *Juſtitia*, & *Memoria*. Homines vocant Poëtæ *cœli & terræ liberos*, quos antiquiſſimos omnium eſſe putabant; ob tenuem memoriam antiquiſſimæ Traditionis, ex qua acceperant Cœleſte Numen ex terra primos homines formaſſe. *Clericus.*

137. Κρόνος ἀγκυλομήτης] Magnificum nomen. קרנא Phœnicibus dicitur *radius*, quæ appellatio digna fuit *filio Cœli*; nec malè *radium*, ex Phœniciæ Linguæ Analogia, dixeris *filium cœli*. Clericus.

139. Γει-

Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ᾽ ἤχθηρε τοκῆα.
Γείνατο δ᾽ αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε, Στερόπην τε, καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον.
Οἳ Ζηνὶ βροντήν τ᾽ ἔδοσαν, τεῦξάν τε κεραυνόν.
Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,
Μοῦνος δ᾽ ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐπέκειτο μετώπῳ.
Κύκλωπες δ᾽ ὄνομ᾽ ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ᾽ ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἕεις ἐνέκειτο μετώπῳ·
Ἰσχύς τ᾽ ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐπ᾽ ἔργοις.
Ἄλλοι δ᾽ αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, οὐκ ὀνομαστοὶ,
Κοττός τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ᾽, ὑπερήφανα τέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ᾽ ὤμων ἀΐσσοντο.
Ἄπλαστοι· κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα

---

139. Γείνατο] Ἡ γῆ ſcilicet ἐξ οὐρανοῦ. *Guietus.*

139. Κύκλωπας] Hoc eſt, ut egregiè *Sam. Bochartus* in Chan. Lib. I. c. 30. אנשי חיק-ליב *viros Chek-loub*, viros ſinûs Lilybætani, qui fuere antiquiſſimi Siciliæ coloni, de quibus multis vir ſummus, quem adito. *Clericus.*

141. Οἳ Ζηνὶ βροντήν τ᾽ ἔδοσαν.] De hac re poſtea. *Clericus.*

144. Κύκλωπες δ᾽ ὄνομ᾽ ἦσαν ἐπώνυμον] Hoc eſt, κατὰ τὸ ὄνομα ἐπώνυμον, hoc eſt, è re datum. an ἐπώνυμοι? id eſt, è re nomen habentes. *Guietus.*

144. Κύκλωπες δ᾽ ὄνομ᾽ ἦσαν] Ineptè ex Græca Linguâ nomen illâ vetuſtius deduxerunt Poëtæ, ut ſolent; atque ex nomine ab illa Lingua deducto fabulas finxerunt, de viris qui *oculum unum rotundum* in media fronte gerebant. Ceterùm hi dicuntur θεοῖς ἐναλίγκιοι, *Diis* ſimiles, hoc eſt, σεβασμίοις ἀνδράσιν οἳ πρῶτοι τὴν Ἑλλάδα ἐκτίσαντο, *venerandis viris, qui primi Græciam colonis inſtruxerunt*; Θεὸς enim, apud antiquiſſimos Græcos, ſignificabat propriè non naturam æternam, ſed eximiam ac venerandam, ut אלהים *elohim*, apud Hebræos; & hominibus ſupra vulgus evectis tribuebatur. Multis hoc oſtendimus in *Arte Critica* P. 2. Sect. I. C. 3. Ejus ſignificationis primigeniæ veſtigia remanſere ſemper in Lingua Græca, ut demonſtravimus. Sed tamen frequentiùs poſtea ſignificavit naturas humanâ præſtantiores, adeóque immortales. Ex hoc uſu vocis θεὸς, *Heſiodum* perperam interpretatus, *Crates* emendari volebat Poëtam, & verſui

Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν

hunc

Sæviſſimus inter liberos: floridum autem odio proſequebatur paren-
Porrò genuit & Cyclopes ſuperbum cor habentes, (*tem.*
Bronténque, Steropénque, & Argen forti animo præditum:
Qui Jovi & tonitru dederunt, & fabricarunt fulmen.
Qui ſanè per alia Diis ſimiles erant,
Unus verò oculus media poſitus erat fronte.
Cyclopes verò illis nomen è re erat, eò quòd ipſorum
Rotundus oculus unicus inerat fronti:
Robúrque & vires, & doli erant in operibus.
Alii rurſus è Tellure & Cælo prognati ſunt,
Tres filii magni, & prævalidi, non nominandi,
Cottúſque, Briareúſque, Gygéſque, ſuperba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris prorumpebant
Indomitæ: capita verò unicuique quinquaginta

---

hunc ſubſtituebat:

Οἳ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αἰδήεντες.

Qui ex immortalibus vixerunt homines celebres; quod ab Apolline interemti dicerentur. At Θεὸς, antiquiſſimis temporibus, immortalem naturam non ſignificabat, ſed eximiam in ſuo genere, quo factum ut omnia eximia dicerentur *divina*. Fortè θεὸς propriè *admirabilem* ſignificavit, unde θηέομαι *admiror*. θηητὸς *admirabilis*. Apud Chaldæos, תהה *thehah* ſonat *admirari*. Clericus

146. Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη] Hinc deſumptum eſt τὸ κράτος καὶ βία Æſchyli, ſeu potiùs ex inferioribus: καὶ κράτος ἠδὲ βίην. Ibid. ἐπ' ἔργοις ſubintellige αὐτῶν. *Guietus.*

146. Μηχαναὶ] Hoc eſt, machinationes, quales multæ in fabrorum officinis. Significat *Heſiodus* Cyclopas non modò viribus, ſed & arte pollentes fuiſſe. *Clericus.*

149. Κόττος τε καὶ τὰ ἑξῆς] Videntur fuiſſe tres latrones antiquiſſimi, & valido corpore terribiles, & numero prædonum quibus imperabant. Unde factum ut quinquagena capita, & centena brachia ſingulis tributa ſint. Terribilia ſunt horum nomina, ſi Phœniciis litteris ſcribantur. קוט *Kot*, & additâ terminatione Græcâ Κόττος, *faſtidioſum* & *rixatorum* ſonat. בריאה-יראי *briah-jiri* eſt *creatura timeto*. גוג *gog* denique ſignificat *ducem improborum*, ſi interpretemur ex Arabica radice אגג *agag*. Ideò ab *Heſiodo* dicuntur οὐκ ὀνομαστοὶ, hoc eſt, δυσώνυμοι, *malè ominati nominis*. Clericus.

151. Ἄπλαστοι] Malim interpretari ad quos impunè accedere non liceret, quàm *magnos*; ita ut vox deducatur ex ἀ privativo & πελάζειν *adpropinquare*. Clericus.

152. Ἐ;

Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλαστος, κρατερή, μεγάλῳ ἐπὶ εἴδει.
Ὅσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι
Ἐξ ἀρχῆς. καὶ τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο,
Πάντας ἀποκρύπτασκε, καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίεσκε,
Γαίης ἐν κευθμῶνι· κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ
Οὐρανός, ἡ δ' ἐντὸς στοναχίζετο Γαῖα πελώρη,
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσατο τέχνην.
Αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παισὶ φίλοισιν.
Εἶπε δὲ θαρσύνουσα, φίλον τετιημένη ἦτορ·

---

152. Ἐξ ὤμων] Hic verſus ſuppoſititius videtur. *Guietus.*

155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] δ' delendum. *Guietus.*

155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι.] Cùm pater horum dicatur Cœlum, quòd propter vetuſtatem ignoraretur; loco Cœli, ſubſtituendus alius quiſpiam priſcorum mortalium, qui primi ex Aſia in Græciam colonias duxere. Nec unum patrem tot liberorum fuiſſe crediderim, ſed plures, qui latent ſub uno vocabulo Cœli. Hi homines cùm fertiliſſimas Græciæ oras occupaſſent, liberos ſuos, ſtatim ac ſibi proſpicere poterant, remotiores tractus cultum ire jubebant, ipſi in pinguioribus ſedem figebant. Interea imperium ſibi patrium in liberos vindicabant, nec eo clementer admodum utebantur. Ideò *Heſiodus patre inimico uſos eſſe* dicit. *Clericus.*

156. Τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο, Πάντας ἀποκρύπτασκε.] Hoc eſt, à ſe amandabat procul à ſuis ſedibus, ſtatim ac primam juventutem attigerat. Quod nec ab uno, nec ſemel factum crediderim, ſed fortè per aliquot ætates, quæ omnia in unam perſonam Cœli à Poëtis contracta ſunt; quia circumſtantias harum hiſtoriarum nemo ſcriptis mandaverat, deleverátque, magna ex parte, ex hominum memoria, vetuſtas. *Clericus.*

158. Γαίης ἐν κευθμῶνι] Procul, in locis abditioribus, conſidere jubebant juvenes. Sic infra *Heſiodus* collocat Heſperidum Nympharum hortos, in extrema Africa ſitos, ἐν ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης, *in obſcura latibulis terra*, ỷ. 334. Poſſet tamen & de antro intelligi, qui loco carceris fuiſſet, ut infrà ỷ. 483. At quando hæc facta, & ubi? Ut à poſteriori incipiam, ex ſequentibus apparet primos Græciæ incolas in Macedonia & Theſſalia ſedes fixiſſe, quandoquidem illic erat Saturnus, cùm à Jove victus eſt, & Jupiter in Theſſalia regnavit, ut poſtea videbimus. Certè ex Aſia venientes, ſive trajecerint Boſporum,

Ex humeris prognata erant ſuper robuſtos artus.
Robur autem immenſum, validum, ingenti in ſtatura,
Quotquot enim Tellure & Cœlo procreati ſunt,
Potentiſſimi (ſunt) filiorum, à ſuo verò infeſtabantur parente
Ab initio. & horum quidem ut quiſque primùm naſcebatur,
Omnes occultabat, & in lucem non emittebat,
Terræ in latebris: malo autem oblectabatur opere
Cœlus. ipſa verò intus ingemiſcebat Terra vaſta,
Contriſtata: doloſam verò malámque excogitavit artem.
Statim verò cùm procreaſſet genus cani ferri,
Fabricavit magnam falcem, edixit verò caris liberis.
Dixit autem animum addens, ſuo mærens corde:

ſporum, ſive pedeſtri itinere, circa Pontum Euxinum, & Mæotidem paludem progreſſi ſint, deinde ad meridiem iter flexerint; poſt Thraciam, quæ aſperior eſt; exceperunt fertiliſſimi Macedoniæ & Theſſaliæ tractus. Ad tempus verò quod attinet, hæc aliquot ætatibus, poſt generis humani diviſionem, fortè paullò ante Abrahami tempora, contigiſſe videntur. Cùm viveret Moſes, dudum cultos fuiſſe hos Græciæ tractus liquet ex Gen. X. 4. ad quem locum vide à nobis notata. Indidem colligere licet primos omninm colonis fuiſſe inſtructos, quia eorum ſolorum Græciæ tractuum meminit Moſes. *Clericus.*

159. *Στονεχίζετο γαῖα πελώρη*] Hoc eſt, procul acti jnvenes, qui hîc dicuntur *terra*, more Phœnicio, ex quo *terra* pro terræ incolis frequentiſſimè in ſacris Hebræorum libris occurrit. Vide Gen. XI. 1. 9. *Clericus.*

161. Γένος πολιοῦ ἀδάμαντος] Hoc eſt, ὕλη, χεῦμα. ἀδάμαντος ferri. *Guietus.*

161. Ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος] Hoc eſt, hi homines arma ſibi fabricarunt, fortè in Thracia, aut in Epiro, in quibus magna olim fuerunt metalla. Ἀδάμας enim eſt *ferrum*. Sic in ſcuto Herculis ỷ. 136. —— κυνέην εὔτυκτον ἔθηκεν
Δαιδαλέην ἀδάμαντος.
galeam bene fabrefactam & elegantem ex ferro poſuit. Ubi vide Scholiaſten. Sic & *Horatius* Lib. I. Od. VI.

Quis Martem tunicâ tectum adamantinâ
Dignè ſcripſerit?

Hoc eſt, ferreâ. Sic & intelligendi *adamantini clavi* Lib. III. Od. XXIV. Delirant, qui lapillum pretioſum hîc ſomniant. *Clericus.*

Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αἴ κ' ἐθέλητε
Πείθεσθαι, πατέρος γε κακὴν τισαίμεθα λώβην
Ὑμετέρου. πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
  Ὣς φάτο· τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δέος, οὐδέ τις αὐτῶν
Φθέγξατο. θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Ἂψ αὖτις μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνήν·
  Μῆτερ, ἐγώ κεν τοῦτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι
Ἔργον. ἐπεὶ πατρός γε δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
Ἡμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
  Ὣς φάτο· γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.
Εἷσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χερσὶ
Ἅρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ δὲ Γαίῃ
Ἱμείρων φιλότητος ἐπέσχετο, καί ῥ' ἐπανύσθη
Πάντη. ὁ δ' ἐκ λοχεοῖο πάϊς ὠρέξατο χειρὶ
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβεν ἅρπην,
Μακρὴν, καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς
Ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
Ἐξοπίσω. τὰ μὲν οὔ τι ἐτώσια ἔκφυγε χειρός·
Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα. περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γείνατ' Ἐρίννυς τε κρατερὰς, μεγάλους τε Γίγαντας,

---

177. Ἐπέσχετο] Applicuit ſe Terræ uxori. *Guietus.*

178. Ὠρέξατο χειρὶ] Subintellige, apprehendit manu ſiniſtrâ genitalia patris. Sic habitum metentis expreſſit, qui ſiniſtra manu ſpicas & dextra falcem tenet, Catullus. *Guietus.*

179. Δεξιτερῇ δὲ πελώριον] An τε? *Guietus.*

180. Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα] Forſan pro δ' ſcribendum τ'. *Guietus.*

180. Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς Ἐσσυμένως ἤμησε.] Hîc & paſſim alibi φίλον dici non *amicum*, ſed *ſuum* ſimpliciter, rectè obſervavit *Dan. Heinſius* Cap. V. Lect. in *Theocritum*. Sed quænam ſunt hæc *μήδεα*, quæ abſcidit Saturnus? Omnino exiſtimo *Heſiodum*, & qui eum, hac in re, anteceſſerant, aut ſequuti ſunt, luſiſſe in ambiguo. Vox μῆδος duo ſignificabat, *pudenda* & *conſilium*, cúmque audiſſent dici Saturnum patri ἀποτμεῖν μήδεα, datâ operâ ita rem acceperunt, quaſi narraretur ei pudenda reſecuiſſe, ut τερατολογίαις, quas hac de re habent, locus daretur; quamvis probè ſcirent *conſilium*, ſeu *conſiliarios* intelligi, quorum ſuaſu Theſſaliâ excedere coactus fuerat Saturnus.

Filii mei & patris nefarii, ſi volueritis
Parere, patris malam ulciſcemur contumeliam
Veſtri. prior enim indigna machinatus eſt opera.
Sic dixit: illos verò omnes invaſit metus, neque quiſpiam illorum
Locutus eſt. confirmato animo tandem magnus Saturnus verſutus
Rurſus verbis compellavit matrem venerandam:
Mater, ego certè hoc in me recipiens peragam
Facinus. patrem enim deteſtabilem nihil curo
Noſtrum. prior enim fœda machinatus eſt opera.
Sic dixit: gaviſa eſt autem valdè animo Tellus ingens.
Collocavit autem ipſum celans in inſidiis: indidit verò manui
Falcem aſperis dentibus: dolo autem inſtruxit omni.
Venit autem Noctem inducens magnus Cœlus: undique verò Telluri
Flagrans deſiderio concubitûs incumbebat, & ſanè extenſus eſt
Paſſim. ex inſidiis autem filius petiit manu
Siniſtrâ, dextrâ verò immanem cepit falcem,
Longam, aſperos dentes habentem, ſuique genitalia patris
Feſtinanter demeſſuit, rurſùmque abjecit ut ferrentur
Ponè. illa quidem non incaſſum elapſa ſunt manu:
Quotquot enim guttæ proruperunt cruentæ,
Omnes ſuſcepit Terra. vertentibus autem annis,
Produxit Erinnyáſque validas, magnóſque Gigantes

---

nus. Hoſce conſiliarios fugavit, & navibus in Aſiam redire coëgit; ex quibus rebus, nata videntur quæ habentur à ỳ. 181. ad 200. Μήδεα autem ſignificare conſilia oſtendit ipſe *Heſiodus*, infrà ỳ. 559. Similem verò ludum in ambiguo vocem μῆλον ſuppeditaſſe poſtea probabimus. *Clericus.*

181. Πάλιν δ' ἔῤῥιψε φέρεσθαι Ἐξοπίσω] Ut in Aſiam redirent, unde venerant. Πάλιν manifeſtò oſtendit agi de hominibus, qui remiſſi ſunt eò, unde profecti erant, non de genitalibus. *Clericus.*

183. Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hoc eſt, quicumque aufugerunt Saturnum & ſocios, irati, & ſuorum cæde cruentati per vicinas oras ſparſi ſunt, aut in Aſiam fugerunt; unde poſtea Jovi, contra Saturnum, auxilium tulerunt. *Clericus.*

184. Πάσας δέξατο γαῖα] Hoc eſt, omnes, qui fugerunt, in regione quapiam amicè excepti ſunt. *Clericus.*

185. Γείνατ' Ἐρινῦς τε κρατερὰς] *Furiæ* ſeu *Erinnyes* ſignificant paſſim ultionem divinam, quæ magnorum ſcelerum reos perſequi putabatur.

Τεύχεσι λαμπομένους, δολίχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
Μήδεα θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ Πόντῳ,
Ὣς φέρετ' ἀμπέλαγος πουλὺν χρόνον· ἀμφὶ δὲ λευκὸς
Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὤρνυτο· τῷ δ' ἐνὶ κούρη
Ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν

---

tur. Credebantur enim Erinnyes excitare bella, ut paſſim docent Poëtæ. Hîc autem magnum ſcelus Saturni, patrem ſolio dejicientis, deſcribitur; & bella poſtea à filio ei illata narrabuntur, quibus pœnas dedit violati parentis. Igitur terra dicitur *genuiſſe Erinnyas*, quòd poſtea vicinæ gentes, aut qui paruerant Saturno Jovem adjuverint. *Clericus.*

Ibidem. Μεγάλους τε Γίγαντας, τεύχεσι λαμπομένους.] Hoc eſt, poſt hoc Saturni ſcelus, aliáque ſimilia ejuſdem ætatis, fuerunt frequentia bella, quibus exercitati homines ſunt, quo factum ut plures eſſent militares viri, quàm antea. Γίγας hominem fortem ſonat, aut militiæ adſuetum. Radix Arabica אגג *agag*, ut antea diximus, ſignificat *ducem improbitatis eſſe*, & *impetum facere*, qui ſignificatus optimè huic negotio convenit. Hinc, ut puto, LXX. Intt. ſolent vocem גבור *gibbor*, quæ fortem propriè ſonat, γίγαντα vertere. Vide Geneſ. IV, 6. X, 8, 9. &c. Deſcriptio ipſa *Heſiodi* τῶν γιγάντων oſtendit milites tantùm fuiſſe, cùm eos Poëta *armis ſplendentes, & longas haſtas manibus tenentes* deſcribat. Poſteriores Poëtæ illis poſtea magnitudinem corporis portentoſam tribuerunt, quâ factum ut videretur eſſe merum poëticum figmentum quidquid de Gigantibus dicebatur, cùm tamen originem traheret ex vero, ut ex *Heſiodo* intelligere licuit. *Clericus.*

187. Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.] Planè mihi perſuaſum eſt vocem νύμφη, quâ ſignificatur natura quædam intelligens, per terram inconſpicua hominibus errabunda, aliud nihil eſſe, præter Hebraïcum נפש nephesch, *anima*. Sic *Porphyrius* credidit *antrum Nympharum* dici ſacrum animabus. In Quæſt. Homericis p. LXIII. Ed. *H. Stephani* præfixæ Poëtis Græcorum Heroïcis: Πηγαὶ δὲ, inquit, καὶ νάματα οἰκεῖα ταῖς ὑδριάσι νύμφαις, καὶ ἔτι γε μᾶλλον νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, ἃς ἰδίως μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν: *fontes, & fluenta propria ſunt Nympharum aquaticarum, vel potiùs Animarum quas propriè veteres Meliſſas vocabant.* Multò veriùs *Melias* dixiſſet, ut ex hoc *Heſiodi* loco liquet, quamvis non ignorem quæ de Meliſſis Nymphis ſoleant dici. Sed quænam ſunt Meliæ? Hebraïcè, ſeu Phœniciè dicam, נפשות מלואות *nephaſchoth mlouoth*, vel Syriacâ inflexione, נפשן מלין *naphſchon malejon*, hoc eſt, *animæ plenæ*, ſeu quibus expletum

Armis nitentes, longas haſtas manibus tenentes:
Nymphâſque, quas Melias vocant ſuper immenſam terram.
Teſticulôſque, poſtquam ut priùs (ſc. *dictum*) *reſecuit ferro*
Projecit è continenti undis agitatum in pontum.
Sic ferebantur per pelagus longo tempore: circumcirca verò alba
Spuma ab immortali corpore oriebatur: in ea puella
Innutrita eſt: primùm verò ad Cythera divina

---

pletum vitæ tempus, quales vocat Apoſtolus ad Hebræos Cap. XII. 23. *πνεύματα δικαίων τετελειωμένων.* Ait ergo Poëta, poſtquàm bella ab ætate Saturni cœperunt, *animos occiſorum* hominum proborum per totam terram plurimos erraſſe. Ceteræ Nymphæ non dicuntur *Meliæ*, quia credebantur eſſe tantùm נפשות nephaſchoth, *animi* immortales, qui numquam humano corpore induti fuerant, quales ab Hebræis & Chriſtianis *Angeli* vocantur. *Clericus.*

188. Ἀποτμήξας ἀδάμαντι] An? ἀποτμήσειεν. *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ] Verſus iſte interpolatus eſt propter ἐφθήμερον, ut alibi ſuprà. Scribe: Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολύκλυστον εἰς πόντον. *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ] Rectè conjecit *F. Guietus*, moroſus ceteroqui Criticus, legendum ἀπ' ἠπείροιο, hoc eſt, *è continenti conjecit in pontum*; neque enim hæc in Epiro geſta ſunt, ſed in Theſſalia. At non eſt mutandum πολύκλυστον ἐνὶ πόντον, ut ille volebat, nam non opus eſt, cùm paſſim ἐν ſignificans motum ad locum, ut loquuntur Grammatici, conjungatur cum Dativo; prætorquàm quòd ultima vocis πολύκλυστον fit brevis, quam longam eſſe neceſſe eſt. Obiter obſervandum ἤπειρον dici *continentem* ab Hebraïca voce, qnæ *pulverem* ſonat, עפר *haphar*, aut Syriacâ inflexione עפרא *haphro*, unde addito Σ, more Græco, ἤπειρος. *Clericus.*

190. Ὡς φέρετ' ἀμπέλαγος πουλὺν χρόνον.] Nonnulli ex conſiliariis patris Saturni diu navibus huc illuc acti ſunt, donec iverint in Cyprum, atqne è Cypro in Cythera venerint, ut docent ſequentia. *Clericus.*

Ibid. Ἀμφὶ δὲ λευκὸς &c.] Hæc ſunt περιττολογίαι poëticæ, ex ambiguitate vocis μῆδος natæ. *Clericus.*

191. Τῷ δ' ἐνὶ κούρη ἐθρέφθη] Conſiliarii patris Saturni in Cyprum cùm perveniſſent, illic didicerunt cultum Ἀφροδίτης, quem poſtea, victo Saturno, in Græciam retulerunt. *Clericus.*

192. Ἐθρέφθη] Ἐπήχθη concrevit. Sic & v. 198. θρέφθη, concrevit, concepta eſt. κυθήροισι ad τὸ κύειν alluſum, ſicut & in κύπρος. *Guietus.*

192. Πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισι] Homo Græcus popularibus ſuis hîc gratificatur, cùm ex inſula Cytheris, in Laconico ſinu, vult Ve-

Ἔπλετο· ἔνθεν ἔπειτα περίῤῥυτον ἵκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καλὴ θεός. ἀμφὶ δὲ ποίη
Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τὴν δ' Ἀφροδίτην,
Ἀφρογενειάν τε θεὰν, καὶ ἐυστέφανον Κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ
Θρέφθη· αὐτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογενέιαν δ', ὅτι γένετο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ,
Ἠδὲ φιλομμηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη.
Τῇ δ' Ἔρος ὡμάρτησε, καὶ Ἵμερος ἕσπετο καλὸς,
Γεινομένῃ τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰούσῃ.
Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ἠδὲ λέλογχε

---

neris cultum tranſlatum in Cyprum; cùm in Cypro antiquiſſimus ſit ejus cultus. Alii tamen Græci Poëtæ, qui non profitetur ſe verum dicere, aut candidiores, aut accuratiores Cypriam Venerem Cytherenſi antiquiorem fuiſſe fatentur. *Herodotus* Lib. I. c. 105. loquutus de templo Veneris Uraniæ (Syris dicebatur בעלת vel מלכת השמים *Domina* vel *regina cœli*, ut oſtendit *Joan. Seldenus* de Diis Syris Synt. II. Cap. 2.) quod erat Aſcalone in Palæſtina, quódque ait fuiſſe πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς Θεοῦ, *antiquiſſimum templorum omnium quæcumque ſunt hujus Deæ*, pergit his verbis: Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ἐόντες: *Siquidem templum, quod eſt in Cypro, hinc ortum duxit, ut ipſi dicunt Cyprii. Templum verò, quod eſt in Cytheris, condiderunt Phœnices, ex hac eadem Syria.* Similia habet *Pauſanias*, non uno loco; cujus verba non addam, quia allata ſunt ab *Sam. Bocharto*, in Chanaane Lib. I. c. 22. ubi rectè oſtendit inſulam Cythera dictam ita fuiſſe à Phœnicia voce קתרים *Ketharim*, petræ, quia illa inſula ſcopulis cincta eſt. *Clericus.*

193. Ἔπλετο ἔνθεν ἔπειτα] Scribo ἔπλητ' acceſſit, appulit, τὸ ἔπλετο mendoſum. *Guietus.*

195. Τὴν δ' Ἀφροδίτην ——————

Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ Θρέφθη.] Græculi omnia ex Lingua & Gente ſua deducunt. Dicta verò eſt Phœniciè אפרדתא *aphradatha*, hoc eſt, ſeparata à viro, libidinis cauſâ. Hoc ſenſu radix Hebraïca פרד *pharad* occurrit Hoſ. IV, 14. Non opus eſt ut oſtendamus quàm aptè hoc nomen Veneri conveniat; ſed diligenter obſervandum hic ab *Heſiodo* Venerem ſtatui Jove majorem natu, aut certè ex alio natam circa eadem tempora, cùm alii Poëtæ eam faciant ſubinde Jovis filiam. *Clericus.*

196. Ἀφρογενειάν τε θεὰν] Scribe: Ἀφρογενῆ τε θεάν. *Guietus.*

Vehebatur, inde tum circumfluam pervenit ad Cyprum.
Prodiit verò veneranda formoſa Dea: circùm verò herba
Pedibus ſub mollibus creſcebat: Aphroditen autem ipſam,
Spuma prognatam Deam, & decoram pulcris ſertis Cytheream,
Nominant tam Dii quàm homines: eo quòd in ſpuma
Nutrita fuit: Cytheream autem quod appulit Cythera:
Cyprigenam verò, quòd nata ſit undoſa in Cypro:
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emerſit.
Hanc verò Amor comitatus eſt, & Cupido ſequebatur pulcher,
Natam primùm, & Deorum ad cœtum euntem.
Hunc verò ab initio honorem habet, atque ſortita eſt

---

197. Κικλήσκουσι θεοὶ καὶ ἄνερες] Ita loquitur *Heſiodus*, quia *Homerus* varia nomina profert, quæ ſimilia apud Homines & Deos fuiſſe negat. Sic Iliad. A. ✝. 403.

> Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες
> Αἰγαίωνα.

Quem Dii vocant Briareum, homines verò omnes Ægeonem. Ξ, ✝. 291.

> Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.

Quæ avis eſt montana, nigra, magnitudine accipitris, & carnivora. Υ, ✝. 74. de Phrygiæ fluvio:

> Ὃν Ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Ad quem locum ita habet Scholiaſtes: *Τῶν διωνύμων τὸ μὲν ἀρχαιότερον ὄνομα εἰς τοὺς θεοὺς ἀναφέρει ὁ Ποιητής· τὸ δὲ νεώτερον εἰς ἀνθρώπους: eorum, quibus duo nomina indita ſunt, nomen antiquius ad Deos refert Poëta, recentius verò ad homines.* De Venere meliùs dixiſſet *Heſiodus*:

> Ἀστάρτην καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δ' Ἀφροδίτην.

Nam *Aſtarte* nomen eſt Phœnicum, *Aphrodite* verò Græcorum. *Clericus.*

200. Φιλομμηδέα] Τὸ φιλομμηδῆ placet magis, ob ſequentia, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη. *Guietus.*

203. Ἡ δὲ λέλογχε] Scribo ἤδη. *Guietus.*

203. Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει καὶ τὰ ἑξῆς] Hoc eſt, antequàm Jupiter regnaret, hoc illi honoris conceſſum erat, ut rebus venereis præeſſet; ſeu, jam Dea habebatur in Aſia, & quidem amorum,

> ——— ——— * priuſquàm
> *Sumeret agreſtem, poſito diademate, falcem*
> *Saturnus fugiens, tunc cùm virguncula Juno,*
> *Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris.*

 No

* *Juvenalis* Sat. XIII, 38.

Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὄαρους, μειδήματά τ' ἐξαπάτας τε,
Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε, μειλιχίην τε.
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν,
Παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανὸς, οὓς τέκεν αὐτός·
Φάσκε δὲ, τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι
Ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι.
Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον, καὶ Κῆρα μέλαιναν,

Non ſemel ἐξ ἀρχῆς ſumitur eo ſenſu, in hoc Poëmate. Poſtea verò Jupiter Diis novos honores tribuit, aut veteres confirmavit, ut non ſemel docet *Heſiodus*. Clericus.

207. Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν — φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι Ἔργον] Poëta voluit à Cœlo Titanas dictos eſſe ἀπὸ τοῦ τιταίνειν, *plectere*. At vocati ſunt à voce Phœnicia טיט *tit*, id eſt, lutum, unde paſſim dicuntur γηγενεῖς, *terrâ geniti*, & πηλόγονοι, *è luto nati*; quæ vox contumelioſa eſt, quia hominem ad originem ſuam è vili luto amandat. Vide *Callimachum* Hym. in Jovem ℣. 3. ejúſque Interpretes. Hinc Cœlus dicitur ab *Heſiodo* eâ voce uſus παῖδας νεικείων, *objurgans filios*. Clericus.

209. Τιταίνοντας] *Porrigentes*, hoc eſt, τὴν χεῖρα ὀρέγοντας. ſuprà ὠρέξατο χειρὶ σκαιῇ. *Guietus*.

210. Τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι] Ὑπὸ τοῦ Διὸς, ſcilicet. *Guietus*.

211. Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν καὶ τὰ ἑξῆς] Hæc & quæ ſequuntur, de malis ſub Saturni regno ortis, non ſunt aurei ſæculi deſcriptio, ſed infeliciſſimæ ætatis. Attamen idem *Heſiodus*, in alio opere, beatiſſimos homines, ſub Saturno finxit. In *Operibus & Diebus*, à ℣. 90. ad 125. multis ætatem auream deſcribit, eodem temporis tractu, quo tot mala exorta hîc dicit. Inter alia, habet de regno Saturni, ℣. 111.

Οἳ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν,
Ὥς τε θεοὶ ζώεσκον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν, ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀϊζύος.

Ii quidem ſub Saturno erant, cùm in cœlo regnaret, & ut Dii vivebant, ſecurum animum habentes, ſeorſim, abſque doloribus & ærumna. Similia alii, poſt *Heſiodum*, Poëtæ cecinerunt, quorum teſtimonia congerere nihil attinet. Utrum autem credemus ex antiquiore fama ad *Heſiodum* propagatum eſſe? An quod habet in *Operibus* præferemus narrationi, quam hîc in *Theogonia* legimus; an verò ficta habebimus priora, ut poſteriora ex antiquiore hiſtoria manaſſe credamus? Ad me quidem quod attinet, non dubitarim præferre quod canit *Heſiodus*, in Theogonia, iis quæ alibi dixit. Cujus ſententiæ haſce habeo rationes.

Sortem inter homines & immortales Deos,
Virgineas confabulationes, & riſus, & deceptiones,
Oblectationémque ſuavem, & amorem, blanditiáſque.
Illos verò pater Titanas cognomento vocabat,
Filios objurgans magnus Cœlus, quos genuit ipſe.
Dictitabat porrò, pœnas ſumentes ex protervia magnum patraſſe
Facinus, cujus deinceps ultio in poſterum futura ſit.
Nox præterea peperit odioſum Fatum, & Parcam atram,

Primùm, veriſimilius id haberi debet quod ſibi per omnia conſtat, quàm quod ſecum pugnat. Quod autem narratur de Saturni facinore erga patrem, cujus loco regnavit, id nequaquam conſentit cum innocentia aureæ ætatis. Itaque aut negandum à Saturno factum eſſe quod omnes Poëtæ ei tribuunt, aut abroganda fides iis, quæ de ætate aurea dicuntur, quod multò malim.

Secundò, quod de ætate aurea narratur id nullo veræ Hiſtoriæ fundamento nititur; cùm conſtet ex Hebræorum monumentis à Diluvio uſque, imò verò ab omnium parente Adamo, ſcelera, in humani generis hiſtoria, utramque paginam feciſſe. Si præſertim meminerimus hæc, quæ hic narrantur, non multò ante Abrahami tempora contigiſſe, ut diximus ad ỳ. 158. facilè intelligemus, illo ævo, tantam non fuiſſe Græciæ colonorum innocentiam.

Tertiò, ignorantia illorum ſæculorum, quibus artes, & longus vitæ uſus nondum homines expoliverant, non patitur nos magnam virtutem in iis quærere. Falluntur enim omnino quicumque rudem barbariem putant eſſe virtutis matrem; contrà verò ab elegantioribus artibus nata eſſe vitia. Fateor equidem, doctioribus ſæculis, callidiùs peccatum eſſe, & peccari, quàm rudiori ætate; verùm eo ævo ferociùs & apertiùs peccabant, cùm diſcrimen virtutis & vitii pænè ignorarent, nec ſcelera, quæ rara non erant, aut uſque adeò invidioſa, tegere dignarentur. Si poſtea callida nequitia, larvâ virtutis tecta, hominibus impoſuit; tunc cruda ferocitas, æqui, boníque ignaris, virtutum omnium loco fuit. Neque ex conjectura antiquiſſimos Græciæ incolas barbariæ ac ferocitatis inſimulamus, hos illorum fuiſſe mores nos docet ipſe *Heſiodus*, in hac regnorum Saturni & Jovis hiſtoria. Nec eum mentitum hinc manifeſtò liquet, quòd illarum ætatum homines Dii haberentur, licèt ſceleribus inquinati; conſecrati, nimirum, ab hominibus virtutis ignaris; quem honorem numquam conſequuti eſſent, ſi in aliquot ſæcula dilata fuiſſet eorum ἀποθέωσις. Fortè ficta dixerit quiſpiam à Poëtis, quæ de vitiis & ſceleribus Deorum canunt; at hoc planè falſum eſſe intelligemus, ſi reputemus quæ ſit Religionis indoles. Non patitur illa facilè res antea inauditas, eáſque turpes de Numine fingi & vulgò narrari,

 cùm

Καὶ Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον· ἔτικτε δὲ φῦλον Ὀνείρων·
Οὔτινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν·

---

cùm antea alia omnia homines de eo ſentiunt; nedum ut ſummo applauſu talia, cùm primùm finguntur, excipiat, & turpiſſimorum mendaciorum inventores maxima cum admiratione audiat. Quod certè factum eſſet, ſi *Heſiodus* & *Homerus* primi finxiſſent quæ de Diis narrant. Sed carminibus illi deſcripſerunt à Majoribus acceptas; quamquam nolo negare ab iis fortè adaucta novis figmentis fuiſſe, at conſentaneis cum antiquiſſima fama. Alioqui numquam tanto favore fuiſſent excepti. ſi de Diis ſanior vulgò obtinuiſſet ſententia, aut melior illorum fama ad poſteros perveniſſet. Sed cùm homines nequam, propter potentiam, quam vivi obtinuerant, ab æqualibus, virtutis omnis ignaris, in Deorum numerum mortui relati fuiſſent; eam ſequenti ætati Religionem, unà cum hiſtoria turpiſſimorum facinorum, quæ admirabantur, transdiderant; unde, veluti per manus, ad *Homerum* & *Heſiodum* tandem pervenit. *Ariſtoteles* Lib. de Poëtica Cap. XXV. ubi quærit quî excuſari poſſit quod minùs rectè à Poëtis dictum videtur: *δεῖ ὃ πάντῃ λυτέον· εἰ δὲ μηδετέρως ὅτι οὕτω φασίν, οἷον τὰ περὶ Θεῶν: hac autem ratione ſolvendum eſt, ſin autem neutro modo, quòd ſic aiunt ut quæ de Deis dicuntur.*

Verùm, ut ad auream ætatem redeam, non diſſimulabo viros doctiſſimos exiſtimare ſub ejus deſcriptione latere antiquius quiddam & remotius; conditionem, nimirum, humani generis, qualis fuit ante primum lapſum, cùm totum in duobus capitibus contineretur; & qualis fuiſſet multò diuturnior, niſi peccaſſent. At mihi vix ſimile vero videtur brevis illius felicitatis primorum parentum, ullam ſuperfuiſſe, apud Græcos, memoriam. Multò credibilius mihi fit ab *Heſiodo* fictum eſſe quidquid de hiſce ætatibus habet in *Operibus*, eo quòd homines, qui præſentia dumtaxat mala ſentiunt, præteritáque oblivioni mandant, & præſertim ſenes, exacta tempora laudare ſoleant. Si legamus omnium propemodum ſæculorum Scriptores, qui ætatem ſuam cum præteritis conferunt, comperiemus eos ſemper ſuperiores ætates, & præſertim antiquiores ſuæ prætulere. Quod ſi verum eſſet, primùm falſæ eſſent hiſtoriæ, quæ maxima ſcelera antiquiſſimorum temporum narrant, non minùs quàm recentiorum; deinde quò tandem nos deveniſſemus, ſi mala ſemper eſſent aucta, bona verò imminuta? Si quis ab *Heſiodo* quæſiviſſet qualis eſſet ætas, quâ vivebat, reſpondiſſet quæ habet in *Operibus* à ℣. 172. ad 199. ubi graviſſimè queritur de moribus ætatis ferreæ. At ſi à *Juvenale*, qui minimùm mille annis poſterior *Heſiodo* fuit, ſimilia ſciſcitatus eſſes, beatam fuiſſe ejus Poëtæ ætatem judicaſſet, ſuæ collatam. Sic

quod

Et Mortem: peperit etiam Somnum, peperit verò agmen Somniorum,
Quæ nulli miſta Dea peperit Nox obſcura.
Rurſum poſtea Momum, & Ærumnam dolore plenam,

---

quod in noſtra ætate deſideramus, in ſuperioribus quærere ſolemus, quæ nobis minùs notæ ſunt; atque hinc nata eſt illa fictio quatuor, aut plurium ætatum humani generis in pejora paullatim ruentis; hinc voces illæ ſuam ætatem non ferentium Poëtarum *:

Nunc ætas agitur, pejoráque ſæcula ferri
Temporibus, quorum ſceleri non invenit ipſa
Nomen, & à nullo poſuit natura metallo;

itémque vetera laudantium †:

Improbitas illo fuit admirabilis ævo.

Hæc paullò pluribus, quæ antiquiſſimæ hiſtoriæ illuſtrandæ non inutilia videbantur. *Clericus.*

212. Τίκτε δ' ὕπνον, ἔτικτε δὲ φῦλον ὀνείρων.] Hinc manifeſtum quod antea diximus de conſanguinitate Deorum Poëticorum; quia enim nocte dormimus & ſomniamus, ideò Nox dicitur peperiſſe Somnum & Somnia, & quidem ſine opera ullius Dei; quia ſola Nox facit ut dormiamus, & ſomniemus. *Clericus.*

214. Μῶμον] Hoc eſt, ψόγον. *Guietus.*

214. Δεύτερον αὖ Μῶμον] Notum eſt *Momum* dici Numen, quod vitia quæ inſunt operibus Deorum & hominum callidiſſimè animadvertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia, nimirum, clam faciliùs aliena mordere, quàm palam. Quare *Momus* vocatur? A Phœnicia voce מום *moum*, aut *mom*, quæ *vitium* ſonat; quod ita conſentit cum iis, quæ dicuntur περὶ τούτου θεοῦ μωμησόντος, ut Etymologia hæc noſtra vix in dubium poſſit revocari. Ita ſe ipſe deſcribit *Momus*, apud *Lucianum*, in Deorum Conventu T. 2 p 709. Ed. Amſtelod. Πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλεύθερός εἰμι τὴν γλῶτταν, καὶ οὐδὲν ἂν κατασιωπήσαιμι τῶν οὐ καλῶς γιγνομένων. διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ φανερὸν, οὔτε δεδιώς τινα, οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐγκαλύπτων τὴν γνώμην. ὥστε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς, καὶ συκοφαντικὸς τὴν φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ' αὐτῶν ἐπονομαζόμενος: *Omnes me norunt liberum eſſe linguâ, & nihil reticere eorum, quæ benè non fiunt. Arguo enim omnia, & dico quæ mihi videntur apertè, neque quenquam veritus, neque, præ verecundiâ, meam celans ſententiam. Itaque moleſtus videor pleriſque. & naturâ ad calumniandum propenſus; publicúſque accuſator ab iis appellor.* *Lucianus* quidem, qui Momum in concilio Deorum de ſe loquentem induxit, eum palam carpentem quæ ſibi diſplicerent deſcribere debuit; ſed naturam maledicentiæ ex vero pinxit *Heſiodus*, cum

* *Juvenalis* Sat. XIII, 28. † *Ibid.* ỳ. 53.

Ἑσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο 215

è nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantiſſimum libellum *Luciani*, περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ, in Tom. II.

Ex hac eadem ſignificatione vocis μῶμος, natum eſt adjectivum ἄμωμος quod infrà habemus ✝. 259. ubi forma ſine vitio ita dicitur. *Clericus*.

Ibidem. Καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν.] Quia nocte anxietates augentur; unde *Ovidio* dicitur *curarum maxima nutrix*. Clericus.

215. Ἑσπερίδας] Τὰς πρὸς ζόφον, ſcilicet. *Guietus*.

215. Ἑσπερίδας τε] *Heſperides* Nymphæ dicuntur quæ ad Occaſum habitabant; Occaſus autem, ex ſententia Veterum, qui rationes motûs Solis, aut potiùs Terræ, ignorabant, magnam cum Nocte affinitatem habebat. Locus in quo Heſperides eſſe credebantur non unus fuit, attamen in Africa conſtabat earum ſedes fuiſſe. *Plinius* Lib. V. Hiſt. Nat. c. 5. de Berenice Cyrenaïcæ urbe: *Berenice in Syrtis extimo cornu eſt, quondam vocata Heſperidum ſupradictarum, vagantibus Græciæ fabulis.* Idem de *Lixo* urbe Mauritaniæ Tingitanæ, ultra quam ad Occaſum nihil eſſe credebatur, Lib. ejuſdem Cap. I. *Ibi regia Antæi, certaménque cum Hercule & Heſperidum horti.* Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert Heſperidum Genealogiam *Diodorus Siculus* Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorem quemquam alium moramur, præ *Heſiodo*; Græculi enim certatim addidere veteribus fabulis, quæ proinde in antiquiſſimis quibuſque minùs corruptæ inanibus additamentis inveniuntur. *Clericus*.

Ibidem. Αἷς μῆλα —— χρύσεα καλὰ μέλουσι.] Duplici ratione hæc μῆλα à Veteribus explicantur. Alii exiſtimant fuiſſe mala, vel poma quæ *citrea* vocamus, & ob colorem *aurea* dicta ſunt; vel etiam *aurantia*, quæ amara ſunt aut dulcia, cùm *citrea* ſint acida. Certè *citrea* & *aurantia* & ἑσπερίδες & ἑσπερικὰ μῆλα dicta ſunt, & primùm ex regionibus Atlanti monti ſubjectis in Europam allata ſunt. *Athenæus* Lib. III. p. 82. Ἑσπερίδων δὲ μήλων οὕτως καλεῖσθαί τινά φησι Τιμαχίδας, ἐν τῷ τετάρτῳ, εἰπὼν καὶ ἐν Λακεδαίμονι παρατίθεσθαι τοῖς θεοῖς. Φησὶ Πάμφιλος ταῦτα, εὔοσμά τε εἶναι καὶ ἄβρωτα, καλεῖσθαι δ' Ἑσπερίδων μῆλα. Ἀριστοκράτης γοῦν ἐν τετάρτῳ Λακωνικῶν, ἔτι δὲ καὶ μῆλα καὶ τὰς λεγομένας Ἑσπερίδας: *quadam mala dici Heſperidum, ait Timachidas in quarto, teſtatus etiam Lacedæmone apponi Diis. Hæc habet & Pamphilus, ac præterea grati eſſe odoris, ſed non comedi, vocaríque Heſperidum mala. Ariſtocrates Libro quarto Laconicorum: inſuper mala & quas Heſperidas vocant.* Idem *Athenæus*, paginâ ſequente: Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Ἰόβαν τὸν Μαυρουσίων βασιλέα, ἄνδρα πολυμαθέστατον, ἐν τοῖς περὶ Λιβύης συγγράμμασι μνημονεύοντα τοῦ κίτρου, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἑσπερικὸν, ἀφ' ὧν καὶ Ἡρακλέα κομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα: *Æmilianus verò dixit Jubam Mauritaniæ*

ritaniæ

Heſperidéſque, quibus mala trans inclytum Oceanum

---

ritaniæ Regem, virum doctiſſimum in commentariis de Libya meminiſſe citri, & dicere vocari à Libybus malum Heſpericum: à quibus etiam Herculem tuliſſe in Græciam mala, quæ ob colorem dicuntur aurea. In hæc verba ampliſſimam enarrationem habet *Claud. Salmaſius* in Solinum p. 670. & ſeqq. Ed. Ultraject. Addimus nos, ſi Juba Libycum ipſum nomen protulit, cùm dixit ἑσπερικὸν vocari malum hoc, apud Libyas, videri dictum אשפירי *aſchphiri*, aut *eſpiri*, à pulcritudine, nam Hebræis שפר *pulcher fuit*. Fortè &, ut hoc obiter dicam, ἕσπερος, ſeu *veſperugo* indidem nomen traxit,

* Ἕσπερος ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστήρ.

Veſperugo, quæ pulcherrima eſt in cœlo ſtella. Galli vocant vulgò *la belle étoile*. Deinde quia illa ſtella ad occaſum, paullò poſtquàm ſol occidit, apparet, occidentales oræ dictæ ſunt à Græcis *heſperiæ*, ut Italia, Hiſpania, & occidui Africæ tractus. *Macrobius* Saturn. Lib. I. c. 3. *Græci* ἑσπέραν *à ſtella heſpero dicunt, unde &* Heſperia *Italia, quòd occaſui ſubjecta ſit, nominatur.*

Verùm, ut redeamus ad mala Heſperidum, alii crediderunt fuiſſe oves. *Diodorus Siculus* Lib. IV. p. 233. Κατὰ τὴν ἑσπερῖτιν ὀνομαζομένην χώραν φασὶν ἀδελφοὺς δύο γενέσθαι δόξῃ διωνομασμένους, Ἕσπερον καὶ Ἄτλαντα, τούτους δὲ κεκτῆσθαι πρόβατα τῷ μὲν κάλλει παράδοξα, τῇ δὲ χρόᾳ ξανθὰ, καὶ χρυσοειδῆ· ἀφ' ἧς αἰτίας τοὺς ποιητὰς τὰ πρόβατα μῆλα καλοῦντας ὀνομάσαι χρυσᾶ μῆλα: *in regione, quæ vocatur Heſperitis, aiunt fratres duos fuiſſe, inclyti gloriâ nominis, Heſperum & Atlantem; hos verò habuiſſe oves incredibilis pulcritudinis, colore rutilo & ad aureum accedente; qua de causâ, Poëtas, cùm oves* μῆλα *vocarent, appellaſſe eas* χρυσᾶ μῆλα. Nimirum, Græci, ut & Latini, *aurea* vocant quæcumque pulcritudine in ſuo genere excellunt.

Sed multò veriſimilior eſt prior ſententia quæ *aurea mala*, citrea, vel aurantia interpretatur, præſertim cùm omnes memorent *hortos Heſperidum*, nemo *paſcua*; in quibus verſantur oves, non in hortis. *Samuel* quidem *Bochartus* in Chanaanis Lib. I. c. 24. vult *aurea mala quæ draco obſervabat, fuiſſe opes, vel ab eodem, vel ab alio congeſtas.* Tum ſubjicit: *huc facit quòd* מאל *malon, vel melen, Arabicè opes ſonat, ut Græcè* μῆλον *vel* μᾶλον *malum.* Sed quod oſtendimus de origine citreorum vel aurantiorum malorum, ex Heſperide terra, conjecturam illam evertunt.

Eodem pertinet quod de Hippomene narrant Poëtæ. *Salmaſius* vetus hoc Epigramma, eam in rem, profert:

Septa micant ſpinis felicis munera mali,
Quæ tulit ut Circi aureus ora tumor.

Hippo-

* *Iliad.* X. 318.

Hippomenes vicit tali certamina malo,
Talia poma nemus protulit Heſperidum.

Aut in hiſce nihil video,

*Aut * hæc Maſſyli poma draconis erant.*

De dracone cuſtode alibi agemus. *Clericus.*

Ibidem. Πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο] Nolim vertere *trans Oceanum*, nam *trans Oceanum* nihil norant antiquiores Græci, ſed *ad Oceanum*. Ac ſanè vidimus non trans Oceanum, ſed ad Oceanum collocari Heſperidum hortos. De hac ſignificatione voculæ πέρην, vide Intt. ad Matt. IV, 15. Si tamen hæc ſcripta fuiſſent poſtquàm Pœni Atlantici Oceani meridianos tractus navigare cœperunt, poſſent intelligi inſulæ in illo Oceano, quæ dicerentur πέρην Ὠκεανοῦ, quòd ſint trans fretum Oceani. *Pomponius Mela* Lib. III. C. 10. cùm deſcripſiſſet ἑσπέρου κέρας, quod *viride promuntorium* nunc vocamus: *inde*, inquit, *incipit frons illa, quæ in occidentem vergens mari Atlantico alluitur. Prima ejus Æthiopes tenent, media nulli. Nam aut exuſta ſunt, aut arenis obducta, aut infeſta ſerpentibus. Exuſtis inſulæ appoſitæ ſunt, quas Heſperidas tenuiſſe memoratur.* Fortè hoc fictum ex hoc *Heſiodi* loco, perperam intellecto; ceteri enim Scriptores hortos Heſperidum in continente Africa, eſſe dixerunt.

Cùm antea ſtatuerimus Nymphas eſſe *animas*, נפשות *nephaſchoth*, quæſiverit fortè quiſpiam qua de cauſa dixerint Poëtæ, & vulgò crediderint Ethnici eas verſari in nemoribus & viretis? Nimirum, antiquiſſimis temporibus videntur Græci credidiſſe animos fato functorum libenter verſatos eſſe circa loca, quæ vivi coluerant. Itaque vetuſtiſſimorum Heſperiorum animi credebantur, corpore ſoluti, errare in Mauritaniæ viretis, malis citreis & aurantiis conſitis; amœnis profectò ſedibus, pro eorum captu qui ſupra hæc terrena non ſapiebant. Illo ævo,

——— † *nondum aliquis ſortitus triſte profundi*
Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluton.
Nec rota, nec furiæ, nec ſaxum, aut vulturis atri
Pœna, ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.

Seu, ut clariùs loquar, nondum Poëtæ finxerant quæ de Inferis poſtea dicta ſunt. Clarum ejus opinionis veſtigium habemus in *Operibus* ỳ. 122. ubi de prima, ſeu antiquiſſima hominum (qui in Græcia, nimirum, vixerant) ætate, ita loquitur *Heſiodus:*

Τοὶ μὲν Δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Hi

* *Martial.* Lib. XIII. Ep. 37. ubi *Maſſyli* habet, pro *Maſſæſyli*, quod nomen populi Mauris vicini.

† *Juvenalis Sat.* XIII, 49.

Hi quidem Dæmones facti ſunt, magni Jovis conſilio, boni, verſantes in terra, cuſtodes mortalium hominum, caliginoſo aëre induti paſſim errantes per terram. Eodem pertinet quod poſtea dicit de Heroïbus Thebanorum & Troïcorum temporum ℣. 167.

Τοῖς δὲ δίχ᾽ ἀνθρώπων, βίοτον καὶ ἤθε᾽ ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πείρατα γαίης.
Τηλοῦ ἀπ᾽ ἀθανάτων τοῖσι Κρόνος ἐμβασιλεύει.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκήδεα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ᾽ Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιδέα καρπὸν
Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

His autem ſeorſim ab hominibus vitâ & ſede tributâ, Jupiter pater, Saturni filius, habitare eos juſſit ad fines terræ, procul ab immortalibus; eorum autem Saturnus Rex eſt; & illi quidem habitant, ſecurum animum habentes, in beatorum inſulis, intra Oceanum profundum, felices Heroes. Iis dulcem fructum ter quotannis florentem fert fœcunda tellus. Sed & aliis in locis eos qui ad Trojam perierunt collocarunt alii Poëtæ, & quidem ſupra terram. *Dionyſius* in Periegeſi ℣. 541.

Ἔστι δέ τις καὶ σκαιὸν ὑπὲρ πόρον Εὐξείνοιο,
Ἄντα Βορυσθένεος, πολυώνυμος εἰν ἁλὶ νῆσος
Ἡρώων· Λευκὴν μιν ἐπωνυμίην καλέουσιν.
Οὕνεκά οἱ τὰ πάρεσι κνώπεα λευκὰ τέτυκται.
Κεῖθι δ᾽ Ἀχιλλῆός τε καὶ Ἡρώων φάτις ἄλλων
Ψυχὰς εἱλίσσεσθαι, ἐρημαίας ἀνὰ βήσσας,
Τοῦτο δ᾽ ἀεργήεσσι Διὸς πάρα δῶρον ὀπηδεῖ
Ἀντ᾽ ἀρετῆς.

Eſt verò quædam, ſiniſtrum ſuper meatum Euxini, ex adverſo Boryſtenis celebris in mari inſula Heroum. Albam eam cognomine vocant, quia quæ ei inſunt animalia alba ſunt. Illic item Achillis & aliorum fama eſt Heroum animas errare deſertas per valles. Quod aliorum multorum teſtimoniis illuſtrari poſſet, ſi de *Achillea* Inſula ageremus. Verùm hoc unum ex ſuperioribus verbis *Heſiodi* & *Dionyſii*, quibus multi alii concinunt Poëtæ, colligimus, antiquiſſimis temporibus Græcos credidiſſe vitâ functorum animos non infra terram detruſos, ſed hîc illic in locis amœnis volitaſſe; unde nata eſt opinio de Nymphis, per totam terram vagantibus; cujus originem Poëtæ aliud agentes obſcurè nobis indicarunt. Poſſemus Philoſophos paria ſentientes illis ſuccenturiare, ſed quia hi conjecturis potiùs ſuis, quàm olim receptis opinionibus gaudent, ab eo labore ſuperſedebimus. Neque enim hîc quærimus quid, ex Philoſophorum ſententia, verum fuerit; ſed quid antiquiſſimi Græciæ incolæ crediderint, qualecumque eſſet. Criticos hic agimus, non Philoſophos. *Clericus.*

216. Φι-

Χρύσεα καλὰ μέλουσι, φέροντά τε δένδρεα καρπόν·
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι διδοῦσιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόν τε,
Αἵτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι,
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν ὅστις ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,

---

216. *Φέροντά τε δένδρεα καρπόν*] Arbores fructiferæ. *καρπὸς καθ' ἐξοχὴν ὁ σῖτος* Heſych. *Guietus.*

217. *Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας*] Hoc eſt, Parcas, quæ duplici illo nomine vocari ſolent. Sed *Heſiodus*, Poëticâ licentiâ ludens, totidem facit Deos, aut Semideos, variis rebus præfectos, quod ſunt illarum nomina, licèt idem prorſus ſignificantia. Quod manifeſtò oſtendunt ſequentia, & præſertim quidem verſus 228.

Ὑσμίνας τε Φόνους τε, Μάχας τ' Ἀνδροκτασίας τε.

Nam *Pugnæ*, *Cædes*, *Prælia & Strages virorum* ſunt unius ejuſdémque rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia perſonarum fingendarum, & quidem divinarum, videtur orta conſuetudo Ethnicorum, de qua multis diximus in *Critica* P. 2. C. VIII. Ut ad Numina, de quibus hîc *Heſiodus*, redeam, fatales Deæ dictæ ſunt *μοῖραι fata, ſortes, παρὰ τὸ μεμερίσθαι ἑκάστῳ, quia unicuique diviſa ſunt.* Sed vox Κὴρ omnino facta eſt à Phœnicia voce קור Kor, *frigus*; nec frequentiùs additur ullum epitheton *morti*, quàm *frigida*, eo quòd mortuorum illico frigeſcant membra. Quin & *Horatius* Sat. Lib. II. Sat. I. ℣. 62. *frigus* ponit pro morte:

—— ô puer, ut ſis
Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

Vetus Scholiaſtes: *Morte te afficiat, quæ frigida eſt, ut Virgilius:* frigida mors. Vide, ſi tanti eſt, alios Interpretes. Eadem operâ, dicam unde mihi videantur *Parcæ* dictæ Latinis; nimirum, à voce ejuſdem Linguæ פרק *rupit, fregit*, unde dicta פרקא *parka* Dea quæ abrumpit filum; quod *Atropos* potiſſimùm facere dicitur, ſed non diſſentientibus ſororibus. Omnes aliæ Etymologiæ ineptæ ſunt, quas licet quæras apud *G. Joan. Voſſium* in Etymologico. *Clericus.*

220. *Αἵτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι*] Hoc eſt, quæ & hujus ætatis homines morte plectunt, & olim de antiquiſſimis Græ-

ciæ

Aurea pulchra curæ ſunt, frugiferæque arbores,
Et fatales Deas, & Parcas genuit immites,
Clothóque, Lacheſinque, & Atropon: quæ mortalibus
Naſcentibus dant habendum bonúmque malúmque,
Quæque hominúmque Deorúmque delicta perſequentes,
Numquam deponunt Deæ vehementem iram,
Priuſquàm ab illo ſumſerint gravem pœnam, quiſquis peccarit.
Peperit præterea & Nemeſin, cladem mortalibus hominibus,

---

ciæ incolis in Deorum numerum relatis, quóſque adeò nunc Deos dicimus, eaſdem pœnas ſumſerunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet, *Heſiodi* ætate, ignotum non fuiſſe Deos, qui colebantur, fuiſſe meros homines. Alioqui Numina, quæ præeſſe credebantur Morti, & fato hominum, Diis ipſis ſuperiora numquam habita fuiſſent. *Clericus.*

223. *Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν.*] Hæc vox idem ſignificat ac *Μοῖρα*, eſt enim à *νεμέω*, quod idem ac *νέμω*, id eſt, *divido*. Numen eſt, quod ſuperbis diſtribuere credebatur pœnas, & perſequi reos, qui ſibi meritum ſupplicium effugiſſe videbantur. Vide quæ de ea collegit *Rob. Conſtantinus* in Lexico, nemo enim plura & aptiora hanc in rem protulit Veterum teſtimonia. Sed non eſt miſcendum, quod ille obſervare omiſit, hoc Numen cum alio ejuſdem nominis, quod præeſt pudori, quo delicta vetantur. Eſt, nimirum, ejus munus in eo ſitum ut excitetur in hominum animis timor *δικαίας μέμψεως justæ vituperationis*, ut loquitur *Euſtathius*. Hæc Nemeſis antevertit peccata; illa commiſſa plectit. Nemeſis benignioris meminit ipſe *Heſiodus*, in Operibus, ℣. 200. ubi deſcripto ſæculo ferreo, ita loquitur:

> Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
> Λευκοῖσι φάρεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
> Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
> Αἰδὼς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad cœlum à terra ſpatioſa candidis veſtibus tecta corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor & NEMESIS. Interpretatur *Proclus δίκης ἄγγελον, juſtitiæ Angelum*; ſed tantùm abeſt, ut is ad Deos ſæculo ferreo iviſſe dici poſſit, ut contrà numquam magis verſatus fuerit inter homines, quàm ea ætate, quâ maxima ſcelera admiſſa cenſentur. Verùm de hac dicemus & ad *Opera* Heſiodi. *Clericus.*

Ibid. Πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι.] Contrà altera *Nemeſis* juvat, ut dicebamus. *Clericus.*

Νὺξ ὀλοή. μετὰ τὴν δ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,
Γῆράς τ' οὐλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον.
Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε, Λιμόν τε, καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε, Φόνους τε, Μάχας τ', Ἀνδροκτασίας τε,
Νείκεά τε, ψευδέας τε Λόγους; Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισιν.
Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ·
Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,
Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτής τε καὶ ἤπιος· οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.

---

224. Ἀπάτην τίκε καὶ φιλότητα] Δολότητα ſcribendum videtur. pro δολιότητα. τὸ φιλότητα hîc locum non habet. *Guietus.*

224. Καὶ Φιλότητα] Non eſt vertendum *Amicitiam*, ut vulgò ſolent, ſed *Concubitum*; intelligendúſque meretricius, qui meritò inter maxima mala recenſetur, & Noctis eſt infauſta ſoboles: Non rarò φιλότης, apud *Heſiodum*, & *Homerum*, eo ſenſu occurrit, ut Lexica docebunt. Vide ℣. 177. Nec potuit ſoror ei convenientior dari quàm Ἀπάτη, hoc eſt, *fraus*, *ſimulatio*, *captio*, *fallax ſuadela*, quibus meretrices alliciunt adoleſcentes. Res eſt nimis nota, & plenæ ſunt exemplis Comœdiæ. Igitur neceſſaria non eſt violenta emendatio *Fr. Guieti*, qui volebat legi δολότητα pro δολιότητα. *Clericus.*

229. Ἀμφιλογίας τε] An ἀμφιλλογίας τε. *Guietus.*

230. Δυσνομίην] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ oppoſita. *Guietus.*

231. Ὅρκον] Hanc προσωποποιίαν imitantur Platonici, ut liquet ex Comment. *Hieroclis* ad 2. verſ. *Pythagoræ*. Clericus.

233. Νηρέα τ' ἀψευδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui ſciet Phœniciâ Linguâ, נהרא *naharo* eſſe fluvium. Fluvii meritò dicuntur filii maris, cùm ex eo oriantur, quod non fuit ignotum *Heſiodo*, ut apparet ex ℣. 336. & ſeqq. Crediderim Phœnices dixiſſe mare eſſe *patrem fluviorum* אב נהרא *ab nahare*, quod *pater Nerei* malè verſum eſt. Eodem errore, judicarunt Nerea eſſe numen maris, cùm fluviorum potiùs Deus haberi deberet. Unde verò factum ſit ut ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Heſiodus*, quærunt Interpretes. Ridiculus hîc eſt *Joannes Diaconus*, ut ſolet, qui hanc ejus rei rationem reddit: παρόσον εἰώθεισαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐν θαλάσσῃ διάγοντες καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι ἀληθεῖς τε καὶ ἀψευδεῖς εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἤπιοι καὶ γεραροί. ὁ γὰρ καθεκάστην αὐτοῖς ἐλπιζόμενος θάνατος

Nox pernicioſa: poſt hanc Fraudem enixa eſt, & Amicitiam,
Seniúmque noxium, & Contentionem peperit pertinacem.
Ceterum Contentio odioſa peperit quidem Laborem moleſtum,
Obliviónémque, Famémque, & Dolores lacrymabiles,
Pugnáſque, Cædéſque, Prœliáque, Stragéſque virorum,
Jurgiáque, mendacéſque Sermones, Diſceptationéſque,
Legum contemtum, Noxámque, familiares inter ſeſe:
Jusjurandum quod plurimùm terreſtres homines
Lædit, quando quiſpiam volens pejeraverit:
Nereúmque alienum à mendacio, & veracem genuit Pontus,
Maximum natu filiorum: ſed vocant ſenem,
Eo quòd verus atque placidus: nec juris & æqui
Obliviſcitur, ſed juſta & moderata judicia novit.

τὸ ἀνεπίδεκτ ψευδοῦς τι καὶ πρᾶον εἶναι. καὶ μὴ θεμιστίων ἐπιλανθάνεσθαι μηδὲ δικαιοσύνης, μηδὲ ἰσότητος: *quia ſolent, ut plurimùm, homines qui in mari vitam agunt & navigant veraces eſſe & mendacii immunes, propptereáque honore & veneratione digni. Mors enim, quam quotidie exſpectant, perſuad t ut ſint veraces & mites; nec licet illis oblviſci aut juſtitiam, aut æquitatem.* Cer è hac ratione in officio contineri deberent nautæ, ſed quis neſcit contraria omnia eſſe vera? Hic noſter *Joannes* vixerat fortè in oppido mediterraneo, in quo de nautis philoſophabatur, ut nos de incolis Planetarum, quos ne in ſomnis quidem vidimus. Confugiendum hîc nobis iterum ad Linguam ejus Gentis, quæ frequentibus navigationibus ceteris maria aperuit. Eâ autem Linguâ radices נהר *nahar*, נור *nour*, & נאר *naar* ſonant *ſplendere, lucere*; quod à luce corporea tranſlatum ad animum ſignificat *ſcire, intelligere, ſapere.* Itaque laudes, quibus hîc Nerea ornat Poëta, videntur natæ ex altera ſignificatione ejus nominis. Fortè propterea & Nerea & Protea fatidicos Deos eſſe crediderunt Veteres. *Clericus.*

235. ——— ——— οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.]

Quæritur quid propriè ſignificet vox δήνεα, quæ & apud *Homerum* aliquoties occurrit. Iliad. Δ, 361. Agamemnon de Ulyſſe: ἤπια δήνεα οἶδε. Interpretantur vulgò βουλεύματα *conſilia*, dictáque ea vult *Euſtathius*, ad locum allatum *Homeri*, παρὰ τὸ δήν. ὃ σημαίνει τὸ ἐπὶ πολύ. ἀφ' οὗ καὶ δηναιὸς ὁ πολυχρόνιος· χρόνου γὰρ χρεία τοῖς ὀρθὰ βουλευομένοις: à δὴν, *id eſt, diu, unde & δηναιὸς longævus. Tempore enim opus eſt iis, qui recta conſulunt.* Similia Etymologici Magni auctor, & alia non meliora habet. Quoniam verò hîc mentio fit juſtitiæ,

omnino

Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγήνορα Φόρκυν,
Γαίῃ μισγόμενος, καὶ Κητὼ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν.
Νηρῆος δ' ἐγένοντο μεγήριτα τέκνα θεάων
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠϋκόμοιο,
Κούρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτώ τ', Εὐκράτη τε, Σαώ τ', Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοθόη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα,
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δυναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια,
Ἱπποθόη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς,
Κυμοδόκη θ', ἣ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολήγῃ,
Ῥεῖα πρηΰνει, καὶ εὐσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠϊόνη τε, ἐϋστέφανός θ' Ἁλιμήδη,

---

omnino crediderim δῆνος eſſe propriè *judicium*, à radice Phœnicia דון *doun*, judicare, unde דין *din*, aut דינא *dino*, judicium, quod à voce δῖνος, ſi pronunties H ut I, ſolâ terminatione in Σ differt. *Clericus.*

237. Θαύμαντα] Iridis patrem. *Guietus.*

237. Θαύμαντα μέγαν] Cùm Thaumas quidem dicatur filius Nerei & pater Iridis, oportet eâ voce intelligi quidpiam, cujus natura ſit affinis mari & Iridi. Cùm verò ſit ille filius Terræ, neceſſe etiam eſt quod vocatur Thaumas poſſe dici è terrâ oriri. Vix ergo aliud eſſe poteſt, quàm neſcio quod Numen, quod ſit vaporum & nubium præſes; nam hæc naſcuntur ex mari & terra, & pariunt Iridem. Ita dictum fuerit, quòd meteora hominibus ſint *admirationi*, aut à verbo Græco θαυμάζειν, aut à Phœnicia voce תמה *thamah*, quæ idem ſonat, & à qua Græcum verbum deductum eſt. Homines, ut verbis *Lucretii* utar, è Lib. VI.

——— mirantur quâ ratione
Quæque geri poſſint, præſertim rebus in illis,
Quæ ſupra caput ætheriis cernuntur in oris. Clericus.

Ἀγήνορα Φόρκυν] Hic videtur homo fuiſſe, qui navigationis peritus fuerit, & remotiſſimas oras navibus adierit. Nam cùm res ipſa

hoc

Deinde rurſum Thaumantem magnum & fortem Phorcyn,
Terræ commiſtus, & Ceto formoſam,
Eurybiámque, ferreum in pectore animum habentem.
Ex Nereo porrò prognatæ ſunt perquàm amabiles filiæ Dearum
Ponto in inexhauſto, & ex Doride pulcra,
Filiæ Oceani ultimi fluvii,
Protóque, Eucratéque, Saóque, Amphitritéque,
Eudoráque, Thetiſque, Galenéque, Glaucéque,
Cymothoë, Spióque, Thoë, Thaliáque jucunda,
Et Melita gratioſa, & Eulimene & Agave,
Paſitheáque, Eratóque, & Eunice roſeis lacertis prædita,
Dotóque, Protóque, Pheruſáque, Dynamenéque,
Neſæáque, & Actæa, & Protomedia,
Doris, & Panope, & ſpecioſa Galatea,
Hippothoëque lepida, & Hipponoë roſeis lacertis prædita,
Cymodocéque, quæ fluctus in obſcuro ponto,
Et flatus vehementium ventorum, unà cum Cymatolege,
Facilè mitigat, & cum pulcros talos habente Amphitrite:
Cymóque, Eionéque, pulchréque coronata Halimede,

---

hoc oſtendat, ut poſtea videbimus, Radix פרק *phrak* apud Syros eſt *diſceſſit, amovit ſe* &c. *Clericus.*

238. Κητὼ καλλιπάρῃον] An κητὼ à κῆτος? placet. *Guietus.*

238. Κητὼ καλλιπάρῃον] Neſcio quare *Heſiodus* Cetonem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit diſſimillimas ſibi filias, ut poſtea videbimus. Ex filiabus ſi conjiciamus de matris nomine, judicabimus dictam à radice קוט *Kout*, faſtidire, litigare. Soror ejus nomen Græcum habet, ſed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus ſororis, cùm dicatur

Εὐρυβίη ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν.

Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Νηρῆος δ' ἐγένοντο] Subintell. ἐκ. μεγήρατα, hoc eſt, μεγάλως ἐπήρατα. Etym. *Guietus.*

240. Μεγήρατα τέκνα θεάων, πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ] Hæ ſunt nymphæ marinæ, hoc eſt, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui inſulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Græca, pro arbitrio, impoſuerunt Poëtæ. *Clericus.*

241. Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, μεγάλου. *Guietus.*

242. Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, extremi, à τέλος, *finis.* Clericus.

 262. Αὐ-

Γλαυκονόμη τε Φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια,
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·
Πουλυνόμη τε, καὶ Αὐτονόη, καὶ Λυσιάνασσα,
Εὐάρνη τε φυήν τ' ἐρατὴ, καὶ εἶδος ἄμωμος·
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δέμας, δίη τε Μενίππη·
Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμιςώ τε. Προνόη τε·
Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυῤῥείταο θύγατρα
Ἠγάγετ' Ἠλέκτρην. ἡ δ' ὠκεῖαν τέκεν Ἶριν,
Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας, Ἀελλώ τ', Ὠκυπέτην τε;
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται,
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.
Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπάρῃος;
Ἐκ γενετῆς πολιὰς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσιν
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.
Πεφρηδώ τ' εὔπεπλον, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,

---

262. Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι]

Hos duos verſus attuli, propter vocem ἀμύμων. Propriè quidem ſignificat *quod reprehendi nequit*, *quòd nullum ſit in eo vitium*. Venit enim ex eadem Radice ac Μῶμος, de quo antea ad *ỷ*. 214. Auctor Etymologici: παρὰ τὸ μῶμος. γίνεται ἄμωμος, ἀμώμων, καὶ τροπῇ τοῦ Ω in Υ ἀμύμων, ὡς χελώνη καὶ χελύνη. ὁ ἀμώμητος καὶ ἄψογος. Attamen hoc in loco & multis aliis malim, neglectâ Etymologiâ, vertere *egregius*, *eximius*; nimirum, in ſuo genere. Paſſim apud *Homerum*, Achilles dicitur, ἀμύμων, in quo certè plurima fuere, quæ meritò poterant reprehendi, *ſuperbia*, *ferocitas*, *crudelitas* &c. Sed ita vocatur, quia erat egregius miles. *Clericus*.

266. Ὠκεῖαν τέκεν Ἶριν.] Cùm Veteres animadverterent arcum cœleſtem cerni cùm plueret, facilè intellexerunt ortum eum ex pluvia; quo factum, ut à mari oriri dicant Poëtæ. Sed propter elegantiam colorum, crediderunt, aut ſe credere finxerunt ſcalam eſſe è cœlo demiſſam, per quam nuntii à Diis ad homines deſcenderent. Illi autem ſpiritus, quos nos Græcâ voce appellamus *Angelos*, hoc eſt, nuntios, ab Hebræis vocantur quandoque עירים *hirim*. vel *irim*, hoc eſt, aut *vigiles*, aut *monitores*. Hinc ergo factum nomen *Iridis*, nuntiæ Deorum, quæ propterea dicitur *celer*, quòd Deorum nuntii celerrimi eſſe exiſtimarentur. *Clericus*.

Glauconoméque hilaris, & Pontoporia,
Liagoréque, & Euagore, & Laomedia:
Polynoméque, & Autonoë, & Lyſianaſſa,
Euarnéque tam indolis grata, quàm inculpata formæ.
Et Pſamathe decora corpore, divinâque Menippe:
Neſôque, Eupompéque, Themiſtôque, Pronoëque,
Nemertéſque, quæ patris habet animum immortalis.
Hæ quidem ex Nereo inculpato procreatæ ſunt
Filiæ quinquaginta, inculpata opera callentes.
Thaumas verò Oceani profundiflui filiam
Duxit Electram. hæc autem celerem peperit Irim,
Pulchricomáſque Harpyias, Aëllôque, Ocypeténque,
Quæ ventorum flamina, & aves adſequuntur
Pernicibus alis. ſublimes enim volitant.
Phorco poſt hæc Ceto Graas peperit formoſa,
A partu canas, quas ob id Graas vocant
Immortaléſque Dii, humíque incedentes homines.
Pephredóque pulchro peplo, Enyóque croceo peplo,

---

267. Ἁρπυίας] Ultima correpta. Doriſmus. ut ſuprà [illegible]. *Guietus.*

267. Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας καὶ τὰ ἑξῆς] Oſtendimus multis, in Diſſert. de *Statua Salina*, Harpyias eſſe locuſtas, quas hîc facit *Heſiodus* Thaumantis Meteororum Præſidis filias, quia ex nubibus ſæpè ferri videntur; μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον, *ſublimes enim volant*. Vide quæ illic diximus. *Clericus.*

270. Γραίας τέκε καλλιπαρῄους] Vox γραῖαι idem ſonat Græcè, ac Γραῦς *anus*. Inde finxerunt Poëtæ *Graas* fuiſſe canas, cùm naſcerentur. At ſi ſcribamus גראה *graah*, vel גריאה *griah*, vox deduci poterit à Radice, quæ apud Arabes & Chaldæos ſignificat, *audax*, *animoſus fuit*, *irritavit*; quæ ſignificatio non malè quadrat in Phorcynis filias. Quod addit *Heſiodus* à Diis æquè ac ab hominibus vocatas γραίας, perinde eſt ac ſi diceret antiquiſſimum hoc earum eſſe nomen. Vide not. ad ỿ. 195. *Clericus.*

272. Χαμαὶ ἐρχόμενοι ἄνθρωποι] Haud paullò elegantiùs legas ἑρπόμενοι *repentes*, cùm ἔρχεσθαι rariùs ſignificet *incedere*. Clericus.

273. Πεμφρηδώ τε Ἐνυώ τε] Nomina hæc Græca ſunt convenientia cum nomine Phœnicio; nam Πεφρηδὼ vel, ut ſcribunt alii, Πεφρηδὼ, eſt à πεφρικέναι *inhorruiſſe*, *fremuiſſe*. Ἐνυὼ verò nomen eſt Bellonæ, παρὰ τὸ ἔνω, σεύω, ὅ ἐστι φονεύω, *occido*, ut conjicit *Euſtathius*. *Clericus.*

Γοργοῦς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο,
Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι·
Σθεινώ τε, Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε λυγρὰ παθοῦσα.
Ἡ μὲν ἔην θνητὴ, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἀγήρῳ
Αἱ δύο· τῇ δὲ μιῇ παρελέξατο Κυανοχαίτης,
Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν;
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.
Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανοῦ περὶ πηγὰς
Γείνεθ', ὁ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μετὰ χερσὶ φίλῃσι.

---

274. Γοργοῦς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο
Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι]
Phœnices, qui ab antiquiſſimis temporibus extremam Africam ad occaſum aliquatenus circumierant, cùm narrarent quæ in illis locis vidiſſent, à Græcis Interpretibus non ſatis intellecti, auctores fuerunt hujus fabulæ. Hoc intelligere licet ex *Hannonis* Periplo, in quo ſimilia narrantur iis quæ antiquiores *Hannone* Pœni, aut Phœnices, dixerant. Qua de re vide quæ diximus in Diſſert. *de Statua Salina*, ne ea hîc repetere cogamur. *Πέρην ὠκεανοῖο*, eſt hîc aut *ad Oceanum*, aut in inſula Oceani, ut jam diximus ad ℣. 215. *Contra eoſdem* (Catoblepas) *ſunt inſulæ Gorgades, domus, ut aiunt, aliquando Gorgonum.* Verba ſunt *Pomp. Melæ* Lib. III. c. 11. qui ſubjicit: *ipſa terra promontorio, cui* ἑσπέρου κέρας *nomen eſt, finiuntur*, unde colligere licet intelligi inſulas, quæ dicuntur *Promuntorii Viridis*. Attamen quæ retulit *Hanno* de inſula in qua mulieres inveniebantur, ex quibus nata Gorgonum fabula, meliùs quadrant in inſulam Gambiam, inter duo oſtia Nigri fluvii; è regione Gorgadum, ſitam. Idem *Mela*, memoratis Africæ incolis ignis uſûs ignaris: *Super eos*, inquit, *grandis littoris flexus grandem inſulam includit; in qua tantùm FOEMINAS eſſe narrant, toto corpore hirſutas, & ſine coitu marium ſuâ ſponte fœcundas; adeò aſperis efferiſque moribus, ut quaſdam contineri, ne reluctentur, vix vinculis poſſint. Hoc Hanno retulit, & quia detracta occiſis coria pertulerat, fides habita eſt.* Hæc autem loca dicuntur eſſe ad *extremam noctem*, quòd Veteres crederent in ultimo occaſu æternam eſſe noctem, quaſi illic Sol extingueretur. *Clericus.*

276. Σθεινώ τε &c.] Gorgones hæ ſunt, quæ *Heſperides* etiam generis nomine vocabantur; *Heſperides* enim erant omnes illæ occidentales Nymphæ. *Clericus.*

280. Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.]
Unde ſingulæ circumſtantiæ hujus fabulæ natæ ſint nemo dixerit. Sed

ſumma-

Gorgonéſque, quæ habitant trans celebrem Oceanum,
In extrema parte ad noctem: ubi Heſperides argutæ,
Sthenòque, Euryaléque, Meduſáque, gravia perpeſſa.
Ipſa erat mortalis, aſt aliæ immortales, & ſenio non obnoxiæ
Duæ: cum una concubuit cærulea cæſarie Neptunus
In molli prato & floribus vernis.
Ejus autem Perſeus caput cùm amputaſſet,
Exſiliit Chryſaor magnus, & Pegaſus equus.
Huic quidem cognomen erat, quòd Oceani apud fontes
Natus eſſet; ille verò enſem aureum tenebat manibus ſuis:

ſummatim conjicere eſt latere hîc aliquid veri, de equis ex ultima Africa in Aſiam avectis. Ejus rei hæc clara ſunt veſtigia. Primò *Perſeus* commodè deducitur à voce Phœnicia פרשא *pharſcho*, hoc eſt, eques; quæ derivatio optimè in eum quadrat, cùm Pegaſo veheretur, equo alato. Secundò, ſi ſcribas vocem Πήγασος Phœniciè, hoc modo, * פגסוס *pagſous*, vocem habebis compoſitam ex פג *pag*, hoc eſt, *lxpatum*. & סוס *ſous*, hoc eſt equus. Tertiò, notiſſimum eſt Mauros & Numidas extremæ Africæ incolas ſemper equis abundaſſe, atque ex iis pugnaſſe. Nihil frequentiùs in Romana Hiſtoria occurrit. Quin & videtur pars aliqua aliarum Gentium *Perſarum* vocabulo dicta, eadem de cauſa, non quòd ex Perſide veniſſent. *Salluſtius* in Bello Jugurthino, ejus rei meminit, quaſi *ex Punicis libris, qui Hiempſalis regis dicebantur*; ſed eos ex reliquiis exercitûs Herculis fuiſſe vult. *Poſtquàm in Hiſpania Hercules, ſicut Afri putant, interiit; exercitus ejus compoſitus ex gentibus variis, amiſſo duce, ac paſſim multis ſibi cuique imperium petentibus, brevi dilabitur. Ex eo numero Medi, PERSÆ, & Armenii, navibus in Africam tranſvecti, proximos noſtro mari locos occupavere. Sed PERSÆ intra oceanum magis, bique alveos navium inverſos pro tuguriis habuere.* Græci poſtea Argivo ſuo *Perſeo* tribuerunt, quæ de gente cognomine à Phœnicibus audiverant, omniáque mendaciis novis incruſtarunt. Credibile eſt, occiſis cuſtodibus, abductos fuiſſe equorum greges ex Africa in Aſiam. *Clericus.*

281. Ἐξέθορε χρυσαόρ] Scribe: ἔκθορε χρυσάωρ. *Guietus.*

282. Ὠκεανοῦ περὶ πηγάς.] Abſurda derivatio, cùm fluviorum propriè *fontes* dicantur non maris. Sed *Heſiodus* non ſemel vocat Oceanum ποταμὸν, *fluvium.* Clericus.

283. Γείνεθ', ὁ δ' ἄορ] Scribe: γένεθ' ὁ δ' ἄορ. *Guietus.*

283. Ὁ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν] Hinc dictus, ſi Græcis credimus, *Chryſaor*, quem vellem ab *Heſiodo* deſcriptum. Certè munus quod illi

* Vide *Sam. Bochartum* Hierozoïci P. I. Lib. 2. c. VI.

Χ' ὁ μὲν ἀποπτάμενος, προλιπὼν χθόνα μητέρα μήλων,
Ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει,
Βροντήν τε στεροπήν τε φέρων Διῒ μητιόεντι.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονῆα,
Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίη Ἡρακληείη,
Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι, περιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ·

---

illi tribuit ferendi fulminis & fulguris, vel eorum cuſtodis, colligere eſt ex ejus nomine Phœniciis litteris ſcripto, nam חארים-אור *khariſor*, vel *chriſaor*, ſignificat *cuſtodem ignis*; cùm חרים *cuſtodem*, apud Arabas, &, apud Hebræos, alióſque Orientales populos, אור *or* non modò *lucem*, ſed & *ignem* ſonet. Hæc oſtendunt Phœniciam eſſe fabulam, etiamſi omnibus ejus ambagibus expedire nos non poſſe videmur, ſine filo quopiam Ariadnes. *Clericus.*

284. Χ' ὁ μὲν ἀποπτάμενος] Erat igitur alatus, non ſecùs ac Pegaſus. *Alæ* autem celeritatem ſignificant. *Clericus.*

Ibidem. Χθόνα μητέρα μήλων] Hoc eſt, *terram matrem malorum citreorum*, non *ovium*; ut intelligere licet ex iis, quæ diximus de Heſperidum hortis. *Clericus.*

287. Τρικάρηνον Γηρυονῆα] Quare ex Chryſaore natus dicatur Geryon, vel Geryoneus, ignoremus neceſſe eſt, quia de Chryſaore nimis pauca habet *Heſiodus*; nam recentiores nihil moror, novis mendaciis veteres hiſtorias nimiùm corrumpentes. Hoc unum dici poteſt, patriam Chryſaoris fuiſſe continentem Africam, ſedes verò Geryonis inſulam ab ea non remotam, ſed propiorem Hiſpaniæ, de qua inſula poſtea dicemus. Quæſiverunt dudum Grammatici, quorum conjecturas collegit *N. Loydius* in Lexico Hiſtorico-Poëtico, quare Geryoni tributa ſint tria capita. Nos ex Lingua Phœnicia rem deducendam putamus, cùm Tyrii inſulam illam habuerint, ab Hercule Tyrio occupatam. Cùm ergo Hercules, hoc eſt, mercator Tyrius, in eam inſulam exſcenſionem feciſſet, occurrerunt illi tres globi ejus incolarum; quos ille, cum Phœnicibus ſuis, vicit. Res autem ita Phœniciâ Linguâ exprimatur: הכה שלש ראשי גריהם *icchah ſcheloſch raſche gerehem*, aut more Syriaco גרהון *grehoun*, hoc eſt ad verbum, *percuſſit tria capita grehoun*, quæ ultima vox ſi pro nomine proprio viri ſumatur, ſtatuetur fuiſſe vir quidam triceps nomine *Geryon*. Sed eſt appellativa, ſignificátque *illorum incolarum*; & ſenſus loquutionis Phœniciæ hic eſt: *tria agmina incolarum cecidit*. Nam Phœniciè ראשים *roſchim* dicuntur etiam *agmina*. Hinc nata videtur fabula tricipitis Geryonis. *Clericus.*

289. Βίη Ἡρακληείη] Hoc eſt, Hercules, de quo dicemus ad *Scutum*. Clericus.

290. Βυ-

Et ille quidem cùm avolaſſet, relictâ terrâ matre pecorum,
Pervenit ad immortales: Jovis verò in domo habitat,
Tonitrúque & fulgur ferens Jovi prudenti.
Chryſaor porrò genuit tricipitem Geryonem,
Miſtus Calliroæ filiæ nobilis Oceani.
Illum quidem armis exuit Hercules,
Boves apud flexipedes, circumflua in Erythia:

---

290. Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι περιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ.] Quæ de hac inſula collegit *Sam. Bochartus* Chan. Lib. I. c. 34. non repetam. Ille eam à Tyriis conditam, Veterum conſenſu, oſtendit. Sed ex *Hecatæo* negat Herculem Argivum umquam in hæc loca navigaſſe, nititúrque probare in Erythia non fuiſſe boves, quòd gramen eſſet illic ſiccius quàm ut bobus ſaginandis par eſſet; quam in rem profert verba *Strabonis*, in quibus oves. non boves, ſaginatæ dicuntur in Erythia. At verum quidem eſt Argivum Herculem non omnia feciſſe quæ ei tribuuntur, ut oſtendemus in *Scutum*. Sed verba *Strabonis* nequaquam oſtendunt ſaginari non potuiſſe boves in Erythia inſula, cùm idem gramen; quo uſque adeò diſtendebantur oves, ut niſi trigeſimo die mitteretur iis ſanguis, ſuffocarentur; idem, inquam, gramen poſſet boves ſaginare. Sic ille loquitur Lib. III. p. 117. Ed. Genevenſis Cauboniana: Ἐρύθειαν τὰ Γάδειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ᾗ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύουσιν. Ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νῆσον, πορθμῷ σταδιαίῳ διειργομένην, τὸ εὔβοτον ὁρῶντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα, ὀρὸν οὐ ποιεῖ· τυροποιοῦσι δὲ πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν πιότητα· ἐν τριάκοντά τε ἡμέραις πνίγεται τὸ ζῷον, εἰ μή τις ἀποσχάζοι τι τοῦ αἵματος· ξηρὰ δ' ἐστὶν ἣν νέμονται βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα. τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια τοῦ Γηρυόνου. *Erytheam Gadira videtur vocare Pherecydes, in qua quæ de Geryone dici ſolent fabulantur contigiſſe. Alii eo nomine vocant inſulam objectam huic urbi, & freto unius ſtadii diremtam; videntes bonitatem paſcuorum, cùm ovium illic paſcentium lac ſerum non faciat. Caſeum verò faciunt admiſtâ multâ aquâ, propter pinguedinem; & triginta diebus ſuffocatur pecus, niſi quis ei aliquantum ſanguinis mittat. Herba quâ paſcuntur ſicca eſt, ſed valdè ſaginat. Hinc colligunt fictam eſſe fabulam de armentis Geryonis.* Integra verba adſcripſimus, ut appareat nullius ponderis eſſe rationem viri ſummi; herba enim, quæ uſque adeò ſaginabat oves, non ſemper ſicca erat, & poterat etiam ſicca ſaginare boves, cùm non minùs paſcantur fœno, quàm viridi gramine. Idem durâ Etymologiâ vult dictam inſulam *Erithyam*, à voce Phœnicia עשתרות *hiſtharoth*, hoc eſt, *greges ovium*, quam verterint Græci ἄστυ Ἐρύθης, *urbs Erytha*. Nos multò commodiùs derivamus à voce ערות *haroth*, quæ *gramina*, aut *herbas virides* ſonat, Eſai. XIX, 7.

 Poſtea

Ἤματι τῷ, ὅτε περ βοῦς ἤλασεν εὐρυμετώπους
Τίρυνθ᾽ εἰς ἱερὴν, διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο,
Ὄρθον τε κτείνας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,
Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.
Ἡ δ᾽ ἔτεκ᾽ ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ᾽ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῆϊ ἔνι γλαφυρῷ, θείην κρατερόφρον᾽ Ἔχιδναν·
Ἥμισυ μὲν νύμφην ἑλικώπιδα, καλλιπάρηον,
Ἥμισυ δ᾽ αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
Ποικίλον, ὠμηστὴν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης.

Poſtea dicta eſt *Aphrodiſias*, & *inſula Junonis*, à templis Deæ Tyriorum *Aſtartes*, quam Græci & *Venerem* & *Junonem* interpretabantur. Adi *Bochartum* loco laudato, & *Claud. Salmaſium* in *Solinum*, p. 201. Ed. Ultraject. *Clericus*.

293. *Ὄρθον τε κτείνας*] *Ὄρθρον*. Orthrum. *Guietus*.

293. *Ὄρθον τε κτείνας καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα.*] *Orthum* canem fuiſſe Geryonis docet *Heſiodus* ꝟ. 309. eúmque Echidnæ & Typhonis fœtum facit; ſine dubio quia fingebatur *δικέφαλος*, ut docet *Apollodorus* Bibl. Lib. II. C. IV. §. 10. à quo etiam vocatur Ὄρθρος. Dicebatur à Phœnicibus אתריראש *othreroſch*, hoc eſt, *biceps*, à תרי *thre*, duo, & ראש *riſch*, caput, & præfixo א, quod in nominibus frequens eſt. Ex *Othreros* factum *Orthros* & *Orthos*, corruptione facili. Malim tamen apud *Heſiodum* ſcribi Ὄρθρος, quia minùs abit ab origine Phœnicia. Cani autem *bicipiti* nomen inditum fortè eſt à Phœnicibus, ob frequentem latratum, cui caput unum ſufficere vix videbatur. *Εὐρυτίων* eſt הרועה-צאן *harobe-tſon*, paſtor ovium, qui ſimul bubulcus eſſe potuit. Nomen Phœnicium in Græcum non infrequens, cùm ſimilis ſoni eſſet, mutatum eſt. *Clericus*.

294. *Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι*] Caliginoſum ſtabulum dicitur, quia erat in ſpelunca, quemadmodum Polyphemi apud *Homerum*, & Caci apud *Virgilium*. Clericus.

297. *Κρατερόφρον᾽ Ἔχιδναν.*] *Heſiodus*, nullâ habitâ ratione temporum & locorum, Meduſæ, quia monſtrum erat, progeniem fuiſſe narrat monſtra omnia, quæ priſcis fabulis erant inclyta; pro more, quem non ſemel obſervavimus, & quo naturâ affinia matrimoniis & conſanguinitatibus conjungit. Meduſa, ut vidimus, erat Nympha Heſperis, hoc eſt, extremæ Africæ, ad occaſum. Hîc verò filiam ejus *Echidnam* collocat *εἰν Ἀρίμοις*, hoc eſt, in una ex regionibus, quæ à Syris dicebatur ארם *aram*; quæ oræ omnes erant ad orientem Maris Interni, circa Euphratem, ut oſtendit multis *Joan. Seldenus* in Proleg. Operis de Diis Syris, & *Sam. Bochartus*, in *Phalego*, & quis non? Res enim eſt lippis & tonſoribus nota.

At

Die illo cùm boves egit latas frontes habentes
Tirynthum in ſacram, emenſus iter Oceani,
Orthòque interfecto, & bubulco Eurytione,
Stabulo in obſcuro, trans inclytum Oceanum.
Ipſa inſuper peperit aliud monſtrum, ingens, nihil ſimile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus Diis,
Specu in concavo, divinam animo infracto Echidnam:
Dimidiam nympham, nigris oculis, pulcram,
Dimidiam item ingentem ſerpentem, horrendúmque & magnum,
Varium, crudivorum, divinæ ſub cavernis terræ.

At non ita vulgò notum, quare Ἔχιδνα in Syria eſſe dicatur, & cum Typhone connubio juncta, & ſub terra, in profundiſſimis cavernis. Latet hîc veriſſima hiſtoria, quam narrarant Græcis Phœnices, quippe quæ contigerat in regione ipſis finitima; ſed quam Græci Interpretes non adſequuti ſunt, propter ambiguitatem vocum. Ἄριμοι dicitur tractus Palæſtinæ, in quo erant *Sodoma*, *Gomorra*, *Adma*, & *Tſebohimi*, quarum incolæ voce טיפא *tipho* ſignabantur, quia ſubmerſi erant in lacu Aſphaltite, nam ea vox *ſubmerſum* ſonat. Rem pluribus perſequuti ſumus, in Diſſert. de *Sodomæ ſubverſione*, §. VII. Vox verò Ἔχιδνα eſt interpretatio vocis צבוע *tſeboah*, unde factum nomen urbis Tſebohim; nam צבוע ſerpentis genus eſt, ut oſtendit *Sam. Bochartus* in Hierozoïco Part. 2. Lib. III. c. 7. Narraverant ergo Phœnices, כי צבועי עם טיפא ירד. במערות ארץ בארם *chi tſebohi him tipho jarad bimharoth erets baaram*, hoc eſt, *Tſeboïtam cum ſubmerſo deſcendiſſe in terræ cavernas, in Aramæa.* Verterunt Græci; *vipera cum Typhone deſcendit* &c. Ἔχιδνα σὺν Τυφῶνι κατῆλθεν εἰς σπηλαῖα γῆς, ἐν Ἀρίμοις. Nomen incolarum urbis *Tſebohim* credideerunt eſſe nomen ſerpentis צבוע, & nomen appellativum טיפא, quo ſignabantur omnes ſubmerſi lacu Aſphaltite, exiſtimarunt eſſe nomen proprium neſcio cujus monſtri; qua de re iterum aliquid dicemus. *Clericus.*

298. Ἥμισυ μὲν Νύμφην] Hoc dicebatur quia de *Tſebohitis*, quaſi de hominibus, loquebantur Phœnices. *Clericus.*

299. Ἥμισυ δ᾽ αὖτε πέλωρον ὄφιν] Propter alteram ſignificationem vocis צבועי. *Clericus.*

300. Ποικίλον] Hoc ad amuſſim quadrat in ſerpentem, qui צבוע dicitur; quæ vox propriè *tinctum*, vel *pictum* ſonat; quia Serpens ille mirâ varietate colorum inſignis eſt, ut multis oſtendit *Bochartus*. *Clericus.*

Ibidem. Ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hæc æquè conveniunt Serpenti, & Tſebohitis, quos terra deglutiit. *Clericus.*

Ἔνθα δέ οἱ ἄντρον ἐστὶ κάτω, κοίλῃ ὑπὸ πέτρῃ,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἔχιδνα,
Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήραος, ἤματα πάντα.
Τῇ δὲ Τυφάονά φασι μιγήμεναι ἐν φιλότητι,
Δεινόν θ' ὑβριστήν τ' ἄνεμον, ἑλικώπιδι κούρῃ.
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.
Ὄρθον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆϊ.
Δεύτερον αὖτις ἔτικτεν ἀμήχανον, ὅτι φατειὸν,
Κέρβερον ὠμηστὴν, Ἀΐδεω κύνα χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντακάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.
Τὸ τρίτον, Ὕδρην αὖτις ἐγείνατο λυγρ' εἰδυῖαν
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη.
Ἄπλητον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ.
Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλέϊ χαλκῷ
Ἀμφιτρυωνιάδης, σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ,
Ἡρακλέης, βουλῇσιν Ἀθηναίης ἀγελείης.
Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε, πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,

---

301. Ἔνθα δέ οἱ ἄντρον] Scribe ἔνθα δή οἱ ἄντρον. *Guietus.*

303. Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο] A δαίω, δαίσω, αἴσω, ut à δαίμων αἴμων *Guietus.*

307. Δεινόν θ' ὑβριστὴν] Qui legerit Geneſ. C. XIX. non dubitabit quin Tſebohimæ δεινοὶ & ὑβρισταὶ eſſent. Sed hîc ſubjicitur vox ἄνεμος *ventus*, quâ homines in ventum mutantur; eo quòd eſſet Τυφωνικὸς ἄνεμος, dictus fortè à Phœnicibus טופון *touphon*, à radice טוף *touph*. inundare, ſubmergere, quòd ſubmergat naves. Sic ob nomen ſimile, res diverſiſſimæ miſtæ ſunt. *Clericus.*

309 Ὄρθον] Vide ad ✝. 293. *Clericus.*

310. Κέρβερον] Crediderim canem aptum fugandis lupis, & invadendis aliis feris, dictum fuiſſe קרבראש *Kerbroſch*, quæ vox compoſita eſt ex קרב *Krab*, prælium, & ראש *roſch*, *caput*, vel *dux*, quòd dux prælii haberetur ejuſmodi canis. Verùm Interpretes Græci intellexerunt dictum כרבראש *chrabroſch*, hoc eſt, *quaſi multorum capitum*; quo factum ut nonnulli tricipitem fecerint. *Heſiodus* verò πεντηκοντακάρηνον, *quinquaginta capitum* facit, quo *Pindarus* minimè contentus ἑκατοντακέφαλον *centum capitum* dixit. *Clericus.*

313. Ὕδρην] Incolæ paludis Lernææ ſignificantur, aut ſerpentes

quibus

Illic verò ei ſpecus eſt in imo, cava ſub petra,
Procul ab immortalibúſque Diis mortalibúſque hominibus:
Ibi ſanè ei deſtinarunt Dii inclytas domos incolere.
Atque coërcebatur apud Syros ſub terra tetra Echidna,
Immortalis nympha & ſenii expers, diebus omnibus.
Huic Typhaonem aiunt miſtum eſſe concubitu,
Vehementem & violentum ventum, nigris oculis decoræ puellæ.
Illa verò gravida facta peperit fortes filios.
Orthum quidem primò canem peperit Geryoni.
Iterum ſecundò edidit partu immenſum, dirum,
Cerberum crudivorum, Plutonis canem magnâ voce,
Quinquaginta capitum, impudentémque fortémque.
Tertiò, Hydram rurſus genuit pernicioſam
Lernæam, quàm enutrivit Dea albis ulnis Juno,
Implacabiliter iraſcens Herculi.
Ac illam quidem Jovis filius occidit ſævo ferro
Amphitryoniades, cum bellicoſo Iolao,
Hercules, ex conſiliis Minervæ Ageleæ.
Tum ipſa Chimæram peperit, ſpirantem terribilem ignem,

---

quibus ſcatebat. Dicemus in Diſſert de *Hercule*, hac de re, aliíſque ad Herculem ſpectantibus. *Clericus.*

319. Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε] Chimæræ etiam meminit *Homerus* Iliados Z. eámque hiſce verbis deſcribit, ỳ. 180.

——— ἡ δ᾽ ἄρ᾽ ἔην θεῖον γένος, οὐδ᾽ ἀνθρώπων,
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

Hac certè erat divinum genus, non hominum; antè leo, pòſt draco, media capra, terribilémque exhalans vim ignis ardentis. *Heſiodus* poſteriores etiam duos verſus aut ab *Homero* mutuos ſumſit, aut fortè, cùm vulgò ore hominum ferrentur, Poëmati ſuo inſeruit. Sed præterea addit tria capita ei fuiſſe totidem animalium. *Homerus* docet id monſtrum fuiſſe in Lycia, ubi à Bellerophonte interfectum narrat, quemadmodum *Heſiodus*. Ex hac deſcriptione colligere licet, quid nomine Chimæræ intellexerint. Si Phœniciis litteris ſcribamus כמירה *chamirah*, comperiemus eâ voce *aduſtam* ſignificari, quod nomen optimè convenit ei quam fingunt *ignem ſpiraſſe*. At quî potuit fingi animal, quod ignem ſpiraret? Reverâ non fuit animal, ſed mons *Chimæra*, qui eo nomine propterea appellabatur, quòd flammas eructaret.

Δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκεά τε, κρατερήν τε.
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί. μία μὲν, χαροποῖο λέοντος,
Ἡ δὲ χιμαίρης· ἡ δ' ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος.
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.
Ἡ δ' ἄρα Φῖκ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,

---

ctaret. Memoriæ prodiderat * *Cteſias* Cnidius, ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν. Quæ veroa vertit *Plinius* Hiſt. Nat. Lib. II. c. 106. *Flagrat in Phaſelide mons Chimara, & quidem immortali diebus ac noctibus flammâ.* Phaſelis autem fuit pars Lyciæ. De hiſce montibus ita *Strabo* Lib. XIV. p. 458. Περὶ ταῦτα μυθεύεται τὰ ὄρη τὰ περὶ τῆς Χιμαίρας: *His montibus fabula Chimara affingitur.* Ceterùm ab *Heſiodo* Chimæra fingitur habuiſſe tria capita, *leonis, capra* & *ſerpentis*, fortè propter tria juga, quæ judicabantur aliquatenus referre figuram capitum illorum animalium. Anterius jugum ſimile cenſebatur capiti leonis, poſticum ſerpentis, medium capræ; unde nota eſt altera fabulæ circumſtantia.

Hæc ſunt, niſi fallor, multò ſimiliora vero, quàm quæ conjecit *Bochartus*, Chanaan. Lib. I. c. 6. ſignari tribus Chimæræ capitibus tres duces Solymorum Piſidiæ populorum, quorum nomina ſignificaſſe tria illa animalia putat. Nam ut ne repetam quæ jam dicta ſunt, ut nomina illa ſignificent id quod vult, ſunt mutanda; quod ſi licet, in omnibus nominibus omnia inveniemus. Miror viro acutiſſimo nihil ſuboluiſſe de nomine Chimæræ; ex quo ænigmatis hujuſce mythici ſolutio pendet. *Clericus.*

321. Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί] Pro ἦσαν, ut ſuprà ἔσαλε pro ἔσαλον. *Guietus.*

325. Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης] Intelligendi ſunt incolæ trium memoratorum jugorum, quos Bellerophon non ſolus, ſed cum exercitu illinc dejecerit. Pegaſum illi equum dat Poëta, quia propter altitudinem illorum jugorum, pænè opus erat alis, ut ita loquar, ut invitis incolis eò adſcenderet. Hinc † Arimazes, qui, Alexandro Aſiam ſubigente, Petram Sogdianam occuparat, petentibus Macedonibus ut eam dederet, quærebat *an Alexander volare poſſet?* Cujus Petræ cacumine ab aliquot Alexandri militibus occupato, qui miſſus erat ad Arimazen, ut eum ad deditionem compelleret, juvenes in cacumine oſtendit, ejúſque ſuperbiæ haud immeritò illudens *pennas* ait *milites habere Alexandri.* Simile quid de Bellerophonte dictum, quo factum eſt ut Poëtæ Pegaſum ei tribuerint. *Clericus.*

326. Ἡ δ'

* Apud *Photium* Cod. LXXII. † *Curtii Lib. VII. c.* 11.

Trucémque, magnámque, pernicémque, validámque.
Illius erant tria capita: unum quidem terribilis leonis,
Alterum capellæ, tertium verò ſerpentis robuſti draconis.
Antè leo, ponè verò draco, in medio autem capra,
Horrendè efflans ignis vim ardentis.
Hanc quidem Pegaſus cepit, & ſtrenuus Bellerophontes,
Illa ſanè Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,

---

326. Ἡ δ᾽ ἄρα Σφίγγ᾽ ὀλοὴν τέκε] Sic deſcribitur Sphinx ab *Apollodoro* Biblioth. Lib. III. c. v §. 8. Εἶχε πρόσωπον μὲν γυναικὸς, στῆθος δὲ καὶ βάσιν καὶ οὐρὰν λέοντος, καὶ πτέρυγας ὄρνιθος: *Habebat faciem quidem mulieris, pectus verò, pedes & caudam leonis, ac pennas avis.* Subjicit: μαθοῦσα δὲ αἰνίγματα παρὰ Μουσῶν, ἐπὶ τὸ Φίκειον ὄρος ἐκαθέζετο, καὶ τοῦτο προὔτεινε Θηβαίοις: *cùm accepiſſet ænigmata a Muſis, montem Phiceum inſedit, atque hoc proponebat Thebanis.* Tum addit occiſos eos qui non poterant id ſolvere; & ita omnes, qui hanc fabulam narrant. Viderunt jam dudum Veteres, ſub hac fabula, Hiſtorici quidpiam latere. *Scholiaſtes*: ἡ δὲ Σφὶγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρὶς, καὶ εἶχε πολλοὺς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας: *Sphinx reverâ fuit mulier latrociniis dedita, & habuit multos ſecum, qui unà rapiebant. Pauſanias* in Bœoticis p. 580. deſcribens agrum Thebanum, mentione injectâ Templi Herculis Hippodoti: Παρελθόντων δὲ τὸ ὄρος ἐστὶν ὅθεν τὴν Σφίγγα λέγουσιν ὁρμωμένην, ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῶν ἁρπαζομένων αἴνιγμα ᾄδουσαν. Οἱ δὲ λῃστείᾳ σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλανωμένην φασὶν αὐτὴν, ἐς τὴν πρὸς Ἀνθηδόνι σχεῖν θάλασσαν· καταλαβοῦσαν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἁρπαγαῖς χρῆσθαι, πρὶν ἐξεῖλεν Οἰδίπους αὐτὴν, ὑπερβαλόμενος πλήθει στρατιᾶς ἣν ἀφίκετο ἔχων ἐκ Κορίνθου: *Progredientibus occurrit mons, unde aiunt erupiſſe Sphingem, in perniciem eorum qui rapiebantur, ænigma cantantem. Alii verò latrociniis deditam & cum copiis navalibus errantem, aiunt eam tenuiſſe mare, uſque ad Anthedonem; deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuiſſe, antequam Oedipus eam interfeciſſet, ſuperatam multitudine copiarum, quibus inſtructus Corintho venerat.* Sed paullò diſtinctiùs circumſtantiæ fabulæ ſunt explicandæ. I. Dicebatur *Sphinx*, à voce Phœnicia ספך, quæ ſi confundatur cum סבך, prout ſolent פ & ב miſceri in Linguis Orientalibus, duo ſignificabit, 1. *perplexus, implexus fuit.* quales ſunt ſpinæ inter ſe implicitæ; 2. *effudit* ſanguinem, *homicidium commiſit.* Itaque ספיכה *ſphicha* erit *perplexa*, & *homicida*; quorum priori convenit cum eo quod dicitur de ænigmatibus perplexis Sphingis, poſteriori cum cædibus, quibus Thebanum agrum cruentavit. II. Muliebri erat vultu, quòd inter latrones qui montem illum inſederant, mulieres eſſent; leonis membra nonnulla habere dicta eſt, ob crudelitatem & latrocinia; alas verò ob celeritatem, quâ per rupes ferebatur, & quærentes fugiebat. III. Ænigmata proferre dicebatur

ob

Ὄρθῳ ὑποδμηθεῖσα. Νεμειαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα, Διὸς κυδρὴ παράκοιτις,
Γουνοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
Ἔνθ' ἄρ' ὅγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων,
Κοιρανέων Τρητοῖο Νεμείης, ἠδ' Ἀπέσαντος.
Ἀλλά ἑ ἲς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης.
Κητὼ δ' ὁπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο, δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης

---

ob malè intellectnm nomen ספיכה quod *αἰνιγματώδης* verſum eſt, cùm debuiſſet verti *βατώδης*, quod nomen fuit globi latronum latentinm poſt dumos, aut inter ſpinas. IV. Occidere dicta eſt eos, qui ænigma ſolvere non poterant, quia errantes in dumis Phicei montis, & eos quærentes, ſubitò erumpentes ex dumis invadebant. Perplexitas autem dumorum eò faciliùs cum perplexitate ænigmatum miſta eſt; qnòd apnd Phœnices, qnos Bœotiam condidiſſe nemo neſcit, mos eſſet antiquiſſimus ænigmatibus veluti ludere, propoſitâ mulctâ in eos qni ea ſolvere non poſſent, & lucro promiſſo ſoluturis. Nota eſt Hiſtoria Samſonis, quæ exſtat Jud. XIV. *Dius*, ut docet *Joſephus* contra Apionem Lib. I. p. 1042. in Phœnicia hiſtoria ſimile quid de Salomone & Hiromo Tyriorum Rege ſcripſerat: *Τὸν τυραννοῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν Εἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιοῦν. τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα διακρῖναι τῷ λύσαντι χρήματα ἀποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν Εἴρωμον καὶ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ Ἀβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι· καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα πολλὰ τῷ Εἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα*: *Regem Hieroſolymorum Salomonem, miſiſſe aiunt ad Hiromum quadam ænigmata, & popoſciſſe ab eo; adjecto ut qui non poſſet ſolvere pecuniam ſolventi penderet. Hieromum verò conditione acceptâ, cùm non potuiſſet ſolvere ænigmata, multis pecuniis mulctatum. Deinde Abdemonem quemdam, Tyrium hominem, propoſita ſolviſſe, & ipſum alia propoſuiſſe; quæ cùm non ſolviſſet Salomo, multas eum pecunias Hiromo rependiſſe.* V. Ab Oedipo dicitur ſolutum ænigma, quòd invento in ſylvis latibulo latronnm, illinc dejectos occiderit.

Objici fortè queat conjecturæ de nomine *Sphingis* dictam eam à Bœotiis Φίκα non Σφίγγα & Φίκιον ὄρος non Σφίγγιον. Prius habet Scholiaſtes, poſterius *Pauſanias*. Verùm ea potuit eſſe corruptio in recentiore ſermone Bœotio, quâ perperam detrahebatur Σ ante Φ; quod veriſimilius eò videtur, quòd Sphingem dicant omnes alii Græci. Nolim ex poſteriorum Bœotorum conſuetudine, *Heſiodum* emendare. *Clericus*.

329. *Γουνοῖσι κατένασσε Νεμείης*] Oſtendimus *γουνὸς* idem eſſe ac *βουνὸς*,

Ab Ortho ſubacta: Nemeaúmque leonem,
Quem Juno cùm enutriviſſet, Jovis veneranda uxor,
In collibus collocavit Nemeæ, cladem hominibus.
Ibi ſanè hic commorans, damno afficiebat homines,
Dominans cavernoſæ Nemeæ, atque Apeſanti.
Sed ipſum robuſtus domuit Hercules.
Ceto verò minimum natu, cum Phorcyne concubitu miſta,
Peperit ſævum ſerpentem, qui obſcuræ in latibulis terræ

νὸς, cujus rei novum hîc habemus argumentum. Sic enim hic tractus deſcribitur à *Pauſania*, in Corinthiacis, p. 111. cujus locum integrum afferam quia eo illuſtratur etiam ℣. 331. Ἐκ Κλεωνῶν δέ εἰσιν εἰς Ἄργος ὁδοὶ δύο· ἡ μὲν ἀνδράσιν εὐζώνοις, καί ἐστιν ἐπίτομος· ἡ δὲ τῆς καλουμένης Τρητοῦ στενὴ μὲν καὶ αὐτὴ περιεχόντων ὀρῶν, ὀχήμασι δέ ἐστιν ὅμως ἐπιτηδειοτέρα. Ἐν τούτοις τοῖς ΟΡΕΣΙ τὸ σπήλαιον ἔτι δείκνυται τοῦ λέοντος, καὶ ἡ Νεμέα τὸ χωρίον ἀπέχει σταδίους πέντε που καὶ δέκα: *A Cleonis Argos ſunt duæ viæ; altera quidem eſt viris expeditis & brevior: altera verò dicti Troti, anguſta & ipſa, cùm undique montibus eo cluditur. ſed aptior vehiculis. In hiſce MONTIBUS, ſpelunca etiamnum oſtenditur leonis; à quo Nemea vicus circiter quindecim ſtadiis abeſt.* Sanè obſervant Grammatici, β Atticè verti in γ, ut βλήχων, γλήχων, *pulegium*; βλέφαρα, γλέφαρα, *palpebræ*; & Bœoticè γυναῖκας dictas eſſe βανῆκας. *Clericus.*

Ibidem. Ἠδ᾽ Ἀπέσαντος] *Pauſanias* paullò pòſt: Καὶ ταύτῃ καὶ ὄρος Ἀπέσας ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Νεμέαν: *in hoc etiam tractu eſt mons Apeſas, ſupra Nemeam.* Clericus.

330. Ἐλεφαίρετο] Ἔβλαπτε. *Guietus.*

333. Ὁπλότατον] Hoplotatum. νεώτερον. interpretes, *minimum natu.* Φόρκυϊ συνίζησις. *Guietus.*

334. Γείνατο δεινὸν ὄφιν καὶ τὰ ἑξῆς] Non ſemel, in fabulari hiſtoria, ſerpentes cuſtodes conſtituuntur rerum diligentiſſimè ſervandarum. Sic Delphis τὸ μαντεῖον ἐφρούρει Πύθων ὄφις, *oraculum ſervabat Python ſerpens. Apollodorus* Lib. I. Cap. IV. §. 1. Martium fontem Thebis vicinum ſervabat ſerpens. Idem Lib. III. C. IV. §. 1. Cuſtodiebat etiam draco vellus aureum. Idem Lib. I. C. IX. §. 23. Unde verò hoc factum? Nimirum, vigilem oportet eſſe & oculatum quicumque cuſtodit rem pretioſiorem. Hoc autem ſignificatur vocibus ὄφις & δράκων, nam Radices, ex quibus hæ voces deductæ ſunt, ὄπτομαι & δέρκομαι ſignificant *videre.* Similiter Phœnicia vox נחש *nahhaſch*, quæ ſerpentem ſonat, eſt à radice, quæ *ſpeculari* ſignificat. Igitur credibile eſt, in priſca Phœnicum Lingua, eam vocem *cuſtodem* & *ſerpentem* ſignificaſſe, ex qua ambiguitate natæ ſunt fabulæ. *Clericus.*

337. Πα

Πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.
Τοῦτο μὲν ἐκ Κητοῦς καὶ Φόρκυνος γένος ἐστί.
Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμοὺς τέκε δινήεντας,
Νεῖλον τ', Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φᾶσίν τε, Ῥῆσόν τ', Ἀχελώϊον ἀργυροδίνην,
Νέσσον τε, Ῥόδιόν θ', Ἁλιάκμονά θ', Ἑπτάπορόν τε,
Γρήνικόν τε, καὶ Αἴσηπον, θεῖόν τε Σιμοῦντα,
Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, ἐϋρρείτην τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθένιόν τε,
Εὔηνόν τε, καὶ Ἄρδησκον, θεῖόν τε Σκάμανδρον.
Τίκτε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἳ κατὰ γαῖαν

---

337. Ποταμοὺς τέκε δινήεντας] Facile eſt intellectu quare fluvii dicantur naſci ex mari, cùm non ſit tantùm affinitas naturæ; ſed etiam ex vaporibus marium naſcantur pluviæ, unde fluvii. Idem dixeris de fontibus & ſtagnis, de quibus poſtea. *Clericus.*

338. Νεῖλον] Scholiaſtes ad hunc locum habet: Ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσίοδος Ὁμήρου νεώτερος, καὶ γὰρ Ὅμηρος Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νεῖλον: *Hinc apparet Heſiodum Homero recentiorem eſſe, nam Homerus Nilum Ægyptum vocat.* Exiſtimabat, ſcilicet, fluvii quo Ægyptus irrigatur nomen tempore *Homeri* nondum Græcis innotuiſſe; quo factum ut ei regionis nomen imponeret; ſed poſtea cùm innotuiſſet, ab *Heſiodo* prolatum eſſe. Ego verò vix crediderim Ægyptum notiorem fuiſſe *Heſiodo* Bœotio, qui fortaſſe numquam peregrinatus fuerat, quàm *Homero*, qui permultas oras luſtraverat, nec Geographiæ imperitus erat, ut paſſim oſtendit *Strabo.* Certè Νεῖλος non eſt nomen proprium amnis, vox enim illa fluvium ſignificat, & ita in Ægypto vocabatur unicus ille fluvius, quo fœcundatur, κατ' ἐξοχήν. Vide quæ notavimus ad Num. XXXIV, 5. Similitudo nominis & fortè eadem ratio effecit ut fluvius Heſperiorum Æthiopum idem ac Nilus eſſe crederetur. *Pomponius Mela* Lib. III. C. 9. *In horum finibus fons eſt, quem Nili eſſe aliquâ credibile eſt. Nuchul ab incolis dicitur, & videri poteſt non alio nomine appellari, ſed à barbaro ore corruptus.* נחול *nuhhul* & נחיל *nhhil*, unde Νεῖλος, ſunt nomina appellativa quæ *fluvium* quemlibet ſignificant, ut Hebraïcè נחל *nahhal.* Accolæ ſolent vicinum amnem, ſimpliciter *fluvium* vocare, & ſic fiebat in Ægypto, fortè & in Æthiopia. Sed Græci, qui eorum populorum Linguas ignorabant, nomina propria eſſe putarunt, quæ erant appellativa. *Clericus.*

340. Ἀχελώϊον ἀργυροδίνην] Scribendum videtur ἀχελωόν τ' ἀργυροδίνην. *Guietus.*

345. Ἄρ-

Finibus in amplis, aurea mala cuſtodit.
Hæc quidem Cetûs & Phorcynis ſoboles eſt.
Tethys autem Oceano flumina peperit vorticoſa,
Nilúmque, Alpheúmque, & Eridanum profundos vortices habentem;
Strymonem, Mæandrúmque, & Iſtrum pulcrifluum,
Phaſinque, Rheſúmque, Acheloum limpidum,
Neſſúmque, Rhodiúmque, Haliacmonémque, Heptaporúmque,
Granicúmque, & Æſapum, divinúmque Simoënta,
Peneúmque, & Hermum, amœnéque fluentem Caïcum,
Sangariúmque magnum, Ladonémque, Partheniúmque,
Euenúmque, & Ardeſcum, divinúmque Scamandrum.
Peperit quoque filias ſacras, quæ per terram

---

345. Ἄρδησκον] Ab ἄρδω, ἀρδέω, ἀρδήσω, ἀρδήσκω, Ἄρδησκος. *Gujetus.*

346. Αἳ κατὰ γαῖαν, Ἄνδρας κουρίζουσιν Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι, Καὶ ποταμοῖς] Scholiaſtes duplicem interpretationem horum verborum affert. Nam priùs κουρίζουσι interpretatur τρέφουσι, quia Sol & aqua dulcis efficiunt ut ex terra emittantur fructus, quibus alimur. Deinde ad ſequentia verba addit: Καὶ γὰρ Ἀπόλλωνι καὶ Ποταμοῖς οἱ νέοι ἀπέτεμον τὰς κόμας, διὰ τὸ αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς αἰτίους εἶναι: *Etenim Apollini & fluviis juvenes tondebant comas, quòd ſint augmenti & nutritionis cauſa.* Nimirum, comas primùm detonſas Apollini aut Fluviis appendebant. Confirmat hoc loco *Homeri* ex Iliad. Ψ, ϒ. 144. & ſeq. Sed affert tantùm verſum unum, cùm tres eſſent proferendi, aut potiùs ſex, quos ſubjiciemus. Deſcribit *Homerus* funus Patrocli, in cujus cadaver Myrmidones detonſos crines jaciebant, & de ipſo Achille, Myrmidonum duce, ita loquitur, ϒ. 141.

Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο χαίτην,
Τήν ῥα Σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τηλεθόωσαν·
Ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπεν ἰδὼν ἐπὶ οἴνοπα πόντον,
Σπερχεῖ', ἄλλως σοί γε πατὴρ ἠρήσατο Πηλεύς,
Κεῖσέ με νοστήσαντα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
Σοί τε κόμην κερέειν, ῥέξειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην.

Stans ſeorſim à rogo flavam totondit cæſariem, quam Sperchio fluvio alebat floreſcentem. Indignabundus autem dixit, inſpiciens nigrum Pontum: Sperchi, fruſtra tibi pater vovit Peleus, illuc me reverſum caram in patriam terram, tibi cæſariem tonſurum, mactaturúmque ſacram hecatomben. Si poſteriorem hanc interpretationem ſequamur, tum verò vertendum erit κουρίζουσι, non *alunt*, ſed *tondent*; ac ſanè hoc interdum ſignificat, ſervatâ ſignificatione radicis κείρω, *tondeo.* Itaque Apollo, fluviorúmque & fontium Numina *tondere* dicentur viros, quod

Ἄνδρες κουρίζουσιν, Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς· ταύτην δὲ Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι.
Πειθώ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰάνθη τ', Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδής,
Ἱππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδία τε, Καλλιρόη τε.
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,
Πληξαύρη τε, Γαλαξαύρη τε, ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσίς τε, Θόη τε, καὶ εὐειδὴς Πολυδώρη,
Κερκηΐς τε φυὴν ἐρατὴ, Πλουτώ τε βοῶπις,
Περσηΐς τ', Ἰάνειρά τε, Ἀκάστη τε, Ξάνθη τε,
Πετραίη τ' ἐρόεσσα, Μενεσθώ τ', Εὐρώπη τε,
Μῆτις τ', Εὐρυνόμη τε, Τελεσθώ τε κροκόπεπλος·
Κρησίη τ', Ἀσίη τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε καὶ Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε·
Καὶ Στὺξ, ἣ δὴ σφέων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Αὗται δ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι. πολλαί γε μέν εἰσι καὶ ἄλλαι.
Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι τανύσφυροι Ὠκεανῖναι,
Αἵ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης
Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα.
Τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ καναχηδὰ ῥέοντες,
Υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ὄνομ' ἀργαλέον πάντων βροτὸν ἄνδρα ἐνισπεῖν·
Οἱ δὲ ἕκαστοι ἴσασιν οἳ ἂν περιναιετάωσι.

---

quòd viri in eorum honorem tonderent cæſariem. Nonnulla habet hanc in rem *Caſaubonus* ad Cap. XXI. Charact. *Theophraſti*, περὶ μικροφιλοτιμίας. *Clericus*.

347. Ἄνδρας κουρίζουσιν] Hoc eſt, κείρουσιν. Heſych. κούριζον, ἀπέκειρον. ἔφηβοι capillum tondentes Apollini & fluviis dedicare ſolebant. Vide Martialis epigramma de Encolpi capillo. *Guietus*.

353. Γαλαξαύρη τε] An μαλαξαύρη? placet. *Guietus*.

359. Κρησίη] Fortè à κρὴς, κρητὸς, κρήτιος, κρήσιος, κρησίη, ut ἀσίη. *Guietus*.

360. Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε] An Ἀμφιρόη ὠκυρόη τε? Ἀμφιρόη pro Ἀμφιρόα. Sic ἔργοις. Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέποτ' ἐσθλῇ. An ab Ἄμφιρος Ἀμφιρὼ; Heſych. Ἄμφορον, ἀμφορέα. an ἀμφιρεῖ

τοῦ

Viros à teneris educant, unà cùm Apolline rege,
Et fluminibus: hanc verò à Jove ſortem habent,
Pithóque, Admetéque, Ianthéque, Electráque,
Dorìſque, Prymnóque, & Urania forma Deam referens,
Hippóque, Clymenéque, Rhodiáque, Callirroëque,
Zeuxóque, Clythiéque, Idyiáque, Paſithoëque,
Plexaureque, & Galaxaure, amabiliſque Dione,
Melobosiſque, Thoëque, & venuſta Polydora.
Cerceiſque indole amabilis, Plutóque magnis oculis,
Perſeiſque, Ianiráque, Acaſtéque, Xanthéque,
Petræáque lepida, Meneſthóque, Europáque,
Metíſque, Eurynoméque, Teleſthóque croceo peplo:
Criſeïque, Aſiáque & amabilis Calypſo:
Eudoréque, Tychéque, & Amphiro, Ocyroéque:
Et Styx, quæ ipſarum excellentiſſima eſt omnium.
Atque hæ Oceano & Tethye prognatæ ſunt,
Grandiores natu filiæ. multæ quidem ſunt & aliæ.
Ter mille enim ſunt celeres filiæ Oceani,
Quæ ſanè diſperſæ terram, & profunditates lacûs
Paſſim pariter incolunt, Dearum ſplendida proles.
Tot rurſus alii fluvii cum ſtrepitu fluentes,
Filii Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
Quorum nomina difficile omnium mortalem virum proloqui.
Sed ſingulatim noverunt, quicumque circum habitant.

τῷ ἀμφιρῶπις cognatum? Heſych. Ἀμφιρῶπις, περιδόνητος, κεφαλὴν ἔχων ἑκατέρωθεν. *Guietus.*

361. Καὶ Στὺξ] De hac poſtea dicemus ad ℣. 775. & ſeqq. *Clericus.*

364. Τρεῖς γὰρ χίλιαί εἰσι] De Nymphis vide dicta ad ℣. 187. *Clericus.*

365. Βένθεα λίμνης] Hoc eſt, θαλάσσης, ὠκεανοῦ. Homer. Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην. *Guietus.*

365. ——— γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης

Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι] Videtur βένθεα λίμνης dici καθ' ὑπαλλαγὴν, pro λίμνας βαθείας *ſtagna profunda*, vel *lacus profundos*; nam hæ Oceani filiæ non mare, ſed lacus incolebant. De marinis egit *Heſiodus* ℣. 240. & ſeqq. Certum eſt alioqui λίμνην ab *Homero* dici mare, ad quem vide *Euſtathium* p. 919. Ed. Rom. *Clericus.*

 371. Θεία

Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Ἠῶθ', ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,
Γείναθ', ὑποδμηθεῖσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κρείῳ δ' Εὐρυβίη τίκτεν, φιλότητι μιγεῖσα,
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων,
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνησιν.
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους,
Ἀργέστην Ζέφυρον, Βορέαν τ' αἰψηροκέλευθον,
Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ εὐνηθεῖσα.
Τοὺς δὲ μετ' ἀστέρα τίκτεν Ἑωσφόρον Ἠριγένεια,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.
Στὺξ δὲ τέκ' Ὠκεανοῦ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι,

---

371. *Θεία δ' Ἠέλιον τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην, καὶ τὰ ἑξῆς*] In voce Θεία videtur latere Phœnicium תהו *tohou*, quod *inanitatem* ſignificat & nomen eſt τοῦ Χάους. Cùm ignorarent antiquiſſimi Græci creationem Solis ab æterno Numine, ſciréntque eum prodiiſſe מתהו mitthohou, è *thohou*; mutatâ hac voce in תיה *theia*, è Chaó Deam fecerunt. In qua mutatione, nihil eſſe alienum à Linguarum Orientalium ingenio ii norunt, qui eas vel à limine ſalutarunt. Nihil vetat nos hîc paucis indicare originem nominum Græcorum Solis & Lunæ. Videtur ergo Sol ἥλιος dictus à Phœnicio עליא *helojo*, id eſt *altus*; quod quamvis omnibus aſtris conveniat, non mirum Aſtrorum notiſſimo, & maximo, ad nos quod attinet, tribui. Propterea dicitur *Hyperione* patre natus. Nimirum, *ἐν ὑπερτέρῳ μέρει τοῦ χάους ἐγλυτήθη ὁ ἥλιος*. Luna verò dicitur *σελήνη*, vel Doricè *σελάνα* à Phœnicio שלנה *ſchelanah*, hoc eſt, *qua pernoctat*, ex שי *ſche* quæ & לנה lanah *pernoctavit*.

Obſervandum autem hic eſt diſtingui *Solem* & *Lunam*, ab *Apolline* & *Diana* liberis Jovis, qui poſtea cum iis miſti ſunt, quòd mortuorum animi ad illa aſtra, ut iis inſiderent, migraſſe exiſtimarentur, qua de re poſtea ad ỷ. 918. agemus. *Clericus.*

375. Κρείῳ δ' Εὐρυβίη καὶ τὰ ἑξῆς] Crius & Eurybie, eorúmque filii Aſtræus, Pallas & Perſes, neque ex rerum natura, neque ex priſca Hiſtoria malè intellecta nati videntur, ſed ex cerebro Poëtarum, datâ operâ mentientium; ex quo nata & pleraque nomina Nympharum, quæ ab *Heſiodo* recenſita ſunt. Matrimoniorum causâ, videntur partim hæc ficta, ne Deabus notiſſimis deeſſent mariti; nam tres Deas tribus Crii filiis poſtea collocat noſter Poëta. *Clericus.*

376. Κρείῳ δ' Εὐρυβίη τίκτεν] Scribo κρείῳ. ſuprà κοῖον τε κρεῖόν τε &c. à κρείω

Thia præterea Solémque magnum, lucentémque Lunam,
Aurorámque, quæ omnibus terreſtribus lumen præbet,
Immortalibúſque Diis qui cœlum latum tenent,
Peperit, congreſſa cum Hyperione in concubitu.
Crio autem Eurybia peperit, concubitu miſta,
Aſtræúmque magnum, Pallantémque, præſtantiſſima Dearum,
Perſénque, qui etiam omnes præcellebat peritiâ.
Aſtræo verò Aurora ventos peperit violentos,
Argeſten Zephyrum, Boreámque rapidum,
Et Notum, in concubitu cum Deo Dea congreſſa.
Poſt hos verò Aurora ſtellam peperit Luciferum mane genita,
Aſtráque fulgentia quibus cœlum cinctum eſt.
Styx verò peperit Oceani filia, Pallanti miſta,
Zelum & Nicen formoſam, in ædibus,

à κρέω regno κρείω, κρεῖος. *Guietus.*

377. Ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν] Scribe ὃς πάσῃσι μετέπρεπεν. *Guietus.*

378. Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε] Quia venti ex alto flant, & quia aſtra alta ſunt, videntur *Aſtræi* filii fingi; Auroræ verò, quæ ex terra oritur, quia terram verrunt & perflant. *Clericus.*

379. Ζέφυρον, Βορέην τε καὶ Νότον] Mirum eſt cur *Heſiodus* Orientalem ventum omiſerit, cùm nihilo ſit inferior reliquis ventis, & aptiùs dici poſſit Aurorâ natus, quàm ceteri. Certum eſt enim in ampliſſimis maribus, ſurgente Aurorâ, vehementiorem ſubſolanum ſentiri. Sed Phyſicus non erat *Heſiodus*, neque in ſuis figmentis accuratus, certarumve legum obſervans. Vide ad ỷ. 870. *Clericus.*

381. Τοὺς δὲ μετ' ἀστέρα τίκτεν Ἑωσφόρον] Mirum eſt Auroram matrem dici Luciferi & ſtellarum, cùm, Aurorâ apparente, obſcurentur, & paullò pòſt oculos fugiant. Si accuratus eſſet *Heſiodus*, ſuſpicarer Ἠῶ dici non matutinum ſed veſpertinum crepuſculum, qnod & Luciferum & cetera aſtra cœlo inducere videtur. *Clericus.*

383. Στὺξ] A στύγω, στυγέω, στυγὶς, στύξ. Odium. *Guietus.*

383. Στὺξ] Intelligendi ſunt accolæ hujus fontis, qui fuit in Arcadia. Hi auxilium Jovi tulerunt, & contra patrem bellaturo ex Arcadia primi adfuerunt. De fonte ipſo agemus ad ỷ. 775. ubi pluribus deſcribitur. *Clericus.*

384. Ζῆλον καὶ Νίκην καὶ τὰ ἑξῆς] Sunt quidem nomina à Poëta pro arbitrio Stygis liberis impoſita; ſed ex quibus colligere liceat fortiſſimos viros ex Arcadia ad Jovem veniſſe, qui non parvum momentum attulerint ad victoriam, & qui deinde ſatellites Jovis fuerint. *Clericus.*

Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀριδείκετα γείνατο τέκνα,
Τῶν οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,
Οὐδ' ὁδὸς, ὅππη μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύῃ·
Ἀλλ' αἰεὶ παρ' Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται.
Ὣς γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος, Ὠκεανίνη,
Ἤματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεοὺς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον.
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετὰ εἷο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων, τιμὴν δ' ἕκαστον
Ἑξέμεν ἣν τοπάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
Τὸν δ' ἔφαθ' ὅστις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνου ἠδ' ἀγέραστος,
Τιμῆς καὶ γεράων ἐπιβησέμεν ἣ θέμις ἐστί.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος Οὔλυμπόν δε
Σὺν σφοῖσι παίδεσσι, φίλου διὰ μήδεα πατρός.
Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἔδωκεν.
Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον,
Παῖδας δ' ἤματα πάντα ἑοὺς μεταναιέτας εἶναι.
Ὣς δ' αὔτως πάντεσσι διαμπερὲς, ὥσπερ ὑπέστη,
Ἐξετέλεσσ'· αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ, ἠδὲ ἀνάσσει.
Φοίβη δ' αὖ Κοίου πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν.
Κυσαμένη δ' ἤπειτα θεὰ θεοῦ ἐν φιλότητι,

---

387. Ἡγεμονεύῃ] An ἡγεμονεύοι? hoc eſt, via quâ non illi Jovem ſequantur. comitentur. *Guietus.*

391. Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεοὺς] Deos hîc à Titanibus diſtinguit *Heſiodus*, quamvis Dii a Titanibus nati ſint; quòd Jupiter victor pluris factus ſit, unà cum ſuis, quàm Saturnus & qui ei favebant; qua de cauſa nomen *Deorum* retulerunt, veluti κατ' ἐξοχήν. De eorum pugna poſtea dicemus. *Clericus.*

393. Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν] Scribo ἀποῤῥήσειν, pro ἀπορήσειν, metri causâ. *Guietus.*

393. Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων] Iis qui honores obtinuerant, apud Cœlum aut Saturnum, ſimiles promiſit Jupiter, ſi in partes ſuas tranſirent, & novis præmiis ſe affecturum eos, quos nullo loco habuerat Saturnus; quibus pollicitationibus, multos in partes ſuas pertraxit. Hæc omnia clarè oſtendunt homines fuiſſe, qui hominibus bellum inferrent, & ſollicitarent adverſariorum auxilia ad defectionem, ſpe præmiorum. *Clericus.*

398. Σὺν σφίσι παίδεσσιν] Σφοῖσιν. πατρὸς] Ὠκεανοῦ ſcilicet. *Guietus.*

401. Me-

Et Robur, atque Vim, præclaros peperit filios,
Quibus non eſt ſeorſim à Jove domus, nec ulla ſedes,
Neque via, quâ non illis Deus præit:
Sed ſemper apud Jovem graviter tonantem ſedem habent.
Sic enim conſuluit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocavit Deos ad latum Olympum. (pugnet,
Dixit autem, quòd quiſquis unà ſecum Deorum contra Titanes
Nulli ſe ademturum præmia, ſed honorem quemque
Habiturum, quem antea inter immortales Deos. (munis,
Illum etiam dixit, qui honoris expers fuerit ſub Saturno & im-
Ad honores ac præmia proveċturum, ut æquum eſt.
Venit autem prima Styx incorruptibilis in Olympum
Cùm ſuis filiis, ſui per conſilia patris.
Illam verò Jupiter honoravit, eximia quoque dona dedit.
Eam enim conſtituit Deorum magnum ut ſit jusjurandum,
Filii autem diebus omnibus ſui inquilini ut ſint.
Similiter etiam omnibus prorſus, ſicuti pollicitus erat,
Perfecit: ipſe autem prepotens eſt, atque regem agit.
Phœbe porrò Cœi perjucundum venit ad torum.
Gravida verò facta deinde Dea Dei in concubitu,

---

401. *Μετεναιέτας εἶναι*] *Δωρισμὸς*, ut *προπὰς*, *κύρας*. *μετεναιέτης*, ut *μέτοικος*. Guietus.

404. *Φοίβη δ' αὖ Κοίου πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν*] Cùm inter poſteros hujus Phœbes fuerint Numina fatidica, & quæ vaticiniis præeſſe credebantur; exiſt marim, Phœniciis litteris, ſcribi poſſe nomen ejus hoc modo, פה-בה phe-bah, *os in illa*, nimirum, os fatidicum; nam Phœnicià Linguâ *os Dei* eſt oraculum, & *conſulere os Dei*, eſt conſulere oraculum. *Æſchylus* in Eumenidibus, poſtquàm dixit primùm Terram, deinde Themin Oraculo Delphico præfuiſſe, ſic pergit:

——— ——— ἐν δὲ τῷ τρίτῳ
Λάχει θελούσης, οὐδὲ πρὸς βίαν τινὸς,
Τιτανὶς ἄλλη, παῖς χθονὸς, καθέζετο
Φοίβη· δίδωσιν δ' ἣ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ, τὸ Φοίβης δ' ὄνομ' ἔχει παρώνυμον:

Tertiâ verò ſortitione, volente eâ, nec vi ullius allatâ, Titanis alia, filia Telluris, conſedit Phœbe; donavit verò hac natali munere Phœbum, qui nomen habet ad Phœbes nomen accedens. Clericus.

 406. An-

Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεὶ,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἥν ποτε Πέρσης
Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων

---

406. *Λητὼ κυανόπεπλον*] Nomen fortè habuit à לוט *lout*, hoc eſt, magicis carminibus uti, ליטא *lito*, vel *leto*. Apollo certè & Diana hujus liberi magicarum artium periti fuiſſe dicuntur, eaſque docuiſſe alios. Circe, filia Solis, ſeu Apollinis, nobiliſſima etiam fuit venefica. *Clericus.*

408. *Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου*] Hic verſus ſpurius eſt, & delendus. *Guietus.*

408. *Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς*] Jam ante Jovem. *Clericus.*

409. *Γείνατο Ἀστερίην*] Phœnicie הסתירה *haſſethirah* latentem ſignificat, quod nomen non malè conveniat filiæ veneficæ; quæ mulieres omnia clam faciunt. Hoc ipſum nomen fuit Inſulæ Deli, dum latuit, unde colligere licet veram eſſe allatam Etymologiam. *Callimachus*, in Hymno εἰς Δῆλον, ita inſulam compellat, ℣. 37.

——— ——— οὔνομα δ' ἦν σοι
Ἀστερίη τοπαλαιὸν, ἐπεὶ βαθὺν ἥλαο τάφρον
Οὐρανόθεν φεύγουσα Διὸς γάμον, ἀστέρι ἴση.

Nomen autem erat tibi Aſterie olim, quoniam profundam inſilueras foſſam, cœlitus fugiens Jovis concubitum aſtro ſimilis. Videtur voluiſſe *Callimachus* Deam *Aſteriam* in inſulam fuiſſe mutatam, primùm quidem ſub aqua latentem, deinde δῆλον *conſpicuam* factam. *Clericus.*

Ibidem. Ἥν ποτε Πέρσης ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα.] Suſpicor *Perſam* vocari virum hujuſce veneficæ, quòd inaudiviſſet jam *Heſiodus* Perſas eſſe veneficiis ac magicis artibus ſummopere deditos, qua de re vide Lib. II. *Th. Stanleji Philoſophiæ Orientalis.* Clericus.

411. *Ἑκάτην τέκε*] Dicta eſt à Phœnicibus hæc Dea אחרה aut אחתא *echatha*, hoc eſt, *unica*, qua de cauſa ab *Heſiodo* ℣. 426. dicitur μουνογενὴς *unigenita*. Hæc Dea, ut notiſſimum eſt, credebatur eſſe Numen, quod inſideret Lunæ, miſcebatúrque cum Diana, & præeſſe magicis artibus putabatur. Videntur Phœnices ita eam vocaſſe, quia Luna ſola exiſtmabatur eſſe in cœlo ſui generis; cùm maximus, poſt Solem, Planetarum eſſe cenſeretur, quòd maxima appareat. Tum crediderunt eam magicis ſacris præeſſe, quia noctu fiunt, inſpectante veluti Lunâ. Solebant Græci, unoquoque menſe, cùm Luna eſſet nova, in compitis, cœnam apponere, quæ vocabatur *cœna Hecatæ*, & à pauperibus auferebatur. *Ariſtophanes in Pluto*, p. 63. Ed. Majoris Genevenſis, de Hecate:

Φησὶ

Latonam cæruleo peplo peperit blandam ſemper,
Mitem hominibus atque immortalibus Diis,
Suavem ab initio, in primis hilarem intra Olympum.
Peperit inſuper Aſteriam claram, quam olim Perſes
Duxit in amplam domum, ſua ut ſit uxor.
Illa autem gravida facta Hecaten peperit, quam ſuper omnes

———— ———— φησὶ γὰρ αὐτὴ

Τοὺς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα προσφέρειν,
Τοὺς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν κατατεθῆναι.

Ait enim ipſa, qui habent, & divites ſunt, eos cænam unoquoque menſe offerre, pauperes verò homines rapere, fermè antequàm ſit appoſita. Ubi ita habet Scholiaſtes. Τὴν ἐν ταῖς τριόδοις ἐτίμων τὸ παλαιὸν, διὰ τὸ τὴν αὐτὴν σελήνην, καὶ Ἀρτέμιδα καὶ Ἑκάτην καλεῖσθαι. Κατὰ δὲ νουμηνίαν οἱ πλούσιοι δεῖπνον ἑσπέρας, ὡς θυσίαν, τῇ Ἑκάτῃ προσφέροντες ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἐτίθουν· οἱ δὲ πένητες ἤρχοντο πεινῶντες, καὶ ἤσθιον αὐτὰ, καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑκάτη ἔφαγεν αὐτά: *quam in triviis olim colebant, quia eamdem vocabant Lunam, Dianam & Hecaten. Novâ Lunâ, divites veſperi cœnam, quaſi ſacrificium Hecatæ, offerentes, in compitis ponebant. Pauperes verò veniebant eſurientes, & eam comedebant, dicebántque Hecaten comediſſe.* Quæ hunc in locum tranſtulimus, duabus de cauſis; primùm ut conſtet hinc ſtudioſiſſimè cultam hanc fuiſſe Deam, ex conſilio *Heſiodi*; deinde ut intelligatur locus Eſaiæ Prophetæ, de hoc Numine; ex quo loco colligimus ſimili ratione, apud Orientales, cultam Hecaten fuiſſe. Ita loquitur Cap. LXV, 11. *Vos qui deſeritis Jehovam, obliti montis ſanctitatis meæ, inſtruentes* לגד laggad *menſam & implentes* למני lamni *libamen*. Ex quopiam idiomate Orientalium Dialectorum, videtur pro ח eſſe ג, adeò ut גד ſit idem ac חד aut חתא vel אחתא *echatha*, nam hæc omnia *unam* ſignificant, niſi fortè ſit legendum לחד *lahhad*. Certè Numen quoddam, apud eumdem Prophetam, vocatur in Cap. ſequente אחת *ehhath*. Sic loquitur ℣. 17. *Qui purificant ſe in hortis poſt* אחת *ehhath*; ſic enim Maſſorethæ legunt. Sequens vox מני *mni* planè eadem eſt, ac vox Græca μὴν *menſis*, unde dicta μήνη *Luna*. Reſpicit Propheta ad cœnas illas, unoquoque menſe Hecatæ oblatas, quaſi Numini Menſium præſidi; notum enim eſt, apud Orientales, menſes fuiſſe Lunares. Huc reſpexiſſe videtur vetus Scriptor libri ſuppoſititii, qui dicebatur κήρυγμα Πέτρου, *prædicatio Petri*; ubi inſimulabantur Judæi, quaſi λατρεύοντες ἀγγέλοις, καὶ μηνὶ, καὶ σελήνῃ, *colentes Angelos, menſem, & Lunam*. Locus exſtat, apud *Origenem* Tom. XIV. in Joannem.

Præter rationes allatas, ex quibus Hecatam Orientale Numen eſſe intelligimus, eſt & alia ratio; quòd, nimirum, ſol diceretur apud eoſdem populos הדד *hhadad*, hoc eſt, *unus*, quo credibilius fit Lunam אחתא *ehhatha* dictam fuiſſe, hoc eſt, *unam*. *Macrobius* Saturnalium

Ζεὺς Κρονίδης τίμησε. πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἡ δὲ καὶ ἀστερόεντος ὑπ' Οὐρανοῦ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα.
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε πού τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἔρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην. πολλή τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ', ᾧ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέξεται εὐχάς·
Καί οἱ ὄλβον ὀπάζει· ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστιν.
Ὅσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τούτων ἔχει αἶσαν ἁπάντων.
Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβιήσατο, οὐδέ τ' ἀπηύρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετὰ προτέροισι θεοῖσιν.
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός.
Οὐδ' ὅτι μουνογενής, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ, ἠδὲ θαλάσσῃ·
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧι δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν,
Ἔν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλῃσιν.
Ἠδ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ἀνέρες, ἔνθα θεὰ παραγίνεται οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Νίκην προφρονέως ὀπάσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.
Ἔν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.

---

nalium. Lib. I. c. 23. *Aſſyrii Deo, quem ſummum, maximúmque venerantur, ADAD nomen dederunt. Ejus nominis interpretatio ſignificat UNUS* Nihil eſſe corruptum puto, in loco *Macrobii*, neque audiviſſe cum *Adad* pro *Achad*; nihil enim vetat, quin Dialecto quapiam Orientis חדד dixerint, quod Chaldæi ſolent חד *hhad*. Sed ad *Heſiodum* redeundum eſt. *Clericus.*

413. Μοῖραν ἔχειν γαίης τε] Hoc eſt, ſortem. Maris & terræ potentem Lunam eſſe innuit. *Guietus.*

417. Κατὰ νόμον ἱλάσκηται] Placat. ſubintellige divos. *Guietus.*

417. Ἔρδων ἱερὰ καλὰ] Hoc eſt καλλιερῶν, ſive *litans*, ſeu victimas mactans fauſta portendentes, & rectâ diſpoſitione viſcerum Deam placatam oſtendentes. Res eſt notiſſima. Itaque malè vertunt *ſacra honeſta*. Clericus.

422. Αἶσαν

Jupiter Saturnius honoravit: dedit verò ei ſplendida dona,
Poteſtatem ut habeat terræque & inexhauſti maris,
Imò etiam ſtelligero à Cœlo ſortita eſt honorem,
Immortalibúſque Diis honorata eſt maximè.
Etenim nunc quando alicubi aliquis terreſtrium hominum
Faciens ſacra fauſta ſecundùm patrios mores expiat,
Invocat Hecaten: ingens verò eum ſequitur honor
Facillimè, cujus benevola Dea ſuſcipit preces:
Et illi divitias largitur; nam facultas ei adeſt.
Quotquot enim Terra Cœlóque prognati ſunt,
Et honorem ſorte acceperunt, illorum habet ſortem omnium.
Neque quidquam ei Saturnius per vim ademit, neque abſtulit
Eorum, quæcumque ſortita eſt Titanas inter priores Deos.
Sed habet ſicut priùs ab initio facta eſt diſtributio.
Nec quia unigenita, minorem Dea ſortita eſt honorem,
Et poteſtatem tam in terra ac cœlo, quàm in mari:
Sed inſuper multò magis, quoniam Jupiter honorat illam.
Cui verò vult, magnificè præſto eſt, atque juvat.
Inque concione inter homines eminet, quem voluerit.
Atque quando ad bellum perdens viros armantur
Viri, tum Dea adeſt quibus voluerit,
Victoriam promtè ut præbeat, & laudem porrigat.
Inque judicio reges apud venerandes ſedet.

---

422. *Αἴσαν ἁπάντων*] Hoc eſt, ſortem, poteſtatem, *μοῖραν*, ut ſup. *Guietus.*

422. *Καὶ τιμὴν ἔλαχεν*] *Honor* hic eſt præmium à Jove, poſt victoriam, iis qui eum adjuverant datum; aut honor qui antea ab iis obtinebatur, & à Jove confirmatus eſt. Cùm ergo hoc Numen ante Jovem coleretur, fingatúrque ab Heſiodo faviſſe Jovi contra Saturnum; honor, quem antea obtinebat apud homines, illi relictus eſt. Sequentibus hoc apertè docet *Heſiodus.* Clericus.

Ibidem. *Τῶν ἔχει αἶσαν ἁπάντων.*] Aliorum Deorum alii cœleſtes, alii terreſtres, alii marini erant; aut parti dumtaxat cœli, terræ, aut maris præerant. Sed Hecate omnibus illis univerſi partibus æquè præfecta erat. Vide ꝟſſ. 413. & 427. *Clericus.*

426. *Ἥσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς*] Minùs honoris ſortita eſt. & verſ. ſequ. *καὶ γέρας* ſubintellige *ἧσσον.* *Guietus.*

426. *Μουνογενής*] Vide dicta ad ꝟ. 411. *Clericus.*

440. Αὐτ-

Ἐσθλὴ δ᾽ αὖθ᾽ ὁπότ᾽ ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν.
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται, ἠδ᾽ ὀνίνησι.
Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ, καλὸν ἄεθλον
Ῥεῖα φέρει, χαίρων τε τοκεῦσιν κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ᾽ ἱππήεσσι παρεστάμεναι οἷς κ᾽ ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται,
Εὔχονται δ᾽ Ἑκάτῃ, καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.
Ῥηϊδίως δ᾽ ἄγρην κυδρὴ θεὸς ὤπασε πολλὴν,
Ῥεῖα δ᾽ ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Ἐσθλὴ δ᾽ ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληΐδ᾽ ἀέξειν,
Βουκολίας τ᾽, ἀγέλας τε, καὶ αἰπόλια πλατέ᾽ αἰγῶν,
Ποίμνας τ᾽ εἰροπόκων γ᾽ ὀΐων, θυμῷ γε θέλουσα,
Ἐξ ὀλίγων βριάει, κἀκ πολλῶν μείονα θῆκεν.
Οὕτω τοι καὶ μουνογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
Πᾶσι μετ᾽ ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἳ μετ᾽ ἐκείνην
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἠοῦς.
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος· αἳ δέ τε τιμαί.
Ῥείη δ᾽ αὖ δμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἱστίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον,

---

440. Δυσπέμφελον] Id eſt, δυσαῆ, δύσπνοον] *Guietus.*

Ibid. Ἐργάζονται] Propriè *colunt.* Intellige piſcatores, qui ex maris proventu vivunt, ut agricolæ ex agrorum cultu, unde deducta eſt metaphora. *Clericus.*

443. Ἐθέλουσά γε θυμῷ] Ἀθέλουσα ſcribo. à θέλω, ἀθελέω, ut ἀπειρέω, ἀθυμέω, & ſimilia. Nota vocem Græciæ redditam. *Guietus.*

447. Βριάει] Ὀφέλλει auget. *Guietus.*

450. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον] Alios etiam Deos κουροτρόφους conſtituerat Jupiter, ut liquet ex ѵ. 346. Præeſſe autem nutritioni puerorum Lunam non mirum videbitur, ſi in animum revocemus intra novem aut decem *lunas*, ſeu menſes, formari & in lucem edi pueros. Hoc unum accepit à Jove, cetera omnia obtinebat μετὰ προτέροισι θεοῖσι, *cum prioribus Diis*, hoc eſt, ſub Cœlo & Saturno. Atque hoc eſt ultimum Numen prioris ætatis Deorum. *Clericus.*

454. Ἱστίην] *Veſta* dicitur à Latinis, præfixo Digammate Æolico V vel F. Viri docti rectè hoc nomen deducunt ab אש *eſch ignis*, aut, Syriacâ inflectione, אשתא *eſchtha.* Notiſſimum eſt hanc Deam creditam præeſſe *igni*, & *foco.* Eruditum de ea Syntagma ſcripſit *Juſt. Lipſius*, qui adiri poterit. *Clericus.*

Δήμη-

Bona inſuper quando viri in certamine colluctantur;
Ibi Dea & illis præſto eſt, atque juvat.
Qui verò vicerit virtute & robore, pulcrum præmium
Facilè fert, lætúſque parentibus gloriam dat.
Bona item equitibus adeſſe, quibus voluerit:
Et his qui cæruleum (mare) *trajectu difficile exercent,*
Votáque faciunt Hecatæ, & valdè ſonanti Neptuno.
Facilè etiam prædam inclyta Dea dedit copioſam,
Facilè verò abſtulit apparentem, volens ſaltem animo.
Bona præterea in ſtabulis cum Mercurio pecus augere,
Armentáque boum, gregéſque, & greges magnos caprarum,
Gregéſque lanigerarum ovium, animo certè volens,
Ex paucis copioſa, & ex multis pauciora reddit.
Adeò ſanè etiam unigenita ex matre cùm ſit,
Omnibus inter Deos honorata eſt muneribus.
Fecit autem jam Saturnius alumnam juvenum, qui poſt jam
Oculis adſpexerunt lumen multa contuentis Auroræ.
Sic ab initio nutriens filios: atque hi ſunt honores.
Rhea autem compreſſa à Saturno, peperit illuſtres liberos,
Veſtam, Cererem, & Junonem aurea calceamenta habentem,

Δήμητρα] Δημήτηρ dicitur per contractionem, pleniùs verò Δηώ μητηρ. Si ſcribamus Phœniciè דיא, derivanda vox erit à radice די *dai*, quæ ſignificat *ſufficientiam*, *copiam*; nomen convenientiſſimum huic Deæ, quæ inventrix erat & præſes frugum, imò verò omnium fructuum; quorum proventum augere, aut minuere credebatur, prout propitia erat, aut irata. *Callimachus* his verſibus claudit hymnum, in honorem hujus Deæ:

——— φέρε δ' ἀγρόθι νόσιμα πάντα,
Φέρβε βόας, φέρβε μῆλα, φέρε στάχυν, οἶσε θερισμόν.
Φέρβε καὶ εἰράναν, ἵν' ὃς ἄροσε, κεῖνος ἀμάσῃ.
Ἵλαθί μοι τρίλλιστε, μέγα κρείοισα Θεάων.

Refer ex agris matura omnia, paſce boves, paſce oves, fer ſpicam, fer meſſem. Fove pacem, ut qui aravit ille & metat. Propitia mihi ſis, ter optata, magna regina Dearum. Hiſtoriam hujus Deæ multis proſequuti ſumus Gallico ſermone, Biblioth. Univerſalis T. VI. *Clericus.*

Ἥρω] Phœniciè עירה *hira*, aut ערה *harah*, inter alia ſignificata, *æmulam*, ſeu *zelotypam* ſonat; quâ nominis ſignificatione, nulla aptiùs quadrare poteſt in Junonem, quæ perpetuâ zelotypiâ erga virum laborans deſcribitur. Jupiter eam diſertè vocat ζηλήμονα, *zelotypam*,

Ἴφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει,
Νηλεὲς ἦτορ ἔχων· καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον,
Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,

---

typam, apud *Callimachum*, Hymno in Dianam ỷ. 30. Vide & Dial. Mercurii & Neptuni apud *Lucianum* T. I. ubi de natalibus Bacchi. *Clericus.*

455. Ἴφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει] In explicatione hiſtorica Fabulæ Cereris, multis egimus de Plutone, ex qua pauca huc transferemus. I. Nomen ejus Ἀΐδης, aut ἀΐδης deducendum ex voce Phœnicia איד *ed*, aut *ajid*, quâ ſignificatur *mors*, aut *exitium*; nec opus eſt monere quàm aptè hoc conveniat Numini, quod mortuis imperare credebatur. Ea de cauſa, *Heſiodus* id ita deſcribit, Νηλεὲς ἦτορ ἔχων, *cor immiſericors habens*, quia mors nemini parcit. Voce autem illâ ſignari non locum, ut exiſtimant Grammatici, qui ex α privativo & εἴδω *video* deducunt, ſed virum; liquet ex hac loquutione εἰς Ἀΐδου, in qua ſubintelligitur οἶκον, *in Aïdis domum*, aut ſimile quidpiam.

II. Epiri Regem fuiſſe ſtatuimus, cujus rei priſca in Hiſtoria, non obſcura veſtigia ſuperſunt. Docet nos *Plutarchus*, in vita Theſei, deſcenſum hujus Heroïs in inferos, aliud nihil creditum fuiſſe, præter iter in Epirum, ad *Aïdoneum* eorum tractuum Regem. Non poteſt quidem idem cenſeri ac Pluto, de quo nunc ſermo eſt, cùm Pluto aliquot ſæculis ante Theſeum vixerit. Verùm hinc liquet, ex antiqua fama, vulgò perſuaſum fuiſſe Aïdem in Epiro regnaſſe; quam vanam non fuiſſe ſequentia etiam oſtendent.

III. Cùm Epirum dicimus, non intelligimus dumtaxat regnum illud exiguum, cujus fines poſtea non latè patuerunt; ſed & finitimos aliquot tractus, cùm regnorum fines, pro variis temporibus, diverſiſſimi fuerint. Plutonem ſtatuimus, in iis oris, metalla exercuiſſe, unde maximas ſibi divitias conflaverit. Hinc nata univerſa ejus fabula, quod particulatim oſtendemus. 1. Fuiſſe in Epiro & Macedonia fodinas auri, argenti, ferri & æris in earum regionum deſcriptione docuit *Strabo*. 2. Hinc factum ut Aïdes putaretur non mortuorum modò Rex, ſed & Deus divitiarum, unde Πλούτων dictus eſt. 3. Qui tot fodinas haberet in ditione ſua, eum non mirum eſt divitiis præeſſe creditum. 4. Mortuorum verò Deus habitus eſt, quia mortuorum ſedes cenſebatur eſſe ſub terra, ſub quam aguntur fodinæ; unde fit ut non rarò in Veterum ſcriptis inter ſe hæc conferantur, & quaſi vicina habeantur. Apud *Plautum*, in Captivis Act. V. S. 4. ſic loquitur adoleſcens è lapicidinis rediens:

Vidi ego multa ſæpè picta quæ Acherunti fierent,
Cruciamenta, verùm enim verò nulla adæquè eſt Acherunt,

Atque

Fortémque Plutonem, qui ſub terra domos incolit,
Immite cor habens, & valdè ſonantem Neptunum,
Jovémque ſapientem, Deorum patrem atque hominum,

Atque ubi ego fui, in lapicidinis. *Poſidonius* apud *Strabonem* Lib. III. p. 101. de Turditaniæ fodinis: παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον, οὐχ ὁ Ἅδης, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ: *certè, apud eos, ſubterranea loca, non Hades, ſed Pluton habitat.* Similiter quando cogitabant Poëtæ de regno mortuorum, vocabant Jovis & Neptuni fratrem *Aidem*, aut *Hadem*; quando de divitiis, *Plutonem.* *Plinius* Lib. XXXIII. c. 1. *Imus in viſcera terræ, & in ſede Manium opes quærimus.* Paulò pòſt de metallis: *illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt.* 5. Potuit etiam Aides rex mortuorum haberi, quòd permulti eorum, quos in fodinas demittebat, illic interirent; potuit credi pœnas de miſeris mortalibus exigere, quales deſcribuntur in inferis, propter miſerrimam hominum ad metalla damnatorum vitam. Digna ſunt lectu quæ habet *Diodorus* Siculus, de fodinis Ægyptiorum Lib. III. p. 159. & Lib. V. p. 313. Poſteriora tantùm, brevitatis causâ, proferam: οἱ κατὰ γῆς, inquit, ἐν τοῖς ὀρύγμασι, καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καταξαινόμενοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας· (ἄνεσις γὰρ ἢ παῦλα τῶν ἔργων οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἐπιστατῶν πληγαῖς ἀναγκαζόμενοι ὑπομένειν τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἀτυχῶς προΐενται τὸ ζῆν.) τινὲς δὲ ταῖς δυνάμεσι τῶν σωμάτων καὶ ταῖς τῶν ψυχῶν καρτερίαις ὑπομένοντες, πολυχρόνιον ἔχουσι τὴν ταλαιπωρίαν. αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατός ἐστι τοῦ ζῆν, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ταλαιπωρίας: *dum ſub terra, in fodinis, horum corpora atteruntur, multi intereunt, propter nimiam vexationem. Neque enim remiſſio, aut quies operum illis eſt, ſed præfectorum verberibus gravitatem malorum ferre coguntur, quo fit ut infelicem vitam amittant. Nonnulli qui robore corporum, animorúmque patientiâ, laborem ſuſtinere poſſunt, longum in tempus ærumnas illas habent. Optabilior enim illis mors eſt, quàm vivere, propter miſeriarum magnitudinem.* Qui imperant ejuſmodi hominibus uſque adeò miſeris, & ſolis lucem numquam videntibus, illi meritò dici queant, non vivis, ſed

——— νεκύεσσι καταχθονίοισιν ἀνάσσειν,

regnare in mortuos, qui ſunt ſub terra. Clericus.

456. Καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον] Hoc eſt, Ποσειδῶνα, qui mari præeſſe creditus eſt, quòd claſſibus vivus id obtinuerit, atque inſulas occuparit. Dictus eſt פוסר-אין *poſedon*, ejus ætatis linguâ, hoc eſt, *fractor navium.* Ἐννοσίγαιος eſt epitheton quo deſignatur Neptunus, ſeu maris Deus, quia mare procellâ concuſſum videtur etiam ipſam terram concutere. *Clericus.*

457. Ζῆνά τε] Hoc eſt antiquiſſimum nomen Jovis, non Ζεύς, eíque apprimè convenit, cùm Phœniciâ Linguâ זני *zanni* ſignificet

ſcorta-

Τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο·
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν οὐρανιώνων
Ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληΐδα τιμήν.
Πεύθετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἑῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι,

ſcortatorem; quam appellationem jure merito Jupiter eſt adeptus, innumeris amoribus & ſtupris. *Clericus.*

Ib. Θεῶν πατὴρ ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν] Hîc πατὴρ nomen eſt dignitatis, non naturæ, ſignificatque Regem Deorum & Hominum. Sic apud *Homerum* paſſim vocatur, & promiſcuè uſurpantur Ζεὺς πατὴρ & Ζεὺς βασιλεὺς, ut & apud reliquos omnes Poëtas. Videtur, antiquiſſimis temporibus, vox πατὴρ *regem* ſignificaſſe, quòd patres eſſent veluti *reges* familiæ ſuæ; cùm homines nondum in ſocietates majores coïviſſent. Hæc ratio eſt cur Jupiter ſimpliciter quandoque *Pater* vocetur, apud Græcos & Latinos Poëtas, ut apud *Homerum*, Iliad. Π. ℣. 250. ubi poſtquàm Achilles duo à Jove petiiſſet, quorum alterum dumtaxat impetravit, ita loquitur Poëta:

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν.

Ei alterum dedit pater, alterum verò abnuit. Similiter *Virgilius* Georg. Lib. I. ℣. 121.

——— ——— *Pater ipſe colendi*
Haud facilem eſſe viam voluit.

Ad locum *Homeri* ita *Euſtathius*: Ἀπολύτως πατέρα ἐν τούτοις λέγει ὡς ἀρχέτυπον. τοὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποις πατέρας ἀφιδρύματα τοῦ τοιούτου πατρὸς Διός φασιν οἱ παλαιοί: *abſolutè Patrem ut archetypum in hiſce dicit. Veteres enim dicunt patres inter homines eſſe exempla hujuſmodi patris Jovis.* Veteres illi, quicumque ſint, fallebantur; nam erant patres ante Jovem, Cœlus, Saturnus, & alii Dii, quos memoravit *Heſiodus*. Ab hominibus tranſlata ea vox eſt ad Deos illos, quia homines priùs fuerunt, quàm ejuſmodi Dii. Plura exempla, ex quibus conſtat *pater* eſſe dignitatis vocabulum, vide apud *Adr. Turnebum*, in Adverſariis Lib. XIII. c. 8. Si prima origo vocis quæratur, derivandam crediderim à priſca radice פטר *patar*, quæ apud Arabas, & Æthiopas, ſignificat *condidit, creavit*, unde פטיר *patir* eſt creator. *Clericus.*

458. Τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Poſtquàm Jovem miſcuerant cum ſummo Numine, ei fulmina tribuerunt; quæ cùm & è nubibus mittantur, & à cauſa ignota oriantur, Numinis manu mitti credebantur. Antiquiori ævo, non dubitabant

Jup-

Cujus & à tronitru concutitur lata terra.
Atque illos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicumque
Ex utero ſacro matris ad genua venerat:
Hæc agitans, ne ullus clarorum filiorum Cœli
Alius inter Immortales haberet regium decus.
Audierat enim ex Terra, & Cœlo ſtellis micante,
Quòd ſibi fatale eſſet ſuo à filio domari, ·

---

* *Juppiter, an venti diſcuſſâ nube tonarent,*
ſed horrendum illum fragorem Deo ipſi acceptum ferebant. *Clericus.*

459. Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας] Scimus quibus allegoriis Græculi hoc Saturni factum interpretari & ad commodum ſenſum redigere conati ſint; ſed omnia ſunt ſomnia, antiquitatis, rationíſque ſuffragiis deſtituta. Si rem ipſam expendamus, veterémque Saturniæ ætatis Linguam conſulamus, facilè intelligemus Saturnum, ne à liberis ſuis ſolio dejiceretur, ex quo ipſe patrem deturbaverat, eos in carcerem conjeciſſe; unde poſtea egreſſi quod timuerat perfecerunt, ut in ſequentibus docet *Heſiodus*. Ex ventre nihil egreditur præter excrementa; à morte nihil prorſus redit. Itaque quoniam *deglutiti* illi liberi Saturni redierunt, eos neque verè *deglutitos*, neque occiſos oportet fuiſſe. Error Poëtarum natus eſt ex voce ambigua, quæ & *deglutire* & *abſcondere* ſignificat. Ea eſt radix בלע *balah*, quæ utrumque ſignificatum obtinet; & quam cùm hîc κρύπτειν vertere debuiſſent Græci, tranſtulerunt καταπίνειν. Quod autem dicimus *Saturnum* abdidiſſe liberos in carcerem, id iis mirum non erit, qui legerint ſimile quid à Cœlo factum eſſe; qua de re, vide dicta ad vſſ. 156 & 158. *Clericus.*

464. Οὕνεκα οἱ πέπρωτο] Veteres Poëtæ Τύχην ignorabant, noverant πεπρωμένην, ſeu μοῖραν, hoc eſt; fatum; ſed nec immutabile putabant, nec Deos, quaſi immutabile credidiſſent, ſe ſe gerentes inducebant, ut liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Vide & *Aul. Gellium* Noct. Att. Lib. XIII. c. 1. Interea hinc colligere licet ab antiquiſſimis temporibus notum fuiſſe, eſſe neſcio quam Naturam ſuperiorem ipſis Diis, qui colebantur, ex cujus immutabili voluntate pendebant; quia, nimirum, Dii illi mortales fuerant, divinæ Providentiæ ſubjecti, quemadmodum ceteri homines. Poſtea hæc Stoïci mirum in modum incruſtarunt, diſputationibus ſuis de Fato. Grammatici interpretantur πεπρωμένην, quaſi πεπερατωμένην, hoc eſt, ἀφωρισμένην, *præfinitam*, nam περατόω eſt *finio*, ἀπὸ τοῦ πέρατος *finis*. Subintelligitur βουλὴ, quemadmodum poſt *fatum* ſubintelligendum *conſilium*. *Clericus.*

F 465. Διὸς

* Quærentem hoc inducit Pythagoram *Ovidius* Metam. XV.

Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.
Τῷ ὅγε οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἑοὺς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
Ἀλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
Τοὺς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Μῆτιν συμφράσσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, τίσαιτο δ' ἐριννῦς πατρὸς ἑοῖο
Παίδων, οὓς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο,
Καί οἱ πεφραδέτην ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι
Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆϊ καὶ υἱέϊ καρτεροθύμῳ.
Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,
Ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι,
Ζῆνα μέγαν· τὸν μέν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη
Κρήτῃ [ἐν] εὐρείῃ τρεφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε.
Ἔνθα μὲν ἷκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτην ἐς Λύκτον. κρύψεν δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Ἄντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,

465. Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς] Additio inutilis, nam hoc ipſum dictum eſt ſuperiori verſu. Verùm antiquiſſimi Poëtæ non numerant voces. Vide verſum ſequentem, quem confer cum 459. *Clericus.*

466. Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.] Hic verſus nothus videtur. *Guietus.*

471. Μῆτιν συμφράσσασθαι] Conſilium ut conferrent. *Guietus.*

472. Πατρὸς ἑοῖο] An ἀνδρὸς ἑοῖο? hoc eſt, viri ſui, Saturni furentis, placet, verſu ſequ. παίδων ſubintellige ἕνεκα. *Guietus.*

475. Καί οἱ πεφραδέτην] Et ei declararunt. *Guietus.*

477. Λύκτον] *Homerus* Λύττον vocavit, ut docet *Strabo* Lib. X. quamvis Codices noſtri habeant Λύκτον, non aliter ac apud *Heſiodum*. Vide *Iſ. Caſaubonum* ad *Strabonem*, qui tamen Caſaubonus perperam abit à *Strabone*. Λύττον vera eſt lectio, ut ex hac hiſtoria colligere licet. Rhea enim *latibulum* quærebat, hoc eſt Phœniciè לטון *lytton*, aut לוטון *louton*, à radice לוט quæ ſignificat *occultavit*, ut & לאט, apud Hebræos. Huc accedunt nummi antiqui Lyttorum, in quibus hoc oppidum dicitur ΛΥΤΤΙΟΝ. Vide illuſtrem ac eruditum virum

rum

Quamvis robuſto, Jovis magni per conſilia.
Ideòque hic non vanam ſpeculationem habuit, ſed inſidias ſtruens
Filios ſuos devorabat: Rheam autem tenebat luctus gravis,
Sed quando jam Jovem erat Deorum patrem atque virorum
Paritura, jam tum caris ſupplicabat parentibus
Suis, Terræque, & Cœlo ſtellato,
Conſilium ut conferrent, quo pacto occultaret pariens
Filium carum, poſſétque ulciſci furias patris ſui
Contra filios, quos devorabat ingens Saturnus verſutus.
Illi verò filiæ dilectæ auſcultarunt & morem geſſerunt,
Et ei commemorarunt, quæcumque fatis conſtitutum eſſet fieri
Circa Saturnum regem, & filium magnanimum.
Miſerunt autem in Lyctum, Cretæ in pinguem tractum,
Cùm minimum natu filiorum eſſet paritura,
Jovem magnum. hunc quidem ipſi ſuſcepit Terra vaſta
In Creta lata educandum & enutriendum ab infantia.
Tum quidem pervenit ferens celerem per noctem nigram,
Primùm ad ipſam Lyctum: abſcondit autem ipſum manibus pre-
Antro in excelſo, divinæ ſub latebris terræ, (*henſum*

---

rum *Ezech. Spanhemium* in Hymnum Callimachi in Apollinem ℣. 33. *Strabo* docet Gortynam centum Stadiis à Lytto abeſſe, Lyttum verò à mari Libyco octoginta, pag. 328. Ed Genev. *Iſ. Caſauboni.* Clericus.

Ibidem: Δῆμον] *Tractum* vertimus non *populum*, propter adjunctum Epithetum; quod tractui meliùs convenit, quàm populo. Δῆμος *tractus* dictus eſt ab אדמא *adamo*, terra; deinde tractûs incolæ eâ voce ſignificati. *Clericus.*

477. Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον] Scilicet αὐτὴν. *Guietus.*

481. Ἔνθα μιν ἵκτο] Hic cum duobus ſequentibus ſunt nothi. *Guietus.*

482. Πρώτην ἐς Λύκτον] Cùm *Rhea* Lyttum, mediterraneam urbem, itura, appuliſſet in Cretam, peperit antequàm eò perveniret; atque ex eo loco delatus primùm infans eſt Lyttum à Cretenſibus: (nam *terræ* ſunt *incolæ terræ*) deinde tranſlatus in montem Ægæum, procul ſitum à Lytto. Hoc indicat vox πρώτην, quæ ridiculè abundaret niſi δεύτερον, *ſecundùm*, aliò tranſlatus fuiſſet Jupiter. Hoc obſervamus, quia non eſt à viro doctiſſimo animadverſum. *Clericus.*

Αἰγαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν
Οὐρανίδῃ μέγ' ἄνακτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῆϊ.
Τὸν τόθ' ἑλὼν χείρεσσιν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν,
Σχέτλιος· οὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσὶν ὥς οἱ ὀπίσσω
Ἀντὶ λίθου ἑὸς υἱὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδὴς
Λείπεθ', ὅ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας
Τιμῆς ἐξελάαν, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.
Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ηὔξετο τοῖο ἄνακτος· ἐπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ,
Γαίης ἐννεσίῃσι πολυφραδέεσσι δολωθεὶς,
Ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίηφί τε παιδὸς ἑοῖο.
Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον καταπίνων.

---

484. *Αἰγαίῳ ἐν ὄρει*] Rectè idem vir eruditiſſimus ita legendum eſſe animadvertit, ex Scholiaſte, & collem Idæi montis intelligendum. Jupiter aut ab hoc monte, aut à clypeo capræ pelle tecto, dictus eſt *αἰγίοχος*, hoc eſt, aut *habitans Ægæum montem*, aut *habens Ægidem*, ſeu clypeum quem dixi. Non poſſum tamen non obiter Lectorem monere de ambiguitate vocis Phœniciæ צבאות *tſebaoth*, quæ & *exercitus*, *&* *capreas ſignificat*, & conjungi ſolet ab Hebræis cum nomine Dei, qui dicitur יהוה צבאות *jahvoh tſebaoth*; quæ poſſunt verti *Jahvoh caprearum*, aut *Jahvoh exercituum*. An perperam verterunt Græci loquutionem Phœniciam, ut de ſummo ſuo numine dicerent quod à Phœnicibus de Deo vero dici audiverant? *Clericus.*

484. *Ἀγγαίῳ ἐν ὄρει*] *Αἰγαίῳ ἐν ὄρει.* Ægæo in monte. *Guietus.*

485. *Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν Οὐρανίδῃ*] Natum hoc commentum ex ambiguitate vocis אבן *eben* quæ in Lingua Phœnicia, quemadmodum in Arabica, *lapidem*, æquè ac *filium* ſignificabat; aut ſi mavis הבן *babben* ſumſerunt pro אבן, *eben*, filium pro lapide. Cùm Saturnus liberos ſuos in carcerem conjiceret, dedit ei Rhea *filium*, non ſuum, ſed alienum pro ſuo. Colligere hoc eſt ex alia hujus fabulæ circumſtantia. Lapis ille vocabatur *Abaddir*, quod videtur eſſe idem ac אבן דיר *eben dir*, quorum prius *filium*, poſterius *alienum* ſignificat, ſolemni mutatione ז & ד. nam זר *zar* alienum ſonat. *Priſcianus* Lib. V. fol. 21. averſo, ed. Aſcenſianæ: *Abadir Deus eſt. Dicitur & hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur devoraſſe, pro Jove; quem Græci βαιτύλον vocant.* De *Batulis* vide *Sam. Bachartum* Chan. Lib. II. c. 2. quamquam ab illo diſſentimus de origine vocis *Abadir*, quam putat ſignificare *lapidem rotundum*

Ægæo in monte denſo ſylvoſo.
Huic autem faſciis involutum magnum lapidem in manus dedit
Cœli filio, præpotenti Deorum priori regi.
Quem tum arreptum manibus, ſuam condidit in alvum
Miſer; nec cogitavit animo quòd ſibi in poſterum
Pro lapide ſuus filius invictus & ſecurus
Supereſſet, qui ipſum mox eſſet vi & manibus domitum
Ex honore expulſurus, ipſéque immortalibus eſſet imperaturus.
Celeriter autem deinde robur & fortia membra
Creſcebant illius regis: revoluto deìn anno,
Terræ conſilio aſtuto circumventus,
Suam ſobolem iterum emiſit magnus Saturnus verſutus,
Victus artibus ac vi filii ſui.
Primùm verò evomuit lapidem, ultimò devoratum.

---

dum; quaſi verò Saturnus lapidem aut deglutierit, ut dicunt Poëtæ, aut, ut nos, in carcerem conjecerit! *Clericus.*

486. Ἐ'λὼ ἐγκάτθετο νηδὺν] Cùm vetuſtiſſimi Græci verbum, quod *deglutire* & *occultare* ſonat, priori ſenſu cepiſſent; conſequens erat, ut dicerent *Abaddirem* in ventrem Saturni deſcendiſſe. *Clericus.*

486. Μέγ' ἄνακτι] Hoc eſt, μεγάλῳ ἄνακτι. *Guietus.*

487. Ἐ'λὼ ἐγκάτθετο νηδὺν] Scribendum videtur ἐσκάτθετο. an diviſim ſcribendum? ἑλὼ εἰς κάτθετο. *Guietus.*

490. Ὅ' μιν τέχ' ἔμελλε] Hoc eſt, ὅς μιν. *Guietus.*

491. Ὅ' δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν] Nota phraſin. ſcribi poterat, καὶ ἐν ἀθ. ἀνάξ. an ſcribendum? ἠδ' ἀθανάτοισιν ἀνάξειν. placet. *Guietus.*

492. Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα] Hic cum ſequentibus novem verſibus ſunt ſubditi ii. *Guietus.*

493. Ἐ'πιπλομένυ δ' ἐνιαυτῦ] Niſi ſit hîc immanis περισσολογία Poëtica, legendum ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν, *revolutis annis*, nam Jupiter non eſt tantus factus, vertente anno, ut Patri inſidiari poſſet. *Cleric.*

493. Ἐ'πιπλομένυ δ' ἐνιαυτῦ] Alii ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν. *Guietus.*

494. Γαίης ἐννεσίῃσι] ἴω, ἵημι, συνίημι, συνέσις, ἐνίω, ἔνεσις, ἐνεσίη, & geminato ν ἐννεσίη. Sic ab ἴω, ἰὸς, ἰότης, ἰότητος idem. *Guietus.*

495. Ὃ'ν γόνον ἄψ ἀνέηκε] Poſtea eſt ἐξήμεσε, *evomuit*. Hoc eſt, carcere emiſit. Quemadmodum verbum quod ſignificat *deglutire*, & quod antea diximus perperam intellectum, ſonat etiam *abdere*: ita verbum קיא *Ko*, quod eſt *vomere*, tralatitio ſignificatu eſt *ejicere*, *emittere*. Sic terra Chananæa dicitur *evomuiſſe*, hoc eſt, ejeciſſe *incolas ſuos*, Levitic. XVIII, 28. Similiter Saturnus fertur *evomuiſſe* filios, quos *deglutierat*; hoc eſt, emiſiſſe carcere, in quem eos abdiderat. *Clericus.*

Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο,
Σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.
Λῦσε δὲ πατροκασιγνήτους ὀλοῶν ἀπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνῃσιν.
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιάων,
Δῶκαν δὲ βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Καὶ στεροπήν· τὸ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει·
Τοῖς πίσυνος, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
  Κούρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
Ἠγάγετο Κλυμένην, καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινεν.
Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα.

---

498. Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε, καὶ τὰ ἑξῆς] Malè intellecto hiſtoriæ initio, cetera Poëtæ ei errori conſentanea finxerunt. *Clericus.*

501. Πατροκασιγνήτους] Hoc eſt, Titanas, à quibus etiam ſibi metuebat Saturnus. *Clericus.*

Δῶκαν δὲ βροντὴν καὶ τὰ ἑξῆς] Non propriè hoc intelligendum, nam Cyclopes ſoli crediti ſunt fabricare fulmen; ſed dicuntur Titanes fulmine Jovem donaſſe, quòd ei regnum detulerint; quod cùm poſtea cum divinitate confuſum ſit, Deus autem crederetur fulmen mittere, ideò qui Jovem Regem fecerunt, ei fulmen tradidiſſe hîc dicuntur. *Clericus.*

502. Οὐρανίδας] Τοὺς κύκλωπας, ut ſuprà. *Guietus.*

Ibid. Ἀεσιφροσύνῃσιν] Ab ἄω, ὁρμῶ, ἄτη, ἀΐω, ἄισις. Heſych. ἄισις, πόνος, βλάβη. idem ἀεσιφροσύνῃσιν, ἀνοίαις. ἀεσίφρων, hoc eſt, φρενοβλαβὴς, ἄνους Guietus.

505. Τὸ πρὶν δὲ πελώρη] An ſcribendum? τὰ πρίν γε πελώρη. *Guietus.*

506. Τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει] Cùm Deus poſt fata factus crederetur, eadem operâ fulmen tractare exiſtimatus eſt. *Clericus.*

507. Κούρην δ' Ἰαπετὸς] Eruditi vulgò volunt hunc fuiſſe *Japhethum* Noachi filium, cujus poſteri Europam incoluerunt. Quod dubium non eſſet, ſi omnes populi Europæi à Japeto originem duxiſſe dicerentur. Attamen quia vetuſtiſſimæ hiſtoriæ poſtea interpolatæ ſunt innumeris mendaciis, mirum non eſt, ſi farrago vero & falſo miſta ſecum non ſatis conſentiat. Sed & veri fortè veſtigium in eo eſt quòd ab aliis *Prometheus*, Japeti filius, humani generis conditor fuiſſe dicitur; quia omnes, aut propemodum omnes Europæi ex Japhetho ejus patre oriundi ſunt. Vide *Apollodorum* Biblioth. Lib. 1. ç. VIII. §. 1. & *Hygini* Fab. CXLII. *Clericus.*

Illum quidem Jupiter firmiter defixit in terram ſpatioſam
Pytho in divina, in anfractu Parnaſſi, (*nibus.*
Monumentum ut ſit in poſterum, miraculum mortalibus homi-
Solvit verò patruos noxiis à vinculis
Cœligenas, quos vinxerat pater ex amentia.
Qui ipſi retulerunt gratiam beneficiorum,
Dederúntque tonitru, atque candens fulmen,
Et fulgur; quæ antea immanis terra occultaverat:
Quibus confiſus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Puellam porrò Japetus pulcram Oceanidem
Duxit Clymenen, & eumdem lectum conſcendit.
Ipſa verò ei Atlantem magnanimum peperit filium:

---

509. Ἡ δ' οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα] Hic poſtea dicitur cœlum ſuſtinere, in terræ finibus, è regione Heſperidum. Credibile eſt hunc conditorem fuiſſe Atlantiorum populorum, qui ultimam Africam incolebant, circa montem Atlantem. Is mons, propter ſummam altitudinem, videbatur ſuſtinere cœlum, & quia ad ultimum occaſum ſitus credebatur, qua in parte exiſtimabant cœlum terris incumbere. Dictus autem eſt התלא *hathla*, aut ſimili nomine, à radice תלה *thalah*, hoc eſt, *pendere*, quia altiſſimæ rupes pendere videntur, aut quia *ſuſpenſum* ſuſtinere cenſebatur cœlum. Nomen montis inditum videtur primo eorum duci, qui ejus juga, aut valles cultum iverunt. Certè *Herodotus* ſcripſit vicinos populos *Atlantas* dictos Lib. IV. c. 184. Τοῖσι, inquit, οὔνομα ἐστι Ἄτλαντες, οἳ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν: *hiſce nomen eſt Atlantibus, qui ſine nomine* (nempe, proprio ſingulorum, ut poſtea docet) *ſunt ſoli hominum quos norimus.* Ideò fortè Atlas in montem mutatus fingitur. Eum ita deſcribit *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. poſtquàm dixit media Africæ, ad occidentem, exuſta eſſe: *Exuſtis*, inquit, *inſulæ oppoſita ſunt, quas Heſperidas tenuiſſe memoratur. In arenis mons eſt Atlas densè conſurgens, verùm inciſis undique rupibus præceps, invius, & quo magis ſurgit exilior; qui quòd altiùs quàm conſpici poteſt, uſque in nubila erigitur, cœlum & ſidera non tangere modò vertice, ſed ſuſtinere quoque dictus eſt.* *Herodotus* hæc de eo monte antea ſcripſerat Lib. IV. c. 184. Ἔστι στεινὸν καὶ κυκλωτερὲς πάντῃ. ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐχ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος, οὔτε χειμῶνος. τοῦτο ΚΙΟΝΑ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι: *eſt anguſtus & undique rotundus, & ut fertur adeò excelſus, ut ejus ſumma juga nequeant cerni; nunquam enim iis deſunt nubes, neque æſtate, neque hyeme. Hunc* COLUMNAM *cœli eſſe dicunt incolæ.* Clericus.

Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα
Ποικίλον, αἰολόμητιν· ἁμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα,
Ὃς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσι·
Πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα
Παρθένον. ὑβριστὴν δὲ Μενοίτιον εὐρύοπα Ζεὺς
Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ,
Εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου.
Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Πείρασιν ἐν γαίης, προπάρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι.

---

510. Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον] Hic Menœtius poſtea dicitur ὑβριστὴς, *flagitioſus, contumelioſus*, quod non abit à ſignificatione radicis מנת *menath*, quæ, apud Chaldæos, ſignificat *terruit*. Clericus.

Ἠδὲ Προμηθέα] Προμηθεὺς & Ἐπιμηθεὺς nomina Græca ſunt, non quæ antiquiſſimâ Linguâ primorum Græciæ colonorum impoſita hiſce Titanibus fuerant. Vel, ſi mavis, cognomina ſunt, quæ loco nominum poſtea fuerunt, cùm longa ætas ea oblivione ſepeliiſſet. Προμηθεὺς dictus eſt ἀπὸ τοῦ προμανθάνειν, *prædiſcere*, quod prudentis eſt; Ἐπιμηθεὺς verò ἀπὸ τοῦ ἐπιμανθάνειν *in ipſâ re diſcere*, quod eſt improvidi. Si audimus *Sam. Bochartum*, * nomen verum *Promethei* fuit *Magog*, quia 1. ut Japhethi filius Magog: ita Japeti Prometheus: 2. Caucaſo Prometheus affixus fuiſſe fingitur, quia vel ipſe, vel gens Scytharum ab ipſo oriunda in Caucaſo fixerat ſedes: 3. dicitur ignem è cœlo in terram detuliſſe, quia metallis, circa Caucaſum montem effoſſis, artem metalla igne excoquendi illic aut invenit, aut reſtituit. Liquet hoc ex Prometheo vincto *Æſchyli*, ubi ſic loquens inducitur:

> Χαλκὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τε τίς
> Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμοῦ;

Æs, ferrum, argentum, aurúmque quis dixerit ſe ante me inveniſſe? 4. Fabula de Promethei hepate, vel corde, quod à vulturibus eroſum contabeſcit, videtur niti nomine *Magog*; eſt enim ab Hebræo מוג *moug*, vel מגג *magag*, quod eſt *liqueſieri, contabeſcere*. Hæc *Bochartus*, quæ ſi vera ſunt, fortaſſe verum nomen Epimethei fuit *Gog*; filius enim alius Japhethi ſic vocabatur, qui *Magogi* vicinus erat, hoc eſt, non procul à Caucaſo habitabat; qua de re, vide eumdem virum doctiſſimum, in Phalegi Lib. III. c. 13. Dictus autem fuerit Epimetheus *Gog*, à radice אגג quæ apud Arabas ſignificat *arſit, flagravit*,

* *In Phalegi Lib.* 1. *c.* 2.

Peperit præterea gloriâ præſignem Menœtium, atque Prometheum
Varium, verſipellem: ſtultúmque Epimetheum,
Qui noxa ſtatim ab initio fuit hominibus inventoribus rerum.
Primus enim Jovis fictam ſuſcepit mulierem
Virginem. flagitioſum verò Menœtium latè videns Jupiter
In Erebum detruſit, feriens ardenti fulmine,
Propter improbitatem & fortitudinem inſolentem.
Atlas verò cœlum latum ſuſtinet, dura ex neceſſitate,
Finibus in terræ, è regione Heſperidum argutarum
Stans, capitéque & indefeſſis manibus.

---

vit, eò quòd exarſerit amore mulierum; quòd ſignificatur Pandoræ fabulâ, ut mox videbimus. At ſi Prometheus & Epimetheus iidem ac Gog & Magog ſtatuantur eſſe & Japhethi filii, quæret quiſpiam, qui Jovi coævi fuerint quem exiſtimamus non ita multò ante tempora Abrahami Patriarchæ vixiſſe? Sed longævitas vitæ humanæ, eâ ætate, rem extra dubitationis aleam ponit, & ex Chronologia Moſaïca liquet Noachum multis annis, poſt natum Abrahamum mortuum fuiſſe. *Clericus.*

510. Ποικίλον, αἰολόμητιν] Hæc & quæ poſtea dicuntur de prudentia & calliditate Promethei, confirmantur iis quæ de illo habet *Æſchylus*; qui in *Prometheo vincto*, omnium fermè artium inventorem facit. Plurimis enumeratis, ita eum loquentem inducit:

Βραχεῖ δὲ μύθῳ, πάντα συλλήβδην μάθε·
Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

Brevi oratione, omnia ſimul accipe: omnes artes mortalibus à Prometheo profectæ ſunt. Clericus.

511. Ἁμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα] Imprudentia Epimethei in eo videtur ſita fuiſſe, quòd Pandoram à Diis miſſam uxorem duxerit, ut ſequente verſu docet *Heſiodus*, & pluribus in ſequentibus à ỳ. 570. & in Operibus & Diebus, ỳ. 60. & *ſeqq.* Videntur autem Pandorâ ſignificari formoſæ mulieres, quibus fortè nimiùm dediti populi, qui erant inter mare Caſpium & Pontum Euxinum. Certè etiamnum hodie pulcris mulieribus abundat ea ora, nec aliis fermè Gynæcea Regum Perſarum, Turcarum & Indorum ſunt referta. Quod oriri videtur ex cœlo, quod idem temporibus Jovis fuit, ac nunc eſt. *Clericus.*

518. Πείρασιν ἐν γαίης καὶ τὰ ἑξῆς] Vide not. ad ỳ. 215. *Clericus.*

518. Πρόπαρ' Ἑσπερίδων] Ex πρὸ & παρὰ compoſitum, cui τὸ πρόσθεν, & πάροιθε, σύστοιχα. *Guietus.*

519. Ἑστηὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι] Hic verſus additititius videtur. *Guietus.*

520. Δῆτ

Ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς.
Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας.
Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον. αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ
Ἤσθιεν ἀθάνατον· τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ
Νυκτὸς, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι τανυσίπτερος ὄρνις.
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νοῦσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων·
Οὐκ ἀέκητι Ζηνὸς Ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
Ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγενέος κλέος εἴη
Πλεῖον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν ἐπὶ χθόνα πουλυβότειραν.
Ταῦτ' ἄρα ἁζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν·
Καί περ χωόμενος, παύθη χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν.
Οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.

---

530. *Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον.*] Omnes Poëtæ in monte Caucaſo factum teſtantur. Itaque ex quatuor fratribus unus in extremam Africam navibus aufugit ex Imperio Jovis, hoc eſt, ex Græcia, & præſertim Theſſalia; alius verò per Boſporum Thracium & Pontum Euxinum in Colchidem ivit. Credibile eſt nonnullos, tyrannidem Jovis fugientes, in extremum orbem ſe ſe contuliſſe. Dicitur autem vinxiſſe Prometheum in Caucaſo, eò quòd illuc compulſum, non paſſus fuerit in Græciam redire, non aliter ac ſi catenis vinctum illic tenuiſſet. *Clericus.*

522. *Δεσμοῖς ἀργαλέοισι διὰ κίον' ἐλάσσας*] Hæc pertinent ad deſcriptionem vinculorum, quæ in re ingenio ſuo Poëtæ, prout voluerunt, indulſerunt. *Clericus.*

522. *Διὰ κίον' ἐλάσσας*] *Τμῆσις, διελάσας.* *Guietus.*

523. *Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον*] Alii vultures dicunt, quia Poëtæ, in circumſtantiis deſcribendis, omnia ſibi licere putant. *Clericus.*

Ibidem. ——— *αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ Ἤσθιεν ἀθάνατον.*] Hæc ipſa res eſt, quæ conſideranda eſt, omiſſis omnibus *παρέργοις.* Si autem Phœniciâ Linguâ *Jecur* dicere velimus, utemur voce כבד *chabed*, quæ efferri, iiſdem ſervatis conſonantibus, poteſt *chabod*; quæ vox non raró *divitias* ſignificat. Itaque ſimilitudine vocum decepti, pro *divitiis* Promethei, dixerunt ejus *jecur*. Nimirum, cùm Prometheus metalla exerceret circa Caucaſum, neque fodinas umquam exhaurire poſſe videretur; vulgò ferebant quod interdiu è fodinis hauriebatur, id nocte

Hanc enim ipſi ſortem deſtinavit prudens Jupiter.
Ligavit verò firmiſſimis compedibus Promethea verſutum,
Vinculis duris mediam in columnam affigens.
Et ei aquilam immiſit expanſis alis: ceterùm hæc hepar
Comedebat æternum: quin ipſum creſcebat tantùm ubique
Noctu, quantùm toto die ediſſet extentas alas habens avis.
Hunc quidem Alcmenæ formoſæ fortis filius
Hercules occidit, malam verò peſtem profligavit
Ab Japetionida, & liberavit ab ægritudine:
Non invito Jove Olympio in alto imperante,
Quò Herculis Thebis geniti gloria eſſet
Major etiam quàm antea, ſuper terram multos paſcentem.
Ob id itaque veneratus honorabat præclarum filium.
Et, licèt ſuccenſens, remiſit iram, quam priùs habuerat,
Eò quòd contendiſſet conſilio cum præpotenti Jove.

---

noctu iterum creſcere, ut ſignificarent exhauriri non magis poſſe fodinas, quàm ſi tantumdem metallorum enatum fuiſſet ſingulis noctibus, quantùm quotidie effodiebatur. Hinc nata fabula, quæ ornamentis poëticis adaucta paullatim nimiùm quantùm ab origine receſſit. *Clericus.*

523. Ἐπ' αἰετὸν ὦρσε] ἐπῶρσε. *Guietus.*

524. Τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντη] An? πάντοσε ἁπάντη, *undique.* Guietus.

527. Ἡρακλέης ἔκτεινε] Non Thebanus, ſed alius multò antiquior, Tyrius הרכל *harochel*, hoc eſt, mercator, qui navibus Colchidem petiit & incolas fortè nonnullos illinc in Græciam tranſtulit. Plures fuiſſe Hercules oſtendemus, in Diſſ. de Hercule. Sed Bœotus vates populari ſuo tribuit, quæ antiquioris erant. *Clericus.*

532. Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν] Eſt verſus ſuppoſititius. *Guietus.*

534. Ἐρίζετο βουλὰς] Subintellige κατὰ, certavit, nimirum, artibus cum Jove; quem etiam fefellit in convivio, ut in ſequentibus docet *Heſiodus.* Itaque βουλαὶ ſunt hîc τέχναι, *artes*, quâ voce non ſemel in ſequentibus utitur Poeta. *Clericus.*

534. Οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι] Hic quoque eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

535. Ὅτ'

Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος προὔθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.
Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἔγκατα πίονι δημῷ
Ἐν ῥινῷ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας ἀργέτι δημῷ.
Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
Ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσαο μοίρας.
Ὣς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς·
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ἦκ' ἐπιμειδήσας· (δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ' ἕλευ ὁπποτέρην σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.
Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ' ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Γνῶ ῥ' οὐδ' ἠγνοίησε δόλον. κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ' ὅγ' ἀμφοτέρῃσιν ἀνείλετο λευκὸν ἄλειφαρ.

---

535. *Ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοὶ τ' ἄνθρωποι.*] Dii dicuntur hîc Saturni liberi, aliique eorum ſocii; homines verò incolæ, ut videtur, Peloponneſi, quos fortè ſibi ſubjicere volebat Jupiter. Hujus contentionis nulla, quod equidem ſciam, alibi occurrit mentio. Interea hinc quoque apparet Deos & homines ejuſdem fuiſſe generis, hoc eſt, mortales, ſed nobilitate & opibus antecelluiſſe Deos. *Clericus.*

535. **Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ**] An de ſacrificiis fuit illa diſceptatio. Vide Scholiaſt. *Guietus.*

536. *Μηκώνῃ*] Hoc eſt, Sicyone, vetuſtiſſima urbe Peloponneſi; cujus Reges antiquiſſimi Græciæ habebantur. Certè *Euſebius* Ægialeum, primum Sicyonis Regem, æqualem facit Nino & Abrahamo. Vide initium ejus *Chronicorum Canonum.* *Strabo* autem docet Sicyonem priùs Meconen dictam. *Τὴν Σικυῶνα πρότερον Μηκώνην ἐκάλουν, Sicyonem priùs vocabant Meconen.* Lib. VIII. p. 265. Ed. Genevenſis. Hinc emendandus Scholiaſtes, cujus verba ſunt hîc corruptiſſima. Urbs eſt Achaiæ propriè dictæ, non Argolidis, ut ille perperam habet. *Clericus.*

537. *Δασσάμενος προὔθηκε*) Ut eligeret Jupiter quem vellet, ita

ut

Etenim quando diſceptabant inter ſe Dii mortaléſque homines
Mecone, ibi tum magnum bovem volente animo
Diviſum propoſuit, Jovis mentem fallens.
Nam hac quidem parte carnéſque & inteſtina cum pingui adipe
In pelle depoſuit, tegens ventre bubulo:
In altera rurſum oſſa alba bovis, doloſâ arte,
Ritè diſponens recondidit tegens candidâ arvinâ.
Jámque tum ipſum allocutus eſt pater hominúmque Deorúmque:
Japetionida omnium illuſtriſſime regum,
O amice, quàm iniquè partitus es portiones!
Sic dixit latenter eum carpens Jupiter perpetua conſilia ſciens.
Hunc viciſſim alloquutus eſt Prometheus vafer,
Tacitè arridens: (doloſæ autem non immemor erat artis)
Jupiter glorioſiſſime, maxime Deorum ſempiternorum,
Harum elige utram tibi in pectoribus animus ſuadet.
Dixit ſanè doloſa cogitans. Jupiter autem æterna conſilia ſciens
Cognovit certè, nec ignoravit dolum: mala autem concipiebat animo
Adversùs homines mortales, quæ & perficienda erant.
Manibus verò hic utriſque ſuſtulit album adipem.

---

ut altera pars Diis cederet, altera hominibus. Quod factum videtur diremto certamine, cùm victor eſſet Jupiter. *Clericus.*

537. Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων] Scribendum videtur ἐξαπαφήσων. *Guietus.*

538. Τῷ μὲν γὰρ σάρκας] Scribendum videtur τῇ μὲν γὰρ σάρκας, ut & verſu 540. pro τῷ δ' αὖτ' ὀστέα, τῇ δ' αὖτ' ὀστέα. in quo & pro ἐπὶ τέχνῃ, an? ὑπὸ τέχνῃ. ut & ℣. 555. *Guietus.*

543. Πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων] *Reges* hîc ſunt *Dii*, ut alibi ſæpè. Prometheus hîc dicitur inter omnes Deos conſpicuus, nimirum, artium variarum peritiâ. *Clericus.*

551. Γνῶ ῥ' οὐδ' ἠγνοίησε] *Scivit, neque ignoravit.* Hoc eſt, planè ſciebat. Sic frequenter loquuntur Hebræi & omnis generis Scriptores. Vide quæ notavimus ad Gen. XI, 30. Ceterùm *Heſiodus* auſus non eſt dicere Jovem deceptum fuiſſe, ne Deo illudere videretur; attamen ſequentia deceptum oſtendunt. Nam niſi deceptus fuiſſet, nulla ratio erat, cur uſque adeò indignaretur Prometheo. & quidem tum demum cùm oſſa vidit eſſe ſub adipe. Vide *Lucianum* in Prometheo, ſive Caucaſo. *Clericus.*

Ibidem. Κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ Θνητοῖς ἀνθρώποισι.] Quia, nimirum, hominibus apponebatur altera pars bovis. *Clericus.*

556. Ε'α

Χώσατο δὲ φρένας· ἀμφὶ χόλος δέ μιν ἵκετο θυμὸν,
Ὡς ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς, δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ.
Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυηέντων ἐπὶ βωμῶν.
Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς,
Ὦ πέπον, οὐκ ἄρα πω δολίης ἐπελήθεο τέχνης.
Ὣς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς·
Ἐκ τούτου δ' ἤπειτα, δόλου μεμνημένος αἰεὶ,
Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
Ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐῢς πάϊς Ἰαπετοῖο,
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν
Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.
Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι.

---

556. Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ τὰ ἑξῆς] Videtur hoc velle *Heſiodus*, originem adolendorum oſſium inde ortam; quod tamen abſurdum eſt, cùm debuerint homines peccati potiùs abolere memoriam, & cavere ne Diis contumelioſum Promethei factum in animum revocarent. Si dixiſſet hinc natam conſuetudinem offerendorum holocautomatum, quorum omnia comburebantur, nulla eſſet difficultas, in hac ejus αἰτιολογίᾳ. *Clericus.*

563. Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο] Hoc eſt, ut videtur, Peloponneſiis, aut aliis populis interdixit uſu ignis, in officinis in quibus metalla conflabantur; ne fortè in ferrariis officinis tela fierent, aliáque arma, quibus adversùs Jovem ipſum uterentur. Nam omni uſu ignis neque carere poſſunt homines, neque arceri. Simile interdictum memorato legere eſt 1. Sam. Cap. XIII, 19. *Clericus.*

566. Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν] Hoc eſt, invito Jove, iterum inſtituit ejuſmodi officinas; cujus rei veſtigium cernere licuit, ab antiquiſſimis temporibus, apud *Chalybes*; quos primos calluiſſe artem tractandi ferri teſtantur Veteres, quo factum ut ab *Æſchylo* dicantur σιδηροτέκτονες, in Prometheo vincto, ỽ. 688. ubi memoratis Scythis, ita loquitur Prometheus:

> Λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες
> Οἰκοῦσι Χάλυβες.

Ad ſiniſtram autem manum fabri ferrarii ſunt Chalybes; nimirum, ad Ponti

Iraſcebatur autem mente: ira verò ejus occupabat animum,
Ut vidit oſſa alba bovis, doloſâ arte.
Ex illo tempore Diis ſuper terram genus hominum
Adolent oſſa alba odoratis in aris.
Hunc autem valdè indignatus allocutus eſt nubicogus Jupiter:
Japetionida, ſuper omnes ſapiens,
O amice, nondum ſanè doloſa oblitus es artis.
Sic dixit irâ percitus Jupiter æterna conſilia ſciens.
Ex illo tempore deinceps, doli memor ſemper,
Non dabat miſeris ignem inſatiabilem
Mortalibus hominibus, qui ſuper terram habitant.
Sed ipſum decepit egregius filius Japeti,
Furatus indomiti ignis eminùs apparentem ſplendorem
In concava ferula. momordit verò in animo
Jovem in alto tonantem, & ad iram ejus animus commotus eſt,
Ut vidit inter homines ignis procul apparentem ſplendorem.
Protinùs autem pro igne ſtruxit malum hominibus.

Ponti Euxini orientalia littora, quæ à ſedibus Promethei non fuerunt remota. *Tzetzes* Chiliad. X. 338.

Χάλυβες ἔθνος ἔγγιστα πέλει τῆς Τραπεζοῦντος,
Οὗτοι λέγονται σίδηρον ἐφευρηκέναι πρῶτοι.
Καὶ τὸν χαλκὸν δὲ χαλυβδὸν, χαλκόν τε λέγουσί μοι.
Οἷα καὶ τοῦτον εὕρημα πελοῦντα τῶν χαλύβων.

Chalybes, gens eſt proxima Trapezunti; hi dicuntur ferrum inveniſſe primi. Æs etiam vocant & Chalybum æs, quaſi hoc quoque ſit inventum Chalybum. *Virgilius* Georg. I. ỳ. 58.

India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi,
At Chalybes nudi ferrum. Clericus.

570. Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Hoc eſt, formoſis meretricibus immiſſis, populos ceteroqui fortes emollivit, quâ arte ferocem Lydorum indolem domuiſſe proditur Cyrus, conſilio Crœſi. Cùm enim victi ſæpiùs rebellaſſent, Crœſus ſententiam rogatus de ratione quâ Lydi in officio in poſterum contineri poſſent, inter alia hæc reſpondit: πρόειπε αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας, καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ᾽ ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας: * *edicito illis ut liberos cytharam pulſare, pſallere, & cauponari doceant; & brevi eos, ô Rex, videbis mulieres pro viris factos.* Hæ artes olim ferè perinde habebantur, quaſi lenocinium exercere, ideó-

que

* *Herodotus* Lib I. c. 155.

Γαίης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι· κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέος ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διῒ πατρί.
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε· χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή,
Θαυμασίη, ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ τεῦξε καλὸν κακὸν, ἀντ' ἀγαθοῖο,
Ἐξάγαγ' ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεοὺς θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ὡς εἶδον δόλον αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων.
Τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης οὐ σύμφοροι, ἀλλὰ κόροιο.
Ὡς δ' ὁπότ' ἐν σμήνεσσι κατηρεφέεσσι μέλισσαι
Κηφῆνας βόσκουσι, κακῶν ξυνήονας ἔργων,
Αἱ μέν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἠμάτιαι σπεύδουσι, τιθεῖσί τε κηρία λευκά,
Οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ σίμβλους,

---

que *Juſtinus* Lib. I. c. 7. ita rem expreſſit: *Interjecto deinde tempore, Lydi rebellavere, occupato in aliis bellis Cyro; quibus iterum victis, arma & equi ademti, juſſitque cauponias, & ludicras artes, & lenocinia exercere. Et ſic gens induſtriâ quondam potens & manu ſtrenua, effæminata mollitiâ, luxuriáque virtutem priſtinam perdidit.* Ac ſanè, ut alibi docet *Herodotus*, * τοῦ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες ἐπορνεύοντο πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς. *Lydorum populi filiæ omnes proſtabant, ſibi dotem colligentes.* Conjicimus Epimetheo & popularibus ſimilia contigiſſe.

ex

* *Lib. I. c. 93.*

E terra enim conformavit perquam celebris Vulcanus
Virginis pudicæ ſimulacrum, Saturnii conſilio.
Cinxit verò & adornavit Dea cæſiis oculis Minerva
Candidâ veſte: capiti verò calyptram
Ingenioſè factam manibus impoſuit, mirum viſu:
Circùm verò ei ſerta recens florentis è floribus herba
Amœna impoſuit capiti Pallas Minerva:
Circúmque ei coronam auream caput poſuit,
Quam ipſe fecerat inclytus Vulcanus,.
Elaborans manibus, gratificans Jovi patri.
In hac artificioſa multa cælata erant, mira viſu,
Belluæ quas Continens plurimas alit, atque Mare,
Ex illis multas in ea poſuit. gratia verò reſplendebat magna;
Mirabilis, animantibus enim ſimiles erant vivis.
Ceterùm poſtquàm effecit pulcrum malum, pro bono
Eduxit ubi alii erant Dii atque homines,
Ornatu geſtientem cæſiæ Palladis forti patre prognatæ.
Admiratio autem cepit immortaléſque Deos mortaléſque homines;
Ubi viderunt dolum exitioſum, inexplicabilem hominibus.
Ex illa enim genus eſt mulierum tenerarum.
Illius enim pernicioſum eſt genus & ſexus mulierum,
Nocumentum ingens mortales inter homines habitant,
Pernicioſæ paupertatis non comites, ſed luxûs.
Ac veluti cùm in alveariis tectis apes
Fucos paſcunt, malorum participes operum,
Illæ quidem per totum diem ad ſolem occidentem
Diurnæ laborant, & faciunt favos albos,
At illi intus permanentes coopertis in alveariis,

---

ex ℣. 590. & ſequentibus, ex quibus non difficile eſt intellectu nomine Pandoræ meretrices deſcribi. Ceteræ circumſtantiæ ſunt ornamenta Poëtica veteris hiſtoriæ. *Clericus.*

571. Γαίης γὰρ σύμπλασσε] h. e. ἐκ γαίης. Sic in Ἔργοις. *Guietus.*

595. Ξυνήονας ἔργων] Hoc eſt, κακῶν ἔργων κοινωνούς, κακὰ ἔργα κοινωνοῦντας. *Guietus.*

596. Αἱ μέν τε] Scribendum videtur αἳ μέν γε. *Guietus.*

597. Κηρία λευκὰ] Hoc eſt, λαμπρὰ τὰ γλήνη. Heſych. *Guietus.*

602. Ἔπη

Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται.
Ὣς δ' αὔτως ἄνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήονας ἔργων
Ἀργαλέων. ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο
Ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,
Μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἵκηται,
Χήτεϊ γηροκόμοιο, ὅδ' οὐ βιότου ἐπιδευὴς
Ζώει, ἀποφθιμένου δὲ διὰ κτῆσιν δατέονται
Χηρωσταί. ᾧ δ' αὖτε γάμου μετὰ μοῖρα γένηται,
Κεδνὴν δ' ἔσχεν ἄκοιτιν, ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Ἔμμεναι. ὃς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηροῖο γενέθλης,
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν.
Ὣς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς
Τοῖό γ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Καὶ πολύϊδριν ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἐρύκει.
Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ,
Κόττῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
Ἠνορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος ἠδὲ καὶ εἶδος,
Καὶ μέγεθος. κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἔνθ' οἵγ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,
Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι Γαίης.
Δηθὰ μάλ' ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες.
Ἀλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οὓς τέκεν ἠΰκομος Ῥείη Κρόνου ἐν φιλότητι,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν ἀνήγαγον ἐς φάος αὖτις.

---

602. Ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο] Hoc eſt, pro bono quod ex mulierum carentia ſortitus eſt. ſubintellige τούτῳ ὅσπερ γάμον &c. *ei qui nuptias* &c. ordo: *ἕτερον δὲ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο ἔπορεν τούτῳ ὃς μὴ γαμῶν εἰς γῆρας ἔλθῃ χήτεϊ γηροκόμου.* Guietus.

605. Οὐ βιότου ἐπιδευὴς] Penuria, per penuriam. *Guietus.*

607. Μετὰ μοῖρα γένηται] Τμῆσις μεταγένηται, h. e. μετῇ. *Guietus.*

609. Κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει] Hoc eſt, *malum pro bono obſtat.* *Guietus.*

610. Ἀταρ-

Alienum laborem ſuum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Jupiter altitonans dedit, participes operum
Moleſtorum. aliud verò præbuit malum pro bono
Qui nuptias refugiens, & laborioſa opera mulierum,
Non uxorem ducere velit, gravem verò attigerit ſenectam,
Caret quæ ſenectutem foveat: ſi non ſine opibus
Vivat, mortui poſſeſſionem inter ſe dividunt
Remoti cognati: cui verò nuptiarum conditio contigerit,
Pudicam verò habuit conjugem, ſapientem,
Huic perpetuò malum cum bono certat.
Qui verò adeptus fuerit nocentis generis fœminam,
Vivit in pectore geſtans perpetuum mœrorem
Animo & corde, & immedicabile malum eſt.
Adeò non licet Jovis fallere conſilium, neque effugere.
Neque enim Japetionides nulli injurius Prometheus
Illius evitavit gravem iram, ſed neceſſariò,
Quamvis multiſcius ſit, magnum vinculum coërcet.
Briareo verò ubi primum pater iratus eſt animo,
Cottòque atque Gygæ, ligavit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admiratus, atque etiam formam,
Et magnitudinem: collocavit autem ſub terram latam,
Ubi illi dolores habentes ſub terra agentes,
Sedent in extrema plaga, magnæ in finibus Terræ,
Uſque valdè mœrentes, corde magnum luctum habentes.
Sed ipſos Saturnius atque immortales Dii alii
Quos peperit pulcricoma Rhea Saturni in amore,
Terræ conſiliis reduxerunt in lucem iterum.

---

610. Ἀταρτηροῖο γενέθλης] Subintellige γυναικός. v. ſeq. ἀλίαστον, hoc eſt, ἄφυκτον, ἀχώριστον. Guietus.

617. Πατὴρ ὠδύσατο θυμῷ] Οὐρανός. *Guietus*

617. Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Hoc eſt, Saturnus, ut ſequentia oſtendunt. *Clericus.*

620. Ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης] In carcere, nimirum, ſubterraneo, aut quem ſubterraneum fingit Poëta. Hinc *Heſiodus* incipit narrare bellum, quod patri intulit Jupiter. *Clericus.*

630. Ti-

Αὐτὴ γάρ σφιν ἅπαντα διηνεκέως κατέλεξε,
Σὺν κείνοις νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο, πόνον θυμαλγέ᾽ ἔχοντες,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Ἀντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀφ᾽ ὑψηλῆς Ὄθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ,
Οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ἀπ᾽ Οὐλύμποιο θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Οὓς τέκεν ἠΰκομος Ῥείη Κρόνῳ εὐνηθεῖσα.
Οἵ ῥα τότ᾽ ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ᾽ ἔχοντες,
Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείους ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις ἦν ἔριδος χαλεπῆς λύσις, οὐδὲ τελευτὴ
Οὐδετέροις, ἶσον δὲ τέλος τέτατο πτολέμοιο.
Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμενα πάντα,
Νέκταρ τ᾽ ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι,

---

630. *Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο*] Dii quidem prioris ætatis, *Titanes* dicti, quaſi *luto geniti*, ut antea diximus; Dii verò poſterioris à Saturno orti, ſimpliciter *Dii*. Clericus.

632. *Οἱ μὲν ἀφ᾽ ὑψηλῆς Ὄθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ*] Saturnus cum ſuis videtur Othryn montem quaſi arcem occupaſſe, & obſeſſus fuiſſe in eo loco; qui fortè duxit hinc nomen, nam עטר *hatar* eſt *cinxit*. Mons eſt qui Phthiotidem à meridie claudit. *Clericus*.

633. *Οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ἀπ᾽ Οὐλύμποιο θεοὶ*] Olympus eſt ad ſeptem triones ejuſdem Theſſaliæ tractûs, in quo Jupiter ſedes fixit. Antiquus auctor * *Euhemerus*, ut verbis utar *Lactantii* è Lib. I. c. 11. Inſt. Divinarum, qui fuit ex civitate Meſſana, res geſtas Jovis & ceterorum, qui Dii putabantur, collegerat; hiſtoriámque contexuerat ex titulis & inſcriptionibus ſacris, quæ in antiquiſſimis Templis habebantur, maximéque in fano Jovis Triphylii, ubi auream columnam poſitam eſſe ab ipſo Jove titulus indicabat. In qua columna, geſta ſua perſcripſerat, ut monumentum eſſet poſteris rerum ſuarum. Hanc hiſtoriam interpretatus erat *Ennius*, & ſequutus; cujus hæc ſunt verba, prout ea recitat *Lactantius*, loco memorato: *Eâ tempeſtate, Jupiter in monte Olympo maximam partem vitæ colebat; & eò ad eum in jus veniebant ſi quæ res in controverſia erant. Item, ſi quis quid novi invenerat, quod ad vitam humanam utile eſſet, eò veniebat, atque Jovi oſtendebat.* Ex eo igitur monte Jupiter, cum ſuis, egreſſus, bellum intulit

* *Vivebat tempore Caſſandri, Antipatri F. Regis Macedoniæ, ante Chr. Nat.* CCCX.

Ipſa enim eis cuncta prolixè recenſuit,
Cùm i lis victoriámque & ſplendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habentes.
Titanéſque Dii, & quotquot è Saturno nati ſunt,
Contra ſeſe mutuò per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes glorioſi,
Illi verò ab Olympo, Dii datores bonorum,
Quos peperit pulcricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi ſanè tum inter ſe pugnam animum excruciantem habentes,
Continenter pugnabant, decem totos annos.
Neque ullus erat contentionis gravis exitus, neque finis
Alterutris: æqualiter autem finis extendebatur belli.
Sed quando jam illis præbuit congruentia omnia,
Nectárque ambroſiámque, quibus Dii ipſi veſcuntur,

---

tulit Saturno; neque enim putandum eos, ex montibus aliquot millibus paſſuum remotis, miſſilia in ſe invicem conjeciſſe. *Clericus.*

635. Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες.] Hinc manifeſtò liquet, ut ex innumeris aliis, Deos fuiſſe antiquiſſimos incolas Græciæ. Sacra Hiſtoria ita habebat, ut docet *Lactantius* Lib. I. c. 14. *Jovem adultum, cùm audiviſſet patrem atque matrem* (à Titanibus) *cuſtodiis circum ſeptos atque in vincula conjectos, veniſſe cum magna Cretenſium multitudine, Titanúmque ac filios ejus pugnando viciſſe; parentes vinculis exemiſſe, patri regnum reddidiſſe, atque in Cretam remeaſſe. Poſt hac deinde Saturno datam ſortem, ut caveret ne eum filius è regno expelleret; illum elevandæ ſortis, atque effugiendi periculi gratiâ, inſidiatum Jovi, ut eum necaret. Jovem cognitis inſidiis, regnum ſibi denuò vindicaſſe, ac fugaſſe Saturnum; ex Theſſalia, nimirum.* Scio *Euhemerum*, quaſi hominem vanum traduci, ſed non eſt hîc locus ejus defendendi. Interea omnia ſuadent Theſſaliam fuiſſe ſedem belli inter Deos, & præmium victoris. *Clericus.*

640. Παρέσχεθεν] Subintellige Κρονίδης è ſuperioribus. *Guietus.*

640. Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι] Si hîc urgeremus verbum ἔδουσι, ſequeretur utrumque eſſe cibum, neutrum potum; attamen plerique ambroſiam cibum fuiſſe contendunt, nectar potum. At eſt locus *Homeri* planè huic contrarius, ex quo colligere eadem ratione poſſis utrumque fuiſſe potum. Exſtat Odyſſ. Ι, v. 359. ubi Polyphemus de vino, quod ei bibendum dederat Ulyſſes:

Ἀλλὰ τόδ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρός ἐστιν ἀποῤῥώξ.

Verùm hoc ambroſiæ & nectaris eſt rivus. Ad quem locum *Euſtathius:*

Πάντων ἐν στήθεσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ.
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Κέκλυτέ μευ, Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι,
Νίκης καὶ κράτεος περὶ μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγενόμεσθα.
Ὑμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους
Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαῒ λυγρῇ,
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, ὅσσα παθόντες
Ἐς φάος ἂψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ,
Ἡμετέρας διὰ βουλὰς, ὑπὸ ζόφου ἠερόεντος.
Ὣς φάτο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων·
Δαιμόνι', οὐκ ἀδάητα πιφάσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἴδμεν ὅτι περὶ μὲν πραπίδες, περὶ δ' ἐστὶ νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο.

---

thius: σημείωσαι, inquit, ὅτι ἐν τῷ ἀπόῤῥωξ ἐμφαίνει ὁ ποιητὴς ὡς οὐκ ἀπᾷδόν ἐστι νοῆσαι καὶ τὴν ἀμβροσίαν ὑγρόν τι ὥσπερ καὶ τὸ νέκταρ. τὸ γὰρ ἀπόῤῥωξ τοῖς ὑγροῖς προσαρμόζει, δηλοῖ γὰρ ἀπόῤῥοιαν. οὕτω γοῦν καὶ ἐποίησάν τινες τῶν νεωτέρων, τὴν ἀμβροσίαν λαβόντες εἰς ὑγρὰν θείαν τροφήν. ἴσως δὲ καὶ συνεκδοχικῶς πρὸς μόνον τὸ νέκταρ κεῖται ἡ ἀπόῤῥωξ, ὡς χρῆναι ἄλλό τι ὄνομα ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας νοεῖν : *obſerva voce* ἀπόῤῥωξ *oſtendere Poëtam non abſonum eſſe intelligere ambroſiam quoque eſſe liquidum quid, quemadmodum nectar; nam* ἀπόῤῥωξ *liquidis convenit, ſignificat enim effluvium. Sic & fecerunt quidam recentiorum, qui accipiunt ambroſiam quaſi liquidum alimentum Deorum. Fortè etiam ſynecdochicè ad ſolum nectar referendum* ἀπόῤῥωξ, *ita ut alterum nomen ſubintelligendum ſit, quod ad ambroſiam referatur.* Verùm multò ſimpliciùs dixerimus & *Homerum* & *Heſiodum* minùs accuratè loquutos, neque ex ἀκυρολογίας ullum conſectarium eſſe deducendum. Verum tamen eſt nonnullis Veteribus Nectar fuiſſe ſolidum cibum, ambroſiam verò potum, quod oſtendit *Euſtathius*, in ſequentibus verbis, ex *Anaxandride*, *Alcmane* & *Saphone*. Sic parum ſibi conſtant Poëtæ, in meris figmentis.

Si originem vocis νέκταρ à Græcis petamus, reſpondent * ita dici τῶν θεῶν πόμα, οἱονεὶ τὸ συνέχον τοὺς πίνοντας αὐτὸ ἐν νεότητι, παρὰ τὸ νέον καὶ τὸ ἔχω, νεόεκταρ, καὶ κατὰ συγκοπὴν νέκταρ· διὸ καὶ Ἥβη αὐτὸ κιρνᾷ. Ἰλιάδ.

Δ.

* *In Etymol. Magno.*

Omnium in pectoribus accendebatur animus generoſus.
Ubi verò nectar comederunt & ambroſiam amabilem,
Jam tum ipſos ſic affatus eſt pater hominúmque Deorúmque:
Audite me, Terræque & Cœli inclyti liberi,
Ut dicam quæ me animus in pectore jubet,
Jam enim admodum diu adverſi nobis mutuò,
Pro victoria & imperio pugnavimus dies omnes,
Titanéſque Dii, & quotquot è Saturno ſati ſumus.
Vos verò magnámque vim & manus invictas
Oſtendite Titanibus contrarii in pugna gravi,
Memores amicitiæ placidæ, & quæ perpeſſi
Ad lucem redieritis moleſto à vinculo,
Noſtra per conſilia, à caligne obſcura.
Sic dixit. illum verò rurſum excepit Cottus egregius:
Venerande, non ignota loqueris: ſed & nos
Scimus, quod excellas prudentiâ & intellectu,
Depulſor immortalibus damni fuiſti horrendi.

Δ. Alii verò deducunt *παρὰ τὸ νε στερητικὸν καὶ κτῶ τὸ φονεύω.* Dicere debuiſſent *κτείρω*, unde *κτερίζω. juſta facio* & *κτέρες mortui.* Quam Etymologiam, ſi Græca vox ſit, veram eſſe ſuadet vox *ἀμβροσία*, quæ ejuſdem eſt ſignificationis; de qua & hoc obſervandum, non eſſe nomen ſubſtantivum, ſed adjectivum, cum quo ſubintelligenda vox *τροφὴ*, *cibus*. Ἀμβρόσιος paſſim, apud Poëtas, *divinum* ſignificat, non ſecùs ac *νεκτάρεος*. Quod ſi verum ſit, videbitur *Heſiodus* hoc velle Jovem immortalitate donaſſe ſocios ſuos, præbitis nectare & ambroſiâ, quibus ſoli Dii uti credebantur; quo munere accepto, fortiùs in Titanas pugnarunt. Sed mihi veriſimilius videtur נקטר *niktar* aut *nektar* vocem eſſe Phœniciam, quæ *ſuffitum* ſonat; qui veluti potus Deorum habebatur, ut caro victimarum cibus. Adi *Luciani* librum de Sacrificiis. *Clericus.*

644. Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινήν] Hic verſus eſt inſititius. *Guietus.*

652. Δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ] A vinculis moleſtæ quietis, vel à quiete moleſta vinculorum. *Guietus.*

656. Περὶ μὲν πραπίδες] Scribendum videtur: περί σοι πραπίδες, περὶ δ' ἐσσὶ νόημα. *Guietus.*

657. Ἀρῆς γένεο κρυεροῖο] Nota κρυεροῖο pro κρυερῆς poſitum. *Guietus.*

Σῆς δ' ὑποφραδμοσύνῃσιν ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος
Ἄψορρόν δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν
Ἠλύθομεν, Κρόνου υἱὲ ἄναξ, ἀνάελπτα παθόντες.
Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι,
Μαρνάμενοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὣς φάτ'. ἐπῄνησαν δὲ θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλιλαίετο θυμὸς
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν.
Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Οὕς τε Ζεὺς ἐρέβεσφιν ὑπὸ χθονὸς ἧκε φόως δε,
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο
Πᾶσιν ὁμῶς. κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἳ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαῒ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους στιβαρῆς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Προφρονέως, χειρῶν τε βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον
Ἀμφότεροι. δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων.
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων. ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖά τ' ἰωὴ
Ἀσπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατεράων.
Ὣς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοις ἵεσαν βέλεα στονόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα
Κεκλομένων. οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.
Οὐδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἴσχεν ἑὸν μένος, ἀλλά νυ τοῦ γε
Εἶθαρ μὲν μένεος πλῆντο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν

---

658. Σῆς δ' ὑποφραδμοσύνῃσιν] Scribo ἐπιφραδμοσύνῃσι. Heſych. ἐπιφράσαιατ. ὑπονοῆσαι, ἢ ἐπινοῆσαι, ἐπιφρασαίμεθα, σκεψάμεθα. *Guietus.*

659. Ἄψορρον δ' ἐξαῦτις] τὸ δ' delendum videtur. *Guietus.*

666. Ἀμέγαρτον ἔγειραν] Hoc eſt, μεγάλην. *Guietus.*

669. Ζεὺς ἐρέβεσφιν] Τὸ ἐξ ſubintelligitur. *Guietus.*

678. Δεινὸν δὲ περίαχε] Scribendum videtur ὑπερίαχε, ſupra modum

Tuâ verò prudentiâ ab caligine opaca
Retrò iterum acerbis à vinculis
Venimus, Saturni fili rex, quæ nollemus paſſi.
Ideòque nunc intento animo, & prudenti conſilio,
Vindicabimus veſtrum imperium in gravi conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria prælia.
Sic dixit. collaudarunt verò Dii datores bonorum,
Sermone audito. bellum verò cupiebat animus
Magis etiam quàm antea: pugnam verò arduam ciebant
Omnes, fœminæque & mares, die illo,
Titanéſque Dii, & quotquot Saturno prognati ſunt,
Quóſque Jupiter ex Erebo ſub terra miſit ad lucem,
Acres robuſtíque, vires immenſas habentes.
Horum centum quidem manus ab humeris erumpebant
Omnibus ſimul. capita verò unicuique quinquaginta
Ex humeris enata erant in robuſtis artubus.
Qui tum Titanibus oppoſiti ſunt in pugna luctuoſa,
Rupes magnas validis in manibus geſtantes.
Titanes verò ab altera parte confirmabant phalanges
Alacriter, manuúmque viriúmque ſimul opus oſtentabant
Utrique. horrendè verò inſonuit pontus immenſus.
Terra autem valdè ſtridebat: ingemiſcebat verò latum cœlum
Quaſſatum, & penitus concutiebatur amplus Olympus
Impetu à Deorum. concuſſio verò venit gravis
Ad Tartarum tenebricoſum, & pedùm acris fragor
Immodici tumultûs, ictuúmque fortium.
Ita ſanè in ſeſe mutuò jaciebant tela gemebunda.
Vox autem utrorumque pervenit ad cœlum ſtellatum
Adhortantium. at illi congrediebantur magno cum clamore.
Neque ſanè ampliùs Jupiter cohibebat ſuum robur, ſed ipſius
Statim robore implebatur animus, & omnem

---

dum inſonabat. *Guietus.*

680. Πεδόθεν] *E fundo*, hoc eſt, penitus. *Guietus.*

683. Ἀσπέτου ἰωχμοῖο] Hoc eſt, διωγμοῦ. *Guietus.*

688. Εἶθαρ μὲν μένεος] Εὐθὺς, εὐθέως, εὐθὺς, ἰθὺς & εὐθὺς cognata; quibus adde τὸ εἶθαρ. Ib. ἐκ δέ τε πᾶσαν φαῖνε βίην] Ἐξέφαινε. *Guietus.*

689. Ἄμυ-

Φαῖνε βίην· ἄμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπου
Ἀστράπτων ἔστειχε συνωχαδόν· οἱ δὲ κεραυνοὶ
Ἴκταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
Χειρὸς ἀπὸ στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα θ' εἰλυφόωντες
Ταρφέες. ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζεν
Καιομένη· λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
Πόντος τ' ἀτρύγετος, τοὺς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἄσπετος. ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνοῦ τε στεροπῆς τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' ἄντα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' οὔασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὔτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Πίλνατο· τοῖος γάρ κε μέγιστος δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξεριπόντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων.
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε, στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο. φέρον δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε

---

689. Ἄμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ, ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπου. Ἀστράπτων ἔστειχε] Hîc verè *Heſiodus*, quod aiunt, cœlum terræ miſcet; primùm enim cùm accepiſſet ab antiquiſſima fama Jovem ex Olympo pugnaſſe, quemadmodum Saturnum ex Othry, cœlum credidit perinde eſſe ac Olympum, quem Poëtarum errorem antea jam notavimus. Deinde cùm Jovem hominem Cretenſem miſcuiſſet cum ſummo Numine, cujus telum fulmen eſſe creditur; hîc nobis Jovem ſuum fulmina, pro telis, mittentem, atque è cœlo pugnantem inducit. Cetera deſcriptio pugnæ tota ornamentis Poëticis conſtat. *Clericus*.

690. Ἔστειχε συνωχαδὸν] Continuatè, à συνέχω, συνόχω, συνοχάω, συνοχαδὸν, & συνωχαδόν. *Guietus*.

691. Ἴκταρ] ἐγγὺς, *de prés.* Guietus.

694. Μεγάλ' ἄσπετος] Μεγάλως. *Guietus*.

696. Θερμὸς ἀϋτμὴ] Sic ſuprà δρῆς κρυεροῖο. *Guietus*.

697. Τιτῆνας χθονίους] Id eſt, terræ filios. *Guietus*.

700. Χάος] Hoc eſt, cœlum. vide Scal. in Varr. Ib. εἴσατο δ' ἄντα] Subintellige τις. *Guietus*.

700. Θεσπέσιον κάτεχεν Χάος] Χάος hîc ſignat ſine dubio ingentem aëris

Exſeruit vim. ſimul etiam à cœlo atque ab Olympo
Fulgurans incedebat aſſiduè: fulmina autem
Celerrimè unà cum tonitru & fulgure volabant
Manu à robuſta, ſacram flammam circumvolventia
Crebra. circùm verò terra alma reboabat
Ardens: crepitabat autem undique igne valdè magna ſylva.
Fervebátque terra tota, & Oceani fluenta,
Pontúſque immenſus. circumdedit autem calidus vapor
Titanes terreſtres: flamma verò ad aërem divinum pervenit
Magna. oculos verò viſu privabat quantumvis fortium
Splendor radians fulminíſque fulguríſque.
Incendium autem magnum corripuit Erebum: ſimiléque videba-
(tur ac ſi quis coram
Oculis adſpiceret, ac auribus vocem audiret,
Eodem modo cùm olim & terra & cœlum latum ſupernè
Appropinquabat. talis enim maximus ſtrepitus excitabatur,
Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
Tantus fragor erat Diis pugnâ confligentibus.
Simul quoque venti motúmque pulverémque cum ſtrepitu excita-
(bant.
Tonitrúque, fulgúrque, & ardens fulmen,
Tela Jovis magni. ferebant autem fremitum clamorémque

---

aëris extenſionem, quæ vacua capitibus noſtris imminet; nam *Heſiodus* deſcribit prælium, quod ſupra terram, non infra, commiſſum eſt. Nec obſtat quod antea dixit, *flammam ad aërem perveniſſe*, cùm quia ſunt hìc frequentes repetitiones, tum quia hæc aliquatenus differunt; nam καῦμα θεσπέσιον *ingens ardor*, aut *incendium* eſt effectus flammæ. Sic Χάος uſurpavit *Ariſtophanes* in Nubibus, p. 151. Ed. Genevenſis majoris, ubi ita loquentem Socratem inducit, inanem aërem oſtendentem:

Ἄλλο τι δῆτ' οὐ νομιεῖς εἶναι Θεὸν οὐδένα, πλὴν ἅπερ ἡμεῖς,
Τὸ Χάος τουτὶ καὶ τὰς νεφέλας καὶ τὴν γλῶτταν, τρία ταυτί.

Aliud quidquam non exiſtimabis Deum eſſe, præter ea quæ nos exiſtimamus; hoc Chaos & Nubes & Linguam, tria hæc. Ubi *Scholiaſtes:* Χάος λέγει τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ κεχύσθαι, imò verò παρὰ τὸ χαίνειν, *hiare.* Vide dicta ad ῥ. 116. Vide etiam *Ariſtophanem* p. 164. & alibi. *Clericus.*

703. Πίλναε] Ἐπλάζετο. *Guietus.*

706. Κόνιν ἐσφαράγιζον] Heſych. ἐσφαράγιζον ἐδόνουν μετὰ ψόφου, ἐκίνουν. vulgò ἦχουν τὸ ἐκίνουν. Ib. κόνιν] Κονίαν. *Guietus.*

717. Καὶ

Ἐς μέσον ἀμφοτέρων· ὄτοβος δ' ἄσπλετος ὀρώρει
Σμερδαλέης ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων.
Ἐκλίνθη δὲ μάχη. πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,
Ἐμμενέως ἐμάχοντο διὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Οἳ δ' ἄρ' ἐνὶ πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο.
Οἵ ῥα τριηκοσίας πέτρας στιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν
Πέμπον ἐπασσυτέρας. κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι
Τιτῆνας· καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χερσὶν, ὑπερθύμους περ ἐόντας,
Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.
Ἶσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα.
Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο·
Ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Ἐκ γαίης κατιὼν, δεκάτῃ ἐς Τάρταρον ἵκοι.
Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται· ἀμφὶ δέ μιν νὺξ
Τριστοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν. αὐτὰρ ὕπερθεν
Γῆς ῥίζαι πεφύκασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι· πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν
Χαλκείας· τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.
Ἐνθάδε γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος,

---

717. *Καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης Πέμψαν*] Hoc eſt, in carcerem caliginoſum, ut ſequentia docent, quamvis ὑπερβολῇ nimiâ veritatem corrumpat Poëta. *Clericus.*

727 *Τριστοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν*] An τὸ στόμα intelligit gulam. à δέρη δειροτομεῖν. *Guietus.*

728. *Αὐτὰρ ὕπερθεν Γῆς ῥίζαι πεφύκασι*] Tartara, nimirum, non intra terram eſſe putabant, ſed inferiora, in tenebricoſis ſpatiis, quæ terræ

In medium utrorumque: ſtrepitus autem ingens excitabatur
Stupendæ pugnæ: robur autem exſerebàtur operum.
Inclinata verò eſt pugna. priùs autem ſibi mutuò imminentes,
Fortiter pugnabant in forti prælio,
Illi verò inter primos pugnam acrem ciebant,
Cottúſque, Briareúſque, Gygéſque inſatiabilis belli.
Hi ſanè trecentas petras robuſtis è manibus
Mittebant frequentes: obumbrarunt autem jaculis
Titanas: atque hos quidem ſub terram longè patentem
Miſerunt, & vinculis moleſtis alligarunt,
Vincentes manibus, ſuperbi licèt eſſent,
Tantùm infrà ſub terram, quantùm cœlum diſtat à terra.
Par enim ſpatium à terra in Tartarum caliginoſum.
Novem enim noctes ac dies ferrea incus,
Cœlitùs delapſa, decimo die ad terram perveniret:
Novem rurſus noctes & dies ferrea incus,
Ex terra deſcendens, decimo die ad Tartarum perveniret.
Quem circa ferreum ſeptum ductum eſt. circum verò ipſum nox
Triplici ordine fuſa eſt circa collum. ſed ſupernè
Terræ radices ſunt & inexhauſti maris.
Illic Dii Titanes ſub caligine obſcura
Abſconditi ſunt, conſiliis Jovis nubicogi,
Loco in ſqualido, (ubi) *vaſtæ ultima terræ.*
His non exitus patet: portas verò impoſuit Neptunus
Ferreas: murus etiam circumdatus utrimque.
Illic Gyges, Cottúſque, & Briareus magnanimus
Habitant, cuſtodes fidi Jovis Ægiochi.
Ibidem terræ tenebricoſæ, & Tartari caliginoſi,
Pontíque inexhauſti, & cœli ſtelligeri,

---

terræ ſubjecta eſſe exiſtimabant; cùm neſcirent terram eſſe rotundam, & vicibus ſoli ſua hemiſphæria oſtendere. *Clericus.*

731. Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης] Hic verſus addititius videtur. *Guietus.*

733. Τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν] Malim τεῖχός τε περὶ κεῖτ' ἀμφοτέρωθεν. *Guietus.*

738. Πάν-

Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ᾽ ἔασιν,
Ἀργαλέ᾽ εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ·
Χάσμα μέγ᾽. οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν
Οὖδας ἵκοιτ᾽, εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο.
Ἀλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη
Ἀργαλέη· δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τοῦτο τέρας· καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
Ἕστηκεν, νεφέλης κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ᾽ Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ᾽ οὐρανὸν εὐρὺν
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀστεμφέως, ὅθι Νύξ τε καὶ Ἡμέρα ἀμφὶς ἰοῦσαι
Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν οὐδὸν
Χάλκεον. ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζεν
Ἔρχεται, οὐδέ ποτ᾽ ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργει·
Ἀλλ᾽ αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ἐπιστρέφεται· ἡ δ᾽ αὖ δόμου ἐντὸς ἐοῦσα,
Μίμνει τὴν αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ, ἔστ᾽ ἂν ἵκηται.
Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα·
Ἡ δ᾽ Ὕπνον μετὰ χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
Νὺξ ὀλοὴ, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠεροειδεῖ.
Ἔνθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί᾽ ἔχουσιν,

---

738. Πάντων πηγαὶ] Hoc eſt, ἀρχαί. *Guietus.*

738. Πηγαὶ καὶ πείρατα] Videtur addidiſſe πείρατα, *fines*, ad explicandam vocem πηγαὶ, *fontes*, quâ initium terræ, maris & cœli ſignificat. Illinc, nimirum, cmnia hæc incipere exiſtimabant, qui terram planam & unâ hac parte à Sole illuſtratam cenſebant. Hinc ℣. 746. Atlantem, qui in ultimo occidente ſedes habebat, ante domum noctis fuiſſe ait. At in ſequentibus, ſibi contradicit, ut ſolet fieri ab iis, qui de re obſcura plura dicere volunt, quàm ſciunt. *Clericus.*

741. Οὖδας ἵκοιτ᾽, εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο] An ſcribendum? οὖδας ἵκοι εἰ πρῶτα πυλέων ἔνδοθε γένοιο. Sic in ἔργοις, ὅπλω δ᾽ εἰς ἀγορὴν ἵκοιο ſcribendum, pro quo vulgò ſcriptum ἵκηται. *Guietus.*

742. Πρὸ θύελλα θυέλλη] Scribo φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη ἀργαλέη. φέροι πρὸ pro προφέροι una voce. Homer. Od. Υ. ἔπειτά μ᾽ ἀναρπάξασα θύελλα οἴχοιτο προφέρουσα. *Guietus.*

743. Δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι] Scribo δεινὸν δὲ καὶ ἀθ. *Guietus.*

744. Τοῦτο τέρας] Τὸ χάσμα τοῦτο. ſequentia:

Τὸ

Ex ordine omnium fontes & fines ſunt,
Moleſti, ſqualidi, quos oderunt etiam ipſi Dii:
Hiatus ingens. nec verò (quiſquam) *toto integro anno*
Solum attingeret, ubi primum portas intra veniſſet,
Sed ſanè huc & illuc ferret impetuoſa procella
Moleſta: horrendúmque etiam immortalibus Diis
Hoc monſtrum: & noctis obſcuræ domus horrenda.
Stans, nubibus obtectæ nigris.
Has ante Japeti filius ſuſtinebat cœlum latum,
Stans, capitéque & indefeſſis manibus
Firmiter, ubi Nóxque & Dies prope euntes
Seſe mutuo compellabant, alternis ſubeuntes magnum limen
Ferreum. hæc quidem intrat, illa verò foràs
Egreditur, neque umquam utráſque domus intus cohibet:
Sed ſemper altera ſaltem extra domum dum eſt,
Terram ſuper movetur: altera rurſum in domo cùm ſit,
Exſpectat ſui tempus itineris, donec veniat.
Hæc quidem terreſtribus multa cernens lumen habens,
Illa verò Somnum in manibus, fratrem Mortis,
Nox noxia, nube tecta atrâ.
Ibi autem Noctis obſcuræ filii domus habent,

καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
Ἕστηκεν, νεφέλῃς κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάις ἔχετ' οὐρανὸν εὐρὺν
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀστεμφέως.

Hæc ſuppoſititia ſunt. *Guietus.*

750. Ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται] Scribendum videtur καταδύεται. *Guietus.*

753. Γαῖαν ἐπιστρέφεται] Si intellexiſſet *Heſiodus* quod hîc habet, ſciviſſet terram non minùs in oppoſito hemiſphærio à ſole illuſtrari, quàm in hoc noſtro, adeóque futilia eſſe quæ dixit de ſitu Tartari. Sed videtur inſcius veritatem effudiſſe, nec ſatis ſciviſſe quid ſibi vellet. Huc facit dictum *Socratis* de Poëtis, quod protulimus *Artis Criticæ* P. 2. S. 1. c. 15. §. 21. *Clericus.*

754. Μίμνει τὴν αὐτῆς] Scribo: τῆς. Ibid. ἔστ' ἂν ἵκηται] Subintellige ἡ ὥρα, v. ſeq. Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι] Subintellige ἡμέρα. *Guietus.*

759.—εἰδ

Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
Τῶν ἕτερος μὲν γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Ἥσυχος ἀνστρέφεται καὶ μείλιχος ἀνθρώποισι.
Τοῦ δὲ σιδηρέη μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσιν· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβῃσιν
Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ἔνθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
Ἑστᾶσιν. δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,
Νηλειής. τέχνην δὲ κακὴν ἔχει. ἐς μὲν ἰόντας
Σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέροισιν·
Ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων
Ἐσθίει ὅν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἐνθάδε ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι,
Δεινὴ Στὺξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο

---

759. ——— ——— οὐδὲ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.]
Videtur eſſe imitatio *Homeri*, qui ita de Cimmeriis Odyſſ. A
——— οὐδὲ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὔθ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα
Οὔθ' ὅτε ἂν ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτράπηται.
Neque umquam eos Sol lucidus adſpicit radiis, neque cùm it ad cœlum ſtellatum, neque cùm iterum ad terram è cœlo convertitur. Clericus.

764. Χάλκεον δέ οἱ ἦτορ] Τὸ οἱ hic non placet. quare ſcribendum videtur χάλκεον δέ τε ἦτορ. *Guietus.*

766. Ἔνθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι] Scribendum videtur θεῶν χθονίων. *Guietus.*

770. Τέχνην δὲ κακὴν ἔχει] Hoc eſt, morem. Dein ἐς μὲν ἰόντας. τρώσεις, ἐσιόντας, εἰσιόντας. *Guietus.*

774. Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης] Ἴφθιμος, ubi de Deo ſermo eſt, verti debet ἰσχυρὸς *potens*, non *fortis*, præſertim cùm loquatur Poëta de *Plutone*. *Perſephone* filia Cereris dicitur alio nomine *Pherephattha*, quod ſi ſcribamus Phœnicio caractere פיר-פתא *pher phethe*.

Somnus & Mors, graves Dii: neque umquam eos
Sol lucidus intuetur radiis,
Cœlum ſcandens, nec cœlitùs deſcendens.
Horum alter quidem terrámque & lata dorſa maris
Quietus percurrit & placidus hominibus.
Alterius verò ferreum quidem cor, æreum verò ei pectus
Crudele in præcordiis: tenet autem quem primum arripuerit
Hominum: hoſtis verò etiam immortalibus Diis.
Illic Dei inferi in anteriore parte ædes reſonantes,
Fortiſque Plutonis & terribilis Proſerpinæ,
Stant. Horrendus autem canis pro foribus cuſtodit,
Sævus. artem autem malam habet. introeuntibus quidem
Adulatur pariter caudáque & auribus ambabus:
Exire verò non iterum permittit denuò, ſed obſervans
Devorat, quemcumque prenderit extra portas euntem
Fortiſque Plutonis & terribilis Proſerpinæ.
Ibidem habitat abominanda Dea immortalibus,
Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani,

---

phethe, ſignificat *fructum copioſum*; noménque hoc terribile habebatur, quia ſacrum. *Plato* in Cratylo, p. 265. eo prolato ſubjicit: πολλοὶ καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα, *multi reverentur hoc nomen.* Περσεφόνην viri docti interpretantur, ex eadem Lingua, פרי ספון *peri-ſaphoun* fructum occultum, quod ſignat ſementem terræ commiſſam. Malim intelligere *reconditum* in horreis. Utrumque nomen aptiſſimum eſt filiæ Δηοῦς, hoc eſt, *Deæ copiæ*. Ceres Regina fuit Siciliæ, cujus filiam rapuit Pluto, aut raptam uxorem duxit; quod in Enarratione * Gallica Myſteriorum Cereris multis oſtendimus. *Clericus.*

776. Δεινὴ Στὺξ θυγάτηρ ἀψοῤῥόου Ὠκεανοῖο] Non difficile eſt intellectu cur Stygem vocet *Heſiodus* filiam Oceani, cùm ſit tanta rerum affinitas; ne dicam ex vaporibus Oceani, qui in pluvias denſantur, oriri fontes. Sed tria ſunt hîc, non ubique obvia, animadvertenda. Primum eſt deſcriptio Stygis, quam prorſus fictam eſſe nos credere vetat quod habet *Pauſanias* in Arcadicis, ſeu Lib. VIII. p. 483. ubi poſtquàm meminit ruderum Oppidi Arcadici, cui Nonacri nomen erat: Τῶν δὲ ἐρειπίων, inquit, οὐ πόῤῥω κρημνός ἐστιν ὑψηλός, οὐκ ἔτερον ἐς τοσοῦτον ἀνήκοντα ὕψους οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τοῦ κρημνοῦ στάζει, καλοῦσι δὲ Ἕλληνες αὐτὸ ὕδωρ Στυγός. Εἶναι δὲ τὴν Στύγα Ἡσίοδος μὲν ἐν Θεογο-

* *Biblioth. Univerſ.* Tom. VI.

Πρεσβυτάτη. νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ'. ἀμφὶ δὲ πάντη
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.
Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις
Ἀγγελίης πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Ὁππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.
Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,
Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ
Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο
Ὑψηλῆς· πολλὸν δὲ ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐξ ἱεροῦ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν

νίας ἐποίησεν· (Ἡσιόδου γὰρ δὴ ἔπη τὴν Θεογονίαν εἰσὶν οἱ νομίζουσι) πεποιημένα οὖν ἐστιν ἐνταῦθα Ὠκεανοῦ θυγατέρα τὴν Στύγα, γυναῖκα δὲ αὐτὴν εἶναι Πάλλαντος: *non procul à ruderibus, eſt alta montis crepido; non aliam vidi, quæ in tantam altitudinem attollatur; aqua verò ſecundùm præruptam rupem ſtillat. Vocant Græci hanc aquam Stygis. Eſſe autem Stygem Heſiodus in Theogonia cecinit; (neque enim deſunt qui Theogoniam opus Heſiodi eſſe credant) cecinit autem Stygem fuiſſe Oceani filiam, & uxorem Pallantis.* Hoc fictum quidem eſt, ut pleraque alia, ſed ex verbis Pauſaniæ intelligere licet, quare dicat *Heſiodus*:

——— κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι Πέτρῃσι κατηρεφέ', ἀμφὶ δὲ πάντη
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.

Inclytas ædes incolit ingentibus ſaxis supernè tectas, circumquaque verò columnis argenteis ad cœlum firmatæ ſunt.

Alterum, quod hîc animadvertendum eſt, ad id pertinet quod Poëtæ aiunt aquam eſſe inferorum; quod inde ortum, quòd aqua illa lethalis eſſet, quemadmodum paullò pòſt docet *Pauſanias*: Θάνατον δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τοῦτο καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἄλλῳ ζώῳ παντί: *lethalis eſt hæc aqua & hominibus, & omnibus aliis animalibus.* Alios etiam habet miros effectus aquæ illius omnia perrumpentis, præter ungulam equinam; ſed qui fortè minùs veri ſunt. Verùm hinc liquet, cur in inferis collocetur, nec dubito quin ea aqua ab antiquiſſimis Græciæ colonis dicta ſit מי שתוק *me ſhouk*, hoc eſt, *aqua ſilentii*, quòd ad *regna ſilentum* eos demitteret. Eodem reſpicere videtur *Heſiodus*, in ſequentibus, ubi dicit eum qui per Stygem pejeravit κεῖσθαι ἄναυδον, *jacere ſine voce.*

Tertiò obſervandum aquam hujus fontis fuiſſe jurijurando conſecratam; quod quî potuerit fieri, ſi lethifera erat, non immeritò quærant

rant

Maxima natu. ſeorſum verò à Diis inclytas ædes incolit
Ingentibus ſaxis supernè tectas: circùm autem quaque
Columnis argenteis ad cœlum firmatæ ſunt.
Raro verò Thaumantis filia pedibus velox Iris.
Nuncii cauſâ verſatur ſuper lata dorſa maris,
Quando lis & contentio inter Deos exorta fuerit.
Et ſanè quiſquis mentiatur cœleſtes domos tenentium, (*rat*
Jupiter Irim mittere ſolet Deorum magnum jusjurandum ut fe-
E longinquo in aureo vaſe aquario celeberrimam aquam
Frigidam, quæ è petra deſtillat alta
Excelſa. multùm verò ſubtus terram ſpatioſam
E ſacro flumine fluit per noctem nigram,

---

rant Lectores. Videtur enim qui jurabat bibiſſe ἐν χρυσέῃ προχόῳ allatam aquam ab Iride. Alioqui neceſſe non erat eam afferri. Crediderim hanc fuiſſe opinionem eorum temporum, eum qui accuſabatur cujuſpiam ſceleris, cujus reus non erat, potuiſſe ſine noxa eam aquam bibere; addito jurejurando, quo innocentiam ſuam teſtatam faceret; ſin minùs, aquam noxiam ſuam naturam obtinuiſſe, & homini mortem, aut gravem morbum creaſſe. Non unus hic fons habitus aptus explorandæ veritati jurisjurandi. Vide quæ habet *Macrobius* de fonte Palicorum Saturnal. Lib. V. c. 19. *Clericus.*

780. Παῦρα δὲ Θαύμαντος] Hoc eſt, *παυράκις. ὀλιγάκις. à παυράκις παυράξ, παῦρα*, ut à *σφοδράκις σφοδράξ σφόδρα*, &c. *Guietus.*

781. Ἀγγελίης πωλεῖται] Scribe *ἀγγελίῃ*, ſubintellige τὸ *σὺν*, hoc eſt, *σὺν ἀγγελίῃ πωλεῖται.* *Guietus.*

783. Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων] Hic verſus ſpurius videtur. *Guietus.*

784. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε] Scribo: Ζεὺς δ' ὅτε Ἶριν. ordo: ἔπεμψε ἐνεῖκαι πολυώνυμον ὕδωρ μέγαν ὅρκον. περὶ Στυγὸς vide Pauſaniam in Arcadicis. *Guietus.*

784. Μέγαν ὅρκον] Hoc eſt, per quem *magnum jusjurandum* concipitur. Sic *Homerus* vocat ὅρκια πιστὰ *agnos* qui adhibebantur ad ſolenniùs jurandum. Iliad. Γ ℣. 245. *Clericus.*

786. Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης] Hic verſus & ſex ſequentes ſunt nothi. *Guietus.*

786. Ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο] Reſpicit ad id quod ex *Pauſania* protulimus, qua de cauſa etiam *Homerus* * vocat *κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ*, *ſtillantem aquam Stygis.* Ταῦτα μὲν δὴ ἐποίησεν, inquit *Pauſanias*, ὡς ἂν ἰδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς στάζον: *hac cecinit, quòd viderit aquam Stygis ſtillantem.* Clericus.

 793. Οἱ

* *Iliad.* O. ℣. 37. ubi Juno jurat per Stygem.

Ὠκεανοῖο κέρας. δεκάτη δ᾽ ἐπὶ μοῖρα δέδασται.
Ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε ϗ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Δίνης ἀργυρέης εἰλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει.
Ἡ δὲ μί᾽ ἐκ πέτρης προρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας ἐπομόσσῃ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Κεῖται νήϋτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν·
Οὐδέ ποτ᾽ ἀμβροσίης ϗ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀνάπνευστος ϗ ἄναυδος
Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ᾽ ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,
Ἄλλος δ᾽ ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος.
Ἐννάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ᾽ ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται, οὐδ᾽ ἐπὶ δαῖτας,
Ἐννέα πάντ᾽ ἔτεα· δεκάτῳ δ᾽ ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων, οἳ Ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ᾽ ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ,
Ὠγύγιον, τὸ δ᾽ ἵησι καταστυφέλου διὰ χώρου.
Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς, ϗ Ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ᾽ ἀτρυγέτοιο ϗ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Ἑξείης πάντων πηγαὶ ϗ πείρατ᾽ ἔασιν,
Ἀργαλέ᾽, εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.
Ἔνθάδε μαρμάρεαί τε πύλαι, ϗ χάλκεος οὐδὸς

---

793. Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας] Scribo ἐπίορκος. τὴν, hoc eſt, ταύτην τὴν ϛύγα. ἀπολείψας *libans* ab ἀπολείβω. *Guietus.*

795. Κεῖται νήϋτμος ϗ τὰ ἑξῆς] Hæc poëticè ficta & adaucta, ſed ex vero nata; nimirum, ex noxia Stygiæ aquæ natura. *Clericus.*

796. Οὐδέ ποτ᾽ ἀμβροσίης] Hic & ſequens 797. eſt ſpurius. *Guietus.*

798. Ἐπὶ κῶμα καλύπτει] Τμῆσις, ἐπικαλύπτει, ſubintellige αὐτόν. *Guietus.*

804. Εἰρέας ἀθανάτων] Scribendum videtur εἰρείαις. ſed hic verſus videtur delendus & ſpurius eſſe. *Guietus.*

806. Τὸ δ᾽ ἵησι καταστυφέλου διὰ χώρου] Scribe, τὸ δίεισι, hoc eſt, ὃ δίεισι διὰ χώρου. Thucyd. ϗ διὰ μέσου αὐτῶν διῄεσαν lib. 3. καταστυφέλου, hoc eſt, aſperum, durum. *Guietus.*

806. Ὠγύγιον] Græci *antiquam* interpretantur, quaſi ab Ogyge, anti-

Oceani cornu. decima verò pars attributa eſt.
Novem quidem circa terrámque & lata dorſa maris
Vorticibus argenteis intortum in mare cadit,
Una verò ex petra profluit, magnum damnum Diis.
Quiſquis perjurium libans pejeraverit
Immortalium, qui tenent verticem nivoſi Olympi,
Jacet ſpiritûs expers integrum per annum:
Neque ambroſiæ & nectaris fruitur
Cibo, ſed jacet non reſpirans, & mutus,
Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
Sed poſtquàm morbo defunctus eſt magnum per annum,
Alia ex alia excipit moleſtiſſima ærumna.
Novennio autem à Diis ſeparatur æternis, *(ad epulas,*
Neque umquam ad conſilium ineundum cum iis verſatur, neque
Novem totis annis: decimo tandem verſatur iterum
In cœtibus immortalium, qui cœleſtes domos incolunt. *(aquam,*
Tale itaque jusjurandum conſtituerunt Dii Stygis perennem
Antiquam illam, quæ tranat valdè aſperum locum.
Ibi autem terræ caliginoſæ, & Tartari obſcuri,
Pontique inexhauſti, & cœli ſtellati,
Ex ordine omnium fontes & fines ſunt,
Moleſti, ſqualidi, quos oderunt etiam Dii ipſi.
Illic ſplendidaque portæ, & æreum limen

---

antiquiſſimo Rege neſcio quo. Intelligimus *amaram*, quod apprimè quadrat in exitialem effectum hujus aquæ potæ; ex Phœnicia Lingua, in qua אגג *agag* ſignificavit, ut apud Arabas, *amaram reddidit aquam.* Hinc quoque dicta *amara*, aqua illa jurisjurandi & zelotypiæ, quam, apud Hebræos, bibere jubebatur mulier adulterii ſuſpecta. Vide Num. V. *Clericus.*

807. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς] Hic & tres ſequentes verſus è ſuperioribus repetiti ſunt, poſt verſum enim 736. collocantur. Sed hinc fortaſſe tollendi. *Guietus.*

807. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Hæ ſunt περιττολογίαι poëticæ, quæ nihil ex vero ducunt. *Clericus.*

809. Πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασι] Πηγαὶ hìc videtur *initium* ſignificare, nam ſolius πόντου poſſet dici *fons*, non terræ, tartari, aut cœli. *Clericus.*

Ἀστεμφής, ῥίζῃσι διηνεκέεσσιν ἀρηρώς,
Αὐτοφυής. πρόσθεν δὲ θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην Χάεος ζοφεροῖο.
Αὐτὰρ ἐρισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ ἐπίκουροι
Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' Ὠκεανοῖο θεμέθλοις,
Κόττος τ' ἠδὲ Γύγης. Βριάρεών γε μὲν ἠῢν ἐόντα,
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος.
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυίειν, θυγατέρα ἥν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασε Ζεὺς,
Ὁπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη,
Ταρτάρου ἐν φιλότητι, διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ· ἐκ δέ οἱ ὤμων
Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,
Γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες· ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίης κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο,
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῇς κεφαλῇσι,
Παντοίην ὄπ' ἰεῖσαι ἀθέσφατον. ἄλλοτε μὲν γὰρ
Φθέγγονθ', ὥστε θεοῖσι συνιέμεν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἀσχέτου ὄσσαν ἀγαύρου·

---

821. Τυφωέα] De hoc egimus ad ✝. 307. Deſcribuntur ſcelerati homines Jordanis accolæ, quorum hiſtoriam & excidium Græcis olim narraverant Phœnices; hoc eſt, mendaces mendacibus augenda atque exornanda tradiderant. *Clericus.*

823. Ἔργματ' ἔχουσαι] Scribo θαῦμα ἀκοῦσαι mirabile auditu. placet. *Guietus.*

824. Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι] Vertunt: *cujus manus quidem ſunt ob robur occupatæ*, aut *operibus aptæ*, quaſi ἔργματα idem ſit hîc ac ἔργον. Sed quodnam opus memoratur Typhonis, aut Typhoëi, ſeu antequàm à Jove vinceretur, ſeu poſtquàm in Tartara detruſus eſt? Deinde quid frigidius hac deſcriptione virium, *cujus manus propter robur habent opera?* Non potuit hoc ferre *Fr. Guietus*, qui ſuſpicatur legendum θαῦμα ἀκοῦσαι, *mirabile auditu.* Verùm tantâ mutatione opus non eſt, cùm præſertim non minùs frigidum ſit, & minùs Græcum: *cujus manus ſunt in robore.* Cùm olim ſine notis accentuum & ſpirituum ſcriberent Græci ΟΥ, æquè facilè potuit efferri οὐ *non* ac οὗ, cujus, quod ſi feceris ſententia egregia erit: *Nec manus, propter vires, habent quidquam quo impediri queant, & pedes fortis*

Immotum, radicibus longis compactum,
Suâ ſponte natum: ante illud verò extra omnes Deos
Titanes habitant, ultra Chaos caligine obductum.
Ceterùm valdè tonantis Jovis inclyti auxiliarii
Domus incolunt in Oceani fundamentis
Cottus atque Gyges. Briareum quippe, fortis cùm eſſet,
Generum ſuum fecit graviter fremens Neptunus.
Dedit autem Cymopoliam, ut duceret uxorem, filiam ſuam.
Aſt ubi Titanes è Cœlo expulit Jupiter,
Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
Tartari in concubitu, per auream Venerem.
Cujus manus quidem ſunt ob robur occupatæ,
Et pedes indefeſſi robuſti Dei: ex humeris verò ei
Erant centum capita ſerpentis, horrendi draconis,
Linguis nigris lambentia: præterea ex oculis ei
Admirandis in capitibus ſub ſuperciliis ignis micabat:
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis.
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum ſonitum emittentes ineffabilem. interdum enim
Sonabant, ut Diis intelligere liceret: interdum rurſum
Tauri valdè mugientis robore indomiti vocem ferocis:

---

ti illius Dei ſunt indefeſſi. Ἔργμωται hîc deducimus ab ἔργω, *coërceo, prohibeo.* Hoc unum in hac noſtra interpretatione paullò durius videri queat, quòd particula negativa ſit paullò remotior à verbo. Sed nec deſunt ejus rei exempla, & eam omnino poſtulare videtur ſenſus. *Clericus.*

825. Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ] Hoc eſt, ἦσαν. Dein delenda interpunctio ὄφιος δεινοῖο δράκοντος. ὄφιος δράκοντος, appoſitio. ℣. ſequ. λελειχμότος ſcribendum pro λελειχμότες. *Guietus.*

827. Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν] Hoc eſt θαυμασίαις. *Guietus.*

827. Πῦρ ἀμάρυσσε] *Ignis* hîc vocatur oculorum ſplendor, ut & in ſequente verſu, nequis putet Poëtam ignem propriè dictum in oculis hujus monſtri collocaſſe. Superant hæc omnem περιττολογίαν. *Clericus.*

830. Ἀθέσφατον] Mirabilem. *Guietus.*

831. Φθέγγονθ', ὥς τε θεοῖσι συνιέμεν] Hic verſus eſt ſubdititius & delendus. *Guietus.*

832. Ὄσσαν ἱέντων] Scribe ὄσσαν ἵεντο vocem emittebant. *Guietus.*

 833. Αἰνα-

Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος·
Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαύματ' ἀκοῦσαι·
Ἄλλοτε δ' αὖ ῥοίζασχ', ὑπὸ δ' ἤχεεν οὔρεα μακρά.
Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ,
Καί κεν ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον. ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ' Ὠκεανοῦ τε ῥοαὶ καὶ τάρταρα γαίης.
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος
Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεστενάχιζε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, στεροπῆς τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου.
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ οὐρανὸς, ἠδὲ θάλασσα
Θῦε δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκτὰς, περὶ τ' ἀμφί τε κύματα μακρὰ
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
Τρέσσ' Ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων,
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάριοι, Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες,
Ἀσβέστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἐὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,
Βροντήν τε, στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος. ἀμφὶ δὲ πάσας

---

833. *Ἀναιδέα,*] Hoc eſt, *θρασυν.* *Guietus.*

837. *Θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν*] Fortè nata eſt hæc circumſtantia ex narratione Phœnicum, qui dictitabant inferioris Jordanis accolas *bellum Deo & hominibus indixiſſe*, aut utrorumque *hoſtes ac ſpretores* fuiſſe. Quæ loquutiones perperam intellectæ monſtra hæc pepererunt, quaſi fuiſſet terræ filius Draco, qui bellum Jovi intuliſſet. Certè *Lucretius* deſcribens *Epicuri* dogmata de Numine, quod verbo poſuit, re ſuſtulit, ita de Epicuro loquitur quaſi ei bellum intuliſſet, Lib. I. initio:

> *Quare Relligio pedibus ſubjecta viciſſim*
> *Obteritur, nos exæquat victoria cœlo.* Clericus.

839. *Σκληρὸν ἐβρόντησε*] Non malè hiſce verbis deſcribitur ſubverſio Sodomæ, Gomorræ vicinarúmque urbium, de qua vide Diſſ. noſtram

Interdum rurſus leonis ſævum animum habentis:
Interdum rurſum catulis ſimilia, mira auditu:
Interdum verò ſtridebat, reſonabántque montes alti.
Et ſanè eveniſſet res inevitabilis die illo,
Atque ipſe mortalibus & immortalibus imperaſſet,
Niſi ſtatim intellexiſſet pater hominúmque & Deorum.
Graviter autem intonuit atque fortiter. circùm verò terra
Horrendè edidit fragorem, & cœlum latum ſupernè,
Pontúſque & Oceani fluctus, & remota loca terræ.
Pedibus verò ſub immortalibus magnus contremuit Olympus,
Inſurgente rege: ingemiſcebat autem tellus.
Ardor verò ab utriſque occupabat cæruleum pontum
Tonitrúque, & fulguris igne ab illo immani,
Igneorúmque turbinum, & fulminis ardentis.
Fervebat autem terra omnis, & cœlum, atque mare.
Furebant & circùm littora undique fluctus magni,
Impetu à Deorum: concuſſióque ſedatu difficilis oriebatur.
Expavit autem Pluto inferis mortuis imperans,
Titanéſque ſub tartarum detruſi, circa Saturnum
Ob inexſtinguibilem fremitum, & gravem conflictum.
Jupiter verò poſtquàm incitavit ſuum robur, ſumſítque arma,
Tonitrúque fulgúrque, & coruſcans fulmen,
Percuſſit ab Olympo inſiliens. circùm verò omnia

---

noſtram. *Clericus.*

841. Τάρταρα γαίης] Hoc eſt, remotiſſimæ partes terræ, quæ eſt ſignificatio vocis *tartara*. Vide not ad. ỷ. 119. *Clericus.*

844. Γοειδέα πόντου] Hic intelligendum *mare mortuum*, ſeu lacus Aſphaltites. *Clericus.*

845. Πυρὸς ὑπὸ τοῖο πελώρου] Scribo & diſtinguo πυρός τ' ἀπὸ τ. π. *Guietus.*

847. Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα] Vicina, nempe, infimis partibus Jordanis; qua de re vide memoratam Diſſertationem. *Clericus.*

852. Ἀσβέστου κελάδοιο] Subintellige ὑπό. *Guietus.*

853. Κόρθυνεν ἑὸν μένος] Hoc eſt, ἤγειρεν auxit. *Guietus.*

855. Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο] An? βῆσεν. ἐπιάλμενος. ſubintellige τὸν Τυφῶνα. *Guietus.*

856. Ἔπρε-

Ἔπρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δή μιν δάμασε πληγῇσιν ἱμάσσας,
Ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοῖο ἄνακτος,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης
Πληγέντος. πολλὴ δὲ πελώρη καίετο γαῖα
Ἀτμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὥς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν ὑπό τ' εὐτρήτου χοάνοιο
Θαλφθείς, ἠὲ σίδηρος, ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ,
Τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ, ὑπ' Ἡφαίστου παλάμῃσιν.
Ὣς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλᾳ πυρὸς αἰθομένοιο.
Ῥίψε δέ μιν θυμῷ ἀκάχων ἐς Τάρταρον εὐρύν.
Ἐκ δὲ Τυφωέος ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ Ἀργέστεω Ζεφύροιο.
Οἵ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεή, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μαψαῦραι ἐπιπνείουσι θάλασσαν,

---

856. Ἔπρεσε θεσπεσίας] Α πρέω, πιμπρέω, πέπρησμαι, πρίω, πρήθω &c. φάω, βρίζω, βρίσσω, βρύτλω, ἀναβρύτλω. *Guietus.*

859. Τοῖο ἄνακτος] Ἄναξ, nimirum, ut jam diximus, vox eſt honorifica quæ Regem quidem ſonat ut plurimùm; ſed eximium etiam quidpiam ſignificat, quale erat in ſuo genere hoc monſtrum. *Clericus.*

860. Παιπαλοέσσης] Hoc eſt, τραχείας. alias παιπαλοέσσης pro αἰπαλοέσσης. Hom. ἔστη δὲ σκοπιὴν εἰς παιπαλόεσσαν ἀνελθών, hoc eſt, αἰπεῖαν, ὑψηλήν. *Guietus.*

860. Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν] Inter montes Moabitidis & Chananææ ſitus eſt lacus Aſphaltites, in profunda valle. *Clericus.*

863. Εὐτρήτου χοάνοιο] Interpres videtur legiſſe εὐτήκτου, quod magis placet. v. ſequ. ὅπερ, hoc eſt, ὥσπερ. *Guietus.*

865. Οὔρεος ἐν βήσσῃσι] In fabricis ferrariis, quæ in vallibus ſylvoſis ædificari ſolent propter lignorum copiam. *Guietus.*

868. Ῥίψε] Subintell. Ζεύς. tum pro ἀκάχων an ἀκαχὼν ſcribendum? *Guietus.*

870. Νόσφι Νότου, Βορέω τε καὶ Ἀργεστέω Ζεφύροιο] Hic mirum eſt fieri dumtaxat mentionem trium ventorum, omiſſo *Euro*, qui tamen μαψαύρας non poteſt vocari. Quod cùm non concoquerent nonnulli, legerunt καὶ Ἀργέστου, Ζεφύρου τε, quemadmodum habet in Allegoriis *Joannes Diaconus*; quò etiam reſpicit alter Scholiaſtes, qui memoratis quatuor ventis *cardinalibus*, ut vocantur, ſubjicit: Ἀργέστης ὁ Ἀπηλιώτης,

Combuſſit ingentia capita ſævi portenti.
Ceterùm ubi illud vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatum, ingemiſcebat autem terra vaſta.
Flamma verò fulmine icto proſiliebat à rege,
Montis in ſaltibus opacis aſperis
Percuſſo. multáque ac vaſta ardebat terra
Vapore ingenti, & liqueſcebat ſtanni inſtar,
Quod arte juvenum & in magnum foramen habente catino
Calefactum, vel ut ferrum, quod ſolidiſſimum eſt,
Montis in cavitatibus victum igne urente,
Liqueſcit in terra divina, ſub Vulcani manibus.
Sic ſanè liqueſcebat terra fulgore ignis ardentis.
Abjecit autem illum animò mœſtus in Tartarum vaſtum.
Ex Typhoëo autem eſt ventorum vis humidè flantium,
Excepto Noto, Boreáque, & Argeſte Zephyro.
Qui ſanè ex Diis ſunt nati, hominibus magna utilitas.
Aſt alii ſine uſu venti inſpirant mare,

λιώτης, ὃν λέγει ὁ Ὅμηρος Εὖρον: *Subſolanus quem vocat Homerus Eurum.* Recta ſine dubio eſſet lectio, ſi conſtaret ἀργέστην uſpiam dici Eurum, cùm contrà conſtet eſſe occidentalem ventum, qui & Corus vocatur. *Plinius* Lib. II. H. N. c. 47. *Sunt bini, in quatuor cœli partibus; ab oriente æquinoctiali Subſolanus, ab oriente brumali Vulturnus; illum Apelioten hunc Eurum Græci appellant. A meridie Auſter, & ab occaſu brumali Africus; Noton & Lyba nominant. Ab occaſu Æquinoctiali Favonius, ab occaſu ſolſtitiali Corus; Zephyrum &* ARGESTEN *vocant.* Præterea eoſdem ventos tres commemorat ℣. 379. ubi ἀργέστης eſt etiam epitheton Zephyri, quemadmodum hìc ex vulgata lectione. Crediderim hanc omiſſionem eſſe negligentiæ tribuendam; nam non ignorabat *Heſiodus* eſſe Orientalem ventum.

Idem *Plinius* paullò antea: *Veteres quatuor omnino ſervavere, per totidem mundi partes (ideò nec Homerus plures nominat) hebeti ut mox judicatum eſt ratione.* Vide *Homerum* Odyſſ. E. ℣. 295. *Heſiodus* autem *Homero* in ejuſcemodi rebus nequaquam inferiòr erat, ut ſatis liquet ex Operibus & Diebus. Obiter notandum *Heſiodi* ævo vocem ἀργέστης nondum fuiſſe nomen venti, qui à *Zephyro* diſtingueretur; cùm conjungatur ea vox cum *Zephyro*, quaſi epitheton, quo ſignificetur ejus *celeritas*, aut ſimile quidpiam. *Clericus.*

872. Ἄλλαι μὰψ αὖραι] Μαψαῦραι ſcribo. Heſych. μαψαῦραι, μάταιαι αὖραι, ἠχοῦσαι πνοαί. vulgò ſcriptum ἄμμαι pro αὖραι. ex ἄψ fit μὰψ retrò, in caſſum. Sic ex ὠκὸς, μωκὸς, μὼξ mox, εὐθὺς *Guietus.*

Αἳ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θύουσιν ἀέλλῃ·
Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι, διασκιδνᾶσί τε νῆας,
Ναύτας τε φθείρουσι. κακοῦ δ' οὐ γίνεται ἀλκὴ,
Ἀνδράσιν οἳ κείνῃσι συναντῶσιν κατὰ πόντον.
Αἱ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον ἀνθεμόεσσαν
Ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
Πιμπλεῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ.
Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι,
Δή ῥα τότ' ὤτρυνον βασιλευέμεν ἠδὲ ἀνάσσειν,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν, ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν,
Ἀθανάτων. ὁ δὲ τοῖσιν εὖ διεδάσσατο τιμάς.
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν,
Πλεῖστα θεῶν εἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Αἱμυλίοισι λόγοισιν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν
Γαίης φραδμοσύνῃσι, καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Τὼς γάρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
Ἄλλος ἔχῃ, Διὸς ἀντὶ, θεῶν αἰειγενετάων.
Ἐκ γὰρ τῆς εἵμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι.
Πρώτην μὲν κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,

875. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι] Ἄλλη ſcribendum. *Guietus.*

880. Κολοσυρτοῦ] A πόλω verſo, πόλις ἡ πόλεως, pulvis, πόλος, κόλος, unde κολοσυρτίς. *Guietus.*

882. Τιμάων.] Subintell. ἕνεκα. *Guietus.*

884. Εὐρύοπα Ζῆν] Ab εὐρυόπης, ſeu εὐρυόπας, εὐρύοψ. *Guietus.*

885. Εὖ διεδάσσατο] Scribo ἐΰ. *Guietus.*

885. Διεδάσσατο τιμάς] Hoc eſt, munera illis diviſit, ſed poſteritas eos honores intellexit de iis, quibus ſingula Numina præeſſe poſtea credita ſunt. *Clericus.*

886. Ἄλοχον θέτο Μῆτιν] Clarum eſt hîc allegoricum eſſe matrimonium, quòd Regi conjunctius nihil eſſe debeat quàm *prudentia.* *Clericus.*

888. Ἀθήνην] Deam diſciplinarum & fortitudinis meritò Prudentiæ filiam facit Poëta; cùm abſque hac nulla ſit vera fortitudo, nec erudi-

Qui utique incidentes in obſcurum pontum,
Clades magna hominibus gravi ſæviunt turbine,
Alibi autem alii flant, diſſipántque naves,
Nautáſque perdunt. mali autem non eſt remedium
Viris qui illis occurrerint in ponto.
Iidem rurſum per terram immenſam floribus ornatam
Opera jucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,
Replentes pulveréque & moleſto palearum ſtrepitu.
Sed poſtquàm ſanè laborem Dii beati perfecerunt.
Cum Titanibus autem pro honore pugnarunt vi,
Jam tum jubebant regnare atque imperare,
Ex Terræ conſilio, Olympium latè cernentem Jovem
Immortalibus. Hic verò inter illos benè diſtribuit munia.
Jupiter autem Deorum Rex primam uxorem duxit Metin,
Plurimùm ex Diis edoctam, & mortalibus hominibus.
Sed cùm jam eſſet Deam cæſiis oculis Minervam
Paritura, tum demum dolis animo decepto
Blandis ſermonibus in ſuam condidit alvum,
Telluris conſiliis, & Cœli ſtellati.
Sic enim conſuluerunt, ne regium honorem
Alius haberet Jovis loco Deorum ſempiternorum.
Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos naſci.
Primam quidem virginem cæſiis oculis apud Tritonem genitam,

---

eruditio. Ceterùm Ἀθήνη eſt, Phœniciâ linguâ, איתנא *ethana*, hoc eſt, fortis, ut ab aliis jam animadverſum. *Clericus.*

890. Δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας] Subintellige τὸ μήτιος. *Guietus.*

891. Ἑὴν ἐσκάτθετο νηδὺν] An ἐς κάτθετο diviſim ſcribendum? Sic ỹ. 899. pro ἐγκάτθετο νηδὺν ſcribendum ut hîc ἐς κάτθετο, aut ἐς κάτθετο. *Guietus.*

895. Τριτογένειαν] Sic dicitur Minerva quaſi genita à *capite* Jovis, nam ſi ſcribamus Phœniciis litteris תריתא *thritho*, intelligemus deducendam vocem à רית *reth*, quod, pro mutatione ſolenni ת & ש, idem eſſe potuit ac ריש *reſch*, Chaldaïcè & Syriacè *caput*. Ejus antiquæ vocis ſignificatio remanſerat etiamnum apud Athamanas. *Heſychius*: Τριτὼ, Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος φησὶ τὴν κεφαλὴν καλεῖν Ἀθαμᾶνας. Apud Cretenſes, idem hac voce ſignificatum eſſe auctor eſt *Euſtathius* in Iliad. Α. Ed. Rom. p. 504. Hanc quidem circumſtan-

tiam

Ἶσον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν.]
Αὐτὰρ ἔπειτ᾽ ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα·
Ἀλλ᾽ ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν,
Ὥς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας,
Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλῦιαν·
Αἵτ᾽ ἔργ᾽ ὠρεύουσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι·
Μοίρας θ᾽, ᾗς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεὺς,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον· αἵ τε διδοῦσι
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε.
Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους,
Ὠκεανοῦ κούρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ᾽ ἐρατεινήν.
Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἴβετο δερκομενάων
Λυσιμελής· καλὸν δέ θ᾽ ὑπ᾽ ὀφρύσι δερκιόωνται.
Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης ἐς λέχος ἦλθεν,
Ἣ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀϊδωνεὺς

---

tiam Palladis natalium hîc non tradit *Heſiodus*. ſed ſummo conſenſu reliqui omnes Mythologi & Poëtæ habent. Facile eſt intellectu cur ſapientiſſima Dea & Artium Præfecta è cerebro, vel capite Jovis nata putetur, cùm caput exiſtimetur eſſe ſedes animi. Aliæ vocis Etymologiæ non ſunt flocci faciendæ, ſi cum hac conferantur. Τριτογένειαν verterant Romani veteres *Capitam*. *Ovidius* ſub finem Lib. III. Faſtorum:

Parva licet videas Capitæ delubra Minervæ,
Quæ Dea natali cœpit habere ſuo.
Nominis in dubio cauſa eſt, capitale vocamus
Ingenium ſollers; ingenioſa Dea eſt.
An quia de capitis fertur, ſine matre, paterni
Vertice, cum clypeo proſiluiſſe ſuo? Clericus.

896. Τριτογένειαν] Audacem, terribilem. *Guietus.*

899. Ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν] Hoc eſt, prudentiam perpetuò ſibi adeſſe conſiliariam voluit, nec umquam eam dimiſit. *Clericus.*

900. Ὥς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε] *Bonum & malum* omnia ſignificant, apud *Homerum*. & in Hebraïco etiam ſermone. Vide not. ad Geneſ. III, 5. *Clericus.*

901. Θέμιν] Dea hæc eſt Præſes Juſtitiæ, quæ non minùs ac Pru-

dentia

Par habentem patri robur, & prudens conſilium:
Ceterùm deinde ſanè filium Deorum regem & virorum
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed illam ſanè Jupiter antè in ſuum condidit ventrem;
Ut, nempe, ei indicaret Dea bonúmque malúmque.
Poſtea duxit ſplendidam Themin, quæ peperit Horas,
Eunomiámque, Dicénque, & Irenen florentem:
Quæ opera matura faciunt mortalibus hominibus:
Parcáſque, quibus maximum honorem dedit prudens Jupiter,
Clothóque, Lacheſinque, & Atropon: quæ dant
Mortalibus hominibus habere bonúmque malúmque.
Tres verò ei Eurynome Gratias peperit pulcras genas habentes,
Oceani filia, peroptabilem formam habens,
Aglaiam & Euphroſyuen, Thaliámque amabilem:
Quarum è palpebris amor deſtillat contuentium
Solvens membra: jucundum verò ſub ſuperciliis adſpiciunt.
Porrò hic Cereris multa nutrientis ad lectum venit,
Quæ peperit Proſerpinam formoſam, quam Pluto

---

dentia Regibus neceſſaria eſt. Si ſcripſeris Phœniciis litteris תמי, illico liquebit eſſe vocem Phœniciam, à תם *integer, probus*, ita ut nomen Themidis *integritatem* ſonet. *Clericus.*

Ibid. Ἣ τίκεν Ὥρας] *Hora* eſt ab Hebraïca voce אור, *or*, quæ *lucem* ſonat propriè, & tralatitio ſignificatu *cognitionem*, quæ in Rege unà cum integritate conjuncta eſſe debet. Poſſet huc fortè trahi conjunctio *Urim* & *Thummim*, in Pont. Maximo Hebræorum. Affinitas *Horarum* harumce cum Dea Juſtitiæ ſignificatur earum nominibus Εὐνομίη, Δίκη & Εἰρήνη, quæ ſunt Juſtitiæ conſectaria, & veræ eruditionis comites. *Clericus.*

903. Αἵτ' ἔργ' ὠρεύεσι] Fortè ὠρεύωσι ab ὠρεύω. *Guietus.*

904. Μοίρας θ' ᾗς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς.] Quamvis affinitas ſit inter Juſtitiam & munus harum Dearum; non eſt credibile hos verſus eſſe *Heſiodi*, cùm alios parentes Parcis tribuerit antea ỳ. 215. Homo ineptus, qui ſupplere conatus eſt quod non deerat *Heſiodo*, ſed deeſſe putabat, hos de Parcis verſus adſuit, & fortaſſe plures. *Clericus.*

909. Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην] Scrib. Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην. τε hic deeſſe videtur. *Guietus.*

912. Δήμητρος] De Cerere & Proſerpina, egimus antea ad verſus 450. & 774. *Clericus.*

914. Ἔδωκε

Ἥρπασεν ἧς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐράσατο καλλικόμοιο,
Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο
Ἐννέα, τῇσιν ἅδον θαλίαι, καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων οὐρανιώνων,
Γείνατ' ἄρ', αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.
Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Ἡ δ' Ἥβην, καὶ Ἄρηα, καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε,

---

914. Ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεὺς] Conceſſit ut caperet. *Guietus.*

915. Μνημοσύνης] Vide not. ad. ℣. 52. *Clericus.*

918. Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα] De nomine Latonæ, egimus ad ℣. 406. Nunc dicendum quare ejus filius vocaretur Φοῖβος Ἀπόλλων, nam paſſim ita appellatur ab *Homero*, quaſi *Apollo* ſit cognomen. Si autem ſcribas Hebraicè: פה-בו הפלון *phe-bo hapollon*, Linguæ Hebraïcæ peritus ſtatim interpretabitur *os in eo mirum*, quod apprimè convenit Deo fatidico. Vide dicta de *Phœbe*, ad ℣. 404.

Ibidem. Καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν] Phœnicio charactere הרתמי *barthemi*, ſignificat, *mons admiratio mea*, ab הר har, *mons* & תמה thamah, *admiratus eſt.* Diana, nimirum, venatrix montibus maximè delectabatur. Antiquiſſimus hymnus in Dianam, qui *Homero* tribuitur, ſic eam deſcribit:

Ἣ κατ' ὄρη σκιόεντα, καὶ ἄκριας ἠνεμοέσσας
Ἄγρῃ τερπομένη παγχρύσεα τόξα τιταίνει.

Quæ per montes umbroſos & promuntoria ventoſa, venatione oblectata totum aureum arcum tendit. Sic ipſa, apud *Callimachum* in Hymno, qui ipſi inſcriptus eſt, loquitur, ℣. 19.

——— σπαρνὸν γὰρ ὅτ' Ἄρτεμις ἄστυ κάτεισιν,
Οὔρεσιν οἰκήσω.

Rarò Diana in urbem ibit, in montibus habitabo. Vide ejuſdem Hymni ℣ſſ. 3 & 18. Apud *Lucianum*, in Dialogis Deorum, p. 212. T. I. dicitur ὄρειος, *montana*; & p. 217. T. I. Amor negat ſe poſſe vulnerare Dianam φεύγουσαν ἀεὶ διὰ τῶν ὀρῶν, *fugientem ſemper per montes.* Talia innumera poſſent proferri.

Obſervandum hìc & alibi clarè diſtingui Apollinem & Dianam à Sole & Luna, qui ℣. 371. dicuntur Hyperione & Thiâ nati. Attamen conſtat poſtea Apollinem quidem & Solem unum Numen creditum fuiſſe, Lunam verò ac Dianam alterum; quod ideò factum puto, quia Apollinis quidem animum, poſt mortem, in Solem iviſſe, ut æternæ illi flammæ præeſſet, dicebant antiquiſſimi Poëtæ; Dianæ verò mentem Lunam inſediſſe. Genus hoc fuit adulationis, quo vetuſtiſſimi

Rapuit ſua à matre, dedit autem ſapiens Jupiter.
Mnemoſynen verò deinceps amavit pulcricomam,
Ex qua Muſæ aureis reticulis revinctæ natæ ſunt
Novem, quibus placent convivia, & oblectatio cantûs.
Latona autem Apollinem, & Dianam ſagittis gaudentem,
Suaviſſimos liberos præ omnibus cœlicolis,
Peperit ſanè, Ægiocho Jovi concubitu miſta.
Poſtremam verò Junonem floridam duxit uxorem.
Hæc autem Heben, Martem, & Lucinam peperit,

---

tuſtiſſimi Græci proſequuti ſunt liberos Jovis. Sic & Ægyptii Iſidi adulati erant, cùm columnæ, ſepulcro Iſidis impoſitæ, cùm alia, tum etiam hæc inſcripſiſſent: * Ἐγώ εἰμι ἡ ἐν τῷ ἄστρῳ τῷ Κυνὶ ἐπιτέλλουσα: *Ego ſum, quæ in Canis ſidere exorior.* Indidem factum ut ſtellis omnibus impoſuerint nomina illuſtrium virorum & fœminarum; qua de re agit *Hyginus*, in Lib. II. Poëtici Aſtronomici, *de ſignorum cœleſtium Hiſtoriis.* Clericus.

919. Γείνατ' ἄρ' αἰγιόχοιο] Scrib. γείνατ' ἐν αἰγιόχοιο. placet. *Guietus.*

921. Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν] Attamen hæc ſola legitima uxor habita, ceteræ omnes pellices. Dicitur, apud *Lucianum*, Jovis ἡ νόμῳ γαμετὴ *legitima conjux*, in Dialogis Deorum p. 192. Tom. I. & Jovi συμβασιλεύειν, p. 213. *Clericus.*

922. Ἥβην] Hæc Dea fuit juventutis præſes, quam nomen traxiſſe liquet ex Hebraïca voce אב *eb*, viror, qui juventutis eſt Symbolum; quòd plantæ tum vigeant maximè, cùm maximè virent. Hinc apud Poëtas, paſſim *viridis juventus* dicitur, imò & ſenectus cùm contingit eam juventuti eſſe ſimilem. *Virgilius* Æneid. V, 295.

Euryalus formâ inſignis VIRIDIQUE *juventâ.*

Idem Lib. VI, 304. de Charonte:

Jam ſenior, ſed cruda Deo VIRIDISQUE *ſenectus.*

Ibidem. Ἄρην.] Notiſſimum eſt Martis ſedes haberi montes Thraciæ, quos aut filius Jovis, Theſſaliæ Regis, aut ex ejus poſteris quiſpiam inſedit, unde dictus eſt הרי *hari*, hoc eſt, *homo montanus*, nam, ut diximus, הר eſt *mons*, ὄρος. Cùm autem ex bello & latrociniis viveret, creditus eſt poſt mortem præeſſe bello, cui tam ſæpè vivus interfuerat. Elegans eſt deſcriptio palatii Martis, apud *Statium* Lib. VII. Thebaïdos, ubi de Mercurio ad illum miſſo, cujus deſcriptionis hoc eſt initium:

Hîc ſteriles delubra notat Mavortia ſylvas,
Horreſcitque tuens, ubi mille furoribus illi
Cingitur adverſo domus immanſueta ſub Æmo:

I qui;

* *Diodor. Siculus* Biblioth. Lib. I. p. 24.

Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.
Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινὴν, ἐγρεκύδοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην,
Πότνιαν ᾗ κέλαδοί τε ἅδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε.

---

qui, ut notum, mons eſt Thraciæ. Hinc à Thracibus Mars impenſè cultus. *Herodotus* Lib. V. c. 7. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τούσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν: *Deos hos Solos colunt, Martem, Liberum, Dianam.* Ac ſanè mores eorum cum ejuſmodi Religione conſentiebant. Idem Scriptor paullò ante de moribus Thracum: ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότατον· τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος κάλλιστον: *otioſum eſſe honeſtiſſimum, agricolam verò contemtiſſimum. E bello atque rapto vivere pulcerrimum.* Clericus.

Ibidem. Εἰλείθυιαν] Vox הילידיא *heilidia* aliunde non poteſt deduci quàm ab היליד *heid*, hoc eſt, *fecit parere*: ſic enim formari poteſt *Hiphil* in verbo ילד *jalad* peperit, æquè ac in aliis verbis ejuſdem formæ. Quàm hoc autem nomen benè conveniat Deæ partui præſidi nemo non videt. Obſervatu dignum eſt diſtingui hoc Numen à Diana, cùm ab *Heſiodo*, tum à Scriptore antiquiſſimo Hymni in Apollinem, qui *Homero* tribui ſolet, narrat enim primùm *Eileithyiam* neſciviſſe Latonam parturire, deinde ait advocatam è cœlo fuiſſe, & partum Latonæ venientem acceleraſſe. Sic habet ℣. 97.

Μούνη δ' οὐκ ἐπέπυστο μογοστόκος Εἰλείθυια
Sola neſcierat partus laborem levans Eileithyia.

Poſtea ℣. 15.

Εὖτ' ἐπὶ Δήλου ἔβαινε μογοστόκος Εἰλείθυια
Τὴν τότε δὴ τόκος εἷλε, μενοίνησεν δὲ τεκέσθαι.

Ubi in Delo inceſſit partus dolores levans Eileithyia, tunc illam partus cepit, & parata erat parere. Qui ergo factum ut Diana cum hoc Numine miſceretur & partibus etiam præficeretur? Qui potuit credi τὰς τικούσας μαιεῦν παρθένος οὖσα, ut utar verbis Junonis apud * *Lucianum*? Nimirum, credebant Lunæ Numen præeſſe partui, quod præſit menſibus, intra quorum certum numerum fœtus in lucem eduntur; cúmque eo Numine miſcebant Dianam, quæ, eo pacto, quamquam virgo, obſtetricis munere fungi ſtatuebatur. Aliam rationem comminiſcitur *Callimachus*, Hymno in Dianam ℣. 20. & ſeqq. ubi ſic Dea loquitur:

—— Πόλεσιν δ' ἐπιμίξομαι ἀνδρῶν
Μοῦνον ὅτ' ὀξείαισιν ὑπ' ὠδίνεσσι γυναῖκες
Τειρόμεναι καλέωσι βοηθόον ᾗσι με μοῖραι

Γει-

* *Tom. I. p. 213. in Dial. Junonis & Latonæ.*

Miſta concubitu Deorum regi & hominum.
Ipſe verò ex capite, cæſiis oculis præditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitûs, indomitam,
Venerandam: cui clamoréſque placuerunt, belláque pugnæque.

Γεινομένῃσιν τοπρῶτον ἐπικλήσονται ἀρήγειν·
Οὕνεκα με καὶ τίκτουσα, καὶ οὐκ ἤλγησε φέρουσα
Μήτηρ.

Urbibus verò admiſcebor hominum, tantùm cùm acutis pariendi doloribus mulieres oppreſſæ vocarint me opitulatricem; quibus me Parcæ, ut primùm nata ſum; ſortem adſignarunt opem ferendi; quoniam & cùm me pareret, & cùm me ferret non doluit mater. Sed commentum hoc eſt *Callimachi*, qui credidit indignum Dea eſſe dolere, inſtar mulierum; non ſententia antiquiſſimorum Græcorum, qui Diis incommoda, imò & vitia humanæ naturæ tribuere ſolent. Philoſophi poſtea, cùm non poſſent hæc concoquere, ad allegorias converſi ſunt; & Poëtis recentioribus corrumpendæ veteris Hiſtoriæ, dum θεοπρεπέστερως volunt loqui, occaſionem præbuerunt. At qui me audiet, is antiquiſſimam Græciæ famam eſſe credet, quâ humana Diis tribuuntur, quòd ejuſmodi rerum fingendarum nulla ratio fuerit, ſi aliter ſenſiſſent Græci. Imò verò periculoſiſſimum fuiſſet θεοπρεπῶς de Deo ſentientibus talia obtrudere. Contrà verò & Philoſophi & recentiores Poëtæ graves rationes habuerunt, cur humana incommoda & vitia Diis detraherent; nec ſine Religionis ſpecie, adprobationéque audientium turpes de Diis hiſtorias mutare aggrediebantur, quod non ſemel facit in hiſce Hymnis *Callimachus*, & præſertim quidem Hymno in Jovem. Sed ne conjecturis agere videamur, en locum ex Hymno Homerico in Apollinem, in quo contraria affirmantur *v.* 91.

Λητὼ δ᾽ ἐννῆμάρ τε καὶ ἐννέα νύκτας ἀέλπτοις
Ὠδίνεσσι πέπαρτο.

Latona novem diebus & novem noctibus incredibilibus doloribus torquebatur. Dabimus etiam auctorem graviſſimum ſententiæ de Luna partuum præſide. Is eſt *Cicero* de Nat. Deorum Lib. II. c. 207. *Dianam*, inquit, & *Lunam eamdem eſſe putant; cùm* ——— *Luna à lucendo nominata ſit, eadem eſt enim Lucina. Itaque ut apud Græcos Dianam eámque Luciferam: ſic apud noſtros, Junonem Lucinam in pariendo invocant.* — *Adhibetur autem ad partus, quòd ii matureſcunt aut ſeptem nonnumquam, aut plerumque novem Lunæ curſibus; qui quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominantur.* Clericus.

924. Αὐτὸς δ᾽ ἐκ κεφαλῆς] Hoc eſt, ſolus. Adoptavit fortè ſibi filiam, quam ipſe educare atque erudire voluit. *Clericus.*

926. Κέλαδοί τε ἄδον] Bellici clamores. *Guietus.*

Ἥρη δ' Ἥφαιστον κλυτὸν ἐν φιλότητι μιγεῖσα
Γείνατο, (καὶ ζαμένησε, καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ)
Ἐκ πάντων τέχνῃσι κεκασμένον οὐρανιώνων.
Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐρικτύπου Ἐννοσιγαίου
Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας· ὅστε θαλάσσης
Πυθμέν' ἔχων, παρὰ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρύσεα δῶ, δεινὸς θεός. αὐτὰρ Ἄρηϊ
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν
Δεινοὺς, οἵ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
Ἐν πολέμῳ κρυόεντι σὺν Ἄρηϊ πτολιπόρθῳ,
Ἁρμονίην θ', ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν,
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα.

---

927. *Ἐν φιλότητι μιγεῖσα*] Legendum *οὐ φιλότητι μιγεῖσα*, nam quemadmodum Jupiter ſolus genuiſſe dicitur Minervam: ſic & Juno *ζαμένησε καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ*, *intendit vires, & contendit cum ſuo marito*, genuitque ſola & péperit Vulcanum. Sic quoque legit Scholiaſtes, qui habet: *οὗτος τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἰσάγει*, *hic* (Heſiodus) *ex ſola Junone Vulcanum inducit*; *ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας*, *Homerus verò ex Jove & Junone*. Ex *Heſiodi* ſententia, adoptavit Juno celeberrimum fabrum, qui vocabatur *Ἥφαιστος*, Phœniciis litteris אפאשתא *epheſchto*, hoc eſt, qui *coquit in igne*, nimirum, metalla; nam אפה eſt *coxit*, & אשתא *ignis*, unde Græcè *ἑστία*, *focus*. Sic legit hunc locum *Heſiodi Lil. Gyraldus*, oſtendítque olim ita lectum. *Clericus*.

928. *Καὶ ζαμένησε*] A *ζαμενής*, *ζαμενέω*, *ὀργίζομαι*. *Guietus*.

931. *Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας*] Nomen תריטון deduxerim à רטט *retet*, timor, aut à רטט *retat*, Chaldaïcè *tremuit* & Arabicè, *tumultum excitavit*, *clamorem edidit*. Nomen non malè convenit Deo cui tribuitur

Buccina, quæ, medio concepit ut aëra ponto,
Littora voce replet ſub utroque jacentia Phœbo.

Quæ verba ſunt *Ovidii*, Metam I. *Clericus*.

934. *Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν*] Hæ ſunt manifeſtò poëticæ perſonæ, quibus nihil ſubeſt hiſtoricum. Sed comites belli ſunt Terror & Metus, ſive inferantur aliis, ſive iis agitemur. *Clericus*.

937. *Ἁρμονίην θ' ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν*] Ingenioſè *Sam. Bochartus* Chanaanis Lib. I. c. 19. nomen *Cadmi* conjicit ſignificare

ejus

Juno autem Vulcanum inclytum, concubitu non miſta,
Peperit, (ac vires intendit, & contendit cum ſuo marito)
Præ omnibus artibus ornatum cœlicolis.
Ex Amphitrite autem & valdè reſonante Neptuno
Triton latè potens natus eſt magnus: qui maris
Fundum tenens apud matrem caram & patrem regem
Incolit aureas ædes, magnus Deus. ſed Marti
Clypeos diſſecanti Venus Terrorem & Metum peperit
Graves, quique virorum denſas turbant phalanges
In bello horrido, unà cum Marte urbes devaſtante,
Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit uxorem.
Jovi verò Atlantis filia Maia peperit glorioſum Mercurium,
Præconem Deorum, ſacrum lectum conſcendens.

---

ejus patriam; erat, nimirum, קדמוני *Kadmoni*, ex iis *Cadmonæis* de quibus Moſes Gen. XV, 19. *Harmoniam* verò dictam ex monte *Hermone*, quæ pars fuit Antilibani, ad ortum fontium Jordanis. *Clericus.*

938. Ἀτλαντὶς Μαῖα τέκε κύδιμον Ἑρμῆν] Primùm, hîc animadvertendum *Maiam*, quæ fuit una Pleiadum, dici filiam Atlantis altiſſimi montis, qui cœlum ipſum ferre dicebatur; ob nexum, ſcilicet, & viciniam. Deinde Pleïas hæc dicitur Maia, hoc eſt, מיא ſive *aquoſa*, nam מים *majim* aquæ dicuntur, à veteri ſingulari מי *mai* aqua. *Aquoſa* autem nomen optimè convenit nobiliſſimæ Pleiadum, quandoquidem Pleïades paſſim *imbrifera*, *madida* & *aquoſa* dicuntur à Poëtis; quòd iis, initio veris, orientibus, pluvium ſoleat eſſe cœlum. Vide collecta hanc in rem à *Nicol. Loydio* in Lex. Hiſtorico. Filius hujus Pleïadis dictus eſt Ἑρμῆς, hoc eſt, ערמא *herma*, quod à Radice ערם, *haram*, *calliditate uſus fuit.* Quo nomine egregiè deſcribitur indoles Dei furum, & fraudium. Quam in rem legendus Hymnus in *Mercurium*, ex quo pauculos dumtaxat verſus, quibus deſcribitur ejus ingenium, proferemus; ubi ita de Maia, ꝟ. 13. *& ſeqq.*

Καὶ τότ' ἐγείνατο παῖδα πολύτροπον, αἱμυλομήτην,
Ληϊστῆρ', ἐλατῆρα βοῶν, ἡγήτορ' ὀνείρων,
Νυκτὸς ὀπωπητῆρα, καὶ τὰ ἑξῆς.

Tunc peperit filium vafrum & blandiloquum, prædonem, abactorem boum, ducem ſomniorum, noctis ſpectatorem &c. Hæc epitheta Mercurii, hiſtoriâ ejus fraudium, quam multis proſequitur, in ſequentibus confirmat Poëta. *Clericus.*

Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱὸν

940. *Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱὸν*] Quoniam hic eſt primus, qui ab Heſiodo ex Deo & mortali muliere genitus dicitur, inquirendum eſt hoc in loco in rationes, ob quas ab antiquiſſimis Græcis nonnulli filii Deorum crediti & dicti ſint, quos non diffitebantur ex mulieribus natos; quales fuere Bacchus & Hercules Thebani, aliíque innumeri. Sed antea animadvertendum eſt horum generationem narrari, poſt Deorum omnium natales ex Deabus; unde inte ligere eſt mulierum hoſce liberos eſſe natos iis temporibus, quibus jam primi Græciæ coloni Dii habebantur, & colebantur, nec tamen planè memoria obſoleverat, quâ & ipſos homines fuiſſe conſtabat. Memorantur enim hi novi Dii, ex aliis cœlo jam receptis, nati; quorum tamen parentes numquam cum mortalibus concubuiſſe dicti eſſent, niſi crediti fuiſſent & ipſi mortales fuiſſe.

Quod cùm ita ſit, triplici de cauſa homines potuere Deorum filii dici & credi. Prima eſt petita ex antiquiſſimorum Græcorum dialecto, in qua à *Diis nati* atque *educati* dicebantur quicumque aliqua in re Diis ſimiles eſſe judicabantur. Reges, qui imperare videbantur hominibus, ut Juviter Diis & Regibus, propterea vulgò dici ſolebant Διογενεῖς & Διοτρεφεῖς, *à Jove geniti & educati*, ut ex innumeris *Homeri* locis liquet. Sic loquitur Poëta Iliad. B. ℣. 196.

> Θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέος βασιλῆος·
> Τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐστι· φιλεῖ δέ ἑ μητιέτα Ζεύς.

Ira eſt magna à Jove nutriti Regis. Honor autem à Jove eſt, & illum (Regem) *amat conſiliarius Jupiter.* Ad quem locum, ſic habet *Euſtathius*: Ἑρμηνεύει διά τι διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς τοὺς βασιλεῖς λέγει· οὐχ ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἕλκουσι, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐκείνου αὐτοῖς ἡ τιμή: *oſtendit cur Reges dicat à Jove natos & educatos, non quia ex Jove genus ducunt, ſed quia ex illo eſt iis honor.* *Callimachus* Hymno in Jovem ℣. 76. *& ſeqq.*

> Αὐτίκα χαλκῆας μὲν ὑδείομεν Ἡφαίστοιο,
> Τευχηστὰς δ' Ἄρηος, ἐπακτῆρας δὲ Χιτώνης
> Ἀρτέμιδος, Φοίβου δὲ λύρης εὖ εἰδότας οἴμους.
> Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτων
> Θειότερον.

Primò quidem fabros canimus eſſe Vulcani, Milites deinde Martis, Venatores verò Chitones Dianæ, & Phœbi qui lyra probè ſciunt modos. At ex Jove ſunt Reges, quandoquidem Regibus nihil divinius eſt quàm Jupiter.

Quæ verba nos admonent ſecundæ rationis, ob quam mortales immortalium filii dici potuerunt. Nimirum, in Lingua Phœnicia, *pater artificum* dicitur is qui eorum artificium primus invenit, & magiſter diſcipulorum. Vide Geneſ. IV, 21. ubi *pater* artificum dicitur

Cadmi filia verò ei Semele peperit clarum filium,

tur qui primus eos artem docuit. Sic & Propheta dicitur *pater* diſcipulorum ſuorum, 1. Sam. X, 12. & diſcipuli *ejus filii*, 2. Reg. II, 3. IV, 38. Sic Æſculapius & Orpheus dicti ſunt Apollinis filii, quòd ab eo Medicinam didicerint. Hinc etiam *Dei filii* dicti, qui Dei virtutes imitabantur, ut liquet ex Gen. VI, 2.

Tertiò filios Deorum dixerunt eos qui ex Sacerdotibus, vel aliis fraudulentis hominibus, nati erant; ut honori puellarum, quæ ab iis ludificatæ fuerant, conſuleretur. Cùm, nempe, in lucis Diis illis ſacris gravidæ factæ eſſent, aut compreſſæ à Sacerdotibus indutis eo ornatu, quo ſtatuæ Deorum indui ſolebant; non ſine quadam ſpecie veri, apud rudes populos, poterant dicere ſe ex Diis gravidas eſſe; rumorémque ejuſmodi occultè adjuvantibus Sacerdotibus, res tandem credulis pro comperta habebatur, præſertim ſi nati ex furtivo concubitu poſtea rebus geſtis aut inventis famam ſibi parerent. Apud *Ovidium* Metam. III. Juno ſub perſona Beroës nutricis Semeles, ita hanc alloquens inducitur ——— ——— *Optem*

Jupiter ut ſit, ait: metuo tamen omnia, multi
NOMINE Divorum thalamos iniere pudicos.

Hinc videmus, ex fabula Penthei, non facilè creditum Bacchum illum Thebanum eſſe filium Jovis. Sed eſt inſignis hanc in rem Hiſtoria, apud *Dionyſium* Halicarnaſſeum, ſummi judicii hiſtoricum, Lib. I. Ant. Rom. p. 62. quam integram proferemus. Cùm ergo narraſſet artibus Amulii *Iliam*, vel *Rheam*, Numitoris filiam, factam eſſe Sacerdotem Veſtæ: τετάρτῳ. incubuit. ὕστερον ἔτει τὴν Ἰλίαν ἐλθοῦσαν εἰς ἱερὸν ἄλσος Ἄρεος ὕδατος ἁγνοῦ κομιδῆς ἕνεκα ᾧ πρὸς τὰς θυσίας ἔμελλε χρῆσθαι βιάζεταί τις ἐν τῷ τεμένει· τοῦτον δέ τινες μὲν ἀποφαίνουσι τῶν μνηστήρων ἕνα γενέσθαι τῆς κόρης ἐρῶντα τῆς παιδίσκης· οἱ δὲ, αὐτὸν τὸν Ἀμούλιον, οὐκ ἐπιθυμίας μᾶλλον, ἢ ἐπιβουλῆς ἕνεκα, φραξάμενόν τε ὅπλοις οἷς ἐκπληκτικώτατος ὀφθήσεσθαι ἔμελλεν καὶ τὸ τῆς ὄψεως γνώριμον εἰς ἀσαφὲς ὡς μάλιστα ἠδύνατο καθιστάντα. οἱ δὲ πλεῖστοι μυθολογοῦσι τοῦ δαίμονος εἴδωλον, οὗ τὸ χωρίον ἦν, πολλὰ καὶ ἄλλα τῷ πάθει δαιμόνια ἔργα. ἡλίου τε ἀφανισμὸν, καὶ ζόφον ἐν οὐρανῷ κατασχόντος· ὄψιν δὲ ἰδοῦ καὶ τὸ εἴδωλον εἶχε, θαυμασιωτέραν μακρῷ ἢ κατὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀνθρώπων. φασί τε εἰπεῖν τῇ κόρῃ παρηγοροῦντα τὴν λύπην τὸν βιασάμενον ἐξ οὗ γνῶναι δῆλον ὅτι Θεὸς ἦν μηδὲν ἄχθεσθαι τῷ πάθει, τὸ γὰρ κεκοινώνημα τῶν γάμων αὐτῇ γεγονέναι πρὸς τὸν ἐμβατεύοντα τῷ χωρίῳ δαίμονα· τέξεσθαι δ' αὐτὴν ἐκ τοῦ βιασμοῦ δύο παῖδας, ἀνθρώπων μακρῷ κρατίστους ἀρετὴν κατὰ τὰ πολέμια. ταῦτα δὲ εἰπόντα νέφει περικαλυφθῆναι καὶ ἀπὸ γῆς ἀρθέντα φέρεσθαι δι' ἀέρος ἄνω: *Quarto poſt anno Iliam, qua iverat in lucum Martis, ut afferret aquam puram, qua in ſacris uſura erat, aliquis in luco vi comprimit. Hunc nonnulli dicunt fuiſſe unum è procis ejus, amore puellæ captum; alii verò ipſum Amulium, non libidinis magis quàm inſidiarum causâ, cinctum armis quibus maximum ſui terrorem*

rorem incuſſurus erat, & faciem notam, quantùm poterat, in ignotam mutantem. Plerique verò fabulantur ſpeciem ipſius numinis, cujus is locus erat, & quæ cùm multa alia divina opera, tum Solis eclipſin, & tenebras in cœlo præbuiſſet. Species verò, quæ fuit illi ſpectro, auguſtiorem multò magnitudine & pulcritudine, quàm homines fuiſſe. Quin & eum qui Iliam vi compreſſerat, aiunt eam eſſe ſolatum (unde liquebat Deum eſſe) & vetuiſſe ne doleret propter id quod paſſa erat; communionem enim nuptiarum illi interceſſiſſe cum Genio eum locum inſidente. Pariturum autem ex violento concubitu duos pueros, hominum longè præſtantiſſimos virtute bellicâ. Quæ cùm dixiſſet, nube circumſeſtum fuiſſe, & à terra ſublatum, ſuperiora versùs avectum fuiſſe. Satis liquet hæc μυθολογήματα ficta eſſe à puella, ejúſque conſanguineis & amicis, ut honori vitiatæ Veſtalis conſulerent, & pœnas, quas commerita erat, vitaret. Vide ſequentia, apud *Dionyſium*. Prædictionem verò geminorum filiorum, qui naſcituri erant ex illo concubitu, fictam eſſe à poſteris, rem, ut fit, exornantibus in honorem Romuli non difficile eſt intellectu. Quin & potuerunt credulæ mulieres re verâ falli, ut liquet ex Hiſtoria Paulinæ, quæ exſtat apud *Joſephum* Ant. Jud. Lib. XVIII. c. 4. Cùm Decius Mundus Paulinam Saturnini uxorem nec precibus nec pretio corrumpere potuiſſet, Ide quædam hominis liberta, aggreſſa eſt eam ſuperſtitione fallere. Cúmque Paulina Iſidis cultui ſummoperè eſſet dedita, pecuniâ Deæ Sacerdotes corrupit; quorum natu maximus Paulinam adiit, impetratóque ſine arbitris colloquio, venire ſe dixit ab Anubide, capto mulieris formâ, & jubente ut ad ſe veniat. Τῇ δὲ, ſubdit Hiſtoricus, σεμνὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ πρός τε φίλας ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ τούτοις ἀξιώσει τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα δεῖπνόν τε αὐτῇ, καὶ εὐνὴν τοῦ Ἀνούβιδος εἰσηγγέλθαι· συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπιστάμενος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λύχνα ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ Μοῦνδος. προεκέκρυπτο γὰρ τῇδε. οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτήν· παννύχιόν τε αὐτῷ διηκονήσατο ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἳ τὴν ἐπιβουλὴν ᾔδεσαν Παυλῖνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδιηγεῖται τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐνελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τὰ δ' ἐν θαύματι καθίσταντο, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς: *Oratio verò mulieri placuit, jactabatque ſe apud amicas, ob honorem, quo eam dignabatur Anubis. Marito quoque indicat condicta ſibi cœnam, & cubile Anubidis. Conceſſit verò ille, qui probè norat pudicitiam uxoris. Itaque it mulier in templum, & cùm cœnaviſſet, quo tempore ſomni hora erat, clauſis januis à Sacerdote; intus in Sacrario ablata jam erant lucernæ, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab ejus conſortio aberravit. Totam ergo noctem illi inſervit, Deum eſſe rata. At illo digreſſo, priuſquàm moverentur Sacerdotes, qui inſidias neſciebant* (in Græcis addenda nega-

tio

tio οὖν ante ἤδιον) *Paulina mane cùm veniſſet ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, & propterea etiam apud amicas gloriatur. Illi verò partim fidem negabant, rei naturam reſpicientes; partim mirabantur, cùm non poſſent fide indigna judicare, quando ejus pudicitiam & nobilitatem reputabant.* Si rei conſcii in perpetuum tacuiſſent, arcanúmque ſecum ſepeliri voluiſſent; Paulina numquam mutaſſet ſententiam, & ſpectatæ ceteroqui pudicitiæ mulier multis fidem feciſſet, de concubitu ſuo cum Anubide. Quod ſi ex eo gravida facta fuiſſet, nec ipſa, nec alii quibus perſuaſiſſet, dubitâſſent quin filius, aut filia eſſet Anubidis proles. Sed Mundus ipſe rem aperuit Paulinæ, ut docet Hiſtoricus, eáque conſequuta ſunt, quæ fraudem non patiebantur in dubium revocari. Si Tiberio rerum potiente, cùm Roma plena eſſet viris eruditis & callidis; ſi in urbe in qua, ut ille ait, pueri *naſum rhinocerotis habebant*, ejuſmodi dolus ad finem uſque perductus eſt; quid non potuit fieri antiquioribus & ſimplicioribus ſæculis, atque in locis in quibus fraus accuratiſſimè tecta eſt? Certè non uno in loco inſana illa opinio invaluit Numina capi amore mulierum, & cum iis congredi; qua de cauſa in eorum Templis jubebantur mulieres cubare, quaſi divinum amaſium exſpectaturæ; hoc eſt, Sacerdotum libidinem expleturæ. *Herodotus* Lib. I. c. 181. de ſummo tabulato Templi Jovis Beli, quod erat Babylone: Ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσιν οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσιν οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαιέος γυνή· ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν. καὶ κατάπερ ἐν τοῖς Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ πρόμαντις τοῦ θεοῦ ἐπὰν γένηται: *Statua in hoc ſacello nulla eſt, neque hic noctu cubat hominum quiſquam, præter mulierem unam ex indigenis, quam ex omnibus Deus delegerit, uti narrant Chaldæi hujus Dei Sacerdotes. Narrant enim illi (tametſi parum credibilia mihi dicere videntur) Deum ipſum ingredi templum & in hoc cubili conquieſcere; perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mulier quoque cubat. Quarum mulierum utraque cum viris non putatur habere conſuetudinem; ſicuti etiam nec Dei antiſtita Pataris Lyciæ urbe, quando mulier eo munere ornatur.* Si hæc ſæpiùs, & alibi facta ſunt, ut credibile eſt, præſertim rudiori ævo, non eſt cur miremur tot Deorum filios in antiquiſſima Græciæ Hiſtoria occurrere. *Clericus.*

Ibidem. Σεμέλη] Phœnicium nomen fortè fuit צמלא *tſmelah*, quod virginem viro maturam apud Thalmudicos ſonat. Solent Phœnices ortum cujuſpiam ab alio hiſce verbis exprimere: יצא מירכו jatſa mijerecho, *egreſſus eſt ex ejus femore*, ut liquet ex Geneſ. XLVI,

26.

Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διώνυσον πολυγηθέα,
Ἀθάνατον θνητή· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν.
Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις,
Ὁπλοτάτην Χαρίτων, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην,
Κούρην Μίνωος, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Τὴν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς,
Ἲς Ἡρακλῆος, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
Παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου,
Αἰδοίην θέτ' ἄκοιτιν ἐν Οὐλύμπῳ νιφόεντι·
Ὄλβιος, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσσας,
Ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
Περσηῒς Κίρκην τε. καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο,
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο
Γῆμε θεῶν βουλῇσιν Ἰδυῖαν καλλιπάρηον.

---

26 Hinc nata fabula de Baccho Thebano è femore Jovis nato. Ceteræ circumſtantiæ confictæ ſunt à Græculis, ut rationem redderent loquutionis quam non intelligebant. *Clericus.*

941. *Διώνυσον πολυγηθέα*] Bacchum multò antiquiorem fuiſſe Cadmo, nec alia de cauſa Thebanum creditum, quàm quia conditores Thebarum ejus cultum ex Oriente attulerant multis oſtendit *Sam. Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 18. Exiſtimat ille Nimrodum fuiſſe qui Chaldaïcè dicebatur בר־כוש *bar-chouſch*, hoc eſt, *filius Chuſi*, filii Chanaanis, qui nepos fuit Noachi ex Chamo. Quæ felix eſt conjectura; at coacta eſt, nec ullo modo toleranda ea, quâ vult *Διώνυσον* dictum, ex inſcriptione altaris à Moſe, quod dictum fuit יהוה נסי *jehova niſſi.* Quaſi Tyrii, Ægyptii aut alii populi, ex ejuſmodi re nomen fecerint antiquiori multò Moſe Numini! Debuit vir ſummus ſcribere Chaldaïcis litteris hoc nomen די אונים, dein quærere quid *Dionis*, Linguâ Chaldaïcâ, ſignificare queat; & inveniſſet hanc vocem ſignificare eum *qui vi imperat*, nam די eſt *qui* & אונים *ones*, *vi imperans*, ab Radice אנס *anas*, coëgit. Quod egregiè convenit Nimrodo, qui primus Tyrannus fuiſſe cenſetur. Poſtea Græci perperam

crediderint

Rem cum eo habens, Bacchum hilarem,
Immortalem mortalis: nunc verò ambo Dii ſunt.
Alcmene verò peperit fortem Herculem,
Miſta in concubitu Jovi nubes cogenti.
Aglaiam verò Vulcanus percelebris utroque pede claudicans
Minimam natu è Gratiis floridam duxit uxorem.
Sed aureo crine conſpicuus Bacchus flavam Ariadnen,
Filiam Minois, floridam fecit conjugem.
Hanc verò ei immortalem expertémque ſenii fecit Saturnius.
Heben autem Alcmenæ pulcros talos habentis fortis filius
Hercules, peractis luctuoſis certaminibus,
Filiam Jovis magni & Junonis aureis calceamentis utentis,
Pudicam duxit uxorem in Olympo nivoſo:
Felix, qui magno facinore, inter Deos, confecto
Habitat illæſus & expers ſenii omnibus diebus.
Soli autem indefeſſo peperit inclyta Oceanis
Perſeis Circénque, & Æëtem regem.
Æëtes autem filius lucem hominibus dantis Solis
Filiam Oceani ultimi fluvii
Duxit, Deorum ex conſiliis, Idyiam pulcris genis præditam.

---

crediderunt Διώνυσον dictum ex Genitivo Διὸς *Jovis*, & Νύσης urbe Arabiæ, in qua fuerit educatus. *Clericus.*

943. Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην] Hoc eſt, Herculem, de quo in ſingulari Diſſ. in qua oſtendemus Herculem Thebanum, nec unum, nec antiquiſſimum fuiſſe eorum qui *Hercules* dicti ſunt. *Clericus.*

945. Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος &c.] Dignum eſt notatu Vulcano dari uxorem primogenitam Gratiarum non Venerem; nam ceteri omnes Poëtæ Vulcani Venerem uxorem tribuunt. *Clericus.*

947. Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην] Fortè uxor fuit Bacchi, eo modo quo Paulina Mundi; hoc eſt, Sacerdotis cujuſpiam Bacchi. *Clericus.*

950. Ἥβην δ' &c.] Fortè fingunt Deam juventutis collocatam Herculi, quòd, cùm unum hominem fuiſſe crederent, nec intelligerent quî vita unius hominis ſufficere poſſet, ad eas res gerendas, quas geſſit, æternam juventutem ei datam à Diis putarent. Cujus rei veſtigium cernere eſt in ỷ. 955. quamvis dicatur de Hercule in Deorum numerum jam relato. Nam erant & alii Dii ſemper juvenes, ut Apollo, Bacchus, Mercurius &c. *Clericus.*

Ἡ δέ οἱ Μήδειαν εὔσφυρον ἐν φιλότητι
Γείναθ᾽ ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
  Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ᾽, ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες,
Νῆσοί τ᾽, ἤπειροί τε, καὶ ἁλμυρὸς ἔνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο,
Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ᾽ ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάναται, γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ἰασίῳ ἥρωϊ μιγεῖσ᾽ ἐρατῇ φιλότητι
Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Ἐσθλόν· ὃς εἶσ᾽ ἐπὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Πᾶσαν· τῷ δὲ τυχόντι, καὶ οὗ κ᾽ ἐς χεῖρας ἵκηται,
Τὸν δ᾽ ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὤπασεν ὄλβον.
Κάδμῳ δ᾽ Ἁρμονίη, θυγάτηρ χρυσῆς Ἀφροδίτης,
Ἰνὼ καὶ Σεμέλην, καὶ Ἀγαυὴν καλλιπάρῃον,
Αὐτονόην θ᾽, ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης,
Γείνατο καὶ Πολύδωρον ἐϋστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.
Κούρη δ᾽ Ὠκεανοῦ Χρυσάορι καρτεροθύμῳ
Μιχθεῖσ᾽ ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
Καλλιρόη τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἁπάντων,
Γηρυονέα, τὸν κτεῖνε βίη Ἡρακληείη,
Βοῶν ἕνεκ᾽ εἰλιπόδων ἀμφιρρύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ.

---

961. Ἡ δέ οἱ Μήδειαν] Ἡ δὴ ſcribe. *Guietus.*

962. Διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην] Hoc eſt, κατὰ per. *Guietus.*

967 Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ᾽ ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα] Vidimus quare nonnulli dicti ſint Deorum filii, ſed omnes rationes, quas attulimus, huc pertinere non poſſunt; attamen Dearum filii potuere dici, qui ſimiles videbantur Deabus. Sic formoſi vocati fortè ſunt *filii Veneris*, ut Æneas, aliique quorum mater ignorabatur, & forma exmia erat. Sed & fortè Deorum Antiſtitæ, aliæque quæ clanculum pariebant, liberos ſuos tribuebant Deabus, quæ præſidebant lucis, in quibus infantes expoſiti inveniebantur; nec amaſii, ut conſulerent earum honori, contradicebant; præter quàm quòd honorificum videbatur concubuiſſe cum Dea; qua de cauſa infantes tollebant, quos ſe ex Deabus ſuſcepiſſe jactabant. *Clericus.*

969. Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο.] Partus hìc eſt metaphoricus,

quo

Hæc autem ei Medeam pulcros talos habentem in concubitu
Peperit ſubacta per auream Venerem.
Vos quidem nunc valete cæleſtes domos tenentes,
Inſulæque, & continentes terræ, & ſalſus intus Pontus.
Nunc autem Dearum genus cantate blandiloquæ
Muſæ Olympiades, filiæ Jovis Ægiochi,
Quæcumque mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis ſimilem prolem.
Ceres quidem Plutum peperit, præſtantiſſima Dearum,
Jaſio heroï miſta jucundo amore
Novali in ter proſciſſo, Cretæ in pingui tractu,
Bonum: qui vadit ſuper terram, & lata dorſa maris,
Omnem: cui verò obviam fuerit, & cujus ad manus venerit,
Illum locupletem fecit, multámque ei præbuit felicitatem.
Cadmo præterea Harmonia, filia aureæ Veneris,
Ino & Semelen, & Agaven pulcras genas habentem,
Autonoënque, quam duxit Ariſtæus denſa cæſarie præditus,
Peperit & Polydorum in mœnia pulcra habentibus Thebis.
Filia verò Oceani Chryſaori magnanimo
Miſta in concubitu aureæ Veneris
Calliroë peperit filium mortalium robuſtiſſimum omnium
Geryonem, quem interfecit Hercules,
Boves propter flexipedes circumflua in Erythea.

---

quo ſignificatur ex copioſis ſegetibus naſci divitias. *Plutus* perſona eſt Poëtica, de qua vide *Lucianum* in Timone. *Clericus.*

975. Ἁρμονίη.] De hac diximus, ad ℣. 935. Cùm eſſet formoſa & ſtrenua, & ignorarentur ejus parentes, Marti & Veneri tributa eſt. *Clericus.*

976. Σεμέλην] Vide notata ad verſum 941. *Clericus.*

979. Ὠκεανοῖο Χρυσάορι] Scribe Ὠκεανοῦ. *Guietus.*

979. Κούρη δ' Ὠκεανοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς] Hæc omnino addita videntur ab imperita manu, quia res jam dicta eſt ſuprà ℣ſ. 287. & ſeqq. hoc verò in loco eſt planè aliena. Nam hic ſermo eſt de iis quos viri mortales ſuſceperunt ex Deabus, oporterétque Chryſaorem virum mortalem haberi, quod contrarium eſt iis quæ antea, loco memorato, dixit *Heſiodus.* Clericus.

982. Γηρυονῆα τὸν κτεῖνε] Γηρυόνην. *Guietus.*

983. Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων] Βοῶν. *Guietus.*

984. Te-

Τιθωνῷ δ᾽ Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστήν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἠμαθίωνα ἄνακτα.
Αὐτάρ τοι Κεφάλῳ φυτήσατο φαίδιμον υἱὸν,
Ἴφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ἐπιείκελον ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον, τέρεν ἄνθος ἔχοντ᾽ ἐρικυδέος ἥβης,
Παῖδ᾽ ἀπαλὰ φρονέοντα φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὦρτ᾽ ἀνερειψαμένη, καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
Νηοπόλον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.
Κούρην δ᾽ Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος
Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων,
Ἦγε παρ᾽ Αἰήτου, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
Τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑπερήνωρ,
Ὑβριστὴς Πελίης, καὶ ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός.
Τοὺς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείης ἐπὶ νηὸς ἄγων ἑλικώπιδα κούρην,
Αἰσονίδης, καί μιν θαλερὴν ποιήσατ᾽ ἄκοιτιν.
Καί ῥ᾽ ἥγε δμηθεῖσ᾽ ὑπ᾽ Ἰήσονι ποιμένι λαῶν,
Μήδειον τέκε παῖδα, τὸν οὔρεσιν ἔτρεφε Χείρων
Φιλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελεῖτο.
Αὐτὰρ Νηρῆος κοῦραι ἁλίοιο γέροντος,
Ἤτοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε δῖα θεάων,
Αἰακοῦ ἐν φιλότητι διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
Γείνατ᾽ Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα.
Αἰνείαν δ᾽ ἄρ᾽ ἔτικτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια,

---

984. *Τιθωνῷ δ᾽ Ἠὼς τέκε Μέμνονα* &c.] Crediderim *Memnonem* & *Hemathionem* ab antiquiſſimis Græcis dictos fuiſſe, Phœniciſmo noto, *Auroræ filios*, quòd eſſent *Orientalium* regionum incolæ collati cum Græcis. Certè ſuperior Ægyptus, aut Æthiopia, cujus Rex fuiſſe dicitur Memnon, collata Græciæ ad orientem ſolem ſpectat. *Hemathionis* nomen alludit ad appellationem Syriacam חמת *hhemath*, quomodo vocabatur Syriæ urbs, ad quam pertingebant Septentrionales fines Terræ Promiſſæ. *Clericus.*

987. *Ἴφθιμον Φαέθοντα*] Alius fuit Solis & Clymenes filius, cujus fatum deſcripſit *Ovidius* Metamorph. Lib. II. *Clericus.*

989. *Παῖδ᾽ ἀπαλὰ φρονέοντα*] Puerum puerilia ſapientem. Scribendum videtur *ἀπαλά*, ab *ἀπαλὸς*, *ἀπαλόφρων*. *Guietus.*

990. Ἀν-

Tithono verò Aurora peperit Memnona æreâ galeâ inſtructum,
Æthiopum regem, & Hemathionem regem.
Verùm Cephalo peperit inclytum filium,
Fortem Phaëthontem, Diis ſimilem virum,
Quem ſanè juvenem tenerum florem habentem glorioſæ pubertatis,
Puerum juvenilia ſapientem amans genitalia Venus
Incitavit, abripiens & ipſum in templis
Æedituum nocturnum fecit, dæmonem divinum.
Filiam verò Æëtæ à Jove nutriti regis
Æſonides, voluntate Deorum æternorum,
Abduxit ab Æëta, peractis ſuſpirioſis certaminibus,
Quæ multa imperabat magnus rex ſuperbus,
Injurius Pelias, & impius fortium facinorum patrator,
Quibus peractis, ad Jolcum rediit multa perpeſſus,
Veloci in nave vehens blandis oculis præditam puellam
Æſonides, & ipſam floridam fecit uxorem.
Et ſanè hæc ſubacta ab Jaſone paſtore populorum
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
Phillyrides: magni verò Jovis voluntas perficiebatur.
Ceterum Nerei filiæ marini ſenis,
Phocum quidem Pſamathe peperit, præſtantiſſima Dearum,
Æaci in amore, per auream Venerem.
A Peleo autem ſubacta Dea Thetis argenteos pedes habens,
Peperit Achillem proſternentem viros, leonis animo præditum.
Æneam porrò peperit pulcrè coronata Cytherea

---

990. Ἀνερειψαμένη] Heſych. ἀνηρέψαντο, ἀφήρπασαν. Idem ἀνερειψάμενοι, ἀφαρπάσαντες. *Guietus.*

991. Νύχιον] Aliàs μύχιον. *Guietus.*

993. Αἰσονίδης] Jaſon. Multa poſſent proferri, ex quibus colligere licet, Argonautas fuiſſe Mercatores Theſſalos, qui in Colchidem navigarunt; ſed cùm *Heſiodus* eam hiſtoriam non narret, ab ea explicanda, hoc quidem in loco, ſuperſedebimus. *Clericus.*

1004. Φῶκον Ψαμάθη τίκτε δῖα θεάων] Fortè hunc puerum ex ſe & ignota vulgò matre natum ſuſtulit Æacus, aut è fano Neptuni vel Nereïdum, aut ex ipſo littore maris. Idem dixerim de Achille. *Clericus.*

1013. Ἄγριον

Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ὑληέσσης.
Κίρκη δ' Ἠελίου θυγάτηρ Ὑπεριονίδαο
Γείνατ' Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον ἀμύμονά τε, κρατερόν τε,
Οἳ δή τοι μάλα τῆλε μυχῷ νήσων ἱεράων,
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἄνασσον.
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῆϊ Καλυψὼ δῖα θεάων
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε, μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Τέλος τοῦ Ἡσιόδου Θεογονίας.

1013. Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον] Latinum *Hyginus* Fab. CXXVII. Circes & Telemachi filium prodidit. *Dionyſius* verò Halicarnaſſeus, ex veteri Italorum fama, narrat Lib. I. p. 34. Herculem ſuſcepiſſe Λατῖνον ἔκ τινος ὑπερβορείδος κόρης, *Latinum ex quadam ſeptentrionali puella*, eámque poſtea nuptum dediſſe Fauno Aboriginum Regi, quo factum ut plerique Latinum hujus putarint filium, non Herculis. Hinc *Virgilius* Lib. VII. Æneïd. ℣. 45.

——— Rex arva Latinus & urbes
Jam ſenior longa placidas in pace regebat,
Hunc Fauno & Nympha genitum Laurente Maricâ
Accipimus. Fauno Picus pater, íſque parentem
Te, Saturne, refert, tu ſanguinis ultimus auctor.

Sed veluti ſui oblitus Lib. XII. ℣. 164. *Solem avum* ejus vocat, quaſi fuiſſet filius Circes ſolis filiæ; ad quem locum ita *Servius: Latinus ſecundùm Heſiodum in ἀσπιδοποιΐᾳ* (imò Θεογονίᾳ) *Ulyſſis & Circes filius fuit, quam multi Maricam dicunt; ſecundùm quem, nunc dicit*, Solis avi ſpecimen, *Nam Circe Solis eſt filia. Sanè ſciendum Virgilium in varietate Hiſtoria ſua dicta variare.*

Pro Ἄγριον libenter legerim Ἄδριον, propter Adriaticum pelagus. Mos enim eſt Veterum à priſcis heroïbus deducere nomina regionum, ut vel ex Latini nomine liquet, à quo volunt dictum Latium.

Certè

Anchiſæ heroï miſta jucundo concubitu,
Idæ in verticibus habentis multa juga, ſylvoſæ.
Circe verò, Solis filia, filii Hyperionis,
Peperit Ulyſſis ærumnoſi in amore
Agrium, atque Latinum inculpatúmque, fortémque.
Qui ſanè valdè procul in receſſu inſularum ſacrarum
Omnibus Tyrrhenis valdè inclytis imperabant.
Nauſithoum verò Ulyſſi Calypſo excellentiſſima Dearum
Peperit, Nauſinoúmque, miſta amabili concubitu.
Hæ quidem, mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis pares filios.
Nunc verò fœminarum genus cantate ſuaviloqua
Muſæ Olympiades, filiæ Jovis Ægiochi.

Finis Theogoniæ Heſiodi.

Certè in MSS. Codd. exiguùm eſt diſcrimen inter Γ & Δ, ſi baſis τ̃ Δ deleta ſit, aut fugiat oculos. Ceterùm dicit *Heſiodus Agrium* & *Latinum* procul à receſſibus ſacrarum Inſularum imperare Tyrrhenis; quia in continenti imperabant accolis utriuſque Maris, non in Inſula *Æa*, quæ ſedes fuit matris Circes, eique ſacra. *Clericus.*

1014. Τῆλε μυχῷ νήσων ἱεράων] Μυχοὶ ſcribendum. In Fragmentis. Γαλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήνας οἰκί' ἐχόντων] *Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos.*

Αὐτὴν μὲν χέαζ, κρύψαι δ' ἀδόκητον μηχανόεσσαν. An? ἀδόκητος. Guietus.

1016. Ναυσίθοον & Ναυσίνοον vocat filios Ulyſſis ex Calypſone Nympha, quia Ulyſſes *animum* habebat in *navi celere*, cùm eſſet apud Calypſonem, hoc eſt, vehementer optabat habere navem quâ rediret. Vide Odyſſ. E. ℣. 219. & ſeqq. *Clericus.*

F I N I S.

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

HESIODI
ASCRÆI
SCUTUM HERCULIS.

Digitized by Google

NOTULÆ
IN
SCUTUM HERCULIS.

CONSTAT quidem hoc Poëma eſſe ἀκέφαλον, quomodocumque primam voculam legamus; ſed quænam deſint, & quàm multa minimè conſtat. Docet nos *Heſiodus* ipſe, duobus ultimis *Theogoniæ* verſibus, ſe ſcripſiſſe de altero illo Heroum genere, qui a Diis ex mulieribus geniti credebantur, ejúſque Operis non rarò meminerunt Veteres, ut vel ex fragmentis liquet. Horum autem Heroum cùm longè præſtantiſſimus eſſet Hercules, non abſurdè fortè quis conjecerit hoc Poëma, cujus maximâ parte deſcribitur Clypeus Herculis, eſſe majoris illius ἀποσπασμάτιον; quod tamen fragmentum cùm ſolum ſuperſit, ſingulari inſcriptione ornatum, quaſi opuſculum diſtinctum ab eo quod dixi, ad nos pervenit. Certè tria potiſſima Poëmata *Heſiodi* ſolent memorari, inter quæ Herooogonia recenſetur non Scutum. *Maximus Tyrius* Diſſertatione XVI. Ὁ Ἡσίοδος χωρὶς μὲν τὸ Ἡρώων ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅστις ἐξ ἧς ἔφυ· χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις θεογονία· χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸ βίον ἔργα τε ἃ δραστέον, καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δραστέον. *Heſiodus ſeorſim quidem Heroum, à mulieribus initio facto, recenſuit genera, & ex quanam quiſque natus fuerit. Seorſim verò poëmate deſcripta ab illo eſt Theologia, una cum Theogonia. Seorſim denique vitam juvant opera quæ facienda, & dies quibus facienda.* Nos cùm Theogoniam, & ob argumenti præſtantiam, & quòd Poëta ipſe videatur initio Poëmatis indicare primum hoc fuiſſe ſuum Opus, omnibus præmittendam cenſuiſſemus; ei ſubjecimus fragmentum Heroogoniæ, propter ultimos Theogoniæ verſus, quibus hoc Opus veluti pollicetur. Ultimum tandem locum Opera & Dies obtinebunt. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Ἀσπὶς Ἡρακλέους.

Ἢ Οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἤλυθεν ἐς Θήβας, μετ' ἀρήϊον Ἀμφιτρύωνα
Ἀλκμήνη, θυγάτηρ λαοσσόου Ἠλεκτρύωνος.
Ἥ ῥα γυναικῶν φῦλον ἐκαίνυτο θηλυτεράων
Εἴδεΐ τε μεγέθει τε. νόον γε μὲν οὔτις ἔριζε
Τάων ἃς θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι.
Τῆς καὶ ἀπὸ κρῆθεν, βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων
Τοῖον ἄηθ', οἷόν τε πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ καὶ ὣς κατὰ θυμὸν ἑὸν τίεσκεν ἀκοίτην,
Ὡς οὔπω τὶς ἔτισε γυναικῶν θηλυτεράων,
Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν, ἶφι δαμάσσας,
Χωσάμενος περὶ βουσί. λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
Ἐς Θήβας ἱκέτευσε φερεσσακέας Καδμείους.
Ἔνθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρακοίτῃ,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· οὐ γάρ οἱ ἦεν
Πρὶν λεχέων ἐπιβῆναι ἐϋσφύρου Ἠλεκτρυώνης,

Verſ. 1. Ἢ οἵη] Scribendum omnino videtur ἠοίη. Matutina Alcmena. *Guietus.*

1. Ἢ οἵη] Hæc eſt, ut quidem videtur, ἀπόδοσις comparationis, cujus πρότασις, cum Initio Poëmatis, periit. Cùm ergo anteceſſiſſet οἵη μὲν, *qualis quidem* &c. crediderim ſequutum Τοιήδε, *talis* &c. ut in hoc Homerico verſu Iliad. Z. 146.

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Qualis foliorum ſoboles, talis & hominum. Vide & ℣. 9. Fortaſſe cum Dea quapiam conferebatur Alcmena, ut apud *Homerum* Odyſſ. Z 102. Nauſicaa, ubi comparatio incipit à vocibus, οἵη μὲν. Quam hiſce expreſſit *Virgilius*, Æneïd. I. 502. & ſeqq.

QUALIS *in Eurota ripis, aut per juga Cynthi*
Exercet Diana choros &c.

HESIODI ASCRÆI
SCUTUM HERCULIS.

Aut qualis, relictâ domo ac patriâ tellure,
Venit Thebas, ſecuta martium Amphitryonem
Alcmena, filia bellicoſi Electryonis.
Quæ mulierum genus ſuperabat mollium
Formáque & proceritate: prudentia utique nulla cum ea certabat
Illarum, quas mortales mortalibus peperere concumbentes.
Cujus & à vertice, & à palpebris nigricantibus
Tale quiddam ſpirabat, quale & ab aurea Venere.
Atque hæc talis cùm eſſet, ſic animo ſuum colebat conjugem,
Perinde ut nulla umquam coluit mulierum mollium,
Quamquam ejus patrem præſtantem occidiſſet, vi domitum,
Irâ commotus propter boves. relictâ autem ille patriâ tellure,
Thebas venit ſupplicans ſcutatis Cadmeis.
Ubi idem habitabat cum veneranda conjuge,
Seorſim abſque concubitu deſiderabili. Non enim licebat illi
Antè lectum conſcendere formoſæ Electryonidis,

TALIS *erat Dido, talem ſe læta ferebat*
Per medios &c. *Clericus.*

3. Λαοσσόος] Τοὺς λαοὺς παρορμῶντος εἰς πόλεμον. *Guietus.*

7. Βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων] Κυανεάων ex Euſtathio ſcribendum. An βλεφαρῶν à βλεφάρον ἢ τὸ βλέφαρον. Unde Latinum palpebra? βλεπέριον, βλαπέριον, παλπέριον palbebra. Celer celeris celebris, funeris funebris, &c. *Guietus.*

11. Ἦ μὴν] Hoc eſt, ἀλλ' οὖν, ἀλλ' ὅμως. eſ. h. ἶφι δαμάσσας] Hoc eſt, vi, violentè *Guietus.*

12. Χωσάμενος περὶ βουσί] Ergo volens occidit, contrà quàm Scholiaſtæ dicunt. *Guietus.*

14. Παρήγορις] Παρηγορίη. *Guietus.*

15. Οὐ γάρ οἱ ἦεν] Per religionem, nempe, jurisjurandi, de qua vide *Apollodorum.* Clericus.

Πρίν γε φόνον τίσαιτο κασιγνήτων μεγαθύμων
Ἧς ἀλόχου, μαλερῷ δὲ καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.
Ὣς γάρ οἱ διέκειτο, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν.
Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μῆνιν, ἐπείγετο δ' ὅττι τάχιστα
Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν.
Τῷ δ' ἅμα, ἱέμενοι πολέμοιό τε φυλόπιδός τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πνείοντες,
Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι, καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι,
Ἕσποντ'. ἦρχε δὲ τοῖσιν ἐῢς πάϊς Ἀλκαίοιο,
Κυδιόων λαοῖσι. πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν
Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῇσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.
Ὦρτο δ' ἀπ' Οὐλύμποιο δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων,
Ἱμείρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἐννύχιος. τάχα δ' ἷξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.
Ἔνθα καθεζόμενος, φρεσὶ μήδετο θέσκελα ἔργα.
Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ τανυσφύρου Ἠλεκτρυώνης
Εὐνῇ καὶ φιλότητι μίγη, τέλεσεν δ' ἄρ ἐέλδωρ.
Αὐτῇ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος, ἀγλαὸς ἥρως,
Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὅνδε δόμονδε.
Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας

20. Θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν] Muſæus, ἐπιμάρτυρα λύχνον ἐρώτων. An ſcribendum: Θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἦσαν. κατὰ τμῆσιν, pro θεοὶ δ' ἦσαν ἐπιμάρτυροι. Sic Joannes Diaconus legit. placet poſtremum. *Guietus.*

22. Ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν] Subintellige ἐκτελέσαι. θέμις ἦεν fas erat, hoc eſt, ἀναγκαῖον. Sic Horatio nefas eſt ἀδύνατον, *quicquid corrigere eſt nefas.* Guietus.

24. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Hoc eſt, ſub ſcutis caput non occultantes, intrepidi, audaces. *Guietus.*

26. Πάϊς Ἀλκαίοιο] Ἀμφιτρύων, ſcilicet. *Guietus.*

29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα] Hoc eſt, βλάβης, mali, damni. *Guietus.*

32. Ἷξε] Scribe ἶξε. *Guietus.*

32. Τυφαόνιον] Cùm Typhaonii montis in Bœotia nuſquam alibi occurrat mentio, contrà verò celebris fuerit Τιλφώσιον ὄρος, *mons Tilphoſius*, ſub quo erat fons *Tilphoſius*, fortaſſe pro Τυφαόνιον legendum

Quàm cædem ultus eſſet fratrum magnanimorum
Suæ conjugis, flagrantique combuſſiſſet igne vicos
Virorum heroum Taphiorum atque Teleboarum.
Ita enim conſtitutum ipſi erat, diíque teſtes facti fuerant.
Quorum ille verebatur iram, feſtinabátque celerrimè
Exſequi magnum opus, quod ſibi divinitus incumbebat.
Hunc autem unà, cupidi belliqne præliíque,
Bœotii equitando inſignes, ſub clypeis ſpirantes (ſc. *robur*,)
Locríque comminùs pugnantes, & Phocenſes magnanimi
Sequebantur. ducebat autem eos egregius filius Alcæi,
Glorians populis. At pater hominúmque Deorúmque
Aliud conſilium texebat in animo, ut Diis pariter
Et hominibus rerum indagatoribus damnorum depulſorem generaret.
Profectus autem ab Olympo eſt dolum altâ mente volvens,
Deſiderans concubitum elegantis mulieris
Per noctem: celeritérque venit in Typhaonium, unde rurſum
Ad Phicium ſummum acceſſit prudens Jupiter.
Ubi reſidens mente verſabat divina opera.
Nam eadem quidem nocte cum pulcra Electryonide
Lecto & concubitu miſtus eſt, perfecítque deſiderium:
Eadem autem & Amphitryo bellicoſus, illuſtris heros,
Perfecto magno opere, rediit domum ſuam.
Neque ille ad famulos & paſtores agreſtes

---

dum hîc Τιλφώσιον. Vide *Strabonem* Lib. IX, in deſcriptione Bœotiæ. *Phicii*, in quo fuerat *Phix*, ut loquebantur Bœotii, ſeu *Sphinx*, non rara mentio apud Poëtas & Mythographos. *Clericus.*

33. Φίκιον ἀκρότατον] Ἀπὸ τῆς Φικὸς, ἤγουν σφιγγὸς, Φίκιος ſeu Φίκιον. Sic mons dictus. *Guietus.*

35. Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ] Vide quæ ſcripſimus de hujusmodi fraudibus, ad Theogoniæ verſum 940. *Clericus.*

37. Λαοσσόος] Agitator populi, hoc eſt, dux populi. λαοσσόος ut infrà δορυσσόος, à σέω, agito, quatio, concutio. *Guietus.*

39. Οὐδ' ἔγ' ἐπὶ δμῶας] Hoc eſt, ne villam quidem ingreſſus eſt, antequàm ad urbem ſe conferret, quamquam fortè ad viam ſita eſſet villa. Alioqui non divertiſſe ad villam remotiorem, antequàm ad uxorem iret, vehementioris amoris ſpecimen haberi non poſſet. *Clericus.*

42. Ἀσπα-

Ὤρτ' ἴεναι, πρίν γ' ἧς ἀλόχου ἐπιβήμεναι εὐνῆς·
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αἴνυτο ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπαστὸν ὑπεκπροφύγῃ κακότητα
Νούσου ὑπ' ἀργαλέης, ἢ καὶ κρατεροῦ ὑπὸ δεσμοῦ·
Ὥς ῥα τότ' Ἀμφιτρύων χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ἀσπασίως τε φίλως τε ἑὸν δόμον εἰσαφίκανε.
Παννύχιος δ' ἄρ' ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρακοίτῃ,
Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ θεῷ δμηθεῖσα, καὶ ἀνέρι πολλὸν ἀρίστῳ,
Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο παῖδε,
Οὐκ ἔθ' ὁμὰ φρονέοντε, (κασιγνήτω γε μὲν ἤστην.)
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίην Ἡρακληείην·
Τὸν μὲν ὑποδμηθεῖσα κελαινεφέϊ Κρονίωνι,
Αὐτὰρ Ἰφικλῆα γε δορυσσόῳ Ἀμφιτρύωνι.
Κεκριμένην γενεήν. τὸν μὲν, βροτῷ ἀνδρὶ μιγεῖσα·
Τὸν δὲ, Διὶ Κρονίωνι, θεῶν σημάντορι πάντων·
Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρητιάδην μεγάθυμον.
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένει ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
Αὐτὸν, καὶ πατέρ' ὃν, Ἄρην, ἆτον πολέμοιο,
Τεύχεσι λαμπομένους, σέλας ὣς πυρὸς αἰθομένοιο,
Ἑσταότ' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι,
Νύσσοντες χηλῇσι· κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει,
Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
Ἅρματα δ' εὐποίητα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον,

42. Ἀσπαστὸν] Ἀσπασίως, libenter. *Guietus.*

42. Ἀσπαστὸν] Hæc vox eſt etiam, apud *Homerum* Odyſſ. Ε, ν. 398. quem locum imitatur hic *Heſiodus.* Clericus.

46. Παννύχιος] Eſt ἄκυρον, nam aliquam noctis partem cum Alcmena conſumſerat Jupiter. *Clericus.*

Ibidem. Πατρίδα γαῖαν] Mycenas, quarum Rex fuerat Electryon ejus pater. Vide *Apollodorum* Lib. II. Cap. 4. quamvis per omnia non conſentiat cum *Heſiodo.* Neque enim in hiſce notulis hiſtoriam fabularum narrare inſtituimus. *Clericus.*

50. Κασιγνήτω γε μὲν ἤστην] Hæc eſt *verſûs fultura ruentis*, nam ſuperiora verba rem ſatis docent. *Clericus.*

55. Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, diverſam generationem, appoſitio.

Et, anteà quàm ſua conjugis conſcendiſſet lectum.
Tale ſiquidem corde deſiderium ceperat paſtorem populorum.
Sicut quando quiſpiam magna cum voluptate effugit malum
Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:
Ita tunc Amphitryo difficili labore exantlato,
Magnóque deſiderio, lubentíque animo, domum ſuam reverſus eſt.
Totáque nocte concubuit cum veneranda uxore,
Oblectando ſe muneribus aureæ Veneris.
Illa autem à Deo pariter compreſſa, & ab homine longè optimo,
Thebis ſeptem portas habentibus geminos peperit pueros,
Haud quaquam ſimiles, quamquam fratres eſſent. (virum,
Alterum ſiquidem deteriorem, alterum autem longè præſtantiorem
Magnum ac validum, Herculem.
Hunc quidem compreſſa à pluviæ auctore Jove,
Iphicleum autem haſtarum à concuſſore Amphitryone,
Diverſam ſobolem: alterum quidem, cum viro mortali concumbens.
Alterum autem, cum Jove Saturni filio Deorum imperatore om-
Qui & Cygnum occidit, Martis filium, magnanimum. (nium:
Invenit enim in luco longè jaculantis Apollinis
Ipſum, & patrem ejus, Martem, bello inſatiabilem,
Armis fulgentes, ceu fulgorem ignis ardentis,
Stantes in curru: terram autem pulſabant veloces equi,
Ferientes ungulis; pulviſque circa ipſos dividebatur,
Excitatus compactis ſub curribus & pedibus equorum.
Currus autem fabrefacti & rotarum ambitus circum reſonabant,

---

tio. *Guietus.*

55. Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt. ſobolem διακεκριμένην *distinctam*, ſeu quæ facilè ſecerni poterat. *Clericus*

57 Κύκνον] Heroëm ex muliere à Marte genitum, de qualibus Heroïbus in hoc Poëmate egerat Heſiodus. *Clericus.*

58. Ἐν τεμένει Ἀπόλλωνος] Quod erat in Pagaſæo agro, ad Septentrionem Pelaſgici ſinûs. Vide ℣. 70. *Clericus.*

59. Αὐτὸν καὶ πατέρ' ὃν Ἄρηα] An? Αὐτὸν καὶ πατέρα ὃν Ἄρηα. *Guietus.*

61. Κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει] Hoc eſt, valdè excitatus erat. ardebat πυρίως. *Guietus*

63. Πληχθῖσαι ὑφ' ἅρμασι] An? πηχθῖσαι. placet. *Guietus.*

71. Δει-

Ἵππων ἱεμένων. κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων,
Ἐλπόμενος Διὸς υἱὸν, ἀρήϊον, ἡνίοχόν τε,
Χαλκῷ δηώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Ἀλλά οἱ εὐχωλέων οὐκ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληείην.
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου
Λάμπεν ὑπαὶ δεινοῖο θεοῦ τευχέων τε καὶ αὐτοῦ·
Πῦρ δ' ὡς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνου
Ἔτλη θνητὸς ἐὼν κατεναντίον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ἡρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ἰολάου;
Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ὅς ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον·
Ἥρως, ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
Ἦ τι μετ' ἀθανάτους μάκαρας, τοὶ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Ἤλιτεν Ἀμφιτρύων, ὅτ' ἐϋστέφανον ποτὶ Θήβην
Ἦλθε, λιπὼν Τίρυνθον ἐϋκτίμενον πτολίεθρον,
Κτείνας Ἠλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' εὐρυμετώπων·
Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα, καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον.
Οἵ ῥά μιν ἠσπάζοντο, καὶ ἄρμενα πάντα παρεῖχον,
Ἣ δίκη ἔσθ' ἱκέτῃσι, τίον δ' ἄρα κηρόθι μᾶλλον.
Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν ἐϋσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ
Ἧι ἀλόχῳ· τάχα δ' ἄμμες ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν
Γεινόμεθ', οὔτε φυὴν ἐναλίγκιοι, οὔτε νόημα,
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ· τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς.

---

71. Δεινοῖο θεοῦ τευχέων] Ἀρέως. *Guietus.*

76. Ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν] *Supra robuſta membra*; pendentes, ſcilicet. *Guietus.*

79. Ἦ τι μετ' ἀθανάτους] Certè apud immortales. *Guietus.*

80. Ἤλιτεν Ἀμφιτρύων] Quaſi, nempe, irati Dii ei objecerint ſocerum occidendum; quo facinore admiſſo, in exſilium abire coactus eſt. Nam Deos putabant ad prava facinora interdum homines impellere, ut liquet vel ex ✻. 89. Quamobrem eos meritò caſtigavit *Plato* Lib. II. de Republica. *Clericus.*

85. Ἱκέτῃσι] Vide *Æſchyli* Supplices. *Clericus.*

87 Ἄμμες ἐπιπλομένων] *Advolutis annis.* An ? ἄμμες περιπλομένων placet. τὸ ἐπιπλομένων agnoſcit Heſychius. ἐπιπλομένων, κυκλουμένων, πληρουμένων, ἐπιγινομένων. *Guietus.*

Equis feſtinantibus. gaudebat verò Cygnus egregius,
Sperans ſe Jovis filium, ſtrenuum, aurigámque
Ferro interemturum eſſe, & inclytis armis exuturum.
Sed ejus vota non exaudivit Phœbus Apollo.
Ipſe enim contra illum concitavit Herculem.
Totus verò lucus & ara Apollinis Pagaſæi
Collucebat præ vehementis Dei armis, & ipſo;
Et quaſi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi
Suſtinuiſſet mortalis obviam ire,
Præter Herculem & præclarum Iolaum?
Illorum enim & vis magna, & manus invictæ
Ex humeris natæ erant, unà cum robuſtis membris.
Is igitur tunc aurigam allocutus eſt fortem Iolaum:
O heros Iolaë, mortalium longè cariſſime omnium,
Utique in immortales beatos, qui Olympum tenent,
Deliquit Amphitryo. quoniam benè munitas ad Thebas
Abiit, relictâ Tirynthe urbe benè conditâ, *(frontes:*
Poſtquam occiderat Electryonem, propter boves latas habentes
Venitque ad Creontem, & Heniochen longis ornatam veſtibus.
Qui eum exceperunt, & neceſſaria omnia præbuerunt,
Ut æquum eſt ſupplicibus, coluerúntque ex animo magis.
Vivebat autem exſultabundus cum formoſa Electryonide
Conjuge ſua: móxque nos revoluto anno
Nati ſumus, neque ſtaturâ ſimiles corporis, neque ingenio,
Pater tuus & ego: cujus quidem mentem ſuſtulit Jupiter.

---

89. Τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Sic & *Æſchylus*, cujus hæc verba habet memoratus *Plato*.

——— Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς
Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

Deus cauſam præbet mortalibus, cùm prorſus perdere domum vult.
Incertus alius Tragœdus, in Grotiani s Excerptis p. 461.

Ὅταν δὲ Δαίμων ἀνδρὶ πορσύνῃ κακὰ,
Τὸν νοῦν ἔβλαψε πρῶτον ᾧ βουλεύεται.
Quoties alicui deſtinat clades Deus,
Vim lædit illam in mente, qua deliberat.

Alia multa ſimilia impiè dicta occurrunt apud Poëtas, quorum Dii non multò meliores hominibus. *Clericus*.

91. Ἀλ-

Ὅς προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον, σφετέρους τε τοκῆας,
Ὤχετο τιμήσων ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα,
Σχέτλιος· ἦ που πολλὰ μετεστοναχίζετ' ὀπίσσω,
Ἣν ἄτην ἀχέων· ἡ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστιν.
Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεποὺς ἐπετέλλετ' ἀέθλους.
Ὦ φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα
Ἵππων ὠκυπόδων· μέγα δὲ φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα, καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων,
Μηδὲν ὑποδδείσας κλύπον Ἄρεος ἀνδροφόνοιο,
Ὅς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος.
Φοίβου Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος.
Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἐὼν ἄαται πολέμοιο.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ἰόλαος·
Ἠθεῖ', ἦ μάλα δή τι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Τιμᾷ σὴν κεφαλὴν, καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,
Ὅς Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόληα·
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
Σὰς ἐς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρηαι.
Ἀλλά γε, δύσεο τεύχε' ἀρήια, ὄφρα τάχιστα
Δίφρους ἐμπελάσαντες, Ἄρηός θ' ἡμέτερόν τε,
Μαρνώμεσθ'. ἐπεὶ οὔτι ἀτάρβητον Διὸς υἱὸν,
Οὐδ' Ἰφικλείδην δειδίξεται· ἀλλά μιν οἴω
Φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμύμονος Ἀλκείδαο,
Οἳ δή σφι σχεδὸν εἰσὶ, λιλαιόμενοι πολέμοιο

---

91. Ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα] *Abrtivum illum Euryſtheum.* An ſcribendum ἀλιτήμερον placet. ἀλιτήμερον, hoc eſt, τὸν διαμαρτηκότα τῆς ἡμέρας, ἢ τῶν ἡμερῶν τοῦ τοκετοῦ eadem ratione ἠλιτόμηνος dicitur Heſych. ἠλιτόμηνος, πρόωρος. ἀμβλὺ, οὐκ ἐν τῷ δέοντι μηνὶ τεχθεὶς, καὶ διαμαρτηκότα τῶν μηνῶν ἐν τῇ κυήσει. &c. *Guietus.*
93. Ἣν ἄτην ἀχέων] *Nox im ſuam dolens.* Guietus.
94. Ἐμοὶ δαίμων] Hoc eſt, fortuna, ſors, fatum. ſequente verſu ἔχ' ἡνία φοινικόεντα] *Cape habenas rutilantes.* Guietus.
101. Ἄαται πολέμοιο] Præſens pro futuro, hoc eſt, κορεσθήσεται, hoc eſt, vincetur a me. An ſcribendum? Ἦ μὴν καὶ κρατερὸς περ ἐὼν ἀασεῖται πολέμοιο ἀασεῖται pro ἀάσεται, ut πεσεῖται pro πέσεται, a πίπτω. Guietus.
103. Ἠθεῖ' ἦ μάλα] A θέω, θείω, σέβω, σέβομαι, θεῖος eſt, pleonaſmo

Qui relictâ domóque ſuâ, & ſuis parentibus,
Abiit veneraturus nocentem Euryſtheum,
Infelix. certè multùm ingemiſcebat poſtea,
Culpam ſuam lugens: ſed illa irrevocabilis eſt.
Mihi verò Deus difficiles imperavit labores.
O amice, ſed tu celeriter arripe habenas rutilantes
Equorum alipedum: magnámque mente fiduciam concipiens,
Rectâ dirige celerem currum, & alipedum robur equorum,
Nihil veritus ſtrepitum Martis hominum occiſoris,
Qui nunc cum clangore circumquáque furit per ſacrum nemus
Phœbi Apollinis longè jaculantis Regis.
Enimverò, validus licèt ſit, tamen exſaturabitur bello.
Hunc contrà allocutus eſt egregius Iolaüs:
O venerande, quàm multùm verò pater hominum atque Deorum
Honorat caput tuum, & taurinus Neptunus,
Qui Thebarum mœnia tenet, & tuetur civitatem:
Quemadmodum & hunc mortalem validúmque magnúmque
Tuas in manus adducunt, ut gloriam magnam auferas.
Sed age, induere arma Mavortia, ut quàm celerrimè
Currus inter ſe committentes, Martis & noſtrum,
Decertemus. Quoniam neque intrepidum Jovis filium,
Neque Iphiclidem perterrebit: ſed ipſum puto
Mox fugiturum duos filios inculpati Alcidæ,
Qui propè adſunt, cupientes bello

---

naſmo ἠθεῖος, σεμνὸς, σεβαστὸς, σεβάσμιος. Ἠθεῖε, hoc eſt, σεβάσμιε. *Guietus.*

104. Ταύρειος Ἐννοσίγαιος] Vide *Joannem Tzetzem* ad hunc locum. Ex hoc Neptuni cognomine dicta Ταύρεια, quæ, ut docet *Heſychius*, fuit ἑορτή τις ἀγομένη Ποσειδῶνος. *Clericus.*

105. Ῥύεταί τε πόληα] A πόλις, genit. πόλιος, πόληος, πόληα, ut βασιλῆος, βασιλῆα. *Guietus.*

112. Ἀλκείδαο] Ἀμφιτρύωνος. *Guietus.*

112. Δύο παῖδας] Hic παῖς pro quolibet è poſteris ſumitur, nam Hercules quidem filius erat, Iolaus verò nepos Amphitruonis. *Clericus.*

113. Οἵ δή σφι χέλδον εἰσι] Τὸ σφι numeri ſingularis videtur, niſi fortè ad Martem & Cycnum referendum. *Guietus.*

128. Ἀρξῶ

Φυλόπιδα σήσειν· τά σφιν πολὺ φίλτερα θοίνης.
Ὣς φάτο. μείδησεν δὲ βίη Ἡρακληείη,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμενα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἥρως ὦ Ἰόλαε, διοτρεφὲς, οὐκέτι τηλοῦ
Ὑσμίνη τρηχεῖα. σὺ δ' ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
Ὣς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην
Πάντη ἀναστρωφᾶν, καὶ ἀρηγέμεν ὥς κε δύνηαι.
Ὣς εἰπὼν, κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ,
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνε
Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὅν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Ἀθηναίη κούρη Διὸς, ὁππότ' ἔμελλε
Τὸ πρῶτον στονόεντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.
Θήκατο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀνήρ· κοίλην δὲ περὶ στήθεσσι φαρέτρην
Καββάλετ' ἐξόπιθεν. πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ῥιγηλοὶ, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θάνατόν τ' εἶχον, καὶ δάκρυσι μῦρον·
Μέσσοι δὲ ξεστοὶ, περιμήκεες· αὐτὰρ ὄπισθεν
Μορφνοῖο φλεγύαο καλυπτόμενοι πτερύγεσσιν
Ἧσαν. ὁ δ' ὄβριμον ἔγχος ἀκαχμένον εἵλετο χαλκῷ·
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν,

128. Ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον] Hoc eſt, enſem cum baltheo. *Guietus.*

130. Καββάλετ' ἐξόπιθεν] Nota morem pharetram mittendi. lorum ſeu faſciam ex qua pendebat priùs in collum induebatur, & inde pharetra à pectore ad quod poſita erat in tergum rejiciebatur. *Guietus.*

131. Θανάτοιο λαθιφθόγγοιο] Hoc eſt, ἐπιλαθέσθαι ποιοῦντος τῆς φθογγῆς. *Guietus.*

132. Δάκρυσι μῦρον] Sanguineis guttis ſtillabant adhuc recenti à cæde, hoc eſt, inunctæ erant letali pharmaco, madebant, ſtillabant. hoc eſt, occiſorum parentes lacrymare faciebant. *Guietus.*

133. Ξεστοὶ] Hoc eſt, αἰχμὴν ἰθυντηφόροι. *Guietus.*

134. Μορφνοῖο] Μέλανος. *Guietus.*

137. Ἀδάμαντος] Hoc eſt, ferri duriſſimi. ſubintellige τὸ ἐξ ἀδάμαντος.

Prælium conſerere: quæ res ipſis multò gratior quàm epulæ.
Sic ait. arriſit autem fortis Hercules,
Animo oblectatus: admodum enim illi grata dixerat:
Atque eum, reſpondens, verbis volucribus allocutus eſt:
O heros Iolaë, Jovis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aſpera. Tu verò quemadmodum antea fuiſti bellicoſus,
Ita & nunc magnum equum Arionem nigricantibus ſetis obſitum
Quoquoverſum converte, & auxiliare pro eo ac poteris.
Sic locutus, ocreas ex Orichalco ſplendido,
Vulcani inclyta dona, tibiis induxit.
Mox & thoracem pectori induit
Pulcrum, aureum, variegatum: quem ipſi dederat
Pallas Minerva filia Jovis, tunc cùm erat
Primùm luctuoſa aggreſſurus certamina.
Poſuit autem circa humeros malorum depulſorem ferrum
Fortis vir: cavam autem circa pectora pharetram
Rejecit in tergum. in hac multæ erant ſagittæ
Horrendæ, mortis vocem eripientis datrices. (crymis madebant:
Hæ ab anteriori quidem parte mortem habebant præfixam, & la-
Mediæ autem polita erant, longæ: ſed à tergo
Nigræ aquilæ contectæ alis
Erant. ille autem validam haſtam præfixam ære corripuit:
Capiti verò ingenti galeam fabrefactam impoſuit,
Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,

μανῶς. *Guietus.*

137. Ἀδάμαντος] Non dubito quidem quin lapillorum pretioſiſſimus ἀδάμας ſit dictus, quaſi ἀδάμαστος, ob duritiem. *Nomen*, inquit Plinius, Lib. XXXVII. c. 4. *indomita vis Græcâ interpretatione accepit.* Sed & metallorum duriſſimum chalybs, hoc eſt, ferrum probè purgatum ac temperatum, eadem de cauſa ἀδάμας dictum eſt; quod ægrè dometur. Ex hoc genere adamantis conflata erat galea Herculis, & reliqua omnia, quæ cùm conflari poſſent ex metallo, *adamantina* dicuntur. Itaque delirat *Diaconus*, qui hîc lapillum intelligi ſomniat. Sed & illi falluntur, qui *adamantinum* dici putant dumtaxat durum; cùm, ubi de lapillo ſermo non eſt, conflata ex ferro, aut quæ certè eo poſſunt conflari ſola dicantur *adamantina.* Clericus.

Ἥ τ' εἴρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.
ΧΕΡΣΙ' γε μὲν σάκος εἷλε παναίολον· οὐδέ τις αὐτὸ
Οὔτ' ἔρρηξε βαλὼν, οὔτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι.
Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ τιτάνῳ, λευκῷ τ' ἐλέφαντι,
Ἠλέκτρῳ θ' ὑπολαμπὲς ἔην, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον· κυάνου δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο.
Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, οὔτι φατειὸς,
Ἔμπαλιν ὄσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τοῦ καὶ ὀδόντων μὲν πλῆτο στόμα λευκὰ θεόντων,
Δεινῶν, ἀπλήτων. ἐπὶ δὲ βλοσυροῖο μετώπου
Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, κορύσσυσα κλόνον ἀνδρῶν,
Σχετλίη, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἵλετο φωτῶν
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἷι φέροιεν.
Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δύνουσ' ἄϊδος εἴσω
Αὐτῶν· ὀστέα δέ σφι περὶ ῥινοῖο σαπείσης
Σειρίυ ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθεται αἴῃ.
Ἐν δὲ προΐωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο.
Ἐν δ' ὅμαδός τε, φόβος τ', ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει.

138. Εἴρυτο κάρη] Muniebat caput. *Guietus.*

141. Τιτάνῳ] *D'émail blanc.* Guietus.

142. Ἔρρηξε] Perrupit, hoc eſt, perrumpere potuiſſet. *Guietus.*

143. Διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Cærulei ductus trajecti erant. Eſt τμῆσις pro διηλήλαντο. *Guietus.*

147. Λευκὰ θεόντων] An? ὀδόντων λευγαλεάων, ut ſuprà βλεφάρων ἀπὸ κυανεάων? ἐπέχω. τὸ λευκὰ θεόντων ineptum eſt & corruptum videtur. An? λευγαλεόντων, à λευγαλόεις, λευγαλόεντος, à λεύγω, λήγω, λευγάω, λευγάλω, λευγαλὸς, λευγαλόεις, & λευγάλεος. *Guietus.*

147. Ἀπλήτων] Hoc eſt, ad quos ſine periculo nemo manum admoviſſet. Quæ eſt propria ſignificatio vocis ἄαπτος hoc eſt, *qui* tutò *tangi nequit.* Vide vſſ. 230. & 268. *Clericus.*

148. Κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν] Extollens, augens, vel agitans. ciens. *Guietus.*

148. Δεινὴ Ἔρις πεπότητο] Non modò intoleranda eſt licentia Poëtæ, quòd multò plura poneret in clypeo, quàm poterant contineri; ſed quòd eum impleret αὐτοργάτοις, qualia multa poſtea occurrent. Scio nonnullos propterea abjudicaſſe hoc Poëma *Heſiodo*; ſed iidem deleant etiam oportet quod habet *Homerus* de anciliis aureis Vulcani, ſuſpectámque habeant deſcriptionem clypei Achillis, quæ eſt Iliados

Σ.

Quæ muniebat caput Herculis divini. (*quam*
AT *manibus clypeum accepit valdè varium, quem neque quiſ-*
Perrupiſſet jaciendo, neque comminuiſſet, mirum viſu.
Nam totus quidem circumquaque gypſo, candidóque ebore,
Et electro lucidus erat, auróque fulgido
Splendens: cæruleæ verò laminæ erant ductæ.
In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retrò oculis igne lucentibus tuens.
Cujus & dentibus quidem repletum erat os candicantibus,
Sævis, inacceſſis. ſupra terribilem autem frontem
Sæva contentio volitabat, accendens pugnas hominum,
Tetra, quæ & mentem eximebat & præcordia viris
Quicumque bellum adverſus Jovis filium gererent.
Quorum & animæ quidem ſub terram eunt ad Orcum intrò
Ipſorum: oſſa autem eorum, pelle circùm putrefacta,
Sole à torrido, in nigra putreſcunt terra.
In eo autem & propulſatio & vice verſâ perſecutio factæ erant.
In eo tumultus, terror, & homicidium ardebant.

Σ. Atqui veteres illi Poëtæ nullam veriſimilitudinis rationem habebant, ubi ſermo erat de operibus Deorum. Quamobrem non ſemel *Heſiodus* monet hæc fuiſſe κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο, ut fictionum audaciam minuat. *Clericus.*

150. Διὸς υἷι] Ab υἷς, υἷος, υἷι, υἷες, & συναιρέσει υἷι, υἷος, υἷες &c. *Guietus.*

152. Περὶ ῥινοῖο σαπείσης] Περισαπείσης ῥινοῖο. ἡ ῥινὸς, τὸ ῥινῦ. *Guietus.*

153. Σειρίου] Hoc eſt, ἡλίου. ſubintellige ὑπό. Sed ſcribendum videtur Σείριος ὑπ' ἀζαλέοιο κ. π. αἶη? placet. Suidas: Σειρὶ, σειρὸς, ὁ ἥλιος, καὶ σείριος. Suprà σείριος ἀστὴρ, hoc eſt, ὁ ἥλιος. *Guietus.*

153. Σείριος] Quamvis *Ibycus*, ſi *Heſychio* credimus, omnia aſtra σείρια vocaverit; ceteri tamen omnes Poëtæ aut Solem, aut Caniculam eo nomine appellarunt. Quæ aſtra cùm omnium, inter errantes, inerrantéſque ſtellas, potiſſima haberentur, credibile eſt dicta σειρίους quaſi *principes*, nam שר *ſchar* Phœniciâ Linguâ princeps dicitur. Sol certè dicebatur *præeſſe*, vel *dominari diei.* Vide Gen. I, 16. & quæ ad eum locum notavimus. *Clericus.*

155. Ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει] Ardebat; fervebat. ṽ. ſeq. ὀλοὴ κῆρ] Κὴρ. *Guietus.*

Ἐν δ᾽ ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον· ἐν δ᾽ ὀλοὴ κήρ.
Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεούτατον, ἄλλον ἄουτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα, κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖιν.
Εἷμα δ᾽ ἔχ᾽ ἀμφ᾽ ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένη, καναχῇσί τε βεβρυχυῖα.
Ἐν δ᾽ ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ὔ τι φατειῶν
Δώδεκα· ταὶ φοβέεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ᾽ ἀνθρώπων,
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἷι φέροιεν.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν, εὖτε μάχοιτο
Ἀμφιτρυωνιάδης· τὰ δὲ δαίετο θωϋτὰ ἔργα.
Στίγματα δ᾽ ὡς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δράκουσι
Κυάνεα κατὰ νῶτα, μελάνθησαν δὲ γένεια.
Ἐν δὲ συῶν ἀγέλαι χλούνων ἔσαν, ἠδὲ λεόντων
Ἐς σφέας δερκομένων, κοτεόντων τ᾽ ἱεμένων τε,
Τῶν καὶ ὁμιληδὸν στίχες ἤισαν· οὐδέ νυ τώγε
Οὐδέτεροι τρεέτην· φρίσσον γε μὲν αὐχένας ἄμφω,
Ἤδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λῖς, ἀμφὶ δὲ κάπροι
Δοιοί, ἀπουράμενοι ψυχάς, κατὰ δέ σφι κελαινὸν
Αἷμ᾽ ἀπελείβετ᾽ ἔραζ᾽. οἱ δ᾽, αὐχένας ἐξεριπόντες,
Κείατο τεθνηῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέουσι.
Τοὶ δ᾽ ἔτι μᾶλλον ἐγειρέσθην, κοτέοντε μάχεσθαι,
Ἀμφότεροι, χλοῦναί τε σύες, χαροποί τε λέοντες.
Ἐν δ᾽ ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων,
Καινέα τ᾽ ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Ὁπλέα τ᾽, Ἐξάδιόν τε, Φαληρόν τε, Πρόλοχόν τε,
Μόψον τ᾽ Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον, ὄζον Ἄρηος,

---

160. Καναχῇσί τε βεβρυχυῖα] Scribo βεβρηχυῖα, ſtrepitu gravis, hoc eſt, graviter imminens, incumbens. Heſych. βέβρηχεν, ἤχησεν, à βρέχω, βρήχω, βέβρηχα, βεβρηχὼς, βεβρηχυῖα. *Guietus.*

164. Τῶν καὶ ὀδόντων] Τὸ ἐκ hîc ſupplendum. A quibus ſc. ſerpentibus. *Guietus.*

165 Δαίετο θωϋτὰ ἔργα] Heſych. δαίεται, καίεται & δαιόμενον, καιόμενον. fulgebant. θαύματα ἔργα legit Diaconus. θωϋτὰ, hoc eſt, θαυμαστά. à θέω, θαύω θαῦμα. θωύω Ionicè. θωῦμα, θωϋτὸς, θωϋτὰ ἔργα Ionicè. θαυμαστά. Sic & θωϋμάζω pro θαυμάζω. τὸ θωϋτὰ à θωύω fit oportet, pro quo θωΰσσω habet Heſych. θωΰσσειν, βοᾶν, μέλπειν, κηρύσσειν.

In eo contentio quoque, & turba furebant: in eo pernicioſa Parca,
Vivum alium tenens recens vulneratum, alium autem illæſum,
Alium mortuum, per pugnam trahebat pedibus. (*rum*
Veſtem autem habebat circum humeros cruentam ſanguine viro-
Sævum videns, clamoribúſque vehementer ſtrepens. (*effabilium,*
In eo autem & ſerpentum capita ſævorum erant, haud quaquam
Duodecim; quæ perterrefaciebant ſuper terram homines,
Quicumque bellum contra Jovis filium moverent.
Quorum & dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat
Amphitryoniades. Hæc autem diſtincta erant miranda opera.
Porrò veluti puncta quædam apparebant ſævis draconibus,
Cærulea per terga, denigratæque erant illis maxillæ.
In eo autem & ſuum greges agreſtium erant, atque leonum
Mutuò ſeſe adſpicientium, iraſcentiúmque & ruentium,
Quorum etiam turmatim ordines incedebant; neque verò hi,
Neque illi alteros timebant; horrebant attamen colla utrorumque.
Juxta enim eos jacebat magnus leo, circùm autem apri
Duo, ſpoliati vita, deorſúmque illis niger
Cruor deſtillabat in terram. ipſi autem, cervicibus dejectis,
Jacebant mortui ſub terribilibus leonibus.
At illi magis etiam excitabantur, incenſi ad pugnandum,
Utrique, agreſtéſque ſues, trucéſque leones.
In eo autem erat & pugna Lapitharum bellatorum,
Cæneus Rex, Dryáſque, Pirithoúſque,
Hopleúſque, Exadiúſque, Phalerúſque, Prolochúſque,
Mopſúſque Ampycides, Titareſius, filius Martis,

ῥύοιεν, &c. vel ſic θωΰσσω, θωΰσω, ut πλείοσω, πλείσω. θώυξαι, θώϋται, θωϋτὴς pro θωϋξὴς *Guietus.*

166. Ὡς ἐπίφαυσκε] Nota pleonaſmum ἐπίφαυσκε ἰδεῖν. *Guietus.*

168. Χλούνων] A χλοῦνες, non à χλούνης Nominativo, τῶν χλούνων genitivus pluralis. *Guietus.*

171. Αὐχένας ἄμφω] Utrorumque. leonum, ſcilicet, & aprorum. *Guietus.*

173. Κὰδ δέ σφι] Τὸ κὰδ hic pro κάτω, vel κατεπελείβετο. compoſitè. *Guietus.*

181. Ὄζον Ἄρηος] Ramum Martis, non *nothum.* Guietus.

Θησέατ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν,
Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροῒ τεύχε' ἔχοντες.
Κένταυροι δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἠγερέθοντο,
Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιστὴν,
Ἄρκτον θ', Οὔρειόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε, Δρύαλόν τε,
Ἀργύρεοι. χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε συναΐκτην, ὡσεὶ ζωοί περ ἐόντες,
Ἔγχεσιν ἠδ' ἐλάτῃς αὐτοσχεδὸν ὠρεγνῶντο.
Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕστασαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος οὖλος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωοὺς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς. παρὰ δὲ Δεῖμός τε Φόβος τε
Ἕστασαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια.
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ᾤχετο φύλοπιν αἰνήν.
Ἐν δ' ἦν ἀθανάτων ἱερὸς χορός· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ.
Ἱμερόεν. κιθάριζεν Λητοῦς καὶ Διὸς υἱὸς

---

184. Κένταυροι] Narrant Poëtæ hos fuiſſe Ixionis filios, ex Nephele, hoc eſt ut putant, *nube*, quam pro Junone amplexus eſt, & compreſſit. Hæc verò nos de hac fabula, déque nomine Centaurorum conjiciebamus. Ixion, antiquiſſimus tractûs Theſſaliæ Regulus, videtur Jovis totius Theſſaliæ & Græciæ Regis conviva fuiſſe, deinde in carcerem miſſus; qua de cauſa, dictus eſt εἰς ᾅδου detruſus. Duxerat ille uxorem mulierem נפילית *nphilith*, hoc eſt, ſtirpe *Nephilæorum*, vel [illegible] *Nephilim*; quo nomine Phœnices vocabant equites latrocinia exercentes, à verbo נפל *naphal*, irruit. Vide notata à nobis ad Gen. VI, 4. At Græci poſteriores ex Lingua ſua, quæ ab antiqua, lapſu temporis migrationibúſque gentium, immenſum quantùm mutata erat, interpretati ſunt νεφέλην *nubem*. Ex hoc connubio nati dicuntur *Centauri*, ſeu כנותרים *chnoterim*, hoc eſt, *quaſi obſervantes*, vel inſidiantes; qui crediti ſunt ſemihomines & ſemiequi, propter diuturnam equitationem, quâ circumcurſabant vicina omnia, & ſubitis incurſionibus infeſta habebant. *Clericus.*

Theſeúſque Ægides, ſimilis immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.
Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur,
Magnus Petræus, atque Asbolus augur,
Arctúſque, Huriúſque, nigérque pilis Mimas,
Et duo Peucidæ, Perimedes, Dryalúſque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atque impetum pariter faciebant, perinde ac ſi vivi eſſent,
Lanceíſque atque abietibus cominùs certabant.
Inter hæc autem Martis terribilis alipedes ſtabant equi
Aurei, & ibidem ipſe quoque ſpoliator pernicioſus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, veluti qui vivos ſpoliaret,
Currui inſiſtens. juxtà autem Pavòrque Metúſque
Stabant, geſtientes bellum ſubire virorum.
Ibidem autem & Jovis filia Agelea Tritogenia,
Ei ſimilis, quaſi quæ pugnam vellet incendere,
Haſtam habens in manibus, aureámque galeam, (vum.
Ægidémque circum humeros: gradiebatur autem in prælium ſæ-
At erat in eo clypeo & immortalium chorus, in cujus medio
Dulce quiddam perſonabat Latonæ & Jovis filius

---

185. Οὔρειον τε] Οὐρείων ſcribendum videtur. ab ὄρεος, ὄρειος. ✝. ſeq. πευκείδας à πεύκη. πευκεὸς, πευκείδης. *Guietus.*

189. Συναΐκτην] Legendum videtur συναΐχθην. hoc eſt; συνορμηκῶς. *Guietus.*

191. Ἔστασαν] Ἵστασαν. *Guietus.*

192. Ἐναρφόρος] Pro ἐναρσφόρος. *Guietus.*

195. Δειμός τε Φόβος τε] Aurigæ Martis, ut docet *Heſiodus,* hujus Poëmatis ✝. 463. *Clericus.*

197. Ἐν δὲ Διὸς] Sub. ἑςῶ. *Guietus.*

198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Augere, accendere, ciere pugnam. κορύσσειν eſt agitare, tollere. *Guietus.*

199. Χρυσείην τε τρυφάλειαν] Scribe χρυσέην. ✝. ſequ. ἐπὶ δ᾽ ᾤχετο φύλοπιν] Ἐπῴχετο. *Guietus.*

200. Αἰγίδα δ᾽ ἀμφ᾽ ὤμοις] Nondum pugnabat, ac proinde clypeum in tergum rejectum etiamnum habebat. *Clericus.*

Χρυσείη φόρμιγγι· θεῶν δ' ἕδος ἄγνυτ' Ὄλυμπος.
Ἐν δ' ἀγορή, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο,
Ἀθανάτων. Ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγὺ μελπομέναις εἰκυῖαι.
Ἐν δὲ λιμὴν εὔορμος ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πανέφθου κασσιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος· πολλοί γε μὲν ἀμμέσον αὐτοῦ
Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι. δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες
Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐθοίνων ἔλλοπας ἰχθῦς.
Τῶν ὕπο χάλκειοι τρέον ἰχθύες· αὐτὰρ ἐπ' ἀκταῖς
Ἧστο ἀνὴρ ἁλιεὺς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον, ἀπορρίψοντι ἐοικώς.
Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμου Δανάης τέκος ἱππότα Περσεύς,
Οὔτ' ἄρ' ἐπιψαύων σάκεος ποσὶν, οὔθ' ἑκὰς αὐτοῦ.
Θαῦμα μέγα φράσσασθ'· ἐπεὶ οὐδαμῇ ἐστήρικτο.
Τὼς γάρ μιν παλάμαις τεῦξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Χρύσεον· ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα.
Ὤμοισιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἄορ ἔκειτο

---

203. Ἄγνυτ' ὄλυμπος.] Scribe ᾤγνυτ' ὄλυμπος. pandebatur Olympus. ab οἴγω, οἰγνύω, οἴγνυμαι, ᾤγνυτο. Homer. πᾶσαι δ' ὤϊγνυντο πύλαι. olim legebatur ἁγνὸς purus. Repoſuit Heinſius ἄγνυτ', h. e. reſonabat, ἠχὼ ἀπετέλει. vide Heinſii notas. ſed ἄγνυτο hic locum non habet. *Guietus.*

203. Ἄγνυτ' Ὄλυμπος] Hoc eſt fracto cytharæ ſonitu reſonabat. Vide viri doctiſſimi Lectiones Heſiodeas. *Clericus.*

204. Ἐν δ' ἀγορὴ] *Ibi & cœtus.* ἐστεφάνωτο] *Circumpoſita erat.* Guietus.

204. Περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος] Si qui faverent Codices, multò mallem legere ὄχλος, hoc ſenſu: *Erat* in cœlo *cœtus, & circumquaque ſtabat turba immenſa Immortalium inſtar corona*; audientium, nempe, certamen muſicum Apollinis & Muſarum. Ὄλβος quid ſit hoc in loco, & quid ad rem faciat, neminem puto intelligere; ego certè non intelligo. At in ἀγορᾷ vel concione Deorum ὄχλος ſit neceſſe eſt, propter innumerabilem Deorum turbam. *Clericus.*

205. Ἐν ἀγῶνι] *In ludis.* Guietus.

207. Ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης] Homer. ἱστὸν ἀμαιμάκετον. ἀμαιμάκετος, μακρὸς, vaſtus, ingens, immenſus. *Guietus.*

210. Ἐθύ-

Aureâ citharâ. Deorum autem ſedes frangebatur Olympus.
Ibi & cætus, circùm autem opulentiâ infinitâ erat cinctus,
Immortalium. In certamine Deæ autem incipiebant cantum
Muſæ Pierides, ſuave quiddam canentibus ſimiles.
In eo autem & portus appulſu facilis immenſi maris,
Rotundus factus erat puriſſimo è ſtanno,
Inundanti ſimilis: multi verò per medium ipſius
Delphines hac atque illac ferebantur piſcibus inhiantes,
Natantibus ſimiles. Duo autem ſurſum efflantes,
Argentei delphines, depaſcebant mutos piſces.
Sub his ærei trepidabant piſces, ſed in ripis
Sedebat vir piſcator obſervans; habebat autem manibus
Piſcium rete, projecturo ſimilis.

In eo autem & pulcricomæ Danaës filius eques Perſeus,
Neque quidem contingens clypeum pedibus, neque longè ſeparatus
Miraculum magnum dictu! quoniam nuſquam nitebatur. (ab illo:
Ita enim illum manibus fecerat inclytus Vulcanus,
Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria.
Ex humeris autem circa eum nigro capulo enſis pendebat

---

210. Ἔθυνον] Hoc eſt, *ὥρμων*. *ἰχθυάοντες*] Piſcantes. *Guietus.*

211. Ἀναφυσιόωντες] Hoc eſt, *reſpirantes*; qua de cauſa, Delphini ad ſummam aquam emergunt, capútque è mari proferunt. *Plinius* Lib. IX. c. 8. *Cùm fame conciti fugientem in vada ima perſequuti piſcem diutiùs ſpiritum continuere, ut arcu emiſſi ad reſpirandum emicant*; raptáque præda in aëre veſcuntur. Quales duo deſcribuntur hîc ab *Heſiodo*. Clericus.

212. Ἔλλοπες ἰχθῦς] Hoc eſt, *νέες ϗ οἷον ἐλλὰς νηξεῖς*. *Guietus.*

216. Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμου[Hoc eſt, *ἐυλῶ*. *Guietus.*

218. Ἐστήρικτο] Τὸ *σάκος* ſcilicet. *Guietus.*

221. *Μελάνδετον ἆορ*] Capulo nigro. *la garde noire, émaillée de noir.* Heſych. *μελάνδετον, τὸ μέλαιναν ἔχον λαβήν.* idem: *μελάνδετα, μελαίνας ἔχοντα λαβάς.* *Guietus.*

221. Ἆορ.] Aliàs dicitur *ἅρπη ἀδαμαντίνη*, *chalybeus gladius*. Quæ vox eſt à Phœnicia חרבא harbo., aut חרפא *hharpho*, quæ *gladium* ſonat. Vide hanc fabulam, apud *Apollodorum* Lib. II. c. 4. *Clericus.*

222. Ὥς τε

Χάλκεον ἐκ πελαμῶνος· ὁ δ', ὥς τε νόημ', ἐπεπώτο.
Πᾶν δὲ μετάφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου
Γοργοῦς· ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀργυρέη· θύσανοι δὲ κατηωρεῦντο φαεινοὶ
Χρύσειοι· δεινὴ δὲ περὶ κροτάφοισιν ἄνακτος
Κεῖτ' Ἄϊδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.
Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικὼς
Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιταίνετο. ταὶ δὲ μετ' αὐτὸν
Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ οὐ φαταὶ ἐρρώοντο,
Ἱέμεναι μαπέειν. ἐπὶ δὲ χλωροῦ ἀδάμαντος
Βαινουσέων ἰάχεσκε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ
Ὀξέα καὶ λιγέως· ἐπὶ δὲ ζώνῃσι δράκοντε
Δοιὼ ἀπῃωρεῦντ', ἐπικυρτώοντε κάρηνα.
Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε. μένει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας,
Ἄγρια δερκομένω. ἐπὶ δὲ δεινοῖσι καρήνοις

---

222. Ὥς τε νόημ' ἐπεπώτο] Deos cogitationis celeritatem motu æquare non raro dicunt Poetæ, quâ celeritate major nulla eſſe poteſt. Hymni in Apollinem ẏ. 186. ita deſcribitur ejus Numinis ad cœlum iter:

> Ἔνθεν δὲ πρὸς Ὄλυμπον, ἀπὸ χθονὸς, ὥστε νόημα,
> Εἶσι Διὸς πρὸς δῶμα.

Hinc ad Ol pum. a terra, inſtar cogitationis, it ad Jovis domum. At de αὐτομάτῳ idem dici nequit. ſine ipſa illa licentia, quæ ſtatuas per ſe mobiles hic nobis peperit; hoc eſt, ſine ſpe quam conceperat Poëta admirationi fore quidquid elegantibus verſiculis exprimeretur, quæ ſanè inanis non fuit. *Clericus.*

223. Εἶχε κάρη] Κάρη Apollodorus p. 73. εἶχε occupabat. *Guietus.*

224. Κίβυσις] Alii κίβισις, in qua Gorgonis caput. Τὸ μὲν referendum ad Perſeum, non ad μετάφρενον, nec ad κάρη δεινοῖο πελώρου. ἀπὸ τῆς κιβύσεως ἐκρέμαντο θύσανοι, *la frange, la creſpine.* Guietus.

224. Κίβισις] Quidquid Græculi cenſeant de origine hujus vocis, derivandam omnino exiſtimo à Radice Phœnicia קבץ *Kabats*, quæ *colligere*, & *adſtringere* ſignificat; quod fit ope ſacci, aut manticæ, quippe quæ quidquid geſtandum eſt colligit atque adſtringit. Cetera Phœnicia fabulæ clara veſtigia, quæ hic occurrunt, rem propemodum mihi perſuadent. *Clericus.*

228. Ἐρρίγοντι] Φοβουμένῳ. *Guietus.*

229. Ἐπ-

Æreus de loro: ipſe autem velut cogitatio volabat.
Totum autem tergum ejus tenebat caput ſævi monſtri
Gorgonis. ipſum autem pera complectebatur, mirum viſu,
Argentea, fimbriæque dependebant lucidæ
Aureæ. ſæva autem circum tempora Regis
Poſita erat Orci galea, noctis caliginem gravem habens.
Ipſe autem fugienti & formidanti ſimilis
Perſeus Danaides currebat. poſt ipſum verò
Gorgones inacceſſæ & ineffabiles ruebant.
Cupientes eum apprehendere: in pallido autem chalybe
Euntium reſonabat clypeus magno ſtrepitu
Acutum & tinnulum quidpiam. In zonis autem dracones
Duo dependebant, incurvantes capita.
Lambebant autem illi, iráque acuebant dentes,
Crudele tuentes. ſupra ſæva autem capita

---

229. Ἐπεζώνυ] *Il bandoit.* Guietus.

230. Γόργονες] Meduſæ ſorores. *Guietus.*

230. Γόργονες ἄπλητοι] Hoc eſt. Stheno & Euryale, ſororis mortem ulturæ ſi licuiſſet. Ceterùm ἄπλητοι dicuntur, non quaſi *magnæ*, aut *terribiles*, ſed quia eas aggredi nemo ſine ingenti periculo poterat. Itaque *inacceſſas* repoſuimus, quòd nulla alia vox commodiùs Græcæ poteſtatem exprimere poſſe videretur. *Clericus.*

231. Ἱέμεναι μαπέειν] A μάπω, quod idem eſt τῷ ἅπτω, unde ἅπτω, ἅπτομαι. alii pro μαρπτεῖν à μάρπτω. unde μεμαρπὼς ṽ. 245. quod eſt ab ἅρπω ἁρπάζω. Sic inferiùs ṽ. 252. μεμάποιεν pro μεμαρποιεν. *Guietus.*

231. Ἐπὶ δὲ χλωροῦ ἀδάμαντος βαινουσάων] Ἐπιβαινουσῶν. τμῆσις. in clypeo adamantino. an κεχρυσωμένῳ. ἀδάμαντος ferro. ut ſuprà: Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε δαιδαλέην ἀδάμαντος. *Guietus.*

231. Χλωροῦ ἀδάμαντος] *In pallido chalybe* clypei. Quævis materia dura non poteſt dici *pallida*. Clericus.

232. Ὀξέα καὶ λιγέως] An ὀξέα κεκληγὼς? Ibid. ἐπὶ δὲ ζώνῃσι δράκοντε. τῶν γοργόνων ζώσματα intellige. *Guietus.*

235. Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε] Τώγε an *eas*? Gorgones ſcilicet, illas duas Meduſæ ſorores. τὼ γοργόνε Atticè, ut τὼ χεῖρε. τὼ πηγά. *Guietus.*

235. Ἔχαρασσον ὀδόντας] *Acuebant dentes.* ſuprà: χαρασσομένοιο σιδήρου. à χάρω χαράσσω, unde & κάρχαρος reduplicatione, aſper, dentibus aſperis, ut καρχαρόδους. *Guietus.*

237. Ἐλ-

Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων
Ἄνδρες ἐμαρνάσθην, πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες,
Μάρναντ'. αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων
Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειάς,
Ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτοῦ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἳ πρεσβῆες ἔσαν, γῆράς τε μέμαρπτεν,
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτοὺς
Κῆρες κυάνεαι, λευκοὺς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπλητοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεούτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλους. ψυχὴ δ' ἄϊδός δε κατεῖεν
Τάρταρον ἐς κρυόενθ'. αἱ δὲ φρένας εὖτ' ἀρέσαντο
Αἵματος ἀνδρομέου, τὸ μὲν ῥίπτασκον ὀπίσσω,
Ἂψ δ' ὅμαδον καὶ μῶλον ἐθύνεον αὖτις ἰοῦσαι.
Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἐφέστασαν· ἡ μὲν ὑφήσσων
Ἄτροπος, οὔτι πέλεν μεγάλη θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἀλλάων προφερής τ' ἦν πρεσβυτάτη τε.
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο.
Δεινὰ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι θυμήνασαι,
Ἐν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἰσώσαντο.

---

237. Ἐδονεῖτο μέγας φόβος] *Vagabatur magnus terror.* Guietus.

239 Ὑπὸ σφετέρης πόλιος] Τὸ ὑπὸ hic pro ὑπὲρ, pro. An legendum ἀπό? placet. v. ſequ. πραθέειν] Πέρθειν. *Guietus.*

243. Κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς] Κατεδρύπτοντο. *Guietus.*

245. Πρεσβῆες] Hoc eſt, πρεσβύται. *Guietus.*

246. Ἂν δὲ θεοῖσι χεῖρας ἔχον] Ἂν, hoc eſt, ἀνεῖχον. *Guietus.*

254. Βάλλ' ὄνυχας μεγάλους] Unaquæque ſcilicet. an βάλλε pro ὑφάλλοι?

Gorgonum agitabatur magnus terror, ac ſupra ipſas
Viri pugnabant, bellica arma habentes.
Hi quidem à ſua civitate, ſuíſque parentibus,
Peſtem depellentes: illi autem depopulari ſtudentes.
Ac multi quidem jacebant, plures autem etiam pugnam cientes
Dimicabant. mulieres autem in benè conſtructis turribus
Vehementer acutè clamabant, lacerabantúrque genas,
Vivis ſimiles, opera inclyti Vulcani.
Viri autem qui ſeniores erant, & ad ſenectutem pervenerant,
Conferti extra portas ibant, ſurſúmque Diis
Manus tendebant beatis, pro ſuis liberis
Metuentes. illi verò contrà pugnam conſerebant, poſt ipſos autem
Parcæ nigræ candidis crepantes dentibus,
Torvæ terribiléſque, cruentæque, & inacceſſæ
Dimicabant de iis, qui cadebant. omnes enim cupiebant
Cruorem nigrum bibere. & quem primum fortè ceperant
Jacentem vel cadentem recens ſaucium, ei quidem
Injiciebant ungues magnos. animáque ad Orcum deſcendebat,
Tartarum in frigidum. illæ autem præcordia poſtquam exſatiaſſent
Sanguine hominis, illum quidem abjiciebant poſt tergum,
Retrò autem in tumultum & ſtragem feſtinabant iterum ire.
Clotho & Lacheſis iis adſtabant, atque paulò minor
Atropos: neque enim erat magna Dea: ſed tamen
Aliis quidem præſtantiórque erat, & natu maxima.
Omnes autem circa unum virum pugnam acerbam committebant:
Sævóque modo ſeipſas mutuò adſpiciebant, oculis ſuccenſentes.
Inter ſe ungues manúſque audaces conſerebant.

ἴναλλον? ſingulare pro plurali. *Guietus.*

256. Αἵματος ἀνδρομέης] Subintellige διά. *Guietus.*

257. Ἂψ δ' ὄμαδον] Subintellige ἐς. τὸν μὲν ῥίπτασκον] Ἄνθρωπον ſubintellige. *ipſum* hominem ſcilicet. *Guietus.*

258. Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἐφέστασαν] Ταῖς κήρεσσιν, ſcilicet. hoc eſt, aliis Parcis innumeris adſtabant Clotho, Lacheſis, & Atropos. An κῆρες illæ differunt à Parcis Clotho, Lacheſi & Atropo? An hæ principes, ſeu præſides illarum? *Guietus.*

264. Ἀχλὺς

Πὰρ δ' Ἀχλὺς εἱστήκει ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνή,
Χλωρὴ, αὐσταλέη, λιμῷ καταπεπτηυῖα,
Γουνοπαχής. μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν.
Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζε. ἡ δ' ἄπλητον σεσαρυῖα,
Εἱστήκει· πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους,
Δάκρυσι μυδαλέη. παρὰ δ' εὔπυργος πόλις ἀνδρῶν·
Χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀραρυῖαι
Ἑπτὰ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον. τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσσώτρου ἐπ' ἀπήνης
Ἦγοντ' ἀνδρὶ γυναῖκα. πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε
Χερσὶν ἔνι δμώων. ταὶ δ' ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἔκιον. τοῖσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἵεσαν αὐδὴν
Ἐξ ἁπαλῶν στομάτων, περὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.
Αἳ δ' ὑπὸ φορμίγγων ἄναγον χορὸν ἱμερόεντα.
Ἔνθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ,
Τοίγε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ,
Τοίγε μὲν αὖ γελόωντες. ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος

---

264. Ἀχλὺς εἱστήκει] Ἡ ἐπὶ θανάτῳ σκότωσις. Ἐπισμυγερή.] Ἐπίπονος, ἀνιαρὰ, χαλεπή. *Guietus.*

265. Καταπεπτηυῖα] Concidens. Heſych. πεπτηώς, δι' ἀσθένειαν καὶ δειλίαν πεπτωκώς. πτήσσω, πεπτηκώς, πεπτηώς. Vel à πτώω, pro quo πτόω πεπτωώς, πεπτηώς. placet. *Guietus.*

268. Ἄπλητον] Ἀπελάστως. ſuprà. *Guietus.*

268. Ἄπλητον σεσαρυῖα] Hoc eſt, ita ſtringens dentes, ut nemo ad eam propiùs accedere ſuſtineret. Unam eamdémque vocem vertere non debuerunt recentiores Interpretes nunc *magnum*, nunc *terribilem*, nunc *torvum*; fictis ſignificationibus, quas neque res, neque origo vocis poſtulabant; ſed eum ſervare ſignificatum, qui origini vocis conſentaneus eſt, cùm ubique rebus ipſis apprimè conveniat. *Clericus.*

269. Πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους] Scribendum videtur ἐπενήνοθεν ὤμοις. τὸ κατενήνοθεν ſuppoſititium eſt propter ἰσθμιαίμεσα. Homerus: ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη. ἐπενήνοθεν, ἐπιπόλαζεν, ἐπλεῖ. Euſtath. Thema eſt ἀνήθω ab ἀνίημι. *Guietus.*

273. Ἐϋσσώτρου] Al. ἐϋσσώτρου. *Guietus.*

274. Υ-

Juxtà autem & Triſtitia ſtabat, miſera, & gravis,
Pallida, aridáque, fame exhauſta,
Craſſis genibus: longíque ungues à manibus prominebant.
Hujus quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
Cruor deſtillabat in terram. hæc verò dentes ſtringens, ita ut accede-
Stabat, multo pulvere adſperſa erat circa humeros, (re non auderes,
Lacrymis madens. juxtà verò turrita urbs hominum.
Aureæ autem eam tenebant ſuperliminaribus adaptatæ
Septem portæ. homineſque in voluptatibus & choreis
Oblectationem capiebant. Alii ſiquidem benè fabrefacto in curru
Ducebant viro uxorem, multúſque hymenæus excitabatur.
Et procul ab ardentibus facibus fulgor reſplendebat
In manibus famulorum. Mulieres verò venuſtate florentes
Præibant, quas chori ſaltantes ſequebantur.
Atque hi quidem canoris fiſtulis emittebant cantum
Ex tenero ore, circúmque eos frangebatur echo.
Illæ verò ad citharam ducebant chorum amabilem.
Inde rurſum ex alia parte juvenes comeſſabantur ad tibiam:
Alii quidem ludentes ſaltatione & cantu,
Alii verò ridentes. ſub tibicine autem ſinguli

---

274. Ὑμβρίαιος ὀρώρει] An ὑμβριαῖος. *Guietus.*

275. Εἰλύφαζε] Volvebat, agitabat, verſabat τὸ σέλας ἐν χερσὶ δμώων. *Guietus.*

276. Χερσὶν ἐνὶ δμώων] Scribo δμωαῖν à δμωή. Ib. τεθαλυῖαι ſcilicet δμωαί. *Guietus.*

279. Ἄγνυτο ἠχώ] Reſonabat, ut ſuprà ἄγνυτ' ὄλυμπος. *Guietus.*

280. Αἳ δ' ὑπὸ φορμίγγων] Scribendum videtur οἱ δ' ὑπὸ, ſubintellige χοροί. *Guietus.*

281. Κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ] Hic κωμάζειν non ſignificat convivium nocturnum celebrare, ſed *canere* & *ſaltare*; nam hæ ſignificationes ſunt vocis primitivæ κῶμος, ut docet *Heſychius*: Κῶμοι, αἱ ἀσελγῆ ᾄσματα πορνικὰ, συμποσίαι, ᾠδαί. Κῶμος εἶδος ὀρχήσεως παιδικός τις, ἢ μέλη (lege, μολὴ) τινός. Unde ſic verbum ipſum interpretatur. Κωμάζει, κῶμον ᾄδει. Κωμαδεῖν, ὀρχεῖσθαι. Sic apud *Pindarum* Olymp. Od. XI, 16. συγκωμάζειν, ſignificat unà *ſaltare* & *canere*. Clericus.

286. E-

Πρόσθ' ἔκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χοροί τε
Ἀγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ προπάροιθε πόληος
Νῶθ' ἵππων ἐπιβάντες ἐθύνεον. οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἤρεικον χθόνα δῖαν, ἐπιστολάδην δὲ χιτῶνας
Ἐστάλατ'. αὐτὰρ ἔην βαθὺ λήϊον· οἵγε μὲν ἤμων
Αἰχμῇσ' ὀξείῃσι κορωνιόωντα πέτηλα,
Βριθόμενα σταχύων, ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν.
Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον. καὶ ἔπιπλον ἀλωήν·
Οἱ δ' ἐτρύγων οἴνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων
Λευκοὺς καὶ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
Βριθομένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέῃς ἐλίκεσσιν.
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν. παρὰ δέ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι καὶ ἀργυρέοισι κάμαξι,
[Τῷ γε μὲν οὖν παίζονται ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος]
Βριθόμενος σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἵδε.
Οἵγε μὲν ἐτράπεον, τοὶ δ' ἤρυον· οἱ δ' ἐμάχοντο
Πύξ τε καὶ ἑλκηδόν· τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ᾕρευν
Ἄνδρες θηρευταὶ, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρό,
Ἱέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι·
Παρ δ' αὐτοῖς ἱππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλοις
Δῆριν ἔχον καὶ μόχθον, εὐπλεκέων δ' ἐπὶ δίφρων

---

286. Ἐθύνεον] Bacchabantur. *Guietus.*

287. Ἤρεικον] Ἐρείκω. ἐπιστολάδην ἐστάλατ'] Ἀνεζωσμένοι ἦσαν. *Guietus.*

289. Κορωνιόωντα πέτηλα] Scribo κορωνιόεντα πέτηλα à κορωνιάω, κορωνιῶ. quod idem eſt τῷ κορυνόω, κορυνιόω, κορυνιόων, κορυνιόωντα, hoc eſt, κεφαλωτὰ, ῥοπαλοειδῆ. In clavæ modum capitata. κορύνη βλαστοῦ cacuminum articulatio in germinatione arborum, à clavæ ſimilitudine. Nicander: Δειλὴν βρωμήεντος ἀναλδήσκουσα κορύνην. ubi τὸ υ productum vides ut in κορυνιόεντα. τὸ κορυνιόεντα πέτηλα, περίφρασίς ἐστι τῶν σταχύων. πέτηλα, hoc eſt, βλαστήματα, φύλλα, καλάμους. *Guietus.*

290. Βριθόμενα σταχύων] Subintellige ὑπό. *Guietus.*

Ibid. Ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν] Tamquam revera eſſent Cereris munera, merere videbantur. *Guietus.*

291. Ἔπιπλον ἀλωήν] Ἐπίμπλον malim, à πίμπλω. unde πιμπλάω. *Guietus.*

293. Ἐφέ-

Procedebant, totámque urbem lætitiæ, choreæque,
Voluptatéſque tenebant. Alii autem rurſus extra oppidum,
Tergis equorum conſcenſis currebant. aratores verò
Proſcindebant terram bonam, ornatéque tunicas
Succinctas habebant: ſed erat magnus ager ſegetibus conſitus: ubi
Mucronibus acutis incurvos culmos, (alii quidem metebant
Gravidos ſpicis, tamquam Cereris donum.
Alii autem in manipulos ligabant & implebant aream:
Rurſum alii vindemiabant vites, falces in manibus habentes.
Alii verò in calathis ferebant à vindemiatoribus acceptos
Albos & nigros racemos, magnis ex vitibus,
Gravidis foliis, & argenteis capreolis.
Alii rurſus in calathis portabant, juxtáque illos ordo vitium
Aureus erat (inclytum opus prudentis Vulcani)
Agitatus foliis, & argenteis perticis,
[Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem unuſquiſque]
Oneratus uvis, quæ ipſæ nigræ erant. (micabant
Alii quidem calcabant in lacu, alii hauriebant, alii autem di-
Pugnis, & luctando: alii verò alipedes lepores venabantur
Viri venatores, & aſperis dentibus canes duo ante illos,
Cupientes adſequi, illi verò cupientes effugere.
Juxta eos autem & equites habebant laborem, próque præmiis
Certamen habebant & pugnam. benè contextis verò in curribus

---

293. Ἐφόρεον ὑπὸ τρυγητήρων] Ἀπὸ pro ὑπὸ ſcribendum videtur. *Guietus.*

296. Οἳ δ' αὖτ' &c. & ℣. 297. 298, 299. & ℣. 300, ſpurii videntur. ℣. 299. Τοί γε μὲν] Videntur legendum τοί γε μὲν. & pro παίζοντες malim παίζουσιν. *Guietus.*

302. Λαγὸς ἥρεον] Nota Doriſmum merum, λαγὸς pro λάγως. *Guietus.*

302. Πύξ τε καὶ ἑλκηδὸν] Qui pugnis certabant non nitebantur adverſarium ad ſe trahere, ſed pugnis ita cædere, ut tandem ictibus victus abiret. Qui verò luctabantur conabantur adverſarium in ſolum affligere ac ſibi ſubjicere, ut confeſſionem victoriæ ſic ab eo exprimerent. Vide *Lucianum*, in Dialogo de Gymnaſiis. *Clericus.*

304. Ἱέμενοι μαίεσθαι οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι] Mallem: Ἱέμενοι μαίεσθαι τοὺς ἱεμένους ὑπαλύξαι. *Guietus.*

305. Ἔχον πόνον] Ἐπόνουν, ἠγωνίζοντο. *Guietus.*

308. Ῥυτὰ

Ἡνίοχοι βεβαῶτες ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους,
Ῥυτὰ χαλαίνοντες. τὰ δ' ἐπικρατέοντα πέτοντο
Ἅρματα κολλήεντ', ἐπὶ δὲ πλῆμναι μέγ' ἀύτευν.
Οἱ μὲν ἄρ' ἀίδιον εἶχον πόνον· οὐδέ ποτέ σφιν
Νίκη ἐπηνύσθη, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.
Τοῖσι δὲ καὶ προὔκειτο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος,
Κρύσειος, κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο.
Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς.
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον· οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ. πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, οὗ διὰ βουλὰς
Ἥφαιστος ποίησε σάκος μέγα τε στιβαρόν τε,
Ἀρσάμενος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς
Πάλλεν ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἱππείου θόρε δίφρου,
Εἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κοῦφα βιβάς· τῷ δ' ἡνίοχος κρατερὸς Ἰόλαος
Δίφρου ἐπεμβεβαὼς ἰθύνετο καμπύλον ἅρμα.
Ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Καί σφεας θαρσύνουσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Χαίρετε Λυγκῆος γενεὴ τηλεκλειτοῖο.
Νῦν δὴ Ζεὺς κράτος ὔμμι διδοῖ, μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Ἄλλο δέ σοι τί ἔπος ἐρέω, μέγα φέρτατε λαῶν.
Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς,
Τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτοῦ λιπέειν καὶ τεύχεα τοῖο·
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,

---

308. Ῥυτὰ χαλαίνοντες] Hoc eſt, ῥυτῆρας χαλῶντες. Pro ἐπικρατέοντα lege ἐπικροτέοντα, ſuper ſolo plaudentia. *Guietus.*

311. Ἄκριτον εἶχον ἄεθλον] In ſculptura clypei, ſcilicet, quæ ſemper in eodem ſtatu manet. *Guietus.*

312. Ἐντὸς ἀγῶνος] Intra circum, campum. *Guietus.*

314. Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκέανος] Hoc eſt, τῆς ἀσπίδος περιφέρειαν. *Guietus.*

317. Πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο] Adſiliebant. *Guietus.*

327. Λυγκῆος γενεὴ] Vide Tzetzem. *Guietus.*

327. Λυγκῆος γενεὴ] Lyngeus pater fuit Abantis, Abas Acriſii, Acriſius

Aurigæ ſtantes, immittebant veloces equos,
Habenas laxantes. illi autem ſubſultantes volabant
Currus compacti, rotarúmque modioli valdè reſonabant. (*iis*
Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem, neque enim dum
Victoria expedita erat, ſed anceps habebant certamen.
Illis autem etiam propoſitus erat magnus tripus in ſtadio,
Aureus, inclyta opera prudentis Vulcani.
Circa extremam verò oram manabat Oceanus, inundanti ſimilis;
Totum autem ambiebat clypeum variegatum. per ipſum verò
Cygni altivolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in ſumma aqua; juxta autem piſces laſciviebant,
Mirum viſu, etiam Jovi gravitonanti, cujus conſiliis
Vulcanus fecit clypeum magnúmque & validum,
Aptans manibus, quem quidem Jovis fortis filius
Jactabat facilè: equeſtrem autem inſiliit in currum,
Similis fulguri patris Jovis, ægida tenentis,
Leviter ingrediens: huic autem auriga fortis Iolaus,
Bigis inſiſtens regebat curvum currum.
Propè autem illis advenit Dea cæſiis oculis Minerva,
Atque ipſos confirmans verbis volucribus alloquebatur:
Salvete Lyngei progenies longè inclyti,
Nunc itaque Jupiter robur vobis dat, is, qui beatis imperat,
Cygnúmque interficere, & inclyta arma ejus deſpoliare.
Sed tibi aliud verbum dicam, multò fortiſſime hominum,
Poſtquàm jam Cygnum dulci vita ſpoliaveris,
Illum quidem tum eodem loco relinque, & arma ejus:
Ipſe autem homines perimentem Martem accedentem obſervans;

Acriſius Danaës, Danaë mater Perſei, Perſeus pater Alcæi, Alcæus Amphitryonis, Amphitryon verò Herculis & Iphicli, cujus filius Iolaüs. *Clericus.*

331. Γλυκερῆς αἰῶνος] Solet alioquin *αἰὼν* eſſe maſculini generis. Eſt, ſi Græcis credimus, derivandum ab *αἰεὶ ſemper*, quia *ſemper* id eſſe dicitur quod eſt *δι' αἰῶνος, per* totam *vitam.* Poſſet tamen derivari nomen, aut certè adverbium à Phœnicia voce חיה *hhajah*, vita, niſi Phœnices etiam חיון *hhajon* dixerint. *Clericus.*

333. Ἐπιόντα δοκεύσας] Ἐκδεχόμενος. *Guietus.*

Ἔνθά κε γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδῃς, ἔνθ' οὐτάμεν ὀξέϊ χαλκῷ·
Αὐψ δ' ἀναχάσσασθαι, ἐπεὶ οὔ νύ τοι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔθ' ἵππους ἑλέειν, οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.
Ὣς εἰποῦσ' ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
Νίκην ἀθανάτης χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα
Ἐσσυμένως· τότε δή ῥα διόγνητος Ἰόλαος
Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο. τοὶ δ' ὑπ' ὁμοκλῆς
Ῥίμφ' ἔφερον θοὸν ἅρμα, κονίοντες πεδίοιο.
Ἐν γάρ σφιν μένος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Αἰγίδ' ἀνασείσασα· περιστονάχιζε δὲ γαῖα.
Τοὶ δ' ἅμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ,
Κύκνος θ' ἱππόδαμος καὶ Ἄρης ἀκόρητος ἀϋτῆς.
Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.
Τὸν πρότερον προσέειπε βίη Ἡρακληείη·
Κύκνε πέπον, τί νυ νῶϊν ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους,
Ἀνδράσιν, οἵ τε πόνου καὶ ὀϊζύος ἴδριες εἰμέν;
Ἀλλὰ παρὲξ ἔχε δίφρον ἐΰξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε παρὲξ ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω
Ἐς Κήϋκα ἄνακτα· ὁ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ

---

334. Γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο] Scribendum videtur ἀπό. hoc eſt, ἀπογυμνωθέντος σάκευς. *Guietus.*

335. Ἔνθ' οὐτάμεν] *Ibi.* Guietus.

337. Κλυτὰ τεύχεα τοῖο] Cycni. *Guietus.*

340. Διόγνητος] Διογενής. *Guietus.*

341. Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν] Malim σμερδαλέον ἵπποισιν. τε enim ſuperfluum hîc & ineptum. τερετίσματα. verſ. ſequ. Κονίοντες πεδίοιο] Subintellige διά. *Guietus.*

345. Τοὶ δ' ἅμυδις προγένοντ'] Hoc eſt, παρεγένοντο *proceſſerunt.* Homer. οἱ δὲ τάχα προγένοντο. *Guietus.*

347. Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ'] Delendum videtur τὸ θ. τῶν] Cycni, Martis, Herculis & Iolai. *Guietus.*

348. Ὀξεῖα χρέμισαν] Scribendum videtur: ὀξεῖα τ' ἐχρέμισαν περί τε σφίσιν ἄγνυτο ἠχώ. placet. ἄγνυτο *reſonabat*, ut ſuprà. *Guietus.*

350. Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους] Ἐπέχετε. *dirigitis, adnectitis.* Guietus.

Ubi nudatum clypeo variegato
Oculis videris, ibi vulnera acuto ferro:
Retróque te recipe, quoniam tibi fas non eſt
Neque equos capere, neque inclyta arma illius.
Sic locuta, in currum adſcendit præſtantiſſima Dearum,
Victoriam immortalibus manibus & gloriam tenens
Celeriter. Tunc igitur generoſus Iolaus
Horrendùm equos increpuit. illi autem à comminatione
Celeriter ferebant celerem currum, pulverem cientes per campum.
Nam iis animum addiderat Dea cæſiis oculis Minerva,
Ægide concuſſâ. ingemiſcebat autem circumquaque tellus.
Illi autem pariter procedebant, ſimiles igni, ſive procellæ,
Cygnus equûm domitor, & Mars inſatiabilis belli.
Horum equi deinde obviam ſibi mutuò facti
Acutùm hinnivere, circáque eos reſonabat echo.
Atque hunc prior alloquebatur Hercules:
Cygne ignave, cur nobis immittitis veloces equos,
Viris, qui laborem & ærumnam experti ſumus?
In diverſum age currum benè politum, atque è via
Cede prætergrediendo. Trachinem enim tendo
Ad Ceycem regem. nam ille potentiâ pariter & reverentiâ

---

353. *Εἶκε πάρεξ ἴμεν*] Cede viâ, ut eas extrà. *Guietus.*

353. *Τρηχῖνα*] Urbem Theſſaliæ non procul à ſinu Maliaco, ſub Oeta monte. Itaque Hercules ex regionibus Pelio Theſſaliæ monti ſubjectis ad Oetam iter habebat. *Clericus.*

354. *Δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ*] In prioribus Editionibus ſic converſa erant hæc verba: *poteſtate & majeſtate.* At *δύναμις* potiùs copias ac opes, viréſque ſignificat, quàm *poteſtatem*; quæ propriè eſt *ἐξουσία*, ſeu jus quidpiam faciendi. Deinde *αἰδὼς* eſt *reverentia* quâ nos quiſpiam percellit, meritis ſuis ac virtute, aut quâ eum proſequimur; non *majeſtas.* Cur ergo à propria ſignificatione vocum, quæ præſenti negotio quàm maximè convenit, abiremus non videbam. Sed & ſic in ſingulis fermè paginis ſæpiùs in hoc Poëmatio præſertim peccatum erat, quod paſſim emendavi; ſed monendum ubique non duxi, ne ex hoc muſtaceo gloriam quærere mihi viderer. Eadem operâ, minutiora multa in Latinitatem delicta ſuſtuli, quatenus quidem licuit per verſionem, in qua Græca totidem verbis Latinis verti ſolent. *Clericus.*

Τρηχῖνα προβέβηκε, σὺ δ' εὖ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός.
Τοῦ γὰρ ὀπυίεις παῖδα Θεμιστονόην κυανῶπιν.
Ὦ πέπον, οὐ μὲν γάρ τοι Ἄρης θανάτοιο τελευτὴν
Ἀρκέσει, εἰ δὴ νῶϊ συνοισόμεθα πτολεμίζειν.
Ἤδη μέν τε ἕ φημι καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Ἔγχεος ἡμετέρου, ὅθ' ὑπὲρ Πύλου ἠμαθόεντος
Ἀντίος ἔστη ἐμεῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.
Τρὶς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἠρείσατο γαίῃ,
Οὐταμένου σάκεος· τὸ δὲ τέτρατον, ἤλασα μηρὸν,
Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα·
Πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ.
Ἔνθά κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,
Χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα.
Ὣς ἔφατ'· οὐδ' ἄρα Κύκνος ἐϋμμελίης ἐμενοίνα
Τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ' ἀπ' εὐπλεκέων δίφρων θόρον αἶψ' ἐπὶ γαῖαν
Παῖς τε Διὸς μεγάλου, καὶ Ἐνυαλίοιο ἄνακτος.
Ἡνίοχοι δ' ἔμπλην ἔλασαν καλλίτριχας ἵππους·
Τῶν δ' ὑποσσευομένων κανάχιζε πόσ' εὐρεῖα χθών.
Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ἀποθρώσκωσιν, ἐπ' ἀλλήλαις δὲ πέσωσι,
Πολλαὶ δὲ δρῦς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι,
Αἴγειροί τε τανύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν
Ῥίμφα κυλινδομένων, εἵως πεδίον δ' ἀφίκωνται.
Ὣς οἱ ἐπ' ἀλλήλοισι πέσον μέγα κεκλήγοντες.
Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις, κλειτή τ' Ἰαωλκὸς,

---

356. Τοῦ γὰρ ὀπυίεις παῖδα] Hoc eſt, *inis filiam*. honeſtum vocabulum. *Guietus.*

362. Ἠρείσατο γαίῃ] Humi nixus eſt, humo affixus eſt. οὔδει ἐρείσθη. Homerus. *Guietus.*

364. Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα] Eſt verſus ſuppoſititius. *Guietus.*

367. Λιπὼν ἔναρα βροτόεντα] Cur igitur ℣. 336. negatur Herculi fas fuiſſe arma Martis auferre? Nimirum, fabulæ non magis ſibi ſæpè conſtant, quàm ſomnia. Ὅπερ, ut utar verbis *Platonis* ex Lib. II. de Republica, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. *Quod oportet ante omnia & maximè vituperare, cùm aliàs, tum ſi quis non rectè mentiatur.* Quo in loco, invehitur Philoſophus

Trachinis imperium tenet. Tu verò ſatis hoc ſcis etiam ipſe:
Ejus enim connubio habes filiam Themiſtonoën nigros oculos ha-
O ignave, non enim tibi neque Mars mortis exitium (bentem,
Prohibuerit, ſi nos inter nos congrediamur ad pugnandum.
Jam ipſum quidem aio antè quoque aliquoties periculum feciſſe
Haſtæ noſtræ, quando pro Pylo arenoſa
Adverſus ſtetit mihi pugnam inſatiabiliter optans.
Ter ſiquidem meâ haſtâ percuſſus ſuſtinuit ſe terrâ,
Vulnerato clypeo: quartò autem tranſadegi femur ejus,
Omnibus viribus incumbens, magnúmque illius clypeum perforavi.
Pronus autem in pulveribus humi proſtratus cecidit haſtæ impetu.
Ubi etiam ignominiâ affectus inter immortales fuit,
Manibus ſub noſtris relictis ſpoliis cruentis.
Sic dixit: at Cygnus bellicoſus haudquaquam volebat,
Huic obtemperans, retinere trahentes currum equos.
At tunc à benè compacto curru deſilierunt celeriter in terram,
Et Jovis filius magni, & Enyalii regis.
Aurigæ autem propiùs egerunt pulcricomos equos.
Illis autem irruentibus ſonitu pedum concitata eſt lata terra.
Ut autem ab alto vertice montis magni
Rupes deſiliunt, aliæ ſuper alias cadentes:
Multæque quercus alticomæ, multæ item piceæ,
Populique radices altas habentes franguntur ab illis
Celeriter delabentibus, donec in campum perveniant:
Ita & illi in ſe mutuò ruebant, cum magno clangore.
Tota autem Myrmidonum civitas, celebriſque Iaolcus,

---

loſophus in *Homerum* & *Heſiodum*. Clericus.

369. Ἐρυσάρματας ἵππους] Nominativus pluralis ἐρυσάρματες. à genit. ſing. ἐρυσάρματος. ab ἐρυσάρματοι, ἐρυσάρματες, metaplaſmo. unde ἐρυσάρματας in accuſativo. *Guietus.*

372. Ἡνίοχοι δ' ἔπελλον] Ἔμπελλον. *Guietus.*

373. Τῶν δ' ὑποσσευομένων] Scribo diviſim ὑπὸ σσευομένων. *Guietus.*

380. Μυρμιδόνων τε πόλις] Phthia Achillis, Myrmidonum poſtea ad Trojam ducis, patria. Aliæ ſunt vicinæ urbes. At abſurdum eſt fingere voce duorum virorum tot tractus perſonuiſſe. Poëtica hæc ſunt περιτίσματα, quæ non ferimus tantùm, ſed & miramur, elegantiâ & εὐρυθμίᾳ verſuum veluti faſcinati. *Clericus.*

 382. Φωνῇ

Ἄρνη τ', ἠδ' Ἑλίκη, Ἄνθειά τε ποιήεσσα,
Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον. οἱ δ' ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ σύνισαν. μέγα δ' ἔκτυπε μητίετα Ζεὺς,
Κὰδ δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανόθεν ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας,
Σῆμα τιθεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαρσέϊ παιδί.
Οἷος δ' ἐν βήσσῃς ὄρεος χαλεπὸς προϊδέσθαι
Κάπρος χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
Ἀνδράσι θηρευτῇς, θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
Δοχμωθεὶς, ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαστιχόωντι
Λείβεται, ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην,
Ὀρθὰς δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχας ἀμφί τε δειρήν.
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱὸς ἀφ' ἱππείου θόρε δίφρου,
Ἦμος δὲ χλοερῷ κυανόπτερος ἠχέτα τέττιξ
Ὄζῳ ἐφεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν ἀείδειν
Ἄρχεται, ᾧ τε πόσις καὶ βρῶσις θῆλυς ἐέρση,
Καί τε πανημέριός τε καὶ ἠῷος χέει αὐδὴν
Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει.
Ἦμος δὴ κέγχροισι περὶ γλώχες τελέθουσι,
Τούς τε θέρει σπείρουσιν, ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
Τὴν ὥρην μάρναντο, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε, ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ, ἀραβός θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, ἀγκυλοχεῖλαι,
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μάχεσθον
Αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο
Πίονος, ἥν τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζήϊος ἀνὴρ

382. Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον] Ordo: ὑπὸ φωνῇ ἀμφοτέρων. *Guietus.*

384. Ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας] Imitatur *Homerum*, ſed pravè; nam *Homerus* Iliados Π, 459. fingit à Jove tales guttas demiſſas in honorem Sarpedonis filii occiſi à Patroclo; hìc verò *Heſiodus* eaſdem ab eodem Jove delapſas, non à Marte Cygni patre, præſagia facit victoriæ Herculis. *Clericus.*

389. Μαστιχόωντι] A μαστίζω, μαστῶμαι. Heſych. ἐμάστιζον, ἐμαστίγουν.

Arnéque, & Helice, & Anthea herboſa,
Voce utriuſque valdè reſonabant. Illi autem cum clamore
Mirando congreſſi ſunt. valdè autem intonuit prudens Jupiter,
Et à cœlo guttas dimiſit ſanguinolentas,
Signum id ponens bello, ſuo multùm confidenti filio.
Qualis autem in vallibus montis ſævus adſpectu
Aper, dentes habens exſertos, fertur impetu ad pugnandum
Cum viris venatoribus, acuítque candidum dentem
Incurvatus, ſpuma autem circa os mandenti
Deſtillat, oculíque ei igni ſplendenti ſimiles ſunt,
Erectis autem in dorſo horret ſetis, circáque collum:
Talis ſimilis Jovis filius ab equèſtri deſilierat curru.
Quando autem viridi nigricans alis ſonora cicada
Ramo inſidens, æſtatem hominibus canere
Incipit, cujus & potus & cibus herbas vegetans ros eſt,
Atque per totum diem, & mane ſub auroram fundit vocem
Æſtu in graviſſimo, quando corpus Sirius exſiccat.
Quando & milio ariſtæ naſcuntur,
Quod æſtate ſeminant, cum uvæ acerbæ colorem mutant,
Qualia Bacchus dedit hominibus in lætitiam & laborem;
Eâ tempeſtate pugnabant, magnus autem tumultus excitabatur:
Ut verò leones duo, pro occiſo cervo
Sibi mutuò irati, in ſe ipſos impetum faciunt,
Sævíſque inter ipſos rugitus, ſtrepitúſque exoritur dentium;
Atque ut vultures incurvis unguibus, repandis roſtris,
Rupe in excelſa, magno clangore dimicant,
Capræ montivagæ gratiâ, aut feræ cervæ
Pinguis, quam interfecit jaculando juvenis vir,

χρόω. *Guietus.*

395. Οἷ τε πόσις] Τὸ ὧν pro ᾧ. *Guietus.*

397. Ἴδῃ ἐν αἰνοτάτῳ] Ἶδος, πνῖγος. Heſych. an idem cum ἶδος ſudor? placet. *Guietus.*

400. Οἷα Διώνυσος] Pro οἷος neutrum pro fœminino. *Guietus.*

401. Τὴν ὥρην] Κατὰ τὴν ὥραν. *Guietus.*

407. Αἰγὸς ὀρεσσινόμου] Subintellige ἕνεκα, ἀμφὶ, περὶ. *Guietus.*

409. Α'-

Ἴῳ ἀπαὶ νεβρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλη
Χῶρον ἀΐδρις ἐών· οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν,
Ἐσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Ὣς οἱ κεκληγόντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ἔνθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ὑπερμενέος Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαώς, σάκεϊ ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος,
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκόν· ἔρυτο δὲ δῶρα θεοῖο.
Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίη Ἡρακληείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχεϊ μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γενείου
Ἤλασ' ἐπικρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω κέρσε τένοντε
Ἀνδροφόνος μελίη· μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός.
Ἤριπε δ', ὡς ὅτε τις δρῦς ἤριπεν, ἢ ὅτε πέτρη
Ἠλίβατος, πληγεῖσα Διὸς ψολόεντι κεραυνῷ·
Ὣς ἔριπ'. ἀμφὶ δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ.
Τὸν μὲν ἔπειτ' εἴασε Διὸς ταλακάρδιος υἱός,
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρηα προσιόντα δοκεύσας,
Δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
Σχίσσας ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα·
Ἐμμεμαὼς δ' ἄρα τοῦ γε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.
Γλαυκιόων δ' ὄσσοις δεινὸν, πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων, ποσσὶ γλάφει· οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι.
Τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀϋτῆς
Ἀντίος ἔστη Ἄρηος, ἐνὶ φρεσὶ θάρσος ἀέξων
Ἐσσυμένως. ὁ δέ οἱ σχεδὸν ἤλυθεν ἀχνύμενος κῆρ.
Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀροῦσα,

---

409. Ἀπαλήσεται] *Aberrabit.* Guietus.

411. Οἱ ἀμφὶ μάχην] Ordo ἀμφὶ οἱ, hoc eſt, περὶ αὐτῆς. *Guietus.*

416. Βίη Ἡρακληείη] Βίη Ἡρακλείη legunt interpretes in nominativo, quibus aſſentior. *Guietus.*

426. Σώματι κύρσας] Hoc eſt, ζώῳ. *Guietus.*

426. Ὡς σώματι κύρσας] Σῶμα pecudem, hîc, & quidem vivam, præter

Sagittâ è nervo emiſsâ: ſi ille autem aberrarit alibi
Loci ignarus. at illi celeriter animadverterunt,
Acritérque pro ea pugnam acrem inſtituerunt:
Sic & hi duo cum clamore contra ſe mutuò irruerunt.
Ibi ſanè Cygnus quidem potentis Jovis filium
Occidere meditans, clypeo æream haſtam adegit,
Neque tamen perrupit æs: defendebant enim dona Dei.
Contrà autem Amphitryoniades Hercules
Inter galeam & clypeum, haſtâ longâ (in)
Cervicem nudatum celeriter infra mentum
Immiſit vehementer, ambóſque abſcidit nervos in collo]
Homicidâ lanceâ. magnum verò robur concidit viri.
Cecidit autem veluti cùm quercus aliqua, aut cùm rupes
Excelſa, icta Jovis fumanti fulmine:
Sic cecidit. circum ipſum autem reſonabant arma variegata ære.
Atque hunc quidem ibi relinquit Jovis ærumnoſus filius.
Ipſe autem occiſorem hominum Martem accedentem obſervans,
Sævum videns oculis ut leo corpus forte nactus,
Qui admodum accuratè pelle validis unguibus
Diſſectâ, quàm celerrimè dulcem animam abſtulit:
Avidè autem hujus nigrum expletur cor,
Ac cæſiis intuens oculis ſævum, coſtáſque & humeros
Cauda flagellans, pedibus fodit; neque quiſquam ipſum
Suſtinet ex adverſo adſpiciens propè ire, neque pugnare.
Talis igitur & Amphitryoniades inſatiabilis bello
Contra Martem ſtetit, in præcordiis audaciam augens
Celeriter. Ille autem propè venit mæſto corde.
Utrique autem cum clamore alterum invaſerunt.
Ut autem, quando à magno rupes cacumine præcipitans,

---

præter morem, ſignificat. *Clericus.*

431. Πόσι γλάφει] Scalpit terram ungulis. *Guietus.*

437. Πρηῶνος ὀρούσαι] Ὀρόσῃ legiſſe videtur Diaconus. Sic autem hi duo verſus legendi videntur:

Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρούσῃ.

Μακρὰ ἐπιθρώσκουσα &c. τὸ δὲ inſititium videtur. τὸ ὀροῦσαι nullius pretii. *Guietus.*

440. Τὸ

Μακρῇ δ' ἐπιθρώσκουσα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἠχὴ
Ἔρχεται ἐμμεμαυῖα, πάγος δέ οἱ ἀντεβόλησεν
Ὑψηλὸς, τῷ δὴ συνενείκεται, ἔνθα μιν ἴσχει·
Τόσσῃ ὁ μὲν ἰαχῇ βρισάρματος οὖλος Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπέδεκτο.
Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα,
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἄρες, ἐπίσχε μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι
Ἡρακλέα κτείναντα Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἵστασ' ἐμεῖο.
Ὣς ἔφατ'· ἀλλ' οὐ πεῖθ' Ἄρεως μεγαλήτορα θυμόν.
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Κακτάμεναι μεμαώς· καί ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος
Σπερχνὸν, ἑοῦ παιδὸς κοτέων περὶ τεθνειῶτος,
Ἐν σάκει μεγάλῳ. ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτρεψ', ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.
Δριμὺ δ' Ἄρην ἄχος εἷλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ,
Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆι κρατερόφρονι. τὸν δ' ἐπιόντα,
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀυτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο,
Οὖτα ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάρκος ἄραξε,

---

440. Τῷ δὴ συνενείκεται] Ὧ τινι πάγῳ συγκατέχεται ἡ πέτρη. *Guietus.*

442. Ἐμμαπέως] Ἐσπευσμένως. Heſych. an à μάπτω, μάρπτω, μαπέω μαπτὴς, ἐμμαπτὴς, ἐμμαπέως, raptim, rapidè, cupidè. &c. *Guietus.*

445. Ὑπόδρα ἰδοῦσ'] Τὸ ὑπόδρα pro ὑποδρὰξ ab ὑποδέρκομαι uſurpatum videtur. *Guietus.*

453. Κακτάμεναι] Κατακτάμεναι. *Guietus.*

455. Ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη ἔγχεος ὁρμὴν ἔτρεψ'] Pro ἀπέτρεψε. τμῆσις. *Guietus.*

Ibid. Ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου] Manum porrigens à curru. *Guietus.*

456. Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτρεψ'] Si Minerva à corpore Herculis telum à Deo miſſum potuit avertere, quidni etiam Mars telum hominis in

ſe

Et in longum delata ſaltu volvitur, fragórque
Venit ſubitò ingens, collis autem illi obvius fit
Altus, ad quem curſu defertur, ubi illam retinet:
Tanto ille fremitu currum gravans pernicioſus Mars
Vociferans irruit; ille autem promptè venientem excepit.
Porrò Minerva filia Jovis ægida tenentis
Obviam venit Marti, tenebroſam habens ægidem,
Sæva autem torvè intuens, verbis volucribus allocuta eſt:
Mars, inhibe animos ingentes & manus invictas.
Neque enim tibi fas eſt inclytis armis ſpoliare
Herculem occiſum, Jovis magnanimum filium.
Sed age, deſiſte à pugna, neque adverſus ſteteris mihi.
Sic ait: ſed non perſuaſit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu flammæ ſimilia arma vibrans,
Celeriter invaſit Herculem,
Occidere feſtinans: & conjecit æratam haſtam
Magno impetu, ob ſuum filium iraſcens mortuum,
In clypeum magnum. At procul cæſia Minerva
Haſtæ impetum avertit, manu deflectens à curru.
Acris autem dolor Martem cepit: extractóque gladio acuto,
Irruit contra Herculem magnanimum. at illum accedentem
Amphitryoniades, ſævi inſatiabilis belli,
Femore nudatum clypeo ſub variegato,
Vulneravit validè: magnúmque trajecit clypeum,

ſe ipſum declinare potuit? Sed & talia non ſemel finxit *Homerus*, quæ profectò Criticis veteribus videri debuerunt non tantùm nequaquam vera, ſed nequidem *ἐτύμοισιν ὁμοῖα*, *veris ſimilia*, ut loquitur noſter *Heſiodus*. Clericus.

457. Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι] An ἐφ' Ἡρακλῆ κρατερόφρονα? Sic Diaconus. placet. *Guietus.*

460. Μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο] Hic verſus additus & delendus videtur. pro ὑπὸ leg. ἀπό. *Guietus.*

461. Οὔτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν,
Δουρὶ τυχήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ]

Hæc: διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν Δουρὶ τυχήσας inſititia videntur & delenda, ſcribendúmque:

Οὔτασ' ἐπικρατέως· ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ. *Guietus.*

463. Φω

Δούρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ.
Τῷ δὲ Φόβος καὶ Δεῖμος ἐΰτροχον ἅρμα καὶ ἵππους
Ἤλασαν αἶψ' ἐγγὺς, καὶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐς δίφρον θῆκαν πολυδαίδαλον· αἶψα δ' ἔπειτα
Ἵππους μαστιέτην, ἵκοντο δὲ μακρὸν Ὄλυμπον.
Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης καὶ κυδάλιμος Ἰόλαος,
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ
Νίσσοντ'· αἶψα δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο
Ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. αὐτὰρ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἐξίκετ' Οὔλυμπόν δε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπτεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,
Οἵ ῥ' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτοῦ βασιλῆος,
Ἄνθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ἰαωλκὸν,
Ἄρνην τ' ἠδ' Ἑλίκην. πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς,
Τιμῶντες Κήϋκα, φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
Τοῦ δὲ τάφον καὶ σῆμ' ἀϊδὲς ποίησεν Ἄναυρος,
Ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθων. τὼς γάρ μιν Ἀπόλλων
Λητοΐδης ἤνωξ', ὅτι ῥα κλειτὰς ἑκατόμβας
Ὅστις ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δοκεύων.

ἈΣΠΊΔΟΣ ΤΈΛΟΣ.

463. Φόβος καὶ Δεῖμος] Aurigæ Martis, ut vidimus ad ỳ. 195. Timor & pavor injecti hoſtibus eos fugant, faciúntque ut Mars, hoc eſt, victor eos perſequatur. Iidem timentium ſibi à victore accelerant fugam, iiſque inſtar aurigarum ſunt, ut hoc in loco. Hinc facilè προσωποποιΐας ratio intelligitur. *Clericus.*

466. Μακρὸν Ὄλυμπον] In magnum Olympum. *Guietus.*

469. Πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο] Mirum eſt quî Hercules, occiſo genero, ad ſocerum auſus ſit ire, aut certè iviſſe à Poëta fingatur. *Clericus,*

474. Ἀν-

Haſtâ perrumpens: in terram autem proſtravit mediam.
At illi Pavor & Metus agilem currum & equos
Adegerunt celeriter propiùs, & à terra lata
In currum poſuerunt variegatum: atque inde celeriter
Equos flagellis impulerunt, venerúntque in magnum Olympum.
Filius autem Alcmenæ & glorioſus Iolaus,
Cygno deſpoliato armis ab humeris pulcris detractis,
Revertebantur. móxque exinde ad urbem Trachiniam venerunt
Equis velocibus. At cæſiis oculis Minerva
Pervenit in Olympum magnum, & domos patris.
Cygnum autem contrà Ceyx ſepelivit, & populus innumerabilis,
Qui prope urbem habitabat inclyti regis,
Anthen, Myrmidonúmque urbem, celebrémque Iaolcum,
Arnénque & Helicen. multus autem congregabatur populus,
Honorantes Ceycem, carum beatis Diis.
Sed illius ſepulcrum & monumentum obſcurum reddidit Anaurus,
Imbre hyemali exundans. ita enim eum Apollo
Latonæ filius juſſit, propterea quòd (Cygnus) inclytas hecatombas
Quicumque ageret Delphos, eum vi ſpoliabat inſidiatus.

SCUTI FINIS.

---

474. Ἄνθην] Quam Ἀνθείαν antea vocavit Poëta. Itaque malè nonnullæ editiones habent Ἄντλω. *Clericus.*

477. Τοῦ δὲ τάφον] *Κύκνου. Guietus.*

480. Βίῃ σύλασκε δοκεύων] *Excipiens. Guietus.*

480. Ὅστις ἄγοι ϗ τὰ ἑξῆς] Ut initio multa deſunt: ita nec finem Poëmatis hîc fuiſſe crediderim. *Clericus.*

FINIS.

ΗΣΙΟ-

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

HESIODI
ASCRÆI
OPERA ET DIES.

N NOTU.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

NOTULÆ

IN

OPERA ET DIES.

E"ργά κ᾽ Ἡμέραι] Ad hoc Poëma ex Schedis Patris mei *Stephani Clerici*, qui publicè id olim interpretatus erat Genevæ, multas depromſi notulas, & ſequentem ante omnia obſervationem. Opus hoc eſſe *ethicum* & *œconomicum* vidit *Joan. Tzetzes*, cujus hæc ſunt verba, in præfatione: ἔγραψε δὲ τὸ παρὸν βιβλίον (ὁ Ἡσίοδος) πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν, παραίνεσιν ΗΘΙΚΗΝ καὶ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ περιέχον παντοίαν: *Scripſit* (Heſiodus) *præſentem librum ad Perſen fratrem, exhortationem moralem & œconomicam omnis generis continentem.* Vidit hoc etiam *Jul. Cæſ. Scaliger* Poët. Lib. I. c. 2. ubi recenſet *Heſiodum* inter Poëtas, qui moralem Philoſophiæ partem excoluerunt, eúmque œconomicam potiſſimùm tractaſſe ait. Non video ergo cur *Dan. Heinſius* rem, quaſi omnibus ignoratam, tot verbis tradat, in *Introductione* ad hujus operis doctrinam. Ceterùm jure ab *Heinſio* reprehenſos non nego, qui putarunt hoc opus fuiſſe quidquid de Re Ruſtica ſcripſerat *Heſiodus*. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Ἔργα καὶ Ἡμέραι.

Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι.
Δεῦτε δή, ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε.
Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει·
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.
Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας

---

1. Decem primos verſus hujus operis non eſſe Heſiodi ait Pauſanias, eóſque deeſſe in vetuſtiſſimo libro plumbeis laminis ſcripto. *Joſ. Scaliger.*

Ibid. Μοῦσαι] Vide *Heinſium* ad ℣. 11. Quod quidem ſpectat Eratonis factum, ut in re joculari ac fervente contentione, potuit ille omittere exordium, quod ad rem nihil faciebat, & à contentione initium canendi deſumere. Quæ pars etiam τὰ πρῶτα τῶν ἔργων optimè vocari poteſt, quoniam verè hinc præceptiones ſuas inchoat *Heſiodus*, poſt ſolemnem Jovis & Muſarum invocationem. Sed, ut quod res eſt fatear, me maximè movet *Ariſtarchi*, *Pauſaniæ*, aliorúmque auctoritas, faciléque adducor, ut credam hoc Proœmium eſſe alicujus rhapſodi, vetuſtiſſimi tamen; nam ex ſuo exordia & epilogos alienis poëmatibus adſuere ſolebant. Docet hoc *Pindarus* Nemeacorum Od. II. cujus hoc initium.

> Ὅθεν περ καὶ Ὁμηρίδαι
> Ῥαπτῶν ἐπέων τὰ πόλλ' ἀοιδοὶ ἄρχονται
> Διὸς ἐκ προοιμίου.

Unde ſanè & Homeridæ, ſutilium carminum ut plurimùm Poëtæ, auſpicantur à Proœmio Jovis. Ubi vide Scholiaſtem. *Ex ſchedis Patris.* Clericus.

4. Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε] Quamvis emolliatur repetitio, addito puncto

HESIODI ASCRÆI

OPERA ET DIES.

Muſæ ex Pieria, carminibus gloriam conciliare ſolitæ,
Adeſte quæſo, dicite veſtro patri hymnum.
Per quem mortales homines pariter obſcuríque ſunt & clari.
Nobiles ignobileſque Jovis magni voluntate fiunt.
Facilè enim extollit, facilè etiam elatum deprimit:
Facilè præclarum minuit, & obſcurum auget:
Faciléque corrigit pravum, & ſuperbum attenuat
Jupiter altitonans, qui ſupremas ædes incolit.
Audi intuens & auſcultans, & juſtè rege judicia

---

cto ad finem ſuperioris verſiculi; attamen non tollitur omnino iteratio. Nec ſanè opus ſt, cùm frequentes ſint antiquiſſimis Poëtis, & præſertim in *Heſiodo*. Vide ψ. 71. *Clericus.*

5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει] Sic in Θεογον. ψ. 44. Θεῶν γένος αἰδοῖον. F. *Guietus.*

Ibid. Βριάει] Βριάω in hoc verſu primùm tranſitivum, deinde abſolutum eſt. *Scaliger.*

7. Κάρφει] Arefacit. *Guietus.*

9. Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ᾽ ἴθυνε θέμιστας] Duos hoſce verſus quin ad Jovem referant uno ore Grammatici, dubium non eſt. Et maximus Poëta Odyſſeæ ſecundo Jovem cum Themide eodem modo conjungit, tamquam ἐπιστατοῦντα ταῖς δίκαις.

——— Ζηνὸς ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος,
Ἥτ᾽ ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠμὲν λύει, ἠδὲ καθίζει.

Ex quo loco Interpretes notarunt, effigiem illius Deæ ante inchoationem judiciorum & dimiſſionem, in Eccleſias ferri ſolere: quo ſigno vel judicare incipiebant, vel deſinebant. Sed jejunam hanc obſervationem & ambitioſam exiſtimo. Vult enim ſimpliciter, ut ego quidem arbitror, Poëta, τὴν Θέμιν ταῖς δίκαις, unà cum Jove, ἐπιστατεῖν, & omnem poteſtatem τοῦ λύειν καὶ καθίζειν τὰς ἀγορὰς, penes illos eſſe. Ceterùm Heſiodus τὴν πόλιν τὴν βασιλικὴν, id eſt, τὰ δικαστ-

Τύνη. ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην.
Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν
Εἰσὶ δύω· τὴν μέν κεν ἐπαινήσειε νοήσας,

κριτικὸν, τὸ δικαστήριον, τὰς δίκας, judicia inſpectionémque eorum, hoc libro, non Jovi, ſed ejus vicariis Dæmonibus tribuit, utpote ἐν τῇ αὐταξίᾳ ὁ παρέδρος τοῦ Διὸς, ut alibi diſputavimus. Quæ omnia cognoſcere eum oportet, qui, cum fructu ſuo & aliorum, Heſiodi hoc Scriptum interpretabitur. Unde infrà, poſtquàm eos dixit, φυλάσσειν τὰς δίκας. concludit ἔχειν αὐτὰς τοῦτο γέρας βασιλήϊον. Quam poſtremam vocem non benè videntur percepiſſe Euſebius & alii. Porrò, exiſtimo ego, ſi hæc verba ita ſcribantur, ut ex tertio caſu fiat quintus, poſſe hos verſus commodè ad Perſen referri, & ita interpungi:

Κλῦθι ἰδὼν αἴων τε, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνη, ἐγὼ δέ κε, Πέρση, ἐτήτυμα μυθησαίμην.

Eſt enim elegantiſſima quædam operis totius προέκθεσις, quæ hìc proponitur. Ita dicebatur antiquiſſimis uſitatum εὐκελευσίας καὶ σαφηνείας χῆμα quoddam, in procemiis. Cohæret id autem cum proximè præcedenti, ubi ad attentionem Perſes invitatur. Illa autem verba, Κλῦθι ἰδὼν αἴων τε, nihil ampliùs deſignant, quàm quod infrà:

Ὦ Πέρση σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.

Sequentia, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας, cur ad Perſen referri nequeant non video, cùm totum hoc opus eò ſpectet, ut περὶ τοῦ δικαίου Perſen moneat. Qui donis labefactando judices, iniquè cum fratre egerat, &, ut Grammatici loquuntur, δίκαις κατέτεμε τὸν Ἡσίοδον. Huc ſpectant, cùm alia multa, tum integer locus ille à verſu illo, Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος, ad eum uſque, cujus initium eſt, Ῥηϊδίως γάρ κεν. Præterea, τὸ ἰθύνειν non denotat τάξιν aut poteſtatem in judicando; verùm cùm Poëta paſſim hoc opere τὰς εὐθείας δίκας ταῖς σκολιαῖς opponat, mirum non eſt ſi ex Archaiſmo vetere πλεοναζόντως Grammaticus, qui hoc exordium præfixit, δίκῃ ἰθύνειν θέμιστας dixerit, pro δικάζειν δικαίως: quamvis ἰθύνειν plerumque Poëtis ſit non aliud quàm περαίνειν *Dan. Heinſius.*

10 Ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ] Eſt hìc occultior oppoſitio, inter id quod petit *Heſiodus* à Jove, & id quod ſe ipſe pollicetur facturum; quaſi diceret: *Tu quidem jure dirigito judicia*; hoc eſt, fac ut judices juris rationem habeant in judicando: *ego verò Perſæ vera dixero*; id eſt, nam ad me quod attinet vera quidem Perſæ dicere queam, ſed non poſſum facere ut veritatem præferat mendacio, aut juſtitiam injuſtitiæ. Nam vox Græca ἐτήτυμος & Latina *verus* utrumque ſignificant, ut notum eſt. *Clericus.*

11. Οὐκ ἄρα μοῦνον] Sic incipit Heſiodi liber ἔργων καὶ ἡμερῶν. anteriora

Tu (quidem) *: ego verò Perſæ vera dicere queam.*
Non ſanè unum eſt contentionum genus, ſed in terra
Sunt duo: alteram quidem probaverit prudens,

---

teriora addititia ſunt teſte Plutarcho. *Guietus.*

11. *Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην.*] Secuti Plutarchum & Pauſaniam ſeorſim hæc olim edidimus, magnóque charactere diſtinximus: quorum alter Sympoſ. VIII, Probl. 1. Eratonem cùm Heſiodi Ἔργων principium caneret, ab hoc verſu inchoaſſe dicit. Alter Bœotos proœmium ad Muſas omiſiſſe, & principium operis τὸ ἐς τὰς Ἔριδας ſtatuiſſe. Hujus verba ſunt: Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξῃ λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιήσαι οὐδὲν ἢ τὰ Ἔργα, καὶ τούτων δὲ τὸ ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς Ἔριδας λέγοντες. Illius: διὸ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν ᾆσαι τὴν Ἐράτωνα περὶ τὴν λύραν. ᾄσματος δὲ τὰ πρῶτα τῶν Ἔργων, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἐπῄνεσέ πως τῷ καιρῷ πρεπόντως ἡρμοσμένον. Nunc leviter diſtinximus. *Heinſius.*

12. Νοήσας.] *Moſchopulus* & *Tzetzes* hîc ſubintelligendum volunt articulum τὶς, ut ſeries ſit: ἐπαινέσσειεν ἄν τις νοήσας, *vir intelligens laudaverit:* Neque enim cujuſvis eſt, ſicut rectè *Proclus*, ſecernere contentiones, ut intelligat quid commodi vel incommodi afferre poſſint. Igitur ὁ νοήσας hîc eſt ὁ νουνεχὴς, *prudens*, quâ notione non rarò uſurpatur verbum νοεῖν. Quamobrem nullâ ratione ab *Heinſio* reprehendendi fuerunt Interpretes, cùm præſertim totam ſuam obſervationem *H. Stephani* Theſauro acceptam referre debeat, ubi & *Phocylidis* verſus adducitur malè à *Stephano* intellectus. Sic habent ejus verba:

> Οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκούειν,
> Οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες.

Indoctus non capit magnam doctrinam, neque enim intelligunt (nempe, eam doctrinam) *qui numquam bona didicerunt.* Sic, in hoc loco *Heſiodi*, νοήσας eſt *prudens*, ſeu *qui rei naturam intellexerit.* Heſychius νοῦσι interpretatur συνιᾶσι, & νόημα σύνεσιν. *Ex Patris Schedis.* Clericus.

12. Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Non perceperunt hoc, ut debebant, Græci interpretes: multò minùs verò qui ſecuti hos ſunt Latini. Οἱ νοοῦντες ſunt οἱ σοφοὶ, & Poëtis, νοήσας, ὁ σοφός. Sic Phocylides eadem elegantiâ: Οὐδὲ γὰρ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες. Ubi οὐ νοέουσιν, eſt οὐ σοφοί εἰσιν. Mens eſt. Duo ſunt contentionum genera, quorum alterum laudarit ſapiens. *Sapiens*, ὁ νοήσας. Unde νόημα Poëtis toties ἡ σοφία. Hinc illud, οὔ τι φρεσὶν ἐναλίγκιος οὐ τι νόημα. Fallitur ergo Proclus, qui τὶς ſubintelligi notat. Nihil familiarius eſt Poëtis, quàm articulum negligere, in ejuſmodi: quod cùm imitantur

Ἡ δ' ἐπιμωμητή. διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.
Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· οὔτις τήνγε φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην, προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννή,
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων,
Γαίης ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἀμείνω.
Ἥτε καὶ ἀπάλαμόν περ ὅμως ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.
Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων,
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.

---

tantur Latini, interdum obſcuritatem parit. Ita Virgilius:

——— *numero Deus impare gaudet.*

Vult enim ὁ θεός· quo deſignatur ille de quo agit: ὁ Ἀΐδης, nimirum. Ita hic νοήσας, eſt ὁ σοφὸς, ſicut in Theogonia νικήσας eſt, ὁ νικητὴς, diſſimulatione eadem. Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ καλὸν ἄεθλον Ῥεῖα φέρει. Nihil elegantius. *Heinſius.*

15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης] Nempe, furiis à Diis immiſſis, aut furiatâ mente acti. Nihil frequentius, apud *Homerum* & *Heſiodum*, quàm homines à Diis in ſcelera impelli. Vide dicta ad Theog. ꝟ. 27. & Scut. 80. *Clericus.*

16. Προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ] Hoc eſt, *ſtatim poſt homines natos orta eſt.* ἡ εὐφρόνη παρὰ τὸ εὐφρονεῖν, διδάσκειν. *Guietus.*

18. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Græci interpretes ne ordinem quidem horum verborum perceperunt, qui illa Γαίης ἐν ῥίζῃσι ad Jovem referunt. Antiqui amicitiam ἐν τῇ ἔριδι conſtituebant, quam ἀγαθὴν Heſiodus dixit. Hæc contentio à veteribus Philoſophis φιλία, appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντὶ, alteram hominibus tribuebant. Altera eſt quam ἁρμονίαν τοῦ παντὸς dicebant, quam Heſiodus ἐν γαίης ῥίζῃσι conſtituit: altera quam Philoſophus lib. Eth. VIII. magis neceſſariam eſſe ait, quàm eſt ἡ δικαιοσύνη, Rebus publicis. Notat enim ibi, quoſdam exiſtimaſſe τῇ ὁμονοίᾳ τὴν φιλίαν conſtare, quoſdam τῇ ἔριδι· Locus elegantiſſimus eſt, & qui adſcribi meretur, ubi de amicitia diſputat. Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα· οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν, καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους· ὅθεν τὸν ὅμοιόν φασιν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν ποτὶ κολοιὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, κερα-

μεῖς

Altera vituperanda; diverſa autem ſentientem animum habent.
Nam hæc bellum exitioſum, & diſcordiam concitat,
Noxia: nullus hanc amat mortalis, ſed neceſſariò
Immortalium conſiliis litem colunt moleſtam.
Alteram verò priorem genuit nox obſcura,
Poſuit verò eam Saturnius ſublimis, in æthere habitans,
Terræ in radicibus & inter homines, longè meliorem.
Hæc quamvis inertem, tamen ad opus excitat.
Alium enim quiſpiam intuens opere vacans
Divitem, & ipſe feſtinat arare atque plantare,
Domúmque rectè gubernare. æmulatur enim vicinum vicinus,
Ad divitias contendentem: bona ergo hæc contentio hominibus.
Et figulus figulo ſuccenſet, & fabro faber,
Et mendicus mendico invidet, & poëta poëtæ.
O Perſa, tu verò hæc tuo repone in animo:

μεῖς πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνώτερον ἐπιζητοῦσι καὶ φυσικώτερον. Εὐριπίδης μὲν φάσκων, Ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν· καὶ Ἡράκλειτος, τὸ ἀντίξουν συμφέρον, καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ᾽ ἔριν γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις, ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς. τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου ἐφίεσθαι. Interpretibus autem qui verba illa. Γαίης ἐν ῥίζῃσιν, ad Jovem referunt, non ad τὴν ἔριν, neſcio quid in mentem venerit. Sed de his ad ipſos. *Heinſius.*

19. Γαίης τ᾽ ἐν ῥίζῃσιν] Alii γαίης ἐν ῥίζῃσι, quod placet. *Guietus.*

Ibid. Καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω] Sic interpretes: *& inter homines longè meliorem alteram.* Scaliger.

21. Χατίζων] Cui abs re otium eſt. *Guietus.*

22. Ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν] In ἀρόμμεναι ſunt duo μ, ut producatur ρο, nam aliter eſſet breve propter ο; ſed ſi eſſet ω, non opus eſſet duobus μ. *Scaliger.*

23. Οἶκόν τ᾽ εὖ θέσθαι] Τὸ ζηλοῖ hic ſubauditur poſt τὸ εὖ θέσθαι. εἰς γὰρ πλούσιόν τινα πένης τις ἰδὼν ζηλοῖ. ζηλοῖ δὲ &c. *Guietus.*

24. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] Ὁ ἄφενος eſt commune, ſed τὸ ἄφενος eſt Atticiſmus. *Scaliger.*

25. Κοτέει] Hæc prava invidia eſt, non laudabilis æmulatio. Itaque ad priorem meliùs referretur. Sed ordo à Poëtis, ut à Geometris, non eſt exigendus. *Clericus.*

27. Ὦ Πέρση, σὺ δὲ] Veteres poſt vocativum ponebant σὺ δέ. *Scaliger.*

29. Ne-

Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι
Νείκε' ὀπιπεύοντ', ἀγορῆς ἐπακουὸν ἐόντα.
Ὤρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε,
Ὧι τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν.
Τοῦ κε κορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται
Ὧδ' ἔρδειν· ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νεῖκος
Ἰθείῃσι δίκαις, αἵτ' ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ'. ἀλλά τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι.

---

29 Νείκε' ὀπιπτεύοντα] Interpretes non ſatis expreſſerunt vim participii ὀπιπτεύοντα, nam ὀπιπτεύειν νείκεα non eſt ſimpliciter *lites ſpectare*, ſed curioſe & anxiè conſiderare; ut ii faciunt qui, rebus relictis, ſolas lites attendunt. Sic Iliad. Δ. Τί πτώσσεις, τί δ' ὀπιπτεύεις πολέμοιο γεφύρας; *Quid trepidas, quid anxiè aciei intervalla circumſpicis?* Rurſus Iliad. Η. Λάθρῃ ὀπιπτεύουσι, *clam attentè conſiderans.* Ad quæ verba *Euſtathius* docet ὀπιπτεύειν eſſe ἐποπτεύειν καὶ ἐπιτηρεῖν, *introſpicere, & obſervare.* Denique Odyſſ. Τ. ὀπιπτεύσεις γυναῖκας, interpretatur περιέργως βλέπειν, *curioſe intueri.* Vult autem factum eſſe ab ὄπτω, ex quo ὀπτεύω & per reduplicationem ὀπιπτεύω, unde παρθενοπίπης, curioſus *virginum obſervator.* Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

30. Ὤρη γάρ τ' ὀλίγη] Quamvis, contra Græcorum Interpretum & plerarumque Editionum auctoritatem, nihil temerè mutaverim; tamen, ſi quid mutandum, lubens Aldinam editionem ſequerer, quæ ὥρη, cum ſpiritu aſpero, habet; quam etiam *Heinſius*, in minoris formæ editione, unà cum vulgata Latina verſione, ſequutus eſt. Senſus eſſet longè præſtantior; nempe, ei cui victus in annum domi non fuerit repoſitus, breve tempus eſſe, quod litibus impendat. Sic loquitur *Homerus*, Odyſſ. Λ. Ὥρη μὲν πολέων μύθων, ὥρη δὲ καὶ ὕπνου, *tempus quidem eſt multorum ſermonum, tempus verò & ſomni.* Odyſſ. Ξ. Νῦν δ' ὥρη δόρποιο. *nunc tempus eſt cœna.* Ex Schedis paternis. *Clericus.*

32. Δημήτερος ἀκτήν] Id eſt, ἄλφιτον παρὰ τὸ ἄγνυσθαι ἤγουν ἀλήθεσθαι. Grammatici καρπὸν ſeu δῶρον exponunt. Tzetzes ὁ ἀκτὴς malè. *Guietus.*

34. Σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν] Non benè venuſtatem hujus formulæ, quæ hîc latet, aſſequuntur magiſtri. Tres enim

Græci

Neque malis gaudens contentio animum tuum ab opere abducat,
Lites ſpectantem, concionum auditorem factum.
Cura enim parva eſſe debet litiúmque & fori,
Cui non eſt victus domi in annum repoſitus,
Æſtate collectus, quem terra fert, Cereris munus.
Quo ſatiatus lites ac rixam moveas
De facultatibus alienis. Tibi verò non ampliùs licebit
Sic facere: ſed in poſterum dirimamus controverſiam
Rectis judiciis, quæ ex Jove ſunt optima.
Olim quidem hereditatem diviſimus: alia autem multa
Rapiebas, valdè demulcens reges
Donorum appetentes, qui hanc litem volunt judicaſſe,

Græci interpretes, illud δεύτερον per τὸ πάλιν, vel τὸ ἐκ δευτέρου exponnnt, quaſi hoc dicat Poëta, Primò hoc feciſti, non facies ſecundò: ſemel feciſti, non facies iterum. Verùm aliud voluit. De quo obiter. Antiqui cum ſtrictè aliquem cogerent, unam conditionem proponebant, cui aſtringebant eum: cùm minùs cogerent, ſed plus permitterent, ſecundam ſtatuebant, uſitata formula, τοῦτο δεύτερον ἔσται: id eſt, ſi primum non placet, licebit & ſecundum. Δεύτερόν ἐστι, nihil aliud eſt quàm ἔξεστιν, & potentiam denotat, ſeu licentiam potiùs. Errarunt igitur, primò cum τὸ ἐστὶ per ſe, hîc, ἀντὶ τοῦ ἔξεστι poni exiſtimarunt: ſecundò τὸ δεύτερον, pro πάλιν acceperunt. Mira venuſtate dictum eſt, σοὶ οὐκέτι δεύτερον ἔσται ὧδ' ἔρδειν, pro, σοὶ οὐκ ἔξεστι τοῦτο ἔτι καὶ πάλιν ποιεῖν τὸ δεύτερον. ordinem non denotat, ſed licentiam. *Heinſius.*

35. Ὧδ' ἔρδειν] Id eſt, βίον πορίσασθαι, parare divitias. Ibidem αὖθι, id eſt, πάλιν, rurſus. Refertur ad τὸ ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθα. *Guietus.*

37. Κλῆρον ἐδασσάμεθ'] Patrimonium dividere, aliter herciſcere. vide Feſtum, & quæ ad illum notavi. *Scaliger.*

Ibid. Ἄλλά τε πολλά] Lege: ἀλλὰ τὰ πολλά. *Guietus.*

39. Δωροφάγους] Quòd, cùm, re familiari neglectâ, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publicè exigerent aliquod donum mercedis loco, & privatim à litigantibus munera acciperent. Adi quæ de Dejoce habet *Herodotus* Lib. I. Erant autem aliquando uno in populo plures hujuſmodi Reges, ut liquet ex *Homero* Odyſſ. Θ. vſſ. 40, & 41. ubi plures Phæacum Reges memorantur. Erant, nimirum, Judices, ac Senatores potiùs quàm Reges. Vide notata ad Theogoniam ỷ. 85. *Clericus.*

40. Ὅσῳ

Νήπιοι ἐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] *Plato* Lib. V. de Republ. hoc præceptum ingerit avidioribus Magiſtratibus, ut eos coërceat. Sic & III. de Legibus, agens de Regibus Argivorum & Meſſeniorum, qui rapacitate ſe & univerſam Græciam in exitium præcipites dederant: Ἆρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον; ὁπόταν ᾖ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο, ἄμεινον ὂν χείρονος: *Numquid illud ideo accidit, quòd ignorarent Heſiodum rectiſſimè dicere*, dimidium toto *ſæpè* præſtare? *Quandoquidem damnoſum eſt rem totam accipere, dimidium tantùm accipere moderatum eſt. Moderatum verò immodico & immoderato, tamquam potius pejori, antecellit.* Ex Schedis paternis. *Clericus.*

Ibid. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Hoc eſt, neſciunt ſatius eſſe iis exiguo lucro, & tenui victu eſſe contentos, adeóque leviora munera exigere a civibus; quàm, dum nimium lucrum concupiſcunt, lautiuſque æquo vivunt, bonis omnibus ſpoliare cives; primùm quia pauca exigentes, & modeſtè viventes amorem civium ſibi conciliant, cùm odio ſint ſe ùs agentes; deinde quia ex non exhauſtis civibus, nimiâ & ſubitâ rap citate, lapſu temporis alia dona accipere poſſunt, quæ à penitus ſpoliatis non ampliùs dantur. Exemplum ejus rei nobis ſuppeditat *Cicero* Verrinâ III. c. 50. *Ut ſi quis villicus*, inquit, *ex ſuo fundo, qui H-S. dena meritaſſet, exciſis arboribus ac venditis, demtis tegulis, i ſtrumento, pecore abalienato domino xx millia nummûm pro x miſerit — primò dominus, ignarus incommodi ſui, gaudeat, villicóque delectetur, quòd tanto ſibi plus mercedis ex fundo refectum ſit; deinde cùm aud erit eas res, quibus fundi fructus & cultura continetur, amotas & venditas, ſummo ſupplicio villicum afficiat, & ſecum malè actum putet: item Populus Romanus, cùm audit pluris decumas vendidiſſe C. Verrem, quam innocentiſſimum hominem cui ille ſucceſſit, C. Sacerdotem; putat ſe bonum in arationibus, fructibúſque ſuis, habuiſſe cuſtodem ac villicum; cùm ſenſerit iſtum omne inſtrumentum aratorum, omnia ſubſidia vectigalium vendidiſſe, omnem ſpem poſteritatis avaritiâ ſuâ ſuſtuliſſe, arationes & agros vectigales vaſtaſſe, atque exinaniſſe ——— intelligit ſecum actum eſſe peſſimè, iſtum autem ſummo ſupplicio dignum eſſe exiſtimabit.* Nemo non videt hîc locum eſſe *Heſiodi* præcepto *dimidium plus toto.* Clericus.

41. Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ] Duos βίους ζῶντας conſtituit Homerus: τοὺς θεοὺς, καὶ τοὺς τεθνηκότας. Cur ἀσφοδελὸν λειμῶνα mortuis tribuat, multùm olim diſputarunt veteres, quamquam fruſtrà. Nam quòd apud Euſtathium legitur hoc fieri, διὰ τὸ τοὺς τῶν

ἀπο-

Stulti: neque ſciunt quantò plus dimidium ſit toto,
Neque quàm magnum in malva & aſphodelo bonum.

σποδὸν ὁμοιόφωνον, & *aſphodelon*, dictum, quaſi σποδελὸν, διὰ τὴν τῶν κεκαυμένων νεκρῶν σποδὸν, quid eſt, niſi miſerum Grammaticorum παραπαιόντων delirium? Rectè Ἀσφοδελὸν λειμῶνα illis tribuit, quòd extra neceſſitatem vitæ hujus ſint, nec cura rei familiaris illis impendeat, ſed victu ſimpliciſſimo vivant: qualis ἡ μαλάχη ἢ ἀσφόδελος eſt, quibus ante τὸ ἐπιθυμητικὸν homines vivebant, & ſanctiſſimi quique Philoſophorum poſtea, qui illam in vivendo εὐτέλειαν, quam poëtæ βίον ῥᾷστον vocant, ſequebantur. Quò Horatius his verbis reſpexit:

Premant Calenâ falce quibus dedit
Fortuna meſſem: dives & aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce
Diis carus ipſis: quippe ter & quater
Anno reviſens æquor Atlanticum
Impune: me paſcunt olivæ,
Me cichorea, levéſque malvæ.

Hinc mortuis hominibus in tumulo malvam, aſphodelúmque ſerebant, ne deeſſet illis cibus. Et hoc voluit ſibi Porphyrius in quodam Epigrammate, ubi tumulum his verbis introducit: Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολύριζον, Κόλπῳ δὲ τὸν δῖνα ἔχω, id eſt: *Foris quidem malvam aſphodelúmque habeo: Intus verò mortuum claudo.* Nam non integros verſus citat Euſtathius, neque ad verbum, quod indicat vox δῖνα, qua utimur, ut legum conſulti, voce Titii. Hinc Homerus quoties campum eum deſcribit, quem *Aſphodelum* vocat, his plerumque verbis utitur: Τῇ περ ῥηΐστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισι, id eſt. *Ubi facillima vivendi ratio eſt hominibus.* Opponunt autem poëtæ τὸ ῥηΐστα ζῆν vitæ regum & injuſtorum principum plerumque, καὶ τῇ πολυτελείᾳ ἀδίκῳ. Nam τὸ ῥεῖα ζώειν & διάγειν. pro ſimpliciſſima voluptate ponunt, quæ ut longiſſimè ab ἐπιθυμητικῷ ſæculo abeſt: ita maximè ad ἡγεμονικὸν, & priſcam illam vitam accedit Sic Theocritus de Cyclope ſuo: Οὕτω γοῦν ῥᾷστα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἁμῖν Ὠρχαῖος Πολύφαμος. Heſiodus negat injuſtos judices illos, quid ſit τὸ ῥηΐστα ζῆν ſcire; & per conſequens μαλάχην & ἀσφόδελον ignorare: ex quo tempore Dii vivendi genus, quod ſub ἡγεμονικῷ fuit, ſub ἐπιθυμητικῷ abſcondere cœperunt. Atque hæc cauſa eſt, cur Lucanus vitæ hanc ſimplicitatem, *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem planè modo cum Heſiodo noſtro lib. v.

——— *o vita tuta facultas*
Pauperis, anguſtique Lares, & munera nondum
Intellecta Deûm! quibus hoc contingere templis

Aut

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο,
Ὥς τέ σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο,
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.
Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε χολωσάμενος φρεσὶν ᾗσιν,

Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
Caſareâ pulſante manu? ———

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui vivendi facultatem vulgò eſſe negat. 1. in Ruffinum:

Hac mihi paupertas anguſtior. hac mihi tecta
Culminibus majora tuis, tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturata ſatiantur muriee veſtes,
Heic radiant flores, & prati viva voluptas
Ingenio variata ſuo. fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris: heic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas tibi perſtrepit ades:
Heic avium cantus, labentis murmura rivi.
Vivitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti.
Hac ſi nota forent, frueremur ſimplice cultu.
Claſſica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret?
Non ventus quateret puppes ———

Beatos vocat, quos Homerus μάκαρας, & ῥεῖα ζώοντας. quorum ignotam eſſe ait vitam, ſicut Heſiodus κεκρύφθαι τὸν βίον. Quales nec ii ſunt qui ex judiciis vivunt, nec ii qui ex bello, ſed nec ii qui ex navigatione, id eſt, *Mercatura*; quibus omnibus poëtæ opponunt τὸ ῥεῖα ζῆν, & τὸ εὐτελὲς, quod ex ἀσφοδέλῳ, & μαλάχῃ percipitur. Quæ vita maximè ad illam, quæ ſub ἡγεμονικῷ fuit, accedit. Fuit enim hæc opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθὸν, πᾶν δὲ τὸ ἐπίκτητον κακὸν εἶναι. *Heinſius.*

41. Ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ] *Plutarchus* in Convivio ſeptem ſapientum: ἀγαθὴ μὲν ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ ἀνθέρικος: *bona eſt ad edendum malva & dulcis anthericus*; hoc eſt, ſcapus aſphodeli. Frugalitatem hoc verſu commendari idem Scriptor docet; nam poſtquàm egit de Epimenidis, eo victu utentis, diæta, *Heſiodique* verſum protulit, ſubjicit: οἴει γὰρ τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαί τι τοιοῦτον, οὐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ, καὶ πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν ἡμᾶς; *Exiſtimas verò tale quid Heſiodo in mentem veniſſe, ac non*

Occultarunt enim Dii victum hominibus.
Facilè enim alioqui vel uno die tantùm acquiſiviſſes,
Ut in annum quoque ſatis haberes, etiam ocioſus.
Statímque clavum quidem in fumo poneres,
Opera verò boum ceſſarent mulorúmque laborioſorum.
Sed Jupiter abſcondit iratus animo ſuo,

---

nos potiùs eum, ut eſt aſſiduus parſimoniæ laudator, ad cibos viliſſimos nos, quippe dulciſſimi qui ſint, voluiſſe adhortari? Tum verba allata ſubjicit. Ceterùm quæ de Diis, facilè viventibus, & defunctis, qui in Elyſiis campis malva & aſphodelo veſci finguntur, hoc loco, affert *Heinſius*, ſunt ἀσφοδελώνων; præſertim cùm numquam is cibus Deorum fuiſſe dicatur. *Ex Schedis paternis.* De Aſphodelo egerat *Heſiodus* in alio Opere, in quo *in Sylvis naſci* dixerat, ut docet *Plinius* Lib. XXII. c. 22. ubi & *Alimon* malè cùm eo confundi oſtendit; qua de re vide & *Claud. Salmaſium* Exercit. Plinian. Cap. XI. p. 122. Ed. Ultrajectinæ. *Clericus.*

41. Ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ] Apparet ex hoc veteres ex Aſphodelo comediſſe. *Scaliger.*

42. Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον] Vitam. id eſt, vitæ modum. *Guietus.*

42. Θεοὶ] Tribuit hìc *Heſiodus* omnibus Diis, quod ſexto abhinc verſu ſoli Jovi acceptum refert; quòd non raró unius factum, ad omnes ejuſdem generis, vel ordinis referamus. *Ex paternis ſchedis.* Clericus.

43. Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο, Ὥστε σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν] Venuſtiſſimo idiomate οἱ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχοντες dicuntur οἱ πλούσιοι, quibus opponebantur οἱ εἰς ἡμέραν ἔχοντες. Herodotus Clione: Οὐ γάρ τοι μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντα τελευτῆσαι τὸν βίον. *Heinſius.*

45. Πηδάλιον] Gubernaculum, hoc eſt, non cures neque navigationem, neque agriculturam. *Scaliger.*

45. Ὑπὲρ καπνοῦ] Ne corrumpatur, putreſcat. πηδάλιον eſt gubernaculum. *Guietus.*

45. Πηδάλιον ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο] Hoc eſt, uno die piſcatus tantam piſcium copiam caperes, ut diu quieſcere poſſes, atque interea clavum ad focum ſuſpendere. Vide ꝟ. 629. De hiſce in Theogonia, ꝟ. 440. *Clericus.*

47. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Subintellige βίον è ſuperioribus. *Guietus.*

47. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Ope Pandoræ, de qua in Introductione noſtra. Quomodo à Fortuna cœperit κεκρύφθαι ὁ βίος, etiam Philoſophi oſtendunt: ut meritò Antoninus, Imperator & Philoſophus, τὴν

τύχην

Ὅττι μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης·
Τοὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δὲ πῦρ. τὸ μὲν αὖθις ἐῢς πάϊς Ἰαπετοῖο,
Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς πάρα μητιόεντος
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς.
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας;
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσομένοισι.
Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὣς ἔφατ'. ἐκ δ' ἐγέλασε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν
Καὶ σθένος, ἀθανάταις δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐΐσκειν
Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
Ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·

τύχην in vita humana ἀτέκμαρτον dixerit; rem impervestigabilem quæ veluti nubem quamdam & caliginem, reliquis rebus humanis induxit: ut impoſſibile ſit hominem ad finem in re Oeconomica & reliquis, ad quæ virtutis operâ pervenitur, pertingere inoffenſo gradu. Τίς, dicunt Platonici, οὕτω ταχὺς καὶ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρος, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρᾳ ἀφανεῖ, ἢ χάρακι ἀδήλῳ, ἢ χειμῶνι, ἢ τάφρῳ; τίς δὲ οὕτω κυβερνήτης ἀγαθὸς καὶ εὔτυχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν ἄνευ κλύδωνος καὶ ζάλης, καὶ πνευμάτων ἐμβολῆς, καὶ ἀέρος τεταραγμένου; Itaque concludunt: virtutem quidem per ſe certam eſſe, ſed in lubrica & incerta materie verſari, causâ ſceleſtæ illius veneficæ, quam cum ebria anu conferunt: eſt enim revera χρῆμα τυφλὸν, καὶ ἀστάθμητον, & κεκαλυμμένον τι καὶ κρύψις τῆς εὐπορίας, quæ totam vitam poſſidet, ac ne quidem nobis, qui minima ſperamus, certi quid relinquit. In Academiis ſæpè, more Græcorum, τρίβων καὶ πώγων ſufficiunt; præclara contrà ingenia, & quos nihil pejus habet, quàm quod quicquam Fortunæ debere coguntur, per omnem vitam τῇ βελτίστῃ πενίᾳ προσφιλοῦσιν. *Heinſius.*

48. Ἐξαπάτησε Προμηθεὺς] Vide Theogoniam v. 521. *& ſeqq.* & quæ illic notata. *Clericus.*

49. Κήδεα λυγρὰ] Hoc eſt, φροντίδας curas. *Guietus.*

56. Πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν] Multùm ſæpenumero erraruut viri magni, quòd in Græcorum Poëtarum ſcriptis non diſtinguerent epi-

theta

Quia eum decepit Prometheus verſutus.
Quocirca hominibus machinatus eſt triſtia mala.
Abſcondit verò ignem: quem rurſus egregius Japeti filius
Surripuit ad hominum uſum Jove à conſulto
In cava ferula, fallens Jovem fulminibus gaudentem.
Húncque indignatus affatus eſt nubes cogens Jupiter:
Japetionide omnium maximè verſute,
Gaudes ignem furatus, quódque animum meum deceperis?
Tam tibi ipſi magnum erit malum, quàm poſteris.
Ipſis námque pro igni dabo malum, quo omnes
Oblectent animum, ſuum malum amplectentes.
Sic ait: riſítque pater hominúmque Deorúmque.
Vulcanum verò inclytum juſſit quàm celerrimè
Terram aquæ miſcere, hominíſque indere vocem,
Et robur, immortalibus verò Deabus facie ſimilem reddere
Virginis pulcram formam peramabilem: at Minervam
Opera docere, ingenioſè telam texere:

---

theta quæ κατὰ περίληψιν ponuntur, ab iis quæ δεόντως, & ex ſenſu pendent. Nec propterea à ſummis hujus ævi viris Homerus reprehendi debuerat, quòd Achillem lachrymantem πόδας ὠκὺν fecit. Eſt enim illud πλεονάζον, & quòd Achillem comitatur κατὰ περίληψιν, non ἐκ δέοντος. Sic, ne longè exempla petamus, Poëta Iliad. III. Menelai manum παχεῖαν dixit ἐκ δέοντος: in Odyſſea Penelopes κατὰ περίληψιν, & ut antiqui loquebantur, κατὰ ἀκυρολεξίαν. Eodem modo noſter in Clypeo ἀνέρας ἀλφηστὰς, κατὰ περίληψιν. Ἄλλῳ μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῇσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ. Hoc loco ἐκ δέοντος. Ita ut ex hac voce magna pars Mythologiæ hujus pendeat, quam nos libro ſingulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obſtaculum iis hominibus, qui circa inveſtigationem rerum neceſſariarum verſantur. *Heinſius.*

59. Ἐκ δ' ἐγέλασσε] *Moſchopulus* interpretatur de effuſo riſu; nam iraſcitur quidem contemtus, ſed ridet, ſi ſciat ſe facilè ultionem ſumturum. *Tzetzes* vult eſſe *ſubridere.* Sic ſanè *Virgilius* Mezentium indignantem inducit Æneïd. XI. *Ad quem ſubridens, miſtâ Mezentius irâ.* Utroque modo verbum ἐκγελᾶν interpretatur *Euſtathius* apud *Homerum*, τὸ ἐξ ἐπιπολῆς γελᾶν, ἢ τὸ ἐκφανῶς γελᾶν. *Ex ſchedis paternis.* Clericus.

62. Καὶ σθένος] Id eſt, ψυχήν. Ibid. ἔοικεν μεταβολικῶς. *Guietus.*

63. Παρθενικοῖς] Leg. Παρθενικῆς. *Guietus.*

Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσέην Ἀφροδίτην,
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας.
Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ἑρμείην ἤνωγε διάκτορον Ἀργειφόντην.
Ὣς ἔφαθ᾽. οἱ δ᾽ ἐπίθοντο Διῒ Κρονίωνι ἄνακτι.
Αὐτίκα δ᾽ ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.
Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτές τε θεαὶ καὶ πότνια Πειθὼ
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δὲ τήνγε
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Πάντα δὲ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἐν δ᾽ ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ᾽ αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεῦξε, Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου. ἐν δ᾽ ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κήρυξ. ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην. ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ᾽ ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον. Οὐδ᾽ Ἐπιμηθεὺς
Ἐφράσαθ᾽ ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον
Δέξασθαι παρ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ᾽ ἀποπέμπειν
Ἐξοπίσω, μήπου τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ᾽, ἐνόησε.
Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ᾽ ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,

---

66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Παρὰ τὸ κείρειν τὰ γυῖα. An γυιοβόρους? *Guietus.*

67. Κύνεόν τε νόον] Hoc eſt, ἀναιδῆ. Homer. κυνὸς ὄμματ᾽ ἔχων, κυνώπης, &c. *Guietus.*

71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Subintellige ποίημα, πλάσμα. ἴκελόν τι πλάσμα, ἴνδαλμα, εἴδωλον. *Idem.*

71. Κρονίδεω διὰ βουλάς] Cùm prolatis Jovis mandatis, poſtea dixiſſet Deos πιθέσθαι Διῒ Κρονίωνι ἄνακτι, non opus erat hæc addere. Nec addita fuiſſent, uti nec innumera alia quæ paſſim obvia, niſi commodè

Et venuſtatem circumfundere capiti auream Venerem,
Et deſiderium vehemens, & ornando corpori deditas curas:
Indere verò impudentem mentem, & fallaces mores
Mercurium juſſit nuncium Argicidam.
Sic dixit. illi autem obtemperarunt Jovi Saturnio regi.
Móxque ex terra finxit inclytus Vulcanus.
Virgini verecundæ ſimilem, Jovis conſiliis.
Cinxit verò & ornavit Dea caſta Minerva.
Circùm etiam Charitéſque Deæ, & veneranda Suada,
Monilia aurea impoſuerunt corpori. illam porrò
Horæ pulcricomæ coronarunt floribus vernis.
Omnem verò illius corpori ornatum adaptavit Pallas Minerva.
At in pectore illi nuncius Argicida
Mendacia blandóſque ſermones, & doloſos mores
Condidit, Jovis conſilio tonantis. ſed nomen illi
Impoſuit Deorum præco. appellavit autem mulierem hancce
Pandoram: quia omnes cæleſtium domorum incolæ
Donum contulerunt, detrimentum hominibus induſtriis.
At poſtquàm dolum pernicioſum & inevitabilem abſolvit,
Ad Epimethea miſit pater inclytum Argicidam
Munus ferentem Deorum celerem nuncium. Neque Epimetheus
Cogitavit quod illi præcepiſſet Prometheus, ne quando munus
Suſciperet à Jove Olympio, ſed remitteret
Retrò, necubi mali quidpiam mortalibus eveniret.
Verùm ille recepto eo, cùm jam malum haberet, ſenſit.
Priùs námque in terra vivebant homines
Sine malis, & ſine difficili labore,

commodè verſûs menſuram impleviſſent. Attamen & tertia repetitio occurrit. ỳ. 79. Confer & ỳſſ. 72. & 76. *Clericus.*

82. Δόλον αἰπὺν] Arduum, difficilem. *Guietus.*

91. Νόσφιν ἄτερ κακῶν] Hæc quidem falſa ſunt, ſed minimè ἐτύμοισιν ὁμοῖα, quod tamen à Poëta obſervatum oportuiſſet. Nam ne dicam fingi non debuiſſe humanum genus antiquius mulieribus, qui homines deſcribi poterant malis carentes, iis temporibus, quibus Dii ipſi tot ærumnas perpeſſi ſunt? Notum eſt facinus Saturni erga Cœlum, notum item bellum Jovis cum Saturno, de quibus in Theogonia. *Clericus.*

 94. Ἀλλὰ

Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ'. ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι
Ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη. πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
[Αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.]
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεύς.

---

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά] Id eſt, λύπας, πάθη. Ὕστερον πρότερον. Ordo ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ, ἐσκέδασε δὲ ἀφελοῦσα μέγα πῶμα πίθου. ἐσκέδασε an *excuſſit*? ſubintellige operculum. *Guietus.*

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι] Falluntur, qui, ut hinc interpretationem ſuam allegoricam confirment, τὸ γυνὴ, συλληπτικῶς accipere videntur, & ad univerſum mulierum genus referunt: cùm ſimpliciter ἀντονομαστικῶς ponatur: nihil enim hic plus eſt, quàm Πανδώρα in præcedentibus. *Heinſius.*

96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Fruſtrà fuerunt viri docti, qui hujus loquutionis rationem alibi quæſiverunt, quàm in Lingua Phœnicia. Hoc voluit *Heſiodus*, in interiore parte pyxidis, quæ aperta quidem, ſed fracta non erat; ita ut, operculo iterum impoſito, nihil ex ea poſſet per rimam elabi; in interiore, inquam, parte pyxidis, remanſiſſe ſpem. Vocavit autem interiorem eam partem δόμους, ut Phœnices vocabant בית *beth*, ſeu *domum*, interiora cujuſvis vaſis, unde מבית *mibbeth* ſignificat *intrinſecùs*. Antiquiſſimi Græci, & Bœoti præſertim, multa habebant Phœniciis ſimilia, ut paſſim ad Theogoniam oſtendimus; quod dudum doctiſſimi viri animadverterunt. *Clericus.*

96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Non potuit concoquere Seleucus antiquus magiſter, qui à Proclo citatur, πίθον ab Heſiodo δόμον vocari: reſcripſit igitur ἐν ἀῤῥήκτοισι πίθοισι. Sed loquendi rationem non intellexit. Locum, in quo ante nuptiarum tempus puellæ ſolent παρθενεύεσθαι, δόμον & οἶκον Heſiodus vocavit, quod & infrà oſtendimus. Homerus μυχὸν δόμου & μυχὸν θαλάμου poſuit, pro δόμῳ & θαλάμῳ

idem

Morbiſque moleſtis, qui hominibus ſenectam afferunt.
Statim enim in afflictione mortales conſeneſcunt.
Sed mulier manibus, vaſis magnum operculum cùm dimoviſſet,
Diſperſit, hominibus autem immiſit curas graves.
Sola verò illic ſpes in non fracta pyxide
Intus manſit, dolii ſub labris, neque foràs
Evolavit. priùs enim injecit operculum dolii,
[Ægiochi conſilio Jovis nubes cogentis.]
Alia verò innumera mala inter homines errant.
Plena enim terra eſt malis, plenúmque mare.
Morbi autem hominibus tam interdiu, quàm noctu,
Ultrò oberrant, mala mortalibus ferentes
Tacitè: nam vocem exemit prudens Jupiter.

---

idem enim illis eſt δόμος & θάλαμος: quia pars intima erat. Euſtathius ad Odyſſ. Γ. Ὅτι αἴθουσαν ὡς ἐν Ἰλιάδι, οὕτω καὶ ὧδε λέγει τὴν ἐξωτάτω ἐν μεγάροις οἴκησιν, τὴν αἴθριος μετὰ τὴν αὐλὴν ὥσπερ τὸν ἐνδοτάτω θάλαμον, καὶ μυχὸν παρὰ δόμου. Heſi. infrà: Ἥ τε δόμων ἔντοσθεν φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης, de virgine. Omnes autem virtutes & affectiones τὰς μάλιστα καθαρευούσας Poëtæ virgines faciunt. Atque hæc cauſa eſt cur Heſiodus, reliquis omnibus malis è vaſe volantibus, ſolam Spem dicat tamquam καθαρεύουσαν, μίμνειν ἐν δόμοισι. Elegantiſſima loquendi ratio: quæ ab eo quod ſequitur ſatis confirmatur, οὐδὲ θύραζε Ἐξέπτη. *Heinſius.*

97. Πίθου ὑπὸ χείλεσιν] Πίθου ὑπὸ χείλεσιν, & ἔνδον, idem eſt: nam ὑποχειλὴς minùs eſt quàm ἐπιχειλὴς, quod tamen τῷ πεπληρωμένῳ opponitur, cùm ad ipſum vas refertur. Et ἐπιχειλὴς menſura quædam erat non plena: quò alluſit Comicus Γπ π. Ὅς ἐποίησε τὴν πόλιν ἡμῶν μεστὴν, ἐρῶν ἐπιχειλῆ. Heſychius ἐπιχειλὴς, τὸ ἐλλιπής. Sicut autem illa quæ ἐν θαλάμῳ ſunt, longiſſimè à foribus abſunt; ſic τὰ ὑπὸ χείλεσιν ὄντα, longiſſimè à vaſis orificio. *Heinſius.*

98. Ἐπέμβαλε] Πανδώρη ſcilicet. *Guietus.*

99. Αἰγιόχου βουλῇσι] Hic verſus Heinſio inducendus videtur. vide ejus notas. *Guietus.*

99. Αἰγιόχου βουλῇσι] Mirum eſt quod hìc nobis accidit. Liberè κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον verſum hunc inducendum judicaveramus. Hanc ſententiam noſtram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in conſolatione ad Apollonium, ubi totum hunc locum adducit, ſolum hunc verſum prætermittit, vel ut νοθεύοντα, vel ut ignotum omnino tum temporis. *Heinſius.*

Οὕτως οὔτι πη ἐστὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπισταμένως· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι,
Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν·
Ὥς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ πόνων καὶ ὀϊζύος. οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν· αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι· ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,

---

105. Διὸς νόον] Id eſt, βουλὴν. *Guietus.*

106. Ἐκκορυφώσω] Ἐκτελέσω. an συντόμως ἐρῶ, λέξω; *Guietus.*

109. Χρύσεον μὲν] Vide quæ de hiſce ætatibus diximus ad Theogoniæ ỷ. 211. *Clericus.*

109. Μερόπων ἀνθρώπων] Mortalium hominum, non diverſiloquentium. *Guietus.*

113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος] In quibuſdam Siculi Diodori exemplaribus uno verſu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, καὶ ἀπήμονες. οὐδὲ μέλεσσι
Γῆρας ἐπῆν ———

Suprà,

Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Νόσφιν, ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων. αἵτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν. *Heinſius.*

114. Αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι] Hoc eſt, ſemper integris membris, non ſeneſcentibus. οὐ ποδαγρῶντες, οὐδὲ χειραγρῶντες. *Guietus.*

115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι] Græci ſæpenumerò totam τὴν εὐθυμίαν

voce

Sic nequaquam licet Jovis decretum evitare.
Ceterùm ſi voles, alium tibi ſermonem paucis expediam
Bellè ac ſcienter: tu verò præcordiis inſige tuis.
Ut ſimul nati ſunt Dii, mortaléſque homines,
Aureum primò genus variis linguis loquentium hominum
Dii fecerunt cœleſtium domorum incolæ.
Et ii quidem ſub Saturno erant, cùm in cœlo regnaret:
Et ut Dii vivebant, ſecuro animo præditi,
Planè abſque laboribus & ærumna: neque moleſta
Senecta aderat: ſemper verò pedibus ac manibus ſibi ſimiles
Suaviter vivebant in conviviis extra mala omnia,
Abundantes pomis cari beatis Diis.
Moriebantur autem ceu ſomno obruti: bona verò omnia
Illis erant: fructum autem ferebat fertile arvum
Sponte ſuâ multúmque & copioſum; ipſique pro lubitu
Quieti res ſuas curabant cum bonis multis.
Verùm poſtquàm hoc genus terra abſcondit,
Ii quidem dæmones facti ſunt Jovis, magni conſilio,
Boni, in terris verſantes, cuſtodes mortalium hominum:
Qui quidem obſervant & juſta & prava opera,

---

voce θαλίας deſignant, quod Latini *Divûm epulas* dicunt. Theocritus, Ἔνθα σὺν ἄλλοισιν θαλίας ἄγη οὐρανίδῃσι. Quod cùm exprimit Maro, *epulis divûm accumbere*, dicit, ſicut Theocritus θαλίας ἄγειν. *Tu das epulis accumbere Divûm.* Hæc cauſa eſt, non quam reddunt interpretes. *Heinſius.*

119. Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο] Τὴν συλλογὴν τῶν αὐτομάτων καρπῶν. Ibid. σὺν ἐσθλοῖσι, hoc eſt, ἀγαθοῖς, κτήμασι. *Guietus.*

122. Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι] Vide quæ ſcripſimus ad Theogoniæ ℣. 215. *Clericus.*

122. Τοὶ μὲν δαίμονες] Apud Platonem, omnes hi verſus aliter in Cratylo concipiuntur. hoc, nimirum, modo:

> Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν,
> Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται,
> Ἐσθλοὶ ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Ariſtides apud Photium, Platonem ſequitur: qui conſulendus. *Heinſius.*

124. Σχέτλια ἔργα] Ἄδικα. *Guietus.*

Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
Πλουτοδόται. καὶ τοῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.
Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον, οὔτε νόημα.
Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ

---

125. Ἠέρα ἐσσάμενοι] Neſcio quid impulerit veteres Grammaticos, cur hunc locum omnes περὶ Ἡρώων adducerent, qui ab Heſiodo περὶ Δαιμόνων uſurpatur, & tantâ quidem confidentiâ, ut ex eo etymologiam ejus vocis deducant. Interpres Homeri: Ἥρωας δὲ φασὶ κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς· ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ὥς φησιν Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ ταῖς Ἡμέραις. Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν. Eodem modo Etymologus. Et Euſtathius, poſtquam probavit ἀπὸ τῆς ἀρετῆς Heroas dici, addit &, ἀπὸ τοῦ ἤερος. Quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Heſiodo. Verba ejus ſunt, Iliad. A. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος. ὡς δηλοῦται καὶ ἔν τινι τῶν παρὰ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων (erant autem epigrammata ea, quæ ex Ariſtotelis Peplo deſumpſerat ille) ἐν ᾧ κεῖται τό, Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται. πνεῦμα δ' ἀὴρ ὅδ' ἔχει (Fortaſſe Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται τόδε, πνεῦμ' ἔχει ἀήρ.) Φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος, Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Neceſſe eſſet igitur eoſdem eſſe Heroas & Δαίμονας, quod falſiſſimum eſt in Heſiodo. Qui καθαρῶς καὶ διωρισμένως, ut notant veteres, omnium primus τὴν λογικῶν τάξιν ἐξέθηκε, niſi grammaticos lapſos eſſe, quod non inſolentes faciunt, hac quidem in re malimus: cùm alter ex altero falſum adducere, quàm Heſiodum conſulere maluerit *Heinſius.*

Ibid. ——— πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν Πλουτοδόται] Poſtquàm Jupiter reliquique Dii deſierunt eſſe ἐάων δωτῆρες, & πλουτοδόται, vicem eorum ſubierunt οἱ Δαίμονες. Poſtquàm Jupiter in terris ταῖς δίκαις ἐπιστατεῖν deſiit, id munus ad ejus vicarios redit τοὺς Δαίμονας, qui res forenſes inſpicere cœperunt, quod βασιλήϊον ab Heſiodo dicitur. Commodè autem duo hæc munera adſcribit τοῖς Δαίμοσιν. Quia circa duo hæc totius ferè operis ſubjectum vertitur. Ceterùm πλουτοδόται dicuntur οἱ τῆς γεωργίας ἐπιστάται. Apparent in Heſiodo paſſim veteris ſimplicitatis veſtigia, in verbis non minùs quàm in rebus. Eſt enim propriè πλοῦτος ἡ ἐπικαρπία, ſeminum in terra abſconditorum felix ubertas. Heſychius Πλοῦτος, ἡ ἐκ τῶν σπερμάτων ἐπικαρπία, καὶ ἡ πανσπερμία, ſicut apud Latinos Opes. Ops enim Terra mater eſt. Inopes ſunt οἱ ἄθαπτοι, & οἱ ἄποροι. Hinc πλουτοδόται dicti ſunt Dii, qui τὴν ἐπικαρπίαν promoverent, & quocumque modo terræ præeſſent. In ſacris non aliter accipiebatur. Sic ἐν τοῖς Λιμναίοις, ubi ὁ δᾳδοῦχος geſtans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant,

Aëre induti, paſſim oberrantes per terram,
Opum datores. atque hanc regiam dignitatem conſecuti ſunt.
Secundum inde genus multò deterius poſtea
Argenteum fecerunt cœleſtium domorum incolæ,
Aureo neque corporis habitu ſimile, neque ingenio,
Sed centum annis puer apud matrem ſedulam

---

bant, reſpondebant ΣΕΜΕΛΗΙ' ΙΑΚΧΕ ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλοῦτον enim id dicebant quod in cornu copiæ continebatur: & τὸ κανοῦν, id eſt, caniſtrum in quo ſacra hordea erant, εὔπλουτον vocabant. Heſych. εὔπλουτον κανοῦν, διὰ ἔχον πλοῦτον. Ipſa autem hordea, utpote terræ fructum ita dicebant. Διὰ τί, inquit, ἐπ' αὐτοῦ ὀλαί; πλοῦτον γὰρ ἔλεγον τὴν ἐκ τῶν κριθῶν καὶ τῶν πυρῶν περιουσίαν. *Heinſius.*

130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] Ἀλλὰ eleganter hoc loco pro ἀλλ' ὅμως ponitur. Inferior quidem hæc ætas, inquit, & deterior ſuperiore erat, ἀλλ' ὅμως οἱ παῖδες, id eſt, quamvis multa erant, quàm in ſuperiori deteriora, hoc bonum tamen erat, quòd pueri aliquamdiu ſimpliciter & ſine malo, & ut Philoſophi verbo utar, qui in Rhetoricis de hac ætate ita loquitur, ἀήθως educabantur, apud matres ſuas. Jam quomodo intelligendus ſit hic locus dicendum, quia à Græcis interpretibus id prætermiſſum. Sicut puellæ ad nuptias uſque, ita filioli, ut ab improbitate abſtinerent omni, εἰς τὴν γυναικωνῖτιν cum matribus ſuis & ſororibus ablegabantur. Quò id diutiùs fiebat, eò ſimpliciores magíſque malorum ignari, & ævi corruptelarum expertes credebantur. Quamquam etiam interdum, qui provectiores ætate erant, quoties locus in cœnaculo deeſſet, pranſum cœnatúmque mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium ſuum εἰς γυναικωνῖτιν ablegat. Πάρελθε, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ γυναικωνίτιδι. τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω μετὰ τῆς μητρὸς ἐπιβῆναι, ὡς σὺ χώραν ἔχῃς. Quò igitur diutiùs ibi verſabantur, eò ſimpliciores erant. Heſiodus, ut ævi illius εὐήθειαν notet & ἀπειρίαν, centum annos in Gynæceo eos egiſſe dicit. Ἐνὶ οἴκῳ autem eſt ἐν τῷ θαλάμῳ. ita enim locum illum vocant Poëtæ, qui Homerum ſequuntur. Unde Theocritus, virginem innuptam, παρθένον ἐν θαλάμοις dicit, quam τῇ νύμφῃ opponit, ut ad illum notamus. Οἶκον dixit Poëta, ut Vitruvius, cùm de eodem, nimirum, de Gynæceo, loquitur, lib. VI. c. XX. *In his locis introrſus conſtituuntur œci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent ſeſſiones.* Hic mos poſt Heſiodi tempora corruptus fuit, cùm ſceleſtiſſimi Eunuchi matronarum œcos invaſerunt. Hoc eſt, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Παιδευθέντας ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς. Heſiodus: τρέφεθ' παρὰ μητέρι dixit, ut Lucianus μετὰ τῆς μητρὸς ἐπιβῆναι. *Heinſius.*

131. Ἀπάλ-

Ἐτρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ.
Ἀλλ' ὅταν ἡβήσειε, καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίαις. Ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν, οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε, χολούμενος οὕνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσι θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρῷ οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιᾶν, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον· οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε στονόεντα καὶ ὕβριες· οὐδέ τι σῖτον
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμὸν
Ἄπλαστοι· μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν,
Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι,
Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο. μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.
Καί τοι μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες

---

131. Ἀτάλλων] Αὐξόμενος. *Guietus.*

136. Ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς] An ſcribendum ἱερ' οἷς ἐπὶ βωμοῖς, hoc eſt, ἱερά. Homerus tamen ἄλλος δ' ἄλλῳ ἔρεξε θεῶν, hoc eſt, fecit, ſacrificavit. ἔρδειν facere, Virg. *Cùm faciam vitulâ.* *Idem.*

137. Κατ' ἤθεα] An? per colonias, oppidatim, pagatim, ſupple ſacra facere placet, non *ex more*, ut vulgò exponitur. *Idem.*

138 Κρονίδης ἔκρυψε] Subintellige τῇ γῇ. Infrà: αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε *Idem.*

141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] Tzetzes legit ἐπιχθόνιοι. *Idem.*

145. Ἐκ μελιᾶν] Scribendum ἐκ τε μελὲς δεινόν τε, pro ἐκμελές τε δεινόν τε. Heſych. ἐκμελής, ἀνάρμοστος, ἄτακτος, ἄρρυθμος. ἐκμελὴς ἀπὸ τοῦ ἐκ καὶ μέλος, ſonus quaſi diſſonus, abſonus. Aliò ſpectant quæ cecinit Virgilius Æn. VIII.

> *Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæque tenebant,*
> *Génſque virum truncis & duro robore nata.* Idem.

148. Α'-

Nutriebatur creſcens valdè rudis domi ſuæ:
Cùm verò adoleviſſet, & ad pubertatem veniſſet,
Pauxillum vivebant ad tempus, dolores habentes
Ob ſtultitias. injuriam enim pravam non poterant
A ſe mutuò abſtinere, neque Deos colere
Volebant, neque ſacrificare beatorum ſacris in aris,
Ut juſtum eſt hominibus ex more. Hos quidem deinde
Jupiter Saturnius abſcondit iratus: quia honores
Non dabant beatis Diis, qui Olympum habitant.
At poſtquàm & hoc genus terra occultavit,
Hi quidem terreſtres beati mortales vocantur
Secundi: ſed tamen honor etiam hos ſequitur. *(num*
Jupiter verò pater tertium aliud genus variè loquentium homi-
Æneum fecit, omnino argenteo diſſimile,
E fraxinis, vehemens & robuſtum: quibus Martis
Opera curæ erant luctuoſa, ac injuriæ: neque ullum cibum
Edebant, ſed ex adamante habebant durum animum,
Inacceſſi: magna autem vis & manus invictæ,
Ex humeris, naſcebantur in validis membris.
His erant ænea arma, æneæque domus:
Ære verò operabantur: nigrum enim nondum erat ferrum.
Et hi quidem manibus ſuis interfecti,

---

148. Ἄπλαστοι] Idem ac ἀπλατοὶ, vel ἄαπτοι, qui inimicâ manu non poſſunt tangi, vel quibus manus injici non poteſt, ſine periculo. Aliquoties in Herculis Scuto idem obſervavimus. *Clericus.*

151. Μέλας δ' ἴσκε σίδηρος] Si conſtarent ſibi figmenta Poëtica, hanc progeniem occidiſſe oporteret, ante tempora Promethei; qui ferri cudendi artem inveniſſe à Poëtis, magno conſenſu dicitur. Verùm non tantopere exculta erat ars mentiendi, iis temporibus, ut mendacii partes conſentire neceſſe eſſet. *Clericus.*

152. Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσι] Non intellexerunt Græci interpretes & cum iis Latini διαπλεκὰς quas Poëta ponit inter λήξεις diverſarum ætatum. Quas ſine λήξει interiiſſe dicit, eas ait vel δαμῆναι, vel θανάτῳ κεκαλύφθαι. Quas autem ſignificare vult λῆξιν conſtituiſſe ex te, nec interiiſſe funditus; ait ὑπὸ γῆς κεκαλύφθαι: quod primæ & ſecundæ ætati contigit. Tertia ætas contrà, de quibus: Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἀΐδαο Νώνυμοι. Tres

διαπλεκὰς

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἀΐδαο,
Νώνυμοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας
Εἷλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.
  Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος; οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι προτέρῃ γενεῇ κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνή,
Τοὺς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,

Διαστολαὶ Homero familiares ſunt. Sic Iliad. Γ. Ὁππότερος τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε Τὸν δὸς ἀποφθίμενον δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω. Ubi manifeſta fit διαστολή, non placet tamen frigida illa Grammaticorum. Euſtath. τὸ δὲ ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδην, πρὸς διαστολὴν εἴρηται τῶν δίχα φθορᾶς μυθολογουμένων δῦναι εἰς ᾅδου, ὁποῖος ὁ Πειρίθους, καὶ ὁ Θησεὺς, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Sicut igitur ibi Homerus ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδην dixit, πρὸς διαστολὴν ita Heſiodus homines ætatis tertiæ, βῆναι εἰς ᾅδου, ſed δαμασθέντες ὑπὸ σφετέρῃσι χερσί: ſecundò νωνύμους. Obſervatio illa etiam magis neceſſaria eſt in Heroum ætate, quam duplicem facit: eorum qui Thebanum bellum geſſerunt, & qui Trojanum. Priores interiiſſe dicit ſine λήξει, ſicut tertiam: poſteriores partim interiiſſe, partim λῆξιν habuiſſe, idque ἐν μακάρων νήσοις. Diviſio quam malè perceperunt interpretes, ibi eſt:

Ἔνθ' ἤτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε,
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων.

Illud enim τοὺς μὲν & τοῖς δὲ eos diſtinguit qui funditus interierunt, ab iis qui tranſlati in beatorum inſulam fuerunt. Qualis apud Homerum Menelaus eſt, cui prædicit Proteus:

Σοὶ δ' οὐ θέσφατόν ἐστι διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν, καὶ πότμον ἐπισπεῖν,
Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψουσιν ———

Hoc Heſiodi loco decepti fuerunt ii, quos magiſtri notant inſulas beatorum Thebis conſtituiſſe. Thebanos Heſiodus ſine λήξει, ſuo ſcelere, interiiſſe dicit, nec λῆξιν conſtituiſſe. Trojanos partim interiiſſe, partim λῆξιν conſtituiſſe cognominem, id eſt, Heroïcam; quibus opponuntur οἱ νωνύμως θνήσκοντες. Ex iis maximè excipiebantur illi qui in undis perierant, quorum præcipuus fuit Ajax, cui ne locum quidem in ſua νεκυίᾳ conceſſit Homerus, quòd funditus interiiſſe exiſtimaretur. Quod & Syneſius notavit: Ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς δίναις,

ὀμνυ-

Deſcenderunt tenebricoſam in domum horribilis Plutonis
Ignobiles: mors autem, tametſi terribiles erant,
Invaſit atra, ſplendidúmque liquerunt lumen ſolis.
Sed poſtquàm & hoc genus terra operuit,
Rurſum alud quartum in terra multorum alumna
Jupiter Saturnius fecit juſtius & melius,
Virorum heroüm divinum genus, qui vocantur
Semidei, priore ætate, per immenſam terram.
Hos quoque bellúmque malum & pugna gravis, (ram,
Alios quidem ad ſeptem portas habentes Thebas, Cadmæam ter-

ὁμωνυμεῖ σου θεὸν ὃν φιλοσοφίᾳ πρεσβεύῃς, τὸ Ὁμηρικὸν ἐθεράπευεν ἐκεῖνο, μή ἄρα ἀληθὲς εἴη, τὸ καθ' ὕδατος θάνατον, ὄλεθρον εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. λέγει γάρ ἐστιν ὅπου τῶν ἐπῶν, Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ. τὸν ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκριβεστάτην ἀπώλειαν εἶναι πειθόμενος. οὐδένα γοῦν ἄλλον ἐξαπολωλέναι φησὶν, ἀλλ' ἕκαστος ἀποθνήσκειν, οὐδὲς δ' ἐξεβόηκε. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν δυοῖν νεκυίαιν ὁ μικρὸς Αἴας οὐδαμοῦ τοῦ δράματος εἰσενήνεκται), ὡς τῆς ψυχῆς οὐκ οὔσης ἐν ᾅδου. *Heinſius.*

158. Δικαιότερον] Si ætas illa melior fuit antecedente, ſceleratiſſimam profectò fuiſſe priorem oportuit: quæ enim ſcelera de hac non narrantur? Quàm conſcelerata fuit Oedipi familia? Quàm mali homines, Troïcis temporibus? Verùm *Homerus* uſque adeò laudarat eos, qui ad Trojam bellum geſſerant, támque caros Diis deſcripſerat, quamquam meros latrones, ſi rem introſpiciamus; ut *Heſiodus* deteriores eos ſuperioribus dicere auſus non fuerit. Sic temerariæ priorum ætatum laudes ad poſteros tranſmittuntur, & quos vituperaremus, ſi de iis ſine præjudicio judicaremus, ad cœlum tollimus, quia ſunt olim à Majoribus noſtris, præ imperitia, laudati. *Clericus.*

162. Τοὺς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ] Intelligit non tantùm τοὺς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις dictos, ſed etiam eos qui Ἐπίγονοι dicebantur, id eſt, τῶν ἑπτὰ τῶν ἐπὶ Θήβαις filios. Utrique Thebas adorti ſunt. Diodorus Siculus libro III. Οἱ δὲ τούτων παῖδες Ἐπίγονοι ὀνομασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Æſchylus quoque non tantùm Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις tragœdiam, ſed etiam Ἐπιγόνους ſcripſit. Ex ea interpretes Pindari verſus περὶ κρατήρων adferunt: καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις.

Λοιβαὶ Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίου γάμου
Ἥρας τε, τὴν τε δευτέραν κρατῆρ' νέμω.
Τρίτην Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα.

qui corruptiſſimè ibi ſcribuntur. Et Androgonus ab Athenæo narratur συμμεμαχηκέναι τοῖς Ἐπιγόνοις. *Heinſius.*

163. Μέ-

Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν, Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο·
Ἔνθ' ἤτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε.
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην

---

163. *Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο*] Κτημάτων. hoc eſt, rerum, regni. *Guietus.*

163. *Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο*] Tametſi rectè Interpretes Græci obſervarunt *μῆλα* hîc dici metonymicè omnis generis divitias; tamen vertendum non cenſuimus *opes*, pro *ovibus*, in tranſlatione verbis uſque adeò adſtricta; cùm nihil vetet *oves* nos in ea interpretari, ut *μῆλα* in Græcis *Heſiodi* verbis. Hebræi מקנה *mikneh* promiſcuè vocant *divitias* & *pecudes*; quia, ut omnibus notum, divitiæ antiquiſſimis temporibus in pecudibus præſertim erant ſitæ. *Clericus.*

165. Ἤθεα] Lucretius quietes vocat. *Scaliger.*

171. Ἐν *μακάρων νήσοισι*] Etiamſi *Homerus* inſulas non memoravit, attamen plerique eum auctorem hujus fabulæ fuiſſe volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. à Poëta *Elyſium campum* dictas *beatorum inſulas* fuiſſe contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex Odyſſ. Δ. ubi deſcribuntur campi Elyſii. Quibus ſubjungit: *καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς Μαυρουσίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν*: *beatorum verò inſulæ ſunt è regione ultimæ Mauritaniæ ad occaſum.* Attamen Elyſios campos quærit etiam in continente Hiſpania, addit enim: *καθ' ὃ μέρος συντρέχει τὰ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτης πέρας*: *eodemque Hiſpaniæ occidui fines pertinent.* Verùm hoc poſterius copioſiùs proſequitur Lib. III p. 103. & ſeq. ubi docet Poëtam, cùm ſciret multas expeditiones in extremam uſque Hiſpaniam ſusceptas fuiſſe, & de fertilitate earum orarum à Phœnicibus aliquid reſciviſſet, ibi piorum ſedes ſitas & Elyſium campum finxiſſe. Adſentitur ei *Euſtathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cujus imitatorem *Heſiodum* hîc eſſe leberide cæcior viderit. Ita etiam ſenſerat *Plutarchus*, quem vide non procul ab initio vitæ Sertorii. *Hæc ex ſchedis paternis.* Ceterùm quod habet *Strabo* de Phœnicibus qui fertilitatem Bæticæ *Homero* deſcripſerant, viam oſtendit *Sam. Bocharto* inveniendæ rationis, cur campi illi *Elyſii* dicti ſint. In lingua, nimirum, Phœnicia, עליזים *halizim* dicuntur *gaudentes.* Eum adi Chanaanis Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homerum* finxiſſe eſſe aliquam beatitudinem poſt hanc vitam, de qua nemo

Perdidit pugnantes propter oves Oedipi;
Alios verò in navibus trans ingentem maris amplitudinem,
Ad Trojam ducens, Helenæ gratiâ pulcricomæ:
Ubi mors quoque oppreſſit illos.
Iis autem ſeorſum ab hominibus vitam & ſedem tribuens
Jupiter Saturnius pater conſtituit eos ad terræ fines.
Procul ab immortalibus Saturnus horum Rex eſt.
Et ii quidem habitant ſecurum animum habentes
In beatorum inſulis, juxta Oceanum profundum,

---

nemo antè, apud Græcos, quidquam dixiſſet; ſed cùm dudum recepta hæc eſſet opinio, nec conſtaret quo rerum naturæ loco collocandi eſſent beati animi, ex ingenio ſedes felicitatis illius in ultima Hiſpania, aut in Inſulis Fortunatis, poſuiſſe. *Clericus.*

171. Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primò omnium videntur ἐν τῷ ἀέρι: poſtea vocem Ὠκεανοῦ ita ſumſerunt, quaſi quæ per ſe τὸν ἀέρα deſignaret. Heſych. Ὠκεανὸς ἀὴρ, θάλασσα. Item, Ὠκεανοῖο πόρον, τὸν ἀέρα εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωροῦσι. Poſtremò alia. Atque hinc Heroas ſuos, qui παρ' Ὠκεανὸν conſtituuntur, *Aëris in latis campis* conſtituit Maro. At Græci interpretes magno ſe ἀτοπήματι traduxerunt, cùm, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν, quod & reliqui ſecuti ſunt. Melius multò & prudentiùs Silius, *Ultra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Verùm ultra Oceanum ſacro contermina fonti,
Lethæos latices & ſacra oblivia potat.

Quod Græcè eſſet πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ. Ceterùm cur ibi Heroas conſtituat Heſiodus, ratio hæc eſt. Oceanum veteres cauſam aliquam ſtatuebant τῆς ἀδίκου διαίτης, quæ juſtiſſima & facillima, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, è terra petebatur priùs: poſtea cùm Oceanum πόρῳ νήεσσι tentarent, actum de juſtitia fuit. Atque hæc cauſa vera eſt, cur Heſiodus vitam illam, quam Homerus βίον ῥηΐστον vocat, ultra Oceanum eſſe voluerit, quòd nihil plus commercii cum Oceano & ejus præſide Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri & Heſiodi interpres, eleganter, ubi περὶ μακάρων & eorum νήσων agit, negat illis πόντιον ὕδωρ περὶ δίαιταν εἶναι. Quem locum in hanc ſententiam & Theon adducit. Verba ejus ſunt ad illum Arati, ubi Aſtræa deſcribitur, & de ſæculis agitur: Αὔτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. ἐκάστῳ τὰ ἐπιχώρια ἤρκει τε καὶ ἤρκεσε καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ κενεὸν περὶ δίαιταν. Ubi legendum κενεὰν περὶ δίαιταν ex ipſo Pindaro. Opponit κενεὰν δίαιταν Oceani, τῇ ῥηΐστῃ βιοτῇ. Quamvis nobis ipſe Arati locus quoque uſui eſſe poteſt, ubi hunc βίον ῥηΐστον deſcribens Oceanum

Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν
Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ᾽ ἔπειτ᾽ ὤφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ᾽ ἢ πρόσθε θανεῖν ἢ ἔπειτα γενέσθαι.
Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ᾽ ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ᾽ ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
Ζεὺς δ᾽ ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,

---

num ab illis ſejungit: *Αὔτως δ᾽ ἕζαον. χαλεπὴ δ᾽ ἀπέχεστο θάλασσα. Καὶ βίον οὔπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον, Ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα.* Sicut ante *ἐπιθυμίαν* & *τὸ ἐπιθυμητικὸν*, Oceanus ignotus erat, aut ſemotus: ita Heroum καὶ τῶν *μακάρων* animæ ultra Oceanum conſtituuntur, quòd extra *ἐπιθυμίαν* ſint, qua qui carent *ῥεῖα ζώοντες* dicuntur. Veteres enim, teſte Syneſio, qui hunc Arati locum *ἐν τῷ Περὶ προνοίας* eleganter interpretatus eſt, juſtitiæ locum eſſe exiſtimabant *προσκαθεσθείσης γεωργίας, ναυτιλίας δὲ ἀποσκευασθείσης.* Heſiodus in hoc libro (nam in eo laboramus ut auctorem, præcipuéque mentem hujus libri interpretemur) injuſtitiæ pœnam conſtituit τὸν *Ὠκεανὸν*, tamquam neceſſarium, à quo etiam juſtos ſeparat: quibus hoc præmium proponit, futurum, ut ne Oceano quidem opus habeant. *Θάλλουσιν δ᾽ ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ᾽ ἐπὶ νηῶν Νίσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.* Ipſe Poëta cur Heroas ſuos *παρ᾽ Ὠκεανὸν* conſtituat, cauſ m ſa is oſtendit, cùm addit, *τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν Τρὶς τοῦ ἔτους θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.* Terræ enim fructum, quem *ῥηΐδιον βίον* vocant, Oceano pp nit; ſicut Horatius *paratas epulas*, ut alibi oſtendimus, *mari & mercatura*. Poterat præterea epithetum *βαθυδίνης* grammaticos in offi io continere, & eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent, quæ nihil præter oſtentationem nobis eorum detegunt, ut cùm de Horizonte & aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati ſunt, ſimpliciſſimè locutus erat, cùm *περὶ μακάρων νήσων* dixerat. *Ἀλλ᾽ αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν.* Duo enim ſignificarat Poëta: primò ſecutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum ſtatuunt, pro diverſis ejus partibus, ſicut Herodotus fluvios τῶν *αὐρῶν*, id eſt, vaporum, qui ab aliis *νεφέλαι* dicuntur: unde Nilus *ἀνίφελος* à quodam dicitur. Secundò, oſtendit ſitum eorum *πρὸς δύσιν* eſſe, quem ubique ex ventis deſignat: nec enim voce Zephyri ibi Poëta utitur *κατὰ τὸ ἐπελθὸν*, ut magiſtri loquuntur, & fruſtrà: vel, quod ſæpè facit, *ὡς τοιοῦτον φιλῶν ἄνεμον μάλιστα*, ſed ut dixi. Notarunt jam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere *τὴν θάλασσαν* καὶ τὸν *Ὠκεανὸν Ἡσιόδῳ βλάσφημον εἶναι.* Ceteri Poëtæ cùm Heſiodum

Felices heroës: his dulcem fructum
Ter quotannis florentem profert fœcunda tellus.
O utinam ego quinto non intereſſem
Hominum generi, ſed aut mortuus eſſe priùs, aut poſtea natus!
Nunc enim genus eſt ferreum: neque umquam aut die
Quieſcent à labore & miſeria, aut nocte
Corrupti: graves verò Dii dabunt curas.
Sed tamen & hiſce admiſcebuntur bona malis. (num,
Jupiter autem perdet etiam hoc genus variè loquentium homi-

ſiodum & Homerum non benè percepiſſent, ipſum Ὠκεανὸν ſedem beatorum ſtatuerunt. Plato in Phædone τὸν Ὠκεανὸν τῷ Ἀχέροντι ſimpliciter opponit: quod ſpectaſſe videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius notat ſcripſiſſe, τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γεγονέναι τῷ Ὀδυσσεῖ, οὐ κατὰ τὴν Σικελίαν. ubi παρὰ Heſiodico modo ſumitur. *Heinſius.*

174. *Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγώ*] Hunc locum eleganter expreſſit Valerius Cato:

> *Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor ætas?*
> *Infelix ego, non illo qui tempore natus,*
> *Quâ facilis natura fuit: ſors ô mea læva*
> *Naſcendi, miſerúmque genus, & fera libido*
> *Tanta mea*, &c.

Opponit minorem ætatem, id eſt, τὸ πέμπτον γένος, θεοῖς καὶ ἥρωσι. Deos *ætatem auream* vocat: quia ætas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν conſtituit. *Facilem naturam* dixit, τὸν ῥήϊστον βίον. Legendum autem verſu ſecundo, *Sors ô mea lenta Naſcendi.* Ita planè mentem Heſiodi dat. *Heinſius.*

175. Ἢ ἔπειτα γενέσθαι] Hoc eſt, poſt quintam generationem, quaſi ſequentes meliores ſint futuræ. *Guietus.*

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Ætas igitur hæc proximè ſucceſſerat Troïcæ. Quando autem hîc *ætatem* dicimus, intelligimus γένος, hoc eſt, *prolem* quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, ſed per majorem annorum numerum florentium. Ceterùm quid deterius habuerint Heſiodea tempora Troïcis, me neſcire fateor. Præſentia, nimirum, dumtaxat mala ſentimus, præteritorum obliti. *Clericus.*

176. Νῦν γὰρ δὴ] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus eſt, quæ ſumi πλεοναστικῶς à Grammaticis dicuntur: tale eſt illud Homeri:

> —— νῦν μὲν γάρ κεν ἕλοις πόλιν εὐρυάγυιαν.

Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος, οὐδέ τι παῖδες,
Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ.
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες· οὐδὲ μὲν οἵ γε
Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειροδίκαι. ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει.
Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίου,
Οὔτ' ἀγαθοῦ. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσται. βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,

---

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Ex his ferrei ſæculi notatur infelicitas, in quo permolere alienas uxores vulgatum erat: contrà inter præcipuas felicitatis notas recenſet *Heſiodus*, in ſequentibus, ſimilitudinem liberorum cum parentibus, ỳ. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, diſſimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, ut qui adulterii ſuſpicionem moverent. Res manifeſta fit ex hiſce *Catulli* verſibus, in Juliæ & Mallii Epithalamio:

Torquatus volo parvulus,
Matris è gremio ſuæ,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.
Sit ſuo SIMILIS patri
Mallio & facilè inſciis
Noſcitetur ab omnibus,
Et PUDICITIAM ſuæ
Matris indicet ore.

Sic & *Theocritus* in Encomio Ptolemæi:

Ἀστόργου δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰεί,
Ῥηΐδιοι δὲ γοναί, τέκνα δ' οὔποτ' ἐοικότα πατρί:

Mulieris autem conjugali amore carentis in alieno viro ſemper eſt animus. Sed facilis cognitu eſt ſoboles, nec liberi umquam ſunt ſimiles patri. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

182. Οὐδέ τι παῖδες.] Hîc diſtinguendum videtur, & τελεία στιγμὴ ponenda poſt παῖδες. *Guietus.*

186. Βάζοντ'] Βάζοντι pro βάζοντες, ut ἄορσεν ἰόντι Homero. Sed iſte verſus ὑποπτευτέος. *Idem.*

187. Οὐδὲ

Quum vix nati caneſcant.
Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,
Neque hoſpes cum hoſpite, neque amicus cum amico,
Neque frater amicus erit, ut antehac:
Celeriter verò ſeneſcentes contumelia afficient parentes.
Incuſabunt autem illos moleſtis alloquentes verbis
Impii, neque Deorum vindictam veriti. neque hi ſanè
Senibus parentibus educationis præmia reddent
Violenti. alter autem alterius civitatem diripiet.
Neque ulla pii gratia erit, neque juſti,
Neque boni. magis verò maleficum & injurium
Virum colent. Juſtitia autem in manibus & pudor
Non erit. Lædétque malus meliorem virum,

---

187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] *Neque Deorum ultionem veriti.* non, *oculum.* hoc eſt, pœnam quæ à tergo ſequitur. Tibul'. *N ſciat ultorem poſt caput eſſe Deum.* Σχέτλιος. à χέω, χετὸς, ἄχετλος. item à χέτω, χέτλω, χετλὸς, χέτλιος, coërcendus, malus, miſer. *Idem.*

189. Χειροδίκαι] Obſervarunt jam olim veteres commentatores in Homero & Heſiodo πάθος quoddam in compoſitis quibuſdam ἀντικείμενον: quod directè cum ſimplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλυ. cùm μεγάθυμος ſit ὁ μεγαλόφρων in virtutibus, καὶ μεγαλόψυχος. Sic ὁ δίκην ἐν χερσὶν ἔχων eſt ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ ἄδικος. Utrumque notavit vetus quidam magiſter olim ad Poëtam: Μέγας μὲν γὰρ θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλυ. μεγάθυμος δὲ, ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόψυχος. οὕτω καὶ παρ' Ἡσιόδῳ διαφέρει ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ἐν χερσὶν ἔχων τὴν δίκην· χειροδίκης μὲν γὰρ συνωθέτως ὁ βίαιος. καὶ οὐκ ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλ' ἐν χερσὶ ταῖς ἑαυτοῦ, κείμενον ἔχων τὸ δίκαιον. δίκην δ' ἔχων ἐν χερσὶν, ὁ δίκαιος καὶ αἰεὶ ἐπὶ χειρῶν οἷον φέρων τὸ δίκαιον. Utrumque tamen pro altero poni poteſt, ut jam videbimus. *Heinſius.*

190. Οὐδέ τις εὐόρκυ] Subintellige ἀνδρὸς. *Guietus.*

191. Ὕβριν pro ὑβριστὴν, quamvis poſſit excuſari. *Scaliger.*

191. Ὕβριν] Ὕβρις ὁ ἄδικος, ὑβριστής. *Guietus.*

192. Δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσται] Diſtingui hoc modo etiam aliâ ratione & contrariâ poteſt. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ, καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσται. Illud autem δίκη δ' ἐν χερσὶ, tum eadem ratione dicetur, quâ χειροδίκαι infrà dicuntur οἱ ἄδικοι. Sic nunc δίκη δ' ἐν χερσὶν ἔσται, eſt, ἄδικοι ἔσονται). Nam idem illud πάθος ſignificationis contrariæ in ſimplicibus eſſe poteſt, quod in compoſito. Euripides Bacchis χειρῶν δίκην dixit τὴν βίαν, καὶ τὸ βίαιον. Καὶ τὴν μὲν ἂν ἀφιστείδης, εὔδηλον πόλιν Μυκηναίαν ἔχουσαν ἐν χερῶν δίκῃ. *Heinſius.*

Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται·
Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαρτος ὁμαρτήσει στυγερώπης.
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι. κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,
Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἡ δ' ἐλεὸν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο. τὴν δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
Δαιμονίη, τί λέληκας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇδ' εἶς, ᾗ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω, καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ' αἴκ' ἐθέλω ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν·
Νίκης τε στέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ, τανυσίπτερος ὄρνις.
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς,

---

194. Ἐνέπων] Appellans, inceſſens, increpans, ἐνίπτων. ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται, hoc eſt, ἐπομεῖται ὅρκον. τμῆσις. *Guietus.*

196. Δυσκέλαδος] Κακὰς φήμας ἐγείρων, malos rumores. alias *raucus.* malè expoſ. *Idem.*

199. Ἴτην] Abibant, ut inferiùs, λείψεται. *Idem.*

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniæ ℣. 223. Hæc eſt altera illa Nemeſis, quæ homines, non ſecùs ac pudor, ad virtutem incitabat. Proprie eſt νέμεσις, *juſta vituperatio*, quo ſenſu ſæpè, apud *Homerum*, occurrit, ut animadvertit *Euſtathius*; cujus vituperationis metu, à delinquendo abſtinemus. Ideò cum Pudore conjungitur hîc ab *Heſiodo*. Quare idem Grammaticus obſervavit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδῶ ὡς πρός τι λέγεται, Αἰδώς τε γὰρ ἡ διὰ τὴν Νέμεσιν γινομένη ἐπιστροφὴ, Νέμεσις δὲ ἡ μέμψις ἔκ τινος ὃν αἰδούμεθα γινομένη: *Nemeſin eſſe correlatam ad Pudorem; Pudor enim eſt attentio orta propter Nemeſin,* (ſeu *Caſtigationem*) *Nemeſis verò vituperatio ab aliquo quem reveremur profecta.*

Verbis injuſtis alloquens, pejerabit verò.
Livor autem homines miſeros omnes
Malos rumores ſpargens, malis gaudens comitabitur inviſo vultu.
Tum demum ad cœlum à terra ſpatioſa,
Candidis veſtibus tectæ corpus pulcrum,
Ad Deos ibant, relictis hominibus,
Pudor & Nemeſis. relinquentur autem dolores graves
Mortalibus hominibus. mali verò non erit remedium.
Sed nunc fabulam regibus narrabo quamvis ipſi ſapiant.
Sic accipiter affatus eſt luſciniam canoram,
Altè in nubibus ferens unguibus correptam.
Illa verò miſerè, curvis confixa unguibus,
Lugebat: eam autem ille imperiosè compellavit.
Infelix, quid ſtrepis? habet te multò fortior.
Hac vadis, quà te duco, licèt ſis cantatrix.
Utrum verò libet, vel epulabor te, vel dimittam.
Imprudens autem, quicumque voluerit cum potentioribus contendere:
Quippe victoria privatur, & præter convicia dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis prædita avis.
O Perſa, tu verò cole juſtitiam, neque injuriam fove.
Injuria enim pernicioſa eſt tenui homini. nam nec dives
Facilè ferre eam poteſt, gravatúrque ab illa,

---

profecta. Loca *Euſtathii* indicabit Index Romanus. Hanc Nemeſin, pro more ſuo, [illegible] *Heſiodus.* Altera Nemeſis fuit Dea Juſtitiæ præſes, quæ peccata plectere putabatur & quam deſcripſit *Ammianus Marcellinus* Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, ut & ad Act. XXVIII. 4. *Clericus.*

203. Ποικιλόδειρον] *Collo variegatam.* vulgò *canoram. Guietus.*

205. Πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι] Ἀμφιπεπαρμένη ὀνύχεσσιν. *Idem.*

207. Δαιμονίη τί λέληκας] Α δαίμων, δαίμονος ἡ τύχη, δαιμόνιος, infortunatus, infelix. Interdum fortunatus, beatus, ut Il. β. τί λέληκας;] *quid ſtrides?* verſ. ſeq. τῇδ' εἶς] Hac ibis. *Idem.*

214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ] Τὸ χεῖρον τῇ ὕβρει. vid. Tzetz. *Guietus.*

216. Ἑτέρηφι] Φι adnexum eſt hìc recto caſui, cùm proprium ſit obliquorum. *Scaliger.*

 216. Ἑτέ-

Ἐγκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ' ἑτέρηφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια· δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει,
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει Ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.
Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἐλκομένης ᾗ κ' ἄνδρες ἄγωσι
Δωροφάγοι σκολιαῖς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.
Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν,
Ἠέρα ἑσσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
Οἵ τέ μιν ἐξελάσωσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδοῦσιν
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
Τοῖσι τέθηλε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ.
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος, οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς,

---

216. Ἑτέρηφι παρελθεῖν] Καθ' ἑτέραν παρελθεῖν. ordo, ὁδὸς δὲ τοῦ παρελθεῖν εἰς τὰ δίκαια κρείσσων. Vel ſic, ἑτέρηφι δὲ ἡ ὁδὸς τοῦ π. ἑτέρηφι ex alia parte. *Idem.*

217. Ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει] Ὑπερέχει. *Idem.*

219. Ὅρκος] An ἡ ἐπιορκία, ut Heinſius? an ἡ τῆς ἐπιορκίας τιμωρία, ut Proclus? *Idem.*

219. Ὅρκος] Hîc Ὅρκος eſt Numen, quod præeſſe finxit *Heſiodus* religioni jurisjurandi, & de quo Theogoniæ ℣. 231. Sed quare injuſta judicia comitari, & quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, ut perjuros judices plectat, quemadmodum ex ſuperioribus & ſequentibus liquet. Eodem ſenſu, Juſtitia dicitur ἕπεσθαι, ſequi populos & urbes de quibus pœnas ſumit, ℣. 222. Vide & *Hieroclem* in 2. ℣. Pythagoricorum Carminum. Similis fictio adhibetur in inſigni Oraculo Pythiæ, quod exſtat apud *Herodotum* Lib. VI. c. 86. dignúmque eſt quod hîc adſcribatur:

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' Ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

Glauce fili Epicydidis, in præſentia quidem ſatius ſic jurejurando vincere, & pecunias prædari. Jura, quandoquidem mors etiam in jurejurando religioſum virum manet. Sed jurisjurandi filius eſt qui nomine caret, neque

Quoties in damna incidit. Via verò altera perveniendi
Melior ad juſta: Juſtitia enim injuriam vincit
Ad finem progreſſa: ſtultus verò malo ſuo diſcit.
Continuo enim curſu ſequitur Jurisjurandi Deus injuſta judicia.
Juſtitiæ verò fremitus tractæ quocumque viri duxerint
Donis corrupti, pravis poſtquàm ſententiis deciderunt res.
Hæc verò ſequitur deflens urbémque & ſedes populorum,
Aëre induta, malum hominibus adferens,
Quíque ipſam expellere ſolent, neque rectam ferunt ſententiam.
At qui jura tam peregrinis quàm civibus reddunt
Recta, neque à juſto quidquam exorbitant,
Iis floret urbs, populíque florent in illa;
Pax verò per terram alma, neque umquam illis
Moleſtum bellum immittit latè cernens Jupiter,

---

neque ei adſunt manus, neque pedes; celer tamen conſequitur, donec univerſam correptam ſobolem perdiderit, & totam domum. Clericus.

220. Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος] Supple γίνεται. Ῥόθος, hoc eſt, ἦχος, θόρυβος, turba. *Guietus.*

222. Ἠθεα] Scribendum videtur: πόλις κατὰ, κ' ἤθεα λαῶν, infrà: v. 281. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν. *Idem.*

227. Τοῖσι τέθηλε πόλις] Cùm hiſce temporibus immortalitas animi crederetur, mirum eſt, in recenſione pœnarum & præmiorum, alterius vitæ nullam mentionem fieri. Quod & apud *Homerum*, non uno loco, videre eſt. Perpaucos enim in inferis pœnas dare fingit, propter inſignia ſcelera; Elyſios verò campos implet non bonis, ſed celebribus viris, quales Heroës Troïcorum temporum latrociniis quàm virtutibus clariores. *Clericus.*

228. Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος.] Subintellige ἐςί. *Guietus.*

229. Τεκμαίρεται] Meditatur, molitur. Vett gloſſæ in notis Heinſii: τεκμαίρομαι παρ' Ὁμήρῳ τὸ πλείω. παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω. Sic verſ. 237. τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται. hoc eſt, βουλεύει meditatur ut ſup. molitur. vulgò: *parat.* Idem.

229. Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται] Heſiodus voce τεκμαίρεσθαι utitur de Diis, ſicut Ariſtophanes voce ἐπιβουλεύεσθαι. Pluto:

Ἀπὸρ διὰ τί γε ταῦτα ἐπιβουλεύεται ποιεῖν ἡμᾶς;

Loquitur ibi de Jove Carrio, ſicut hìc Heſiodus: quamobrem fruſtrà non fuerunt antiquorum gloſſæ, neſcio quæ: quæ nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμήρῳ τὸ πλειῶ, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω: quòd Comicus ἐπιβουλεύεσθαι dixit. Ceterùm, quod notabunt utriuſque Poëtæ

 ſtudioſi,

Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ,
Οὐδ' ἄτη· θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· οὔρεσι δὲ δρῦς
Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας·
Εἰροπόκοι δ' ὄϊες μαλλοῖς καταβεβρίθασι·
Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν,
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νείσονται· καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖσδε δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπηύρα
Ὅστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,
Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν. ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί.
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν· μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν Ὀλυμπίου. ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅ γε τεῖχος,
Ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.
Ὦ βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην. ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
Ἀλλήλους τρίβουσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

ſtudioſi, vel ex hoc Homerum apparet Heſiodo noſtro priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι eſt τὸ τελειοῦν: antiqua enim lingua τέκμαρ ita in uſu erat. Philoſophus Rhetor. 1. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας ταὐτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. *Heinſius.*

231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] An μεμηλότες? Sic placet Heinſio, & mihi. θαλίης μεμηλότες, οἱ πλούτῳ μεμηλότες, πολέμῳ μεμηλότες, hoc eſt, πλούσιοι, πολεμικοί. *Guietus.*

240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις] Si dicerent Poëtæ urbem dare pœnas, eo quòd viri unius ſcelera aut pravos mores probet, vel certè ferat, cùm nec probare, nec ferre deberet; nihil eſſet cur eos de Numinis juſtitia malè ſenſiſſe quereremur. Qui enim probat, aut facilè patitur ſcelus, haud melior eſt eo, à quo perpetratur. Sed cùm immeritos dare pœnas peccatorum alienorum volunt, tum verò Deo injuſtitiam

Nec umquam juſtos infeſtat homines fames,
Neque noxa: convivia autem celebrant.
Fert quippe iis terra multum victum: in montibus verò quercus
Summa quidem fert glandes, media verò apes:
Lanigeræ autem oves velleribus onuſtæ ſunt:
Pariunt verò mulieres ſimiles parentibus liberos:
Floréntque bonis perpetuò: neque navibus
Iter faciunt: fructum verò profert fœcundus ager.
Quibus autem injuria pernicioſa curæ eſt, praváque opera,
Iis pœnam Saturnius parat latè cernens Jupiter.
Sæpéque univerſa civitas malum ob virum punitur,
Qui peccat, & iniqua machinatur.
Illis autem cœlitus magnum importare ſolet malum Saturnius,
Famem ſimul & peſtem; intereunt verò populi;
Neque mulieres pariunt; intereunt familiæ,
Jovis Olympii conſilio. interdum verò rurſus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut murum,
Aut naves in ponto Saturnius punit illorum.
O reges, vos autem conſiderate etiam ipſi
Pœnam hanc. propè enim inter homines verſantes
Dii vident, quotquot pravis judiciis
Se mutuò atterunt, Deorum vindictam non curantes.
Ter enim decies mille ſunt, in terra multorum altrice,
Dii Jovis cuſtodes mortalium hominum;

---

injuſtitiam apertè adſcribunt. Quamobrem à Philoſophis meritò damnantur. Hæc quoque Theologos oportet diligenter ad animum revocare. *Clericus.*

244. Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι] Vide exemplum Gen. XX, 17. Adi & *Callimachum* Hymno in Dianam ꝟ. 127. & notata ab Illuſtriſſ. Viro *Ezech. Spanhemio.* Clericus.

249. Τὴν δὲ δίκην] Hanc litem meam, non ut interpp. *Hanc juſtitiam.* Sic ſuprà v. 39. οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι. Sic Tzetzes. Et inferiùs 269: Τὴν δὲ δίκην πόλις. meam litem. *Guietus.*

252. Τρὶς γὰρ μύριοι] Vide not. ad Theogon. ꝟſſ. 187. & 215. Invehitur in hunc locum *Clemens Alexandrinus*, in Admonitione ad Gentes; ſed ita ut liqueat *Heſiodi* integrum locum ei præ oculis non fuiſſe. *Clericus.*

254. Oi

Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Καί ῥ' ὁπότ' ἄν τις μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
Αὐτίκα πὰρ Διῒ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι,
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον· ὄφρ' ἀποτίσῃ
Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων, οἳ λυγρὰ νοοῦντες
Ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθύνετε μύθους,
Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπιπάγχυ λάθεσθε.
Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων·
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας,

---

254. Οἵ ῥα φυλάσσουσιν] Sup. ℣. 124. *Guietus.*

258. Ὀνοτάζων] Ab ὀνόω ὀνοστὸς & ὀνοτὸς, apud Apoll. Rhod. ὀνοτὸς, ὀνοτάζω, vitupero, contemno. *Guietus.*

260. Γηρύετ' ἀνθρώπων] Clamat, loquitur, vulgò conqueritur. *Guietus.*

260. Ὄφρ' ἀποτίσῃ Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων] Vide ad ℣. 240. Si ipſa Juſtitiæ Dea præſes efficit ut *quidquid delirant Reges plectantur Achivi*, quamvis improbent ac vitent vitia ac delicta Regum, ubi erit Juſtitia? *Clericus.*

264. Ἐπιπάγχυ λάθεσθε] Ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε. Τμῆσις pro ἐπιλάθεσθε πάγχυ. *Guietus.*

265. Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ] Hos duos verſus cohærere rectè obſervavit *Heinſius*; ſed in eo peccat quòd βουλὴν pro ἐπιβουλῇ, *inſidiis*, accipi debere contendit, quamvis nullâ id auctoritate firmare poſſit. Rem optimè intellexit *A. Gellius* Lib. IV. c. 5. quamquam ei inequitat vir doctus. In Senario: *malum conſilium conſultori peſſimum eſt*, vocem *conſultor* eſſe eum qui conſilium dat, nemo non videt, ut in hiſce Marii verbis, apud *Salluſtium* in Bello Jugurthino: *egomet in agmine, in prælio, conſultor idem & ſocius periculi adero.* Ex Patris ſchedis. *Clericus.*

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Hos ſeptem verſus, nimirum, hunc, & ſex illum ſequentes, teſte Proclo, Plutarchus rejiciebat, cui facilè aſſentior. *Guietus.*

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Particula δὲ ponitur pro καὶ, ut Iliad. A.

Εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ.

Si

Qui judicia obſervant, & prava opera,
Aëre induti, paſſim oberrantes per terram.
Virgo autem eſt Juſtitia, Jove prognata,
Auguſta & veneranda Diis qui cœlum habent.
Et certè, cùm quis illam lædet impiè contumeliâ afficiens,
Statim apud Jovem patrem conſidens Saturnium,
Queritur hominum iniquitatem: ut luat
Populus peccata regum, qui prava cogitantes
Aliò inflectunt jus, injuſtè ſententiam pronunciantes.
Hæc cavemtes, ô reges, corrigite ea quæ dicitis,
Donivori, injuſtorúmque judiciorum prorſus obliviſcamini.
Sibi ipſi mala fabricatur vir alii mala fabricans:
Malúmque conſilium conſultori peſſimum.
Omnia videns Jovis oculus, omniáque intelligens,

Si præſtantior es, téque peperit Dea mater; ubi poſterius δὲ eſt pro καί. *Ex Patris ſchedis.* Clericus.

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλή] Malè hunc verſum veteres plerique & recentiores acceperunt partim; partim ſupinè interpretati ſunt. Cohæret enim cum præcedente, quem ad hujus intellectum adhibere debuerant. Inter eos eſt Gellius, ubi de Hiſtoria Hetruſcorum Aruſpicum, ex Annal. maximorum lib. xi. & Verrii Flacci lib. 1. agit: niſi quòd illud ambiguum ſit, & utroque modo accipi poſſit. Ceterùm minimè exprimitur iſtâ interpretatione quod Heſiodus voluit; *Malum conſilium conſultori peſſimum.* ἡ κακὴ βουλὴ, eſt, ἡ ἐπιβουλή: ὁ βουλεύσας, eſt, ὁ ἐπιβουλεύσας, hoc eſt, quod in proximè præcedenti verſu fuit ὁ κακὰ τεύχων. Germanum ſenſum eumdémque planè hi duo verſus habent. Poſterior à priore divulſus fuit maléque uſurpatus. Nam nec τὸ *conſultor*, nec τὸ *conſulens*, quod alii, vocem βουλεύων exprimere poteſt. Reddendum igitur erat: *Inſidiæ inſidiatori peſſimæ*; vel, *Malum conſilium ei qui concepit peſſimum.* Heinſius.

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός] In Hieroglyphicis Ægyptiorum, oculus τὴν δίκην ſignificabat, teſte Siculo Diodoro, vel τὸν δίκης τηρητήν. Nec apud Heſiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς numquam in hoc libro propriè accipi notarunt, quod valdè ea confirmat, de quibus nos in Introductione diſputavimus. Theon Διὸς ὀφθαλμὸν τὸν αἰθέρα interpretatus eſt. Ἡσίοδος, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός. τὸν αἰθέρα οὕτω καλῶν. Sed tales delicias Grammaticis relinquamus. *Heinſius.*

270. Νωὶ

Καί νυ τάδ', αἴκ' ἐθέλησ', ἐπιδέρκεται· οὐδέ ἑ λήθει
Οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός. ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
Ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν.
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων.
Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
Γίνεται. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν

---

270. *Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς* &c.] Virum optimum non fuiſſe *Heſiodum*, ſi modò dicti hujus ſui memor fuerit, intelliget quiſquis ſecum animo reputabit virtutem, in hiſce terris, numquam fuiſſe vitio beatiorem, ſi omnia expendantur; imò verò ſemper fuiſſe graviſſimas querelas de infelicitate bonorum. Non ſatis ergo cautè faciebat, qui virtutem ſuam pendere volebat ex felicitate, quam in hac vita à Numine exſpectaret, & quam perpauci conſequuntur. *Clericus.*

273. *Ἀλλὰ τάγ' οὔπω*] Ut, ſcilicet, injuſtus litem vincat. *Guietus.*

274. *Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ*] Sine dubio Varro ex hoc loco mutuatus eſt verſus iſtos:

Naturâ hominis omnia ſunt paria,
Qui pote plus urget, piſcis ut ſæpè minutos
Magnus comeſt, ut aves enicat accipiter. Scaliger.

276. *Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων*] *Joſephus* Lib. II. contra *Apionem*, p. 1070. negat olim fuiſſe notum *nomen legis*, apud Græcos, eò quòd, apud *Homerum*, non exſtaret vox *νόμος*, ſed ſuppar ei *Heſiodus* oſtendit hominem falli, & os ſublitum ei fuiſſe à Græculo quopiam, à quo hoc acceperat argumentum. Verba ejus ſunt *μηδ' αὐτὸ τοὔνομα πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μάρτυς Ὅμηρος οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος*: *ne nomen quidem* (legis) *olim notum erat apud Græcos. Teſtis Homerus, qui nuſquam in ſuis poëmatibus eo uſus eſt.* Verùm caſu contigit eam vocem non adhiberi ab *Homero*, qui ſanè integram Linguam Græcam ſuis verſibus non eſt complexus: quemadmodum in *Cicerone* deſunt voces, quæ in ejuſdem ætatis optimis Scriptoribus ſæpè leguntur. *Leges* porrò *Jovis* dictæ

Et hæc (ſiquidem vult) inſpicit: neque illi latet
Qualenam hoc quoque judicium civitas intus exerceat.
Ego porrò nec ipſe nunc inter homines juſtus
Sim, nec meus filius: quando malum eſt juſtum
Eſſe, ſiquidem plus juris injuſtior habebit.
Sed hæc nondum arbitror facturum Jovem fulmine gaudentem.
O Perſa, ceterùm tu hæc in animo tuo repone,
Et juſtitiæ quidem obtempera, violentiæ verò obliviſcere prorſus.
Námque hanc hominibus legem poſuit Saturnius.
Piſcibus quidem & feris & avibus volucribus,
Se mutuò ut devorent, quandoquidem juſtitia carent.
Hominibus autem dedit juſtitiam, quæ multò optima
Eſt. Si quis enim velit vera in publico dicere

---

ctæ videntur antiquiſſimæ conſuetudines, quarum auctor, propter vetuſtatem, ignorabatur. Sic apud *Sophoclem* Antigone ℣. 455. quæ, ſpreto Creontis edicto, Polynicen fratrem ſepeliverat, quærentem Creontem cur id facere auſa eſſet, alloquitur ℣. 455. & ſeqq.

> Οὐ γάρ τι μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε,
> Οὐδ᾽ ὁ ξυνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη,
> Οἱ τούσδ᾽ ἀνθρώποισιν ὥρισαν νόμους.
> Οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ᾠόμην τὰ σὰ
> Κηρύγμαθ᾽, ὥσ᾽ ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν
> Νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄντ᾽ ὑπερδραμεῖν.
> Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ᾽ ἀεί ποτε
> Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
> Τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς οὐδενὸς
> Φρόνημα δείσασ᾽, ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
> Δώσειν.

Neque enim Jupiter erat, qui mihi hæc edixerat, neque Juſtitia, quæ habitat cum Diis inferis; qui haſce leges hominibus præſcripſerunt. Neque poſſe tantùm putabam tua edicta, ut non ſcripta & certa Deorum jura poſſet mortalis violare. Non enim nunc demum & heri, ſed ſemper vigent, nec quiſquam novit unde edita ſint. Horum ego causâ, hominis cujuſquam animum timens, non debui apud Deos pœnas dare. Clericus.

278. Ἐπεὶ οὐ δίκη ἔστιν ἐπ᾽ αὐτοῖς] Superiùs ἔταξε νόμον. *Guietus.*

280. Εἰ γάρ τις κ᾽ ἐθέλῃ τὰ δίκαι᾽ ἀγορεύειν Γινώσκων] Ordo εἰ γάρ τις γινώσκων τὰ δίκαια ἐθέλῃ ἀγορεύειν. Anaſtrophe. *Idem.*

281. Ὃς λ-

Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς·]
Ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσας
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται·
Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω, μέγα νήπιε Πέρση.
Τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως. ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.
Οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,

---

281. Ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς] Ut negari nequit quin interdum ὄλβιοι fuerint, qui juſtiorem ceteris vitam agebant; ſic nemo vereatur affirmare non minùs frequenter homines malos feliciores bonis fuiſſe. Mala & bona, ſcilicet, hujus vitæ nec iraſcentis nec faventis Numinis indicia ſunt, cùm promiſcuè in quoſvis effundantur; quod multis locis Veterum probare liceret, niſi res experientiâ quotidianâ ſat liqueret. Itaque Poëtæ noſtri pollicitationes & minæ non ſunt magni faciendæ. Ad alteram dumtaxat reſpiciendum vitam, ut monuerunt Philoſophi & Poëtæ recentiores. *Clericus.*

282. *Μαρτυρίῃσιν ἑκὼν*] An μαρτυρίῃσιν εἴκων, ut εἴκων θυμῷ, hoc eſt, cedens teſtimoniis. Cedere autem teſtimoniis erit favere teſtimoniis, ſeu in favorem alicujus teſtimonium dicere. ἑκὼν ab εἴκω mutato ſpiritu, ut ab ἄγω, ἡγέομαι, ἡγοῦμαι. Pro ἐπίορκον autem legendum videtur ἐπὶ ὅρκον. *Guietus.*

283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Scribo: Ἠδὲ δίκην βλάψας. τὸ ἐμβλάπτειν Homero eſt impedio. *Idem.*

284. Τοῦδε τ' ἀμαυροτέρη &c.] Vide verba Oraculi allata ad ℣. 219. Sed falſum hoc quoque eſſe exempla innumera oſtendebant olim, ut hodie. Quot fuerunt optimi viri, quorum poſteri infelices in hiſce terris fuerunt, nec multò poſt planè exſtincti? Quot contra ſcelerati homines & teterrimi etiam tyranni poſteritatem in multa ſæcula florentem reliquerunt? Igitur non ſunt incitamenta virtutis petenda ex pollicitationibus aut minis, quas eventus ipſe paſſim arguit. Nec puto exiguum fuiſſe peccandi irritamentum, iis qui alias rationes virtutis colendæ in promtu non habuerunt, quòd viderent falſa eſſe quæ de ejus præmiis, delictorúmque pœnis in hac vita jactabantur. *Clericus.*

291. Εἰς

Quæ novit, ei opes largitur latè videns Jupiter:
Qui verò teſtimoniis volens pejerans
Mentietur, juſtitiam impediens, ſine ſpe remedii læditur,
Atque ejus obſcurior poſteritas poſtea relinquitur:
Viri autem juſti poſteritas apud poſteros illuſtrior.
Ceterùm tibi ego benè cupiens dicam, ſtultiſſime Perſa.
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facilè eſt: brevis quippe via eſt, & in proximo habitat.
Ante virtutem verò ſudorem Dii poſuerunt
Immortales. longa verò atque ardua via eſt ad illam,
Primúmque aſpera: ubi verò ad ſummum veneris,
Facilis deinceps eſt, quantumvis difficilis fuerit.
Ille quidem optimus eſt, qui per ſe in omnibus ſapit,

---

291. Εἰς ἄκρον ἵκηται] Ἵκηαι legendum cenſet Heinſius. Sed malè. Nam τὸ τὶς ſupplendum. *Guietus.*

291. Ἵκηαι] Cùm Veteres hunc locum laudantes habeant ἵκηται, nec diſſentiant Codices, mallem hoc retinere; non enim video cur *via* dici nequeat εἰς ἄκρον ὄρεος ἱκνεῖσθαι, *pervenire ad ſummum montem.* Imò ſubaudiendum ὁδὸς oſtendit ſequens fœmininum ῥηϊδίη. *Clericus.*

291. ——— ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται] Cum hunc librum aliquot juvenibus nuper explicarem, monebam eos, emendandum, ἵκηαι, quamvis apud Clementem, Philonem, Xenophontem & alios aliter legi non ignorarem: de eodem poſtea me monuit illuſtriſſimus Scaliger, & doctiſſimus Meurſius. *Heinſius.*

292. Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει] Ne ſemper Grammatica ſectari videar, lubet hîc unum atque alterum locum *Senecæ*, quibus hæc ſententia egregiè illuſtratur, adſcribere. Sic ergo ille Ep. XLI. *Rationale animal eſt homo; conſummatur itaque ejus bonum, ſi id adimplevit, cui naſcitur. Quid eſt autem, quod ab illo ratio hæc exigit? Rem facillimam, ſecundùm naturam ſuam vivere. Sed hanc difficilem facit communis inſania.* Epiſtolâ verò CIV. *Non quia*, inquit, *difficilia ſunt non audemus; ſed quia non audemus, difficilia ſunt.* Clericus.

293. Ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ] Quomodo νοεῖν apud Heſiodum ſumatur, oſtendimus ſuprà, ad locum illum, τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας. Cujus ſignificationis elegantiam ſi perpendiſſent interpretes, legendum notaſſent, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ. Ceterùm αὐτὸς ſumitur elegantiſſimè ſicut apud Theocritum in illo, Πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ τ' αὔλιον αὐταὶ ἀπῆλθον. Apud Virgil.

Ipſæ lacte domum referunt diſtenta capellæ
Ubera ———

[Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω.]
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Ἀλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ, Πέρση, δῖον γένος, ὄφρα σε Λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δὲ ἐϋστέφανος Δημήτηρ
Αἰδοίη, βιότου δὲ τεὴν πιμπλῆσι καλιήν.
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις ἴκελος ὁρμήν,
Οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἔσθοντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν,

Ipſa, id eſt, *ſponte ſuâ*. ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, eſt, ὁ κατὰ πάντα αὐτὸς, τουτέστι κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν, qui opponitur, τῷ διὰ ἑτέρου τινὸς νουθετήσεως σοφῷ γεγονότι. *Heinſius*.

296. Ὃς δέ κε μήθ' αὐτὸς νοέῃ] Δι' ἑαυτοῦ. *Guietus*.

297. Ἐν θυμῷ βάλληται] In animum inducit. pòſt, pro ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ, malim ὅδ' αὖτις ἀχρήϊος ἀνήρ. *Idem*.

299. Δῖον γένος] Valdè hujus Epitheti prodigi, ut ita loquar, erant Veteres, ut vel ex *Homero* liquet, qui δῖον συβώτην, *divinum ſubulcum* vocat Odyſſ. φ. ℣. 234. Sed & eo abutitur hìc *Heſiodus*, qui non tam magnificè loquitur de patre ſuo, infrà ℣ſſ. 633. & 634. *Clericus*.

300. ——— ὄφρα σε λιμὸς Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δέ] Parodiam hujus loci elegantem Cratinus fecerat:

Ἔσθιε καὶ σῇ γαστρὶ δίδου χαίρειν, ὄφρα σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, Κοννᾶς δὲ πολυστέφανος νεκήσῃ.

Erat autem Connas ille tibicen, poculis addictus admodum, qui Olympicorum certaminum cùm victor aliquoties declaratus fuiſſet, pauper admodum, nihil præter κότινον quo Olympici victores coronabantur, reſervaverat. Ariſtophanes Ἱππ. Ὥσπερ Κοννᾶς στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ δ' ἀπολωλώς. *Heinſius*.

302. Σύμφορος ἀνδρί] Συνακόλουθος. *Guietus*.

304. Κοθούροις ἴκελος ὁρμήν] Hoc eſt, τὴν οὐρὰν βεβλαμμένος. Heſych. Κοθὴ βλάβη. à κοθὸς læſus, mutilus. κόθουρος. it. κοθὴ ἡ. ſive κόθουρος pro κόλουρος, παρὰ τὸ κολλὴν τὴν οὐρὰν εἶναι. κολὸς, κολοβὸς, κολούω, &c. Heſych. *Guietus*.

305. —— τρύχουσιν ἀεργοί] Pro eo Stobæus, νήποινον ἔδουσι. *Heinſius*.

306. Μέ-

[Cogitans quæcumque dein & ad finem uſque ſint meliora.]
Sed & ille bonus eſt, qui benè monenti paruerit.
Qui verò nec per ſe ſapit, neque alii parere
In animum inducit, ille contrà homo inutilis eſt.
Verùm tu noſtri ſemper præcepti memor,
Operare, ô Perſa, divinum genus, ut te Fames
Oderit, amet autem pulcrè coronata Ceres
Veneranda, victúque tuum impleat horreum.
Fames enim ſemper ignavo comes eſt viro.
Huic verò & Dii indignantur, & homines, quicumque otioſus
Vivit, fucis aculeo carentibus ſimilis cupiditate.
Qui apum laborem abſumunt otioſi,
Vorantes: tibi verò opera decentia obire gratum ſit,

---

306. [Μέτρια κοσμεῖν] Τὰ ἐν τῷ μέτρῳ ὄντα, ἤγουν τὰ μέτρον ἔχοντα, hoc eſt, τὰ τῆς ἀρετῆς, τὰ σπουδαῖα, τὰ ἄριστα, ἔξοχα. Pindarus epitaph. Heſiodi: Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης, hominum præſtantiſſimus, ſummam habens ſapientiam. Μέτρια ſunt bona, convenientia. *Guietus.*

306. Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν] Μέτρια ἔργα quæ dicat Heſiodus non perceperunt Interpretes. Ac primùm Moſchopulus, qui μέτρια reddit σύμμετρα τῇ σῇ δυνάμει: neque Tzetzes, qui σύμμετρα καὶ μὴ ἄπειρα. Multò minùs Latini, qui *mediocria* reddiderunt. Philoſophi ſæpè μέτριον dicunt, id quod in unaquaque re bona maximum eſt. Sic & apud Platonem μετρίως λέγειν, ubique eſt, optimè & veriſſimè dicere: quod quia obſervatum non eſt, & ex eo locus hic dependet. unum & alterum adducemus. Plato Phædone: τοῦτο γὰρ ᾤμην πρὸ τοῦ, παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστέοις ὀστᾶ, καὶ οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον, μέγαν. οὕτω τότε ᾤμην. οὐ δοκῶ σοι μετρίως; Ἐμοί γε ἔφη ὁ Κέβης. id eſt: *Illud certè antea exiſtimabam apud omnes in confeſſo eſſe, edendo bibendóque illud fieri. Poſtquàm enim cibis caro carni acceſſerit, oſſibus ſimiliter oſſa, atque ita eadem ratione reliquis quæ cum ſingulis maximè conveniunt, maximéque iis propria ſunt, tunc illud quod minimum eſt, maximum evadere. Ita tum temporis arbitrabar: nonne tibi videor optimè? Omnino, inquit Cebes.*

Ubi cum ex præcedentibus, tum ex Cebetis reſponſo videmus manifeſtè quid ſit μετρίως. Ita μέτριον paulò antè Dialogo eodem: τὴν αὐτὴν ταύτην οἶμαι εἰκότα δέξαιτ' ἂν ἡ ψυχὴ, πρὸς σῶμα, καί τις λέγων

Ὥς κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί.
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
Καί τ' ἐργαζόμενος, πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Ἔσσεαι ἠδὲ βροτοῖς. μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς.
Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν μέτρια μοι φαίνοιτο λέγειν, ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρονιός ἐστι, τὸ δὲ σῶμα ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον: id eſt, *Eodem modo ad corpus ſe habeat anima. Ac ſi quis eadem de illis diceret, optimè mihi dicere videretur: animam, nimirum, temporis longiſſimi eſſe, corpus verò imbecillius minoriſque temporis.* Heſiodus poſtquam exemplum τῶν κηφήνων adduxit, πρὸς ἔργα μέτρια adhortatur fratrem, id eſt, *labores indefatigatos:* cauſam addit: Ὥς κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί. Porrò τὸ πλήθειν non niſi ex maximis quibuſcumque contingit. τὸ μέτριον autem eſt τὸ πέρας, *extremus rei terminus.* Theocritus in Epigrammatis victorem quemdam celebrat Demotelem, quem ait μέτριον γεγενῆσθαι ἐν πᾶσι, quod eſt, *excelluiſſe in omnibus*, contrà ac exiſtimant Interpretes:

> Δαμοτέλης ὁ χορηγὸς, ὁ τὸν τρίποδ', ὦ Διόνυσε,
> Καὶ σὲ τὸν ἥδιστον θεῶν μακάρων ἀναθείς,
> Μέτριος ἦν ἐν πᾶσι. χορῷ δ' ἐκτήσατο νίκην
> Ἀνδρῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ προσῆκον ὁρῶν.

Eodem modo Heſiodus in epitaphio, quod Pindaro adſcribitur, μέτρον σοφίης habere dicitur, id eſt, *multùm ſapientiæ*, vel, *in ſapientia excellere.* Id enim quod optimum eſt, extra mediocritatem eſſe non poteſt, quia aliàs ad vitium deflecteret, & τὸ προσῆκον καὶ τὸ καλὸν transſcenderet; ut multis docet in moralibus Philoſophus. Μέτριον igitur eſt τὸ ἔξοχον in omni re præclara. μέτριος erat in omnibus Demoteles, id eſt, *excellens:* μέτρια ἔργα laudat Heſiodus, id eſt, τὰ ὡς μάλιστα συνεχῆ, τὰ πολλά. Quod Interpretes Græci minimè obſervarunt, multò minùs alii. *Heinſius.*

311. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος] Nihil planius hujus verſûs ſententiâ, cùm præſertim toto hoc opere *Heſiodus* fratrem ad laborem hortetur, & ab inertia deterreat. Attamen Veteres ἔργον conſtruxerunt cum οὐδὲν, quod anſam præbuit Socratis accuſatoribus accuſandi hominem, quaſi juvenibus nullam rem, quamvis flagitioſam, prohiberet. Quod videre eſt ex Lib. I. *Xenophontis* de Memorab. Socratis, ubi ſic rem narrat: „ Dixit, inquit, ejus accuſator illum illuſtriſſi-
„ morum quorumque Poëtarum peſſimis ſententiis electis, iiſque in
„ teſtimonium adductis, diſcipulos ad vitium & tyrannidem impelle-
„ re; intérque eas Heſiodeam illam ſæpè uſurpare, *Opus nullum eſt*
„ *probrum, inertia verò probrum eſt.* Quibus Poëtam dicebat ſuadere
„ à nulla actione, ſive injuſta, ſive turpi, abſtinendum eſſe, ſed om-

„ nia

Ut tibi æſtate collecto victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri evadunt divites & opulenti.
Et laborans, multò etiam carior jam immortalibus
Eris ac hominibus. valdè enim oderunt otioſos.
Operari autem non eſt dedecus, ſed ignavia dedecus eſt.

„nia lucri gratiâ facienda. Socrates verò, poſtquàm faſſus eſſet accu-„ſator, bonum ac utile eſſe homini operari, noxium verò & malum „otio torpere, atque adeò opus bonum eſſe, otium pravum; eos „qui boni aliquid facerent operari, & bonos eſſe operarios dicebat; „eos autem qui talis luderent, vel aliud quidpiam pravi & damnoſi „facerent, otioſos vocabat. Quo ſenſu rectè habeat dictum illud *Heſiodi*. Hactenus Attica Siren, quibus haud obſcurè indicat *Heſiodum* & *Socratem* intellexiſſe quodvis bonum & laudabile opus. Idem *Procli* teſtimonio confirmatur, qui ait à *Platone* rectè hunc verſum explicatum, & noſtrum *Heſiodum* cujuſvis ſecundùm naturam opus ἔργον appellare; *Homeri* exemplo, qui optimum quodque opus ἔργον ſimpliciter vocat. Similia habet *Euſtathius* ad ϒ. 226. Odyſſ. P.

> Ἀλλ᾽ ἐπεὶ δὴ ἔργα κακ᾽ ἔμμαθεν, οὐκ ἐθελήσει
> Ἔργον ἐποίχεσθαι.

Ex ſchedis paternis hactenus; unde colligere interdum à nobis, arte & ratione in interpretando utentibus, ea cerni quæ multò peritiorum olim oculos fugerunt. *Clericus.*

311. Ἔργον δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος] Delicatos certè oportet fuiſſe Veteres, qui in hoc verſu αὐδιάφθαρτα ſcripſiſſe Heſiodum voluerint: ita ut hæc verba Socrati pronunciata fraudi fuerint. Euſtathius: Σημείωσαι ὅτι τὸ, Ἔργον δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ὃ δή φησιν Ἡσίοδος· ἐκεῖνο μὲν τῷ ἀσαφῶς γραφὲν, ἔβλαψε τὸν σοφὸν Σωκράτην, ὃς εἰωθὼς λέγειν συχνὰ τὸ, ἔργον δ᾽ οὐδὲν ὄνειδος, ἤγουν οὐδέν τί ἐστιν ὄνειδος τὸ ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς ἐμπταίσαι, συκοφαντίας περιέπεσεν, οἷα δογματίζων, ὡς ἔργον οὐδὲν, ἤγουν οὐδεμία ἐργασία, κἂν τι φαύλη, κἂν τι χρηστὴ, ὄνειδός ἐστι τῷ ἐργαζομένῳ· κἀντεῦθεν ἐβλάβη ὡς ἀδιαφορῶν περὶ τὰς πράξεις. Sed Plutarcho accuratiſſimo Scriptore, & Heſiodi olim Interprete, quid faciemus, qui hoc propemodùm modo hunc verſum Heſiodi uſurpavit: ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις, καθ᾽ Ἡσίοδον, ἔργον οὐδὲν ἦν ὄνειδος, οὐδὲ τέχνη διαφορὰν ἔφερεν. Cùm tamen τὸ οὐδὲν, non ad τὸ ἔργον, ſed ad τὸ ὄνειδος referendum ſit. Sed nihil eſt uſitatius quàm elegantiæ causâ ad uſum alium Homeri & Heſiodi verſus transferre. Quòd ſi propterea procedat hæc calumnia, ſingulis verſibus peccavit Homerus, niſi ignoremus delicias τῶν παρῳδούντων. *Heinſius.*

313. Πλούτῳ δ᾽ ἀρετὴ] Horat. *Et genus & formam regina pecunia donat.* Scaliger.

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα. πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.
Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα. τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,
Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρείων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίου, ὥς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει.
Αἰδὼς ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον.
Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά· θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης ληΐσσεται, (οἷά τε πολλὰ
Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ἀνθρώπων, αἰδῶ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ)
Ῥεῖά τέ μιν μαυροῦσι θεοὶ, μινύθουσι δὲ οἶκοι

---

313. Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ] Hoc loco ὀπηδεῖ non eſt *ſequitur*, ſed *comitatur*; adeò ut velit *Heſiodus*, opes potiùs indicium eſſe, quàm cauſam virtutis. Sunt tamen qui improbent hujus verſûs ſententiam, eò quòd ut plurimùm divitiæ potiùs vitia, quàm virtutes, concilient, pro illo *Iſocratis* dicto: πλοῦτος κακίας, μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας, ὑπηρέτης ἐστίν: *divitiæ vitiorum potiùs, quàm probitatis, miniſtra*. Verùm cùm *Heſiodus* ab iniqua divitiarum acquiſitione hactenus fratrem deterruerit & ad laborandum hortatus fuerit, manifeſtum eſt eum hîc intelligere opes juſtè & labore partas, quæ numquam deſtituuntur virtute comite. Alioqui dicendus erit *Heſiodus* loqui, ex opinione vulgi, quod divitias quàm maximè admiratur, probátque ſæpè divitum flagitia. Ex paternis ſchedis. *Clericus*.

314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc eſt, ὅμοιος. Scribo ἔοισθα. Heſych. ἔοι, εἴη, γένοιτο, ὑπάρχοι. *Guietus*.

314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc eſt, οἷος Δαίμων ἐστὶ, τοῖος ἴσθι; *qualis eſt Deus, talis ſis*. Loquutio eſt contracta, quales permultæ in Lingua Græca. *Clericus*.

315. Ἀεσίφρονα θυμὸν] Ἀεσίφρονα, βλαψίφρονα, pro ἀσίφρονα, iniquum, ἄδικον. Τὸ ἀεσίφρων pro ἀασίφρων. Heſych. Ἀασίφρονι, βλαψίφρονι, φρενοβλαβεῖ. ἀάσαι γὰρ τὸ βλάψαι. Sed utrumque ἐπενθέσει ε & α ab ἄσαι, ἀεσίφρων, ἀασίφρων pro ἀσίφρων. *Guietus*.

317, & 318. Hi duo verſus, teſte Plutarcho apud Proclum, ex Homero huc intruſi, cui libenter adſentimur. v. 317. Ἄνδρα κομίζει] *curat; regit*. an legendum δαμάζει? *Guietus*.

317. Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ &c.] Hunc & ſequentem verſum leviter immu-

Quod ſi laboraveris, mox te æmulabitur & otioſus
Diteſcentem: divitias verò virtus & gloria comitatur.
Deo autem ſimilis fueris. Laborare (inquam) *melius,*
Si quidem ab alienis facultatibus ſtolidum animum
Ad opus convertens, de victu ſis ſollicitus, ſicut te jubeo.
Pudor autem non bonus egenum hominem tenet:
Pudor qui hominibus valdè & obeſt & prodeſt.
Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero (ducit) *ad divitias.*
Opes autem non rapiendæ: divinitus datæ multò meliores.
Si quis enim & manu per vim magnas opes paraverit,
Aut lingua prædatus fuerit, (qualia multa
Fiunt, quàm primùm lucri amor mentem deceperit
Hominum: pudorem verò impudentia vicerit)
Facilè & illum peſſumdant Dii, exſtinguuntur verò familiæ

---

immutatos ex *Homero* ſumſit *Heſiodus*; quod, ut habet *Proclus*, obſervarat *Plutarchus*, qui etiam eos ab alio inſertos Heſiodeo poëmati credidit. Prior autem deſumtus eſt ex Odyſſ. P. ubi hic verſus legitur:

Αἰδὼς οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ προΐκτῃ.

Pudor non bonus eſt egenti viro mendico. Alter verò ex Iliad. Ω. ubi Poëta de Achille Hectoris cadaveri illudente:

——— ——— οὐδέ οἱ αἰδὼς
Γίνεται ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.

Neque ei pudor eſt, qui homines valdè lædit & juvat. Sed non eſt utriuſque verſûs ſenſus idem, apud utrumque Poëtam. Senſus *Heſiodi* eſt, non oportere quemquam opus refugere, quodcumque ſit, ſi modò illicitum non eſt, nec aliud quidquam honeſtius ſuppetat, quo victum quærat. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

319. Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ] Scribendum videtur πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον. ſubintellige ποιεῖ. *Guietus.*

319. Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίην] Hoc eſt, ſi te puduerit laboris, maliſque otiari quàm laborem viliorem ſuſcipere, quamvis alius honeſtior non occurrat, ſemper pauper eris: ſin verò audacter labori cervicem ſubjicias, ad divitias poteris pervenire. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

324. Κατοπάζῃ] Heſych. κατοπάζων, διώκων. quæ expoſitio huic loco omninò convenit. Rectè Interpres. *Guietus.*

 326. Ἀνὰ

Ἀνέρι τῷ, παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξῃ.
Ὅς τε κασιγνήτοιο ἑοῦ ἀνὰ δέμνια βαίνοι
Κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχου, παρακαίρια ῥέζων·
Ὅς τέ τευ ἀφραδίης ἀλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα·
Ὅς τε γονῆα γέροντα, κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ,
Νεικείῃ χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν.
Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
Ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἔεργ' ἀεσίφρονα θυμόν,
Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν·
Ἄλλοτε δὴ σπονδῇς θυέεσσί τε ἱλάσκεσθαι,
Ἠ μὲν ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὥς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν·

---

326. *Ἀνὰ δέμνια βαίνοι*] *Ἀναβαίνοι*. *Guietus*.

327. *Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην*] Ex comparatione ſcelerum, liquet quanti facerent Græci, ab antiquiſſimis uſque temporibus, ſupplicibus opitulari; cùm eos neglexiſſe æquè ſceleſtum habeatur ab *Heſiodo*, ac fratris uxorem corrupiſſe &c. Qui mos etiam diu viguit, ut liquet ex vita Themiſtoclis, apud *Plutarchum*, ubi narrat quomodo Admeto, Moloſſorum Regi, ſupplicarit, pag. 124. inviolabilique ſuâ illa *ἱκεσίᾳ* factus fuerit. *Clericus*.

329. *Κρυπταδίης εὐνῆς*] Moſchop. & Proclus *τὸ ἕνεκα*, hîc ſubintelligunt. Tzetzes *τὸ διὰ* ſupplet. *Τὸ ἕνεκα* placet. Sic in *Ἀσπιδ*. v. 406. *μαχέσθην Αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο*. ſupple *ἕνεκα*. Sic & verſu ſequente *κρυπταδίης εὐνῆς* ſubintellige *ἕνεκα*. deinde lege: *παρακαίρια*, *ἀπρεπῆ καὶ ἀνάρμοστα*. Moſchop. *Guietus*.

330. *Ὅς τέ τευ*] Hoc eſt, *τινός*. forſan ſcribendum: *ὅς τε καὶ*. *Guietus*.

333. *Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται*] Jupiter, nimirum, *ἱκετήσιος*, ut loquitur *Homerus* Odyſſ. N ubi Ulyſſem, qui ſe deceptum à Phæacibus putabat, ſic loquentem inducit v. 213.

> *Ζεύς σφέας τίσαιτο ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους*
> *Ἀνθρώπους ἐφορᾷ καὶ τίνυται, ὅστις ἁμάρτῃ.*

Jupiter eos ulciſcatur ſupplicum vindex, qui & alios homines inſpectat, & plectit quiſquis peccaverit. Clericus.

336. *Καδδύναμιν ἔρδειν*] Socrates frequenter hunc verſum in ore habebat, ut prodidit Xenophon Lib. I. memorabilium Socratis. „ Cùm ex tenuibus, inquit, facultatibus parva offerret offerumenta.

„ nihilo

Viri talis: exiguum ad tempus divitiæ adſunt. (afficiet:
Par committit delictum, & qui ſupplicem & qui hoſpitem malo
Quíque fratris ſui cubilia adſcenderit,
Furtivi cauſâ concubitûs uxoris, ſcelerata patrans:
Quique malâ cujuſpiam fraude deceperit orphanos liberos:
Quique parentem ſenem, miſera in ſenectute,
Probris affecerit, gravibus inceſſens verbis:
Huic certè Jupiter iraſcitur. ad extremum verò,
Pro operibus iniquis, gravem exhibet talionem.
Verùm tu quidem ab his omnino cohibe ſtultum animum.
Pro facultate autem ſacra facito immortalibus Diis
Caſtè & purè, nitidáque femora adole.
Interdum certè libaminibus atque hoſtiis placa,
Et quando cubitum ieris, & quando matutinum tempus venerit:
Ut benevolum erga te cor atque animum habeant;

„ nihilo inferiorem iis ſe ſe eſſe arbitrabatur, qui ex amplis & magnis facultatibus multa & magna offerrent ſacrificia; nam honeſtum Diis eſſe negabat, ſi magnis potiùs hoſtiis & amplis ſacrificiis, quàm parvis, delectarentur; fore enim ut ea quæ à pravis offeruntur plerumque illis gratiora eſſent, quàm quæ pii & boni offerunt; neque vivendum hominibus dicebat, ſi Diis gratiora forent ea quæ à malis, quàm ea quæ à bonis offeruntur. Imò exiſtimabat eos, honoribus ſibi à piis delatis, maximè gaudere. Hactenus *Xenophon*, cujus verba optimè declarant, quid ſit κατὰ δύναμιν ἔρδειν, nempe, *pro ratione facultatum ſacra facere*. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

337. Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς]. Græci *Heſiodi* Interpretes referunt vocem ἁγνῶς ad animum, & καθαρῶς ad corpus. Verùm utraque vox ad utrumque pertinet, & primum quidem ad animum, deinde etiam ad corpus. *M. Tullius* Lib. II. de Legibus, ubi interpretatur legem, cujus initium eſt: *Ad Divos adeunto caſtè, Pietatem adhibento* &c. *caſtè*, inquit, *Lex jubet adire ad Deos, animo, videlicet, in quo ſunt omnia, non tollit caſtimoniam corporis; ſed hoc oportet intelligi, cùm multùm animus corpori præſtet, obſervetúrque, ut caſta corpora adhibeantur, multò eſſe in animis id ſervandum magis; nam illud vel adſperſione aquæ, vel dierum numero tollitur; animi labes nec diuturnitate vaneſcere, nec amnibus ullis elui poteſt.* Notiſſimum eſt ſacra veſtibus, manibus, vaſíſque puris fieri ſolita; & recenti Venere pollutos ab iis amotos. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

337. Ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν] Ἐπικαίειν. Τμῆσις. *Guietus.*

Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.
Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι·
Ὡς ἂν χρηΐζων, καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.

---

342. *Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν*] Quis verò umquam, prætermiſſis amicis, inimicos ad convivium vocavit? Profectò nemo. Itaque à præcipiendo ſuperſedere potuiſſet *Heſiodus*, qui hìc neſcio quid habet ſenile, & frigidum. *Clericus.*

344. *Ἐγχώριον*] Legit hìc *Stephanus*, in voce *Κώμη*, *ἐγκώμιον*, quemadmodum legit etiam *Proclus*. *Ἐγκώμιος* idem eſt ac *ἐγχώριος*, quia *κώμη* & *χώρα* idem ſunt; nempe, *vicus*. Ideóque adjectiva hæc ſonant *incolam vici*, aut *pertinentem ad vicum*. Perinde eſt utramvis lectionem ſequamur. *Clericus.*

344. *Ἄλλο γένηται*] Τὸ *ἄλλο* hìc fortuitum exponit Heinſius, cujus vide notas. verſ. ſequ. *γείτονες ἄζωστοι*, vicini inermes. *ζώσαντο δὲ πηοί*. tardiùs veniunt ad ſuos. *Guietus.*

344 *Ἄλλο γένηται*] Rem non tantùm *inexſpectatam*, ſed *malam* quæ *alia* dicitur *κατ' εὐφημίαν*, ſignificari dudum oſtendit *David Clericus*, patruus meus, Quæſtionum ſacrarum XVI. quam adito. *Clericus.*

344 *Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται*] Elegantiſſimum eſt illud *ἄλλο*, quo hoc loco eâ ratione uſus eſt, quâ frequenter Scriptores Attici *τῷ ἄλλως*. Sic apud Lucianum Venus in Judicio Dearum, cùm interret Mercurius, ut cauſam ſciret, cur de Paride tam ſtudiosè inquireret, reſpondet, *ἄλλως ἠρόμην*. Eſt igitur, *χρῆμ' ἄλλο*, *ἡ βλάβη, ἡ τύχη ἐπιπεσοῦσα, ἡ βλάβη, ἢ παρεμπεσοῦν τις τύχῃ λανθάνει.* detrimentum ſive infortunium inexſpectatum & fortuitum. *χρῆμα ἄλλο* vocat. Virgilius, id quod Græci *ἄλλως* dicunt, *tantùm* reddit. Sic in illo Sileni,

Serta procul tantùm capiti delapſa jacebant,

ei

Ut aliorum emas agrum, non tuum alius.
Amicum ad convivium vocato, inimicum verò relinque.
Eum autem potiſſimùm vocato, quicumque te prope habitat.
Si enim tibi aliquod negotium ruſticum inexſpectatum eveniat,
Vicini diſcincti accurrunt, cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna eſt malus vicinus, quantum bonus commodum.
Nactus eſt rem bonam, quicumque nactus eſt vicinum bonum.
Neque bos interierit, niſi vicinus malus ſit. (rectè etiam redde,
Rectè quidem metiaris à vicino (mutuum accipiens) *verùm*
Eadem menſurâ, & ampliùs, ſi quidem poſſis:
Ut indigens etiam in poſterum promtum invenias.
Ne mala lucra captes: mala lucra æqualia damnis.
Amantem te ama, & inviſentem inviſe.

οἱ ϛέφανοι ἄλλως ἔκειντο. Quintus Calaber, vitam humanam, ἀνθρώπινον βίον eleganter ἄλλον eſſe dicit, quia mala bonis, bonis mala ſine ulla ratione attribuuntur. Locus eſt elegantiſſimus elegantis Poëtæ:

> ——— τὰ δ' ἄλλυδις ἄλλα φέρονται
> Πνοιῇ ὡς ἀνέμοιο, καὶ ἀνέρι πολλάκις ἐσθλῷ
> Ἀμφεχύθη μέγα πῆμα· λυγρῷ δ' ἐπὶ κάππεσεν ὄλβος
> Οὔ τι ἑκών. ἄλλος δὲ πέλει βίος ἀνθρώποισι. *Heinſius.*

347. Ἔμμορέ τοι τιμῆς] Pretium, rem pretioſam. Interp. *bonum.* v. 351. ἄρκιον eſt ſufficiens non promtum, ut vulgò. *Guietus.*

349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Hoc eſt, ſi ſementem à vicino, ſi vinum mutuum accipias, cave quidem ne minùs accipias, quàm te accepiſſe apochâ fateris; ſed fac ut parem menſuram reddas aut etiam cumulatiorem. Stultum eſt pati tibi fucum fieri, aut à te exigi poſſe plus quàm debeas; ſed juſtum eſt paria reddere, liberale etiam plura, quando licet. *Clericus.*

351. Ἄρκιον] Præſens. *Scaliger.*

353. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν] Hic & duo ſequentes verſus planè ſunt illiberales. Attamen propterea eos non abjudicarim Poëtæ, ut fecit *Plutarchus*, quod nos docent Græci Scholiaſtæ; nihil enim vetat eum parum liberalis, atque parum erectæ fuiſſe indolis. Hæc eadem ratio facit ut minimè admittam eorum interpretamentum, qui volunt *Heſiodum* præcipere eos amicos ſeligendos, qui ſciant eſſe amici & ab inhumanitate ſint remoti; iiſque dandum, qui liberales ſint, non avaris; præterquàm quòd vel hoc ſenſu frigidiſſima ſunt hæc præcepta. Quis enim ejus amicitiam colat, qui ſibi non ſit amicus?

Quis

Καί δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν.
Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
Ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δοίη,
Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.
Ὃς δέ κεν αὐτὸς ἕληται, ἀναιδείηφι πιθήσας,
Καί τε σμικρὸν ἐὸν, τότ' ἐπάχνωσεν φίλον κῆρ.
Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὁ δ' ἀλύξεται αἴθοπα λιμόν.
Οὐδὲ τόγ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει.
Οἴκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι.
Ἐσθλὸν μὲν, παρεόντος ἑλέσθαι· πῆμα δὲ θυμῷ,
Χρηΐζειν ἀπεόντος, ἅ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι· δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.

Quis eum muneribus donet, qui ſit dumtaxat avarus, nec umquam velit ea ullo officio remunerari, quamvis poſſit? *Clericus.*

353. Προσϊόντι προσεῖναι] Τὸν προσηγοροῦντα προσηγορεῖ. vide Tzetzem de his verſibus. accedere προσηγορεῖν. τὸν προσηγοροῦντα προσηγορεῖ, τὸ ὁμιλοῦντι ὁμιλεῖ. *Guietus.*

356 Ἅρπαξ pro ἁρπαγὴ, ut v. 191. ὕβριν pro ὑβριστήν. *Scaliger.*

357. Ἀνὴρ ἐθέλων] Ἔδωκεν ἀνὴρ. & ὅγε καὶ μέγα δώῃ. Anaſtrophe pro καὶ ὅγε μέγα δώῃ. *Guietus.*

358 Χαίρει τῷ δώρῳ] Hoc eſt, donatione factâ. *Idem.*

360. Καί τε σμικρὸν] Forſan, Καί τοι ἐπάχνωσεν φίλον κῆρ] ἦτορ placet. ἐπάχνωσεν, hoc eſt, ἐλύπησεν, συνέστειλεν. contriſtat, contraxit; ſubintellige, ei cui ablatum. παχνόω gelu conſtringo, congelo propriè. Sic Metaphoricè pro triſti mœrore afficio. Homer. Iliad. P. Τοῦ δ' ἐν φρεσὶν ἄλκιμον ἦτορ παχνοῦται. Cordis ſyſtolen ſeu contractionem ſequitur triſtitia. Ceterùm in fine versûs legendum videtur φίλον ἦτορ, pro φίλον κῆρ, quod ſuppoſitum eſt à librariis. Locus ex Homerico ſuprà citato expreſſus foret. Scribendum τό γ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ. *Guietus.*

360. Καί τε σμικρὸν ἐὸν καὶ τὰ ἑξῆς] Vera hæc ſunt, quis neget? ſed non opus fuit Muſarum afflatu, ut excogitarentur aut ſcriberentur, quæ vel à vetula cogitari, nec frigidiùs exprimi potuerunt. *Clericus.*

364. Αἴθοπα λιμὸν] Atram, deformem, turpem. & maleſuada fames

Et da ei qui dederit, neque da qui non dederit.
Datori quidem eſt qui dat, non danti verò nemo dare ſolet.
Donatio bona, rapina verò mala atque lethifera.
Quicumque etenim vir libens dat, etſi multùm dederit,
Gaudet donando, & delectatur ſuo in animo.
Qui verò libens rapuerit, impudentiâ fretus,
Quamvis id ſit exiguum, tamen cruciat ſuum animum.
Siquidem enim parvum parvo addideris,
Et frequenter iſtud feceris, mox magnum & hoc evaſerit.
Qui verò partis adjicit, is vitabit atram famem.
Neque verò quod domi repoſitum eſt hominem ſollicitum habet.
Domi melius eſſe: quoniam damno obnoxium quod foris eſt.
Bonum quidem, de præſenti capere: noxa verò, animo
Egere abſente: id quod te cogitare jubeo.
Quum relinitur dolium, & ferè eſt epotum, ſaturare.
Medio parce: ſera verò in fundo parcimonia.

---

fames & turpis Statio. Initio hujus verſûs, Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει. ὃς δ' ἐπιφέρει τῷ ὄντι, hoc eſt, τῇ οὐσίᾳ. *Guietus.*

366. Οἴκοι βέλτερον] Subintellige τὸ βίον. victualia. *Guietus.*

367. Παρεόντος] De præſentibus, hoc eſt, de domi reconditis in penu. *Guietus.*

368. Ἀρχομένου δὲ πίθου] Conſtat quidem vinum ἐν πυθμένι minùs generoſum eſſe, cùm vappeſcere, aut aceſcere ſoleat; ſed neſcio an quod primum, relito dolio, bibitur ſit deterius, ac proinde an copioſiùs bibendum, eadem de cauſa ac quod ultimum ſupereſt. *Clericus.*

369. Δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ] Alii δεινή. verſu ſequente Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος &c. Μισθὸς ὁ ταχθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς φίλῳ ἀρ. 1. v. 371. ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι. Τμῆσις pro ἐπιθέσθαι. *Guietus.*

369. Δεινὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ] Scribo δειλή. Sicut Poëtis δειελινόν, μετὰ πλεονασμοῦ Ἰωνικοῦ, eſt δειλινόν. Sic δειλὸν μετὰ συγκοπῆς, idem eſt quod *ſerum*: quamobrem omnes quotquot hæc tangunt Scriptores *ſerum* vertunt. Sic in Catalectis Virgilii:

Et helluato ſera patrimonio
In fratre parſimonia.

Namque huc reſpicit ὁ γεγραψάμενος. quod non fugit quoque magnum Scaligerum. *Sera parſimonia*, δειλὴ φειδώ, ſicut δειλὴ ὀψία. & ſimilia. *Heinſius.*

370. Ἐπι-

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.
Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.
Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
Αἱμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι.
Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον
Φερβέμεν· ὣς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.

---

370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ] Hoc velle videtur *Heſiodus*, amico indigenti, ſi ejus opera utamur, conſtituendam eſſe mercedem ejus operæ convenientem, non ejus amicitia abutendum. Digna ſunt notatu quæ de hoc verſu habet *Plutarchus*, initio fermè vitæ Theſei, ubi ſic de Pittheo, Theſei avo: Δόξαν μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος, ἔσχεν. Ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τις ἰδέα καὶ δύναμις, οἵᾳ χρησάμενος Ἡσίοδος εὐδοκίμει μάλιστα περὶ τὰς ἐν τοῖς Ἔργοις γνωμολογίας, καὶ μίαν γε τούτων ἐκείνην λέγουσι Πιτθέως εἶναι, Μισθὸς καὶ τὰ ἑξῆς. Τοῦτο μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος εἴρηκεν: *habuit præ omnibus illius ævi famam eruditi & ſapientis viri. Erat autem ſapientiæ illius ea ſpecies & vis, quâ uſus Heſiodus famam ſibi peperit, præſertim in ſententiis quæ ſunt in* Operibus. *Unam harum illam ferunt Pitthei fuiſſe*, Merces &c. *Atque hoc etiam Ariſtoteles Philoſophus tradidit.* Clericus.

371. Ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι] Si agatur, nempe, negotium alicujus momenti; alioqui vita non eſſet vitalis, ſi omnes inſidiatorum loco eſſent habendi. Vivebat *Heſiodus*, apud Græculos, de quorum multis dici fortaſſe potuit, quod de Populo Romano ſcripſerat *Lucilius*, cujus verba exſtant, apud *Lactantium* Inſt. Divin. Lib. V. c. 9.

Uni ſe atque eidem ſtudio omnes dedere & arti,
Verba dare ut cautè poſſint, pugnare doloſè;
Blanditiâ certare, bonum ſimulare virum ſe,
Inſidias facere, ut ſi hoſtes ſint omnibus omnes. Clericus.

372. Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς] Scribo, poſtulante verſu: Πίστεις δ' ἄρ τοι ὁμῶς. Interpres πίστις legit in ſingulari, vertit, *credulitas*. Phædrus imitatus eſt hunc locum fabula X. lib. 3. *Periculoſum eſt credere & non credere.* Guietus.

373. Πυγοστόλος] Stolæ muliebres tunc temporis fortaſſe, in poſtica parte, erant in nodum collectæ. Jam à multis annis, in magna Europæ parte, ſunt omnes mulieres πυγοστόλοι. *Clericus.*

375. Φιλήτῃσι] Eſt verbum purum putum Æolicum, quod in magna Græcia dicebant πιλητής. *Scaliger.*

375. Φιλήτῃσι] An φηλήτῃσιν. A φηλήτης τὸ φηλέω, ἀπατῶ. φηλήτης impoſtor,

Merces autem viro amico conſtituta ſufficiens eſto.
Etiam cum fratre ludens, teſtem adhibeto.
Credulitas pariter ac diffidentia perdunt homines:
Ne verò mulier te animo nates exornans decipiat,
Blandè garriens, tuum inquirens ſinum.
Qui namque mulieri confidit, confidit is furibus.
Unicus verò filius ſervarit paternam domum
Paſcendo: ita enim opulentia creſcet in ædibus.

---

impoſtor, ἀπατεών. placet τὸ φιλήτης. habet Heſychius & alii. Tzetzes dubitat de vocabuli ſcriptura & τὸ φηλήτης videtur præferre. ἐπέχω. *Guietus.*

375. Φιλήτῃσι] *Helladius* Bezantinous in Chreſtomathia, quæ eſt apud *Photium*, in Bibliotheca: Κατ' εὐφημισμὸν οἱ Ἀττικοὶ τὸν κλέπτην φιλητὴν λέγουσι· οἱονεὶ μισητόν· ἢ καὶ φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια: *Attici boni ominis causâ, furem* φιλητὴν *dicunt, quaſi exoſum* (nempè κατ' ἀντίφρασιν) *vel* φιλητὴς *fur, quia amat accipere aliena.* Crediderim potiùs dictum ſic propriè furem non quemvis, ſed qui amicitiam ſimulans furatur; quales mulieres, quas deſcribit hîc *Heſiodus*. Vide tamen *Voſſium* in Etymolog. ad vocem *Pilo*. Clericus.

376. Πατρώϊον οἶκον] Sic diſtinguendum videtur. Τελεία στιγμὴ poſt τὸ οἶκον. φερβέμεν ὡς γάρ τι. Paſce; ita enim opulentia creſcat in ædibus. Notum illud Catonis ex Plutarcho, paſcere, benè paſcere, malè paſcere. *Guietus.*

377. Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλοῦτος] Hic verſus quàm ineptè cum ſequenti cohæreat, fieri non poteſt, quin animadvertat quivis, nam planè τὸ ἀκόλουθον deſideratur. Ego dubitare non poſſum, Heſiodum hoc modo ſcripſiſſe, ut verſus tranſponantur:

Μουνογενὴς δὲ πάϊς σώζοι πατρώϊον οἶκον,
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων·
Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.

Ita rei cauſa ſequitur, quæ interpellata erat, abſurdè interjecto illo verſu: Ῥεῖα δέ κεν: nam τὸ δὲ apud Heſiodum αἰτιολογικὸν eſſe, qui eum triverunt, ignorare non poſſunt. Porrò ἐγκαταλείπων ἕτερον παῖδα φερβέμεν, rectè dictum eſt. Pueri φέρβεσθαι dicuntur, dum in tenera illa ætate ſunt, quâ creſcunt nutriuntúrque, ut & βόσκεσθαι. Tale eſt illud Sophoclis Ajace:

Τέως δὲ, κούφοις πνεύμασιν βόσκου, νέαν
Ψυχὴν ἀτάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.

Idem eſt βόσκεσθαι, φέρβεσθαι, ἀτάλλειν. Mens hæc erit:

Unicus verò filius domum paternam ſervet,

Senex

Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.
Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη μείζων δ' ἐπιθήκη·
Σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶ σῇσι,
Ὧδ' ἔρδειν. ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.
Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ. ἀρότοιο δὲ, δυσομενάων.
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα

Senex verè priuſquam moriaris alium relinques
Creſcentem: ita enim divitiæ in ædibus creſcunt.
Jupiter enim pluribus facilè plures adjungit opes.

dubitare non poſſum. *Heinſius.*

378. Ἕτερον] MS ἀταλὸν παῖδα, hoc eſt, tenerum puerum. Nam quid ſibi vult ἕτερον παῖδα? Ex ſenis felicitate eſt puerum heredem relinquere, nam provectiores patribus moleſti eſſe ſolent. ex ἀταλὸν ἄτερον, ex quo ἕτερον. Hic verſus Proclo ἀθετούμενος & rejiciendus, Heinſio tranſponendus. vide notata. verſ. ſequ. πλεόνεσσι. ſubintellige, ſibi invicem ſuccedentibus. v. ſequ. 380. ἐπιθήκη. ſubintelliges curæ. *Guietus.*

383. Ἐπιτελλομενάων] Nullus Poëta, præter hunc, inſeruit α in genitivo adjectivi nominis. *Scaliger.*

383. Ἐπιτελλομενάων] Τῇ ἑῴᾳ ἐπιτολῇ. v. ſequ. δυσομενάων τῇ ἑῴᾳ δύσει. *Guietus.*

383. Πληϊάδων] Hoc eſt, circa 11. Maii, nam hæc intelligenda ſunt de ortu Heliaco Pleïadum, qui ſæculo *Heſiodi*, ex calculo *Dionyſ. Petavii* Variar. Diſſert. Lib. II. c. 9. factus eſt in gradu Tauri I. Nam hoc circiter eſt tempus initii meſſis, in Græcia. Præterea *Heſiodus* Agricolis ſcribens de ortu loquutus eſt, qui conſpicuus eſt, non de eo qui vulgò animadverti nequit, nec, niſi rationibus Aſtronomicis, innoteſcit. Multa habet, hanc in rem, *Claud. Salmaſius* Cap. XXXVII. Exercitat. Plinianarum, ſed ea valdè intricata & perplexa, quæ caſtigavit *Petavius* memorati Operis Libro VII. Utrumque adire poterunt ii, quorum intererit noſſe errata *Salmaſii*, quæ ad *Heſiodum* noſtrum non pertinent. *Clericus.*

385. Ἀρότοιο δὲ δυσομενάων] „Matutinum ortum φαινόμενον, ſeu „ἡλιακὸν, ſignificari, ac δύσιν ἑῴαν ſeu occaſum coſmicum ne pueri „quidem neſciunt. *Heſiodi* ſæculo ortus ille contingebat in Tauro. „Stellæ ſunt Vergiliæ plures, una eſt ex iis lucidior ceteris, magni„tudinis tertiæ. Ea tempore *Heſiodi* occidebat heliacè in Gradu Arie„tis, 4, 8′. oriebatur in Tauri gradu 11, 4′. At prima ſtella, ver„sûs occidentem, occaſum Heliacum faciebat in gradu Arietis 0, 51′.
„Inter-

Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facilè verò & pluribus præbuerit Jupiter ingentes opes.
Major autem plurium cura, major quoque acceſſio.
Tua ſi opes mens appetit in animo ſuo,
Sic facito. operamque operæ ſubinde addito.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus,
Incipe metere; arare verò, occidentibus.
Hæ quidem noctesque & dies quadraginta

„Intervallum inter occaſum primæ Pleiadum & ortum lucidæ gradus „40. Meritò itaque diebus abſcondi quadraginta Vergilias canit *He-„ſiodus*. Sol in Arietem vero motu ſubibat, *Heſiodi* tempore, Martii „31. Quippe anno Per. Julianæ 3714. verus locus ſolis in Arietis „initio fuit Athenis Martii 31. horâ poſt mediam noctem 1, 24′. „Itaque Taurum ingrediebatur Aprilis 30. Maii proinde 11. die, lu-„cida Pleïadum oriebatur, ultima verò Pleïadum ad orientem Maii „16, quo tempore Meſſis incipiebat in Græcia. Occaſus earumdem „matutinus in Libra 19. gradu fiebat, ſed verus nec adſpectabilis. „Ideò circa initium Scorpii ἀκρονυχίδυσις φαινομένη accidit ineunte No-„vembri. Nam æquinoctium autumnale, per idem tempus, incidit „in Octobris initium. Tum igitur arationis ac ſationis tempus ap-„petit; quod *Virgilius* hiſce verſibus expreſſit:

„*Ante tibi Eoæ Atlantides abſcondantur*
„*Gnoſiáque ardentis decedat ſtella Coronæ,*
„*Debita quam ſulcis committas ſemina.*

Hæc aliáque, in eam rem, habet *Petavius* Var. Diſſert. Lib. II. c. 9. Igitur in verbis *Heſiodi* mentio fit unius ortûs Heliaci Pleiadum, & duplicis earum occasûs. Ortûs tempus referendum ad 11. Maii. Prior occaſus, qui arationis tempus indicabat, fuit Coſmicus occa-ſus, cum oriente Sole unà cum Scorpione, in quo eſt, Pleïades in Tauro ſitæ horizontem ex adverſo ſubeunt. Quod circa initium No-vembris factum, tempore *Heſiodi*. Poſterior verò occaſus obſcuriùs indicatur ℣. 368. éſtque Heliacus occaſus qui fiebat 3. Aprilis, & poſt quem in radiis ſolaribus per quadraginta dies latebant Pleiades. Ita tamen loquutus eſt *Heſiodus*, quaſi confunderet utrumque illum oc-caſum; nemo enim non dixerit, lectis ejus verſibus, occaſum cujus meminit ℣. 384. eum eſſe poſt quem Pleiades latent per quadragin-ta dies ante meſſem. Sed ſunt ejus verba benigniùs explicanda, cùm non ignoraret quantum tempus ſit inter arationem & meſſem. *Cle-ricus.*

385. *Τεσσαράκοντα*] Vide not. ad ℣. antecedentem. *Clericus.*

386. Κε-

Κεκρύφαται· αὖτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάωσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίωσιν. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἔμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα, τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχεύων,

---

386. Κεκρύφαται] Aſtrologi δύσιν ἡλιακὴν occaſum ſolarem dicunt quando ſtella involuta eſt radiis ſolaribus, quod vulgò vocant combuſtam ſtellam. Illa autem δύσις deberet dici κρύψις. Eſt enim occultatio potiùs, quàm occaſus. Quando verò ſtella explicatur ex radiis ſolis, quod propriè dicitur ἐξαυγασμὸς, hoc vocant ἀνατολὴν ἡλιακήν. Intervallum autem ab occultatione ad ἐξαυγασμὸν Aſtrologi dicunt eſſe quindecim graduum, quod eſt circiter totidem dierum. Sed Heſiodus dicit non quindecim ſed viginti dierum eſſe τὴν κρύψιν, & totidem dicemus τὸν ἐξαυγασμόν. *Scaliger.*

386. Περιπλομένου ἐνιαυτοῦ] Περιπλομένου à πέλω, verto, verſo, unde πόλω, πόλος, πολέω, & πέλομαι, περιπέλομαι, περιπλόμενος, περιπλομένος. *Guietus.*

386. Περιπλομένου ἐνιαυτοῦ] Itaque intra quadraginta illos dies, quibus latere dicuntur Vergiliæ, collocandum Heſiodei anni principium; quod fortaſſe referendum ad initium Tauri; quò ſpectare videntur verba *Virgilii* Georg. I, 217.

> *Candidus auratis aperit cùm cornibus annum*
> *Taurus.*

Hoc unum ex verbis *Heſiodi* colligi poteſt. Vide tamen quæ habet *Joſ. Scaliger* Emend. Temp. Lib. I. de periodo Thebana. *Clericus.*

387. Φαίνονται] Annus Thebanus tempore Heſiodi erat idem cum Delphico, & idem principium habebat à menſe qui incidebat in geminos, qui Athenis dicitur θαργηλιὼν, vere adulto. *Scaliger.*

387. Χαρασσομένοιο σιδήρου] Ut acies ferri, hoc eſt, falcis inciditur, acuitur. *Guietus.*

389. Ἀσ-

Latent: rurſum verò vertente anno
Apparent, primùm ut acuitur ferrum.
Hæc utique arvorum eſt lex, (cùm iis) *qui mare*
Prope habitant, (tum iis) *qui valles flexuoſas,*
Mari fluctuante procul, pinguem regionem
Colunt. Nudus ſerito, nudúſque arato,
Nudus quoque metito, ſi quidem matura omnia voles
Opera ferre Cereris: ut tibi ſingula
Matura creſcant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut & nunc ad me veniſti: ego verò tibi non ampliùs donabo,
Neque ampliùs mutuum dabo. Labora, ſtolide Perſa,
Labores quos hominibus Dii impoſuerunt:
Ne quando cum liberis uxoréque animo dolens

---

389. Ἄρχεσθαι] Ἄρχεσθαι βησσήεντας πίονα χῶρον, appoſitio. *Guietus.*

391. Γυμνὸν σπείρειν] Antequàm ſit nimis acre frigus; ſub finem Octobris, quo tempore in Græcia clemens eſt cœlum. *Clericus.*

391. Βοωτεῖν] Βοηλατεῖν, hoc eſt, ἀροτριᾶν, ἀροῦν, *arare.* Guietus.

392. Ἔργα κομίζεσθαι] Συγκομίζεσθαι. hoc eſt, curare opera Cereris. *Idem.*

392. Εἴ χ᾽ ὥρια πάντ᾽ ἐθέλῃσθα] Ὥριον non eſt ſemper τὸ καθ᾽ ὥραν; ſed & τὸ ἐντελὲς in fructibus: dicebantur autem ἐντελεῖς fructus & τελεσφόροι, cùm non minùs fecundi eſſent, quàm deſtinarat cultor. Ita ὥριον ἐνιαυτὸν dixit Theocritus τὸν ὅλον, & ne uno quidem die pleno minorem. Et τελεσφορία pro frugibus illis celebrabatur, quas Heſiodus καρποὺς ὡρίους vocat, ſicut οἶκος τελεσφόρος ille dicebatur, in quo erant, maritus, uxor, liberi. Et tantùm τελεσφόρον, ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν, dicunt Poëtæ: unde illud, τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν, quod Theocritus ἔτος ὥριον dixit. Heſiodus eleganter εἴ χ᾽ ὥρια πάντ᾽ ἐθέλῃσθα Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος. id eſt, εἰ τελεσφόρους καὶ ἐντελεῖς τοὺς καρποὺς κομίζεσθαι ἐθέλῃς. *Heinſius.*

396. Ὡς καὶ νῦν ἐπ᾽ ἐμ᾽ ἦλθες] Hinc liquet non magnas divitias retuliſſe Perſen, ex hereditate malè diviſa, de qua *Heſiodus* tamen dolenter admodùm queritur vſſ. 35. & ſeqq. *Clericus.*

396. Ἐπιδώσω] Ἐφ᾽ οἷς ἔδωκα δώσω, ut verſ. ſequ. ἐπιμετρήσω ἐφ᾽ οἷς ἐμέτρησα, μετρήσω. *Guietus.*

398. Διετεκμήραντο] Ἐγνώρισαν, τεκμαίρεσθαι ἔδωκαν, Moſchopulus; hoc eſt, ſignis indicarunt, docuerunt, ſignificarunt, διὰ τεκμηρίων ἔδειξαν, ἐγνώρισαν. *Guietus.*

Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι· ἢν δ' ἔτι λυπῇς,
Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις.
Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα,
Κτητὴν οὐ γαμετήν, ἥτις καὶ βουσὶν ἕποιτο.
Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι·
Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον, ὁ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷ.
Ἡ δ' ὥρη παραμείβηται, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.
Οὐ γὰρ ἐτωσιοεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιήν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.

---

403. Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός] Hoc eſt, νέμησις, tributio, partitio, diſtributio in utramque partem, utrimque. Homer. Πολὺς δ' ἐπέων νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα. diſtributio Moſchopulus πλῆθος vertit. *Guietus.*

405. Γυναῖκα] Non intelligit uxorem, ſed ancillam. Ariſtoteles in Oeconomicis falſus eſt memoriâ, cùm hoc verſu abſolutam ſententiam contineri & γυναῖκα putat eſſe γαμετήν. *Scaliger.*

406. Κτητὴν] Emtam non *famulam.* ordo, γυναῖκα κτητὴν οὐ γαμετήν. Ibid. ἥτις καὶ βουσὶν ἕποιτο. boves ſubintellige fœminas, hoc eſt, vaccas ſequatur, curet. *Guietus.*

406. Κτητὴν οὐ γαμετήν] Notarunt jam olim viri docti Philoſophum in Oeconomicis etiam τὴν κτητὴν pro conjuge ſumere. In jure certè Attico, etiam conjux inter τὰ κτήματα numerabatur, & maritus ὁ κύριος appellabatur. Unde cùm lis intentaretur uxori, præco clamabat Ἡ ΔΕΙ͂ΝΑ ΚΑῚ Ὁ ΚΎΡΙΟΣ, id eſt, *Ejuſmodi mulier accuſatur cum domino ſuo.* Qua occaſione Comicus Smicythen perſtringens, parúmque virilem oſtendens, κύριον illi dat. χρυσοῦ διώξεις Σμικύθην καὶ κύριον. Ἱππεῦσιν. Hominibus enim mollibus per contumeliam eleganti ſcommate κύριον aſſignabant, quaſi eos inter τὰ κτητὰ & κτήματα cum uxoribus numerarent: quales erant impuri illi ſenes Lampridii ſub καταράτῳ Heliogabalo, qui, *maritos ſe habere jactabant*, ſceleſtæ principis ſui libidinis aſſeclæ. *Heinſius,*

407. Χρήματα] Ὄργανα γεωργικά. *Guietus.*

410. Ἔννηφιν] *Harpocration :* Ἔνην δὲ καὶ εἰς ἔνην τὸ εἰς τρίτην λέγουσι· καὶ ἁπλῶς τὸ ἔνον δασυνόμενον τὸ πρότερον καὶ παρεληλυθὸς δηλοῖ. Mirum eſt ἔνον præterirum tempus dici, ἔνην verò futurum. *Heſychius* ἔνη καὶ ἔνης τὸ μετὰ τὴν αὔριον. Alii, ut Proclus, referunt ad ἔνην καὶ νέαν, quæ erat trigeſi-

Quæras victum per vicinos, hi verò negligant.
Bis enim & ter forſitan conſequeris: ſi verò ampliùs moleſtus fueris,
Rem quidem non facies, tu verò inania multa dices.
Inutilis autem erit verborum copia. Sed te jubeo
Cogitare debitíque ſolutionem, famíſque evitationem.
Domum quidem primùm, fœminámque bovémque aratorem;
Famulam non nuptam, quæ & boves ſequatur.
Inſtrumenta verò domi omnia apta para:
Ne tu quidem petas ab alio, illéque recuſet, tu verò careas;
Tempus autem prætereat, minuatúrque tibi opus.
Ne verò differas inque craſtinum, ínque perendinum.
Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procraſtinator. Studium verò tibi opus auget.
Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur.

---

trigeſima menſis dies. Sed hoc quoque parum veriſimile, nam ἔνη ſimpliciter non dicebatur. Præterea accentûs variatio rem dubiam facit. Crediderim potiùs ἔνη contractè dici pro ἔνια, unde additâ ſyllabâ poëticâ φιν, fit ἔνηφιν, ita ut ſubaudiamus ἡμέρας, aut ſi libet ἔτη *annos*, ſignificetúrque dilatio in longum tempus. Sic *Horatius* de Poëmate, cujus editionem diu differendam ſuadet, Art. Poët. ℣. 388.

——— nonúmque prematur in annum,
Membranis intus poſitis. Clericus.

413. Ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ] Egregiè eum deſcribit *Perſius* Sat. V.

Cras hoc fiet. Idem cras fiet. quid? quaſi magnum,
Nempe, diem donas; ſed cùm lux altera venit,
Jam cras heſternum conſumſimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, & ſemper paullum erit ultrà.

Si uſquam alibi, in agricultura maximè nocet dilatio. Audi *Columellam* Lib. XI. c. 1. *Prælabentis verò temporis fuga quàm ſit irreparabilis, quis dubitet? Ejus igitur memor præcipuè ſemper caveat, ne improvidus ab opere vincatur. Res eſt agreſtis inſidioſiſſima cunctanti, quod ipſum expreſſiùs vetuſtiſſimus auctor Heſiodus hoc verſu ſignificavit,* αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ——— *Quare vulgare illud de arborum poſitione ruſticis obſervatum*, ſerere ne dubites, *id villicus ad agri totum cultum referri judicet, credátque prætermiſſas non duodecim horas, ſed annum periiſſe, niſi ſuâ quaque die quod inſtat effecerit; nam cùm propriis penè momentis fieri quidquam debeat, ſi unum opus, tardiùs quàm oporteat, peractum ſit, cetera quoque quæ ſequuntur culturæ, poſt juſta tempora, ſeriùs adhibentur, omniſque turbatus operis ordo ſpem totius anni fruſtratur.* Clericus.

Ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
Καύματος ἰδαλίμου, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος. (δὴ γὰρ τότε σείριος ἀστὴρ
Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
Ἔρχεται ἠμάτιος, πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)
Ἦμος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Ὕλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει·
Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον.
Ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν,
Ἄξονα δ' ἑπταπόδην· μάλα γάρ νύ τοι ἄρμενον οὕτω.
Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφύραν κε τάμοιο,
Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ,
Πόλλ' ἐπὶ καμπύλα κᾶλα· φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕρῃς,
Ἐς οἶκον, κατ' ὄρος διζήμενος, ἢ κατ' ἄρουραν,
Πρίνινον. ὃς γὰρ βουσὶν ἀροῦν ὀχυρώτατός ἐστιν·
Εὖτ ἂν Ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας

---

414. Ὀξέος ἠελίοιο] Interpretes reddunt ταχέος, ὀξυκινήτου, placet acris, acuti, ut Interpres Latinus. *Guietus.*

415. Καύματος ἰδαλίμου] *A calore ſudorifero* æſtivo, ab ἶδος. *Idem.*

416. Σείριος ἀστὴρ] *Solis aſtrum.* Σείριος pro Sole. *Idem.*

418. Κηριτρεφέων ἀνθρώπων] Nempe, eorum qui ſunt cis æquatorem, quibus poſt æſtivum ſolſtitium arcus diurnus ſolis minor eſt. Non ignoravit *Heſiodus* ſolem tunc diutiùs lucere Æthiopibus illis, qui ſunt trans æquatorem. Vide infrà ỳ. 527. *Clericus.*

419. Ἔρχεται ἠμάτιος] Volvitur, vadit interdiu. πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, ſcribendum videtur ἀπαυρεῖ. Heſych. ἀπαυρεῖ, ὁδεύει. ἀποδημεῖ, ἀναχωρεῖ. idem ἀπαυρῶνται ἀποδημοῦνται. Magis autem noctu ambulat, hoc eſt, diutiùs ambulat Sol per noctem, longiùs durat nox quàm dies. *Guietus.*

420. Ἦμος ἀδηκτοτάτη] Scribe τῆμος, tunc. *Idem.*

420. Ἀδηκτοτάτη] Illa, nempe, anni tempeſtate cæſa minùs eſt obnoxia vermibus; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt ova, ex quibus poſtea excluſi vermes lignum rodunt. De hiſce vermibus vide quæ collegit *Sam. Bochartus* Hieròzoici P. II. Lib. IV. c. 27. *Clericus.*

421. Πτόρθοιό τε λήγει] Hoc eſt, τοῦ βλαστοῦ, τοῦ βλαστήσεως παύεται, τοῦ κλαδοφυεῖν, ceſſat ramos emittere, germinare, pullulare. *Guietus.*

Succus,

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. III NAPOLI

Quum itaque jam deſinit vis fervidi Solis
Calorem ſudoriferum, per autumnum pluente
Jove præpotente, movetur humanum corpus
Multò levius: (nam tunc Sol
Paullìſper ſupra caput mortalium hominum
Venit interdiu, magis autem noctu laborat.)
Quando minimè cariei eſt obnoxia cæſa ferro
Materia, folia autem humi fundit, finémque facit germinandi:
Tunc ſanè ligna ſecare tempeſtivum eſſe opus memento.
Mortarium quidem tripedale ſeca, piſtillum verò tricubitale,
Axémque ſeptempedalem: valdè enim certè conveniens ſic.
Si verò octopedalem & malleum inde ſecueris, (*ſtro,*
Triumpalmorum curvaturam rotæ ſecato decem palmorum plau-
Multa præterea curva ligna: ferto autem burim, cùm inveneris,
Domum, ſive in monte quærens, ſive in agro,
Ilignam. hæc enim bobus ad arandum firmiſſima eſt:
Si Palladis famulus dentali inſigens

Succus, nempe, quo aluntur arbores, tunc minore copia eſt, & craſſior fit cœli frigore; quibus de cauſis, lignum eſt durius & compactius. Vide hac de re *Vitruvium* Lib. II. Cap. 9. de materia cædenda, & ad eum *Guil. Philandri* adnotationes. *Clericus.*

423. Ὄλμον] Pilam. *Guietus.*

426. Τρισπίθαμον] Trium dodrantalium. Palmus quarta pars pedis, σπιθαμὴ verò dodrans. *Scaliger.*

426. Τρισπίθαμον] In longitudinem. Verſu præcedente pro σφῦραν κε τάμοιο, leg. σφῦραν γε τάμοιο. *Guietus.*

Ibid. Ἄψιν τάμνειν] Aratro, ploſtello, *à la charruë de deux pieds & demy de large.* An ſcribendum & diſtinguendum; τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἁμάξῃ πολλ' ἐπικαμπύλα κᾶλα. Ordo τάμνειν δὲ πολλὰ κᾶλα ἐπικαμπύλα ἄψιν τε δ. α. appoſitivè. Placet τὸ ἐπικαμπύλα, ſeu potiùs ἐπικάμπυλα, accentu in antepenultima, una vox compoſita. *Idem.*

427. Φέρειν δὲ γύην] Hoc eſt, ubicumque inveneris dentale, aufer illud tecum, rarò enim occurrit. *Idem.*

430. Ἀθηναίης δμῳὸς] Δμῳὸς metaplaſmus, declinatio pro declinatione. *Scaliger.*

430. Ἀθηναίης δμῳὸς] Ὁ τέκτων. *Guietus.* Sic dicitur faber lignarius, quia fabrili etiam arti præeſſe credebatur Minerva, quo fit ut Epeus equum illum ligneum, cujus ope capta eſt Troja, dicatur,

 divinâ

Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἱστοβοῆϊ.
Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα, πονησάμενος κατ' οἶκον,
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον οὕτω.
Εἴ χ' ἕτερον γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ἐπὶ βουσὶ βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἱστοβοῆες.
Δρυὸς ἔλυμα, πρίνου γύην. βόε δ' ἐνναετήρω
Ἄρσενε κεκτῆσθαι (τῶν γὰρ σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν)
Ἥβης μέτρον ἔχοντε. τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω.
Οὐκ ἂν τώ γ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι καμμὲν ἄροτρον
Ἄξειαν, τὸ δὲ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο,
Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον·
Ὅς κ' ἔργου μελετῶν ἰθεῖαν αὔλακ' ἐλαύνοι,
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων. τοῦδ' οὔτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσασθαι, καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.

---

divinâ Palladis arte, ædificaſſe, Lib. II. Æneidos ℣. 15. *Iſidorus* Orig. Lib. XIX. c. 20. *Olea quoque hanc dicunt inventricem & fabrica multarúmque artium repertricem. Ideóque illi vulgò opifices ſupplicant.* Clericus.

431. Προσαρήρεται ἱστοβοῆϊ] Pro προσαρήρεται. προσαρήρηθ' ſcribendum videtur. *Guietus.*

436. Βόε δ' ἐνναετήρω] *Ariſtoteles Hiſt. Anim.* Lib. VI. c. 21. de bove: ἀκμάζει δὲ μάλιστα πενταέτης ὤν· διὸ καὶ Ὅμηρόν φασι πεποιηκέναι τινὲς ὀρθῶς, ποιήσαντα ἄρσενα πενταέτηρον —— καὶ τὸ βοὸς ἐνναέροιο· δύνασθαί γὰρ ταὐτόν: *viget quinquennis maximè; quocirca Homerum rectè dixiſſe aiunt marem bovem quinquennem —— & bovis novennis, hæc enim idem valere.* Apud *Homerum*, ſcilicet, Iliados H. Agamemnon mactat bovem πενταέτηρον, ut & filii Autolyci Odyſſ. T. At Odyſſ. K. Æolus excoriat utrem bovis ἐνναέροιο, quo ventos includit. Hæc quorſum idem dixerit Philoſophus divinare nequeo; niſi velit novennem bovem tam florere, quàm quinquennem, quia uſque ad nonum annum eſt in pleno ætatis vigore. Unde *Heſiodus*, in Operibus, βόε δ' ἐνναετήρω &c. Hæc habet *Sam. Bochartus* Hieroz. P. II. Lib. II. c. 28. Fortaſſe voluit indicare *Ariſtoteles* bubulam carnem optimam eſſe circa quintum annum, robur verò corporis & pellis firmitatem, circa nonum. *Clericus.*

442. Τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον] Hic τρύφη ἄρτου quatuor dicuntur, quemadmodum apud Latinos *quadra*, quæ paribus interſtitiis in pa-

ne

Clavis conjungens temoni adaptaverit.
Bina verò facito aratra, laborans domi,
Non compoſitum & compactile: quoniam multò optimum ſic.
Si quidem alterum fregeris, alterum bobus injicias.
E lauro autem vel ulmo firmiſſimæ ſtivæ ſunt.
E quercu dentale, ex ilice burim. boves verò duos novennes
Maſculos comparato (horum enim robur non imbecillum eſt)
Cùm juventutis menſuram habent. hi ad laborandum optimi.
Non utique hi dimicantes in ſulco aratrum
Fregerint, opus verò imperfectum reliquerint.
Hos autem ſimul quadragenarius juvenis ſequatur,
Panem cœnatus quadrifidum, octo fruſtorum,
Qui quidem opus curans rectum ſulcum ducat,
Non ampliùs circumſpiciens æquales, ſed in opere
Animum habens. Hoc verò neque junior alius melior
Ad ſpargendùm ſemina, & iteratam ſationem evitandam.

---

ne erant diſtinctæ. Auctor Moreti:

——— ——— jàmque ſubactum
Format opus, palmiſque ſuum dilatat in orbem,
Et notat impreſſis, æquo diſcrimine, quadris.

Heſychius: τρύφος, κλάσμα ἄρτου. Quam vocem crediderim Veteribus Gloſſis reſtituendam, in quibus, *Quadra*, τόπος; imò τρύφος. βλωμὸς verò, hoc in loco, minus fruſtum ſignificat. *Heſychius:* βλωμὸς, ἰχνήψωμος, ubi legendum viderunt docti ἰχνὸς ψωμός, *buccea tenuis.* Quod tamen non eſt ita intelligendum apud *Heſiodum*, cùm, ut rectè *Iſaac. Caſaubonus* ad Athenæum Lib. III. c. 29. abſurdum ſit exiſtimare ruſtici hominis famem octo buccellis poſſe expleri. *Athenæus* quidem: βλωμιλίους τε ἄρτους ὀνομάζεσθαι λέγει (Philemon) τοὺς ἔχοντας ἐντομάς, οὓς Ῥωμαῖοι κοδράτους λέγουσι: *Blomilios vocari dicit panes inciſuris diviſos, quos Romani quadratos vocant*, id eſt, in quadras inciſos. *Clericus.*

442. Ὀκτάβλωμον] Hoc eſt, ὀκτάψωμον. *Guietus.*

444. Παπταίνων μεθ' ὁμήλικας] Non attendens ſulcos, ſed circumſpiciens an amicum aliquem ſit conſpecturus. Ex negligentia ejuſmodi deſumta eſt ſententia Chriſti Luc. IX, 62. Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. *Heſychius:* παπταίνειν, περιβλέπειν· πάντη παπταίνοντα, ὁρῶντα. Sic quoque interpretatur *Euſtathius:* τὸ ὧδε κἀκεῖ διαπεταννύειν τὴν θέαν, τουτέστι περιβλέπειν. *Clericus.*

 447. Ἐπ-

Κυρόπερος γὰρ ἀνὴρ μεθ᾽ ὁμήλικας ἐπτοίηται.
Φράζεσθαι δ᾽ εὖτ᾽ ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσης
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης·
Ἥ τ᾽ ἀρότοιό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηροῦ· κραδίην δ᾽ ἔδακ᾽ ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας·
Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἄμαξαν·
Ῥηΐδιον δ᾽ ἀπανήνασθαι, πάρα δ᾽ ἔργα βόεσσιν.
Φησὶ δ᾽ ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν,
Νήπιος· οὐδὲ τόγ᾽ οἶδ᾽, ἑκατὸν δέ τε δούραθ᾽ ἀμάξης.
Τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν, οἰκήϊα θέσθαι.
Εὖτ᾽ ἂν δὴ πρώτιστ᾽ ἄροτος θνητοῖσι φανείη,
Δὴ τότ᾽ ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτὸς,
Αὔην καὶ διερὴν ἀρόων, ἀρότοιο καθ᾽ ὥρην,
Πρωῒ μάλα σπεύδων ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Ἔαρι πολεῖν· θέρεος δ᾽ νεωμένη οὔ σ᾽ ἀπατήσει.

447. Ἐπτοίηται] Hoc eſt, æquales animo agitat, laſciviendi cupidine commoto. Nam πτόομαι, unde, interpoſito ι, πτοιέομαι, eſt non tantùm timore, ſed quovis alio affectu vehementiore commoveri. *Heſychius*: Πτοιούμενον, πτοιᾶσθαι λέγεται τὸ παρορμᾶσθαι πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Exempla ſunt, apud optimos Scriptores, frequentia. Unum tantùm adſcribam ex *Dione* Pruſæo, quod mihi commodùm hiſce diebus elegantiſſimum Scriptorem lectitanti occurrebat. Sic loquitur de Homero Orat. II. de regno: ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν, ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς, ἐπεὶ τροφῆς γε ποικίλης καὶ πολυτελείας οὐκ ἐτύγχανεν ἄπειρος ὤν. ὥστε τοὺς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένους Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἴωνας, μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ᾽ Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος: *hæc autem dicit docens & admonens, bonos oportere & menſæ curam gerere, quandoquidem cibi varii & pretioſi non erat inexpertus; ita ut qui nunc hiſce valde afficiuntur, Perſæ & Syri & Græci, Italique & Iones longè abſint à ſumtibus & deliciis quæ ſunt apud Homerum.* Clericus.

448. Εὖτ᾽ ἂν γεράνου φωνὴν ἐπακούσης] Multa ad hujus loci illuſtrationem congeſſit *Sam. Bochartus* Hieroz. P. II. Lib. I. C. 11. quæ non exſcribemus. Obſervandum dumtaxat hîc ſermonem eſſe de migrante grue, non de adveniente. *Clericus.*

450. Ἥ τ᾽ ἀρότοιό τε σῆμα φέρει] Copioſiſſimè de variis arationibus egit *Claud. Salmaſius* ad Solinum Pag. 509. & ſeqq. Ed. Ultraject. ubi, inter alia, hæc habet: *Tertiam arationem, quâ ſata inarantur,*

Heſiodus

Junior enim vir æqualium deſiderio flagrat.
Obſerva verò, cùm vocem gruis audieris
Altè in nubibus quotannis clangentis;
Quæ & arationis ſignum affert, & hyemis tempus
Indicat imbriferi: cor autem rodit viri bobus carentis.
Tunc ſanè paſce camuros boves, domi manentes.
Facile enim dictu eſt, par boum da & plauſtrum:
Facile autem recuſare, (& dicere) *boves occupati ſunt.*
Conſtituit autem homo, qui opinione ſuâ dives eſt, fabricare plau-
Stultus: & hoc neſcit centum eſſe ligna plauſtri. (*ſtrum*
Horum ante curam habere oportet ut ſibi acquirat.
Cùm primùm igitur arationis tempus mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere, ſimul & ſervi & tu ipſe,
Siccam & humidam arans, arationis ad tempus,
Summo mane feſtinans, ut impleantur tibi arva.
Vere vertito, æſtate verò iterata non te fallat.

Heſiodus ἄροτον *propriè vocat. De prima dixit* ἔαρι πολεῖν; *de ſecunda,* θέρεος δὲ νεωμὴν, *qua eſt* νέωσις *vel* iteratio; *de tertia,* ἄροτον, *quâ voce* ſationem *ubique intelligit, quia ſimul ſerebant, arabántque tertiò. Sic de gruis adventu* (imò verò abitu) ἥ τ' ἀρότοιό τε σῆμα &c. *& paullò poſt:* αὔην κὴ διερὴν ἀρόων. ἀρότοιο καθ' ὥρην, *hoc eſt,* ξηρὰν καὶ ὑγρὰν σπείρων κατὰ τὴν τοῦ σπόρου ὥραν. *Ita alibi, apud eumdem,* ἀροῦν *eſt ſerere:* εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν. *Vetat terram ſeri circa brumam.* Nimirum, ἀροῦν eſt quidem ſemper *arare*, ſed quia cum ultima *aratione* conjuncta erat *ſatio*, priore & poſterius ſignificatur. Intelligitur autem hîc & alibi ſatio tritici, de qua ſola, quaſi potiſſima, agit *Heſiodus*, in hoc Opere. *Clericus.*

452. Ἕλικας] Curvis cornibus, reflexi. *Guietus.*

454. Πάρα δ' ἔργα] Hoc eſt, πάρεστι. μίμνησις. *Idem.*

455. Φρένας ἀφνειὸς] *Riche par imagination.* Idem.

Ibid. Πήξασθαι ἅμαξαν] Fabricaturum. τὸ πήξασθαι pro πήξεσθαι poſitum. *Guietus.*

457. Οἰκήια θέσθαι] Περιποιεῖν, hoc eſt, οἰκεῖα ἑαυτῷ ποιεῖν. τὸ θέσθαι ἀντὶ τοῦ ποιεῖν. *Idem.*

462. Εἴαρι πολεῖν] Ἔαρι ſcribendum videtur, ut ſit συνίζησις. Sic inferiùs. *Idem.*

462. Εἴαρι πολεῖν, θέρεος νεωμὴν] *Claud. Salmaſius* p. 510. Exercit. Solinianarum, oſtendit Græcos quidem recentiores νεοῦν ac νεάζειν dicere de terra, quæ primâ aratione novatur, quæ primùm proſcin-

Νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κουφίζουσαν ἄρουραν.
Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα.
Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερί θ᾽ ἁγνῇ,
Ἐκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν.
Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ᾽ ἀρότου, ὅταν ἄκρον ἐχέτλης
Χειρὶ λαβὼν ὅρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι
Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβων. ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
Δμωὸς, ἔχων μακέλην, πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη,
Σπέρματα κακκρύπτων. εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.
Ὧδέ κεν ἁδροσύνῃ στάχυες νεύοιεν ἔραζε,
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.
Ἐκ δ᾽ ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα

ſcinditur; ſed vetuſtiſſimos vocaſſe νέασιν ſecundam arationem, non primam, ex hoc *Heſiodi* loco. Prima aratio fit verno tempore, ſecunda æſtate; quod νεῦν vocat *Heſiodus*, Latini *iterare*. Νειὸν ſimiliter vocant terram novalem, quæ iterata eſt. Et ſanè hæc etiam ſignificatio eſt verbi νεῦν, *de novo* enim *fieri*, & *novari* dicitur quod ſecundò fit. Græci Interpretes veteres interpretantur ἐπιλαύνειν γῆν καὶ θρύπτειν, καὶ ὁμαλύνειν, ἀνακαινιζόντων αὖθις αὐτὴν καὶ νεὰν ποιούντων. Quæ omnia ſecundam arationem Latinorum & iterationem deſignant. Quod *offringere* proprè dicebant; nam proſciſſione, hoc eſt, primâ aratione grandes glebæ excitantur, quæ iteratione offringuntur, & rumpuntur, æquantúrque. Hæc aliáque ſimilia ſæpiùs repetit, pro more ſuo, vir ſummus. *Clericus*.

463. Νειὸν δὲ σπείρειν] Idem pag. 514. obſervavit cùm toties novetur terra, quoties aratur, νειὸν dici non tantùm agrum primùm proſciſſum, ſed quamvis terram per omne id tempus, quo vertitur & aratur, donec conſeratur, quod liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Sic & Odyſſ. E. 127. νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, *in novali ter verſato*, quod tertiatum eſt, ſive tribus arationibus motum. *Xenophon*: εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς ἔσεσθαι, ὕλης τε δεῖ καθαρὰν αὐτὴν εἶναι, καὶ ὀπτὴν ὅτι μάλιστα πρὸς τὸν ἥλιον: *ſi bona futura eſt novalis, debet eſſe pura ab omni ſylva, & quàm maximè torreri à ſole*. Sed nec, quòd *Heſiodus* νεωδρόφην vocat terram, quæ æſtate iteratur ſecundâ novatione, inde ſequitur νεῦν propriè dici de iteratione. Nam & πολῆσαι γῆν non de prima tantùm, ſed etiam de ſecunda ac tertiâ dicitur. Unde δίπολος & τρίπολος γῆ. Alia hanc in rem, apud ipſum *Salmaſium*, lege. *Clericus*.

463. Κουφίζουσαν ἄρουραν] Adhuc ſuſpenſam, elevatam. *Guietus*.

464. Εὐ-

Novalem verò ſerito adhuc levem terram.
Novalis imprecationum expultrix, liberorum placatrix eſt.
Supplica verò Jovi infero, Cererique caſtæ,
Ut matura grandeſcant ſacra Cereris dona.
Incipiens arare, cùm extremum ſtivæ
Manu capiens ſtimulum boum terga attigeris
Temonem trahentibus loris. juvenis autem pone
Servus, ligonem tenens, negotium avibus faceſſat,
Semina abſcondens. Rectus enim ordo optimus
Mortalibus hominibus eſt; confuſio verò peſſima.
Sic quidem ubertate ſpicæ nutabunt ad terram,
Si finem ipſe poſtea Jupiter bonum præbuerit.
E vaſis autem ejicies araneas: téque arbitror

---

464. Εὐκηλήτειρα] In copia imprecationes non fiunt, ſed in inopia, vide Proclum. *Idem.* Vult *Heſiodus* agrum probè cultum ſuppeditare victum familiæ, quæ alioqui infenſa ſit patrifamilias. diris eum devovet, nec niſi cibo poteſt placari. *Clericus.*

465. Διὶ χθονίῳ] Cereris, aut Proſerpinæ conjugi. Numina connexa. *Guietus.*

466. Ἱερὸν ἀκτήν]. Ἀττικῶς ἱερόν. verſ. ſeq. leg. ἀρότης pro ἀρότρου. *Idem.*

468. Ἐπὶ νῶτον ἵκηαι] Νῶτον ἐφίκηαι. τμῆσις. *Idem.*

469. Ἔνδρυον] Τὸν ἱστοβοέα. à parte totum aratrum. τὸ ἔνδρυον hîc tropicè medium arboris, matrix, *le cœur.* vide Heſych. in ἔνδρυον. verſ. ſequ. πόνον] dolorem. *Idem.*

470. Ἔχων μακέλλην] Non propriè intelligitur ligo, ſed malleus ad occas frangendas. *Scaliger.* Imò verò ad invertendam in ſementem terram; nam hæc eſt tertia aratio, non occatio, quæ ſecunda eſt. Vide ex *Salmaſio* notata ad ℣. 462. *Clericus.*

471. Εὐθημοσύνη] Τὰ καλῶς διατίθεσθαι καὶ οἰκονομεῖν τὰ ἑαυτοῦ. *Guietus.*

475. Ἀράχνια] Telas aranearum. (Quæ non amoventur ſterili anno, quia non opus eſt omnibus vaſibus ad recondendum triticum paratis, propter meſſis tenuitatem. Sic *Catullus*, ut vacuam crumenam deſcribat, ait *ſacculum plenum eſſe aranearum.* Clericus.) Verſ. ſequ. ἐρεύμενον] an ἐρεμμένον, vel ἐρέμμενον, ut ἄλμενον. hoc eſt, veſcentem. ab ἐρέω, veſcor, unde ἐρέπτω. ἄρνα ἐρέπτων. Nonn. Heſych. ἐρεπτόμενοι ἐσθίοντες. Homer. λωτὸν ἐρεπτόμενοι. *Idem.*

476. Ἐρεό-

Γηθήσειν, βιότοιο ἐρεύμενον ἔνδον ἐόντος.
Εὐοχθέων δ' ἵξεαι πολιὸν ἔαρ. οὐδὲ πρὸς ἄλλους
Αὐγάσεαι· σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.
Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν,
Ἥμενος ἀμήσεις, ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων,
Ἀντία δεσμεύων κεκονιμένος, οὐ μάλα χαίρων.
Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ· παῦροι δέ σε θηήσονται.
Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνὸς νόος Αἰγιόχοιο·
Ἀργαλέος δ' ἄνδρεσσι καταθνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσεις, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη.
Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,

---

476. Ἐρεύμενον] Malim legi ἐρεύγμενον, quàm elidi γ, quod durum eſt. Hoc eſt, redundantem intus poſitis; ab ἐρεύγομαι, *eructo*, & metaphoricè *redundo*. Clericus.

477. Εὐοχθεῶν] Εὐοχθέων hîc legunt Moſchopulus, Proclus, Tzetzes Interpp. Heſych. εὐοχθεῖν εὖ ἔχειν, εὐθυμεῖν, πλήρη εἶναι, εὐτροφεῖν. ὀχὴ γὰρ ἡ τροφή. δαῖτες εὔοχθοι opipara, læta convivia, παρὰ τὸ εὖ ἔχειν. Athen. εὐοχθεῖν quaſi εὐεκτεῖν. Sed εὐεκτεῖν magis placet. *Guietus*.

Ibid. Πολιὸν] Floridum. διὰ τὸ λευκὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθέων. Moſchop. Heinſius προσθετικῶς exactum. *Idem*.

477. Εὐοχθέων δ' ἵξεαι] Malè εὐοχέων ſubſtituitur ab aliis. Euſtathius: ὅθεν καὶ Ἡσίοδος εὐοχθεῖν λέγει, τὸ ἐπὶ καλλαῖς κοπιᾶν. ἢ καὶ ἄλλως ὀχθῆσαι, τὸ εἰς ὕψος ἐπᾶραι τὸν θυμόν. Item, ὁποῖον τι καὶ τὸ ὀχὴ μετὰ ὀξυτόνως ἡ τροφή· ἀφ' ἧς καὶ τὸ εὐοχθεῖν κατά τινας παρ' Ἡσιόδῳ. *Heinſius*.

479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] An ſcribendum: εἰ δέ κ' ἐν ἠλ. τροπαῖς pro καὶ ἐν ἠλ. τροπαῖς, h. e. bruma. Interpp. κατὰ τὰς τροπὰς exponunt. *Guietus*.

479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] Hoc eſt, circa ſolſtitium hibernum. Ex his conſtat, verba ſunt *Cl. Salmaſii* p. 517. Exercit. Plinianarum, legitimum ſementis tempus, præcipuè triticeæ, in Africa & Græcia omni, fuiſſe ab occaſu Vergiliarum. Hoc *Heſiodus*, *Theophraſtus*, *Xenophon*, & *Plinius* teſtantur. Et *Xenophon* quidem totum illud tempus ſerendi εἰς πρώϊμον, καὶ μέσον καὶ ὄψιμον diſtinguit. Feſtinata ſatio à Vergiliarum occaſu incipiebat, ſerotina circa brumam. *Heſiodus* ὀψαρότην vocat, qui eo tempore ſerit, ut contrà πρωτηρότην qui circa Vergiliarum occaſum, ỳ. 490. *Columella* Lib. II. c. 8. *Intelligi debet tritici ſatio dierum ſex & quadraginta ab occaſu Vergiliarum, qui fit ante diem IX. Calend. Novembris ad Brumæ tempora. Sic enim ſervant prudentes agricolæ, ut quindecim diebus priuſquàm conficiatur Bruma, totidémque poſt eam confectam, neque arent, neque vitem aut arborem putent.* Fallitur tamen vir ſummus in eo quod hic habet

Gaviſurum, victu potitum intus repoſito.
Benè inſtructus cibis autem pervenies ad canum ver, neque ad alios
Reſpicies: tui verò alius vir indigus erit.
Si verò brumâ araveris terram almam,
Sedens metes, pauxillum manu comprehendens, (dens.
Ex adverſa parte manipulos ligans pulverulentus, nec valdè gau-
Feres autem in ſporta: pauci verò te ſuſpicient.
Aliàs autem alia Jovis mens Ægiochi,
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem ſerò araveris, hoc quidem tibi remedium fuerit.
Quando cuculus canit quercûs in frondibus,

περὶ τὸ ὀψαρότȣ, de quo vide ad ꝟ. 486. *Clericus.*

480. Ἥμενος ἀμήσεις] Hoc eſt, otioſè, nam non erit cur feſtines. Alioqui ſegetem copioſam metentes ſatis temporis non habent, ut inter metendum ſedeant. Feſtinandum enim periti Rei Ruſticæ ſuadent. *Columella* Lib. II. c. 21. *Sed cùm matura fuerit ſeges, antequàm torreatur vaporibus æſtivi ſideris, qui ſunt vaſtiſſimi per ortum Caniculæ,* CELERITER *demetatur; nam diſpendioſa eſt cunctatio.* Cujus rei rationes poſtea tradit. At in raris ſegetibus, meſſis brevi abſolvitur, etiam non feſtinantibus. *Clericus.*

480. Περὶ χειρὸς] Scribe περὶ χεῖρας, *les mettant bechevet*, ob paucitatem. *Guietus.*

Ibid. Περὶ χειρὸς ἐέργων] Pſaltes Pſalm. CXXIX, 7. *non implevit manum ſuam meſſor, neque ſinum ſuum colligator.* Clericus.

481. Ἀντία δεσμεύων] Adverb. hoc eſt, ἀντίως τὰς στάχυας δεσμεύων, *les uns en haut, les autres en bas*, ídque propter ſpicarum inæqualitatem. *Guietus.*

482. Παῦροι δέ σε θηήσονται] Pſaltes de tenui meſſe Pſ. CXXIX, 7. *non dicent tranſeuntes, benedictio Jehovæ vobis.* Clericus.

482. Θηήσονται] Θαυμάσουσι. *Guietus.*

483. Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνὸς] Aliàs aliter accidere ſolet ritè & ſecùs arantibus. *Idem.*

484. Κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι] Difficilis comprehenſu. τμῆσις. *Idem.*

486. Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει] Initio veris. *Plinius* Lib. XVIII. c. 26. de ſpatio quod eſt inter æquinoctium vernum & exortum Vergiliarum: *In hoc temporis intervallo, quindecim diebus primis Agricolæ rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non ſuffecerit: dum ſciat inde natam exprobrationem fœdam, putantium vites per imitationem cantûs alitis temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriúmque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi.* Clericus.

487. Τἦ-

Τὸ πρῶτον, τέρπῃ τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν;
Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι,
Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὁπλὴν, μήτ' ἀπολείπων.
Οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζει.
Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήθ' ὥριος ὄμβρος.
Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ὥρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας ἔργων
Ἰσχάνει· ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλει.
Μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
Χρηΐζων βιότοιο κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.
Δείκνυε δὲ δμώεσσι, θέρευς ἔτι μέσσου ἐόντος·
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.

---

487. *Τέρπῃ τε βροτοὺς*] Verni temporis amœnitate, quam denunciat. *Guietus.*

488. *Τρίτῳ ἤματι.*] Toto tertio die, præter duos priores. v. ſequ. *ὁπλὴν*] veſtigium. *Idem.*

490. *Ἰσοφαρίζει*] An ſcrib. *ἰσοφαρίζοι.* hoc eſt, *ἴσην φέροι ψῆφον.* hujus pluviæ triduanæ beneficio, ſua aratio tempeſtivæ æqualis fuerit. *Idem. Ubi venit imber multorum dierum ſementis uno die ſurgit.* Columella Lib. II. c. 8. *Clericus.*

491. *Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο*] Hoc eſt, recordare. Eſt loquutio Phœnicia, de qua diximus ad Gen. XXXVII, 11. *Clericus.*

493. *Λέσχην*] Adde iis, quæ de hac voce notata ſunt, locum *Harpocrationis: Λεσχαί. Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρὸς Νικοκλέα. Λέσχας ἔλεγον δημοσίους τινὰς τόπους, ἐν οἷς σχολὴν ἄγοντες ἐκαθέζοντο πολλοί. Ὅμηρος,*

Οὐδ' ἐθέλεις εὕδειν χαλκήιον ἐς δόμον ἐλθὼν,
Ἠέ που ἐς λέσχην.

Κλεάνθης, ἐν τῷ περὶ Θεῶν, ἀπονενεμῆσθαι τῷ Ἀπόλλωνι τὰς λέσχας φησίν. ἐξέδραις δὲ ὁμοίας γίνεσθαι αὐτάς, καὶ παρ' ἐνίοις τὸν Θεὸν Λεσχηνόριον ἐπικαλεῖσθαι: Antiphon in Oratione contra Nicoclem. Leſchas publica vocabant loca, in quibus otioſum vulgus deſidebat. Homerus : non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam Leſcham. *Cleanthes, libro*

Primùm, delectátque mortales in immenſa terra,
Tunc Jupiter pluat triduo, neque deſinat,
Non utique ſupra bovis ungulam, neque infra:
Ita & ſerus arator primo aratori æqualis fuerit.
Animo autem benè omnia ſerva: neque tibi lateat
Ver exoriens canum, neque tempeſtiva pluvia.
Præteri autem officinam ærariam, & calidam tabernam,
Tempore hyberno, cùm frigus homines vehemens
Detinet: tunc ſanè impiger vir valdè domum auget.
Ne te malæ hyemis difficultas opprimat
Cum paupertate, macilentâ verò craſſum pedem manu premas,
Multa autem ignavus vir vanam ob ſpem exſpectans,
Egens victûs, mala verſat in animo.
Speſque non bona indigentem virum fovet,
Sedentem in taberna, cui victus non ſufficiens ſit.
Dic autem ſervis, æſtate adhuc mediâ,
Non ſemper æſtas erit, exſtruite caſas,

---

bro de Diis, ait Leſchas Apollini conſecratas; eſſe autem exedris ſimiles, Deúmque cognomine Leſchenorium à quibuſdam vocari. Adi & *Iſ. Caſaubonum* in Characterem ἀδολεσχίας, apud *Theophraſtum*. Clericus.

493. Ἐπ' ἀλέα λέσχην] Ἐπαλέα ab ἐπαλής. ἐπαλὴς ab ἀλὸς, pro quo ἀλεὸς calidus. *Guietus.*

494. Εἴργει ἰχάνει] Scribendum videtur ἔργων ἰχάνει, abſtinet, abſtinere facit. *Idem.*

497. Παχὺν πόδα] Ariſtoteles in problematis: *famelicis ſuperiora areſcunt, inferiora tument.* Scaliger.

497. Λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα] Famelici indicium. *Guietus.*

498. Ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων] Τμῆσις. *Idem.*

499. Προσελέξατο θυμῷ] Hoc eſt, πρὸς θυμῷ ἐλέξατο, hoc eſt, ἐνενόησεν. ἐνδιάθετος λόγος. in corde ſuo dixit, cogitavit, in animo ſuo verſat. Huc facit Davidis verſiculus: *Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt Deus.* Idem.

500. Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ] Ἐλπὶς οὐκ ἀγαθὴ Heſiodo eſt νόημα κενόν. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quæ cogitationibus vacat. *Heinſius.*

500. Κομίζει] Hoc eſt, alit, fovet. v. 502. Δείκνυε] doce. *Guietus.*

504. Μῆνα

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα, κάκ' ἤματα, βούδορα πάντα,
Τοῦτον ἀλεύασθαι· καὶ πηγάδας, αἵτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεύσαντος βορέαο, δυσηλεγέες τελέθουσιν·
Ὅστε διὰ Θρήκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ
Ἐμπνεύσας ὤρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους, ἐλάτας τε παχείας,
Οὔρεος ἐν βήσσης πιλνᾷ, χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσουσ', οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνῃ δέρμα κατάσκιον, ἀλλά νυ καὶ τῶν
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι, δασυστέρνων περ ἐόντων.
Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει.
Καί τε δι' αἶγα ἄησι τανύτριχα· πώεα δ' οὔτι
Οὕνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησιν
Ἶς ἀνέμου βορέου· τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος οὐ διάησιν,
Ἥ τε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης·
Εὖτε λοεσσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ

---

504. Μῆνα Ληναιῶνα] Plutarchus neſcit quis ſit ille menſis. certum eſt eſſe brumalem, reſpondebat Attico Ποσιδεῶνι, aut Γαμηλιῶνι. *Scaliger.*

504. Μῆνα δὲ Ληναιῶνα] Κατὰ τὸν μῆνα, ſubintellige, ſunt. Menſem in quo ſunt mali dies. Vel ſic diſtinguendum: *Μῆνα δὲ Ληναιῶνα (κάκ' ἤματα, βούδορα πάντα) τοῦτον ἀλεύασθαι.* & placet. hoc eſt, menſem verò Januarium, (mali ſunt dies, bobus nocentes omnes) hunc vita; pro, hunc, inquam, vita. Vel appoſitivè *μῆνα δὲ Ληναιῶνα κάκ' ἤματα, βούδ. π.* hoc eſt, Menſem Januarium, malos dies, hoc eſt, qui mali ſunt dies, hunc, inquam, vita. *Guietus.*

504. *Ληναιῶνα*] Apud Thebanos primus menſis dicebatur Βουκάτιος, reſpondens Gamelioni Attico. Plutarchus in Pelopida: *τοῦ νόμου κελεύοντος ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ παραδοῦναι τὴν Βοιωταρχίαν ἑτέροις, ὃν Βουκάτιον ὀνομάζουσι: cùm lege ſancitum eſſet ab iis dari Bœotarchiam primo menſe, quem vocant Bucatium.* Hunc autem eumdem, quem Heſiodus *Ληναιῶνα* vocat, eſſe putat *Plutarchus*. *Heſychius*: *Ληναιών· Οὐδένα μὲν τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ οὕτω καλοῦσι, εἰκάζει δὲ Πλούταρχος Βουκάτιον, καὶ γὰρ ψυχρός ἐστιν.* Secundus menſis erat Ἑρμαῖος. Sequitur apud *Heſychium*: *ἔνιοι δὲ τὸν Ἑρμαῖον, ὃς μετὰ τὸν Βουκάτιόν ἐστι· καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Ληναίων ἑορτὴν ἐν αὐτῷ ἄγουσι.* Hæc ex *Joſ. Scaligeri* Lib. I. de Emend. Temporum.

Menſem verò Lenæonem, malos dies, bobus nocentes omnes,
Hunc vitate: & glacies; quæ quidem ſuper terram,
Flante Boreâ, moleſtæ ſunt,
Qui per Thraciam equorum altricem latè mari
Inſpirans illud movet: conſtringitur autem terra & ſylva:
Multas verò quercus alticomas, abietéſque denſas,
Montis in vallibus dejicit, terræ multos paſcenti
Incumbens, & omnis reboat tunc ingens ſylva.
Feræ autem horrent, caudáſque ſub pudenda ponunt;
Eæ etiam quarum villis cutis denſa eſt. Sed & has
Frigidus cùm ſit perflat, villoſas licèt pelles habentes.
Quinetiam per bovis pellem penetrat, neque illum arcet.
Etiámq; per capram flat longos pilos habentem: ovium autem gre-
Eò quòd valdè denſi ipſarum villi ſunt, non perflat (ges non item:
Vis venti boreæ: incurvum verò ſenem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quæ in ædibus ſuam apud matrem manet,
Nondum opera ſciens aureæ Veneris:
Benéque lota tenerum corpus, & pingui oleo

Temporum. Poſteriori rationi *Heſychii* repugnat quod alii docent de tempore celebrationis *Lenæorum*, quam referunt ad finem autumni. Vide *J. Meurſium* in Græcia feriata, ad vocem Λεναῖα. Itaque in priore acquieverim. *Clericus.*

506. Δυσηλεγέας] Cruciatu difficiles, moleſtos. *Guietus.*

508. Ὤρινει] Subintellige τὸν πόντον. *Idem.*

508. Μέμυκε δὲ γαῖα καὶ τὰ ἑξῆς] Frigidam hanc eſſe deſcriptionem hyemis, adeóque rei deſcriptæ convenire nemo negabit. *Clericus.*

509. Παχείας] Craſſas. *Guietus.*

511. Νήριτος] Ab ἄρω, ἀρίω, ἀρίθω, ἀρίθμιον, ἀριθμὸς, ἀριθμέω, νήριθμος: Item ab ἐρίω, ἐριτὸς, νήριτος, hoc eſt, νήριθμος, ἄρω ἀρτηρὸς, ἄρτος, ἀρτίζω &c. An ab ἐρίζω, ἔρισμος, ἐριθμὸς, ἐριτὸς, νήριθμος, νήριτος. νηριτόφυλλος innumera habens folia. placet. ergo νήριτος innumerus, multus, ingens. *Idem.*

512. Ὑπὸ μέζε'] Μέζεα à μέσος. undè μήδεα fortè, apud Homerum. *Idem.*

515. Ἴσχει] Sc. ῥινὸς βοὸς, pellis bovis, ſubintellige. *Idem.*

517. Οὐ διάησιν] Iterata negatio abundat, οὐκ οὐ διάησι. *Idem.*

522. Λίπ' ἐλαίῳ] Λιπαρῶν, λίπα ἐπιρρηματικῶς. *Idem.*

Χειροπαλάμη, νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
Ἤματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει,
Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·
Ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βράδιον δὲ πανελλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα
Φεύγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν,
Οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινοὺς κευθμῶνας ἔχουσι,
Καὶ γλάφυ πετρῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι,
Οὗ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς οὖδας ὁρᾶται·
Τῷ ἴκελοι φοιτῶσιν, ἀλευόμενοι νίφα λευκήν.
Καὶ τότε ἕσσασθαι ἔρυμα χροὸς, ὥς σε κελεύω,
Χλαῖναν μὲν μαλακὴν, καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.

---

523. Καταλέξεται] Καταλέξομαι in præſenti, ut αὔξομαι. *Guietus.*

524. Ἀνόστεος] Ἀνόστεος ὁ πολύπους, ut infrà ἡ χεὶρ πένταζος, φερέοικος ὁ κοχλίας. *Idem.*

525. Ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν] Λύζω, λύγος, undè λυγηρὸς λυγρὸς λυγαλέος καὶ ἐπενθέσει τοῦ ε λευγαλέος. alii à λοιγὸς declinant. *Idem.*

526. Δείκνυ] Pro ἐδείκνυ à δείκνυμι. *Idem.*

527. Ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν] Qui intelligebat ſolis arcum diurnum, tempore brumæ minorem apud Græcos, majorem eſſe in Æthiopia, quam hîc deſcribit, debuiſſet intelligere eſſe Antipodas. Attamen, admiſſo priore, poſterius, quamquam neceſſarium conſectarium, intelligere non potuerunt Veteres. *Clericus.*

530. Μυλιόωντες] Μυλιόω παρὰ τὰς μύλας ἤγουν σιαγόνας, ὀδόντας. Deinde pro δρύα ſcribendum videtur δρία. Heſych. δρίον, ὕλη, ὄρος, δρύμος. *Guietus.*

532. Οἱ σκέπα] *Tectum* non tecta τὸ σκέπα ſing. numero à σκεπαρὸν, σκέπαρ, σκέπα, ut à λιπαρὸν, λίπαρ, λίπα. τὸ σκέπον non placet. à σκέπας τρεπτῇ fit σκέπας. Heſych σκέπη ὑποδοχή. *Idem.*

533. Καὶ γλάφυ] Γλαφυρὸν, γλάφυ, hoc eſt, σπήλαιον, ἄντρον. *Idem.*

533. Τρίποδι βροτῷ ἶσοι] Hoc eſt, ſeni. Reſpicit *Heſiodus* ad ænigma Sphingis, τί ἐστι τὸ αὐτὸ δίπουν, τρίπουν, καὶ τετράπουν; *quid ſit idem bipes, tripes & quadrupes?* Ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ ζητηθέν. νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπουν εἶναι· αὐξήσαντα δὲ δίπουν·

γηρά-

Uncta, noctu cubat intra domum
Tempore hiberno, quando exoſſis (polypus) *ſuum pedem arrodit,*
Inque frigida domo, & in latibulis triſtibus.
Non enim illi Sol oſtendit pabulum ut invadat:
Sed ſuper nigrorum hominum populúmque & urbem
Vertitur, tardiùs autem Græcis lucet.
Et tunc ſanè cornutæ beſtiæ & non cornutæ ſylvarum cultrices
Miſerè dentibus ſtridentes per quercetum clivoſum
Fugiunt; & paſſim omnibus id curæ eſt,
Quæ tecta inquirentes, denſas latebras habent,
Et antrum in petra: tunc utique tripodi homini ſimiles,
Cujus & humeri fracti ſunt, & caput terram ſpectat:
Huic ſimiles incedunt vitantes nivem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, ut te jubeo,
Lænam mollem, & talarem tunicam.
Stamine verò in pauco multùm ſubteminis intexe.

γηρῴσαντα δὲ τρίπουν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν: *Oedipus declaravit hominem eſſe quod propoſitum erat, infantem enim quadrupedem eſſe, auctum verò bipedem, ſenem denique factum quadrupedem, ſcipione utentem, propter infirmitatem.* Verba ſunt *Diodori*, è Libro IV. Bibliothecæ. *Clericus.*

534. Ἐπὶ νῶτα ἕαγε] Ἐπὶ ἕαγε τμῆσις. *Guietus.*

534. Ἕαγε] Incurvata, quaſi *fracta* eſſent. Debilia etiam *fracta* dicuntur, ut gravis annis miles dicitur *multo jam fractus membra labore*, *Horatio*, Lib I. Sat. I. 5. *Clericus.*

535. Νίφα λευκὴν] Νὶψ νιφὸς, νίφα. *Guietus.*

536. Καὶ τότε ἕσσασθαι] An operæ pretium erat ejuſmodi præcepta verſibus claudere, quæ cuivis aniculæ notiſſima ſunt? Ego quidem non puto. Sed mihi videntur ſenilem Poëtæ ætatem redolere. *Clericus.*

537. Μαλακὴν] Δασεῖαν, οὔλην. *Guietus.*

538. Στήμονι δ' ἐν παύρῳ] Κροκὺς eſt *floccus*, κρόκη, aut κρόξ *ſubtemen*. Ideò veſtes, quæ ad hyemem & frigus parantur, raro ſtamine. denſo ſubtemine texi jubet *Heſiodus*: Κροκύδες enim ἐν τῇ κρόκῃ, non in ſtamine. Ideò durius & retortiore filo ſtamen, molliore & magis laxo ſubtemen. Nam in ſolo ſubtemine mollities illa lanuginoſa, quæ panno ſupereminet, & quam pectit ac polit ſpina fullonis. Inſignitè factus ad hoc probandum locus *Platonis*, qui vulgò malè exponitur ab Eruditis & non rectè legitur. Eſt in Politico: ὅσον

Τὴν περιέσσασθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μηδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν, ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα.
Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς ἶφι κταμένοιο
Ἄρμενα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας.
Πρωτογόνων δ' ἐρίφων, ὁπόταν κρύος ὥριον ἔλθῃ,
Δέρματα συῤῥάπτειν νεύρῳ βοὸς, ὄφρ' ἐπὶ ὤμῳ
Ὑετοῦ ἀμφιβάλῃ ἀλεήν. κεφαλῆφι δ' ὕπερθεν
Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' οὔατα μὴ καταδεύῃ.
Ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται Βορέαο πεσόντος,
Ἠῷος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἀὴρ πυρφόρος ἐντέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις.

δέ γ' αὖ τῇ γνάψεως ὁλκῇ ἐμμέτρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτα ἄρα κρόκην μὲν νηθέντα, τὴν δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην κροκονητικήν: *Quacumque ſpina fullonia tractui accommodatam habent molliciem, ea eſſe ſubtemen cùm neta ſunt, artem verò iis præfectam artem nendi ſubtemen.* Hæc aliáque huc ſpectantia habet *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinian. p. 277. *Clericus.*

538. Πολλὴν κρόκης] Hoc eſt, κρόκην. Suid. in κρόκη, tramam quæ ſtamine mollior. Μηρύσασθαι, hoc eſt, πυκνοῦν, συστέλλειν, Heſych. ſubintellige autem, ἐν τῷ ὑφαίνειν τὴν χλαῖναν. *Guietus.*

541. Ἶφι κταμένοιο] Οὐκ αὐτομάτως ἀποθανόντος, non ſpontè naturæ mortui, ſed ferro necati. *Guietus.*

542. Πίλοις] Coactilibus, & propterea udones illi à Juriſconſultis ἐμπίλια dicuntur, quæ aliter pedulia in Regula Sancti Benedicti. Erant etiam pilia ex coactilibus & ex detritis veſtimentis. Stat. IV. Sylv. in Riſu Saturnalitio v. 24. *Ceſis pilia ſuta de lacernis.* & ſæpè apud Martialem. *Scaliger.*

542 Πίλοις δ' ἔνδοθε πυκάσσας] Etymologicum magnum: Πῖλος, τὸ ἐξ ἐρίων εἰργασμένον, πρὸς τὸ κοιμᾶσθαι ἐπιτήδειον· ὃν ἡμεῖς πιλωτὸν φαμέν: *quod ex lanis elaboratur ad cubandum paratum, quem nos pilotum vocamus.* Tum affertur locus *Homeri* & ỳ. 545. *Heſiodi*, ac tandem hic 542. verſiculus illuſtratur: Σημαίνει δὲ ὑποπέδιλα, πανία, ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ, πέδιλα, καὶ ἑξῆς. πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας. Γίνεται παρὰ τὸ πιέζω. οἱονεὶ πιελός τις ὤν, καὶ κατὰ κρᾶσιν πῖλος. Quæ verba multis interpretatur *Claud. Salmaſius* in *Lampridii* Alexandrum Severum, pag. 521. ed. Pariſinæ; ubi oſtendit πίλους eſſe *udones*, hoc eſt, laneos calceos ex lana coacta factos; qui intra calceum quidem habebantur, ut hic, verùm & ipſi vicem calceamenti præſtabant, domi & intra cubiculum. *Calceones* eos hodie vocamus. *Clericus.*

542. Πυκάσας] An? πυκάσσας. *Guietus.*

543. Πρωτογόνων] Sive, ut habent Græci Interpretes, præſtantiſ-

ſimi

Hanc circuminduito, ut tibi ne tremant pili
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
Circùm verò pedes calceos bovis vi occiſi
Aptos ligato, pedulibus intus condenſans.
Primogenitorum verò hœdorum, cùm frigus tempeſtivum venerit,
Pelles conſuito nervo bovis, ut ſuper humeros
Contra pluviam injiciat munimentum. ſupra caput verò
Pileum habeto elaboratum, ne aures humefiant:
Frigida enim aurora eſt, Boreâ cadente:
Matutinus verò ſuper terram à cœlo ſtellifero
Aër fœcundus extenditur beatorum ſupra opera:

ſimi ſint fœtus ii, quos pecudes primos in flore ætatis pariunt; ſive, ſingulari idiomate Linguæ Bœotiæ, *primogenita* dicerentur pecudes in ſuo genere eximiæ, qnemadmodum apud Hebræos בכורים *bchorim*, ut Hebræi Lexicographi docebunt. *Clericus.*

544. Νεύρῳ βοὸς] Secundùm morem antiqnum nervis conſuendi pelles. Sic hodie Canadivi faciunt. *Guietus.*

545. Υετῦ ἀμφιβάλῃ ἀλέην] Hoc eſt, τῦ ὄμβρε σκέπης ἀλεωρὴν, è Cod. vet. Palat. *Idem.*

546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Homer. καὶ ἀσκήσασα χιτῶνα, hoc eſt, κα-τακονδυλωθέντα. Gallicè *un feutre bien foulé.* Ἀσκητὸν autem dixit ut differat à ſupradictis πίλοις ἔντοσθε πυκινοῖς, hoc eſt, pilis leviùs elaboratis. καταδεύῃ verò eſt madefacias ſecundâ perſonâ, non *humefiant. Idem.*

546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Græcis, ut habet *Salmaſius* ad *Capitolini* Pertinacem, πῖλος & pedum & capitis dicitur, quod hoc loco *Heſiodi* probat. Diminutivum ejus eſt πίλιον, unde *pileum* Latinis. Apud Latinos *cudo* utrumque ſignificabat, & galerum, vel pileum, & pedule; nam *cudo* eſt πῖλος à *cudendo*. *Cudere* autem eſt ferire & tundere. Alia, apud eumdem, vide. *Clericus.*

549. Ἀὴρ πυροφόρος] Voce *aër* intelligenda tenuis illa nebula, quæ, unà cum rore, è cœlo in terras decidit, non excluſo tamen rore craſſiore. Sæpè *aër*, apud *Heſiodum*, nebulam ſignificat, ut ỳ. 255. Vide & ſequentes verſus, ubi hic aër ex humore evectus dicitur & ventos creare; unde manifeſtò liquet vaporem intelligi. Hinc mihi fit credibile emendandum hunc locum *Heſychii:* Ἀήρης, πνεῦμα, ὁμίχλη, hoc modo: Ἀὴρ, πνεῦμα, ὁμίχλη, *ventus*, *nebula*; ita ut *Heſychius* ad hunc *Heſiodi* locum reſpexerit. *Clericus.*

549. Μακάρων ἐπ᾽ ἔργοις] Hoc eſt, felicium agricolarum, divitum; qui, ſcilicet, agriculturæ peritiâ & indefeſſo labore ditati ſunt. *Guietus.*

 550. Ἀενάων-

Ὅς τε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἀπὸ αἰεναόντων,
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
Ἄλλοτε μὲν θ' ὕει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλο τ' ἄησι,
Πυκνὰ Θρηϊκίου Βορέου νέφεα κλονέοντος·
Τὸν φθάμενος, ἔργον τελέσας, οἶκόνδε νέεσθαι,
Μήποτέ σ' οὐρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ.
Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατὰ θ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι. μεὶς γὰρ χαλεπώτατος οὗτος
Χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
Τῆμος θὤμισυ βουσ', ἐπὶ δ' ἀνέρι καὶ πλέον εἴη·
Ἁρμαλιῆς· μακραὶ γὰρ ἐπίρροθοι εὐφρόναι εἰσί.
[Ταῦτα φυλασσόμενος, τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
Ἰσοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις
Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.]
Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, δή ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος.

---

550. Ἀενναόντων] Scribendum videtur αἰενναόντων. Quidam codd. αἰὲν ἀέντων. quam lectionem ſequitur Tzetzes. ex ea, quamvis ſequiore, noſtra confirmatur. *Guietus.*

551. Ἀρθεὶς] Ἀὴρ, ſcilicet, in ſpiritum reſolutus. *Idem.*

557. Χαλεπώτατος οὗτος] Ληναιὼν, ſcilicet. *Idem.*

559. Τῆμος θ' ὤμισυ] Τὸ ἥμισυ, hoc eſt, dimidia pars cibi ordinarii bobus detur, διὰ τὴν ἀεργίαν, homini verò plus dimidiâ, ut putà dodrans ex aſſe. hoc eſt, tres quartæ partes cibi ordinarii. hyeme ventres ſunt calidiores. ἐπὶ πλέον εἴη, pro ἐπείη. τμῆσις. *Idem.*

560. Ἐπίρροθοι εὐφρόναι εἰσί] Hoc eſt, βοηθοὶ, adjutrices ſunt longæ noctes bubus ῥόθος. hoc eſt, fluctus, ἐπίρροθος fluctu impellens, fluctu adjuvans. à navibus Metaphora, quæ fluctu impelluntur & adjuvantur in curſu. *Idem.*

561. Τετελεσμένον] Hæc declarant manifeſtò annum deſinere ſtatim à frigoribus. ergo ver erat initium anni in ſigno tauri. Virgil. I. Georg. v. 222: *Candidus auratis aperit cum cornibus annum.* Annus incipiebat à matutino ortu Pleïadis. *Scaliger.*

562. Ἰσοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα] Hoc eſt, cibos præbe ad menſuram laboris diurni & quietis nocturnæ, ita ut per totum annum dies & noctes æquentur; hoc eſt, labori dierum alimenta debita, quietè noctium reſpondeant. χρὴ διόλου τοῦ ἔτους βλέπειν εἰς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας.

Qui hauſtus è fluminibus perennib[illegible]
Altè ſupra terram levatus venti procellâ,
Interdum quidem pluit ad veſperam, interdum flat,
Denſas Thracio Boreâ nubes excitante.
Hunc antevertens opere perfecto domum redi,
Ne quando te cælitus tenebroſa nubes opprimat,
Corpúſque madefaciat, veſtéſque humectet.
Sed evitato. menſis enim graviſſimus hic
Hibernus, gravis ovibus, graviſque hominibus.
Tunc medium bobus; homini verò ampliùs adſit
Alimoniæ: longæ enim noctes ſuccurrunt illis.
[Hæc obſervans, totum in annum
Æquato noctéſque & dies, donec rurſum
Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.]
Quum autem ſexaginta, poſt converſionem Solis,
Hibernos exegerit Jupiter dies, tunc ſanè ſtella
Arcturus relinquens ſacrum fluctum Oceani,
Primus totus apparens exorietur veſpertinus.

ρας, καὶ πρὸς ταύτας ἰσοῦν τὰ ἔργα καὶ τὴν τροφήν. obſcurus & implicitus locus. *Guietus.*

566. Ἀρκτοῦρος] Temporibus Heſiodi bruma erat circa 7. aut 8. Januarii, ergo circa decimam Martii dicit oriri Arcturum. Hoc autem accidit circa initia Olympiadum, quo tempore ſine dubio fuit *Heſiodus*. Sunt autem 2370. anni à prima Olympiade, incepitque hoc proximo ſolſtitio præterito 1594. bis milleſimus trecenteſimus & ſeptuageſimus annus. *Scaliger.* Incidebat bruma in 30. Decembris, tempore *Heſiodi*, ex calculo Petaviano, Var. Diff. Lib. VII. c. 5. *Clericus.*

566. Ἀρκτοῦρος καὶ τὰ ἑξῆς] *Plinius* de ſæculo Juliano Lib. XVIII, c. 26. *A Favonio in Æquinoctium vernum Cæſari ſignificat XIV. Calendas Martii triduum variè, & VIII. Calendas hirundinis viſu, & poſtero die Arcturi exortu veſpertino.* Columella Lib. IX. c. 2. *IX. Calendas Martias Arcturus primâ nocte oritur.* At in Petaviano laterculo acronychus exortus Arcturi fit in piſcium gradu 14. qui in Calendario Martii V. convenit. Sed ortus veſpertinus verus, quem tabula præbet, poſterior eſt apparenti. Hæc & alia *D. Petavius* Lib. II. c. 8. Var. Diſſert. *Clericus.*

567. Ἀκροκνέφαιος] In ſummo crepuſculo, veſpere, κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτὸς ἤγουν τῆς ἑσπέρας. *Guietus.*

Τόνδε μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο.
Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν· ὣς γὰρ ἄμεινον.
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἂν φυτὰ βαίνῃ,
Πληϊάδας φεύγων, τότε δὴ σκάφος οὐκέτι οἰνέων·
Ἀλλ' ἄρπας τε χαρασσέμεναι, καὶ δμῶας ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιεροὺς θώκους, καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφει,
Τημοῦτος σπεύδειν, καὶ οἴκαδε καρπὸν ἀγείρειν,
Ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη.
Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

---

567. Ἀκρονύκφαιος] Idem eſt quod dicitur ἀκρόνυχος, nam ἄκρα κνέφας idem eſt ac ἄκρη νὺξ, ſeu *primordium noctis*. Intelligendus, ut videtur, de ortu apparente. Ortus autem, ut hoc in gratiam tironum addatur, veſpertinus verus eſt, cùm occidente ſole, ſtella oritur ex adverſo, neque tamen, propter ſolis aut lucis veſpertinæ fulgorem, adſpectabilis eſt. Ortus verò veſpertinus apparens, quando ſol longiuſculè ab horizontali diametro progreſſus eſt, adeò ut poſt ejus occaſum emergens ab oriente ſtella conſpicua ſit. *Clericus.*

568. Ὀρθρογόη] Quia ſummo mane ſolent hirundines canere. Alii tamen legunt ὀρθογόη, ut *Heſychius* & auctor Etymologici magni, cujus hæc ſunt verba: Ὀρθογόη. ἡ μεγάλως θρηνοῦσα· ἢ ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἠχοῦσα. Ἡσίοδος. πρὶν ὄρθαι — διεγέρθαι, ἀπὸ τοῦ ὄρθαι ἀπαρεμφάτου, καὶ ἀποβολῇ ὄρθαι. Sic Ὀρθογόη eſſet *excitans luctum.* Prior tamen lectio magis placet. De luctu hirundinis vide quæ ex Poëtis collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. 2. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

570. Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν] *Columella* Lib. IX. c. 1. poſtquam VII. Cal. Martias conſpici dixit hirundinem, paullò poſt, *à Calendis Martiis*, inquit, *eximia eſt vitium putatio, uſque in decimum Calendarum Aprilium, ſi tamen ſe gemmæ nondum moveant.* Clericus.

571. Φερέοικος] Ὁ κοχλίας. *Guietus.*

571. Φερέοικος] *Athenæus* Lib. II. p. 63. Ἡσίοδος τὸν κοχλίαν φερέοικον καλεῖ, καὶ Ἀναξίλας δέ,

Ἀπιςότερος εἶ τῶν κοχλιῶν πολλῷ πάνυ,
Οἳ περιφέρουσ' ὑπ' ἀπιςίας τὰς οἰκίας:

Heſiodus Cochleam vocat domiportam. *Anaxilaus verò*: Cochleis tu es multò diffidentior, quæ præ diffidentia circumferunt domos. *Cicero* de Divin. Lib. II. c. 64. *Quid me igitur mones? ut ſi quis medicus ægroto imperet ut ſumat*

Terrigenam, herbigradam, domiportam, ſanguine caſſam,

potiùs quàm hominum more cochleam dicere. Quod cùm ita ſit, miror

cur

Poſt hunc mane lugens Pandionis venit hirundo
In lucem hominibus, vere nuper cœpto.
Hanc prævertens vites incidito: ſic enim meliùs.
At cùm domiporta (cochlea) *è terra plantas adſcenderit,*
Pleïades fugiens, tunc non ampliùs fodiendæ vites:
Sed falcéſque acuito, ſervóſque excitato.
Fugito verò umbroſas ſedes, & matutinum ſomnum,
Tempore meſſis, quando Sol corpus attenuat,
Tunc feſtina, & domum fruges congere,
Diluculò ſurgens, ut tibi ſufficiens ſit.
Aurora enim operis tertiam ſortitur partem.

---

cur interpretes Latini *teſtudinem* hactenus eſſent interpretati, præſertim cùm teſtudines in arbores non repant; quod jam obſervarat ante nos *Sam. Bochartus* Hieroz Part. 2. Lib. IV. c. 30. *Clericus.*

572. Πληϊάδας φεύγων] Τὴν ἐπιβολὴν τῶν Πληϊάδων, τὸ καῦμα τὸ γινόμενον κατὰ τὴν τῶν Πληϊάδων ἐπιβολήν. Pòſt σκάφος οὐκέτι οἰνέων, ſubintellige ἐστί. Hoc verſu foſſio ſignificatur ut præcedente v. 570. putatio vitium. *Guietus.*

572. Πληϊάδας φεύγων] Pluvias, nempe, nimias; propter quas, humo relictâ cochleæ plantas conſcendunt. *Clericus.*

573. Ἅρπας τε χαρασσέμεναι] Superiùs v. 387. χαρασσομένοιο σιδήρου. ubi σιδήρου de falce ad metendum intelligendum eſt, ait autem eo loco Pleïades initio meſſis apparere. *Scaliger.*

573. Ἅρπας χαρασσέμεναι] Falce incidere. Suprà χαρασσομένοιο σιδήρου. *Guietus.*

575. Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ, ὅτε τ' ἥλιος χρόα κάρφῃ] Hic verſus ſic legendus & diſtinguendus: Ὥρῃ ἐν ἀμήτου. Ὅτε δ' ἥλιος χρόα κάρφει. *Idem.*

576. Τημοῦτος σπεύδειν] *Columella* Lib. II. c. 21. *Cùm matura fuerit ſeges, antequàm torreatur vaporibus æſtivi ſideris, qui ſunt vaſtiſſimi per ortum caniculæ, celeriter demetatur. Nam diſpendioſa eſt cunctatio, primùm quod avibus prædam, ceteriſque animalibus præbet, deinde quòd grana & ipſa ſpica culmis arentibus & ariſtis celeriter decidunt. Si verò procella ventorum aut turbines inceſſerint, major pars ad terram defluit. Propter quæ recraſtinari non debet, ſed æqualiter flaventibus jam ſatis, antequàm ex toto grana indureſcant, cùm rubicundum colorem traxerunt, meſſis facienda eſt, ut potiùs in area & in acervo, quàm in agro, grandeſcant frumenta.* Clericus.

578. Ἠὼς γὰρ] Hoc eſt, horæ matutinæ, quæ ab aurora incipiunt. *Clericus.*

578. Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο τρίτην] Τοῦ ἔργου. *Guietus.*

579. Πρω-

Ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργου·
Ἠὼς ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθου
Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ' ἐπὶ ζυγὰ βουσὶ τίθησιν.
Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ
Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδὴν
Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρῃ,
Τῆμος πιόταταί τ' αἶγες, καὶ οἶνος ἄριστος,
Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει,
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τότ' ἤδη

---

579. Προφέρει μὲν ὁδοῦ] Hoc eſt, ſuperat viam, hoc eſt, peragit. Virgil. *nec ſaltu ſuperare viam* ſit τὸ προφέρειν. Hîc idem τοῦ ὑπερφέρειν notari videtur. φαγεῖν ἄρτον, πιεῖν οἶνον. ἀντικρύ. *Guietus.*

579. Ἠώς τοι προφέρει] Non dubium eſt quin huc reſpexerit Ariſtarchus, cùm in illo Theogoniæ loco, Καλλιόπη, ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων, exponit, προφερέστατον πρεσβύτατον. Vetus Gloſſa ad Theogoniam. Ἀρίσταρχος τὸ προφερέστατον, ἀντὶ τοῦ πρεσβύτατον ἤκουσεν· οὐκ ἄδηλον, πρότερον τῇ τιμῇ, ἢ τῷ χρόνῳ προφερεστάτην· οἱ δὲ ἐξοχωτάτην. Euſtathius: τὸ δὲ προφέρειν πρωτότυπόν ἐστι τῆς προφορᾶς, ἀφ' ἧς παρὰ τοῖς ὕστερον προφορικὸς παρῆκται λόγος. ὅτι δὲ προφέρειν καὶ τὸ νικᾶν λέγεται, ὅθεν καὶ ὁ προφερέστερος, δῆλόν ἐστι. Ἡσίοδος δὲ ἐν τῷ, προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργου, ἕτερόν τι σημαινόμενον τοῦ προφέρειν ὑποκρύπτει, καὶ οὐκ αὐτίχρημα λαμβάνει ἀντὶ τοῦ ὑπερφέρει, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ προάγει, προκόπτειν ποιεῖ, προκινεῖ, προβιβάζει. *Heinſius.*

582. Σκόλυμος] *Artichaut ſauvage*, aliter *chardonette*. Κινάρα *artichaut cultivé*. Κάκτος *carde*. De Scolymo vide Dioſcorid. lib. III. 16. de cacto vide Athenæum. *Scaliger.*

582. Σκόλυμος] Graviter errant, ut putat *Claud. Salmaſius* ad Solinum p. 161. hujus ætatis eruditi fermè omnes herbarii, qui σκόλυμον Græcorum perſuadere nobis volunt fuiſſe, quem Latini propriè *Carduum* vocabant, nos *Articactum*. Hanc ſaltem differentiam agnoſcunt, quòd σκόλυμος agreſtis ſit, *Carduus* ſativus. Ego genere diſtingui cenſeo. Σκόλυμος vox Græca eſt, quæ nomen in Latio non habet; ideò *Scolymus* Latinè ſuâ voce vocandus eſt, non *Carduus*, ut faciunt vulgò apud *Theophraſtum* & *Dioſcoridem*. Græci omnes, non ſolùm *Paulus* & *Aëtius*, verùm etiam *Dioſcorides* ipſe Κινάραν & Σκόλυμον ſeparant. Atqui certum eſt κινάραν Græcis dici, quem Latini vocant *Carduum*, Siculi Κάκτον. *Scolymus* Græciæ notiſſimus, unde illud *Heſiodi* & ex eo Ariſtotelis ἐπὶ σκολύμοις. Hoc florente, mulieres libidinis avidiſſimæ. *Scolymum* in cibos Oriens & Græcia receperat.

Aurora magis promovet quidem viam, magíſque promovet labo-
Aurora quæ apparens multos ingredi fecit viam (rem:
Homines, pluribus verò juga bobus imponit.
Quum verò ſcolymúſque floret, & canora cicada
Arbori inſidens dulcem fundit cantum
Frequenter ſub alis, æſtatis laborioſo tempore,
Tunc pinguéſque capræ, & vinum optimum,
Salaciſſimæ verò mulieres, & viri imbecilliſſimi
Sunt, quoniam caput & genua ſol ſiccat,
Siccum verò corpus ob æſtum. Sed tunc jam

---

ceperat. *Plinius* Lib. XXII. c. 22. *Scolymum quoque in cibos recipit Oriens & alio nomine Limoniam appellavit. Frutex eſt numquam cubitali altior, criſtíſque foliorum ac radice nigrâ, ſed dulci. Eratoſtheni quoque laudata in pauperis cœna.* Edulis eſt potiſſimùm radix, ſed & herba adhuc tenella. Qua de re, pluribus vir ſummus, quem vide. *Clericus.*

582. Ἦμος δὲ σκόλυμος] Ephemeris *Heſiodi* æſtatem definit ἐπὶ σκολύμου. Multi viri docti diſputarunt, quid ſibi velit Philoſophus in Problematis, cùm hoc modo hunc verſum adducit: Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἧττον δύνανται ἀφροδισιάζειν· αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμου, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες. Quo loco quidam, inter quos fuit vir ſummus Camerarius, κολύμου legerunt: alii κολύβου· κόλυβος enim, dicunt, ἔπαυλις exponitur ab Heſychio. Sed mirum viris doctis in re tam levi aquam hæſiſſe, præſertim qui βραχυλογίαν Ariſtotelicam cognitam haberent. *Heſiodus* æſtatem conſtituit ἐπὶ σκολύμου καὶ τέττιγος: ita loquuntur eleganter οἱ χαρίεντες, id eſt, *tempore cardui & cicadæ*, vel, *dum carduus & cicada eſt.* Hoc ſecutus Ariſtoteles, dixit *Heſiodum* ſalacitatem mulierum, virorum verò impotentiam conſtituere ἐπὶ σκολύμου. Non vacabat Ariſtoteli aliud agenti citare verſus illos, Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, & quæ ſequuntur, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες. Propterea eleganti ratione dixit, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμου, *ſicut Poëta Heſiodus dicit de tempore quo viret carduus.* Quod hinc deſumſit Alcæus, cùm dixit: Ἀνθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος· νῦν δὲ μιαρώταται γυναῖκες. Diximus *Heſiodum*, in libris Ἔργων, etiam ἐφημερίδα complexum eſſe. Oſtendit itaque hic, poſtquam ver abſolvit, quid agendum ſit ἐπὶ σκολύμου καὶ τέττιγος. *Heinſius.*

584. Ὑπὸ πτερύγων] Ab alis, διὰ τῶν πτερύγων vid. Moſchop. *Guietus.*

Εἴη πετραίη τε σκιὴ καὶ βύβλινος οἶνος,
Μᾶζα τ᾽ ἀμολγαίη, γάλα τ᾽ αἰγῶν σβεννυμενάων,
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυίης,
Πρωτογόνων τ᾽ ἐρίφων. ἐπὶ δ᾽ αἴθοπα πινέμεν οἶνον,
Ἐν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς,
Ἀντίον ἀκραέος ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπον,
Κρήνης τ᾽ ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ᾽ ἀθόλωτος.

---

589. Πετραίη τε σκιὴ] Quâ nulla major ac frigidior. Similis imago obverſabatur animo Prophetæ Eſaiæ, cùm ſcribebat Cap. XXXII. 2. de re exoptatiſſima: *Erit inſtar rivorum aqua in ſicco loco, atque inſtar umbræ ingentis petræ, in ſiticuloſa terra.* Clericus.

589. Βύβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cujus meminit Feſtus & Theocritus, eſt vinum cujus vitis delata erat ex urbe Syriæ Byblo, ut Romæ Nitiobrix, de Bordeaux. *Scaliger.*

589. Βύβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem *Lucæ Holſtenii* ad vocem Βιβλίνη, quam *Stephanus* Byzantius docet fuiſſe nomen regionis Thraciæ, à qua vinum *Biblinum* d ctum. " *Athe-*
„*næus* Lib. I. p. 31. Ἄχαιος τὸν Βίβλινον (ἐπαινεῖ) Ἐδέξατο, Βιβλίνου
„μεθύος ἐκπώματι. Καλεῖται δὲ οὕτως ἀπό τινος χωρίου οὕτω προσαγορευο-
„μένου. φησὶ δὲ καὶ Φίλιππος,

„Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον. Παπαί.
„Θάσιον, Βιβλίνον, Μενδαῖον, ὥστε σε μὴ
„Κραιπαλᾶν.

„Ἐπίχαρμος δὲ ἀπό τινων ὀρῶν Βιβλίνων φησὶν αὐτὸν ὀνομάσθαι. Ἀρμενί-
„δας δὲ Θρᾴκης φησὶν εἶναι χώραν τὴν Βιβλίαν, ἣν αὖθις Τισάρην καὶ Οἰσύμην
„προσαγορευθῆναι. εἰκότως δὲ ἡ Θρᾴκη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδύοινος, καὶ συνό-
„λως τὰ πλησίον αὐτῆς χωρία·

„Νῆες δ᾽ ἐκ Λήμνοιο παρέστασαν οἶνον ἄγουσαι.

„Ἱππίας δὲ ὁ Ῥηγῖνος τὴν εἰλεὸν καλουμένην ἄμπελον Βιβλίαν φησὶ καλεῖ-
„σθαι, ἣν Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἐβασίλευσε Συρακουσίων, πρῶτον εἰς Συρα-
„κούσας κομίσαι ἐξ Ἰταλίας· εἴη ἂν οὖν ὁ παρὰ Σικελιώταις γλυκὺς καλούμε-
„νος Πόλλιος, ὁ Βίβλινος οἶνος. *Achæus Biblinum commendat* : excepit
„Biblini vini poculo. *Sic autem vocatur à loci cujuſdam nomine. Di-*
„*cit etiam Philinus:*

„Præbiturum me tibi Lesbium, Chium. Papæ!
„Thaſium, Biblinum, Mendæum, ita ut tu non
„Inebrieris.

„*Epicharmus à quibuſdam Biblinis montibus vocatum ait. Armenidas*
„*verò tradit Thraciæ partem vocatam eſſe Bibliam, quam Tiſaram &*
„*Oeſymam dicunt. Thracia quidem, ob vini quod fert præſtantiam, &*
„*vicina omnia ei loca, admirationi fuit:*

„Naves ex Lemno aderant vinum vehentes.

„Hip-

Sit in antro umbra, & Byblinum vinum,
Libúmque lacteum, lácque caprarum non ampliùs lactantium,
Et vaccæ quæ frondibus paſcitur caro nondum enixæ,
Tenerorúmque hœdorum. præterea nigrum bibito vinum,
In umbra ſedens, animo ſaturatus cibo,
Contra purum Zephyrum obverſo vultu,
Fontémque perennem ac defluentem, quique illimis ſit.

„*Hippias Rheginus quam vitem tortuoſam vocabant, Biblinam dictam* „*fuiſſe ait, eámque Argivum Pollin, qui regnavit Syracuſis, primùm ex* „*Italia Syracuſas invexiſſe. Quamobrem quod dulce vinum Siculi nun-* „*cupant Biblinum fuerit.* Quem locum ideò adſcripſi, ut qui eum „legerint de ſcriptura certi corrigant porrò vulgatos *Heſiodi* Codices „in Operibus, ỷ. 589. in quibus Βύβλινος οἶνος legitur, pro Βίβλινος. „Ad quem locum *Moſchopulus*: Βίβλος ποταμὸς ἢ πόλις Θρᾴκης. „Diſtinctiùs *Proclus*; ſed fœdo vitio infectus: οἶνον Βύβλινον (pro Βί- „βλινον) ὃν ἄξιοι (lege, οἱ Νάξιοι) παρ' αὐτοῖς γεωργεῖσθαί φασι ποταμὸν „οὕτω καλούμενον (lege, παρὰ ποταμὸν) *Tzetzes* ineptit ſuo more. A „corrupta autem lectione *Heſiodi* deceptus eſt *Euſtathius*, qui ad Iliad. „Α. p. 871. Βύβλινον οἶνον, & Βυβλίαν χώραν ſcribit, tamquam *Heſio-* „*do* auctore, Adde *Theocritum* qui Idyl. XIV, 15.

„———— ἀνῷξα δὲ Βύβλινον αὐτοῖς
„Εὐώδη τετόρων ἐτέων.

„*Aperui iſtis vinum Biblinum, odoratum quatuor annorum.* Pro Βίβλι- „νον. Denique *Suidam*, apud quem, Βιβλίνη· πόλις Σκυθίας, pro Βιβλί- „νη, ut hîc, quemadmodum ex ipſa litterarum ſerie manifeſtum eſt. Hactenus *Holſtenius*, qui in loco *Athenæi* neſcio quare prætermiſerat verba *Philini*, quæ quàm maximè faciunt ad rem, nóſque docent cur *Heſiodus* ſuadeat æſtate bibere vinum Biblinum. Ex iis enim liquet fuiſſe tenue vinum, & quod non facilè inebriaret; quale bibendum æſtate, non generoſius, cujus fumi facilè inebriant, & vis etiam vehementior incendit. Ceterùm univerſa Thracia, propter frequentiores montes, non eſt ferax vini, ſed tantùm partes meridianæ. *Clericus.*

590. Μᾶζα δ' ἀμολγαίη] Scilicet, τῆς περὶ τὸν τοῦ ἀμολγοῦ καιρὸν ἀμελγομένης. κατὰ τὸν ἀμολγὸν πεποιημένη καὶ γάλακτι ἐζυμωμένη τῆς ἀμολγαίης. *Guietus.*

592. Πρωτογόνων]. Hoc eſt, præſtantiſſimorum. Vide not. ad ỷ. 543. *Clericus.*

593. Κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς] *Corde*, non *animo*. Guietus,

594. Ἀντίον ἀκραέος ἀνέμου] Scribendum ἀκραίος, hoc eſt, in ſuperficie fluentis, cui ὑπορρεῖς opponitur. *Idem.*

595. Ἀενάω] An ſcribendum ἀεινάω, ut ſuprà ἀειναόντων. *Idem.*

597. Ἱερὸν

Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.
Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος,
Χώρῳ ἐν εὐαέϊ, καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ.
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἄγγεσιν. αὐτὰρ ἐπὴν δή
Πάντα βίον κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου,
Θῆτα ἄοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔριθον
Δίζεσθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος.
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν· μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ συρφετὸν, ὄφρά τοι εἴη,
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπηετανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα, καὶ βόε λῦσαι.
Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠὼς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδε βότρυς.
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι

---

597. Ἱερὸν ἀκτὴν] Ἀττικῶς pro ἱερὰν, ut ſuprà. *Idem.*

598. Δινέμεν] Τῇ δινήσει τῶν βοῶν ἀλοᾶν. *Idem.*

598. Εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος] Orionem *Theophraſtus*, in Libro de ventis, ait oriri ἐν ἀρχῇ τῆς ὀπώρας, δύνειν δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος, ubi ὀπώραν pro æſtate jam inclinante ſumit, diebus aliquot à confecto ſolſtitio. In laterculo Petaviano, lucida pedis Orionis Heliacum ortum facit Carcinonis XVIII. Julii XII. Sed *Theophraſti* ævo & Athenis maturiùs id fiebat. Verùm poſt ortûs heliaci diem ex tabulis confectum, apparentes iidem ortûs matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus eſt uſque ad ὀπώρας initium. *Polybius* Lib. I. ſcribit Romanos in Africam è Sicilia trajeciſſe, inter ortum Orionis & Sirii, incommodâ tempeſtate. Ortum intelligit utrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. ineunte Auguſto, Orion paullò poſt ſolſtitium oriri incipiebat. Ergo Julio menſe navigarunt. Sic *Heſiodus* meſſis ac trituræ tempus circumſcribit Orionis exortu. Hæc aliáque id genus habet *Petavius*, Variarum Diſſert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

599. Χώρῳ ἐν εὐαέϊ] *Varro* de R. R. Lib. I. c. 51. *Aream eſſe oportet in agro, ſublimiore loco, quâ perflare poſſit ventus.* Vide & *Columellam* Lib. II. c. 20. *Clericus.*

599. Εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ] Leg. εὐτροχάλῳ. *Guietus.*

600. Ke-

Tres partes aquæ infunde, quartam verò partem vini admiſce.
Famulis autem impera Cereris ſacrum munus
Triturare, quando primùm apparuerit Orion,
Loco in ventis expoſito, & benè planata in area.
Menſurâ verò diligenter recondito in vaſis. ſed poſtquàm
Omnem victum depoſueris benè conditum intra domum,
Servum domo carentem conducere, & ſine liberis ancillam
Inquirere jubeo: moleſta eſt autem quæ liberos habet ancilla.
Et canem dentibus aſperum nutrito: nec parcas cibo:
Ne quando tibi interdiu dormiens fur facultates auferat.
Fœnum autem importato, & paleas, ut tibi ſit,
Bobus ac mulis annuum pabulum. ſed poſtea
Servorum refocilla cara genua, & boves ſolve.
Quum verò Orion & Sirius in medium venerit
Cœlum, Arcturum autem inſpexerit roſeis digitis Aurora,
O Perſa, tunc omnes decerpe & fer domum uvas.
Exponito verò Soli decem dies, totidémque noctes.
Quinque autem in locum opacum repone, ſexto in vaſa conde

---

600. Κομίσσαιο] Reponere, recondere. *Idem.*

601. Ἐπήρμενον] Hoc eſt, ἄρμενον, compoſitum, paratum, conditum. *Idem.*

602. Θῆτα] Significat hominem liberum, qui locat operas ſuas, mercenarius. *Scaliger.*

603. Κομεῖν] Curare, alere. φείδεο σίτου, ſubintellige, canis. *Guietus.*

604. Καρχαρόδοντα ζῶα] Quæ habent inæquales & ſerratos dentes, ut canes, vulpes, lupi, leones; ἀμφόδοντα, quæ æquales habent, ut equi; χαυλιόδοντα, quæ apertos habent, ut mures, talpæ, apri. *Scaliger.*

606. Καὶ συρφετὸν] *Du fourage.* Guietus.

607. Ἐπηετανὸν] Scribendum videtur ἐπηετανὸν, aut eſt συνίζησις in ἐπηετανόν. *Idem.*

610. Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc eſt, Septembris XXI. quod *Heſiodi* ævo aliquot diebus priùs fiebat. Is eſt verus ortus, nam apparens aliquot diebus ſeriùs fit. *Clericus.*

612. Ἄγγε' ἀφύσσαι] Ἀποθλίψαι ἀρύσαι. *Guietus.*

613. Ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι] Miror *Heſiodum* nihil de calcatione racemorum, expreſſionéque ſucci, vi torcularis, dixiſſe. Præterea

ei

Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε τό τε σθένος Ὠρίωνος
Δύωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
Ὡραίου· πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

---

ei exigua oportet eſſe vineta, qui racemos ſoli & umbræ tamdiu exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri hæc, ſine multis incommodis, non poſſunt. Fortè de exigua copia vini, ejúſque præſtantiſſimi, conficienda agit. *Clericus.*

615. Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε] De Pleïadum occaſu egimus ad ✻. 384. Supereſt ut aliquid dicamus de occaſu duorum aliorum Aſteriſmorum, quorum hic meminit *Heſiodus*. Utriuſque autem intelligit occaſum matutinum, ſeu Coſmicum. In Petaviano laterculo, Palilicium, id eſt, lucidiſſima Hyadum in oculo Tauri poſita, mane occidit, in gradu IX. Scorpii Romæ; id eſt, Novembris II. quo die *Columella* Tauri caput occaſum facere ſcribit. At in Ægypto, matutinus occaſus fiebat in gradu Scorpii XI. Novembris IV. Sed idem *Columella* ſuculam mane occidere ait XXI. Novembris, qui eſt apparens occaſus matutinus, vero poſterior. Vide *Petavium* Var. Diſſert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

Ibid. Τό τε σθένος Ὠρίωνος] Lucida ſtella pedis Orionis mane occidit, Scorpionos V. Octobris XXIX. Zonæ mediæ Scorpionos XII. Novembris V. Humerus dexter Scorpionos XXI. Novembris XIV. Itaque initio Hyemis verè dictus eſt occidere. *Clericus.*

616. Ἀρότου μεμνημένος εἶναι] Vide notata ad ✻. 384. *Clericus.*

617. Πλειὼν] Annus, πλειὼν non dubito dictum eſſe, quia maxima pars Græcorum annum ἀπὸ τῆς πλειάδος incipiebant, unde πλειὼν dictus. *Scaliger.*

617. Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη] Ὅρμενος videtur ſcribendum. hoc eſt, ὁρμήσας, κατὰ χθονὸς ὁρμήσας, hoc eſt, ὑπὸ γῆς κατελθὼν, aſtri more occidens, hoc eſt, abſolutus, finitus, perfectus, Sed τὸ κατὰ χθονὸς ſic non placet, & verſus addititius videtur. οὕτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων πεπληρωμένος εἴη. vel ὁ πλειὼν ἤγουν ὁ ἐνιαυτὸς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἔργων τέλος ἂν ἔχοι, vel οὕτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων καλῶς ἔχοι καὶ ἁρμοδίως. Sic annus terreſtris bene ſe habuerit. placet. *Guietus.*

Ibidem.] *Arati* Scholiaſtes ad Tmema 24. τῶν Φαινομένων Ed. Morelianæ anni 1559. Ἀπὸ τούτων, inquit, κατ' ἐξοχὴν καὶ πλειὼν ἐκλήθη ὁ ἐνιαυτός: *ab hiſce, per excellentiam. Pleion vocatus eſt annus.* Heſychius tamen aliunde deducit, ſic enim interpretatur: Πλειὼν, ὁ ἐνιαυτὸς, ἀπὸ τοῦ πάντας τοὺς καρποὺς τῆς γῆς συμπληροῦσθαι. Hæc vox occurrit & in Caſſandra *Lycophronis*:

Εἰς

Dona lætitiæ datoris Bacchi. Sed poſtquàm utique
Pleïadéſque Hyadéſque ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor eſto
Tempeſtivæ. ita annus in opere ruſtico benè diſpoſitus ſit.

Εἰς πέντε που πλειῶνας ἱμείρων λέχους,

Quinque circiter annos lecti cupidus.

Clericus.

617. Ἄρμενος εἴη] Hoc eſt, ſingulæ anni tempeſtates, ſingulíque menſes ita in opera ruſtica deſcribantur ac dividantur; ut totus in opera, ſuis temporibus adſcripta, impendatur. Quapropter Rei Ruſticæ Scriptores diligenter annum diviſerunt, & notarunt quæ ſingulis ejus partibus fieri oporteat. Vide *Varronis* de R. R. Lib. I. c. 27. & ſequentibus, & *Columellam* Lib. XI. c. 2. *Clericus.*

617. Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς] Non intellexerunt hæc interpretes. Ac primo Moſchopulus quantùm à ſenſu horum verborum abſit, perſpicuè fatetur, cùm ἴσως per ἔσω reddit. Satis ſupérque alibi probavimus, ne iterum hìc repetendum ſit, in libro noſtro ſingulari, contra Tzetzen, Ephemeridem in operibus Heſiodi, non in diebus, eſſe: cùm autem deſignatio ejus paſſim ferè ſparſa ſit, manifeſtè tamen ibi incipere: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. Ita ut tota agriculturæ doctrina in Ephemeride deſinat. Hanc poſtquàm cum anno terminavit, cujus doctrina ab hyeme incipit, in autumno deſinit, totam ſimul Ephemeridem & agriculturæ doctrinam, tali clauſulâ, concludit: Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη, quod interpretes Latini, ſecuti Græcos, reddiderunt, *Annus verò per terram accommodus ſit.* Ineptiſſimè. Multùm torſit omnes illud κατὰ χθονὸς. quæ verba abſolvunt agriculturæ præcepta, ſimúlque ad navigationem viam præparant: ita ut illud quod ſequitur, Εἰ δέ σε ναυτιλίης, ita cum hoc cohæreat; quia enim τῇ Πυανεψίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones una voce βοωνεῖν dicebant, Heſychius: Βοωνεῖν, ἀροτριᾷν ὅταν ὁ Ὠρίων δύῃ) navigare autem deſinebant, eleganter hac occaſione alteram Oeconomiæ rationem orditur. At Proclus optimè ad hunc locum notarat, πλειὼν ὁ ἐνιαυτὸς, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων ὅσω ἂν πλῶς ἔχῃ: potuiſſet tamen meliùs aliis conſulere infra: ſi pro illis, ἐὰν πάντα ποιήσῃς, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος ἁρμόδιος ἔσται, notaſſet, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος πεπληρωμένος ἔσται. Tzetzes nugari maluit, quæ hìc omitti poterant. ἄρμενον igitur eſt τὸ πεπληρωμένον: κατὰ χθονὸς, eſt κατὰ τῶν χθονὸς ἔργων: nam ita tranſit ad τὰ τῆς θαλάσσης. Abſoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη. *Sic annus in opere ruſtico abſolutus eſt.* Ita ſumendum. *Heinſius.*

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῇ,
Εὖτ' ἂν Πληϊάδες, σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος
Φεύγουσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ·
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ,
Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι.
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ,
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι,
Ὥσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,
Πλωΐζεσκεν νηυσὶ, βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ.
Ὅς ποτε καὶ τῆδ' ἦλθ', πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,
Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηῒ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον,

618. Ναυτιλίης δυσπεμφέλου] Hoc eſt, δυσπνόου, δυσκολόχου, τραχώδους, de πεμφίζω, & πομφόλυξ. Heſych. πέμφελα, δύσκολα, τραχέα, βαθέα, δυσπέμφελος, ut δυσχείμερος. *Guietus.*

619. Σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος] Quia, nimirum, occaſu matutino Orionem antecedunt, ideóque eum fugere videntur. Ad hunc *Heſiodi* locum reſpexiſſe videtur *Quintus Smyrnaeus*, Lib. V. v. 367.

Πληϊὰς εὖτ' ἀκάμαντος ἐς ὠκεανοῖο ῥέεθρα
Δύεθ', ὑποπλώουσα περίκλυτον Ὠρίωνα,
Ἠέρα συγκλονέουσα· μέμηνε δὲ χείματι πόντος.

Cùm Pleias indefeſſi Oceani fluenta ſubit, timens inclytum Orionem, aërem perturbans, pontus verò procellâ furit. Clericus.

625. Ὄφρ' ἴσχωσ'] Scilicet, οἱ λίθοι. *Guietus.*

625. Ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος] Mirum eſt naves in ſiccam humum ſubductas indiguiſſe lapidibus, ut ventorum vim ferre poſſent. Quamvis eas abiete compactas ſtatuamus, vix hoc intelligere queamus; ſed leviſſimas fuiſſe eas neceſſe eſt. *Clericus.*

627. Ἐπάρμενα] Compoſita, condita, repoſita. *Guietus.*

628. Στολίσας νηὸς πτερὰ] Involvens, recondens. *Idem.*

Quòd ſi te navigationis periculoſæ deſiderium ceperit.
Quando utique Pleïades, vehementem Orionem
Fugientes, ſubierint obſcurum pontum,
Tunc certè variorum ventorum ſtrident flamina:
Et tunc ne ampliùs naves habe in nigro ponto:
Terram autem exercere memento ita, ut te jubeo.
Navem verò in continentem trahito, munitóque lapidibus
Undiquaque, ut arceant ventorum vim humidè flantium,
Sentinâ exhauſtâ, ut ne putrefaciat Jovis imber.
Armamenta verò diſpoſita omnia domi tuæ repone,
Rectè contrahens navis alas pontigradæ.
Clavum verò fabrefactum ſuper fumum ſuſpendito.
Ipſe autem tempeſtivam exſpectato navigationem, dum veniat.
Túncque navem celerem in mare deducito, intus verò onus
Aptum imponito, domum ut lucrum reportes,
Quemadmodum meúſque pater, & tuus, ſtultiſſime Perſa,
Navigabat navibus, victûs indigus boni.
Qui olim & huc venit, immenſum pontum emenſus,
Cumâ Æolide relictâ, in navi nigra:
Non rêditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,

---

628. Νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο] Hoc eſt, vela & remos. Ex ſimili loquutione perperam intellecta nata eſt fabula Dædali & Icari, qui *alis* fugiſſe Cretam dicuntur, hoc eſt, remis & velis. Ideò, ut hîc *Heſiodus alas* navibus tribuit: Virgilius, vice versâ, alis Dædali *remigium* adſcribit, Æneïd. VI. 19.

Dadalus, ut fama eſt, fugiens Minoïa regna,
Præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo.
Inſuetum per iter gelidas enavit ad Arctos &c.
Redditus his primum terris, tibi, Phœbe ſacravit
Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι] Vide not. ad ℣. 45. *Clericus.*

632. Ἄρμενον ἐντύνασθαι] Ἁρμόδιον. *Guietus.*

634. Βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ] Hoc eſt, quærens victum bonum, legitimum, bonis artibus. *Idem.*

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Si, more *Ariſtarchi*, delendi eſſent verſus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus eſt, quantam *Heſiodus*, hic verſus cum ſequente eſſet jugulandus; quippe qui Gallicâ, ut aiunt, nive ſunt frigidiores. *Clericus.*

 640. Ἄσκρῃ

Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι.
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.
Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι
Ὡραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μεῖζον δ' ἐπὶ κέρδει κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας.
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούληαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτέ τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔτέ τι νηῶν.
Οὐ γάρ πώ ποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ᾗ ποτ' Ἀχαιοὶ,
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθάδ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,

---

640. Ἄσκρῃ] *Samuel Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Aſcra deducit ab אשרה *aſcherah*, hoc eſt, lucus, ubi ſteriles ſunt arbores; *Heſychiique* hunc locum profert: Ἄσκρα, δρῦς, ἄκαρπος. Attamen cave credas ſterilem locum fuiſſe, cùm in epitaphio *Heſiodi*, quod profert *Pauſanias* in Bœoticis, p. 600. dicatur πολυλήϊος, hoc eſt, *ferax ſegetum*. Situm ejus & conditores memorat idem *Pauſanias* p. 583. *Clericus*.

640. Ἀργαλέῃ] Scribendum videtur ἀργαλῇ. *Guietus*.

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Imitatus eſt Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicon II, 412. *laudato ingentia rura, exiguum colito*. Scaliger.

646. Τρέψης] Scribendum videtur τρέψας. *Guietus*.

647. Χρέα τε προφυγεῖν] Τὸ τε verſum impedit & eſt inutile. *Idem*.

648, & 649. Hi duo verſus, teſte Proclo, inſititii videntur Plutarcho, quem vide. Placet judicium Plutarchi. Ναυτιλίης σεσοφισμένος ſubintellige περὶ. *Idem*.

653. Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς] Hoc eſt, θαυμασίης, μεγάλης. *Idem*.

654. Ἐπ'

Sed malam pauperiem, quam Jupiter hominibus dat.
Habitavit autem prope Heliconem miſero in vico,
Aſcra, hyeme malo, æſtate autem moleſto, numquam bono.
Tu verò, ô Perſa, operum memor eſto
(Ut) *tempeſtivè omnia* (fiant,) *navigationis verò maximè.*
Navem parvam laudato, magnæ verò onera imponito.
Majus quidem onus, majus verò lucrum ad lucrum
Erit, ſi quidem venti malos contineant flatus.
Quando autem ad mercaturam verſo imprudente animo,
Volueris & debita effugere, & famem moleſtam,
Oſtendam tibi rationes ſonori maris,
Etſi neque navigandi peritus, neque navium.
Neque enim umquam navi tranſmiſi latum mare,
Niſi in Eubœam ex Aulide, ubi quondam Græci,
Exſpectatâ tempeſtate, magnum collegerunt exercitum
Græcia è ſacra ad Trojam pulcris fœminis præditam.
Illuc ego ad certamina ſtrenui Amphidamantis
Chalcidémque trajeci. indicta (per præcones) *verò multa*
Præmia poſuerunt juvenes magnanimi: ubi me glorior
Carmine victorem tuliſſe tripodem auritum.
Quem ego quidem Muſis Heliconiadibus dicavi,

---

654. Ἐπ' ἄεθλα] Ad munera, ſubintellige funebria. τὸ ἄεθλον hîc munus funebre. *Idem.*

Ibidem] Ex hoc loco occaſionem arripuit neſcio quis fingendi certaminis *Homeri* & *Heſiodi*, quod cùm alibi ſæpè editum, tum etiam ad calcem majoris editionis noſtri Poëtæ, quam *Dan. Heinſio* debemus. *Clericus.*

655. Προπεφραδμένα] Prædicta, edicta. *Guietus.*

656. Ἆθλ' ἔθεσαν] *Les prix*, præmia. παῖδες] Οἱ τοῦ Ἀμφιδάμαντος παῖδες. *Guietus.*

657. Τρίποδ' ὠτώεντα] Ejus meminit *Pauſanias* in Bœoticis, pag. 588. Editionis Hanovianæ. *Clericus.*

658. Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα] Hæc è Theogonia ſumta & interpolata videntur. Ceterùm hi verſus à 648. uſque ad 663. videntur ſuppoſititii. *Guietus.*

658. Ἀνέθηκα] Inſcriptio, ſi credere fas eſt, fuit hæc:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας, ἐν Χαλκίδι, θεῖον Ὅμηρον.

Ἔνθά με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.
Τόσσόν τοι νηῶν γε πεπείρημαι πολυγόμφων.
Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
  Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος. οὔτε κε νῆα
Καυάξαις, οὔτ' ἄνδρας ἀποφθείσειε θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων,
Εὔκηλος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' ἐν πάντα τίθεσθαι.
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·

Heſiodus Muſis Heliconem colentibus hunc appoſuit, cùm cantu viciſſet Chalcide divinum Homerum. Eam profert, inter alios, *Dion Chryſoſtomus* Orat. II. de Regno. *Clericus.*

659. Ἔνθά με τὸ πρῶτον καὶ τὰ ἑξῆς] Contrarium hoc eſt iis quæ habuimus in Theogonia ℣. 30. & ſeqq. *Clericus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc eſt, ὅμως. verſ. ſeq. ἀθέσφατον, hoc eſt, ἄγαν θέσφατον. *Guietus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Rectè *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. A, 116. cùm induxiſſet Agamemnonem vehementi amore Chryſidis incenſum ſe fatentem, attamen pollicentem ſe eam redditurum ſic deſcribit:

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμεναι πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον.

Sed & ſic, hoc eſt, *attamen volo reddere, ſi hoc melius.* Ad quem locum Scholiaſtes, ὅμως. *Euſtathius* verò: φέρεται ἐν τοῖς Ἡρωδώρου καὶ Ἀπίωνος, ὅτι τὸ ΩΣ, ὅτε δηλοῖ τὸ ὅμως, περισπᾶται: *fertur in commentariis Herodori & Apionis* ΩΣ, *cùm ſignificat tamen, circumflecti.* Clericus.

663. Ἤματα πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέρας, vel κατὰ per dies quinquaginta. μετὰ τροπὰς ſcilicet τὰς θερινάς. *Guietus.*

663. Ἤματα πεντήκοντα καὶ τὰ ἑξῆς] Si nulli hîc deſunt verſus, fruſtrà ſanè *Heſiodus* jactat peritiam ſuam, in re nautica. Quid enim abſurdius, quàm coërcere omnem navigationem intra quinquaginta dies, quorum initium ſumatur à ſolſtitio æſtivo? Cùm præſertim ſolſtitium æſtivum incideret in III. Julii. Per quinquaginta etiam dies

Ubi me primùm dulcis compotem fecerunt cantûs.
Tantùm naves expertus ſum multos clavos habentes.
Sed tamen dicam Jovis conſilium Ægiochi.
Muſæ enim me docuerunt divinum carmen canere.
Dies quinquaginta poſt converſionem Solis,
Ad finem progreſſâ æſtate laborioſi temporis,
Tempeſtiva eſt mortalibus navigatio. nec certè navem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Niſi datâ operâ Neptunus terræ quaſſator,
Aut Jupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim poteſtas eſt ſimul bonorúmque & malorum.
Tunc verò faciléſque auræ, & mare innocuum,
Tranquillum: tunc navem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum: onus verò benè omne colloca.
Propera autem quàm celerrimè iterum domum redire:

---

dies ante id ſolſtitium non minùs tutò navigari omnes accolæ maris norunt, nec potuit ignorare *Heſiodus*. Itaque, ut aperiam quod ſentio, crediderim hîc deeſſe duos verſiculos, quorum hæc fuerit ſententia:

Ἤματα πεντήκοντα πρὸ ἠελίοιο τροπάων
Ἀσφαλέως γλαυκὴν ἐργάσῃ, αὐτὰρ ἔπειτα
Ἤματα πεντήκοντα, καὶ τὰ ἑξῆς.

Diebus quinquaginta ante converſiones ſolis, tutò cæruleum mare exercebis, rurſus deinde quinquaginta diebus poſt converſiones &c. De fine prioris verſûs, déque altero, dicere nihil auſim; ſed non abſurdè mihi conjicere poſſe videor initii ſimilitudinem cauſam fuiſſe cur librarii duos priores verſus omiſerint, jam ab antiquis temporibus. Exempla ſimilium omiſſionum vide in *Critica* noſtræ Part. III. Sect. I. c. 5. Quidvis certè malim ſuſpicari, quàm *Heſiodum* tam ſupinæ ignorantiæ inſimulare. *Clericus.*

664. Ἐς τέλος ἐλθόντος] Ordo ἐλθόντος θέρεος ἐς τέλος ὥρης καματώδεος. *Guietus.*

666. Καυάξαις] Hoc eſt, κατάξαις ex καὶ pro κατὰ, καάξαις & πλεονασμοῦ υ καυάξαις. ✝. ſequ. πρόφρων] πρόθυμος. *Idem.*

669. Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν] Τέλος facultas, δύναμις, poteſtas efficiendi bona & mala, κράτος, ἀξίωμα. οἱ ἐν τέλει. *Idem.*

670. Εὐκρινέες τ' αὖραι] Εὔδηλοι καὶ εὐδιάγνωστοι, Proclus; hoc eſt, σαφεῖς, εὐχερεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem.*

Μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, νότοιό τε δεινὰς ἀήτας.
Ὅς τ' ὤρινε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ· χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·
Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' οὗτος πέλεται πλόος. οὔ μιν ἔγωγε
Αἴνημ'· οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν,
Ἁρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο.
Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὅσσ' ἀγορεύω.
Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι·
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
Δεινὸν γὰρ πόντου μετὰ κύμασι πήμασι κύρσαι.
Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας,
Ἄξονα καυάξαις, τὰ δὲ φορτί' ἀμαυρωθείη.

---

678. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς] An verna dicetur navigatio quævis, quæ fit ante ſolſtitium æſtivum, quod tempore *Heſiodi* erat, ut oſtendit *Dionyſ. Petavius* Var. Diſſert. Lib. VII. c. 5. Julii III? Non puto. *Heſiodus* enim tempeſtatem hujus navigationis ſatis indicat, emiſſione foliorum ficûs, quæ fit ante æſtatem; eſt enim inſtantis æſtatis indicium, ut nos docet teſtis omni exceptione major Matt. XXIV, 32. *Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ὁ θέρος: ex ficu intelligite parabolam, cùm jam ramus ejus tener factus fuerit & folia emiſerit, ſcitote vicinam eſſe æſtatem.* Intelliguntur autem ſerotinæ ficus, de quibus vide notata à nobis ad Marc. XI, 13. in additamentis *Hammondianis*. Inchoatâ verò æſtate, hoc eſt, poſtquàm Sol Tauri ſignum ingreſſus erat, non licuiſſe navigare, niſi furtim, crediſiſſe non videtur *Heſiodus*. Scio artem navigandi etiamnum imperfectam fuiſſe, eo ævo; ſed cùm experientiâ didiciſſent nautæ quinquaginta diebus poſt ſolſtitium æſtivum tutam eſſe navigationem, ab eadem magiſtra diſcere eos neceſſe fuit non minùs tutò per quinquaginta dies ante id ſolſtitium, menſibus Majo & Junio, navigari. Itaque quæ hîc habet

Neque verò exſpectato vinúmque novum, & autumnalem imbrem,
Et hyemem accedentem, Notique moleſtos flatus,
Qui concitat mare, comitatus Jovis imbre
Multo autumnali: aſperum verò pontum facit.
Sed alia verna eſt navigatio hominibus;
Nempè, cùm primùm, quantum incedens cornix
Veſtigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum ſanè pervium eſt mare.
Verna autem hæc eſt navigatio. non ipſam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata eſt,
Quia occaſio illius invadenda. ægrè quidem effugeris malum ſed tamen & hæc
Homines faciunt, ſtultitiâ mentis.
Opes enim ſunt anima miſeris mortalibus.
Miſerum verò eſt mori in fluctibus. Verùm te jubeo
Conſiderare hæc omnia in animo, quæcumque tibi conſulo.
Ne verò intra naves omnem ſubſtantiam cavas ponas:
Sed plura relinquito, pauciora verò imponito.
Miſerum enim ponti in fluctibus in malum incidere:
Miſerum etiam, ſi in plauſtrum prægrande onus imponens
Axem fregeris, onera verò corrumpantur.

---

bet Poëta, de navigatione verna, intellexerim de ea quæ ſit menſe Aprili, qui ventis & procellis, haud multò minùs quàm hiberni menſes, eſt obnoxius. Certè eo menſe ficus folia emittere incipiunt. *Clericus.*

681. Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ] Τὸ παρὰ βλαστὸν τῆς συκῆς. *Guietus.*

684. Ἄρπακτος] Occupandus citò, ne elabatur è manibus. *Idem.*

686. Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται] Elegans deſcriptio ardentiſſimi divitiarum amoris, quo fit ut non pluris vitam ſuam faciant; quam præſentiſſimis periculis exponunt, ut divitias ſibi comparent. Similis loquutio eſt avari Poëtæ *Pindari*, quam ab *Ariſtodemo* neſcio quo mutuam acceperat, Iſthmiac. II, 17. χρήματα, χρήματ᾽ ἀνήρ, *pecuniæ pecuniæ vir ſunt*, hoc eſt, ut alius dixit, *quanti habeas ſis.* Clericus.

693. Ἀμαυρωθεῖεν] Ἀφανισθεῖεν. *Guietus.*

693. Ἀμαυρωθεῖεν] Propriè eſt *obſcurentur*, quod cùm non poſſit dici de quovis onere, vertimus *corrumpantur*; nam non placebat *intereant*, quod antea erat in verſione Latina, & quod neque Græcæ voci ſatis accuratè reſpondet, neque aliis mercibus, aut oneribus convenit, niſi iis quæ frangi aut effundi poſſunt è plauſtro delapſæ. *Clericus.*

694. Mí-

Εἴη πετραίη τε σκιὴ καὶ βύβλινος οἶνος,
Μᾶζά τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων,
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυίης,
Πρωτογόνων τ' ἐρίφων. ἐπὶ δ' αἴθοπα πινέμεν οἶνον,
Ἐν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς,
Ἀντίον ἀκραέος Ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπον,
Κρήνης τ' αἰενάου καὶ ἀποῤῥύτου, ἥτ' ἀθόλωτος.

---

589. Πετραίη τε σκιὴ] Quâ nulla major ac frigidior. Similis imago obverſabatur animo Prophetæ Eſaiæ, cùm ſcribebat Cap. XXXII. 2. de re exoptatiſſima: *Erit inſtar rivorum aquæ in ſicco loco, atque inſtar umbræ ingentis petræ, in ſiticuloſa terra.* Clericus.

589. Βύβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cujus meminit Feſtus & Theocritus, eſt vinum cujus vitis delata erat ex urbe Syriæ Byblo; ut Romæ Nitiobrix, de Bordeaux. *Scaliger.*

589. Βύβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem *Lucæ Holſtenii* ad vocem Βιβλίνη, quam *Stephanus* Byzantius docet fuiſſe nomen regionis Thraciæ, à qua vinum *Biblinum* dictum. " *Athe-*
,, *næus* Lib. I. p. 31. Ἀρχέστρατος τὸν Βίβλινον (ἐπαινεῖ) Ἐδέξατο, Βιβλίνου
,, μεθύοντος ἐκπώματι. Καλεῖται δὲ οὕτως ἀπό τινος χωρίου οὕτω προσαγορευο-
,, μένου. φησὶ δὲ καὶ Φίλιππος,
,, Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον. Παπαί.
,, Θάσιον, Βιβλίνον, Μενδαῖον, ὥστε σε μὴ
,, Κρασιπαλᾶν.
,, Ἐπίχαρμος δὲ ἀπό τινων ὀρῶν Βιβλίνων φησὶν αὐτὸν ὠνομάσθαι. Ἀρμενί-
,, δας δὲ Θρᾴκης φησὶν εἶναι χώραν τὴν Βιβλίαν, ἣν αὖθις Τισάρην καὶ Οἰσύμην
,, προσαγορευθῆναι. ὀπιεικῶς δὲ ἡ Θρᾴκη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδύοινος, καὶ συνό-
,, λως τὰ πλησίον αὐτῆς χωρία·
,, Νῆες δ' ἐκ Λήμνοιο παρέστασαν οἶνον ἄγουσαι.
,, Ἱππίας δὲ ὁ Ῥηγῖνος τὴν εἱλεὸν καλουμένην ἄμπελον Βιβλίαν φησὶ καλεῖ-
,, σθαι, ἣν Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἐβασίλευσε Συρακουσίων, πρῶτον εἰς Συρα-
,, κούσας κομίσαι ἐξ Ἰταλίας· εἴη ἂν οὖν ὁ παρὰ Σικελιώταις γλυκὺς καλούμε-
,, νος Πόλλιος, ὁ Βίβλινος οἶνος. *Achæus Biblinum commendat :* excepit
,, Biblini vini poculo. *Sic autem vocatur à loci cujuſdam nomine. Di-*
,, *cit etiam Philinus:*
,, Præbiturum me tibi Lesbium, Chium. Papæ!
,, Thaſium, Biblinum, Mendæum, ita ut tu non
,, Inebrieris.
,, *Epicharmus à quibuſdam Biblinis montibus vocatum ait. Armenidas*
,, *verò tradit Thraciæ partem vocatam eſſe Bibliam, quam Tiſaram &*
,, *Oeſymam dicunt. Thracia quidem, ob vini quod fert præſtantiam, &*
,, *vicina omnia ei loca, admirationi fuit:*
,, Naves ex Lemno aderant vinum vehentes.

,, *Hip-*

Sit in antro umbra, & Byblinum vinum,
Libúmque lacteum, lácque caprarum non ampliùs lactantium,
Et vaccæ quæ frondibus paſcitur caro nondum enixæ,
Tenerorúmque hœdorum. præterea nigrum bibito vinum,
In umbra ſedens, animo ſaturatus cibo,
Contra purum Zephyrum obverſo vultu,
Fontémque perennem ac defluentem, quique illimis ſit.

„*Hippias Rheginus quam vitem tortuoſam vocabant, Biblinam dictam* „*fuiſſe ait, eámque Argivum Pollin, qui regnavit Syracuſis, primùm ex* „*Italia Syracuſas invexiſſe. Quamobrem quod dulce vinum Siculi nun-* „*cupant Biblinum fuerit.* Quem locum ideò adſcripſi, ut qui eum „legerint de ſcriptura certi corrigant porrò vulgatos *Heſiodi* Codices „in Operibus, ℣. 589. in quibus Βύβλινος οἶνος legitur, pro Βίβλινος. „Ad quem locum *Moſchopulus*: Βίβλος ποταμὸς ἢ πόλις Θρᾴκης. „Diſtinctiùs *Proclus*; ſed fœdo vitio infectus: οἶνον Βύβλινον (pro Βί-„βλινον) ὃν Ἄξιοι (lege, οἱ Νάξιοι) παρ' αὐτοῖς γεωργεῖσθαί φασι ποταμὸν „οὕτω καλούμενον (lege, παρὰ ποταμὸν) *Tzetzes* ineptit ſuo more. A „corrupta autem lectione *Heſiodi* deceptus eſt *Euſtathius*, qui ad Iliad. „Λ. p. 871. Βύβλινον οἶνον, & Βυβλίαν χώραν ſcribit, tamquam *Heſio-* „*do* auctore. Adde *Theocritum* qui Idyl. XIV, 15.

„——— ἀνῶξα δὲ Βύβλινον αὐτοῖς
„Εὐώδη τετόρων ἐτέων.

„*Aperui iſtis vinum Biblinum, odoratum quatuor annorum.* Pro Βιβλι-„νον. Denique *Suidam*, apud quem, Βιβλίνη· πόλις Σκυθίας, pro Βιβλί-„νη, ut hîc, quemadmodum ex ipſa litterarum ſerie manifeſtum eſt. Hactenus *Holſtenius*, qui in loco *Athenæi* neſcio quare prætermiſerat verba *Philini*, quæ quàm maximè faciunt ad rem, nóſque docent cur *Heſiodus* ſuadeat æſtate bibere vinum Biblinum. Ex iis enim liquet fuiſſe tenue vinum, & quod non facilè inebriaret; quale bibendum æſtate, non generoſius, cujus fumi facilè inebriant, & vis etiam vehementior incendit. Ceterùm univerſa Thracia, propter frequentiores montes, non eſt ferax vini, ſed tantùm partes meridianæ. *Clericus*.

590. Μᾶζα δ' ἀμολγαίη] Scilicet, τῆς περὶ τὸν τοῦ ἀμολγοῦ καιρὸν ἀμελγομένης. ἢ κατὰ τὸν ἀμολγὸν πεποιημένη καὶ γάλακτι ἐζυμωμένη τῷ ἀμολγαίῳ. *Guietus*.

592. Πρωτογόνων]. Hoc eſt, præſtantiſſimorum. Vide not. ad ℣. 543. *Clericus*.

593. Κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς] *Corde*, non *animo*. Guietus,

594. Ἀντίον ἀκραέος ἀνέμου] Scribendum ἀκραίος, hoc eſt, in ſuperficie fl ıntıs, cui ὑπορρόης opponitur. *Idem*.

595. Ἀενάου] An ſcribendum ἀεννάου, ut ſuprà ἀενναόντων. *Idem*.

597. Ἱερὸν

Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.
Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος,
Χώρῳ ἐν εὐαεῖ, καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ.
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἄγγεσιν. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πάντα βίον κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου,
Θῆτα ἄοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔριθον
Δίζεσθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος.
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν· μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ συρφετὸν, ὄφρά τοι εἴη
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπηετανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα, καὶ βόε λῦσαι.
Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδε βότρυς.
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι

---

597. Ἱερὸν ἀκτὴν] Ἀττικῶς pro ἱερὰν, ut ſuprà. *Idem.*

598. Δινέμεν] Τῇ δινήσει τῶν βοῶν ἀλοᾶν. *Idem.*

598. Εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος] Orionem *Theophraſtus*, in Libro de ventis, ait oriri ἐν ἀρχῇ τῆς ὀπώρας, δύνειν δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος, ubi ὀπώραν pro æſtate jam inclinante ſumit, diebus aliquot à confecto ſolſtitio. In laterculo Petaviano. lucida pedis Orionis Heliacum ortum facit Carcinonis XVIII. Julii XII. Sed *Theophraſti* ævo & Athenis maturiùs id fiebat. Verùm poſt ortûs heliaci diem ex tabulis confectum, apparentes iidem ortûs matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus eſt uſque ad ὀπώρας initium. *Polybius* Lib. I. ſcribit Romanos in Africam è Siciliâ trajeciſſe, inter ortum Orionis & Sirii, incommodâ tempeſtate. Ortum intelligit utrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. ineunte Auguſto, Orion paullò poſt ſolſtitium oriri incipiebat. Ergo Julio menſe navigarunt. Sic *Heſiodus* meſſis ac trituræ tempus circumſcribit Orionis exortu. Hæc aliáque id genus habet *Petavius*, Variarum Diſſert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

599. Χώρῳ ἐν εὐαεῖ] *Varro* de R. R. Lib. I. c. 51. *Aream eſſe oportet in agro, ſublimiore loco, quâ perflare poſſit ventus.* Vide & *Columellam* Lib. II. c. 20. *Clericus.*

599. Εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ] Leg. ἐϋτροχάλῳ. *Guietus.*

600. Κο-

Tres partes aquæ infunde, quartam verò partem vini admiſce.
Famulis autem impera Cereris ſacrum munus
Triturare, quando primùm apparuerit Orion,
Loco in ventis expoſito, & benè planata in area.
Menſurâ verò diligenter recondito in vaſis. ſed poſtquàm
Omnem victum depoſueris benè conditum intra domum,
Servum domo carentem conducere, & ſine liberis ancillam
Inquirere jubeo: moleſta eſt autem quæ liberos habet ancilla.
Et canem dentibus aſperum nutrito: nec parcas cibo:
Ne quando tibi interdiu dormiens fur facultates auferat.
Fœnum autem importato, & paleas, ut tibi ſit,
Bobus ac mulis annuum pabulum. ſed poſtea
Servorum refocilla cara genua, & boves ſolve.
Quum verò Orion & Sirius in medium venerit
Cælum, Arcturum autem inſpexerit roſeis digitis Aurora,
O Perſa, tunc omnes decerpe & fer domum uvas.
Exponito verò Soli decem dies, totidémque noctes.
Quinque autem in locum opacum repone, ſexto in vaſa conde

---

600. Κομίσσαι] Reponere, recondere. *Idem.*

601. Ἐπάρμενον] Hoc eſt, ἄρμενον, compoſitum, paratum, conditum. *Idem.*

602. Θῆτα] Significat hominem liberum, qui locat operas ſuas, mercenarius. *Scaliger.*

603. Κομεῖν] Curare, alere. φείδεο σίτου, ſubintellige, canis. *Guietus.*

604. Καρχαρόδοντα ζῶα] Quæ habent inæquales & ſerratos dentes, ut canes, vulpes, lupi, leones; ἀμφόδοντα, quæ æquales habent, ut equi; χαυλιόδοντα, quæ apertos habent, ut mures, talpæ, apri. *Scaliger.*

606. Καὶ σφυρετὸν] *Du fourage.* Guietus.

607. Ἐπηετανὸν] Scribendum videtur ἐπητανὸν, aut eſt συνίζησις in ἐπηετανόν. *Idem.*

610. Ἀρκτοῦρον δ᾽ ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc eſt, Septembris XXI. quod *Heſiodi* ævo aliquot diebus priùs fiebat. Is eſt verus ortus, nam apparens aliquot diebus ſeriùs fit. *Clericus.*

612. Ἄγγε᾽ ἀφύσσαι] Ἀποθλίψας ἀρύσαι. *Guietus.*

613. Ἕκτῳ δ᾽ εἰς ἄγγε᾽ ἀφύσσαι] Miror *Heſiodum* nihil de calcatione racemorum, expreſſionéque ſucci, vi torcularis, dixiſſe. Præterea

ei

Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε τό τε σθένος Ὠρίωνος
Δύωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
Ὡραίου· πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

---

ei exigua oportet eſſe vineta, qui racemos ſoli & umbræ tamdin exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri hæc, ſine multis incommodis, non poſſunt. Fortè de exigua copia vini, ejúſque præſtantiſſimi, conficienda agit. *Clericus.*

615. Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε] De Pleïadum occaſu egimus ad ȳ. 384. Supereſt ut aliquid dicamus de occaſu duorum aliorum Aſteriſmorum, quorum hîc meminit *Heſiodus*. Utriuſque autem intelligit occaſum matutinum, ſeu Coſmicum. In Petaviano laterculo, Palilicium, id eſt, lucidiſſima Hyadum in oculo Tauri poſita, mane occidit, in gradu IX. Scorpii Romæ; id eſt, Novembris I I. quo die *Columella* Tauri caput occaſum facere ſcribit. At in Ægypto, matutinus occaſus fiebat in gradu Scorpii X I. Novembris I V. Sed idem *Columella* ſuculam mane occidere ait X X I. Novembris. qui eſt apparens occaſus matutinus, vero poſterior. Vide *Petavium* Var. Diſſert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

Ibid. Τό τε σθένος Ὠρίωνος] Lucida ſtella pedis Orionis mane occidit, Scorpionos V. Octobris XXIX. Zonæ mediæ Scorpionos XII. Novembris V. Humerus dexter Scorpionos XXI. Novembris XIV. Itaque initio Hyemis verè dictus eſt occidere. *Clericus.*

616. Ἀρότου μεμνημένος εἶναι] Vide notata ad ȳ. 384. *Clericus.*

617. Πλειὼν] Annus, πλειὼν non dubito dictum eſſe, quia maxima pars Græcorum annum ἀπὸ τῆς πλειάδος incipiebant, unde πλειὼν dictus. *Scaliger.*

617. Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη] Ὅρμενος videtur ſcribendum. hoc eſt, ὁρμήσας, κατὰ χθονὸς ὁρμήσας, hoc eſt, ὑπὸ γῆς κατελθὼν, aſtri more occidens, hoc eſt, abſolutus, finitus, perfectus, Sed τὸ κατὰ χθονὸς ſic non placet, & verſus addititius videtur. οὕτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων πεπληρωμένος εἴη. vel ὁ πλειὼν ἤγουν ὁ ἐνιαυτὸς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἔργων τέλος ἂν ἔχοι, vel οὕτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων καλῶς ἔχοι καὶ ἁρμοδίως. Sic annus terreſtris bene ſe habuerit. placet. *Guietus.*

Ibidem.] *Arati* Scholiaſtes ad Tmema 24. τῶν Φαινομένων Ed. Morelianæ anni 1559. Ἀπὸ τούτων, inquit, κατ' ἐξοχὴν καὶ πλειὼν ἐκλήθη ὁ ἐνιαυτός: *ab hiſce, per excellentiam. Pleion vocatus eſt annus.* Heſychius tamen aliunde deducit, ſic enim interpretatur: Πλειὼν, ὁ ἐνιαυτὸς, ἀπὸ τοῦ πάντας τοὺς καρποὺς τῆς γῆς συμπληροῦσθαι. Hæc vox occurrit & in Caſſandra *Lycophronis*:

Εἰς

Dona lætitiæ datoris Bacchi. Sed poſtquàm utique
Pleïadeſque Hyadeſque ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor eſto
Tempeſtivæ. ita annus in opere ruſtico benè diſpoſitus ſit.

Εἰς πέντε που πλειῶνας ἱμείρων λέχους,

Quinque circiter annos lecti cupidus.

Clericus.

617. Ἄρμενος εἴη] Hoc eſt, ſingulæ anni tempeſtates, ſinguliſque menſes ita in opera ruſtica deſcribantur ac dividantur; ut totus in opera, ſuis temporibus adſcripta, impendatur. Quapropter Rei Ruſticæ Scriptores diligenter annum diviſerunt, & notarunt quæ ſingulis ejus partibus fieri oporteat. Vide *Varronis* de R. R. Lib. I. c. 27. & ſequentibus, & *Columellam* Lib. XI. c. 2. *Clericus.*

617. Πλειὼν δὲ κατὰ χθονός] Non intellexerunt hæc interpretes. Ac primo Moſchopulus quantùm à ſenſu horum verborum abſit, perſpicuè fatetur, cùm ἔστι per ἔστω reddit. Satis ſupérque alibi probavimus, ne iterum hîc repetendum ſit, in libro noſtro ſingulari, contra Tzetzen, Ephemeridem in operibus Heſiodi, non in diebus, eſſe: cùm autem deſignatio ejus paſſim ferè ſparſa ſit, manifeſtè tamen ibi incipere: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. Ita ut tota agriculturæ doctrina in Ephemeride deſinat. Hanc poſtquàm cum anno terminavit, cujus doctrina ab hyeme incipit, in autumno deſinit, totam ſimul Ephemeridem & agriculturæ doctrinam, tali clauſulâ, concludit: Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη, quod interpretes Latini, ſecuti Græcos, reddiderunt, *Annus verò per terram accommodus ſit.* Ineptiſſimè. Multùm torſit omnes illud κατὰ χθονὸς. quæ verba abſolvunt agriculturæ præcepta, ſimúlque ad navigationem viam præparant: ita ut illud quod ſequitur, Εἰ δέ σε ναυτιλίης, ita cum hoc cohæreat; quia enim τῇ Πλειοδυσίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones una voce βοωπεῖν dicebant, Heſychius: Βοωπεῖν, ἀροτριᾶν ὅταν ὁ Ὠρίων δύνῃ) navigare autem deſinebant, eleganter hac occaſione alteram Oeconomiæ rationem orditur. At Proclus optimè ad hunc locum notarat, πλειὼν ὁ ἐνιαυτὸς, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων οὕτω ἂν τέλος ἔχει: potuiſſet tamen meliùs aliis conſulere infra: ſi pro illis, ἐὰν ταῦτα ποιήσῃς, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος ἁρμόδιος ἔσται, notaſſet, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος πεπληρωμένος ἔσται. Tzetzes nugari maluit, quæ hîc omitti poterant. ἄρμενον igitur eſt τὸ πεπληρωμένον: κατὰ χθονὸς, eſt κατὰ τῶν χθονὸς ἔργων: nam ita tranſit ad τὰ τῆς θαλάσσης. Abſoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη. *Sic annus in opere ruſtico abſolutus eſt.* Ita ſumendum. *Heinſius.*

T 618. Nav.

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῇ,
Εὖτ' ἂν Πληϊάδες, σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος
Φεύγουσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ·
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ,
Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι.
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ,
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι,
Ὥσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,
Πλωΐζεσκεν νηυσὶ, βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ.
Ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθ', πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,
Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηῒ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον,

---

618. Ναυτιλίης δυσπεμφέλου] Hoc eſt, δυσπνόου, δυσταράχου, τραχώδους, de πεμφίζω. & πομφόλυξ. Heſych. πέμφελα, δύσπλοα, τραχέα, βαθέα, δυσπέμφελος, ut δυσχείμερος. *Guietus.*

619. Σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος] Quia, nimirum, occaſu matutino Orionem antecedunt, ideóque eum fugere videntur. Ad hunc *Heſiodi* locum reſpexiſſe videtur *Quintus Smyrnaeus*, Lib. V. v. 367.

Πληϊὰς εὖτ' ἀκάμαντος ἐς ὠκεανοῖο ῥέεθρα
Δύεθ', ὑποπτώσσουσα περίκλυτον Ὠρίωνα,
Ἠέρα συγκλονέουσα· μέμηνε δὲ χείματι πόντος.

Cùm Pleias indefeſſi Oceani fluenta ſubit, timens inclytum Orionem, aërem perturbans, pontus verò procellâ furit. Clericus.

625. Ὄφρ' ἴσχωσ'] Scilicet, οἱ λίθοι. *Guietus.*

625. Ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος] Mirum eſt naves in ſiccam humum ſubductas indiguiſſe lapididibus, ut ventorum vim ferre poſſent. Quamvis eas abiete compactas ſtatuamus, vix hoc intelligere queamus; ſed leviſſimas fuiſſe eas neceſſe eſt. *Clericus.*

627. Ἐπάρμενα] Compoſita, condita, repoſita. *Guietus.*

628. Στολίσας νηὸς πτερὰ] Involvens, recondens. *Idem.*

628. Νηὸς

Quòd ſi te navigationis periculoſæ deſiderium ceperit.
Quando utique Pleïades, vehementem Orionem
Fugientes, ſubierint obſcurum pontum,
Tunc certè variorum ventorum ſtrident flamina:
Et tunc ne ampliùs naves habe in nigro ponto:
Terram autem exercere memento ita, ut te jubeo.
Navem verò in continentem trahito, munitóque lapidibus
Undiquaque, ut arceant ventorum vim humidè flantium,
Sentinâ exhauſtâ, ut ne putrefaciat Jovis imber.
Armamenta verò diſpoſita omnia domi tuæ repone,
Rectè contrahens navis alas pontigradæ.
Clavum verò fabrefactum ſuper fumum ſuſpendito.
Ipſe autem tempeſtivam exſpectato navigationem, dum veniat.
Túncque navem celerem in mare deducito, intus verò onus
Aptum imponito, domum ut lucrum reportes,
Quemadmodum meúſque pater, & tuus, ſtultiſſime Perſa,
Navigabat navibus, victûs indigus boni.
Qui olim & huc venit, immenſum pontum emenſus,
Cumâ Æolide relictâ, in navi nigra:
Non rêditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,

---

628. Νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο] Hoc eſt, vela & remos. Ex ſimili loquutione perperam intellecta nata eſt fabula Dædali & Icari, qui *alis* fugiſſe Cretam dicuntur, hoc eſt, remis & velis. Ideò, ut hîc *Heſiodus alas* navibus tribuit: Virgilius, vice verſâ, alis Dædali *remigium* adſcribit, Æneïd. VI. 19.

Dædalus, ut fama eſt, fugiens Minoïa regna,
Præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo,
Inſuetum per iter gelidas enavit ad Arctos &c.
Redditus his primum terris, tibi, Phœbe ſacravit
Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι] Vide not. ad ℣. 45. *Clericus.*

632. Ἄρμενον ἐντύνασθαι] Ἁρμόδιον. *Guietus.*

634. Βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ] Hoc eſt, quærens victum bonum, legitimum, bonis artibus. *Idem.*

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Si, more *Ariſtarchi*, delendi eſſent verſus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus eſt, quantam *Heſiodus*, hic verſus cum ſequente eſſet jugulandus; quippe qui Gallicâ, ut aiunt, nive ſunt frigidiores. *Clericus.*

Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι.
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.
Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι
Ὡραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μεῖζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας.
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούληαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτε τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔτε τι νηῶν.
Οὐ γάρ πώ ποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ᾗ ποτ' Ἀχαιοὶ,
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθα δ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθα με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσης Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,

---

640. Ἄσκρῃ] *Samuel Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Aſcra deducit ab אשרה *aſcherah*, hoc eſt, lucus, ubi ſteriles ſunt arbores; *Heſychiique* hunc locum profert: Ἄσκρα, δρῦς, ἄκαρπος. Attamen cave credas ſterilem locum fuiſſe, cùm in epitaphio *Heſiodi*, quod profert *Pauſanias* in Bœoticis, p. 600. dicatur πολυλήϊος, hoc eſt, *ferax ſegetum*. Situm ejus & conditores memorat idem *Pauſanias* p. 583. *Clericus*.

640. Ἀργαλέῃ] Scribendum videtur ἀργαλῇ. *Guietus*.

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Imitatus eſt Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicon II, 412. *laudato ingentia rura, exiguum colito.* Scaliger.

646. Τρέψῃς] Scribendum videtur τρέψας. *Guietus*.

647. Χρέα τε προφυγεῖν] Τὸ τε verſum impedit & eſt inutile. *Idem*.

648, & 649. Hi duo verſus, teſte Proclo, inſititii videntur Plutarcho, quem vide. Placet judicium Plutarchi. Ναυτιλίης σεσοφισμένος ſubintellige περὶ. *Idem*.

653. Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς] Hoc eſt, θαυμασίης, μεγάλης. *Idem*.

654. Ἐπ'

Sed malam pauperiem, quam Jupiter hominibus dat.
Habitavit autem prope Heliconem miſero in vico,
Aſcra, hyeme malo, æſtate autem moleſto, numquam bono.
Tu verò, ô Perſa, operum memor eſto
(Ut) *tempeſtivè omnia* (fiant,) *navigationis verò maximè.*
Navem parvam laudato, magnæ verò onera imponito.
Majus quidem onus, majus verò lucrum ad lucrum
Erit, ſi quidem venti malos contineant flatus.
Quando autem ad mercaturam verſo imprudente animo,
Volueris & debita effugere, & famem moleſtam,
Oſtendam tibi rationes ſonori maris,
Etſi neque navigandi peritus, neque navium.
Neque enim umquam navi tranſmiſi latum mare,
Niſi in Eubœam ex Aulide, ubi quondam Græci,
Exſpectatâ tempeſtate, magnum collegerunt exercitum
Græcia è ſacra ad Trojam pulcris fœminis præditam.
Illuc ego ad certamina ſtrenui Amphidamantis
Chalcidémque trajeci. indicta (per præcones) *verò multa*
Præmia poſuerunt juvenes magnanimi: ubi me glorior
Carmine victorem tuliſſe tripodem auritum.
Quem ego quidem Muſis Heliconiadibus dicavi,

---

654. Ἐπ' ἄεθλα] Ad munera, ſubintellige funebria. *τὸ ἄεθλον* hîc munus funebre. *Idem.*

Ibidem] Ex hoc loco occaſionem arripuit neſcio quis fingendi certaminis *Homeri* & *Heſiodi*. quod cùm alibi ſæpè editum, tum etiam ad calcem majoris editionis noſtri Poëtæ, quam *Dan. Heinſio* debemus. *Clericus.*

655. Προπεφραδμένα] Prædicta, edicta. *Guietus.*

656. Ἄεθλ' ἔθεσαν] *Les prix*, præmia. παῖδες] Οἱ δ' Ἀμφιδάμαντος παῖδες. *Guietus.*

657. Τρίποδ' ὠτώεντα] Ejus meminit *Pauſanias* in Bœoticis, pag. 588. Editionis Hanovianæ. *Clericus.*

658. Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα] Hæc è Theogonia ſumta & interpolata videntur. Ceterùm hi verſus à 648. uſque ad 663. videntur ſuppoſititii. *Guietus.*

658. Ἀνέθηκα] Inſcriptio, ſi credere fas eſt, fuit hæc:
Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας, ἐν Χαλκίδι, θεῖον Ὅμηρον.

Ἔνθά με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.
Τόσον τοι νηῶν γε πεπείρημαι πολυγόμφων.
Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος. οὔτέ κε νῆα
Καυάξαις, οὔτ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων,
Εὔκηλος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·

Heſiodus Muſis Heliconem colentibus hunc appoſuit, cùm cantu viciſſet Chalcide divinum Homerum. Eam profert, inter alios, *Dion Chryſoſtomus* Orat. II. de Regno. *Clericus.*

659. Ἔνθά μοι τὸ πρῶτον καὶ τὰ ἑξῆς] Contrarium hoc eſt iis quæ habuimus in Theogonia ℣. 30. & ſeqq. *Clericus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc eſt, ὅμως. verſ. ſeq. ἀθέσφατον, hoc eſt, ἄγαν θέσφατον. *Guietus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Rectè *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. A, 116. cùm induxiſſet Agamemnonem vehementi amore Chryſidis incenſum ſe fatentem, attamen pollicentem ſe eam redditurum ſic deſcribit:

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμεναι πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον.

Sed & ſic, hoc eſt, *attamen volo reddere, ſi hoc melius.* Ad quem locum Scholiaſtes, ὅμως. *Euſtathius* verò: φέρεται ἐν τοῖς Ἡρωδώρου καὶ Ἀπίωνος, ὅτι τὸ ΩΣ, ὅτε δηλοῖ τὸ ὅμως, περισπᾶται: *fertur in commentariis Herodori & Apionis* ΩΣ, *cùm ſignificat tamen, circumflecti.* Clericus.

663. Ἤματα πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέρας, vel κατὰ per dies quinquaginta. μετὰ τροπὰς ſcilicet τὰς θερινάς. *Guietus.*

663. Ἤματα πεντήκοντα καὶ τὰ ἑξῆς] Si nulli hîc deſunt verſus, fruſtrà ſanè *Heſiodus* jactat peritiam ſuam, in re nautica. Quid enim abſurdius, quàm coërcere omnem navigationem intra quinquaginta dies, quorum initium ſumatur à ſolſtitio æſtivo? Cùm præſertim ſolſtitium æſtivum incideret in III. Julii. Per quinquaginta etiam dies

Ubi me primùm dulcis compotem fecerunt cantûs.
Tantùm naves expertus ſum multos clavos habentes.
Sed tamen dicam Jovis conſilium Ægiochi.
Muſæ enim me docuerunt divinum carmen canere.
Dies quinquaginta poſt converſionem Solis,
Ad finem progreſſâ æſtate laborioſi temporis,
Tempeſtiva eſt mortalibus navigatio. nec certè navem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Niſi datâ operâ Neptunus terræ quaſſator,
Aut Jupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim poteſtas eſt ſimul bonorúmque & malorum.
Tunc verò faciléſque auræ, & mare innocuum,
Tranquillum: tunc navem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum: onus verò benè omne colloca.
Propera autem quàm celerrimè iterum domum redire:

---

dies ante id ſolſtitium non minùs tutò navigari omnes accolæ maris norunt, nec potuit ignorare *Heſiodus*. Itaque, ut aperiam quod ſentio, crediderim hic deeſſe duos verſiculos, quorum hæc fuerit ſententia:

Ἤματα πεντήκοντα πρὸ ἠελίοιο τροπάων
Ἀσφαλέως γλαυκὴν ἐργάσσῃ, αὐτὰρ ἔπειτα
Ἤματα πεντήκοντα, καὶ τὰ ἑξῆς.

Diebus quinquaginta ante converſiones ſolis, tutò cæruleum mare exercebis, rurſus deinde quinquaginta diebus poſt converſiones &c. De fine prioris verſûs, déque altero, dicere nihil auſim; ſed non abſurdè mihi conjicere poſſe videor initii ſimilitudinem cauſam fuiſſe cur librarii duos priores verſus omiſerint, jam ab antiquis temporibus. Exempla ſimilium omiſſionum vide in *Criticæ* noſtræ Part. III. Sect. I. c. 5. Quidvis certè malim ſuſpicari, quàm *Heſiodum* tam ſupinæ ignorantiæ inſimulare. *Clericus.*

664. Ἐς τέλος ἐλθόντος] Ordo ἐλθόντος θέρεος ἐς τέλος ὥρης καματώδεος. *Guietus.*

666. Καυάξαις] Hoc eſt, κατάξαις ex κὰ pro κατὰ, κἀάξαις & πλεονασμῷ υ καυάξαις. v. ſequ. πρόφρων] πρόθυμος. *Idem.*

669. Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν] Τέλος facultas, δύναμις, poteſtas efficiendi bona & mala, κράτος, ἀξίωμα. οἱ ἐν τέλει. *Idem.*

670. Εὐκρινέες τ' αὖραι] Εὐδιλοι καὶ εὐδιάγνωστοι, Proclus; hoc eſt, σαφεῖς, εὐχερεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem.*

Μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, νότοιό τε δεινὰς ἀήτας.
Ὅς τ' ὤρινε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ· χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·
Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' οὗτος πέλεται πλόος. οὔ μιν ἔγωγε
Αἴνημ'· οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστίν,
Ἁρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο
Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὅσ' ἀγορεύω.
Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι·
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
Δεινὸν γὰρ πόντου μετὰ κύμασι πήματι κύρσαι.
Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἅμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας,
Ἄξονα καυάξαις, τὰ δὲ φορτί' ἀμαυρωθείη.

---

678. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς] An verna dicetur navigatio quævis, quæ fit ante ſolſtitium æſtivum, quod tempore *Heſiodi* erat, ut oſtendit *Dionyſ. Petavius* Var. Diſſert. Lib. VII. c. 5. Julii III? Non puto. *Heſiodus* enim tempeſtatem hujus navigationis ſatis indicat, emiſſione foliorum ficûs, quæ fit ante æſtatem; eſt enim inſtantis æſtatis indicium, ut nos docet teſtis omni exceptione major Matt. XXIV, 32. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος: *ex ficu intelligite parabolam, cùm jam ramus ejus tener factus fuerit & folia emiſerit, ſcitote vicinam eſſe æſtatem.* Intelliguntur autem ſerotinæ ficus, de quibus vide notata à nobis ad Marc. XI, 13. in additamentis *Hammondianis.* Inchoatâ verò æſtate, hoc eſt, poſtquàm Sol Tauri ſignum ingreſſus erat, non licuiſſe navigare, niſi furtim, credidiſſe non videtur *Heſiodus.* Scio artem navigandi etiamnum imperfectam fuiſſe, eo ævo; ſed cùm experientiâ didiciſſent nautæ quinquaginta diebus poſt ſolſtitium æſtivum tutam eſſe navigationem, ab eadem magiſtra diſcere eos neceſſe fuit non minùs tutò per quinquaginta dies ante id ſolſtitium, menſibus Majo & Junio, navigari. Itaque quæ hîc habet

Neque verò exſpectato vinúmque novum, & autumnalem im-
Et hyemem accedentem, Notique moleſtos flatus, (brem,
Qui concitat mare, comitatus Jovis imbre
Multo autumnali: aſperum verò pontum facit.
[illegible] alia verna eſt navigatio hominibus;
Nempè, cùm primùm, quantum incedens cornix
Veſtigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum ſanè pervium eſt mare.
Verna autem hæc eſt navigatio. non ipſam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata eſt, (tamen & hæc
Quia occaſio illius invadenda. ægrè quidem effugeris malum ſed
Homines faciunt, ſtultitiâ mentis.
Opes enim ſunt anima miſeris mortalibus.
Miſerum verò eſt mori in fluctibus. Verùm te jubeo
Conſiderare hæc omnia in animo, quæcumque tibi conſulo.
Ne verò intra naves omnem ſubſtantiam cavas ponas:
Sed plura relinquito, pauciora verò imponito.
Miſerum enim ponti in fluctibus in malum incidere:
Miſerum etiam, ſi in plauſtrum prægrande onus imponens
Axem fregeris, onera verò corrumpantur.

---

bet Poëta, de navigatione verna, intellexerim de ea quæ fit menſe Aprili, qui ventis & procellis, haud multò minùs quàm hiberni menſes, eſt obnoxius. Certè eo menſe ficus folia emittere incipiunt. *Clericus.*

681. Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ] Τῷ νεαρῷ βλαστῷ τῆς συκῆς. *Guietus.*

684. Ἅρπακτος] Occupandus citò, ne elabatur è manibus. *Idem.*

686. Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται] Elegans deſcriptio ardentiſſimi divitiarum amoris, quo fit ut non pluris vitam ſuam faciant; quam præſentiſſimis periculis exponunt, ut divitias ſibi comparent. Similis loquutio eſt avari Poëtæ *Pindari*, quam ab *Ariſtodemo* neſcio quo mutuam acceperat, Iſthmiac. II, 17. χρήματα, χρήματ᾽ ἀνήρ, *pecunia pecunia vir ſunt*, hoc eſt, ut alius dixit, *quanti habeas ſis.* Clericus.

693. Ἀμαυρωθείη] Ἀφανισθείη. *Guietus.*

693. Ἀμαυρωθείη] Propriè eſt *obſcurentur*, quod cùm non poſſit dici de quovis onere, vertimus *corrumpantur*; nam non placebat *intereant*, quod antea erat in verſione Latina, & quod neque Græcæ voci ſatis accuratè reſpondet, neque aliis mercibus, aut oneribus convenit, niſi iis quæ frangi aut effundi poſſunt è plauſtro delapſæ. *Clericus.*

694. Μέ-

Μέτρα φυλάσσεσθαι· καιρὸς δ᾽ ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ᾽ ἀπολείπων,
Μήτ᾽ ἐπιθεὶς μάλα πολλά. γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ᾽ ἡβώη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ᾽ ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Πάντα μάλ᾽ ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ᾽ ἄμεινον
Τῆς ἀγαθῆς. τῆς δ᾽ αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο
Δειπνολόχης· ἥτ᾽ ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὕει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν.
Εὖ δ᾽ ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι.
Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον·
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.

---

694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Tempus, occaſionem. *Guietus.*

694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non intellexerant hæc interpretes. Heſiodus μέτρα θαλάσσης vocavit τὸ ἀργαῖον πλοῦς. Sic eleganter, Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης: quamobrem quæ Moſchopulus, Proclus, Tzetzes περὶ συμμετρίας hîc dicunt, oſtendunt eos non benè mentem Heſiodi vidiſſe. Dum ſuadet μέτρα φυλάσσεσθαι, ſuadet ut mercator uſque ad æſtatem maneat, quia uſitatiſſimus alter ille πλοῦς, veris, nimirum, ἁρπακτὸς ſit. Quod quid ſit ad Interpretes diximus. *Heinſius.*

696. Μήτε τριηκόντων] Ttetzes legendum contendit τριάκοντα. Placet. *Guietus.*

698. Τέτορ᾽ ἡβώη] Scribendum videtur τέτορα. ſubintellige ἔτη, hoc eſt, τέτορα ἔτη ἡβώη, hoc eſt, πέμπτῳ δὲ ἔτει. τέτορα, τέτταρα ἐπὶ δέκα. πέμπτῳ, hoc eſt, πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ. Ratio hæc numerandi ſumta eſt à menſibus lunaribus. Vide infrà τετρὰς μέσση, ἕκτη μέσση. Anno duodecimo pubeſcere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc eſt, decimo ſexto nubat, quæ ætas nuptiis aptiſſima eſt. *Idem.*

702. Ληΐζετ᾽ ἄμεινον] Hoc eſt, λαμβάνει, κτᾶται, à λάω, λαύω, ἀπολαύω, λάζομαι, λήζομαι, ληΐζομαι, λάβω, λήβω. *Idem.*

702. Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ] *Clemens Alexandrinus* Strom. Lib. VI. nos docet *Simonidem* ſic hunc *Heſiodi* locum imitatum eſſe:

Γυναικὸς οὐδὲν χρῆμ᾽ ἀνὴρ ληΐζεται
Ἐσθλῆς ἄμεινον, οὐδὲ ῥίγιον κακῆς.

Uxore nullam rem vir poſſidet bonâ meliorem, neque deteriorem malâ. Clericus.

Modum ſerva. Tempus verò in omnibus optimum.
Maturè autem uxorem ad tuam domum ducito.
Neque triginta annis valdè multùm inferior,
Neque ſuperans multùm: nuptiæ verò tibi tempeſtivæ hæ.
Mulier autem quatuordecimo anno pubeſcat, quintodecimo nubat,
Virginem verò ducito, ut mores caſtos doceas.
Eam verò potiſſimùm ducito, quæ te prope habitat:
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
Neque enim muliere quicquam vir ſortitur melius
Bonâ: rurſus verò malâ non gravius aliud
Comeſſatrice: quæ virum licèt robuſtum
Torret ſine face, & crudæ ſenectæ tradit.
Benè verò reverentiam erga Deos immortales obſervato.
Neque fratri æqualem facito amicum:
Quòd ſi feceris, ne ipſum prior malo afficias.

704, 705. Hi duo verſus ſuſpecti. ℣. 704. εὕει eſt conſumit τὰ ὄντα, τὴν οὐσίαν ἀφανίζει. *Guietus.*

704. Δειπνολόχης] Turpe, nempe, fuit in Græcia mulieres conviviis intereſſe. *Cornelius Nepos*, in Præfatione: *Pleraque noſtris moribus ſunt decora, quæ, apud illos*, (Græcos) *turpia putantur. Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? Aut cujus materfamilias non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? Quòd multò fit aliter in Græcia; nam neque in convivium adhibetur, niſi propinquorum; neque ſedet, niſi in interiore parte ædium, quæ* gynæconitis *appellatur; quò nemo accedit, niſi propinquâ cognatione conjunctus.* Vide Interpretes ad eum locum, neque enim opus eſt in re nota diutiùs morari. *Clericus.*

705. Καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ δῶκεν] Stob. καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκεν. *Heinſius.*

706. Ὄπιν ἀθανάτων] Ultricem Deorum curam, quæ mortales à tergo ſequitur. Ab ἐπὶ, quod notat *poſt*, ὄπις & ὄπιν. Tibullus: *Neſcius ultricem poſt caput eſſe Deum.* ab ὄπις, κατόπις, ὀπίσω, ὄπισθεν. *Guietus.*

708. Εἰ δέ κε ποιήσῃς] Nemo enim poteſt magis nocere eo, qui, amicitiâ renunciatâ, fit inimicus; quia aut arcana novit, quorum revelatio nocere poteſt; aut certè ea ſcit, quæ nos quàm maximè lædere poſſunt. Itaque, quantùm quidem eſt in nobis, amicitias oportet eſſe æternas, ut ſuadet *Heſiodus*. Eadem de cauſa, ſic præcipiebat Solon: φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: *amicos ne citò comparato, quos verò acquiſiveris, ne repudies.* Apud *Diogenem Laërtium*, Lib. I. §. 60. *Clericus.*

709. Γλώ-

Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ,
Ἤ τι ἔπος τ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας,
Δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖθις
Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλησι παρασχεῖν,
Δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται· σὲ δὲ μή τι νόον καταλεγχέτω εἶδος·
Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι,
Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα.
Μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

---

709. Γλώσσης χάριν] Qui ultrò, non rogatus, prudens & ſciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. ℣. 488. ἐκ κοτύλης μεθύειν. ἄρχῃ autem id eſt ἄρχῃ). ſic vet. Interp. *Scaliger.*

709. Μηδὲ ψεύδεσθαι] Neque mentiaris illi. ſupple, ne verbo quidem decipias. *Guietus.*

709. Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν] Quia ejuſmodi mendacia anxios ſæpe habent, ad breve tempus; nec ſatis arctam amicitiam redolent, quæ numquam patitur alii fieri à nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. *Clericus.*

710. Ἀποθύμιον] Alienum ab animo, moleſtum, inviſum, non ἀρέσκον τῇ ψυχῇ *Guietus.*

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Τιμωρεῖν. Μεμνημένος] Injuriæ memor ſc. *Idem.*

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Peſſimum præceptum; cùm ſola Ratio ſuadeat peccantes aut de induſtria, aut imprudentiâ, amicos ferre, ut ad amicitiam redeant, aut certè ut nos priſtinæ amicitiæ hoc tribuere intelligamur. Quantò meliùs *Cicero*, de Amicitia, Cap. 21? *Primùm danda opera eſt, ne qua amicorum diſſidia fiant; ſin tale quid evenerit, ut exſtincta potiùs amicitia, quàm oppreſſa eſſe videantur. Cavendum verò, ne etiam in graves inimicitias convertant ſe amicitia; ex quibus jurgia, maledicta, contumelia gignuntur; qua tamen, ſi tolerabilia erunt, ferenda ſunt; & hic honos veteri amicitia tribuendus eſt, ut is in culpa ſit, qui faciat, non qui patiatur injuriam.* Rectè etiam, *Cicerone* antiquior, Auctor Pythagoricorum verſuum, qui aurei vocantur, ℣. 7.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.

Neque oderis amicum tuum, propter exiguum peccatum.

Clericus.

712. Ἡγεῖτ' ἐς φιλότητα] Ἡγεῖται præcedat, prior eat, προηγεῖται. *Guietus.*

712. Δίκην παρασχεῖν] Satisfacere verbis, aut jacturam, ſi quam

creavit,

Ne verò mentiaris dicis gratiâ. Sin autem cœperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantùm punire memineris. Si verò rurſus
Redeat in gratiam, pœnam autem velit dare,
Recipe. miſer námque vir amicum aliàs alium
Facit: tuum verò ne quid animum coarguat vultus.
Ne verò multorum hoſpes, néve nullius hoſpes dicaris,
Néve malorum ſocius, neque bonorum convitiator.
Neque umquam miſeram pauperiem animum comedentem homini
Suſtineas exprobrare, divorum munus immortalium.

---

creavit, farcire. *Clericus.*

713. Δειλός τοι ἀνὴρ] Hæc à ſuperioribus non pendent, ſed ad ſequentia pertinent. *Guietus.*

713. Δειλός τοι ἀνὴρ] Quia, propter frequentem mutationem ſcire non poteſt an ii, quos ſibi amicos putat, ſint re verâ amici. Qui enim eo nomine digni ſunt, nonniſi diuturnitate temporis, dignoſci poſſunt. *Clericus.*

714. Εἶδος] Nullum rei genus, nulla res, εἶδιν πρᾶγμα. τὸ εἶδος hic eſt πρᾶγμα. *Guietus.*

714. Σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος] Videtur eſſe præceptum, cui nullus eſt cum ſuperioribus ac ſequentibus connexus, & quo præcipit Poëta, non tantùm cavendum eſſe ne dicamus quæ occulta eſſe volumus, ſed etiam ne vultu prodamus id quod ſilentio tegimus. Itaque εἶδος hìc eſt externa ſpecies, quæ frequentiſſima vocis eſt ſignificatio. Hoc autem præceptum ſi ad diſſimulationem, nocendi causâ, referatur, qualis erat Tiberiana, rejiciendum; ſed ſi ad prudentiam ſpectet, quæ nonnulla intempeſtivè aperiri vetat, quamvis utilia iis quibus aperirentur, ambabus ulnis eſt excipiendum. *Clericus.*

715. *Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι*] *Μηδὲ πολύφιλον, μηδ' ἄφιλον.* *Guietus.*

715. Πολύξεινον] Qui multos habebant hoſpites, iis excipiendis exhauriebantur; at qui erant planè ἄξεινοι, ſine gravi moleſtia peregrè eſſe non poterant, cùm apud neminem notum diverſari poſſint. Præterea multa negotia eſſe poterant, quæ, nonniſi per hoſpites, commodè adminiſtrabantur. Scio poſtea ξείνους amicos dici ℣. 722. Sed hîc proprio ſenſu ſumi crediderim. *Clericus.*

716. Νεικεστῆρα] Κατήγορον. *Guietus.*

718. Μακάρων δόσιν] Quamvis *dari* ſoleant dici dumtaxat bona, attamen *Heſiodus* non ſemel etiam mala *dari* dicit, un antea ℣. 638. memorat κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι, *malam paupertatem quam Jupiter hominibus dat.* Clericus.

719. Γλώ-

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι
Ἐκ κοινοῦ. πλείστη δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.
Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς.
Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ, μεμνημένος, ἔς τ' ἀνιόντα,
Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς,

---

719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Sententiam horum verſuum illuſtrarunt Interpretes Jacobi ad Cap. III. 9, & ſeqq. *Clericus.*

722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος] Δαιτὸς ſubintellige γινομένης. hoc eſt, ἐράνου. δυσπέμφελος, δυσπειθὴς, δύσκολος. an παρὰ τὸ πέμπεσθαι. Hos verſus ſic diſtinguit Heinſius: Μηδὲ πολυξείνου δ. δ. εἶναι. ἐκ κοινοῦ πλείστη τε χ. δ. τ. ὀλιγίστη. Placet. *Guietus.*

722. Δυσπέμφελος] Mare quidem dicitur δυσπέμφελον ab *Heſiodo*, in Theogonia, quod non ſine periculo tranſmitti poſſit; hic verò, ubi ſermo eſt de convivio, δυσπέμφελος dici videtur qui ægrè adducitur, ut velit ſymbolam ſuam conferre ad convivium, ſeu ἔρανον. Hoc nos docuerat *Heſychius*, ſed verba ejus corrupta ſunt. Δυσπέμφελος, ἐπὶ μὲν τῆς θαλάσσης, ἡ δυσχείμαρρος καὶ τραχεῖα καὶ παραχώδης· ἐπὶ δὲ τοῦ κολυμβητοῦ, δυσπειστός. Reſpicit ad locum *Homeri* Iliad. Π. ϝ. 147. ubi hominem mortuum ex curru decidentem urinatori, è fundo maris oſtrea petenti, confert Patroclus, hiſce verbis:

Πολλοὺς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τήθεα διφῶν
Νηὸς ἀποθρώσκων, εἰ καὶ δυσπέμφελος εἴη.

Multos ſatiaret vir hic oſtrea quærens, ex navi deſiliens, quamvis procelloſum eſſet; nempe, mare. Ad quæ verba hæc habet *Euſtathius*, quæ in Lexicon ſuum tranſtulit *Phavorinus*: Δυσπέμφελος δὲ πόντος ὁ δυσχείμερος· διὰ τὸ δυσχερῶς ναῦς πέμπεσθαι. ὅθεν καὶ Ἡσίοδος δυσπέμφελον τὸν ναυτιλίαν φησί. Ζηνόδοτος δέ φασι πληθυντικῶς γράφει· εἰ καὶ δυσπέμφελοι εἶεν, οἱ πολλοὶ, δηλαδὴ, ἐκεῖνοι, οἷς τὰ τήθεα παρατίθεν), ὅ ἐστι δυσπειστοι, ὡς καὶ Ἡσίοδος μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι, ὅ ἐστι δύσκολος δυσμετάπεμπτος: *difficilis, qui ægrè adduci poteſt ut veniat*, quamvis accerſitus. De ἐράνῳ autem multa habet *Iſaacus Caſaubonus* ad Characteres *Theophraſti*. Clericus.

722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτός] Ut hoc præceptum, quod eſt περὶ συμβο-

Lingua certè theſaurus inter homines optimus
Parcæ, plurima verò gratia, ſi modum ſervet.
Quòd ſi malum dixeris, forſan & ipſe majus audies.
Ne in convivio, quòd multi amici inſtruunt, ſis moroſus
De ſymbolis: plurima enim gratia, ſumptúſque minimus.
Neque umquam mane Jovi libato nigrum vinum
Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, reſpuunt verò etiam preces.
Neque contra Solem verſus ſtans meito,
Sed etiam poſtquàm occidit memor ejus rei, uſque ad orientem,
Neque in via, neque extra viam inter eundum meias,

συμβόλων & *κηλιβολίων*, quæ collatis ab unoquoque ſumtibus inſtituebantur, conſtet ſibi, ſublatâ diſtinctione, ita lego: *Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι· Ἐκ κοινοῦ πλείστη τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.* Senſus eſt hoc modo mirè directus & perſpicuus. *Heinſius.*

725. Χερσὶν ἀνίπτοισι] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quæ à ſacra facturis poſtulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV, 2. Hinc in proverbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde eſt ac imparatum eſſe. *Clericus.*

726. Ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς] Ἀποστρέφουσι. Τὸ ἀρά, prex. propriè & primò imprecationes, ſive *κατάραι, διφωνίας χάριν, ἀραὶ* dictæ. *Guietus.*

727. *Μηδ' ἄντ' ἠελίοιο*] Hic *Heſiodus* non vetat de die meiere, ſed tantùm ſtantem, ad ſolem converſis ac retectis pudendis. Malè hunc locum acceperat *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinianarum p. 431. quaſi *Heſiodus* velit de nocte tantùm lotium emitti; quod abſurdum eſt, nec poteſt obſervari. Itaque eum caſtigavit, ſed acriùs æquo, *Dionyſ. Petavius* in Miſcellis Exercit. Cap. I. & rectè obſervavit hunc verſum interpunctione & ſententiâ à ſequenti eſſe diſtractum. *Clericus.*

Ibidem. Ὀρθὸς] Stans, ut Gallicè *droit*. Vide Iliad. Σ, 246. & locum *Herodoti* laudandum ad ℣. 731. *Clericus.*

728. *Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἐς τ' ἀνιόντα*] Ab occaſu ad ortum rectum meiere licet. Malè interpres. *στιγμὴ τελεία* poſt *τὸ ἀνιόντα.* *Guietus.*

728. *Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ*] Hoc verſu & duobus ſequentibus, ut rectè *Petavius*, hortatur Poëta, ut ne poſt occaſum ſolem, ac nocte quiſquam ambulando meiat, aut denudatus, quòd etiam nocti veneratio quædam adhibenda ſit. Igitur poſt *ἀνιόντα* non eſt ponenda *τελεία στιγμή*, ut multi fecerunt. *Clericus.*

730. Μηδ'

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρεῖ,
Εὖτ' ἂν Πληϊάδες, σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος
Φεύγουσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ·
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ,
Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι.
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ,
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι,
Ὥσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,
Πλωΐζεσκεν νηυσὶ, βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ.
Ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε, πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,
Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηῒ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον,

---

618. Ναυτιλίης δυσπεμφέλου] Hoc eſt, δυσπνόου, δυσταράχου, τραχώδους, de πεμφίζω, & πομφόλυξ. Heſych. πέμφελα, δύσκολα, τραχέα, βαθέα, δυσπέμφελος, ut δυσχείμερος. *Guietus*.

619. Σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος] Quia, nimirum, occaſu matutino Orionem antecedunt, ideóque eum fugere videntur. Ad hunc *Heſiodi* locum reſpexiſſe videtur *Quintus Smyrnæus*, Lib. V. v. 367.

Πληϊὰς εὖτ' ἀκάμαντος ἐς ὠκεανοῖο ῥέεθρα
Δύεθ', ὑποπτώσσουσα περίκλυτον Ὠρίωνα,
Ἠέρα συγκλονέουσα· μέμυκε δὲ χείματι πόντος.

Cùm Pleias indefeſſi Oceani fluenta ſubit, timens inclytum Orionem, aërem perturbans, pontus verò procellâ furit. Clericus.

625. Ὄφρ' ἴσχωσ'] Scilicet, οἱ λίθοι. *Guietus*.

625. Ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος] Mirum eſt naves in ſiccam humum ſubductas indiguiſſe lapidibus, ut ventorum vim ferre poſſent. Quamvis eas abiete compactas ſtatuamus, vix hoc intelligere queamus; ſed leviſſimas fuiſſe eas neceſſe eſt. *Clericus*.

627. Ἐπάρμενα] Compoſita, condita, repoſita. *Guietus*.

628. Στολίσας νηὸς πτερὰ] Involvens, recondens. *Idem*.

628. Νηὸς

Quòd ſi te navigationis periculoſæ deſiderium ceperit.
Quando utique Pleïades, vehementem Orionem
Fugientes, ſubierint obſcurum pontum,
Tunc certè variorum ventorum ſtrident flamina:
Et tunc ne ampliùs naves habe in nigro ponto:
Terram autem exercere memento ita, ut te jubeo.
Navem verò in continentem trahito, munitóque lapidibus
Undiquaque, ut arceant ventorum vim humidè flantium,
Sentinâ exhauſtâ, ut ne putrefaciat Jovis imber.
Armamenta verò diſpoſita omnia domi tuæ repone,
Rectè contrahens navis alas pontigradæ.
Clavum verò fabrefactum ſuper fumum ſuſpendito.
Ipſe autem tempeſtivam exſpectato navigationem, dum veniat.
Túncque navem celerem in mare deducito, intus verò onus
Aptum imponito, domum ut lucrum reportes,
Quemadmodum meúſque pater, & tuus, ſtultiſſime Perſa,
Navigabat navibus, victûs indigus boni.
Qui olim & huc venit, immenſum pontum emenſus,
Cumâ Æolide relictâ, in navi nigra:
Non rĕditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,

628. Νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο] Hoc eſt, vela & remos. Ex ſimili loquutione perperam intellecta nata eſt fabula Dædali & Icari, qui *alis* fugiſſe Cretam dicuntur, hoc eſt, remis & velis. Ideò, ut hîc *Heſiodus alas* navibus tribuit: Virgilius, vice versâ, alis Dædali *remigium* adſcribit, Æneïd. VI. 19.

Dædalus, ut fama eſt, fugiens Minoïa regna,
Præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo,
Inſuetum per iter gelidas enavit ad Arctos &c.
Redditus his primum terris, tibi, Phœbe ſacravit
Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι] Vide not. ad ℣. 45. *Clericus.*

632. Ἄρμενον ἐντύνασθαι] Ἀρμόδιον. *Guietus.*

634. Βίυ κεχρημένος ἐσθλοῦ] Hoc eſt, quærens victum bonum, legitimum, bonis artibus. *Idem.*

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Si, more *Ariſtarchi*, delendi eſſent verſus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus eſt, quantam *Heſiodus*, hic verſus cum ſequente eſſet jugulandus; quippe qui Gallicâ, ut aiunt, nive ſunt frigidiores. *Clericus.*

 640. Ἄσκρῃ

Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι.
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.
Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι
Ὡραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μεῖζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας.
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούληαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτέ τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔτέ τι νηῶν.
Οὐ γάρ πώ ποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ᾗ ποτ' Ἀχαιοὶ,
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθα δ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἄθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,

---

640. Ἄσκρῃ] *Samuel Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Aſcra deducit ab אשרה *aſcherah*, hoc eſt, lucus, ubi ſteriles ſunt arbores; *Heſychiique* hunc locum profert: Ἄσκρα, δρῦς, ἄκαρπος. Attamen cave credas ſterilem locum fuiſſe, cùm in epitaphio *Heſiodi*, quod profert *Pauſanias* in Bœoticis, p. 600. dicatur πολυλήϊος, hoc eſt, *ferax ſegetum*. Situm ejus & conditores memorat idem *Pauſanias* p. 583. *Clericus.*

640. Ἀργαλέῃ] Scribendum videtur ἀργαλῇ. *Guietus.*

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Imitatus eſt Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicon II, 412. *laudato ingentia rura, exiguum colito.* Scaliger.

646. Τρέψης] Scribendum videtur τρέψας. *Guietus.*

647. Χρέα τε προφυγεῖν] Τὸ τε verſum impedit & eſt inutile. *Idem.*

648, & 649. Hi duo verſus, teſte Proclo, inſititii videntur Plutarcho, quem vide. Placet judicium Plutarchi. Ναυτιλίης σεσοφισμένος ſubintellige περὶ. *Idem.*

653. Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς] Hoc eſt, θαυμασίης, μεγάλης. *Idem.*

654. Ἐνθ

Sed malam pauperiem, quam Jupiter hominibus dat.
Habitavit autem prope Heliconem miſero in vico,
Aſcra, hyeme malo, æſtate autem moleſto, numquam bono.
Tu verò, ô Perſa, operum memor eſto
(Ut) *tempeſtivè omnia* (fiant,) *navigationis verò maximè.*
Navem parvam laudato, magnæ verò onera imponito.
Majus quidem onus, majus verò lucrum ad lucrum
Erit, ſi quidem venti malos contineant flatus.
Quando autem ad mercaturam verſo imprudente animo,
Volueris & debita effugere, & famem moleſtam,
Oſtendam tibi rationes ſonori maris,
Etſi neque navigandi peritus, neque navium.
Neque enim umquam navi tranſmiſi latum mare,
Niſi in Eubœam ex Aulide, ubi quondam Græci,
Exſpectatâ tempeſtate, magnum collegerunt exercitum
Græcia è ſacra ad Trojam pulcris fœminis præditam.
Illuc ego ad certamina ſtrenui Amphidamantis
Chalcidémque trajeci. indicta (per præcones) *verò multa*
Præmia poſuerunt juvenes magnanimi: ubi me glorior
Carmine victorem tuliſſe tripodem auritum.
Quem ego quidem Muſis Heliconiadibus dicavi,

---

654. Ἐπ' ἄεθλα] Ad munera, ſubintellige funebria. τὸ ἄεθλον hîc munus funebre. *Idem.*

Ibidem] Ex hoc loco occaſionem arripuit neſcio quis fingendi certaminis *Homeri* & *Heſiodi*, quod cùm alibi ſæpè editum, tum etiam ad calcem majoris editionis noſtri Poëtæ, quam *Dan. Heinſio* debemus. *Clericus.*

655. Προπεφραδμένα] Prædicta, edicta. *Guietus.*

656. Ἄθλ' ἔθεσαν] *Les prix*, præmia. παῖδες] Οἱ τοῦ Ἀμφιδάμαντος παῖδες. *Guietus.*

657. Τρίποδ' ὠτώεντα] Ejus meminit *Pauſanias* in Bœoticis, pag. 588. Editionis Hanovianæ. *Clericus.*

658. Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα] Hæc è Theogonia ſumta & interpolata videntur. Ceterùm hi verſus à 648. uſque ad 663. videntur ſuppoſititii. *Guietus.*

658. Ἀνέθηκα] Inſcriptio, ſi credere fas eſt, fuit hæc:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας, ἐν Χαλκίδι, θεῖον Ὅμηρον.

Ἔνθά με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.
Τόσσόν τοι νηῶν γε πεπείρημαι πολυγόμφων.
Ἀλλὰ καὶ ὣς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
  Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος. οὔτε κε νῆα
Καυάξαις, οὔτ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλησιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων,
Εὔκηλος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' ἐν πάντα τίθεσθαι.
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·

Heſiodus Muſis Heliconem colentibus hunc appoſuit, cùm cantu viciſſet Chalcide divinum Homerum. Eam profert, inter alios, *Dion Chryſoſtomus* Orat. II. de Regno. *Clericus.*

659. Ἔνθά με τὸ πρῶτον καὶ τὰ ἑξῆς] Contrarium hoc eſt iis quæ habuimus in Theogonia ✝. 30. & ſeqq. *Clericus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc eſt, ὅμως. verſ. ſeq. ἀθέσφατον, hoc eſt, ἄγαν θέσφατον. *Guietus.*

661. Ἀλλὰ καὶ ὣς ἐρέω] Rectè *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. Α, 116. cùm induxiſſet Agamemnonem vehementi amore Chryſidis incenſum ſe fatentem, attamen pollicentem ſe eam redditurum ſic deſcribit:

Ἀλλὰ καὶ ὣς ἐθέλω δόμεναι πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον.

Sed & ſic, hoc eſt, *attamen volo reddere, ſi hoc melius.* Ad quem locum Scholiaſtes, ὅμως. *Euſtathius* verò: φέρεται ἐν τοῖς Ἡρωδώρου καὶ Ἀπίωνος, ὅτι τὸ ΩΣ, ὅτε δηλοῖ τὸ ὅμως, περισπᾶται: *fertur in commentariis Herodori & Apionis ΩΣ, cùm ſignificat tamen, circumflecti.* Clericus.

663. Ἤματα πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέρας, vel κατὰ per dies quinquaginta. μετὰ τροπὰς ſcilicet τὰς θερινάς. *Guietus.*

663. Ἤματα πεντήκοντα καὶ τὰ ἑξῆς] Si nulli hìc deſunt verſus, fruſtrà ſanè *Heſiodus* jactat peritiam ſuam, in re nautica. Quid enim abſurdius, quàm coërcere omnem navigationem intra quinquaginta dies, quorum initium ſumatur à ſolſtitio æſtivo? Cùm præſertim ſolſtitium æſtivum incideret in III. Julii. Per quinquaginta etiam dies

Ubi me primùm dulcis compotem fecerunt cantûs.
Tantùm naves expertus ſum multos clavos habentes.
Sed tamen dicam Jovis conſilium Ægiochi.
Muſæ enim me docuerunt divinum carmen canere.
Dies quinquaginta poſt converſionem Solis,
Ad finem progreſſâ æſtate laborioſi temporis,
Tempeſtiva eſt mortalibus navigatio. nec certè navem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Niſi datâ operâ Neptunus terræ quaſſator,
Aut Jupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim poteſtas eſt ſimul bonorúmque & malorum.
Tunc verò faciléſque auræ, & mare innocuum,
Tranquillum: tunc navem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum: onus verò benè omne colloca.
Propera autem quàm celerrimè iterum domum redire:

---

dies ante id ſolſtitium non minùs tutò navigari omnes accolæ maris norunt, nec potuit ignorare *Heſiodus*. Itaque, ut aperiam quod ſentio, crediderim hîc deeſſe duos verſiculos, quorum hæc fuerit ſententia:

Ἤματα πεντήκοντα πρὸ ἠελίοιο τροπάων
Ἀσφαλέως γλαυκὴν ἐργάσῃ, αὖτις ἔπειτα
Ἤματα πεντήκοντα, καὶ τὰ ἑξῆς.

Diebus quinquaginta ante converſiones ſolis, tutò cæruleum mare exercebis, rurſus deinde quinquaginta diebus poſt converſiones &c. De fine prioris verſûs, déque altero, dicere nihil auſim; ſed non abſurdè mihi conjicere poſſe videor initii ſimilitudinem cauſam fuiſſe cur librarii duos priores verſus omiſerint, jam ab antiquis temporibus. Exempla ſimilium omiſſionum vide in *Critica* noſtræ Part. III. Sect. I. c. 5. Quidvis certè malim ſuſpicari, quàm *Heſiodum* tam ſupinæ ignorantiæ inſimulare. *Clericus.*

664. Ἐς τέλος ἐλθόντος] Ordo ἐλθόντος θέρεος ἐς τέλος ὥρης καματώδεος. *Guietus.*

666. Καυάξαις] Hoc eſt, κατάξαις ex καὶ pro κατὰ, κἀάξαις & πλεονασμοῦ υ καυάξαις. v. ſequ. πρόφρων] πρόθυμος. *Idem.*

669. Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν] Τέλος facultas, δύναμις, poteſtas efficiendi bona & mala, κράτος, ἀξίωμα. οἱ ἐν τέλει. *Idem.*

670. Εὐκρινέες τ᾽ αὖραι] Εὐδήλωοι καὶ εὐδιάγνωστοι, Proclus; hoc eſt, σαφεῖς, εὔχερεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem.*

Μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, Νότοιό τε δεινὰς ἀήτας.
Ὅς τ' ὤρινε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ· χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·
Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' οὗτος πέλεται πλόος. οὔ μιν ἔγωγε
Αἴνημ'· οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν,
Ἁρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀιδρείῃσι νόοιο
Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὅσ' ἀγορεύω.
Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι·
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
Δεινὸν γὰρ πόντου μετὰ κύμασι πήματι κύρσαι.
Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας,
Ἄξονα καυάξαις, τὰ δὲ φορτί' ἀμαυρωθείη.

---

678. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς] An verna dicetur navigatio quævis, quæ ſit ante ſolſtitium æſtivum, quod tempore *Heſiodi* erat, ut oſtendit *Dionyſ. Petavius* Var. Diſſert. Lib. VII. c. 5. Julii III? Non puto. *Heſiodus* enim tempeſtatem hujus navigationis ſatis indicat, emiſſione foliorum ficûs, quæ ſit ante æſtatem; eſt enim inſtantis æſtatis indicium, ut nos docet teſtis omni exceptione major Matt. XXIV, 32. *Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ὁ θέρος*: *ex ficu intelligite parabolam, cùm jam ramus ejus tener factus fuerit & folia emiſerit, ſcitote vicinam eſſe æſtatem.* Intelliguntur autem ſerotinæ ficus, de quibus vide notata à nobis ad Marc. XI, 13. in additamentis *Hammondianis.* Inchoatâ verò æſtate, hoc eſt, poſtquàm Sol Tauri ſignum ingreſſus erat, non licuiſſe navigare, niſi furtim, credidiſſe non videtur *Heſiodus.* Scio artem navigandi etiamnum imperfectam fuiſſe, eo ævo; ſed cùm experientiâ didiciſſent nautæ quinquaginta diebus poſt ſolſtitium æſtivum tutam eſſe navigationem, ab eadem magiſtra diſcere eos neceſſe fuit non minùs tutò per quinquaginta dies ante id ſolſtitium, menſibus Majo & Junio, navigari. Itaque quæ hîc habet

Neque verò exſpectato vinúmque novum, & autumnalem im-
Et hyemem accedentem, Notique moleſtos flatus, (brem,
Qui concitat mare, comitatus Jovis imbre
Multo autumnali: aſperum verò pontum facit.
Sed alia verna eſt navigatio hominibus;
Nempe, cùm primùm, quantum incedens cornix
Veſtigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum ſanè pervium eſt mare.
Verna autem hæc eſt navigatio. non ipſam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata eſt, (tamen & hæc
Quia occaſio illius invadenda. ægrè quidem effugeris malum ſed
Homines faciunt, ſtultitiâ mentis.
Opes enim ſunt anima miſeris mortalibus.
Miſerum verò eſt mori in fluctibus. Verùm te jubeo
Conſiderare hæc omnia in animo, quæcumque tibi conſulo.
Ne verò intra naves omnem ſubſtantiam cavas ponas:
Sed plura relinquito, pauciora verò imponito.
Miſerum enim ponti in fluctibus in malum incidere:
Miſerum etiam, ſi in plauſtrum prægrande onus imponens
Axem fregeris, onera verò corrumpantur.

---

bet Poëta, de navigatione verna, intellexerim de ea quæ fit menſe Aprili, qui ventis & procellis, haud multò minùs quàm hiberni menſes, eſt obnoxius. Certè eo menſe ficus folia emittere incipiunt. *Clericus.*

681. Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ] *Τῷ νεαρῷ βλαστῷ τῆς συκῆς. Guietus.*

684. Ἄρπακτος] Occupandus citò, ne elabatur è manibus. *Idem.*

686. Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται] Elegans deſcriptio ardentiſſimi divitiarum amoris, quo fit ut non pluris vitam ſuam faciant; quam præſentiſſimis periculis exponunt, ut divitias ſibi comparent. Similis loquutio eſt avari Poëtæ *Pindari*, quam ab *Ariſtodemo* neſcio quo mutuam acceperat, Iſthmiac. II, 17. *χρήματα, χρήματ' ἀνήρ. pecunia pecunia vir ſunt*, hoc eſt, ut alius dixit, *quanti habeas ſis.* Clericus.

693. Ἀμαυρωθείη] Ἀφανισθείη. *Guietus.*

693. Ἀμαυρωθείη] Propriè eſt *obſcurentur*, quod cùm non poſſit dici de quovis onere, vertimus *corrumpantur*; nam non placebat *intereant*, quod antea erat in verſione Latina, & quod neque Græcæ voci ſatis accuratè reſpondet, neque aliis mercibus, aut oneribus convenit, niſi iis quæ frangi aut effundi poſſunt è plauſtro delapſæ. *Clericus.*

694. Μή-

Μέτρα φυλάσσεσθαι· καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι.
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων,
Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά. γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληΐζετ' ἄμεινον
Τῆς ἀγαθῆς. τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο
Δειπνολόχης· ἥ τ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὕει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.
Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι.
Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον·
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἕρξῃς.

---

694. *Μέτρα φυλάσσεσθαι*] Tempus, occaſionem. *Guietus.*

694. *Μέτρα φυλάσσεσθαι*] Non intellexerant hæc interpretes. Heſiodus *μέτρα θαλάσσης* vocavit *τὸν ὡραῖον πλοῦν*. Sic eleganter, *Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης*: quamobrem quæ Moſchopulus, Proclus, Tzetzes *περὶ συμμετρίας* hîc dicunt, oſtendunt eos non benè mentem Heſiodi vidiſſe. Dum ſuadet *μέτρα φυλάσσεσθαι*, ſuadet ut mercator uſque ad æſtatem maneat, quia uſitatiſſimus alter ille *πλοῦς*, veris, nimirum, *ἁρπακτὸς* ſit. Quod quid ſit ad Interpretes diximus. *Heinſius.*

696. *Μήτε τριηκόντων*] Ttetzes legendum contendit *τριάκοντα*. Placet. *Guietus.*

698. *Τέτορ' ἡβώη*] Scribendum videtur *τέτορα*. ſubintellige *ἔτη*, hoc eſt, *τέτορα ἔτη ἡβώη*, hoc eſt, *πέμπτῳ δὲ ἔτει*. *τέτορα*, *τέσσαρα ἐπὶ δέκα*. *πέμπτῳ*, hoc eſt, *πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ*. Ratio hæc numerandi ſumta eſt à menſibus lunaribus. Vide infrà *τετρὰς μέσση*, *ἕκτη μέσση*. Anno duodecimo pubeſcere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc eſt, decimo ſexto nubat, quæ ætas nuptiis aptiſſima eſt. *Idem.*

702. *Ληΐζετ' ἄμεινον*] Hoc eſt, *λαμβάνει*, *κτᾶται*, à *λάω*, *λαύω*, *ἀπολαύω*, *λάζομαι*, *λήζομαι*, *ληΐζομαι*, *λάβω*, *λήβω*. *Idem.*

702. *Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ*] *Clemens Alexandrinus* Strom. Lib. VI. nos docet *Simonidem* ſic hunc *Heſiodi* locum imitatum eſſe:

Γυναικὸς οὐδὲν χρῆμ' ἀνὴρ ληΐζεται
Ἐσθλῆς ἄμεινον, οὐδὲ ῥίγιον κακῆς.

Uxore nullam rem vir poſſidet bonâ meliorem, neque deteriorem malâ. Clericus.

Modum ſerva. Tempus verò in omnibus optimum.
Maturè autem uxorem ad tuam domum ducito.
Neque triginta annis valdè multùm inferior,
Neque ſuperans multùm: nuptiæ verò tibi tempeſtivæ hæ.
Mulier autem quatuordecimo anno pubeſcat, quintodecimo nubat,
Virginem verò ducito, ut mores caſtos doceas.
Eam verò potiſſimùm ducito, quæ te propè habitat:
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
Neque enim muliere quicquam vir ſortitur melius
Bonâ: rurſus verò malâ non gravius aliud
Comeſſatrice: quæ virum licèt robuſtum
Torret ſine face, & crudæ ſenectæ tradit.
Benè verò reverentiam erga Deos immortales obſervato.
Neque fratri æqualem facito amicum:
Quòd ſi feceris, ne ipſum prior malo afficias.

704, 705. Hi duo verſus ſuſpecti. ỳ. 704. εὕει eſt conſumit τὰ ὄντα, τὴν ἐσίαν ἀφανίζει. *Guietus.*

704. Δειπνολόχης] Turpe, nempe, fuit in Græcia mulieres conviviis intereſſe. *Cornelius Nepos*, in Præfatione: *Pleraque noſtris moribus ſunt decora, quæ, apud illos,* (Græcos) *turpia putantur. Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? Aut cujus materfamilias non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? Quòd multò fit aliter in Græcia; nam neque in convivium adhibetur, niſi propinquorum; neque ſedet, niſi in interiore parte ædium, quæ* gynæconitis *appellatur; quò nemo accedit, niſi propinquâ cognatione conjunctus.* Vide Interpretes ad eum locum, neque enim opus eſt in re nota diutiùs morari. *Clericus.*

705. Καὶ ἐν ὀμῷ γήραϊ δῶκεν] Stob. καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκε. *Heinſius.*

706. Ὄπιν ἀθανάτων] Ultricem Deorum curam, quæ mortales à tergo ſequitur. Ab ἐπὶ, quod notat *poſt*, ὄπις & ὄπιν. Tibullus: *Neſcius ultricem poſt caput eſſe Deum.* ab ὄπις, κατόπις, ὀπίσω, ὄπισθεν. *Guietus.*

708. Εἰ δέ κε ποιήσῃς] Nemo enim poteſt magis nocere eo, qui, amicitiâ renunciatâ, fit inimicus; quia aut arcana novit, quorum revelatio nocere poteſt; aut certè ea ſcit, quæ nos quàm maximè lædere poſſunt. Itaque, quantùm quidem eſt in nobis, amicitias oportet eſſe æternas, ut ſuadet *Heſiodus*. Eadem de cauſa, ſic præcipiebat Solon: φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: *amicos ne citò comparato, quos verò acquiſiveris, ne repudies.* Apud *Diogenem Laërtium*, Lib. I. §. 60. *Clericus.*

709. Γλώ-

Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ,
Ἤ τι ἔπος τ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας,
Δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖθις
Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν,
Δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται· σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος·
Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι,
Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα.
Μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

---

709. Γλώσσης χάριν] Qui ultrò, non rogatus, prudens & ſciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. ✝. 488. τὸ κοτύλης μαθύειν. ἄρχῃ autem id eſt ἄρχηται. ſic vet. Interp. *Scaliger.*

709. Μηδὲ ψεύδεσθαι] Neque mentiaris illi. ſupple, ne verbo quidem decipias. *Guietus.*

709. Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν] Quia ejuſmodi mendacia anxios ſæpe habent, ad breve tempus; nec ſatis arctam amicitiam redolent, quæ numquam patitur alii fieri à nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. *Clericus.*

710. Ἀποθύμιον] Alienum ab animo, moleſtum, inviſum, non ἀρέσκον τῇ ψυχῇ. *Guietus.*

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Τιμωρεῖσθαι. Μεμνημένος] Injuriæ memor ſc. *Idem.*

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Peſſimum præceptum; cùm ſola Ratio ſuadeat peccantes aut de induſtria, aut imprudentiâ, amicos ferre, ut ad amicitiam redeant, aut certè ut nos priſtinæ amicitiæ hoc tribuere intelligamur. Quantò meliùs *Cicero*, de Amicitia, Cap. 21? *Primùm danda opera eſt, ne qua amicorum diſſidia fiant; ſin tale quid evenerit, ut exſtincta potiùs amicitiæ, quàm oppreſſa eſſe videantur. Cavendum verò, ne etiam in graves inimicitias convertant ſe amicitiæ; ex quibus jurgia, maledicta, contumeliæ gignuntur; quæ tamen, ſi tolerabilia erunt, ferenda ſunt; & hic honos veteri amicitiæ tribuendus eſt, ut is in culpa ſit, qui faciat, non qui patiatur injuriam.* Rectè etiam, *Cicerone* antiquior, Auctor Pythagoricorum verſuum, qui aurei vocantur, ✝. 7.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.

Neque oderis amicum tuum, propter exiguum peccatum.

Clericus.

712. Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα] Ἡγεῖται præcedat, prior eat, προηγεῖται. *Guietus.*

712. Δίκην παρασχεῖν] Satisfacere verbis, aut jacturam, ſi quam

creavit,

Ne verò mentiaris dicis gratiâ. Sin autem cœperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantùm punire memineris. Si verò rurſus
Redeat in gratiam, pœnam autem velit dare,
Recipe. miſer námque vir amicum aliàs alium
Facit: tuum verò ne quid animum coarguat vultus.
Ne verò multorum hoſpes, néve nullius hoſpes dicaris,
Néve malorum ſocius, neque bonorum convitiator.
Neque unquam miſeram pauperiem animum comedentem homini
Suſtineas exprobrare, divorum munus immortalium.

---

creavit, ſarcire. *Clericus.*

713. Δειλός τοι ἀνὴρ] Hæc à ſuperioribus non pendent, ſed ad ſequentia pertinent. *Guietus.*

713. Δειλός τοι ἀνὴρ] Quia, propter frequentem mutationem ſcire non poteſt an ii, quos ſibi amicos putat, ſint re verâ amici. Qui enim eo nomine digni ſunt, nonniſi diuturnitate temporis, dignoſci poſſunt. *Clericus.*

714. Εἶδος] Nullum rei genus, nulla res, οὐδὲν πρᾶγμα. τὸ εἶδος hic eſt πρᾶγμα. *Guietus.*

714. Σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος] Videtur eſſe præceptum, cui nullus eſt cum ſuperioribus ac ſequentibus connexus, & quo præcipit Poëta, non tantùm cavendum eſſe ne dicamus quæ occulta eſſe volumus, ſed etiam ne vultu prodamus id quod ſilentio tegimus. Itaque εἶδος hîc eſt externa ſpecies, quæ frequentiſſima vocis eſt ſignificatio. Hoc autem præceptum ſi ad diſſimulationem, nocendi causâ, referatur, qualis erat Tiberiana, rejiciendum; ſed ſi ad prudentiam ſpectet, quæ nonnulla intempeſtivè aperiri vetat, quamvis utilia iis quibus aperirentur, ambabus ulnis eſt excipiendum. *Clericus.*

715. *Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι*] *Μηδὲ πολύφιλον, μηδ' ἄφιλον.* *Guietus.*

715. Πολύξεινον] Qui multos habebant hoſpites, iis excipiendis exhauriebantur; at qui erant planè ἄξεινοι, ſine gravi moleſtia peregrè eſſe non poterant, cùm apud neminem notum diverſari poſſint. Præterea multa negotia eſſe poterant, quæ, nonniſi per hoſpites, commodè adminiſtrabantur. Scio poſtea ξείνους amicos dici ℣. 721. Sed hîc proprio ſenſu ſumi crediderim. *Clericus.*

716. Νεικεστῆρα] Κατήγορον. *Guietus.*

718. Μακάρων δόσιν] Quamvis *dari* ſoleant dici dumtaxat bona, attamen *Heſiodus* non ſemel etiam mala *dari* dicit, un antea ℣. 638. memorat κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι, *malam paupertatem quam Jupiter hominibus dat.* Clericus.

719. Γλώ-

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι
Ἐκ κοινοῦ. πλείστη δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.
Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς.
Μηδ' ἄντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ, μεμνημένος, ἔς τ' ἀνιόντα,
Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς,

---

719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Sententiam horum verſuum illuſtrarunt Interpretes Jacobi ad Cap. III. 9. & ſeqq. *Clericus.*

722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος] Δαιτὸς ſubintellige χορηγίας. hoc eſt, ἐράνου. δυσπέμφελος, δυσπρόσιτος, δύσκολος. an παρὰ τὸ πέμπεσθαι. Hos verſus ſic diſtinguit Heinſius: Μηδὲ πολυξείνου δ. δ. εἶναι. ἐκ κοινοῦ πλείστη τε χ. δ. τ. ὀλιγίστη. Placet. *Guietus.*

722. Δυσπέμφελος] Mare quidem dicitur δυσπέμφελον ab *Heſiodo*, in Theogonia, quod non ſine periculo tranſmitti poſſit; hîc verò, ubi ſermo eſt de convivio, δυσπέμφελος dici videtur qui ægrè adducitur, ut velit ſymbolam ſuam conferre ad convivium, ſeu ἔρανον. Hoc nos docuerat *Heſychius*, ſed verba ejus corrupta ſunt. Δυσπέμφελος, ἐπὶ μὲν τῆς θαλάσσης, ἡ δυσχείμαρρος καὶ τραχεῖα καὶ ταραχώδης· ἐπὶ δὲ τοῦ κολυμβητοῦ, δυσαρεστός. Reſpicit ad locum *Homeri* Iliad. Π. ℣. 147. ubi hominem mortuum ex curru decidentem urinatori, è fundo maris oſtrea petenti, confert Patroclus, hiſce verbis:

Πολλοὺς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τήθεα διφῶν
Νηὸς ἀποθρώσκων, εἰ καὶ δυσπέμφελος εἴη.

Multos ſatiaret vir hic oſtrea quærens, ex navi deſiliens, quamvis procelloſum eſſet; nempe, mare. Ad quæ verba hæc habet *Euſtathius*, quæ in Lexicon ſuum tranſtulit *Phavorinus*: Δυσπέμφελος δὲ πόντος ὁ δυσχείμερος· δι' οὗ δυσχερῶς ναῦς πέμπεται. ὅθεν καὶ Ἡσίοδος δυσπέμφελον πλοῦ ναυτιλίαν φησί Ζηνόδοτος δέ φασι πληθυντικῶς γράφει· εἰ καὶ δυσπέμφελοι εἶεν, οἱ πολλοί, δηλαδὴ, ἐκεῖνοι, οἷς τὰ τήθεα παρατίθεν), ὅ ἐστι δυσάρεστοι, ὡς καὶ Ἡσίοδος μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι, ὅ ἐστι δύσκολος δυσμετάπεμπτος: *difficilis, qui ægrè adduci poteſt ut veniat*, quamvis accerſitus. De ἐράνῳ autem multa habet *Iſaacus Caſaubonus* ad Characteres *Theophraſti.* Clericus.

722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτός] Ut hoc præceptum, quod eſt περὶ

συμβό-

Lingua certè theſaurus inter homines optimus
Parcæ, plurima verò gratia, ſi modum ſervet.
Quòd ſi malum dixeris, forſan & ipſe majus audies.
Ne in convivio, quòd multi amici inſtruunt, ſis moroſus
De ſymbolis: plurima enim gratia, ſumptûſque minimus.
Neque umquam mane Jovi libato nigrum vinum
Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, reſpuunt verò etiam preces.
Neque contra Solem verſus ſtans meito,
Sed etiam poſtquàm occidit memor ejus rei, uſque ad orientem;
Neque in via, neque extra viam inter eundum meias,

συμβόλων & κυβεβολίων, quæ collatis ab unoquoque ſumtibus inſtituebantur, conſtet ſibi, ſublatâ diſtinctione, ita lego: Μηδὲ πολυξείνε δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι· Ἐκ κοινῦ πλείστη τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη. Senſus eſt hoc modo mirè directus & perſpicuus. *Heinſius.*

725. Χερσὶν ἀνίπτοισι] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quæ à ſacra facturis poſtulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV, 2. Hinc in proverbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde eſt ac imparatum eſſe. *Clericus.*

726. Ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς] Ἀποστρέφουσι. Τὸ ἀρὰ, prex. propriè & primò imprecationes, ſive καταραὶ, δυσφημίας χάριν, ἀραὶ dictæ. *Guietus.*

727. Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο] Hîc *Heſiodus* non vetat de die meiere, ſed tantùm ſtantem, ad ſolem converſis ac retectis pudendis. Malè hunc locum acceperat *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinianarum p. 431. quaſi *Heſiodus* velit de nocte tantùm lotium emitti; quod abſurdum eſt, nec poteſt obſervari. Itaque eum caſtigavit, ſed acriùs æquo, *Dionyſ. Petavius* in Miſcellis Exercit. Cap. I. & rectè obſervavit hunc verſum interpunctione & ſententiâ à ſequenti eſſe diſtractum. *Clericus.*

Ibidem. Ὀρθὸς] Stans, ut Gallicè *droit.* Vide Iliad. Σ, 246. & locum *Herodoti* laudandum ad ℣. 731. *Clericus.*

728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύη μεμνημένος ἔς τ' ἀνιόντα] Ab occaſu ad ortum rectum meiere licet. Malè interpres. στιγμὴ τελεία poſt τὸ ἀνιόντα. *Guietus.*

728. Αὐτὰρ ἐπήν κε δύη] Hoc verſu & duobus ſequentibus, ut rectè *Petavius*, hortatur Poëta, ut ne poſt occaſum ſolem, ac nocte quiſquam ambulando meiat, aut denudatus, quòd etiam nocti veneratio quædam adhibenda ſit. Igitur poſt ἀνιόντα non eſt ponenda τελεία στιγμὴ, ut multi fecerunt. *Clericus.*

730. Μηδ'

Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
Ἑζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς,
Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.
Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑστίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.
Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοστήσαντα
Σπερμαίνειν γενεὴν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μηδέ ποτ' αἰενάων ποταμῶν καλλίρροον ὕδωρ
Ποσσὶ περᾶν, πρίν γ' εὔξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,
Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
Ὃς ποταμὸν διαβῇ, κακότητι δὲ χεῖρας ἄνιπτος,
Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσω.
Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ,

---

730. Μηδ' ἀπογυμνωθεὶς] Subintellige, etiam ſub nocte. *Guietus.*

730. Μηδ' ἀπογυμνωθεὶς] Cùm Græci tunicas quidem breviores, niſi fortè hyeme, ſed ſine clauſis femoralibus geſtarent, non neceſſe habebant retegere pudenda ut mejerent; ſed tantùm inflexis genibus clunes in talos demittere, ut tunicæ inferior ora magis dilataretur, ne lotio madefieret. De iis quæ dicuntur *feminalia* vide *Iſaac. Caſaubonum* ad Auguſti Cap. LXXXII. in notis ad *Suetonium*. Clericus.

Ibid. Μακάρων τοι νύκτες ἔασιν] Non tantùm vult interdiu non debuiſſe homines mejere ſtantes, ac retectis ad ſolem pudendis; ſed ne nocte quidem incedentes, aut pudendis nudatis; quia noctu Dii frequentiùs inter homines verſantur, ut rectè ad hunc locum *Proclus*. Clericus.

731. Ἑζόμενος]. Subintellige οὐρεῖν. *Guietus.*

731. Ἑζόμενος] Hoc eſt, clunibus ad talos demiſſis. *Sam. Bochartus* Hieroz. Parte I. Lib. II. c. 56. poſtquàm oſtendit Judæos ſtantes ſolitos mingere, obſervat Græcos ſedentes minxiſſe nuſquam reperiri, niſi apud unum *Heſiodum*, cujus vſſ. 731. & 732. profert, tum ſubdit: *Itaque*, Heſiodi *ævo*, *Græci benè inſtituti*, *vel ſedentes mingebant*, *vel ad parietem accedentes. Sed poſterioribus ſæculis*, *prius illud à viris uſurpari deſiit*, *& mulieribus relictum. Itaque in Græcorum monumentis nullum exſtat exemplum viri*, *qui ſedens minxerit.* Deinde allatis multis contrariis exemplis, addit hoc Herodoteum, quo, brevitatis causâ, hìc contenti erimus: *Herodoto*, inquit, *nihil expreſſius*, *qui ut probet Ægyptios in pleriſque aliter ſe gerere*, *quàm reliquos homines*, *inter cetera hæc habet* Lib. II. c. 35. Οὐρέουσι αἱ μὲν

γυναῖκες

Neque denudatus: Deorum quippe noctes ſunt.
Sedens verò divinus vir & prudens,
Aut ad parietem accedens benè ſeptæ caulæ.
Neque pudenda ſemine pollutus intra domum
Focum juxta revelato, ſed caveto.
Neque à feralibus epulis reverſus
Seminato progeniem, ſed Deorum à convivio.
Nec umquam perennium fluviorum limpidam aquam
Pedibus tranſito, priuſquàm oraveris adſpiciens pulcra flumina;
Manus lotus amœnâ aquâ limpidâ.
Qui fluvium tranſierit, malitiâ verò manus illotus,
Ei ſuccenſent Dii, & damna dant in poſterum.
Ne verò à manu, Deorum in celebri convivio,

γυναῖκες ὀρθαὶ, οἱ δὲ ἄνδρες κατήμενοι, *fœmina quidem ſtantes mingunt, viri verò ſedentes.* Clericus.

733. Πεπαλαγμένος] An à πάλη pulviſculo παλάσσω. *Guietus.*

734. Ἑστίη ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν] Quia, nimirum, ad focum erant Dii Penates, focúſque, ut habet *Proclus*, erat domeſtica ara, in qua libationes quotidie fiebant, & ſe pollutos exiſtimabant. Itaque priùs abluere ſe ſe neceſſe habebant, ſi præcepto Heſiodi obſequi volebant. Sic apud *Herodotum*, Lib. I, 198. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, ——— ὄρθρου γενομένου λοῦνται ἀμφότεροι, ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λούσωνται: *quoties autem cum uxore miſcetur vir Babylonius, ——— orto diluculo abluuntur ambo, nullum vas priuſquàm ſe abluerint tacturi.* Quæ narratio oſtendit, apud Græcos, *Herodoti* ætate, vulgò obſervatum non fuiſſe *Heſiodi* præceptum. *Clericus.*

736. Ἀπὸ δυστός] A Deorum conviviis, quæ ſacrificiis peractis fiunt, feſtis Deorum ſollemnibus. *Guietus.*

737. Ἀενάων ποταμῶν] An? αἰενάων. *Idem.*

739. Λευκῷ] Λαμπρῷ, διαυγεῖ. *Idem.*

740. Κακότητι] Contumaciâ, contumaci malitiâ. Scribe, κακότητί γε. Τὸ δὲ hic non placet. *Idem.*

740. Κακότητι] Hoc eſt, datâ operâ, ſpretóque Deorum Numine. *Clericus.*

742. Ἀπὸ πεντόζοιο] A manu quæ habet quinque digitos, ut πέντε ὄζους, *quinque ramos.* Αὖον verò ἀπὸ χλωροῦ, ut docent Græci Interpretes, eſt pars ſicca, hoc eſt, extrema unguium, quæ ſeparatur ab ea quæ carni adhæret. Hoc præceptum, obſcuriùs exprimitur ab *Heſiodo*, ſicut obſcurè exprimebantur ſymbola à *Pythagora*, ut res nul-

Αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ.
Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν
Πινόντων· ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.
Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.
Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα

---

lius pretii viderentur neſcio quid reconditius complecti, & imperitis eſſent admirationi. Solent enim quàm maximè mirari quæ non intelligunt. Hoc videtur velle *Heſiodus*, non eſſe exſpectandum, ad manus abluendas, & unguium, ut probè purgentur, retrimenta ſecanda, tempus ipſum convivii, ſed manibus lotis accedendum. Alioqui ne in familiari quidem convivio ungues quiſquam ſecet, qui nolit retrimenta in patinas exſilire; quod, ut opinor, non gratius fuiſſet Græcis, quàm nobis nunc eſt. *Clericus.*

743. *Αὖον ἀπὸ χλωροῦ*] Ungues à carne. *Guietus.*

744. *Οἰνοχόην*] Τὸν κύαθον. *Idem.*

744. *Οἰνοχόην*] Guttum, gutturnicum etiam vocabant veteres. *Scaliger.*

744. *Μηδέ ποτ' οἰνοχόην*] Hæc eſt anilis ſuperſtitio, potiùs quàm præceptum ethicum, ſymbolorum more expreſſum. Hîc enim Poëta religioſa tradit, non moralia. Itaque fruſtrà eſt *Proclus*, qui vult myſticè ab *Heſiodo* ſignificari, non eſſe privata præferenda communibus, quia κρητὴρ commune erat, quo ex οἰνοχόῃ hauriebant. Verùm communis etiam erat οἰνοχόη, quandoquidem ex ea etiam vinum commune hauriebant omnes convivæ. Alia ejus interpretamenta non ſunt veriſimiliora, ut nec cetera omnia allegorica commenta, quæ ad incruſtanda ſuperſtitioſa deliria Majorum ſuorum Græci poſteriores adinvenerunt; ut ſapientiores viderentur fuiſſe, quàm fuerant. Etiamnum hodie veterum ſuperſtitionum veſtigia videre licet, multis in locis. Sunt qui, exempli causâ, mali ominis eſſe putant panem inverſum, ita ut planior pars ſit ſuperior, cultros decuſſatim in menſa jacentes, ſalillum in menſam effuſum, & ſimilia; quibus myſticos ſenſus non minùs facile eſſet invenire, quàm Heſiodeis nugis. *Clericus.*

745. *Πινόντων*] Bibentibus ſubintellige convivis, compotoribus. bibendo, inter bibendum. *Ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα*] Eſt mali ominis. μοῖρα omen. *Guietus.*

746. *Ἀνεπίξεστον καταλείπειν*] Superſtitioſum hîc aliquid eſſe mihi perſuadeo, potiuſquàm id quod volunt Græci Interpretes; qui putant irriſionem ſignificari eorum, qui imperfectum ædificium ſunt conſpecturi. Exiſtimaſſe videtur *Heſiodus* mali eſſe ominis, ſi cornix imperfecto ædificio inſideret, quod facilè & frequentiùs fieri potuit, ſi diu imperfectum relinqueretur. Agit autem hîc de lignea ruſtici caſa,

Siccum à viridi reſeca nigro ferro. *(craterem*
Neque umquam urceum, ex quo vinum infunditur, pone ſuper
Bibentium: pernicioſum enim in eo fatum eſt ſitum.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,
Ne fortè inſidens crocitet ſtridula cornix.
Neque ab ollis nondum dedicatis rapiens

---

caſa, ad quam abſolvendam longo tempore opus non eſt. Ejus opinionis veſtigia remanſerant apud Romanos, tempore *Plinii*, qui H. N. Lib. X. c. 12. ſic de Cornice loquitur: *Ipſa ales eſt inauſpicatæ garrulitatis, à quibuſdam tamen laudata.* Deinde: *inauſpicatiſſima fœtûs tempore.* Eodem Capite, de bubone agens, oſtendit à multis ferale habitum ſi domui inſideret, quod confutat hiſce verbis: *Privatorum domibus inſidentem plurimum ſcio non fuiſſe feralem.* Simile quiddam de cornice ſenſiſſe *Heſiodum* credibile mihi fit. Prodidit etiam *Ælianus* de Animalibus Lib. III. c. 9. unam cornicem mali eſſe ominis: *οἵ τε ἕδρας ὀρνίθων καὶ πτήσεις παραφυλάττοντες οὐκ ἀσύμβολον εἰς μαντείαν ὀττεύουσιν εἶναί φασιν, εἰ ὑπακούσειτο κορώνη μία: qui obſervant ubi inſideant aves, & earum volatus non eſſe fauſtum auguria captantibus aiunt, ſi audiatur una cornix.* Scio interdum boni ominis fuiſſe cornicem, qua de re vide Intt. ad Eclog. IX. *Virgilii*, ℣. 15. Sed ſatis mihi eſt inauſpicatam ſæpe fuiſſe, ut eò *Heſiodum* reſpexiſſe exiſtimem. *Clericus.*

747. *Λακέρυζα*] A *λάκω, λακέω, λακέρω, λακερύω, λακερύζω, λακέρυζα,* hoc eſt, *λακῶσα* ſtrepera, garrula. *Guietus.*

748. *Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων*] Vetus mos ſub hoc verbo latere videtur, ollas novas luſtrandi & ad uſum felicem conſecrandi, hoc eſt, benedicendi, ut loquimur. *ἀνεπιῤῥέκτοι χυτρόποδες.* hoc eſt, *ἀφ' ὧν οὐ ἐῤῥέχθη τῷ ἱερῷ.* *Idem.*

748. *Ἀνεπιῤῥέκτων*] Scio quidem vaſa dedicare ſolitos veteres, ſed vox hæc, & verbum *ἀναιρεῖν* ſuadent agi potiùs de carne rapta ex olla, ſive de *aulicoquis extis*, ut loquitur *Feſtus*, antequàm ſacra eſſent facta. Adſentior itaque *Sam. Bocharto* ſic hunc locum interpretanti Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 50. Fuere qui dapes propè crudas eripuerint non ſolùm ex popinis, ſed etiam ex locis ſacris. Vide 1. Sam. II, 13. ubi filii Helis ita ſe geſſiſſe narrantur. Qualis apud *Athenæum* deſcribitur mulier quædam, quæ ſacra nondum immolata devorabat, *ἐφαρπάζουσ' ὀβελίσκους, à veru illa rapiens*; & in *Suëtonio* Vitellius c. 13. *homo non profunda modò, ſed intempeſtiva quoque ac ſordida gula, ne in ſacrificio quidem umquam, aut itinere ullo, temperavit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus & farra penè rapta è foco manderet.* Denique, ut Poëta auctor,

Eſt etiam è mediis victima rapta focis.

Ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔνι ποινή.
Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον)

Cujuſmodi ventres ferit illud *Simonidis*, quod tandem in proverbium ceſſit:

Ἄθυτα δ' ἱερὰ πολλάκις κατεσθίει.

Nondum immolata ſacra ſæpè devorat. Proinde in *Heſiodo*, inter alia præcepta, hoc quoque habetur, *ne ab ollis nondum ſacrificatis* (cibum) *rapiens comedito.* Nam ut ῥέζειν & ἐπιῤῥέζειν *ſacrificare* eſt: ita ἀνεπίῤῥεκτος eſt ἄθυτος, *nondum ſacrificatus* vel *immolatus*, ut à *Tzetze* redditur. Addatur hiſce locus *Ciceronis* è Lib. II. de Fin. c. 7. *Reperiemus aſotos primùm ita non religioſos, ut edant de patella.* Non neceſſe eſt nos hic colligere quæ à Veteribus dicta ſunt περὶ τῶν βωμολόχων & θυμελικῶν, qui ex altari carnes ab alio oblatas rapiebant; neque enim de iis verba facit *Heſiodus*; ſed de iis qui ipſi ſacra facientes, nondum peractis ſacris, hoc eſt, antequàm proſicias porrexiſſent, & adoleviſſent, carnes victimæ ſuæ comedebant. *Clericus.*

750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Per ἀκίνητα ſolum & lapides intelligere videtur, quæ frigida ſunt & dura. Hoc præceptum Pythagorico illi cognatum videtur, ne ſedeas ſuper lapidem. Vel ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν eſt ἀκίνητον ποιεῖν. Theocr. ἐπὶ ξηροῖσι καθίζῃ. *Guietus.*

750. Ἐπ' ἀκινήτοισι] *Proclus* ſepulcra interpretatur, quæ movere nefas erat; at eodem jure terminos agrorum interpreteris. Malim intelligere de ſaxis quibuſvis, quibus imponi pueros nollet *Heſiodus*; ſed tantùm tabulis ligneis, aut aliis, quæ poſſunt amoveri. Videtur crediſſe ſi duodecimo die, aut duodecimo menſe puer collocaretur in rupe, infirmum eum fieri. Quòd ſi diceretur de frequenti impoſitione pueri in ſedili ſaxeo, & per totam infantiam, non careret ratione; ſed ea res exitialior non fuit duodecimo die vel menſe, quàm aliis infantiæ temporibus. Mera hæc fuit ſuperſtitio, cujus ratio certè non magis reddi poteſt, quàm ſomniorum febricitantis. *Clericus.*

750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Notum eſt omnibus quàm multa de his Veteres. Ceterùm cui hoc præceptum, de non movendis ſepulcris, ad παῖδα δυωδεκαταῖον ſpectet, numquam oſtendere potuerunt. Nos hos verſus, etiam ſine Grammaticorum ſuffragio, hoc modo tranſponendos eſſe non dubitamus, qui nimiùm miſerè truncarunt, mutilarunt, auxerunt, tranſpoſuerunt olim, tamquam vultures quidam Homerum & Heſiodum:

Comedito, neque lavator: quia & hiſce noxa ineſt.
Neque ſuper immobilibus locato (non enim bonum eſt)

Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ᾽ ἀνέρ᾽ ἀνήνορα ποιεῖ,
Μηδὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται)
Ἀνέρ᾽· λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔστ᾽ ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή.

Quantâ curâ τὰ θερμότερα τῶν λουτρῶν, quæ *γυναικεῖα* vocabant, & abſolutè λουτρά, in deliciarum deſcriptionibus, Lampridius *lavacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, ſicut viri magni nuper notarunt, veteres diſtinxerint, pueris notum eſt; cùm ex aliis, tum ex Comico, qui ἐκ τῶν λουτρῶν totam diſciplinam Athenienſium conſiderari vult. Pueri autem δυωδεκαταῖοι & δυωδεκάμηνοι, omnia communia cum matribus habebant, δίαιταν, τροφὴν, οἶκον, id eſt, ipſum Gynæceum. Heſiodus ergo ne ejuſmodi puerulos matrum λουτροῖς adſueſcere ſinant, ex diſciplina veteri, quia θηλύνεσθαι τὰ σώματα ex aquæ tepore exiſtimabant, diligenter monet. Senſus erit ita perſpicuus planúſque, ut nihil ſuprà, hoc modo.

Neque muliebri lavacro corpus purgare
Puerum ſinas duodecennem, quia maſculos enervat,
Neque duodecim menſium: nocet & illud æquali modo
Viro: dura enim ſuo tempore & hanc rem ſequitur
Pœna.

Apparet hinc ante omnia præceptum περὶ τῶν ἀκινήτων huc non ſpectare: quod ſeorſim conſiderabimus. *Heinſius.*

Ib. *Μηδ᾽ ἐπ᾽ ἀκινήτοισι καθίζειν*] Ἀκίνητα ſunt οἱ νόμοι: de quibus uſitatam fuiſſe elegantiſſimam parœmiam μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, qua hîc Heſiodus utitur, ſatis ex illo Platonis apparet, tertio De legibus: *Οὐκ ἐῶν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας, ἣ περὶ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλαῖς γίνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὡς οὐκ ἂν δύναιτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς. ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα.* Et Euſebius Præparat. Evang. lib. III. *Ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα ἀσεβεῖν, τὰς οὕτως ἐμφανεῖς καὶ εὐεργετικὰς δυνάμεις ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθεμένους· ἄντικρυς δὲ παρανομοῦντας, δέον σέβειν ἕκαστον τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, στοιχεῖν δὲ καὶ ἐφέπεσθαι τῇ τῶν προπατόρων εὐσεβείᾳ, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἔρωτι καινοτομίας.* *Καθίζειν ἐπ᾽ ἀκινήτοισι*, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quàm eleganter dictum ſit, oſtendimus ad Proclum. *Idem.*

Ibid. *Οὐ γὰρ ἄμεινον*] Vetus clauſula qua potiſſimùm utebantur in interdictis ſuis Principes, erat, οὐ γὰρ ἄμεινον. Sic apud Herodotum

in

Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ.
Μηδὲ δυωδεκάμηνον· ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Ἀνέρα. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔστ' ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή. μηδ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας,
Μωμεύειν ἀΐδηλα· θεός νύ τι καὶ τὰ νεμεσσᾷ.
Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων,
Μηδ' ἐπὶ κρηνάων οὐρεῖν· μάλα δ' ἐξαλέασθαι.
Μηδ' ἐναποψύχειν. τὸ γὰρ οὔ τοι λώϊόν ἐστιν
Ὧδ' ἔρδειν. δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην.
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κούφη μὲν ἀεῖραι

---

in cautione ſepulcrali in Epitaphio Nitocridis: *τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλῶνος βασιλέων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω ὁκόσα βούλεται χρήματα, μὴ μέντοι γε μὴ σπανίσας γε· οὐ γὰρ ἄμεινον.* Quia autem vulgò etiam in Ethicis cautionibus ea utebantur clauſula, Horatius Philoſophiam alibi, *meliora* dixit, id eſt, *τὰ ἀμείνω.*

Cùm tu coëmptos undique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum,
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora temnas.

Pollicitus meliora, eſt, *ὁ τῆς φιλοσοφίας ἀντιποιούμενος*. *Heinſius.*

751. Παῖδα δυωδεκαταῖον] An 12. dierum? vide Plutarchi expoſitionem apud Proclum, qui *περὶ νεογνῶν* intelligit. Hunc & ſequentes quatuor verſus aliter diſpoſuit Heinſius, quem vide. *Guietus.*

753. *Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ*] Nihili fecerunt poſteriores Græci hoc *Heſiodi* præceptum, quod iis exprobrat *Clemens Alexandrinus*, in Pædagogo, Lib. III. c. 5. ubi agit *πῶς περὶ τὰ λουτρὰ ἀναστρεπτέον*, & hæc habet: *ἔξεστι δὲ τοῖς βουλομένοις τὰς ἄλλας οἴκοι τὰς κατακλείστους γυναῖκας ἐν τοῖς βαλανείοις θεάσασθαι· ἐνταῦθα γὰρ ἀποδύσασθαι τοῖς θεαταῖς, ὥσπερ καπήλοις σωμάτων, οὐκ αἰσχύνονται. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡσίοδος· Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι, παραινεῖ. κοινὰ δὲ ἀνέῳκται, ἀνδράσιν ὁμοῦ καὶ γυναιξὶ τὰ βαλανεῖα: Licet autem aliis volentibus eas, quæ domi ſunt incluſæ, nudas videre in balneis; hìc enim ſe exuere ſpectatoribus, tamquam corporum cauponibus, non erubeſcunt. Sed Heſiodus quidem corpus fœmineo non exhilarare lavacro, ſuadet. Viris autem & fœminis communia aperta ſunt balnea.* Nonnulli tamen Principes hoc, apud Romanos

Puerum duodecennem: quia virum inertem facit:
Neque duodecim menſium: æquale & hoc eſt.
Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir: gravis enim ſuo tempore erit & hujus rei
Pœna. neque in ſacrificia accenſa incidens,
Reprehende arcana: Deus quippe & hæc indignè fert.
Nec umquam in alveo fluviorum mare influentium,
Neque ſuper fontes meito; quin valdè evitato.
Neque incacato. id enim nihilo eſt melius
Sic facere. gravem verò mortalium evitato famam.
Fama enim mala eſt, quæ celeriter quidem excitatur

---

nos emendare conati ſunt. Vide *Hieron. Mercurialem* de Arte Gymnaſt. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

756. Μωμεύειν ἀΐδηλα] Hoc eſt, ut quidem videtur, irridere ritus, quorum rationem ignoraveris, quia tibi non placent. Quod præceptum ſuperſtitioſiſſimas quaſque cærimonias in tuto locat, quæ poterunt ſemper defendi ab iis quibus placebunt, hoc prætextu quòd earum rationes ab iis, qui eas improbant, ignorentur. At quidquid Rationi & rectæ de Numine notioni adverſatur, id meritò poſſumus μωμεύειν, quamvis inſtitutionis ejus cauſas ignoremus. Res ipſa ſæpè docet nullas ſatis graves eſſe potuiſſe. *Clericus.*

757. Μηδὲ ποτ' ἐν προχοῇ] Hos verſus delendos cenſet Plutarchus, teſte Proclo. ἐπίχω. vide Plut. *Guietus.*

759. Μήδ' ἐναποψύχειν] Ἀφοδεύειν, ἐναποπατεῖν, à ψύω, πτύω ſpuo, ψύχω, ἀποψύχω &c. *Idem.*

760. Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην] Non ſunt, nimirum, ea facienda, quæ cùm omitti ſine crimine poſſint, ſi fierent famam pravam crearent; nam in rectè factis, & quæ virtus à nobis poſtulat, parum curandam famam docent Philoſophi. Ubi agitur officium quodpiam, à vera virtute præſcriptum, *nihil magis praſtandum eſt, quàm ne, pecorum ritu, ſequamur antecedentium gregem, pergentes non quâ eundum eſt, ſed quâ itur. Atqui nulla res nos majoribus malis implicat, quàm quòd ad rumorem componimur; optima rati ea quæ magno adſenſu recepta ſunt, quorúmque exempla nobis multa ſunt; nec ad rationem, ſed ad multitudinem vivimus. Inde iſta tanta coacervatio aliorum ſupra alios ruentium.* Verba ſunt *Senecæ*, ex Cap. I. de vita beata, ubi & alia in eamdem ſententiam. *Clericus.*

761. Κούφη μὲν ἀεῖραι] Subitò facilis, valdè facile eſt eum ſubire. *Guietus.*

Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη ἢ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' ὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζουσι. θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

ΕΡΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

---

764 Θεός νύ τι καὶ] Alii τοι. forſan τι. *Idem.*

764. Θεός νύ τις ἐστὶ] Poëtæ poſtquàm proſopopœa abuſi ſunt, ut commentitias perſonas ex affectibus facerent, aliiſque id genus; poſtea ſibi ipſi perſuadent verum eſſe quod finxerunt. Sic *Heſiodus* noſter, qui in Theogonia tot divinas perſonas liberrimè finxit, hîc *Famam*, in ſeriis præceptis, quaſi Deam habet, rationémque hanc profert, ut perſuadeat ita inſtituendam vitam ne rumoribus ſiniſtris occaſio-

Facillimè, moleſta verò portatu, difficiliſque depoſitu.
Fama verò nulla prorſus perit, quam quidem multi
Populi divulgant. quippe Dea quædam eſt & ipſa.

OPERUM FINIS.

---

occaſionem præbeamus. Atqui ſi fama facinoris alicujus, aut flagitioſæ vitæ ſit vera, res fugienda fuit, non propter famam, ſed quia mala erat; ſi verò ſit falſa, nec ullâ noſtrâ culpâ excitata, ſpernenda eſt. *Rumor* autem neutrâ ratione Deus dici poteſt, niſi poëticâ περπολογίᾳ, quæ etiam pravum *Rumorem* Deum eſſe fingit; cujus rei exſtat inſigne exemplum, apud *Virgilium* Æneïdos IV, 174. in deſcriptione Famæ. *Clericus.*

HΣIO-

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Ἡμέραι.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν,
Πεφραδέμεν δμώεσσι. τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἁρμαλιὴν δατέασθαι.
Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

---

765. Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν] De ſuperſtitioſis hiſce deliri, hac certè in re, Poëtæ præceptis judicium *Plutarchi* vide ad ṽ. 824. *Clericus.*

766. Πεφραδέμεν] Τὸ πεφραδέμεν hic eſt agendo præcipere, σημαίνειν imperare. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Supple πεφραδέμεν. *Guietus.*

766. Πεφραδέμεν] Hoc eſt, priùs doce, ne quid infauſtis diebus aggrediantur. *Heſychius*: φράζε, δείκνυε, σημαῖνε, λέγε. Quamobrem & apud Romanos, nonnullorum in Tricliniis, affixæ erant Tabulæ, in quibus *qui dies boni, quique incommodi eſſent* notatum erat, ut eſt apud *Petronium* Cap. XXX. *Clericus.*

Ibid. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Hoc eſt, ultimum diem cujuſque menſis; nam antiquiſſimi Græci, ut etiam Orientales, menſes Lunares habebant, quos ſingulos triginta diebus claudebant, ut oſtendit multis *Dionyſ. Petavius* Lib. I. de Doctr. Temporum, & eminentiſſimæ dignitatis ac eruditionis vir *Henr. Noriſius* in Diſſert. de Menſe & Anno Macedonum Cap. I. *Clericus.*

767. Ἐποπτεύειν] Hoc eſt, diligenter expendenda ſervis attributa opera in menſem, ut videas an ea rectè perfecerint. *Clericus.*

Ibid. Ἁρμαλιὴν] *Heſychius* interpretatur ἁρμαλιὴν τὴν τροφὴν, παρὰ ἁρμόζειν καὶ ἰσχυροποιεῖν τὰ μέλη. Hanc quoque, & alias originationes non meliores habet Etymologicon Magnum. At ſatius eſt interpretari ἁρμοσθεῖσαν ἑκάστῳ τροφὴν, *convenientem unicuique cibum*, quem *demenſum* vocabant Latini, & quem ſingulis Calendis diſtributum ſervis docuerunt viri docti ex hoc *Plauti* loco, in Sticho Act. I.

S. 2.

HESIODI ASCRÆI

DIES.

Dies verò ex Jove obſervans, benè ſecundùm decorum,
Doce ſervos. triceſimum menſis optimum
Ad opera inſpicienda, demenſúmque dividendum:
Nempe, cùm in rebus agendis populus verſatur.

S. 2. ℣. 3. ubi herus ſervos ſic alloquitur : *vos meminiſtis quot Calendis petere demenſum cibum.* Ad quem locum vide Intt. *Pignoriúmque* & *Popmam* de Servis. *Clericus.*

768. Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Quamvis communis interpretatio bona ſit, tamen aliter intelligo. Nam εὖτ' ἂν ἀληθείην indicari illis verbis tempus diei, quod vocatur πλήθουσα ἀγορὰ, frequens forum quando jus dicitur, hoc verò eſt ἀληθείην κρίνειν. *Scaliger.*

768. Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Ordo εὖτ' ἂν λαοὶ ἄγωσι τὴν τριηκάδα, ſupple κρίνοντες ἀλήθειαν, hoc eſt, revera, ex rei veritate; hoc eſt, quando ἡ σύνοδος γίνεται ἐν τῇ τριακάδι ἀληθῶς. vide Proclum. *Guietus.*

Ibid.] Pleniùs mentem ſuam expreſſit *Joſ. Scaliger* de Emend. Temporum Lib. I. p. 4. ubi agit de partibus diei. Itaque verba ejus hîc apponemus : „ Tempus antemeridianum deſignantes dicebant „ πληθυούσης vel πληθούσης ἀγορᾶς, convenientibus, ſcilicet, eo tem„ pore in comitium viris; ut *Heſiodus* dicit, εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ „ κρίνοντες ἄγωσι. Quod tamen longè aliter Græci Interpretes illius „ Poëtæ exponunt. Aiunt enim *Heſiodum* intellexiſſe de triceſima „ menſis Lunaris; & ſenſum loci Heſiodei eſſe perinde ac ſi dixiſ„ ſet: *quando homines veram triacada lunarem agunt*, & non ſecun„ dùm uſum politicum, ſed ſecundùm motum Lunæ. Quod tamen „ nobis valdè coactum videtur, & mentem *Heſiodi* hanc fuiſſe dici„ mus: τριακάδα eſſe valdè idoneam rebus gerendis eâ horâ, quâ „ homines ad jus in forum conveniunt. *Homerus* Odyſſ. M.

„ —— Ἦμος δ' ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ ἀγορῆθεν ἀνέστη
„ Κρίνων νείκεα πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν.

„ *Quando*

Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.
Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ.
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.
Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἑνδεκάτη τε, δυωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὲν ἐσθλαί·

„ *Quando ad cœnam vir è foro ſurrexit, poſtquàm judicavit de multis* „ *litibus, juvenibus litigantibus.* Quæ ſanè interpretatio melior vul„ gari. Sic etiam paullò pòſt dicit, ἤματος ἐκ πλείου, quod nos in„ terpretamur, *jam adulto die.* Hæc vir ſummus, cui adſentimur. Nimirum, hîc ἀληθείη non eſt *veritas*, ſed *jus*, aut *juſtitia*, ut paſſim apud Poëtas; & κρίνειν ἀληθείην idem eſt ac κρίνειν θέμιστας, ut loquitur *Heſiodus* Theogon. ỷ. 85. hoc eſt, *jus dicere.* Ἄγειν verò vox eſt juridica, quæ dicitur de occupatione Judicum jus dicentium, hominúmque propterea ad eos convenientium, de qua vide Interpretes ad Act. XIX, 38. Aliter ſenſum expreſſeris his verbis: ὅτε ὑπὸ τῶν λαῶν ἄγονται ἀγόραιοι καὶ κρίνονται δίκαι κατ' ἀλήθειαν: *cùm à populis celebrantur dies faſti, quibus jus dicitur, & lites ſecundùm juſtitiam judicantur* Clericus.

769 Αἵδε γὰρ ἡμέραι] Superiores quatuor verſus ſpurii videntur. Hic autem incipit Heſiodus. Sic liber ἔργων & abruptè incipit οὐκ ἄρα μοῦνος &c. Theogonia autem ἤτοι μὲν πρώτιστα, &c. *Guietus.*

769. Διὸς παρὰ μητιόεντος] Erravit vir ſummus Angelus Politianus, cùm tres dies Jovis ab Heſiodo ſtatui obſervat, ex hoc loco. Vetuſtiſſimi Poëtæ, ominis causâ, utebantur ἐκ πατρὸς voce Διὸς eleganter, in narrationibus etiam, quacumque de re agebant. Ita in principio continuò τῶν Ἔργων, Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς, ἄφατοί τε φατοί τε, Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι. Ubi illud poſtremum ominis cauſa ponitur, & ex abundanti: nam nihil eſt quò referatur. Peculiariter autem ſingulos dies Poëtæ, ἡμέρας ἐκ Διὸς dicunt ſimpliciter. Sic in illo ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι. Auctor Megaræ Idyllii Dorici: σὺ δ' ἤϋτε λείβεαι ὕδωρ Νύκτας τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤμαθ' ὁπόσσα. Ita Heſiodus cùm rationem τῶν ἡμερῶν incipit; in genere jubet φυλάσσεσθαι ἤματα ἐκ Διόθεν, id eſt, ſimpliciter, *dies quos natura conſtituit:* ita ea vox millies à Poëtis ponitur. Sic Apollonius & Nonnus αὔρας ἐκ Διὸς dixerunt, ſicut Heſiodus ἤματα ἐκ Διός. Omnes enim res ominis cauſa Διὸς dicebant. Ita ut inde τὸ Διὸς, ἐκ πατρὸς, in uſu remanſerit. Ut cùm Theocritus dixit, Μυσῶν ἀπάνευθε, Διὸς μέγα βυκολέοντος: quod etiam veteres magiſtri videntur ex eo loco ad Homerum notare. Id quod illi toties ἐκ Διὸς dicunt, He-

ſiodus

Hi enim dies ſunt Jove à prudente.
Primùm, novilunium, quartúſque, & ſeptimus, ſacer dies:
Hoc enim Apollinem enſe aureo armatum peperit Latona.
Octavúſque & nonus ambo dies menſis
Egregiè creſcentis ad curandum opera mortalium.
Undecimus verò, duodecimúſque, ambo quidem boni:

ſiodus hîc παρὰ Διὸς, dixit. *Αἱ δὲ*, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διός: id eſt, *Hi ſunt dies de quibus acturi ſumus:* quicquid non interpretamur, ominis cauſa dicitur. Atque hæc cauſa eſt, cur Proclus, qui tam ſtudioſè ex more familiæ ſuæ, dies perſecutus eſt, nihil περὶ Διὸς ἡμερῶν dicat, niſi quod πάσας τὰς ἀγαθὰς ita dici exiſtimat. Atqui Heſiodus, poſt hanc formulam, non τῶν ἀγαθῶν ſolùm, ſed & τῶν κακῶν aggreditur diviſionem. Tzetzes ad omnes dies retulit: quamquam more ſuo nugaciſſimè ſuprà, ἐκ Διόθεν, ἐκ νοὸς καὶ φρενήρων exponat, hîc verò παρὰ τῆς εἱμαρμένης. Sed veniam meretur qui à Grammaticis diſſentit, cùm ipſi toties à ſe abeant. *Heinſius.*

770. Πρῶτον ἔνη] Ἡ τριακὰς ſuprà dicta. *Guietus.* Fallitur, ut ſequente notâ *Scaligeri* liquet. *Clericus.*

770. Πρῶτον ἔνη] Ἔνη vocabatur temporibus Heſiodi prima menſis. Sed Solon omnium primus vocavit τὴν τριακάδα ἔνην καὶ νέαν. *Scaliger.*

770. Καὶ ἑβδόμη] Nimirum, menſis, non hebdomadis, ut rectè oſtendit *Joan. Seldenus* de Jure Nat. & Gentium Lib. III. c. 17. contra Veteres & Recentiores, qui fruſtrà hîc veſtigia Judaïci Sabbathi quæſiverant. *Clericus.*

Ibid. Ἱερὸν ἦμαρ] Non ſignificatur dies profeſtus, quo ferias agitari oporteret, ſed dies fauſtus. Vide ℣. 819. Idem eſt ac πανλευρθέρον ἦμαρ ℣. 799. hoc eſt, dies valdè accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Clericus.*

771. Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο] Nempe, menſis Thargelionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γίνεται Πλάτων — Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ· καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί *naſcitur Plato Thargelionis ſeptimo, quo Delii natum Apollinem dicunt.* Ad quem locum, vide Intt. quibus ſuccenturiandus vir illuſtris atque eruditus *Ezech. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum ℣. 251. Propterea uniuſcujuſque menſis dies ſeptimus ſacer erat Apollini, non tantùm dies ille Thargelionis menſis, ut obſervavit & *Seldenus* eo, quem antea indicavimus, loco. *Clericus.*

773. Ἔξοχ' ἀεξομένοιο] Subintellige ἐστὶ, hoc eſt, ἔξοχά ἐστι πινόθαι ἔργα βρ. μ. α. Egregia ſunt. *Guietus.*

775. Οὐ

Ἠ μὲν ὄϊς πείκειν, ἠδ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι.
Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.
Τῇ δ' ἱστὸν στήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.

---

775. Ὄϊς πείκειν] *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 45. poſtquàm egit de vulſione lanæ; „ Vellendi, inquit, morem quod „ attinet, is olim Romæ fuit in uſu, & in vicinis locis, non in Ju- „ dæa, nec in Græcia. Saltem, apud *Heſiodum*, qui de re pecua- „ ria ſcripſit primus omnium, ὄϊας πείκειν, non eſt *oves vellere*, ſed „ *tondere*, ut in *Theocriti* Bucoliaſtis,

„ ——— ὁππόκα πεξῶ
„ Τὰν ὄϊν, τὰν πίλλαν.

„ *Cùm ovem pullam tondebo.* Verbum enim πείκειν Scholiaſtes notat „ hic idem eſſe quod κείρειν *tondere*, ὡς καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, *ut & apud* „ *Heſiodum*. *Heſychio* etiam πέξαι eſt κεῖραι, & πέξις ψίλωσις, κουρὰ, „ ξύρησις. Et quamvis apud *Archippum*, *Cratinum* & *Philemonem* „ νακοτιλτῶν & νακοτίλτης *vellerum* vulſorem propriè ſonet, veteres „ tamen tonſorem explicant, (*Heſychius*: νακοτίλται, οἱ κείροντες τὰ „ πρόβατα. *Suidas*: νακοτίλται, αἱ τῶν προβάτων κουρεῖς) quia in vocum „ explicatione non tam etymon, quàm uſus, reſpicitur. *Cleri-* „ *cus*.

775. Εὔφρονα καρπὸν] Lætificum. Sic εὐφρόνη nox quiete reficiens, recreans corpora, lætificans homines. *Guietus*.

777. Τῇ γάρ τοι] Subintellige ἡμέρᾳ ex ſuperioribus. *Idem*.

777. Ἀερσιπότητος] A verbo ἀείρω & ποτὴ volatus, adversùs aliorum opinionem. *Scaliger*.

778. Ἤματος ἐκ πλείου] Ἐκπλείου unâ voce, hoc eſt, die pleno, æſtivo ſcilicet. Nam hiberni dies ſunt dimidii tantùm. Infrà εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι. *Guietus*. Gallicè ad verbum exprimas *en plein jour*, hoc eſt, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Joſ. Scaliger*, ut diximus ad ✝. 768. Sic dicebant πανσέληνος, *la pleine nuit*, quamvis aliter vocem interpretetur *Heſychius*. Clericus.

Ibid. Ὅτε ἴδρις] Hoc nomen formicæ κατ' ἐξοχὴν datum. Horat. *Parvula nam exemplo magni eſt formica laboris.* Guietus.

Ibidem.] Solet *Heſiodus* deſignare animalia nominibus adjectivis, quibus eorum natura vel ſolertia optimè deſcribitur. Sic pro Cochlea habet φερέοικον. *domiportam*, pro hirundine ὀρθογόη, *mane lugentem*. Nullum Epitheton formicæ meliùs conveniat, quàm ἴδρις, quam in rem vide quæ collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22. Quod autem hìc dicitur duodecimo die menſis colligere

acervum

Hic quidem tondendis ovibus, ille verò lætis ſegetibus metendis.
Duodecimus tamen undecimo multò melior.
Hoc enim net fila in aëre ſuſpenſus araneus
Die adulto, quum & prudens (formica) *acervum colligit.*
Hoc telam ordiatur mulier, & inchoet opus.

---

acervum nemo neſcit tam verum eſſe, quàm araneum telam eo potiſſimùm die texere, hoc eſt, planè ridiculum & falſum. Quare miror Poëtam noſtrum tam confidenter mentitum, in re quæ à puerulis argui poterat. Superſtitione, ſcilicet, animus præpeditus mendacio patet, clauſus eſt veritati. Sed quod magis mireris, non Poëtæ, ſed Phyſici, hoc eſt, veritatis indagatores, ſomnia ejuſmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bocharti* collectaneis ejuſdem Libri Cap. XXI. agnoſces. Sunt enim prolixiora, quàm huc transferri queant. *Clericus.*

779. Τῆμος ἱστὸν στήσαιτο γυνή] Ἱστὸς Græci vocant ligna illa erecta, quibus ſtamina intenduntur ad telam faciendam. *Heſychius*: ἱστὸς τὸ ὀρθὸν ξύλον τῆς νεὼς καὶ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *jugum*, vel *tela jugalis* Catoni. Ἱστοπόδη etiam dicebatur. *Heſychius*: ἱστοπόδη ξύλον ὀρθὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ᾧ προσδίδοται ὁ ἱστός. Latinis dicta ea ligna *pedes telæ*. Gloſſæ: *pedes telæ*, ἱστόποδες. Dionyſius, in Baſſaricis, de Dardania urbe Indiæ, in qua mulieres, intra unum diem detexebant:

Ἣν ῥα Δαρδανίην ναῖον πόλιν εὐρυάγυιαν,
Ἔνθα δὲ πέπλα γυναῖκες Ἀθηναίης ἰότητι
Αὐτῆμαρ κερκίδεσσιν, ἐφ' ἱστοπόδων τανύσαντο,
Αὐτῆμαρ δ' ἔτεμόν τε καὶ ἐξ ἱστῶν ἐρύσαντο:

Uno die, ſtamen in tela jugali extenderunt, detexuerunt & deſecuerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telæ pedes erigere & jugum iis imponere, quod *Ovidius telam jugo jungere* dixit, *Heſiodus* ἱστὸν στήσασθαι. Deinde ſtamina telæ, vel jugo telæ adnectere, quod *telam ſtamine intendere* dixit *Ovidius*, & *ſtamen telâ ſuſpendere*. Græci στήμονα στῆσαι, atque inde etymologia τοῦ στήμονος & *ſtaminis*. Græcis enim στήμων ἀπὸ τοῦ στῆσαι, quòd in tela ſtaret. Doricè στάμων, Latinè *ſtamen*. ut τέρμων, *termen*, & ſimilia. Attici dicebant προσφορεῖσθαι, cùm telam ſtamine intendebant. *Pollux*: στῆσαι τὸν στήμονα, ἢ τὰ στημόνια, καὶ προσφορεῖσθαι. *Heſychius*: προσφορεῖσθαι τὸ ταῖς διαζομέναις τὸν στήμονα παραδιδόναι. *Heſiodus* προβάλλεσθαι hoc idem dixit:

Ἱστὸν δὲ στήσασα προβάλληται μέγα ἔργον.

Hæc *Cl. Salmaſius* ad *Julii Capitolini* Pertinacem p. 127. quæ vera ſunt, quamquam ex memoria malè *Heſiodi* verſum profert. *Clericus.*

779. Προβάλλοιτό τε ἔργον] Inſtituat opus. *Gnietus.*

780. Μηνὸς

Μηνὸς δ' ἱσταμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή· κούρῃ δ' οὐ σύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ', οὔτ' ἄρ γάμου ἀντιβολῆσαι.
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃσι γενέσθαι
Ἄρμενος, ἀλλ' ἐρίφους τάμνειν καὶ πώεα μήλων·
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἤπιον ἦμαρ.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, φιλέοι δέ τε κέρτομα βάζειν,
Ψεύδεά θ', αἱμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν, οὐρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέῳ ἤματι, ἵστορα φῶτα
Γείνασθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστίν.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κούρῃ δέ τε τετρὰς

780. *Μηνὸς δ' ἱσταμένου*] Poſterioribus temporibus, *ἱστάμενος μηνὸς* ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; ſequens decas tribuebatur *μεσοῦντι μηνί*. Vide *Julium Pollucem* Lib. I. C. VII. §. 5. Sed *Heſiodi* ævo, ad vigeſimum diem menſis erat *ἱστάμενος*. Vide ℣. 798. *Clericus.*

781. *Ἐνθρέψασθαι ἀρίστη*] Scribe *ἐκτρέψασθαι*. ab *ἐκτρέφειν*. *Guietus.*

782. *Ἕκτη δ' ἡ μέσση*] Hoc eſt, *ἕκτη μεσοῦντος, ἕκτη ἐπὶ δέκα*. *Idem.* Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, ubi dicit *Heſiodum* vocare *μέσην* decimam quintam, cùm ſic vocet omnes dies ſecundi *δεχημέρου*. *Μετὰ τὴν* I, inquit, *Ἡσίοδος μὲν* E, *τὴν μέσην φησί*: *poſt decimam Heſiodus quintam vocat mediam.* *Clericus.*

785. *Ἡ πρώτη ἕκτη*] Verè & primò ſexta. *Guietus.*

785. *Ἡ πρώτη ἕκτη*] Hoc eſt, ſextus dies primæ decadis, ſeu *μηνὸς ἱσταμένου*. *Clericus.*

791. *Οὐρῆας δὲ*] Subintellige *ταμνέμεν*. *Guietus.*

792. *Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ* Hoc eſt, vigeſima menſis æſtivi. ſubintellige *ἤματος ἐκπλείου* *Πλέῳ ἤματι*] Largo, æſtivo, ut ſuprà *ἤματος ἐκπλείου*. *Idem.*

792] *Πλέῳ ἤματι*] Hoc eſt, cùm nihil deeſt plenæ luci, orto ſole, eóque etiamnum ſupra horizontem verſante. Vide ad ℣. 778. *Clericus.*

792. *Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ*] Nimiùm hîc nos fruſtrantur Interpretes. Itaque quamvis hæc rejicere poteramus in notas noſtras, ad ipſos, hîc tamen monere viſum. *Εἰκὰς* in menſe multiplex eſt. *μεγάλη*

Menſis autem inchoati decimotertio caveto
Sementem facere incipias: plantis verò inſerendis optimus eſt.
Sextus verò medius valdè incommodus eſt plantis:
Viriparus bonus: puellæ verò non utilis eſt,
Neque gigendæ primùm, nec nuptui collocandæ.
Nec primus quidem ſextus puellæ gignendæ
Aptus eſt, ſed hœdis caſtrandis & gregibus ovium:
Stabulóque circumſepiendo paſtorali benignus dies eſt.
Bonus verò viriparus, amátque convitia loqui,
Mendaciáque, & blandos ſermones, & occulta colloquia.
Menſis verò octavo caprum & bovem mugientem
Caſtrato, mulos autem duodecimo laborioſos.
Viceſimo verò in magno, pleno die, prudentem virum
Generato: valdè enim animo ſapiens eſt.
Bonus autem viriparus decimus, puellæ verò & quartus

γάλη dicitur poſtrema, reſpectu priorum. Atque hæc eſt cauſa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνην ἄγειν εἰκάδας. Ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας. Non benè intellexit locum illum Græcus Interpres. Quæritur enim cur cùm τῇ τριακάδι finis ſit plerumque lunæ & menſis, cùm τῇ τριακάδι ſit ſatisfaciendum fœneratoribus, miſer tamen Strepſiades περὶ τῶν εἰκάδων agat. Atque hîc Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀπροσδιόνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cùm plures ſint. Ἡ μεγάλη εἰκὰς ultima eſt menſis Veterum. Eſt autem dies illa, quæ vigeſimarum ultima eſt: μεγάλη enim eſt ἡ ὑστάτη quæ τὴν ἕνην καὶ νέαν præcedit. Obſervant enim Veteres, etiam Athenienſes ante Solonem, ἄχει τριακάδος μόνον τὸν μῆνα ἠριθμηκέναι. Εἰκὰς μεγάλη, eſt Pridie Calendarum: nona & vigeſima. At Interpres Ariſtophanis ἡ μεγάλη εἰκὰς, inquit, ἀπὸ εἰκοστῆς πρώτης, ἕως εἰκοστῆς ἐνάτης τοῦ φθίνοντος. Ita totum tempus à XXI. uſque ad XXIX. μεγάλη εἰκὰς eſſet. Sed hîc, ut diximus, terminus illius temporis intelligitur, quæ eſt viceſima & nona. Quàm nugentur Interpretes, qui πλέον ἦμαρ idem cum εἰκάδι μεγάλῃ eſſe putant, in notis ad ipſos oſtendimus: ex quibus reliqua petenda quæ ad Heſiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hîc prætermittimus, ad Interpretes olim notavimus. *Heinſius.*

794. Κύρη δὲ πετρὰς] Scribe: κύρη δέ τε τετρὰς. an ſcribendum κύρη δὲ τετάρτη μέσση; placet. ſic ſuprà ἕκτη μέσση. ἡ ποταμεσοκαιδεκάτη, ut ſuprà ἡ ἕκτη μέσση. *Guietus.*

794. Τετρὰς μέσση] Hoc eſt, quartus dies τοῦ μεσοῦντος μηνός. *Clericus.*

Μέσσῃ. τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα, καὶ οὐρῆας ταλαεργοὺς
Πρηΰνειν, ἐπὶ χεῖρα τιθείς· πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετράδ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσταμένου τε,
Ἄλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ,
Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄριστοι.
Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι· ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
Ὅρκον τιννυμένας· τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα ἐϋτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν· ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νήϊά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.

---

798. *Φθίνοντος ἱσταμένου τε*] Ergo nulla mentio fiebat τοῦ *μεσοῦντος*. Vide ad ỿ. 780. *Clericus.*

798. *Τετράδ' φθίνοντος θ' ἱσταμένου τε*] Τὴν δ. καὶ τὴν κ. δ. *Guietus.*

799. *Ἄλγεα θυμοβορεῖν*] Omnes, nempe, dies fauſti erant hilariter tranſigendi, ne diei fauſtitas ominosâ triſtitiâ corrumperetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, *Heſiodo* auctore, quarto, decimo quarto, & vigeſimo quarto, conviviis ac compotationibus triſtitiam & curas animo pellere. Miror hunc ſenſum fugiſſe *Plutarchum* & Græcos alios Interpretes. *Clericus.*

799 *Ἄλγεα θυμοβορεῖν*] An? *θυμοβορῆ*, pro *θυμοβόρα*. *θυμοβορὴς* pro *θυμοβόρος*. *ἀλεύασθαι δεῖ τὰς τετράδας ἄλγεα θυμοβορῆ. παράθεσις. τετελεσμένον ἦμαρ*] Subintellige *ἡ τετράς*. *τετελεσμένον* an religioſum? Heſych. *τετελεσμένον, μεμυημένον.* Guietus.

801. *Οἰωνοὺς κρίνας*] Vide Tzetzem. *Guietus.*

804. *Ὅρκον τιννυμένας*] *Τὴν ἐπιορκίαν.* *Guietus.*

804 *Ὅρκον τιννυμένας*] Scripſimus in verſione *Horcum*, ut hoc Numen ab Orco, hoc eſt, Plutone ſecerneretur; nam perperam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem eſſe Eridis filium, quod de *Horco* hic habet *Heſiodus*. Alibi Deum jurisjurandi præſidem diximus Vide not. ad ỿ 219. *Clericus.*

805. *Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ*] Decimo ſeptimo. Vide ỿ. 794. Cùm ſic dividerent menſem in tres decadas, mirum eſt ſecundæ decadi, *Heſiodi* tempore, non fuiſſe nomen. Vide not. ad ỿ. 780. *Clericus.*

805. *Μέσ-*

Medius. hoc verò & oves, & pedes flectentes camuros boves,
Et canem aſperis dentibus, muloſque laborioſos
Cicurato, manum imponens. Teneto verò memoriâ
Quarto die ut vites finientis & inchoantis menſis
Doloribus conficere animum. valdè hic ſacer eſt.
Quarto autem menſis uxorem domum ducito,
Obſervatis avibus, quæ ad hanc rem ſunt optima.
Quintos verò evitato: quia noxii ſunt & graves.
In quinto enim aiunt Furias obambulare,
Horcum vindicantes: quem Eris in perniciem peperit perjurorum.
Medius verò ſeptimus Cereris ſacrum munus
Diligenter inſpiciens benè æquata in area
Ventilato: arborúmque ſector incidito cubicularia ligna,
Navalidque ligna multa, & quæ navibus congrua ſunt.
Quarto verò incipito naves compingere tenues.

---

805. Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Τῇ δὲ μεσοῦντος ἑβδομάτῃ. *Guietus.*

806. Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα] Diligenter obſervans τὴν 13. ſcilicet an aream? Εὐτροχάλῳ] Id eſt, λείᾳ. *Idem.*

806. Ὀπιπτεύοντα] Vide de hac voce adnotata ad ℣. 29. *Clericus.*

807. Βάλλειν] Θεάζ, σφαιρίζειν, ventilare. *Guietus.*

808. Τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται] Apta, commoda navibus faciendis. *Idem.*

809. Πήγνυσθαι ἀραιάς] Scribe, πήγνυσθ' ἀραιάς. ſuprà ἄρχεσθ' ἀμητοῦ. compingere tenues, non craſſas. vulgò *biantes*. Homer. λάψοντες γλώσσῃσι ἀραιῇσιν, hoc eſt, λεπταῖς tenuibus. *Idem.*

809. Ἀραιάς] Meritò improbat *Guietus* verti hîc *biantes*, nam *biantes* naves dicuntur quæ tempeſtate, aut illiſione fractæ aquam per rimas admittunt. *Tenues* vertimus, quòd tenues ſint navium parietes, cùm ea ſit frequens vocis ἀραιὰ ſignificatio. Fortè etiam *leves* potuiſſemus vertere, ut fluctuantes inſulæ dicuntur νῆσοι ἀραιαί, ut habet *Euſtathius* ad Iliad. pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus* de Inſula Delo, Hymno in Delum ℣. 191.

Ἔστι διειδομένη τις ἐν ὕδασι νῆσος ἀραιή,
Πλαζομένη πελάγεσσι.

Eſt nota quadam in aqua Inſula levis, errans per maria. Ad quem locum, conſule virum doctiſſimum *Ezech. Spanhemium.* Clericus.

Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπιδείελα λώϊον ἦμαρ
Πρωτίστη δ' εἰνὰς πανατήμων ἀνθρώποισιν.
Ἐσθλὴ μὲν γάρ θ' ἥδε φυτευέμεν, ἠδὲ γενέσθαι,
Ἀνέρι τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ οὔποτε πάγκακον ἦμαρ.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι, τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἄρξασθαί τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
Νῆα πολυκλήϊδα θοὴν εἰς οἴνοπα πόντον.
Εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.
Τετράδι δ' οἶγε πίθον. περὶ πάντων ἱερὸν ἦμαρ
Μηστήη· παῦροι δ' αὖ μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην,
Ἠοῦς γινομένης· ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.
Αἵδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μετάδουποι, ἀκήριοι, οὔτι φέρουσαι.
Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.

---

810. *Εἰνὰς δὲ μέσση*] Poſtea meminit *πρωτίστης εἰνάδος*, & *τρισεινάδος*, unde liquet tres *εἰνάδας* aut enneadas in menſe fuiſſe. *Clericus.*

810. *Ἐπιδείελα λώϊον ἦμαρ*] *Ἐπιῤῥηματικῶς. μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐπὶ τῆς δείλης. ἐπὶ τῆς δείλης.* Guietus.

812. *Ἐσθλὴ μὲν γάρ τ' ἥδε*] An? *ἡ δε.* placet. *Idem.*

814. *Τρισεινάδα*] Viceſimam ſeptimam intelligo, Interpretes vigeſimam non[a]m exponunt. *Idem.* Fallitur. Vide ✝. 810.

815. *Ἄρξασθαί τε πίθου*] *Percer un tonneau.* ſup. lib. α ἔργ. *ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι. ἐπὶ ζυγὸν θεῖναι.* ordo *ζυγὸν θεῖναι ἐπὶ αὐχένα.* *Idem.*

817. *Εἰς οἴνοπα πόντον*] Purpureum. *Idem.* Imò, *nigrum.*

818. *Ἀληθέα κικλήσκουσι*] An? dicunt, enunciant. Interpres *γινώσκουσι.* ſi ſcribendum videtur. *τῇ τρισεινάδι.* ſcilicet. Nam à ſuperioribus pendet hic verſus. *Idem.*

818. *Ἀληθέα*] Hoc eſt, cui prorſus fidere queas, ſi vera ſit hæc lectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem *πάγκακον*, ſed nec *πάγκαλον* dicebant, verùm dubium & incertum; quo, nempe, ſuſcepta interdum benè, interdum malè ſuccederent. *Clericus.*

820. *Μέσση*] Subintellige *τετράς. Μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην.*] *Τὴν τετάρτην μετ' εἰκάδα.* hoc eſt, *τὴν εἰκοστὴν τετάρτην.* Aliter Interpretes. *ἀρίστην εἶναι* poſt *τὴν εἰκάδα.* Guietus.

821. *Ἠοῦς γινομένης*] Mane, ab aurora uſque ad meridiem. *Idem.*

822. *Μετάδουποι*] Intercidens, inter alias cadens, *παρεμπίπτων.* Sic Interpretes. An? *μετάδουπος*, caſſus, irritus, à ſonitu qui notat inanitatem.

Nonus autem medius pomeridianus melior dies.
Primus verò nonus prorſus innoxius hominibus.
Bonus ſiquidem eſt ad plantandum, & ad generandum,
Tam viro quàm mulieri: nec unquam prorſus malus dies.
Sed pauci rurſus ſciunt tertium nonum menſis optimum
Relinendis doliis, & ad jugum collo imponendum
Bobus & mulis & equis celeribus.
Navem multa tranſtra habentem celerem in nigrum pontum
Deducito. Sed pauci veracem dicunt.
Quarto verò aperi dolium. præ omnibus ſacer dies eſt
Medius: pauci verò poſt viceſimum menſis optimum,
Aurorâ oriente. pomeridianus verò eſt deterior.
Et hi quidem dies ſunt hominibus magno commodo.
Ceteri autem intercidentes ſunt, nihil ſignificantes, nihil ferentes.
Sed alius alium laudat, pauci verò norunt.

---

nitatem. *μεταδούπιοι, κεναὶ*, vacuæ, caſſæ, irritæ, nihil fati ſignificantes. Metaphora à vaſis vacuis, nucibus caſſis & ſimilibus, quæ ſonitu vacuitatem produnt. placet. *ἀκήριοι* verò ſunt *ἄκηροι, κῆρα οὐκ ἔχουσαι*, nihil fati notantes. *Ἀκήριος κηρὶ* non obnoxius. *Idem.*

824. *Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ*] Videtur *Plutarchus*, in Commentario ad *Heſiodi* Opera & Dies, ex quo multa Græci Interpretes ſubinde Scholiis ſuis adſpergunt, egiſſe de hac quæſtione, utrum ſint alii dies fauſti, alii verò infauſti. Certè in vita Camilli, memoratâ Allienſi clade, ita porrò pergit: *περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴ τι χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴ τι μὴ, Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται: de diebus nefaſtis habendine ſint quidam néche, & an rectè Heſiodum, qui alios bonos, alios ſtatuit malos, quaſi ignoret cujuſvis diei eamdem eſſe naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco diſputavimus.* Poſtea recenſet exempla dierum, quibus non ſemel clades accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis ullum certum conſectarium duci poſſe, contraria profert, hiſce verbis: *Ῥωμαῖοι τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρότερον μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μετὰ Κηπίωνος ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὕστερον δὲ Λουκούλλου στρατηγοῦντος Ἀρμενίους καὶ Τιγράνην ἐνίκησαν. Ἄτταλος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπήϊος Μάγνος ἐν τοῖς αὐτῶν γενεθλίοις ἀπέθανον. καὶ ὅλως ἐστὶ πολλοὺς ἐπ' ἀμφότερα ταῖς αὐταῖς χρησαμένους ἀποδεῖξαι περιόδοις: Eodem die Romani priùs, duce Cæpione, à Cimbris caſtris exuti ſunt; poſtea verò ductu Luculli Armenios & Tigranem vicerunt. Attalus autem Rex & Pompeius Magnus natalitiis ſuis mortui ſunt. Paucis ut dicam, multos poſſim oſtendere qui in utramque*

Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.]
Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὃς τάδε πάντα]
Εἰδὼς ἐργάζηται, ἀναίτιος ἀθανάτοισιν,
Ὄρνιθας κρίνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

ΤΕΛΟΣ.

---

partem iiſdem uſi ſunt temporum periodis. Hæc cùm ita ſint, credibile eſt *Plutarchum* probaſſe caſtigationem *Heracliti*, ſi modò ſibi conſtitit; adeóque judicaſſe Poëtam non fuiſſe recenſendum inter *paucos qui ſcirent* ſingulorum dierum fata, quibus ſe accenſeri voluit, ſed inter omnes omnino mortales, quibus nihil ſimile compertum eſt. Quis enim non videt anilia eſſe & vana omnia, quæ hîc habentur? *Clericus.*

827. Ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισι] Hoc eſt, nihil inconſultis & invitis Diis aggreditur. *Guietus.*

Verſu ult. Ὑπερβασίας ἀλεείνων] Non ſunt intelligendæ omnes ὑπερβασίαι, ſed eæ demum, quæ committuntur contra auſpiciorum diſciplinam, ut verba proximè antecedentia ſuadent. Ὑπερβασίαι enim dicuntur quævis delicta, quibus modum & limites à Ratione poſitos tranſilimus.

Interdum noverca eſt dies, interdum mater.
De his beatúſque & felix, qui hæc omnia
Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Auguria obſervans, & delicta evitans.

F I N I S.

---

tranſilimus. *Heſychius:* Ὑπέρβασις, ὕβρις, ἀδικία, κόρος, μαρτυρία (nempe, ψευδὴς, niſi ſit hîc mendum) ὑπερηφανία, παράβασις ὅρκων. Ὑπερβασίης, ἀδικίας, ὑπερηφανίας. Phocylides:

> Ἀγρῦ γείτονος ὄντος ἀπόσχεο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῇς·
> Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Ab agro vicino abſtine, neque tranſilias (terminos) *omnium optimus eſt modus, tranſgreſſiones verò ſunt noxia.* Idem:

> Μέτρῳ μὲν φαγέειν καὶ πίνειν, μυθολογεῖν τε
> Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεεινή.

Cum modo edito, & bibito, & loquitor. Omnium optimus eſt modus, trangreſſio verò vitanda. Qua in ſententia, longè ſaluberrima, deſinimus, modum tandem hiſce commentationibus noſtris imponentes, ut ad alia graviora redeamus. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ.

Ex Euſtathio.

Οὐρανίη δ᾽ ἄρ᾽ ἔτικτε Λίνον πολυήρατον υἱὸν,
Ὃν δὴ ὅσοι βροτοί εἰσιν ἀοιδοὶ καὶ κιθαρισταὶ
Πάντες μὲν θρηνοῦσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖς τε
Ἀρχόμενοι δὲ Λίνον καὶ λήγοντες καλέουσι.

---

1. Λίνον] *Euſtathius* hos verſus habet ad Iliad. Σ. 570. pag. Edit. Rom. 116·. ubi illuſtrantur. Dignum eſt notatu, in Phœnicia Lingua, לין *lin* ſignificare *ejulatum*, *gemitum*; quod nomen ei impoſitum eſt, ob luctum quo eum diſcipuli proſequuti ſunt, ut oſtendit in hiſce verſibus *Heſiodus*. Vixit Linus iis temporibus, quibus Lingua & Litteræ Phœniciæ in Græcia vigebant. *Diodorus Siculus* Bibliothecæ Lib. III. prodidit ex *Dionyſio Mythologo*, πρῶτον εὑρετὴν γενέσθαι Λίνον ῥυθμῶν καὶ μέλους· ἔτι δὲ Κάδμου κομίσαντος ἐκ Φοινίκης τὰ καλούμενα γράμματα, πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον, καὶ τὰς προσηγορίας ἑκάστῳ τάξαι, καὶ τοὺς χαρακτῆρας διατυπῶσαι, κοινῇ μὲν οὖν τὰ γράμματα Φοινίκεια κληθῆναι, διὰ τὸ παρὰ τοὺς Ἕλληνας ἐκ Φοινίκων μετενεχθῆναι διὰ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτων χρησαμένων τοῖς μετατεθεῖσι χαρακτῆρσι Πελασγικὰ προσαγορευθῆναι. τὸν δὲ Λίνον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελῳδίᾳ θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν πολλούς, ἐπιφανεστάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θάμυριν καὶ Ὀρφέα. τούτων δὲ τὸν Ἡρακλέα κιθαρίζειν μανθάνοντα, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βραδυτῆτα μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν μάθησιν· ἔπειθ᾽ ὑπὸ τοῦ Λίνου πληγαῖς ἐπιτιμηθέντα ὀργισθῆναι, καὶ τῇ κιθάρᾳ τὸν διδάσκαλον πατάξαντα ἀποκτεῖναι: *Linum, apud Græcos, primum inventorem rythmorum & melodiæ fuiſſe; præterea cùm Cadmus attuliſſet ex Phœnicia litteras, ut dicuntur, primum eas tranſtuliſſe in Græcam Linguam, & nomina ſingulis impoſuiſſe & characteres formaſſe. Vulgò igitur litteras Phœnicias dici, quòd ad Græcos à Phœnicibus tranſlata ſint; cùm verò Pelaſgi primi uſi eſſent mutatis characteribus, Pelaſgicas eſſe vocatas. Linum autem poëticâ & cantu mirabilem, multos habuiſſe diſcipulos, ſed tres illuſtriſſimos,*

HESIODI

FRAGMENTA.

Ex Euſtathio.

URania peperit Linum amabilem filium,
Quem quotquot ſunt homines cantores & fidicines,
Omnes lugent in conviviis & choris,
Incipientéſque Linum & deſinentes vocant.

ſimos, Herculem, Thamyrin & Orpheum; ex hiſce, Herculem, cùm diſceret canere cytharâ, ingeniíque tarditate diſciplinam non caperet, deinde à Lino plagis caſtigatum in iram erupiſſe, citharáque percuſſum magiſtrum occidiſſe. Poſtea ex eodem narrat, Λῖνον τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τοῦ πρώτου Διονύσου πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας, ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. *Linum litteris Pelaſgicis cùm conſcripſiſſet primi Dionyſii res geſtas, & alias mythologias, reliquiſſe eas in commentariis.* Hæc paullò pluribus exſcripſimus, non tantùm ut liqueret nos non temerè è Phœnicia Lingua deducere nomen Lini, ſed etiam ut quæ de Lino feruntur hîc exſtarent. Si hæc ſciviſſet aut in animum revocaſſet *Herodotus*, minimè miratus fuiſſet *Linum* vocatam lugubrem cantilenam, apud Ægyptios alióſque vicinos populos. Verba ejus ſunt Lib. II. c. 79. quæ proferemus, quia & quæ diximus firmant & lucem *Heſiodi* loco fœnerantur: Τοῖσι δὲ πολλὰ ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἕν ἐστι Λῖνος, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ αὐτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωϋμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τ᾽ οὔνομα: *Quibus* (Ægyptiis) *cùm alia ſint egregia inſtituta, tum verò etiam eſt Linus, cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata; qua varium quidem, pro ſingularum gentium differentia, nomen habet; ſed quam convenit eamdem eſſe quam Græci, Linum vocantes, canunt; ita ut cùm alia multa, quæ ſunt in Ægypto, tum etiam illud admirer unde Lini deſumſerit nomen.* Nimirum, ſic vocabatur

Ex Eodem.

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ κατέκλα·
Ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάεσκε πόδεσσι.

Ex Eodem.

——— ἕνεκα Νύμφην
Εὐρέμενος ἵλεων μίχθη ἐρατῇ φιλότητι.

Ex Eodem.

Ἐν δὴ Ὑρίῃ Βοιωτίῃ ἔτρεφε κούρην.

Ex Eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῆφι κατὰ κρύος αἰνὸν ἔχευεν.
Ἄλφος γὰρ χρόα πάντα κατέσχεθεν. ἐν δέ νυ χαῖται
Ἔρρεον ἐκ κεφαλέων. ψίλωτο δὲ καλὰ κάρηνα.

Ex Eodem.

Ὅς τε Λιλαίηθεν προχέει καλίρροον ὕδωρ.

Ex Eodem.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐΰζωνος Πολυκάστη
Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο
Περσέπολιν μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Ex eodem ad Iliad. B.

Νέστωρ οἶος ἄλυξεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

---

batur lugubris hymnus in Ægyptia Lingua, quemadmodum in Phœnicia; cum qua multa communia vocabula habuit. Eodem nomine ſimilis hymnus vocabatur, apud Græcos, in honorem antiquiſſimi Poëtæ eadem de ratione. Lugubrem autem fuiſſe hymnum, apud Ægyptios, oſtendit in ſequentibus *Herodotus*, quamvis in eo falli videatur, quòd putet *Linum*, apud eos, nomen viri fuiſſe, qui aliter *Maneros* diceretur, cùm ſit nomen hymni in laudem Manerotis. Hymni, qui diceretur *Linus*, meminit etiam *Euſtathius* loco laudato. *Clericus.*

5. Ἄκρον] Eſt imitatio *Homeri* Iliad. Υ, 227. ubi de equabus ſuis Æneas:

Ἄκρων ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέον, οὐδὲ κατέκλων.

Similes aut majores hyperbolas, de celeritate Camillæ, habet *Virgilius* Æneïd. VII. ſub finem, quas vix defendi poſſe putavit *Henr. Stephanus*, in Diſſert. de Criticis Veteribus. *Clericus.*

9. Ὑρίῃ] Regio eſt prope Aulidem, de qua vide *Stephanum*, qui ad hunc Heſiodi verſum reſpicit. Eum habet *Euſtathius* ad Iliad. B, 496. pag. 264. *Clericus.*

11. Ἄλ-

Ex Eodem.

Per ſummum ſpicarum fructum cucurrit, neque rupit,
Sed in acutis ariſtis curſitavit pedibus.

Ex Eodem.

——— *propterea Nympham*
Cùm inveniſſet faventem, miſtus eſt amabili concubitu.

Ex Eodem.

In divina Hyria Bœotia nutrivit puellam.

Ex Eodem.

Etenim eorum capitibus effudit frigus grave,
Vitiligo enim cutem omnem tenuit, capilli verò
Defluebant ex capitibus, & decalvabantur pulcra capita.

Ex Eodem.

Quique ex Lilæa profundit pulcrè fluentem aquam.

Ex Eodem.

Telemacho verò peperit benè cincta Polycaſta,
Neſtoris minima natu filia Nelidæ,
Perſepolin, miſta per auream Venerem.

Ex Eodem.

Neſtor ſolus vitavit in florida Gereno.

---

11. Ἄλφος] Quod morbi genus ſit docebit *Celſus* Lib. V. c. 28. §. 19. Optandum eſſet eos, qui primi fragmenta hæc *Heſiodi* collegerunt, notaſſe non tantùm nomina Scriptorum in quibus ea invenerant, ſed etiam loca; hoc eſt, libros, capita, paginas, verſus &c. ut videremus quâ occaſione prolata & an rectè exſcripta ſint. Nunc otioſum eſſe oporteat eum, qui ea quærere aggrediatur, & multum laborem poſſe in caſſum ſuſcipere, quod nobis non vacat. *Clericus.*

13. Οἵ τε Λιλαίηθεν] *Euſtathius* hunc locum profert pag. 275. ubi ſermonem habet de Cephiſſo fluvio, ad Iliad. B, 523. *Clericus.*

17. Νέστωρ] Hoc fragmentum in Heinſianis Editionibus, aliiſque ex iis propagatis, legebatur inferiùs, inter fragmenta ex *Stephano* collecta. Hîc verò adſcripſerat, ad oram codicis, ex *Euſtathio* deſumtum, doctiſſimus *Gravius*, quaſi omiſſum. Itaque hîc reliquimus, cùm non multùm intereſſet ubi legeretur, modò ne repeteretur, aut omitteretur. Exſtat autem apud *Stephanum* in voce *Gerenia*, qui ex primo Catalogo hæc profert, & apud *Euſtathium* pag. 231. Ed. Romanæ. De hac hiſtoria vide *Apollodorum* Lib. I. Cap. IX. §. 9. *Clericus.*

21. Καὶ

Ibidem.

Κτεῖνε δὲ Νηλῆος ταλασίφρονας υἱέας ἐσθλοὺς
Ἕνδεκα, δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ
Ξεῖνος ἐὼν ἐτύχησε παρ᾽ ἱπποδαμοῖσι Γερήνοις.

Ex Strabone.

Καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν Ἑρμάων ἀκάκητα
Γείνατο, καὶ Θρονίη κούρη Βήλοιο ἄνακτος.

Ex Eodem.

Υἱέες ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
Ὅν ποτε τίκτε Πελασγός.

Ex Eodem.

Ἤτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,
Τούς ῥά ποτε Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Λεκτοὺς ἐκ γαίης Ἀλέας πόρε Δευκαλίωνι.

---

21. Καὶ κούρη Ἀράβοιο] Antea legebatur Ἀράβου & τλὼ, quæ, ut rectè *Iſaac. Caſaubonus* ad pag. 29. Lib. I. *Strabonis*, monſtroſa eſt lectio, quippe quæ duos patres eidem filiæ, duos maritos eidem uxori affingit. *Clericus*.

Ibid. Ἑρμάων] Nomen hoc à Poëtis æquè tribuitur Mercurio ac Ἑρμῆς, ut animadvertit *Caſaubonus*, qui protulit hunc verſum *Moſchi*:

Ὡς χέλυν Ἑρμάων, κιθάρην ὡς αἰδὺς Ἀπόλλων.

Quod ille notat, contra Interpretem Latinum *Strabonis*, qui fruſtrà emendare conatus erat locum *Heſiodi*. Idem.

Ibid. Ἀκάκητα] Hoc eſt, Epithetum Mercurii. *Homerus* Iliad. Π, 185.

——— περιλέξατο λάθρῃ
Ἑρμείας ἀκάκητα.

Concubuit clam Mercurius innoxius. Blandiebantur tamen Poëtæ Mercurio, cùm *innoxium* vocabant Deum furum, mercatorum, oratorum &c. & cujus nequitiam ceteroqui celebrabant. Vide Hymnum in Mercurium inter Homericos, & Dialogos Deorum *Luciani*. Ceterùm notare debuerant collectores fragmentorum *Heſiodi* locum hunc proferri, ex ejus *Catalogo*. Idem.

23. Υἱέες] Hoc fragmentum habet *Strabo* Lib. V. p. 153. ubi agit de Pelaſgis, de quibus etiam non inutilia dicenda haberemus, ſi hîc ea res ageretur. *Clericus*.

25. Ἤτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων] Hic locus exſtat, apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 222. & pro Ἀλέας, ut edidit *Heinſius*, habet αἰλέας,

Ibidem.

Occidit Nelei laboris ferentes filios fortes
Undecim, duodecimus verò Gerenius eques Neſtor,
Peregrinus evaſit, apud Gerenios equitandi peritos.

Ex Strabone.

Et filiam Arabi, quem Mercurius innoxius
Genuit & Thronia filia Beli Regis.

Ex Eodem.

Filii nati ſunt Lycaonis, Diis ſimilis,
Quem olim genuerat Pelaſgus.

Ex Eodem.

Certè enim Locrus Lelegon præerat, populis,
Quos olim Saturnius Jupiter immortalia conſilia agitans
Electos ex terra Aleas dederat Deucalioni.

αἰλίως, quod ſuſpectum mendi meritò habet *Iſ. Caſaubonus*. At *Claud. Salmaſius* aliter hunc locum legebat atque interpretabatur ad *Solinum* pag. 103. Ed. Ultrajectinæ: „De Locris, inquit, quòd Lele„ges olim dicti ſint fidem facere poſſunt hi verſus *Heſiodi*, qui ex„ſtant apud *Strabonem*, qui interpretatur: τῇ γὰρ ἐτυμολογίᾳ τὸ συλ„λεκτοὺς γεγονέναι τινὰς ἐκ παλαιοῦ αἰνίττεσθαί μοι δοκεῖ: *ipsâ etymologiâ* „*obſcurè mihi indicare videtur fuiſſe quoſdam olim collectitios.* Sic λεκ„τοὺς accepit, apud *Heſiodum*, ἀντὶ τῶν συλλεκτῶν καὶ μιγάδων, *pro col*„*lectitiis & miſtis.* Tales enim Leleges fuere, qui & errones varia „Græciæ tenuere loca. Sed hîc non eſt Poëtæ ſenſus. Λέλεγας, „quaſi λογάδας & λεκτοὺς dictos cenſet, qui ex electis & eximiis lapi„dibus, quos Deucalion jaciebat, nati ſunt. Ita igitur legendum „in ultimo verſu:

„ Λεκτοὺς ἐκ γαίης λαοὺς πόρε Δευκαλίωνι.

„ Et Λέλεγας λαοὺς interpretatur λεκτοὺς λαούς, *lectos populos. Heſychius*: „ Λεκτοί, αἱρετοί. Idem: Λογάδες, οἱ ἐπίλεκτοι. Legi etiam poſſet

„ Λεκτοὺς ἐκ γαίης λάαν πόρε Δευκαλίωνι.

„ Quod & verius exiſtimo. Λαοὺς autem idem *Heſiodus* ἀπὸ τῶν λάων „ lapidibus, quos reformando generi humano poſt tergum jaciebat „ Deucalion, ſcribit appellatos. Ex præcipuis & egregiis formatos „ vult τοὺς Λέλεγας, atque inde dictos. Hæc vir ſummus, eruditè & feliciter, ut innumera alia. Poſſimus ex Phœnicia Lingua oſtendere originem nominis *Lelegum*, ita ut dicti ſint à לח *leahh*, quod *viride* ſonat, reduplicatis radicalibus, quia Leleges errones ſeu Nomades erant, qui *viridia paſcua* ſectabantur. *Clericus.*

28. Ὤκει

Ex Eodem.

Ὤκεε δ' Ὠλενίην πέτρην ποταμοῖο παρ' ὄχθαις
Εὐρεῖος Πείροιο.

Ex Eodem.

Ἐξ ὧν οὔρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο,
Καὶ γένος οὐτιδανῶν Σατύρων ἀμηχανοεργῶν,
Κούρητές τε θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες.

Ex Eodem.

Θαῦμά μ' ἔχει κατὰ θυμὸν, ὅσους ἐρινειὸς ὀλύνθους
Οὗτος ἔχει, μικρός περ ἐὼν, εἴποις ἂν ἀριθμόν.

Reſponſio ex Eodem.

Μυρίοι εἰσὶν ἀριθμὸν, ἀτὰρ μέτρου γε μέδιμνος.
Εἷς δὲ περισσεύει, τὸν ἐπελθέμεν οὐκ ἐδύναιο.
Ὣς φάτο, καί σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἴδετο μέτρου,
Καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπνος θανάτοιο κάλυψε.

Ex Eodem.

Ὅς παρὰ Πανοπίδα ······ Γληκῶνά τ' ἐρυμνὴν,
Καί τε δι' Ὀρχομενοῦ εἰλιγμένος εἶσι, δράκων ὥς.

Ex Eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων.

Ex Eodem.

Αἰθίοπας Λίβυάς τ' ἠδὲ Σκύθας ἱππημολγούς.

---

28. Ὤκεε δ' Ὠλενίην] Eſt apud *Strabonem* Lib. VIII. p. 236. *Clericus.*

30. Ἐξ ὧν] Fragmentum hoc legitur, apud *Strabonem* Lib. X. p. 325. ubi multis agit de Curetibus. *Clericus.*

Ibid. Οὔρειαι νύμφαι] De Nymphis, vide dicta ad Theogoniam vſſ. 187. & 215. *Idem.*

31. Γένος οὐτιδανῶν Σατύρων ἀμηχανοέργων] Nota ſunt ex fabulis libidinoſa facta Satyrorum Nymphis inſidiantium, aut cum Baccho compotantium; ad quorum mores hîc reſpicit *Heſiodus*. Propterea, re meliùs expenſâ, dictos putem Satyros à radice Phœnicia שטר *ſchatar*, quæ, apud Arabes, ſignificat *moleſtum eſſe, malefaciendo laſſare.* Sic tandem defatigatis Nymphis aut mulieribus potiebantur. *Clericus.*

32. Κουρῆτές τε Θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες] Ultimum Epithetum Curetum propemodum mihi perſuadet dictos à Radice Phœnicia כרר *Charar*, unde כרכר *chircher*, quod eſt *ſaltavit*. Nihil inſignius in Curetibus,

Ex Eodem.

Habitavit Oleniam rupem, fluvii ad ripas
Benefluentis Piri.

Ex Eodem.

Ex quibus montanæ Nymphæ ortæ ſunt,
Et genus nequam Satyrorum malorum facinorum auctorum
Curetéſque Dii, ludorum amantes, ſaltatores.

Ex Eodem.

Admiratio animum meum tenet, quî tot caprificus groſſos
Hic habeat, quamvis parvus; dixeris numerum.

Reſponſio ex Eodem.

Decies mille ſunt numero, medimnus ſine menſura,
Unus verò ſupereſt, quem numerare nequiſti.
Sic dixit, & iis verus numerus menſuræ cognitus eſt.
Tum verò Calchantem ſomnus mortis texit.

Ex Eodem.

Qui ad Panopidem . . . & Gleconem munitam
Et qui per Orchomenum circumvolutus it, ut ſerpens.

Ex Eodem.

Galactophagorum in terram, habentium domos in plauſtris.

Ex Eodem.

Æthiopas, Libyáſque & Scythas, qui equas mulgent.

---

retibus, quàm Saltatio, ut docet *Strabo*, loco memorato. Vide etiam quæ de iis congeſſit vir illuſtris & de litteris amœnioribus benè meritus *Ezech. Spanhemius* in *Callimachum* ad Hymn. in Jovem ℣. 52. *Clericus.*

33. Θαῦμα] *Strabo* Lib. XIV. p. 442. ubi Calchas rem quæſiviſſe dicitur à Mopſo filio Mantûs, quæ Tireſiæ filia fuerat. *Clericus.*

35. Μύριοι] Reſponſio eſt Mopſi. *Clericus.*

39. Οἵ τε παρὲ Πανοπῆα] Hoc fragmentum eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 292. ubi de Cephiſſo fluvio loquitur, quem hiſce verbis deſcribit. *Clericus.*

41. Γαλακτοφάγων] Strabo Lib. VII. p. 209. ait *Heſiodum*, ἐν τῇ καλουμένῃ γῆς περιόδῳ ſcripſiſſe Phineum ab Harpyis abductum fuiſſe *in terram lacte viventium* &c. hoc eſt, Getarum, quorum regionem & gentem deſcribit eo loco Geographus. *Clericus.*

42. Αἰθίοπας] Legitur apud *Strabonem* Lib. VII. p. 208. qui aliquot verſus Heſiodi ex Eratoſthene exſcripſerat, ſed quorum ſupereſt tantùm

Ex Eodem.

Δωδώνην φηγόν τε Πελασγῶν ἕδρανον ἦεν.

Apud Eundem, ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη διδύμους ἱεροὺς ναίουσα κολωνοὺς,
Δωτίῳ ἐν πεδίῳ πολυβότρυος ἀντ᾽ Ἀμύροιο,
Νίψατο Βοιβιάδος λίμνης πόδα παρθένος ἀδμής.

Ex Pauſania.

Ὑηττὸς δὲ Μόλουρον Ἀρίσβαντος φίλον υἱὸν
Κτείνας ἐν μεγάροις εὐνῆς ἕνεχ᾽ ἧς ἀλόχοιο,
Οἶκον ἀποπρολιπὼν φεῦγ᾽ Ἄργεος ἱπποβότοιο.
Ἷξεν δ᾽ Ὀρχομενὸν Μινυήιον· καί μιν ὅγ᾽ ἥρως
Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς ἐπιεικές.

Ex Eodem.

Φύλας δ᾽ ὤπυιεν κούρην κλειτοῦ Ἰολάου
Λειπεφίλην. ἦν δ᾽ εἶδος ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.

---

tantùm primus, iſque corruptiſſimus. Pro Λίβυας τε ἠδὲ legitur τε Λιγυσὶ δὲ. *Heinſius* edidit Λιγυὰς, ſed qui meliùs cum Æthiopibus conjungi poſſunt, quàm Libyes? *Clericus.*

43. Δωδώνην] Eſt apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 226. ubi ſermo eſt de Pelaſgis. *Clericus.*

44. Ἢ οἵη διδύμους] Eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 304. & Lib. XIV. p. 445. & apud *Stephanum* in voce Ἄμυρος. *Caſaubonus* legit Διδύμους, quod nomen eſt proprium montis, & pro ἀντ᾽, ἀγχ᾽, hoc eſt, ἄγχι prope; ſed, ut rectè *Berkelius*, in Stephanum, ἀντ᾽ poteſt eſſe pro ἄντα *è regione*. Præterea *Strabo* habet Βοιβιάδος. Non dicit Geographus hos verſus lectos in Eœis, ſed ex primis voculis conjeciſſe videtur hoc *D. Heinſius*. Huc autem transferemus quod habet *Iſaac. Caſaubonus* ad Lib. I. *Strabonis*, p. 29 de hoc opere *Heſiodi* & alio affinis argumenti, qui Catalogus vocabatur. Cùm ergo laudaſſet Geographus Catalogum: „ Videri, inquit, poterat illud opus *He-*
„ *ſiodi* intelligi, quòd Ἠοίην, vel Ἠοίας μεγάλας Græci Scriptores ſo-
„ lent nuncupare. Sed ex Scholiaſte *Apollonii* diſcimus diverſa hæc
„ eſſe opera. Sic enim ille ſcribit in Lib. II. Φησὶ Ἡσίοδος ἐν ταῖς
„ μεγάλαις Ἠοίαις ὅτι Φρίξος τὴν ὁδὸν ἡμίωσεν· ἐν δὲ τῷ γ΄. καταλόγῳ &c.
„ Certum eſt tamen Eœas quoque *Heſiodi* aliud fuiſſe nihil, quàm
„ mulierum præſtantiſſimarum Catalogum. Nam hoc rectè à doctiſ-
„ ſimo viro *Joan. Aurato* eſt animadverſum. Nos etiam poſtea ob-
„ ſervavimus, non *Heſiodum* tantùm ſed & *Soſicratem* Opus eodem
„ ferè indice edidiſſe. Athenæus Lib. XIII. Ἐπείπερ ἡμῖν ἐμποδὼν ἐγέ-
„ νου καταλόγων γυναικῶν ποιημάτων, οὐ κατὰ τοὺς Σωσικράτους τοῦ Φαναγο-

„ ρίτου

Ex Eodem.

Dodonámque, & ad fagum Pelaſgorum ſedem ivit.

Apud Eumdem ex Eoeis.

Aut qualis gemina ſacra incolens juga,
Dotio in campo, è regione racemoſi Amyri,
Abluit, aquâ Bœbeïde, pedem virgo intacta.

Ex Pauſania.

Hyettus verò Molyrum, Ariſbantis carum filium,
Cùm occidiſſet domi, propter concubitum ejus conjugis,
Domo relictâ, fugit Argo equos paſcente,
Venit verò Orchomenum Minyarum, eúmque Heros
Excepit & opum partem largitus eſt, ut æquum erat.

Ex Eodem.

Phylas compreſſit filiam clari Iolai
Lipophilen; erat autem formâ Deabus ſimilis.

„ εἴτε Οἷος ἢ τὸ τῶν γυναικῶν κατάλογον Νικαινέτου τοῦ Σαμίου. Ubi legen„ dum cenſemus Οἷος & de quodam Soſicratis Opere accipiendum, „ cui, ad *Heſiodi* imitationem, titulum fecerat Οἷοι, quòd & ipſe „ ſua exempla omnia, per vocem οἷος, inciperet, ut *Heſiodus* per „ ἢ οἵη. Nam illud quidem dubitari non poteſt, fuiſſe illud Soſicratis „ opus certorum hominum Catalogum. Omnia autem exempla ita „ incepiſſe conjectura eſt, meo judicio, admodum probabilis: Quam „ etiam confirmat, quòd *Timon* quoque in Sillis, idem fecerat &c. Cetera lege apud ipſum Scriptorem. Quæ cùm expenderem diligentiùs, non duxi hîc omittendum, ſi *Scutum Herculis* ſit fragmentum *Oœarum*, in prima voce ἢ οἵη nihil eſſe mutandum. Sed vix intelligo quî poſt longiſſimam digreſſionem, quâ clypeus Herculis; ejúſque certamen cum Cygno deſcribuntur, poſſet Poëta ſequens exemplum ordiri iterum vocibus, ἢ οἵη. *Clericus.*

47. Ὑήττος] Hoc fragmentum eſt apud *Pauſaniam*, in Bœoticis p. 598. qui, cum dubitet an Eœæ ſit Poëma *Heſiodi*, ſic hos verſus prolaturus præfatur: Ὑήττου δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔπη συνθεὶς, ἃς μεγάλας Ἠοίας καλοῦσιν Ἕλληνες: *Hyetti mentionem fecit qui verſus compoſuit, quos Græci vocant magnas Eœas.* De Hyetto vide plura apud *Pauſaniam*. Clericus.

52. Φύλας] Sunt hi verſus apud eumdem Scriptorem, in Bœotiticis, p. 605. Ubi ſub nomine *Heſiodi* non laudat hoc opus. Interpres Pauſaniæ Latinus *Romulus Amaſæus* vocem Ἠοίας p. 599. verterat perabſurdè *Orientalia monumenta*, hîc, non meliùs, *magnas matutinas*. Clericus.

Ἡ δέ οἱ ······ υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν,
Θηρώτ' εἰδος ἰκέλην φαέεσσι σελήνης.
Θηρὼ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα
Γείνατο Χείρωνος κρατερὸν μένος ἱπποδάμοιο.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονος υἱέες ἦμεν,
Νέστωρ τε Χρόμιός τε, Περικλύμενός τ' ἀγέρωχος
Ὄλβιος, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Παντοῖ'· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
Αἰετός· ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο (θαῦμα ἰδέσθαι)
Μύρμηξ. ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα.
Ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα
Παντοῖ', οὐκ ὀνομαστὰ, τά μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε
Βουλῇ Ἀθηναίης.

Ex Eodem.

Θεστάμενος γενεὴν Κλεαδαίμου κυδαλίμοιο.

Ex Eodem.

Εὖθ' οἵγ' ἀρχέθεν * Αἰνηΐῳ ὑψιμέδοντι.

Ex Eodem.

Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου ἠελίοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν πλήσμῃσι διιπετέος ποταμοῖο.

Ex Scholiaſte Pindari & Lycophronis,
ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γενεαλογίᾳ.

Ἕλληνες δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες,
Δῶρός τε Ξοῦθός τε καὶ Αἴολος ἱπποχάρμης.
Αἰολίδαι δὲ γένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεύς τ' ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος Περιήρης.

---

58. Δώδεκα] Legitur hoc fragmentum in Scholiaſte *Apollonii*, ad v. 156. Lib. I. Argonauticorum, ubi etiam explicatur. *Clericus*.

67. Θεστάμενος] Ad v. 824. Lib. I. Argonauticorum. Legitur Κλεαδαίου in Ed. *Stephani*. Clericus.

68. Εὖθ'] Ad v. [illegible]97. Lib. II. Argonauticorum. *Clericus*.

70. Αὐτὸς] Ad v. 757. lib. I. Argonauticorum. *Clericus*.

71. Ἕλληνες] Tres poſteriores verſus invenio in Scholiaſte Pinda-

ri

Illa verò ei . . . . . filium domi peperit.
Theronémque pulcram ſimilem radiis Lunæ.
Thero verò cùm incidiſſet in ulnas Apollinis,
Peperit fortem Chironem equorum domitorem.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Duodecim enim Nelei præſtantis filii eramus,
Neſtor, Chromiúſque & Periclymenus ferox,
Felix, cui dederat dona Neptunus terræ quaſſator
Omnis generis; aliquando enim inter aves videbatur
Aquila, aliquando verò erat, (mirabile viſu!)
Formica, aliquando apium ſplendida examina,
Aliquando terribilis ſerpens, & ferus. Habebátque dona
Omnis generis, que dici nequeunt, & eum deinde feſellerunt
Minervæ conſilio.

Ex Eodem.

Theſſamenus ſobolem Cleædemi illuſtris.

Ex Eodem.

Rectéque illi vovebant Æneio ſupremo.

Ex Eodem.

Æetes verò filius mortalibus illucentis Solis.

Ex Eodem.

Ipſe autem in exundationibus fluvii à Jove delapſi.

Ex Scholiaſte Pindari & Lycophronis, in Heroum genealogia.

Græci fuerunt jus dicentes Reges
Dorúſque, Xuthúſque & Æolus gaudens equis,
Æolidæque fuerunt jus dicentes Reges,
Cretheus & Athamas & Siſyphus verſutus,
Salmoneus injuſtus atque animi præter modum elati.

---

ri ad Od. IV. Pythiacorum. Duos priores quærentis, apud Lycophronis Scholiaſten, oculos fugerunt. Interea non dubito quin legendum ſit, ut edidi, ℣. 2. Δῶρος non Χῶρος, ut erat in Heinſianis Editionibus. Crediderim etiam legendum Ἕλληνος, hoc eſt, υἱοί. Notum enim eſt hos fuiſſe Hellenis filios. Vide *Apollodori* Biblioth. Lib. I. Cap. VII. §. 2. *Clericus.*

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Τῇ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς
Πυθὼ ἐς ἠγαθέην, καὶ ἔφρασεν ἔργ' ἀΐδηλα
Φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτε Ἴσχυς γῆμε Κόρωνιν
Εἰλατίδης Φλεγύαο διογνήτοιο θύγατρα.

Ex Eodem.

Τὴν δ' Ἀμαρυγκείδης Ἱππόστρατος ὄζος Ἄρηος,
Φυκτέος ἀγλαὸς υἱὸς Ἐπειῶν ὄρχαμος ἀνδρῶν.

Ex Eodem.

Ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή,
Αὐτὸν μὲν σχέσθαι. κρύψαι δ' ἀδόκητον * μάχαιραν τε
Καλὴν, ἥν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις.
Ὡς τὴν μαστεύων οἶος κατὰ Πήλιον αἰπὺ
Αἶψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκῴοισι δαμείη.

Ex Eodem.

Αἴσων, ὃς τέκε θ' υἱὸν Ἰάσονα ποιμένα λαῶν,
Ὃν Χείρων θρέψεν ἐνὶ Πηλίῳ ὑλήεντι.

Ex Eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὖ νύ τοι ἕκαστα μεταλλᾷς * ἀειγλυέτῃσι.

Ex Eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτος ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδὴν
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Ex Eodem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη Φθίη Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσα
Πηνειοῦ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Ex Eodem, ex iiſdem.

Ἢ οἵη Ὑρίη πυκινόφρων Μηκιονίκη,
Ἣ τέκεν Εὔφημον Γαιηόχῳ ἐννοσιγαίῳ,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Ex Eodem.

Ἡ δ' ὑποκυσαμένη τέκεν Αἰακὸν ἱπποχάρμην.

---

76. Τῇ μὲν] Eſt in Scholiis ad III. Pythiacorum. *Clericus.*
89. Εὖ νύ] In Scholiis ad VI. Pythiacorum, ubi profertur ἐκ Χείρωνος ὑποθηκῶν, quas Ἡσιόδῳ ἀνατιθέασι. *Clericus.*
93. Ἢ οἵη Φθίη] Ad IV. Pythiacorum, non procul ab initio. *Clericus.*

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Venit igitur illi nuncius corvus ſacro à convivio,
Pythonem in divinam, & dixit facta ignota
Phœbo intonſo, Ichyn duxiſſe Coronidem,
Ilatidem, Phegyæ Diogneti filiam.

Ex Eodem.

Hanc verò Amaryncides Hippoſtratus, bellicoſus.
Phyctеus inclytus filius, Epeorum dux virorum.

Ex Eodem.

Hoc animo ejus optimum viſum eſt conſilium
Ipſum quidem retinere, occultare verò inexſpectatum & gladium
Pulcrum quem ei fabricarat inclytus Vulcanus.
Ut hunc quærens ſolus, per altum Pelium,
Rurſus à Centauris montanis domaretur.

Ex Eodem.

Æſon, qui genuit filium Jaſonem paſtorem populorum,
Quem Chiron nutriit, in Pelio ſylvoſo.

Ex eodem, in Monitis.

*Rectè hæc ſingula quærit * immortalibus.*

Ex Eodem.

In Delo primus ego & Homerus Poëtæ
Canebamus, novis hymnis ſuentes cantionem,
Phœbum Apollinem, qui habet aureum enſem, & quem peperit (Latona.

Ex Eodem, in Eœis.

Aut qualis Phthia, habens formam à Gratiis,
Penei ad aquam pulcra habitabat Cyrene.

Ex eodem, in iiſdem.

Aut qualis Hyria prudens Mecionice,
Quæ peperit Euphemum terræ domino & quaſſatori,
Miſta concubitu aureæ Veneris.

Ex Eodem.

Hæc gravida facta peperit Æacum gaudentem equis,

95. Ἢ οἵη Ὑρίη] Ad IV. Pythiacorum. *Clericus.*
98. Ἢ δ' ὑποκυσαμένη] Legitur apud Scholiaſten Lycophronis p. 38. Edit. Stephanicæ, ubi plura de hac fabula. *Clericus.*

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἥβης πολυηράτου ἵκετο μέτρον,
Μοῦνος ἐὼν ἤχαλλε, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου,
Τοὺς ἄνδρας ποίησε, βαθυζώνους τε γυναῖκας,
Οἵ δή τοι, πρῶτον ζεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας,
Πρῶτοι δ' ἱστία θέντο νεὼς κυανοπρώροιο.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Ἔστι τις Ἑλλοπίη πολυλήϊος ἠδ' εὐλείμων,
Ἀφνειὴ μήλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσιν.
Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύῤῥηνες, πολυβοῦται,
Πολλοὶ, ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἔνθά γε Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλισται.
Τὴν δὲ Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὃν χρηστήριον εἶναι
Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐνὶ πυθμένι φηγοῦ.
Ἔνθεν ἐπιχθονίοις μαντεύματα πάντα φέρονται.
Ὃς δὴ κεῖθι μολὼν θεὸν ἄμβροτον ἐξερεείνῃ
Δῶρα φέρων ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

Ex Eodem.

Ἣ τέκεθ' Ἑρμιόνην δουρικλυτῷ Μενελάῳ,
Ὁπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον ὄζον Ἄρηος.

Ex Eodem.

Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην.

Ex Æſchyli Scholiaſte.

Ἡ δ' ὑποκυσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τοῦ δ' υἱεῖς τ' ἐγένοντο Δηΐων τε Κλυτιός τε,
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος ὄζος Ἄρηος.
Τοὺς δὲ μέθ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα, παλαιὸν γένος Αὐβολίδαο.

Ex Athenæo. ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδίας.

——— τῷδε Μάρης θοὸς ἄγγελος ἦλθε δι' οἴκου.
Πλήσας δ' ἀργύρεον σκύπφον φέρε, δῶκε δ' ἄνακτι.

---

105. Ἔστι τις Ἑλλοπίη] Vide Scholiaſten *Sophoclis* ad Trachinias p. 372. Ed. Stephanicæ. *Clericus.*

Sed poſtquàm juventutis amabilis attigit menſuram,
Solus cùm eſſet, dolebat; pater verò hominum & Deorum
Quotquot erant formicæ, intra amabilem Inſulam,
Eas viros fecit, & mulieres ampla cingula habentes.
Qui primùm inſtruxerunt naves utrimque remis actas,
Et primi vela poſuerunt navis nigram proram habentis.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Eſt quædam Ellopia dives ſegetum & paſcuorum,
Abundans ovibus & bobus quibus pedes recurvi.
Inhabitántque eam viri habentes multos agnos, & boves,
Multi, innumeri, genera mortalium hominum.
Illic quædam Dodona, in extremo tractu, condita eſt.
Hanc amat Jupiter, & ſuum oraculum eſſe.
Venerandum hominibus, habitans in fundo fagi.
Hinc terreſtribus vaticinia qualibet feruntur.
Qui illuc profectus, Deum immortalem interrogarit
Dona ferens, venerit cum bonis avibus.

Ex Eodem.

Quæ peperit Hermionen haſtâ inclyto Menelao,
Minimum natu peperit Nicoſtratum Martium.

Ex Eodem.

Venit ad Creontem & Heniochen.

Ex Æſchyli Scholiaſte.

Gravida verò facta pulcrè cincta Stratonice
Eurytum domi peperit cariſſimum filium.
Cujus filii fuerunt Dëion & Clytius,
Sagittarius ſimilis Diis & Iphitus bellicoſus,
Poſt hoſce verò minimam natu peperit Ioleam
Antiope regina, priſcum genus Aubolidæ.

Ex Athenæo, è ſecundo Melampodiæ.

——— *Huic Mares celer nuntius venit, per domum,*
Cùm implevisset argenteum ſcyphum tulit, deditque Regi.

---

124. Τῷ δὲ Μάρης] Priora duo fragmenta ex *Athenæo* leguntur Lib. XI. p. 498. *Clericus.*

Ex Eodem.

Καὶ πότε μάντις μὲν δεσμὸν βοὸς αἴνυτο χερσὶν,
Ἴφικλος δ' ἐπὶ νῶτ' ἐπεμαίετο τῷ δ' ἐπόπισθεν
Σκύπφον ἔχων ἑτέρῃ, ἑτέρῃ δὲ σκῆπτρον ἀείρας
Ἔστηκεν Φύλακος, καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπε·

Apud eumdem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.
Ὅστις ἄδην πίνῃ, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος.
Σὺν δὲ πόδας χεῖράς τε δέῃ, γλῶσσάν τε νόον τε
Δεσμοῖς ἀφράστοισι· φιλεῖ δέ ἑ μαλθακὸς ὕπνος.

Ex Eodem.

Τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι Πελειάδας.

Ex Eodem.

Εὐρυγύης δ' ἔτι κοῦρος Ἀθηνάων ἱεράων.

Ex Eodem.

——— καὶ οὐ σινέσκετο καρπόν.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γάρ ἐστ' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται.

Apud Stephanum. ἐν Αἰγίνης δευτέρῳ.

——— νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι δίῃ,
Τὴν πρὶν Ἀβαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἐόντες,
Τὴν τότ' ἐπώνυμον Εὔβοιαν βοὸς ὠνόμασε Ζεύς.

Ex Suida.

Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
Νοῦν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλοῦτον δέ περ Ἀτρείδῃσιν.

Ex Suida & Polybio.

Αἰακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἠΰτε δαιτί.

Ex Plutarcho.

——— αἵτ' ἄλσεα καλὰ νέμονται,
Καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ πίσεα ποιήεντα.

---

130. Οἷα Διώνυσος] Eſt apud eumdem Lib. X. p. 428. ubi multa in eamdem ſententiam. *Clericus.*

137. Ἡδὺ] Profertur ex Melampodia *Heſiodi*, *Athenai* Lib. II. p. 40. *Clericus.*

139. Νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι] *Stephanus* habet in voce *Abantis*, ubi *Ab. Berkelius*

Ex Eodem.

Et tunc vates vinculum arcûs ſuſtulit manibus,
Iphiclus verò ad humeros inſtabat ei, à tergo,
Scyphum tenens alterâ manu, alterâ verò ſceptrum tollens
Stabat Phylacus & inter famulos dixit.

Apud Eumdem, in Eœis.

Qualia Dionyſius dedit hominibus gaudium & inimicitiam
Quiſquis copiosè bibit, vinum verò eſt ei petulans,
Simúlque manus & pedes vincit, linguámque & mentem
Vinculis quæ dici nequeunt, & eum amat mollis ſomnus.

Ex Eodem.

Quas mortales vocant Peleïadas.

Ex Eodem.

Eurygyes adhuc puer Athenarum Sacrarum.

Ex Eodem.

—— nec lædebat fructum.

Ex Eodem.

Dulce enim eſt, in convivio & in epulo florente,
Recreari ſermonibus, poſtquàm convivio ſaturati ſunt.

Apud Stephanum, è II. Æginæ.

—— in divina Inſula Abantide,
Quam priùs Abantidem vocabant Dii æterni, &
Quam tunc à bove cognominatam Eubœam vocavit Jupiter.

Ex Suïda.

Fortitudinem quidem dedit Jupiter Æacidis,
Sapientiam verò Amythaonidis, & divitias largitus eſt Atridis.

Ex Suïda & Polybio.

Æacidas bello gaudentes, ut convivio.

Ex Plutarcho.

—— quæ nemora amœna habent
Et fontes fluviorum, & paſcua herbida.

Berkelius oſtendit legendum non ἐν Αἰγίνῃ ſed ἐν Αἰγιμίῳ δευτέρῳ. De nominibus Eubœæ, ex Phœnicia Lingua, ea tradidit *Sam. Bochartus*, Chanaanis Lib. I. c. 13. quæ oſtendere queant quanti usûs ſit ea Lingua, ad Græciæ origines illuſtrandas. *Clericus*.

147. Ἐνέω

Ex Eodem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος.
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοίνικας
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο.

Ex Eodem.

Δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηΐδος Αἴγλης.

Ex Clemente Alexandrino.

Μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νόον Αἰγιόχοιο,

Ex Eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
Ἀθανάτων· σοὶ δ' οὔτις ἐρήρισαι κράτος ἄλλος.

Ex Eodem.

Μουσάων, αἵτ' ἄνδρα πολυφραδέοντα τιθεῖσι,
Θέσκελον, αὐδήεντα.

Ex Eodem.

Ἡδὺ δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
Ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Ζεῦ πάτερ εἴθ' ἐμοὶ * ἧσσω μὲν αἰῶνα βίοιο
Ὤφελες δοῦναι, καὶ αἴσια μήδεα ἴδμεν
Θνητοῖς ἀνθρώποις. νῦν δ' οὐκ ἐμὲ τυτθὸν ἔτισας,
Ὅς με μακρόν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο
Ἑπτά μ' ἔτη ζώειν * γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων.

Ex Eodem.

Τρὶς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε Πηλεῦ,
Ὃς τοῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις.

---

147. Ἐννέα τοι] Apud *Plutarchum* de Oraculorum defectu p. 415. T. 2. exſtant duo priora fragmenta *Heſiodi*, ubi & eorum interpretationem legere licebit. Compara etiam, ſi vacat aut lubet, tranſlationem horum verſuum, quæ exſtat Eidyllio X. *Auſonii*, ad quem & *Eliam Vinetum* conſule. *Clericus.*

152. Δεινὸς γὰρ] In Vita Theſei p. 8. ubi, auctore *Hereâ* Megarenſi,

Ex Eodem.

Novem vivit ætates garrula cornix (*cornices*,
Hominum qui juventute florent, *cervus verò æquat quatuor*
Tres verò cervos æquans corvus ſenex fit. Deinde Phœnix
Novem corvos æquat, *nos verò decem Phœnices*
Nymphæ cincinnatæ filii Jovis Ægidem habentis.

Ex Eodem.

Gravis enim eum atterebat amor Panopeïdis Æglæ,

Ex Clemente Alexandrino.

Vates nemo eſt terreſtrium hominum,
Qui noverit mentem Jovis Ægidem habentis.

Ex Eodem.

Ille enim omnium rex & dominus eſt
Immortalium; tecum nemo alius de potentia certarit.

Ex Eodem.

Muſarum quæ virum reddunt celebrem,
Divinum, *vocalem.*

Ex Eodem.

Dulce eſt reſciſcere, *quæ mortalibus conſtituerunt*
Immortales, *malorum & bonorum ſignum manifeſtum.*

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Jupiter, utinam mihi minus ſpatium vitæ
Dediſſes & bona conſilia ſciremus
Mortalibus hominibus. Nunc verò me ne tantillùm honoraſti,
Qui me longum ſtatuiſti habere ſpatium vitæ,
Septem me vivere ætates variè loquentium hominum.

Ex eodem, in Epithalamio Pelei & Thetidis.

Ter beate Æacida, *& quater beate Peleu*,
Qui domi ſacrum lectum conſcendis.

ſi, dicitur Piſiſtratus hunc verſum ex *Heſiodi* operibus ſuſtuliſſe. *Clericus.*

153. *Μάντις*] Exſtat Stromate V. p. 610. & ſequens fragmentum Ibid. p. 603. *Clericus.*

161. *Ζεῦ πάτερ*] Legitur p. 112. Ed. Pauli Stephani. *Clericus.*

171. Πα-

Ex Eodem.

Οἵην μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρπεται ἀνὴρ,
Τὰς δέκα δ' ἐμπίπλησι γυνὴ τέρπουσα νόημα.

Ex Euſtratio.

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον.

Ex Athenagora.

——— πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώσατ', ἀπ' Οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ
Ἔκτανε Λητοΐδην, φίλον σὺν θυμὸν ὀρίνων.

Ex Scholiaſte Arati & Heſiodi.

Φαισύλη ἠδὲ Κορωνὶς, ἐϋστέφανός τε Κλέεια,
Φαιώθ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος,
Ἃς Υάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, ἀείδελα πάντα τίθεσκεν.

Ex Eodem.

Βύβλον τ' Ἀγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὥς κε πόλις ῥέζῃσι· νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

Ex Scholiaſte Theocriti.

——— ὀλίγον δ' εἴσεται κισσυβίῳ.

Idem ad Id. XI.

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Ex Scholiaſte Nicandri.

——— χρὴ πατρὶ κτίλον ἔμμεναι.

Ex Theone.

Καί τε διερχόμενος ἠπειγμένος ἐστὶ δράκων ὥς.

---

171. Πατὴρ] In Legatione pro Chriſtianis, paullò ante finem. *Clericus.*

174 Φαισύλη] Ad Tm. 15. φαινομένων. Morelianæ Edit. ubi de Hyadibus. *Clericus.*

177 Ὅττι] In voce ἀείδελον, ſeu col. 21. ubi poſtquàm dixit Etymologici Auctor ἀείδελον ſignificare ἀόρατον, quamvis apud *Nicandrum* contrario ſignificatu legatur, pro ſemper conſpicuo, docet hunc

Ex Eodem.

Quali ſorte delectatur vir decem ſortium,
Tales decem implet mulier delectans ſapientiâ.

Ex Euſtratio.

Argos, quod erat ſine aqua, aquoſum reddidit Danaus.

Ex Athenagora.

—— pater hominúmque & Deorum
Iratus eſt, & ab Olympo jaculatus ardenti fulmine
Occidit Letoïdem, ſuam iram excitans.

Ex Scholiaſte Arati & Heſiodi.

Phæſyla & Coronis & benè cincta Cleea
Phæóque amabilis & Eudora amplo peplo,
Quas Hyadas vocant in terra populi hominum.

Ex Etymologico.

Quidquid manibus arripuiſſet, inconſpicua omnia reddebat.

Ex Eodem.

Byblum & Anchialum & Sidonem florentem.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ut urbs faciat, lex antiqua optima eſt.

Ex Scholiaſte Theocriti.

—— parùm ſciet Ciſſybio.

Ex Eodem ad Idyll. XI.

Stultus, qui, paratis relictis, imparata ſectatur.

Ex Scholiaſte Nicandri.

—— oportet patri arietem eſſe.

Ex Theone.

Et tranſiens feſtinans eſt inſtar draconis.

---

hunc verſum profudiſſe *Heſiodum* de *Autolyco* furum nobiliſſimo, qui furabatur equos, faciebátque ut alii viderentur, quia mutabat eorum colorem. Sed potiùs inconſpicuos reddidiſſe dicitur, quos occultabat furto ſublatos. *Clericus.*

178. Βύβλον] In voce Βύβλος, ſeu col. 216. *Clericus.*

183. Καί τι διερχόμενος] Ad Tim. 6. φανοφόρων. *Clericus.*

Aſpaſius in III. Ethicorum Ariſtotelis.

Ὅτι τὸ πονηρὸς ἐπὶ τοῦ ἐπιπόνου τάττεται καὶ δυστυχοῦς ἱκανὸς Ἡσίοδος παρίστησιν ἐν ταῖς μεγάλαις ἠοίαις, ἐν αἷς τὴν Ἀλκμήνην ποιῶν (l. ποιεῖ) πρὸς τὸν Ἡρακλέα λέγουσαν·

Ὦ τέκνον ἦ μάλα δή σε πονηρότατον καὶ ἄριστον
Ζεὺς ἐτέκνωσε πατήρ·
Καὶ πάλιν·
Τέκνον ἐμὸν αἱ μοῖραί σε πονηρότατον καὶ ἄριστον. 185

ΤΕ´ΛΟΣ.

---

185. Ὦ τέκνον] Duo priores verſus ex *Euſtratio*, Ariſtotelis Interprete, (non ex *Euſtathio*, ut legitur in nonnullis Editionibus) & quidem vitioſiùs fuerant prolati. Cetera fragmenta quærant harum rerum

rerum

Aſpaſius in III. Ethic. Ariſtotelis.

Πονηρὸς poni pro laborioſo & infelice oſtendere poteſt Heſiodus, in magnis Eœis, in quibus Alcmenam inducit dicentem Herculi:

O fili, ſanè te laborioſiſſimum & optimum
Jupiter genuit pater. Et iterum:
Parcæ te, ô fili, & laborioſiſſimum & optimum.

FINIS.

---

rerum ſtudioſi, quibus & otium & editionum commodiorum copia ſuppetet; nam ad me quidem quod attinet, nolo dare pœnas negligentiæ eorum, qui primi hæc fragmenta collegerunt. *Clericus.*

CATA-

CATALOGUS LIBRORUM
HESIODI,

Quorum plerique omnes interierunt.

Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Ἀσπίς.
Θεογονία.
Ἐπικήδειος εἰς Βάτραχον τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ.
Ἀστρονομία μεγάλη, ἢ ἀστρικὴ βίβλος.
Ἠοῖαι μεγάλαι, ἢ γυναικῶν κατάλογος.
Κατάλογος.
Αἰγίμιος.
Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων.
Ἐπιθαλάμιος Πηλέως καὶ Θέτιδος.
Ὑποθῆκαι Χείρωνος.
Γενεαλογίαι ἡρωϊκαὶ, ἢ Ἡρωογονία.
Γῆς περίοδος.

{ Ἔπη μαντικά.
{ Ἐξήγησις ἐπὶ τέρασιν } ex opinione quorumdam Pauſanias.

Θεῖοι λόγοι } diſtinguuntur à Θεογονίᾳ Heſiodi ejuſdem Θεῖοι λόγοι à Maximo Tyrio.

Quidam librum Heſiodi De Herbis ex Plinio addunt.

TOMI PRIMI FINIS.

Aol 1467492